

D. RADVLPHI ARDENTIS PICTAVI, DOCTORIS THEOLOGI

perantiqui Illustrissimi Aquitaniæ Ducis Gulielmi, Concionatoris disertiss. in Epistolas & Euangelia Dominicalia, Homiliæ, Ecclesiasticis omnibus plurimùm necessariæ, & ante annos propè quingentos ab Auctore conscriptæ, nunc primùm in lucem editæ.

ANTVERPIAE,

In ædibus Petri Belleri.

M. D. LXXVI.

Cum Gratia & Priuilegio.

Regia Maiestas permisit, vt Homiliæ Radulphi Ardentij Doctoris Theologi perantiqui impunè imprimerentur, perque omnes regiones suas liberè distraherentur, veluti patet in literis ab eadem Maiestate concessis, & subsignatis,

Facuwez.

REVERENDO PATRI IOANNI COQVCIO, ABBATI MORIMVNDI, AC DOCTORI Theologo Parisiensi, Claudius Fremy salutem & pacem per Christum exoptat.

Ompertum habes (Abbas prudentissime) quantus his nostris deprauatis temporibus scripturientiũ sit pruritus, quantaq; scribendi luxuries & affectatio, vt magis de religione nostra Christiana, eos mereri existimem, qui antiquorum Patrum libros diuino spiritu afflatos, carie & vetustate consumptos, transscribũt, repurgãt, emungunt, suo candori restituunt, atq; in lucem curant emittẽdos, quã istos, qui philautiæ spiritu rapti, non sine magna nostrorũ hominũ iactura, suas futiles, vanas, ac interdũ noxias nænias & quæstiones (quę lites generãt) obtrudunt: quum interim nihil nisi à veteribus prius dictum, verborum tantũ ampullosa libertate absq; sententiarum vllo pondere, nobis proponat. Quocirca cùm plurimos veterum libros à blattis & tineis repurgãdos suscepissem, maximè autẽ intellexissem has doctissimi Radulphi Ardẽtis Homilias ante quingẽtos annos apud suos habitas nõ paucorum, eorumq; Doctorum ac piorũ hominum calculis comprobari, omnẽ laborem ac studium in his transscribendis, prælõq; committẽdis adhibui. Iis etenim quo pacto iustitiæ sese assuefacere quis debeat, continetur: Docet quippè no-

ſter Ardens vnicuique ſuum eſſe reddendũ: vtpotè Deo religionẽ, nobis munditiã, parentibus honorem, domeſticis prouidentiam, maioribus obedientiã, minoribus gubernationẽ, æqualibus ſocietatem, bonis dilectionem, malis correctionem, oppreſſis miſericordiam, omnibus autem æquitatem. His denique Homiliis inſtruimur quo pacto dilectio proximi ſit cõſeruanda. Quę (vt noſtri Ardentis verbis vtar) Deũ nobis reddit propitium, proximos beneuolos efficit, inimicos reconciliat, diabolum ſuperat, malũ ignorat, aduerſa æquanimiter portat, proſpera ſapienter temperat, omnia communicat, & nunquam excidit. Quod mecum reputans, lubenti animo illas edendas curaui, vt populus Chriſtianus & Catholicus in illa vnione, charitate, & dilectione, quam à parentibus antiquis accepit, permaneat: tum vt tanti auctoris ſcriptis hæ noſtri ſeculi ſectæ ac diſſentionis peſtes, quæ indies, magis ac magis pullulant, radicitus euellantur. Decreui autẽ me tibi antiquitatis & pietatis amantisſimo, illas credere, vt harum patrocinium ſuſcipias. Quod ſi egeris, quæ reſtant illius Ardentis opera breui accipias. Seruet te Deus Opt. Maxim. Abbatum decus, Eccleſiæ ſuæ ſanctæ multo tempore incolumen. Vale. Pariſiis Nonis Maij.

1564.

AVCTO-

AVCTORIS VITA EX EIVSDEM LIBRIS EXCERPTA.

Adulphus Ardens Pictauus, viculo qui vulgò (Beau-lieu) dicitur, in agro Berchoratum, quorum Plinius meminit libro.4.cap.19. claris parentibus & perquam nobilibus ortus: subinde à pueris libris operam dedit. In quibus (vt erat ingenij ardentis) ita profecit, vt ante tricesimum suæ ætatis annum, Doctoris Theologi assequeretur gradum. Fuit in docendo in scholis promptus, & in declamando ad populum in templis (maximè in Ecclesia cui præfuit) assiduus, vnde celebrior factus, à Guilielmo quarto Aquitanorum Duce, in Curiam (vt de se scribit in Prologono) raptus, has Homilias inter arma descripsit, dum interesset Principi à conciliis & concionibus. Scripsit sermone equidem dulci atque facundo.

Item grande opus, quod Speculum Ar-

dentis inscripsit, quatuordecim libris distin ctum. Habetur Berchorij in bibliotheca Franciscanorum, nondum typis excusum.

Item epistolarum lib. 2.

Item historiam sui temporis, nēpè Belli Godefredi de Buillon in Sarracenos, cui assecla Ducis Aquitaniæ interfuit.

Scripsit pleraque alia, vt ipse de se testatur in suo speculo. Floruit verò circa tempora Philippi primi Francorum Regis, ab Anno Domini

1040. *vsque ad*

1100.

DOMINICA

DOMINICA PRIMA ADVENTVS.

Ora est iam nos de somno surgere, &c. His verbis, fratres charissimi, hortatur nos Apostolus, vt ad secundum filij Dei aduentum præparemur. Duo quippè sunt eius aduentus visibiles: primus præteriit, secundus venturus est. Primus fuit in humilitate, secundus erit in maiestate. Primus fuit occultus, secundus erit apertus. Primus misericordiæ fuit: secundus erit iustitiæ. In primo venit iudicandus: in secundo veniet iudicaturus. In primo venit vocare peccatores per misericordiam: in secũdo veniet reddere vnicuique quod meruit per iustitiam. Ad hunc ergo vigilanter expectandum exhortatur nos Apostolus hoc modo: Primò monet nos surgere à somno. Secundò subdit causam quare citò surgendum sit. Tertiò ostendit quomodo ab isto somno surgatur. Monens ergo nos surgere, ait: *Hora est iam nos de somno surgere.* In quo fratres, considerandum nobis est, quis sit iste somnus, & quæ sit hora surgendi. Est autem somnus triplex: Primus est naturæ, secundus mortis, tertius peccati. De primo dicit Poëta: *Quod caret alterna requie, durabile non est.* De secũdo dicit Apostolus: Nolo vos ignorare, fratres, de dormientibus, vt non contristemini, sicut & cæteri qui spem non habent, vocans mortuos dormientes: quoniam Deo non pereunt corpora nostra moriendo, sed mutantur in melius: quoniam quantum facilè est alicui excitare dormientem, tam facilè, imò facilius est Deo excitare defunctum. Vnde ipse Dominus ait, Lazarus amicus noster dormit, sed vado vt à somno excitem illum. De tertio legitur, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & exirabit te Christus. Vocat dormientes & mortuos qui in peccatis mortalibus perseuerant, & conuenienter, quoniam benè dormit, qui non sentit quàm malè dormiat. Sicut enim dormiens clausis oculis, non cauet ne quid sibi mali inferatur: ita dormiens in peccatis, clausis oculis rationis, non cauet sibi à gehenna quæ ei paratur.

Rom. 13.

Duo Christi aduentus.

Somnus triplex, naturæ, mortis, & peccati.

Corpora nostra moriendo non pereunt, sed mutantur in melius.

paratur. Ab hoc ergo peccati somno hortatur nos Apostolus surgere, dicens: *Hora est iam nos de somno surgere.* Porrò hora est, alia tēpestiua, alia sera, alia infructuosa. Hora tempestiua est, vt dū viuimus, dum valemus, dū peccare possumus, peccare cessemus: vnde Apostolus, Operemur bonum fratres, dum tempus habemus. Hora sera est hora mortis. Vnde Augustinus, Age pœnitentiam dum sanus & securus es: quia pœnitētiā egisti, cùm peccare potuisti: si verò vis agere pœnitentiā cùm iā peccare nō potes, peccata te dimiserunt, non tu illa. Non negatur tamen hîc fratres, quin in fine veram possit consequi misericordiam, qui veram habuerit contritionem, cùm scriptū sit: Pœnitentia quantumcunq; sera, nō est infructuosa. Et quacunq; hora, peccator ingemuerit, vita viuet. Sed quoniam vix vel rarò in fine datur peccatori vera contritio: Alius enim exigentibus peccatis morte præuenitur: alius ex grauitate infirmitatis amittit memoriā, alius loquelam, alius plus dolet temporalia nimis amata relinquere, quàm peccata cōmisisse, hinc contingit quod rari in fine verè pœniteant. Sed & si quis verè pœniteat, transeundum tamen ei est per purgatoriū ignē, qui excedit omnē, quæ hîc sentiri possit, asperitatem. Hora verò infructuosa est pœnitere post mortem. Pœnitebunt quidem damnati in inferno, & valde pœnitebunt, sed illa pœnitentia non erit eis ad remediū indulgentiæ, sed ad augmentum pœnę. Pœnitentes nanq; plangent & dicent, operari dum licuit, voluntas mihi defuit. Nunc voluntas tribuitur, sed facultas adimitur. Itaque fratres, dum licet pœniteamus. Et bona operemur dum dies est, quia venit nox in qua nemo potest operari. Tunc enim tempus erit non serendi, sed metendi.

Hora tempestiua. *Hora sera.* *Hora infructuosa.* *Dum licet pœnitendū*

Sequitur pars secunda, in qua ostēdit Apostolus causam quare à somno peccati citò surgere debeamus: dicēs: *Nunc enim propior est nostra salus, quàm cùm credidimus*, id est, quàm cùm ad fidē vocati fuimus. Ac si dicat: citò fratres, à somno peccati surgere debemus quoniā iam instat tempus salutis nostræ. Tempus autē, fratres, nostræ salutis est, vel dies mortis vniuscuiusq;, in qua anima induitur stola incorruptionis: vel dies Iudicij, in qua corpus cum anima, stola gaudebit immortalitatis. Hæc verò dies iam propè

est:

est: quoniam, & si dies iudicij quibusdam videtur remotior, tamen vnicuique dies mortis suæ instat propinquior. Et in quo puncto quis exibit de seculo, in eo est iudicandus à Domino. Vnde Salomon: Vbicunque lignum ceciderit, siue ad austrũ, siue ad aquilonem, ibi erit. Surgamus igitur fratres, surgamus de fœce peccatorum nostrorum dũ possumus, quoniã iam aderit tempus in quo non poterimus. Nemo confidat de iuuentute sua, quoniam iuxta Euangelium quosdam Deus vocat in prima vigilia, id est in pueritia: alios in secunda vigilia, id est in iuuentute: alios in tertia vigilia, id est in virili ætate, alios in quarta, id est, in senectute. Nemo dicat, Cùm senex fuero, pœnitentiam agam. Nam quis dedit tibi tantum spatium vitæ? Et quotidie pueri moriuntur: & si tu viuere non potes, hæc est senectus tua. Heu quàm multos subita mors præuenit. Et reperitur in lecto gelidus, qui modò sanus erat. Ideò enim fratres Deus nos mortis nostræ terminum ignorare voluit, vt semper timeremus, semper mortem expectaremus, & ad eam suscipiendam præparemur. Conuertimini igitur fratres, conuertimini dum licet. Nam differentibus hæc contingunt, quod aut à morte præueniuntur, aut à cupiditate impediuntur. A morte præueniuntur, qui antequam putarent, sine testamento & sine emendatione moriuntur: à cupiditate impediuntur, qui consuetudine cupiditatum impediti, nec in senectute corriguntur. Præparemur igitur fratres ad mortem, antequam veniat: & vincamus cupiditatem, antequam in consuetudinem durescat. Vigilemus, quoniam nescimus diem neque horam: Quoniam dies Domini sicut fur, ita in nocte veniet. Aliam causam quare surgere debemus, subdit Apostolus, dicens: *Nox præcessit, dies autem appropinquauit.* Vocat autem fratres, hìc noctem, tenebras ignorantiæ vel peccati, quæ præcesserunt aduentum Christi: diem verò, tempus gratiæ, in quo nuptiæ Christi & Ecclesiæ incipiunt celebrari. Vt ergo fratres, tempori gratiæ & nuptiarum concordes & concolores simus, à tenebris peccatorum surgamus. Vnde & subdit: *Abiiciamus ergo opera tenebrarum.* Est autem fratres, hæc pars tertia, in qua ostendit Apostolus quomodo à somno peccatorum sit surgendum:

Nemo confidere debet in sua iuuentute.

Matt. 25.

hoc autem fit per pœnitentiam, declinando scilicet à malo, & faciendo bonum: fugiendo vitia & sequendo virtutes. Itaque fratres, secundum præceptum Apostoli, abiiciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Dicitur autem peccata opera tenebrarum triplici ratione, tum quia qui malè agit, odit lucem naturaliter. Vnde & primus homo post peccatum, se sub ficu abscondit. Tum, quoniã peccata mentem excitant interius. Vnde Dominus, qui ambulat in tenebris, nescit quò vadat: Tum quoniam ad exteriores tenebras, id est, infernales, pertrahũt. Econtrario, bona dicuntur arma lucis: Arma, quia per ea diabolum repellimus & expugnamus. Lucis, tum quoniam bene operans, non habet necesse sese recondere. Qui, & si ob humilitatem quandoque se recondat, si in opere reperiatur non habet vnde erubescat: tum quoniã mẽtem illuminat: tum quoniam ad lucem nos ducunt sempiternam. His itaq; fratres armis lucis induamur, & sicut in die honestè ambulemus. vt in nuptiis Christi cum nuptiali veste nos exhibeamus. Quæ verò sint opera tenebrarum enumerat Apostolus, dicens: *Non in commessationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus, & impudicitiis, nõ in cõtentione & æmulatione.* Est autem commessatio, superflua, frequẽs & luxuriosa epulatio, nec in mẽsura, nec in tempore, nec in modo, modum obseruans. Hæc fuit causa Sodomitis vt caderent in luxuriam abominationis. Hæc fecit Israelitas manna fastidire: & malo suo carnes postulare. vnde scriptum est, Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & ita Dei descendit super eos. Ebrietas est mentis alienatio, ex potu intemperato proueniens. Hæc virilia Noë nudauit, hæc Lot filiabus miscuit, hæc hominem à se alienat, officio membrorum priuat, in multa crimina præcipitat. Per cubilia verò hic intelligimus somnolentiam & torporem, quæ hominem emolliunt & eneruant, & in vana, prauaq; desideria præcipitant: secundum illud Sapientis: In desideriis est omnis otiosus. Nam vbi desidia, ibi vana desideria. Sanè cibus & potus & somnus sumendi sunt cum temperantia, sicut medicamenta, loco, tempore, modo & mensura: & sic sumpta iuuant, alias nocent. Per impudicitiam quoque intelligimus hic omnem luxuriam, quæ fit præter legitimum

Peccata dicuntur opera tenebrarum triplici ratione. *Ioan. 12.* *Bona dicuntur arma lucis.* *Opera tenebrarum.* *Commessatio quid.* *Ebrietas quid.* *Cubilia.* *Impudicitia.*

nium complexum; vt fornicationem, adulterium, mœchiam, incœstum, Sodomiticam luxuriam. Amor etiam vsus propriæ mulieris intemperatus, crimen habet. Hęc autem quæ diximus quatuor vitia corporalia, tripliciter nocent: animam damnant, corpori infirmitates generant, res paternas dilapidant. Contentio verò est impugnatio veritatis, per confidentiam clamoris. Verum, vt ait alibi Apostolus, seruum Dei non oportet litigare. Si tua nihil refert, cede contendenti. Si verò refert, cum ratione age, contentionem fuge. Æmulatio est peruersitas mentis de bono alterius dolentis, & de damno gaudentis. Hæc fratres, tantò nobis fugienda est, quantò plus est opposita charitati, quæ nouit gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Est autem quædam æmulatio bona: Æmulari, scilicet bonum alterius per imitationem. Vnde Apostolus, Æmulamini carismata meliora. Postquam verò Apostolus vitia à corpore, ab ore, & à mente iussit remouenda, iubet nos virtutes prædictis vitiis contrarias induere, dicens: *Sed induimini Dominum Iesum Christum*, id est, nouitatē eius eum scilicet imitando. Itaq; fratres, dum licet, cum omni celeritate vitia abiiciamus, & eorum virtutes contrarias induamus, abstinentiam, sobrietatē, & vigilantiā, castimoniam, pacem, charitatem sectemur: vt his ornati, Christo venienti ad nuptias securi obuiemus, vt cum eo in æternum regnare valeamus, ipso largiente (cuius aduentum hodie celebramus) Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, Amen.

Contentio quid.

Æmulatio.

DOMINICA PRIMA ADVENTVS.

INitium Euangelij Iesu Christi filij Dei sicut scriptum est in Esaia Propheta, & reliqua. Sicut audistis fratres charissima, Marcus Euangelista, Euangeliū suum incipit à præcursione Ioānis: & quare hoc faciat statim in exordio reddit causam, cùm dixit, *Initium Euangelij Iesu Christi, &c.* Facit itaq; tria: Primò dicit præmissionem Ioannis esse initium Euangelij, Secundò idem probat prophetica auctoritate. Tertiò demonstrat quomodo Ioannes Christo viam præparauit. Inchoans ergo ait: *Initium Euangelij Iesu Christi*, subaudis, hoc est, quod scilicet Ioannes ante Christum præmissus est. In quo fratres tria consideranda sunt.

Marc. 1.

Quid

Quid sit Euangelium: Et quare dicatur Iesu Christi filij Dei, & quomodo exordium à Ioanne habuerit. Est igitur Euangelium bona annunciatio de fide & moribus ad salutem. Ostenditur autem in hac definitione vnde dicatur Euangelium, & de quibus sit, & ad quem finem ducat. Vnde dicatur, ostenditur per nominis Etymologiam. Euangelium enim bona annunciatio interpretatur, ab eu, quod est bonum, & angelos, quod nuncium dicitur. De quibus sit ostenditur, cùm subiungitur de fide & moribus. Est enim Euangelium de fide trini & vnius Dei, & de mysterio incarnationis filij, & de cæteris articulis fidei, quæ in Symbolo continentur. Est & de moribus, id est, de doctrina rectè viuendi. Ad quem verò finem nos ducat, declaratur cùm dicitur, ad salutem. Per fidem enim veram & bonam vitam ducit nos in salutem æternam. Nó enim fratres sufficit fides sine moribus bonis, nec boni mores sine fide. Fidem enim habet diabolus, sed non habet bonos mores. Et Gentilis aliquis vel Iudæus habet bonos mores, sed non fidem: & ita vterque reprobatur. Sed si quis habet fidem & bonos mores, proculdubio ad salutem tendit. Et quę, fratres mei quę annunciatio potest esse melior, quā annuntiare illa per quæ perpetua salus habetur. Itaque fratres, semper Euangelium & auribus capte mus, & corde teneamus, & ore pronūtiemus, & operibus impleamus. Quid enim insanius quàm contēpto vitæ verbo: aures fabulis scurrilibus & detractionibus aperire? Quid insanius quàm contempto Euangelio, bucolica carmina, Comœdias, & cæteras vanitates legere & docere? Talibus quippè veritas dicit, Qui est ex Deo, verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Et quare Euangelium dicitur Iesu Christi filij Dei? Quia & si plures sint Euangelij scriptores, tamen solius Christi est Euangelium tanquam auctoris materię & promulgatoris. Ex eo nanq; & de eo, & per eum, habemus Euangeliū: vnde Paulus Euangeliū, non ab homine, neq; per hominem, sed per reuelationem Iesu Christi se accepisse gloriatur. In quo, fratres, super omnes doctrinas Euangelij prærogatiua demonstratur quæ non solùm sua honestate & vtilitate sublimatur, sed etiam dignitate auctoris, materiæ, & pro-

Euangelium quid.

Non sufficit fides sine bonis moribus.

Ioan. 8.

Prærogatiua Euangelii.

promulgatoris Iesu, scilicet Christi filij Dei, commendatur. Exorsus est autem Ioannes Euangelium primus prædicare, quoniam ministerium Trinitatis & incarnationis præcedētibus obuelatū, apertè prædicauit: dum & agnum tollentem mundi peccata demonstrauit: Et super ipsum baptizatum, Patrem in voce, in columba Spiritum intellexit. Pœnitentiam quoque, & cœlorum regnum, antiquis inauditum prædicauit. Pœnitentiam, inquit, agite, appropinquauit enim regnum cœlorum. *Ioan. 1.*

Sequitur pars secunda, in qua probat Euangelista testimonio Prophetæ, præcursionem Ioannis, initium esse Euangelij: iuxta id quod Dominus in Euangelio ait, Lex & Prophetæ vsq; ad Ioannem. quasi diceret, A Ioanne incipit Euangelium. Hoc ergo est quod ait Propheta loquens in persona Patris ad Filium: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem, id est ante præsentiam siue notitiam tuam. Sanè angelus, id est nuntius, tria facit. Domini aduentum præcedit, non suam, sed Domini auctoritatem gerit, non sibi, sed Domino hospitium parat, & honorem quærit. Sic Ioannes aduentum Christi tanquam præcursor præcessit, iuxta quod angelus prædixerat de eo: Ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Eliæ. Non suam sed Christi auctoritatem prædicauit. Non sum, inquit ego Christus, non sum sponsus, sed amicus sponsi. Non sibi sed Domino viā & hospitium præparauit. Vnde & sequitur, *Qui præparauit viam tuam ante te.* Præparauit enim Ioannes Christo viam prædicādo, baptizando, demōstrando. Non solùm autem Ioannes, sed etiam quilibet prędicator, & quilibet fidelis, qui verbum vitæ peccatoribus annuntiat, angelus Dei dici potest, dum ei viā & hospitium in cordibus hominum præparat. Vnde Malachias: Labia, inquit, Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent de ore eius: Angelus enim Domini exercituum est. Itaq; fratres, nos qui nouimus legem Dei, aliis annuntiare nō cessemus, & ei viam ad corda hominū prępparemus, non nostrum, sed eius honorem in omnibus quęramus, vt officio & nomine angelorum digni esse mereamur. Ad quod nos hortatur Psalmista, dicēs. Iter facite ei qui ascēdit super occasum, Dominus nomē illi. Super occasum dominus ascendit, *Præcursio Ioannis initium Euangelii.*

cendit, cùm mortem resurgendo superauit. Huic iter facimus, dum verbum eius aliis annuntiamus. Nam prædicatione personante ad aurem, Dominus venit ad mētem. Vnde & sequitur: *Vox clamantis in deserto.* Porrò vox habet tria, præcedit verbum, significat verbum, citò transit, verbo in corde permanente. Ita fratres, Ioannes fuit vox clamantis. Præcurrit verbum Dei, illud prædicando, & demonstrando significauit. Citò eius prædicatio & opinio transiit, verbo Dei semper permanente. Clamabat autem in deserto Iudeæ, scilicet ab omni bono iam desertæ, in qua non sata virtutum, sed spinæ vitiorum crescebant, & monstra scelerum non imago Dei habitabat. Non solùm autem Ioannes, sed & nos fratres, vox clamantis sumus, si in deserto huius mundi peccatores increpamus, si eos comminatione gehennæ terremus, si verbum Dei in cordibus eorum, verbo & exemplo seminamus. Quid clamabat? *Parate viam Domini, rectas facite semitas eius.* Vna est via magna, per quam multi vadunt. Semitæ sunt plures, angustæ & compendiosæ. Via igitur est Christiana religio, per quam plures ad Deum vadunt, & Deus ad plures venit. Semetæ, sunt compendiosi & arcti modi viuendi, vt vita eremitica, claustralis & reclusa. Vtraque fratres debent parari, vt quatuor habeant, directionem, æquālitatem, rectitudinem, & planiciem. Directionem finis vt ad Christum ducat, qui est finis ad iustitiam omni credenti. Nisi enim ad Christum ducat, non est via, sed inuium. Propter hoc ait Propheta. *Rectas facite semitas eius.* Æqualitatem, vt scilicet non eleuetur per montes superbiæ, nec præcipitetur per valles desperationis. Propter hoc subiungit Propheta: *Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur,* vt scilicet æqualitas inter præsumptionem, & desperationem teneatur. Rectitudinem, vt scilicet, nec ad dexteram declinent, nec ad sinistram, sed mediocriter teneant. Ita, scilicet, teneant rectitudinem iustitię, quod non declinent à dextris ad nimiam laxitatem, nec à sinistris ad crudelitatem. Ita teneant fortitudinem, quod non declinent ad audaciam, nec ad timiditatem. Ita teneant sapientiam, quòd non declinent ad calliditatem, nec ad simplicitatem. Ita teneant temperantiam, quod non decli-

declinent ad nimietatem, nec ad minoritatem. Ita teneant largitatem, quod non declinent ad prodigalitatem, nec ad auaritiam. Ita castigent corpus, quod non luxuriet, nec deficiat. Quid plura? Ita teneant virtutes, quod vitia euitent collateralia. Propter hoc ergo subiungit Esaias. *Et erunt praua in directa*, vt scilicet torturis ablatis, sola rectitudo teneatur. Planitiem, vt scilicet non habeat paludes voluptatum & libidinum, nec scrupulos secularium sollicitudinum. Quid enim fratres mei, quid sunt voluptates & libidines, nisi quædam paludes quę animam maculant & retardant. Et quid sunt sollicitudines huius mundi, nisi quædam offendicula, quæ animam pręcipitant vel retardant? Propter hoc ergo ait Propheta: *Et aspera in vias planas.* Esa. 4.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Euangelista quomodo secundum pręfatum Esaiæ testimonium, Ioannes Christo pręparauerit viam, dicens: *Fuit Ioannes in deserto prædicans & baptizans baptismo pœnitentiæ in remissionē peccatorum.* Ioannes quippe more boni prædicatoris, non solùm verbo, sed etiam exemplo viam Christo præparauit. Et prius in se, pòst in aliis. In se viam Christo preparauit, vnde sanctitatem eius exponit Euangelista: Fuit, inquit Ioannes in deserto. In aliis, viam Christo præparauit, vnde & plures ad eum confluxisse referuntur, cùm dicitur: *Et egrediebatur ad eum omnis Iudææ regio, &c.* Pręcucurrit igitur lucerna lucens prædicando ea quæ Christus erat prædicaturus. Christus siquidem erat prædicaturus mundo pœnitentiam, baptismum, vtramque sui naturam, moralem doctrinam, secundum aduentum, gloriam iustorum & pœnam reproborum. Omnia hæc præcursor prænuntiauit. Pœnitentiam namque non solum prædicauit, dicens. *Facite fructus dignos pœnitentiæ*, sed etiam in se exemplo demonstrauit, in asperitate loci, vestitus, & victus. Loci, quia habitauit in deserto solitarius, qui locus est conueniens pœnitentibus. Tum ne cohabitatione secularium ad pristina peccata relabantur. Vnde & Dauid. Ecce, inquit, elongaui fugiens, & mansi in solitudine: tum quia fecerunt se cohabitatione hominum indignos, quia malo exemplo corruperunt, iuxta quod Cain post fratricidium

profugus fuisse narratur. Vestitus, quia erat vestitus pilis Cameli, & zona pellicea circa lumbos eius. Pili enim Camelorum & cilicium signa sunt pœnitentiæ, tum propter asperitatē & punctionem, tū quia signa sunt tunicarū pelliccarum, quibus induti primi parentes à paradiso exclusi sunt. Zona pellicea signum est pœnitentiæ, tum propter duritiam & asperitatem, tum propter restrictionis luxuriæ significationem. Victus, quia mel syluestre & locustas edebat. Victus enim vilis, crudus & imparatus, decet pœnitentes, qui per ingluuiem sæpius peccauerunt. Si ergo fratres, Ioannes ab vtero sanctificatus tanta asperitate se castigauit, quid nos miseri peccatores facere debemus? Baptismum quoq; non solùm prædicauit, sed etiam pluribus dedit, non quod peccata dimitteret, sed quia ad pœnitentiam homines monebat, & ad baptismum assuefaciebat. Vtramq; naturam Christi prædicauit, etiam ipsum demonstrauit: Ecce inquit, agnus Dei, & qui post me venit, ante me factus est. Moraliter quoq; instruxit, dicens: Qui habet duas tunicas, det non habenti. Et qui habet escas, similiter faciat. Secundum verò aduentum prædicauit, dicens: Iam securis ad radicem arboris posita est. Iustorum etiam glorificationem, & reproborum damnationem prędicauit, dicens. *Et ventilabrum in manu eius, & purgabit areā suam. Grana ponet in horreum suū, paleas verò comburet igni inextinguibili.* Per grana fratres significantur boni, quia sui vnione conficiunt corpus Christi, id est, Ecclesiam. Et quia eis pascitur & delectatur Deus, & quia digni sunt reseruatione. Per paleas exprimuntur mali, quia leues vento vanitatis & superbiæ: quia aridi, sine rore gratiæ: quia sunt apti soli flammæ. Vtrique tamen sicut palea & grana de eodem nascuntur semine, simul crescunt, simul colligūtur & iactantur, tamen in area, id est, in iudicio, summi iudicis ventilabro discernentur, & ibunt illi in gehennam, isti in vitam æternam. Quibus meritò & præmio nos adunare dignetur Dominus noster. Amen.

DOMINICA II. ADVENTVS.

Q*Vœcunque scripta sunt, ad nostrā doctrinā scripta sunt, &c.* In hac lectione fratres charis. ad tria nos hortatur Apostolus, vt, scilicet habeamus in aduersis spē, in fidei

in fidei confessione vnanimitatem, in charitate proximorum susceptionem. Monet igitur nos auctoritate sacræ scripturæ, vt in aduersis spē habeamus, dicens: *Quæcunq; scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt*. Sed dicēs: Quomodo adulteriū Dauid, superbia Saul, effœminatio Salomonis: & cætera mala quæ in scriptura legimus, ad nostram pertinent doctrinam? Pertinent fratres mei, si intentionem scribentis cōsideremus. Scribūtur enim in sacra scriptura diuersa intentione quatuor: Mala, bona, supplicia, & præmia. Mala scripta sunt ad cauendū, bona ad imitandum, supplicia ad deterrendum, pręmia ad imitandum, ergo adulterium Dauid, & cætera peccata scripta sunt ad cauendum, Et si fortè contigerit nos in illa cadere, non desperemus, sed exemplo Dauid ad remediū pœnitentiæ recurramus. Quomodo valēt ad nostram doctrinā quæ scripta sunt? vt per patientiam, inquit, & consolationem scripturarum, id est, quæ leguntur in scripturis, spem habeamus. Similiter potuit dicere, vt per comminationem scripturarū habeamus timorem. Sicut enim scriptura sacra dolentibus promittit spem: ita vanè gaudentibus, timorem. Si ergo doles in aduersis, non desperes, sed lege quantam patientiam habuit Iob in aduersis, & quantam Dominus exhibuit ei consolationē, & habebis spem, vt per similem patientiam, ad similem venias consolationē. Si gaudes in prosperis, noli præsumere, sed lege quātam prosperitatem habuisset Salomō, & ad quantā inde prolapsus est ignominiam, & habebis timorem, ne per similem prosperitatem ad simiiem venias ignominiā. Sed quia ad fratres afflictos loquebatur Apostolus, de sola patientia & spe facit mentionem. Sed quia sola spes non sufficit ad salutem, sequitur secunda pars, in qua optat eis dari à Deo consolatore, in fidei confessione vnanimitatem, dicēs: Deus autē solatij det vobis sapere. Sed quia quidam malè sapiunt, alij plus quā oportet sapiūt, subdit: *Secundum Iesum Christum*. Sed quia iterū quidam hæretici & schismatici dicentes se sapere secundum Iesum Christum, scindunt fidem Christi, addit *idipsum*, id est vnum idem. Sed quia iterū quidam benè sapiunt, sed rudes & errantes erudire contemnunt, subdit, *in alterutrum*. Non enim sufficit nobis, vt nobis benè

Quomodo mala pertinent ad nostram doctrinam.

Adulteriū Dauid.

In prosperis nō præsumendū.

Nõ solùm nobis sapiendum. sapiamus, nisi & aliis bona benè sapiamus. Qui enim talentem sapientiæ abscondit, iuxta Euangelicã parabolam reprobatur. Vnde & scriptum est: Ne retineas verbum in tempore salutis. Et iterum, qui abscondit frumenta, maledicetur in populis. Itaque fratres, qui benè sapit, aliis benè sapiat, qui scit corrigere, errantem corrigat: Qui scit bene consulere, inconsulto consulat. Nam si vides errantes & taces, tot animarum reus es, quot potuisti ab errore liberare. Et ad quid est nobis vtile sapere secundum Iesum Christum, idipsum in alterutrum? *Vt vnanimes*, inquit, *vno ore honorificetis Deum, & patrem Domini nostri Iesu Christi.* Sicut fratres, non sufficit nobis vno ore confiteri Deum, nisi confiteamur ipsum & vno corde. Ita non sufficit vno corde confiteri eum, nisi confiteamur ipsum & vno ore, maximè quando fides periclitatur. *Vno ore & vno corde Deũ confitendũ.* Si enim sola oris confessio sufficeret, non diceret Dominus per Prophetam: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Si rursus sola confessio cordis sufficeret, sine oris confessione, non diceret Dominus, qui me erubuerit, & meos sermones, hunc filius hominis erubescet cùm venerit in maiestate sua. Tam igitur oris quàm mentis necessaria est confessio. Sicut Apostolus alibi dicit, corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem: Quia verò confessio cordis & oris sine bona operatione non sufficit habenti tempus bene operandi, ideò dicitur, quia fides sine operibus mortua est.

Sequitur pars tertia, in qua subdit Apostolus charitatis operationem, dicens: *Propterea*, vt, scilicet perfectè honoretis Deum, *suscipite inuicem, sicut & Christus suscipit vos.* Suscipere est deficientem ne cadat subtus capere. *Suscipere quid.* Monet igitur Apostolus fratres charissimi, vt fortis, per charitatem suscipiat debilem, sapiens insipientem, diues inopem, sanus infirmum, stans cadentem. Cùm enim Deus posset omnes facere fortes, sapientes & diuites, noluit, Sed voluit hos esse fortes, illos debiles, hos sapientes, illos insipientes, hos diuites, illos pauperes. *Quare Deus noluit omnes esse fortes, sapientes, & diuites.* Si enim omnes essent fortes, sapientes & diuites, alter alterius non indigeret. Rursus si omnes essent debiles, insipientes & pauperes, alter alteri non subueniret. Voluit ergo hos esse

fortes,

fortes, sapientes, vel diuites, vt animas suas saluare possent, aliis per charitatem subueniendo. Voluit illos esse debiles vel insipientes, vel inopes, vt animas suas saluare possent, aduersa per patientiam tolerando. Hinc Dominus ait: Pauperes semper habetis vobiscum, & cùm volueritis, potestis eis benefacere. Cùm igitur egentes manent iuxta abundantes, sunt eis aut materia bonæ operationis aut reprobationis. Quod autem sic nos inuicem suscipere debeamus, ostendit Apostolus exemplo Christi, qui in sua persona suscepit, nõ solùm causam nostram, sed etiam naturam nostram. Cùm enim esset sapiens, imò ipsa sapientia, suscepit insipientiam nostram. Cùm esset diues omnium, suscepit paupertatem nostram: hanc viam charitatis ostendit in se, vt per eam sequeremur se: Et hoc in honorem Dei, vt quemadmodum Christus in omnibus quæsiuit gloriam patris, non suam, ita & nos in omnibus Dei gloriam, non nostram quæramus. Suscepit autem infirmitatem non solum circumcisionis, id est, Iudæorum, ad quam secundũ promissiones Prophetarũ fuit missus: imò etiam gentium, quibus non erat promissus. Vnde vtrique Deum debent honorare & glorificare. Et Iudæi etiam de promissionis adimpletione: Et gentes de insperatæ gratiæ collatione. Quod auctoritatibus Prophetarum probat, dicens, *Sicut scriptum est*: Propterea ait filius patri. *Confitebor tibi in gentibus, & nomini tuo cantabo.* Et iterum, *lætamini gentes cum plebe eius*, id est, gentiles cum Iudæis: Et laudate Dominum omnes gentes, &c. Sicut autẽ Christus nõ solum propinquos Iudæos, sed etiam gentiles longinquos suscepit. Sic & nos fratres nõ solum propinquos nobis vel genere vel amicitia suscipiamus, sed etiã longinquos & peregrinos. Non enim propter nos solos tradidit Deus nobis bona sua, sed propter pauperes. Nec fecit nos Dominos, sed dispensatores, præcipiens nobis vt de suis rebus, suis filiis indigentibus prouideamus. Qui enim res Dei retinẽs, sinit filios Dei ægestate perire, quid fratres mei, quid est auditurus à summo Iudice, nisi illã terribilem vocem: Ite maledicti in ignem æternũ? Et quare? Esuriui enim, & non dedistis manducare mihi de escis meis. Sitiui, & de potu meo non dedistis mihi potum: Hospes eram, & in

hoſpitium meum noluiſtis me ſuſcipere. Nudus eram, & de veſtibus meis non cooperuiſtis me. Hæc igitur fratres, hæc cogitemus, hæc in corde teneamus, & de rebus nobis à Deo commendatis, ipſum in pauperibus paſcamus, veſtiamus, ſuſcipiamus, vt æternam benedictionem ab eo ſuſcipere mereamur, Amen.

DOMINICA II. ADVENTVS.

Lucæ 21.

*E*Runt ſigna in Sole, & *Luna*, & *Stellis*, & *in terris preſſura gentiũ, præ confuſione ſonitus maris & fluctuum, &c.* Pius & miſericors Dominus & Redemptor noſter, volens electos ſuos in omnibus prouidos eſſe, de ſecũdo aduentu ſuo, in hac eos præmunit lectione. Qua ratione triplici. Vt præſciẽtia eius eſſet eis ad certitudinẽ, ad vigilantiam, ad conſolationem. Ad certitudinem, vt certius expectarent aduentum ſuum, quàm cœli & terræ permanentiam: Vnde pòſt ſubdit: Amen dico vobis, non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant, cœlum & terra tranſient, id eſt mutabuntur in alium ſtatum: verba autem mea non trãſient, quin ſcilicet, *omnia* opere compleantur. Ad vigilantiam, quoniam leuius nocent ea quæ præuidentur, quàm quę non prędiuidẽtur. Vnde ipſe ait: Vigilate quia neſcitis diem neque horam. Ad conſolationem, vt de certitudine aduentus ſui, inter miſerias huius ſeculi, ſumerent ſibi conſolationẽ Vnde poſt ſubdit: *Cũ videritis hæc fieri, leuate capita veſtra, quia appropinquauit redẽptio veſtra.* Nam quàm dulcis eſt fratres mei, in terra miſeriæ, recordatio patriæ: Primò igitur ponit Dominus ſigna ſui aduentus prænuntia: Secundò oſtendit quomodo ipſe venturus eſt: Tertiò quid boni in bonis proueniat: Quartò, dicta per ſimilitudinem declarat. *Ait ergo: erunt ſigna in Sole & Luna*. Sicut prius Dominus ſigna aduentus prænuntiauit, vt ſuis qui in hoc mundo lugent, eſſent ad conſolationem: ita reprobis qui hìc conſolantur, eſſent ad confuſionem: Vnde ipſe poſt ſubdit. *Areſcentibus hominibus præ timore & expectatione quæ ſuperuenient vniuerſo orbi*. Quia enim mali omnibus elementis abuſi ſunt, ab omnibus punientur, vt impleatur quod ſcriptũ eſt: pugnabit pro eo orbis terrarum cõtra inſenſatos. Quia enim claritate Solis, & Lunæ, & Stellarum abutebantur, videndo

Signa aduẽtus Chriſti, bonis ad conſolationem reprobis ad confuſionẽ

per ea quid concupiscerent, & quid mali facerent, vertetur eis Sol in tenebras, & Luna in sanguine, & Stellæ cadent de cœlo. Quia verò pace temporali per stultam securitatem abutebantur, fiet pressura gentium. Quia verò tranquillitate maris ad prædandum & rapiendum abutebantur, fiet confusio maris & fluctuum. Nam vt tradit Hieronymus in Cathalogo 15. signorum quæ ex Hebręo transtulit, prima die ascendet mare quadraginta cubitos super altiores montes quasi murus. Secunda verò tantum descẽdet, vt vix videri possit. Rursus, quia bonis terræ per superfluitatem abutebantur, fiet eis sicut idem Euangelista superius dicit, terræ motus & fames. Quia aëris serenitate per inanem delectationem abutebantur, fient eis terrores de cœlo, & tempestates. Quia salute corporum, vitiose viuendo, abutebantur, fient eis pestilentiæ, id est, inæqualitates, & corporum passiones. Porrò istorum signorum quædam fratres, iam cernimus: Nam pressuræ gentium quotidie fiunt, terræ motus in plerisque locis vrbes diruunt. Tempestates nos quotidie territant, pestilentiæ vrbes hominibus euacuant. Et impletio istorum, certos nos facit de impletione cæterorum. Ecce fratres, tot mundi ruinæ, iam finem illius addesse denuntiant. Quare ergo illum diligimus? Quare cum cadente cadimus? & cum pereunte perimus? Si domus nostra ruinam minatur, fugimus, & quæ possumus de nostris saluamus. Ecce mundus cadit, vt quid ergo cum desiderio non relinquimus? Vt quid quæ possumus de eius naufragio non saluamus? Saluemus ergo fratres, saluemus dum licet nos & nostra. Nos desiderio ad cœlestia transeamus, nostra per manus inopum & afflictorum ad cœlestes thesauros transferamus. Sequitur: *Arescentibus hominibus præ timore & expectatione quæ superuenient vniuersi orbi*. Arescent quidam mali, & timebunt instãte iã iudicio, sed frustrà, cùm non poterunt emendari. Nos ergo fratres, dum emendari & emundari possumus, ab amore mundi arescamus, futura timeamus, & timentes caueamus. *Nam virtutes*, inquit, *cœlorum mouebuntur*. Quare? Nõ, quia de se timeãt, sed quia de seueritate iudicantis perhorrescent. Fratres, si Angeli timebunt, si contremiscent, vt ait Iob, columnæ

Signa futuri aduẽtus Christi quotidie fiunt.

Iob 26.

1. Pet. 4. cœli, quid facient peccatores? Si verò, ait Petrus, vix iustus saluabitur, impius & peccator vbi parebunt?

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Dominus quomodo ad iudicium venturus est, dicens. *Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli, cum potestate magna & maiestate*: Et qui videbunt? Omnes, tam boni quam mali, vnde & Ioannes, Ecce venit cum nubibus cœli, & videbit eum omnis oculus. Non enim veniet occultus, humilis, mitis, vt primò, sed potius apertus, altus & terribilis, vt ipse de se testatur. Sicut fulgur exit ab Oriente, & paret vsque in Occidentem, sic erit aduentus filij hominis. Quem videbunt? *Filium Hominis*. Solus enim filius tunc apparebit iudicaturus, qui primò fuit iniustè iudicatus. Iuxta illud, videbunt in quem pupugerunt, Iudæi scilicet & gẽtiles, sed etiam & falsi Christiani, quòd sine gemitu dicere nequeo, videbunt quem contempserunt, quem abnegauerunt, quem iurauerunt, & peierauerũt, & quem dedecorauerunt. Gloriam verò diuinitatis non videbunt reprobi, quia scriptum est. Tollatur impius ne videat gloriam Dei. Videbunt autem venientem in nubibus, sicut ascendit cum nubibus ei ministrantibus, eius gloriam ab impiis occultantibus. Cum potestate magna veniet, cuique enim omnes potestates, cœlestium, terrestrium, & infernorum contremiscent. Cum potestate magna veniet, qui suo aduentu omnia concutiet elementa, qui cœlum & terram concremabit, & noua faciet omnia, qui conscientias hominum propalabit, qui solo nutu, electos glorificabit, & reprobos in æternum cruciabit. Cum maiestate quoque magna veniet, ad cuius gloriam Sol obscurabitur, abscondita tenebrarum illuminabuntur, omnes electi illustrabuntur, & in eius amore inflammabuntur. Hoc fratres, hoc quotidie cogitemus, hoc pensemus, manifestemus hic immunditias conscientiarum nostrarum per confessionem ad veniam, ne ibi à Domino manifestentur ad confusionem & pœnam. Hic nos iudicemus, ne ibi iudicemur. Hic nos accusemus, ne ibi accusemur.

Filium hominis solũ.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Dominus quid boni tunc electis proueniet, dicens: *His autem fieri incipientibus, leuate capita vestra, & exhilarate corda vestra.* Quare

re? *quia appropinquauit redemptio vestra.* Ac si dicat, Cùm hæc videritis, gaudete, quia cum finitur mundus (cui amici non estis) prope est salus æterna, quam desiderabatis. Redimet autem tunc nos fratres, redemptor noster, à tribus miseriis tam in anima quàm in corpore, ab indigentia, ab afflictione, à morte. Redimet siquidem Dominus animam nostram ab indigentia sapientiæ & virtutis, dans ei totius sapientiæ & virtutis abundantiam. Redimet quoq; eam ab afflictione passionum, timoris, scilicet, & tristitiæ, inuidiæ, & cæterarum, dans ei omnimodam securitatem, iucunditatem & amorem. Redimet etiam eam à morte malarum cogitationum & peccatorum, dans ei omnimodam munditiam & puritatem. Corpus quoque redimet ab indigentia ciborum, vestimentorum, cæterorumq; temporalium dans ei omnimodã sufficientiam. Redimet etiam illud ab afflictione morborũ, senectutis & grauitatis, dans ei omnifariam incorruptionem & agilitatẽ. Redimet quoque illud à morte, dans ei veram immortalitatẽ. O fratres mei pensate quàm ineffabiliter gaudebunt electi, quando veniet spes sua, desiderium suum, Deus & Dominus suus, quãdo transferet eos à valle lachrymarum ad altitudinem gaudiorum, ab exilio ad patriã, à miseria ad beatitudinem.

A quibus nos redimet redẽptor.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus explanat dicta per similitudinem, *Videte,* inquit, *ficulneam & omnes arbores cum producunt iam ex se fructũ, scitis quia prope est æstas: Ita & vos cùm videritis hæc fieri, scitote quia prope est Regnum Dei.* Comparat autẽ signa præcedẽtia aduentus Christi, arborum fructificationi, æternitatẽ verò ęstati. Vnde patet, quia fructus mundi ruina est. Ad hoc enim pullulat, vt marcescat, ad hoc surgit, vt cadat. Æstas autem est calida, clara, fructuosa. Æterna quoque beatitudo, erit calida, calore charitatis. Clara, illuminatione veri solis. Fructuosa, messibus æternæ retributionis. Econtra, vita præsens, est quasi hyems, quia est frigida, tenebrosa & sterilis. Frigida, sine calore charitatis: Tenebrosa, ignorantia, tribulationibus & peccatis. Sterilis, quia hic non metuntur, sed seruntur semine bonæ operationis. Mali quoq; qui hic vacant somno & otio, sunt quasi piger, qui operari non valens propter frigus, mendicat in æstate, nec datur ei.

Vita præsens quasi hyems.

 Sic mali

Sic mali in futuro non metent, nisi quam in carne seminauerunt corruptionem. Boni verò, qui spe retributionis ęternæ hic laborant, sunt quasi bonus agricola, qui spe messium, in hyeme per pluuias, grandines & niues seminat. Qui cùm videt ficum, cæterasque arbores pullulare, gaudet, sciens quod hyems iam transiit & æstas messium venit. Nos quoque fratres, in spe cœlestium gaudiorum per lachrymas peccatorum, & patientiam tribulationum seminemus in spiritu, vt in resurrectione metamus de spiritu vitam æternam, vt mereamur adunari eis quibus dicitur: Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent.

Psal. 125. Euntes ibant, id est, de virtute in virtutem proficiebant, & flebant, tum de recordatione peccatorum, tum de desiderio cœlestium gaudiorum, mittentes, id est, præmittentes semita sua. Venientes autem venient cum exultatione, portantes manipulos suos. Quod ipse præstare dignetur, qui viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

DOMINICA III. ADVENTVS.

1. Cor. 4. *SIc nos existimet homo vt ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei, &c.* Hæc scribit fratres charissimi Apostolus ad Corinthios, in quibus non solùm eos instruit, sed etiam nos. Sunt autem huius lectionis quatuor partes. In prima parte arguit Corinthios de falsa opinione sacramentorum. Putabant enim sacramenta data à sanctioribus esse sanctiora, & à minus sanctis data, esse minus sancta. Vnde & dicebant: Ego sum Pauli, ego sum

1. Cor. 1. Cephæ, ego Apollo, ego Christi baptismo baptizatus. Putantes quod baptizatus à meliori, melius esset baptizatus. Vnde & scrutabantur curiosius vitam ministrorum. Istis sunt similes hodie quidam in Ecclesia, qui Missas à concubinariis, vel minus honestis sacerdotibus nolūt audire, vel alia Sacramenra sumere. Sed tam hi quàm illi tripliciter peccabant. Tum quia, quod Dei solius est, hominibus attribuant: tum quia de meritis iudicabant, tum quia in hominibus gloriabantur, cùm scriptum sit. Qui gloriatur, in Domino glorietur. Contra hos ergo loquens Apostolus dixerat superius, neque qui plantat, neq; qui rigat aliquid est, sed qui incrementum dat Deus, id est, sicut plantans & rigans non sunt aliquid, quantū ad potestatem

Tripliciter peccāt qui sacramēta à malis ministris accipere nolunt.

1. Cor. 3.

viuifi-

viuificandi & augmentandi arborem, sed solus Deus: Ita nec qui prædicat, nec qui baptizat, sunt aliquid, quantum ad efficaciam sacramentorum, sed solus Deus, qui intus inuisibiliter operatur. Vnde & à spiritu sancto dictũ est Ioanni: super quem videris spiritum descendentem & manentem super eum, hic est qui baptizat, id est, hic & nõ alius habet auctoritatẽ baptizãdi. Itaque qualiscunque sit minister, sacramẽta eadem sunt, nec à meliori meliora, nec à minus bonis, minus bona dantur. Hinc ergo ait Apostolus: Sic nos existimet homo, vt ministros Sacramentorum Christi, non auctores. Nos enim tantũ pueros immergimus fonte, & Deus baptizat. Nos tantum manus eleuamus, & Deus benedicit. Nos tantum verba sacra proferimus, & Deus consecrat. Nos satisfactionẽ imponimus, & Deus absoluit. Sumus etiam dispensatores ministeriorum Dei, discernentes scilicet, quis sit ligandus, & quis soluendus, quis baptizandus & quis non, quis ordinandus sit sacerdos, & quis diaconus. Quamuis verò merita ministrorum nihil operentur ad efficaciam sacramentorum, tamen quia plus proficit exemplo fidelis in populo, quàm infidelis, hic, id est, in hac vita quæritur vt quis inueniatur fidelis inter dispẽsatores. Sequitur pars secunda in qua ostẽdit Apost. exemplo sui, sana conscientia iudicium hominũ esse paruipendẽdum. Quare? Quia iudiciũ hominũ fallitur & fallit. Fallitur, quia sæpè bonũ iudicat esse malũ, & malum bonum. Fallit, quia cùm indignus à populo laudatur, sæpè ob hoc interius gloriatur. Et ad hoc inducitur vt plus aliis de se credat quàm sibi, eũ scriptũ sit. Plus aliis de te quàm tu tibi credere noli. Ait ergo Apost. *Mihi autem pro minimo est, vt à vobis iudicer, aut ab humano die.* Non tamẽ ait *pro nihilo*. Quia quamuis fama & iudiciũ plebis de nobis sit vili pendendũ nobis pro nobis: tamẽ propter profectũ proximorũ nõ est omnino negligendũ. Sicut enim munda conscientia necessaria est ante Deum, ita munda fama ante proximum. Vel parũ enim vel nihil valet bona prædicatio, sine bono exemplo. Nam cuius vita despicitur, restat vt eius prædicatio contemnatur? Vnde Dominus, Sic luceant opera vestra bona coram hominibus, vt glorificẽt patrẽ vestrum qui in cœlis est. Hinc etiam dicitur: Crudelis est qui

Ioan.1.

Sacerdotes sunt dispensatores ministeriorũ Dei.

1.Cor.4.

Iudicium hominum fallitur & fallit.

Mat.5.

famam negligit. Itaque fama propter nos est negligenda, sed tamen propter profectum populi est quærenda. *Sed neque*, inquit, *ego qui melius me noui quàm vos, meipsum iudico*, id est, me esse bonum non affirmo. Ecce fratres, ipse vas electoinis Paulus nō audet affirmare se esse bonum. Quis ergo nostrum peccatorum præsumere audebit se esse bonū vel religiosum? *Qui autem*, inquit, *me iudicat*, id est, opera mea, & cogitationes solus inuisibiliter discernit, *Dominus est*. Nihil, inquit, *mihi conscius sum*, id est conscientia mea non me remordet, *sed non ideò iustificatus sum*. Nam delicta quis intelligit. Et qui gloriatur, in Domino glorietur se mundum habere cor. Sequitur pars tertia, in quā nos prohibet Apostolus iudicare. Tria sunt fratres mei, de quibus nec debemus nec possumus iudicare: De dubio scilicet facto, de dubia intentione, de dubio fine. Dubium factum est, quādo nō verè scimus an quis fecerit aliquod factum. Dubia intentio est, quādo scimus esse factum, sed qua intentione factum sit, nescimus: vt quando videmus aliquem loqui cum vxore alterius: Dubius finis est, vt quando scimus esse factum, & mala intentione factum esse, sed tamen ignoramus, an sit inde aliquis damnandus, vel veniā per pœnitentiā consequuturus: in quibus omnibus temerarium iudicium cauere debemus: Et si etiam hanc in peiorem partem magis declinare videantur, tamen nos in melius æstimationem nostram vertere debemus. Vnde Apostolus, tu quis es qui iudicas alienum seruum, suo Domino stat, aut cadit. Stabit autem, potens est enim Deus statuere illum. Si vides presbyterum loqui cum vxore alicuius, dic enim illi manu leuata benedicere. Sunt autem quædam aperta & manifesta, de quibus nobis iudicare permittitur. Vnde Apostolus, sic non est inter vos qui iudicet inter fratrē & fratrem. Itaque fratres, non aliena corda, vel intentiones quæ ignoramus iudicemus, sed nostras. Scriptum est enim: Nolite iudicare, & non iudicabimini. Nolite condemnare, & non condemnabimini. Et si nosmetipsos iudicaremus, non vtique iudicaremur. Ait ergo, *Nolite ante tempus iudicare*. Ante tempus iudicat qui antequam sit de re certus iudicat. Dum autē sumus in hac vita, aliorum cogitationes opera,

Psalm. 18.
1. Corint. 1.
Iudicare non debemus
Dubium factum.
Dubia intentio.
Dubius finis.
Rom. 14.
Rom. 14.
Mat. 7.
Luc. 6.

opera, & finis operum, occulta sunt nobis, & ideò de eis iudicare peccatum est.

Sequitur pars quarta, in qua ostendit Apostolus quando securè de nobis vel de aliis iudicare poterimus. *Nolite, inquit, iudicare, quoadusque veniat Dominus.* In quo fratres, innuit quod tunc Deo omnia occulta nobis reuelante iudicabimus, si scilicet fuerimus de perfectis. Quatuor enim ordines erunt in iudicio. Alij enim iudicabunt, & non iudicabuntur, vt perfecti. Alij iudicabuntur & saluabuntur, vt mediocriter boni. Alij iudicabuntur & damnabuntur vt falsi Christiani. Alij non iudicabūtur & damnabuntur, vt infideles. Vnde Ioannes: Qui non credit, inquit, iam iudicatus est. *Illuminabit autem tunc Dominus abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium,* id est, occulta facta, & etiam cogitationes occultas propalabit, tam bonorum quàm malorum. Tunc fratres, patebunt occulta adulteria, occultæ turpitudines, & ignominiæ, quæ fiunt in tenebris & in cubilibus. Tunc etiam patebunt occulta turpium voluntatum, quamuis non venerint ad effectum. Pensate ergo fratres pensate quantus pudor, quanta turpitudo & confusio tunc tenebit reprobos, cùm omnes turpitudines & abominationes suas in conspectu tremendi iudicis, & Angelorum, & omnium sanctorum viderint reuelari. Ne igitur fratres illo tam magno & æterno pudore erubescatis, erubescite nunc, & pœnitemini, & quæ dicitis in cordibus & in cubilibus vestris compungimini. Tunc etiam ècontra omnia bona opera sanctorum quæ pro humilitate clam faciebant, & etiam omnes eorum bonæ voluntates patebūt ad laudem & gloriam eorum. Vnde & subditur: *Et tunc laus erit vnicuique electorum à Deo.* Quæ enim maior laus, maior honor & gloria poterit esse quàm quando serui vocabuntur & fient filij: quando terreni fient cœlestes, quando homines fient dij, quando benedicentur, & honorabuntur, & glorificabuntur à diuina maiestate. Nos interim fratres, turpitudines nostras, lachrymis, confessionibus, orationibus, eleemosynis tergamus. Quoniam qui hoc faciunt & si non sint de perfectis qui iudicabunt, tamen erunt beati, quoniam beati quorū remissæ sunt iniquitates & quorum tecta

Quatuor ordines in iudicio.

Ioan. 3.

Psal. 4.

tecta sunt peccata. Tecta dico, ne videantur vel ad pœnam vel ad pudorem. De quorum numero nos faciat Deus & Dominus noster qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA III. ADVENTVS.

Mat. 11. *CVm audisset Ioannes in vinculis opera Christi, mittens duos ex discipulis suis ait illi, & reliq.* Audistis fratres charissimi, ex Euangelica lectione, quod Christus suo incarcerato præcursore, diuinitatis suæ potentiam cœpit clarius demonstrare. Disponens quippè ordinatè vniuersa, noluit antè manifestius prædicare, quàm præcursor suæ præcursionis officium consummasset vt scilicet quemadmodum Ioannes eum præcurrerat nascendo, prædicando & baptizando: ita eum præcurreret & moriendo. Tendente igitur Lucifero, id est, Ioanne ad occasum, cœpit verus Sol iustitiæ, Christus, sui splendoris radios paulatim demonstrare, hoc est, ergo quod hic dicitur: *Cùm audisset Ioannes, &c.* Sũt autem tres partes huius lectionis: Prima continet Ioannis interrogationem, secunda Christi responsionem, tertia Ioannis commendationem. Ostendit igitur Euangelista, quando, vnde, per quos, & quid Ioannes Dominum interrogauerit: quãdo? *Cùm audisset opera Christi.*

A quo Ioannes audiuit opera Christi. Si credis à quo audisset, credendum est quòd à spiritu reuelante. Et quod etiam à discipulis suis, quod frequenter ad Iesum mittebat, vt sibi tam facta, quàm dicta eius reportarent. Vnde? de carcere vbi erat in vinculis. In quo nobis fratres, imitãdum proponit exẽplum vt si in vinculis, si in infirmitate, si in aliquo impedimẽto detenti quandoque fuerimus, familiares nostros pro nobis ad Ecclesiã mittamus, qui bona ibi dicta vel facta nobis manifestent. Per quos? per discipulos suos, qui etiam ei in vinculis assistebant, & magistrum suum in aduersis non dereliquerunt, sed vsque ad passionem & sepulturam ei diligẽter ministrauerunt. Hinc discamus & nos fratres, magistris & amicis nostris in omni aduersitate constantiam exhibere fidelitatis. Sicut enim rogus aurum, cursus equum, ita aduersitas probat amicum. Vnde Sapiens: Non agnoscitur, inquit, in bonis amicus, & non absconditur in malis inimicus. Et Salomon: Deus putridus, amicus deficiens in via.

Eccle. 12.

Prouer. 25.

via. Quid interrogauit? *Tu es*, inquit, *qui venturus es, an alium expectamus?* Quærit autem hoc Ioannes, non propter se, qui cum esse Redemptorem mundi prædicando, baptizando, demonstrando, testatus fuerat, sed propter discipulos, ne alium à se prædicatum æstimarent, sed certitudinem acciperent fidei, tum ex miraculis, tum ex responsione Christi. Vnde & ad hoc quærendum non prius suos discipulos misit, quàm Christus miracula facere incœpit. Quam causam innuit ipse Euangelista cùm ait, *Cùm audisset Ioânes in vinculis opera Christi, mittens duos ex discipulis suis, &c.* Ac si diceret, ideò discipulos suos misit ad Iesum, quia cùm apertè facere miracula audiuit, vt hoc aduerbium (*cùm*) non tam temporale quàm causale accipiatur. Sequitur pars secunda, quæ Christi continet responsionem, *Euntes*, inquit, *renunciate Ioanni quæ audistis & vidistis.* Ac si diceret, Cessent verba, loquantur opera. Fecit enim in conspectu nūtiorum Ioannis multas virtutes. Vnde dixit: *Quæ vidistis* scilicet, per vos, *& audistis* per alios. Et quæ? *Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes euangelizantur*, id est, visitantur. *Et beatus est qui non fuerit scandalizatus in me.* Est autem hæc responsio cōueniens, quamuis non videatur præcedenti satisfaciens interrogationi. Quærebatur enim vtrum redemptio mundi esset facienda per eum. Ipse verò respondet potentiam diuinitatis & patientiam humanitatis, per quas redemptio facta est. Nisi enim homo esset, pati pro mundo non posset: & nisi Deus esset, mortem superare non posset. Est ergo ac si diceret, redimere mundum iam incœpi. Nam cùm operer vt Deus, scandalizor & patior vt homo. Credimus autem fratres, Dominum opera, quæ hic enumerantur, tam corporaliter quàm spiritualiter egisse. Reddebat quippè cæcis illuminationem tam cordis quàm corporis: Claudis rectitudinem, tam cordis quàm corporis: Leprosis mundationem, tam cordis quàm coproris: Mortuis resurrectionem, tam cordis quàm corporis: Pauperibus visitationē, tam cordis quàm corporis. Et cùm tot signis attestaretur diuinitatē, rarus erat qui non scandalizaretur in eius humanitate. Alij enim ei detrahebant, alij insidias ponebant: Et fermè omnes

omnes de eius diuinitate dubitabant. Et quid mirum fratres, si in Christo adhuc mortali multi scandalizarentur, cum in eo iam in cœlo regnante, multi, vnde dolendum est, etiam hodie scandalizentur? Nam vt taceam de infidelibus, etiam quidam solo nomine Christiani eum contemnunt, eius sanctum nomen peierant: factis eum impugnant, verba Euangelij pro vanitate habent, nec ipsam resurrectionem futuram putant.

Quando Christiani Deum contemnunt.

Sequitur pars tertia, in qua dominus Ioannē commendat: Vnde & subditur: *Illis autē abeuntibus, cœpit Iesus dicere ad turbas de Ioanne.* Noluit quippè Dominus Ioannē coram discipulis suis commendare, ne eius commendatio adulationem redolere videretur. In quo fratres dat nobis exemplum, ne amicum nostrum in sua vel suorū familiarium præsentia laudemus, ne hoc gratia videamur facere assentandi, ne illi occasionem demus gloriandi. Cæterùm ne turbæ Ioannem nullius virtutis esse, eò quòd nulla miracula faceret, æstimarent: ipse qui eum elegerat nouerat, cùm commendat: Commendat eum in quatuor. In fortitudine, in seueritate, in prophetandi excellentia, in præcursionis gratia. In fortitudine eum commendat, cùm dicit: *Quid existis in desertum videre? Arundinē vento agitatam?* ac si diceret: Non sed potius virum fortem. Sane arundo nascitur in palude, quæ exterius est formosa, interius vacua & omni vento agitatur. Tales sunt homines huius mundi, qui in crassitudine & voluptate nutrierunt animas suas, qui exterius sunt per hypocrisim & gloriam nitidi, interius autem à virtute vacui, prosperis eleuantur, & aduersis deprimuntur: Laudibus efferuntur, minis & conuitiis humiliantur: in quibus diabolus requiescit. Vnde Iob, sub vmbra, inquit, dormit in secreto calami: quia videlicet mentes tenebrosas, simulatrices & fluxas diligit. Ioannes verò arundo non erat, qui in abstinentiæ duritia crescebat: exterius hispidus & neglectus: interius virtute plenus, non elatus blanditiis, nec deiectus aduersis. Discamus & nos fratres, inter varietates huius mundi, fortes & constantes esse. Non diligamus diuitias huius mundi, & sic non superbiemus de earum possessione, nec dolebimus de earum amissione. Non diligamus gloriam huius

Christus Ioannem non commendat coram discipulis suis.

Iob. 40. Quomodo Ioannes arūdo non erat.

bus mundi, & sic nec laus humana nos inflabit, nec infamia mortificabit. Nō præsentem vitam, sed futuram diligamus, & sic voluptas corporis nos non illaqueabit, non pœna vel dolor terrebit. In seueritate eum commendat cùm dicit, *Hominem mollibus vestitum?* Ac si diceret. Nō Lipto te est, quia minus dicit & plus significat Ioannes quippè in nullo mollitiem sequutus est, sed durus fuit in victu, in vestitu, in facto, in verbo. Victus eius locustæ, & mel siluestre. Vestitus, pili cameli, zonaque pellicea facta, contemptus mundi, desiderium cœli. Dicta, non palpatio, sed dura correctio vitiorum. O genimina, inquit, viperarum quis docebit vos fugere à ventura ira? Iam securis ad radicem arboris posita est. Sequitur: *Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus Regū sunt.* Ac si diceret: Nō in deserto vt Ioannes, sed in domibus Regum inueniūtur, qui mollibus gaudent. Qui scilicet mollibus vestiuntur, molliter epulantur, molliter operantur, molliter loquuntur. Nemo igitur fratres, putet in fluxu & studio vestium non deesse peccatum. Nisi enim in hoc peccatum esset, Dominus in suo præcursore vestium vilitatem non laudaret, nec de fluxu vestium diuitē purpuratū reprehenderet, nec Petrus mulieres à veste preciosa reuocaret. Quinque præcipuè modis, fratres, in vestibus peccamus. Primò in nimio sumptu, vt cum tanto comparamus vnam vestem nobis, quanto plures pauperes possent vestiri. Secundò in gloria, quando scilicet in speciosis, preciosisque vestibus delectamur. Tertiò in contemptu proximorum, quando scilicet considerantes vestium nostrarum pulchritudinem, & proximorum vilitatem, nos miramur, & proximos aspernamur. Quartò in superfluitate, vt quando plura mutatoria vestium habemus otiosa, quæ melius pauperes vestirent, quàm tineas pascerent, cùm scriptum sit: Qui habet duas tunicas, det non habenti, id est, qui habet vestem sufficientem, det superfluam. Quintò in modo, vt cùm scilicet facimus nostras vestes, vel gerimus, quo non deberemus. Et cùm hæc dicimus, non damnamus vestes, sed vitium vestibus abutentium. Scio enim sub purpura plures Deo placuisse: & econtra, plures sub sacco Deo displicuisse. Sunt enim qui in purpura non efferuntur, &

Mat. 3.

Quantupliciter in vestibus peccamus.

Luc. 3.

sunt qui se vestitos sacco, vel dolent vel gloriantur. Magnus vero est quem saccus non deiicit, & quē purpura non extollit. Talis erat Dauid, talis Ioannes Baptista, quoniam nec ille sub purpura, nec iste sub cilicio erat arundo ventis agitata. Vos autē fratres qui imperfecti estis, vnusquisque in gradu suo mediocritatē tenete, secundū homines ordinis & gradus vestri vos induite, ne sitis nitidiores eis, ne fortè inde præ vobis eos cōtemnatis, ne sordidiores eis, ne fortè præ eis vos sordidiores doleatis. Ne hinc vel inde vos agitet ventus gloriæ vel pudoris. Sub veste mediocri saccum latenter vestite, maximè in diebus ieiuniorum, vt tantò sit magis gratum Deo, quantò magis occultum. Vestem verò vobis non necessaria nudo præbete. Et si non vultis dare nouam, date vel veterem meliusculā, vt si quid in noua veste deliquistis, in vetere redimatis. Mollitiem quoque fratres, ciborum euitate, quoniam lautorum ciborum consuetudo luxuriā generat, corpus mollificat, cibos viliores fastidire facit, patrimonia consumit, sollicitudinē immittit. Minus est sollicitus qui minoribus est cōtentus. Sicut enim Mars duro milite gaudet, qui fortiter sustineat calores, algores, & labores: ita Dominus duros amat milites, effœminatos contemnit & molles. Inde est quod S. Patres, sicut in vitis patrum legimus, balnea, vnguenta, huiusq; modi mollia deuitabāt, ne corporis sui duriciē emollirent. Mollia etiam fratres, opera fugite, quæ faciunt qui carni seruiunt, qui ædificant lignum, fœnū, stipulam igne concremandam. Mollia quoque verba, id est, adulationes, cauete, quæ quantum fugienda sint, ostendit Propheta. Væ, inquit, eis qui sub cubito puluinar ponunt. Puluinar quoque sub cubito ponit, qui cadentem à rectitudine animam blandè per adulationem suscipit. Et Psalmista, Quoniam, inquit, laudatur peccator in desideriis animæ suæ, & iniquus benedicitur.

Mediocritas tenenda in habitibus.

Mollities ciborum euitanda.

Mollia opera fugienda.

Psal. 9.

In Prophetiæ excellentia Ioannem commendat, cùm subdit. *Sed quid existis videre? Prophetam? Etiam dico vobis, & plusquam Prophetam.* Officiū Prophetæ, fratres charissimi, est ventura Prædicare. Ioannes verò Christum non solùm prædixit, vt, venit fortior me, post me: sed etiam ostendit, Ecce, inquit, agnus Dei. Nos quoque fratres, quasi

quasi Prophetæ sumus, si secundum Christi aduentum ad iudicium, verbis & factis prædicamus, si impius comminamur, si electis promittimus gloriam sempiternam.

In præcursionis quoque gratia eum commendat cùm dicit, *Hic est de quo scriptum est*, per Malachiã Prophetã: *Ecce ego*, inquit pater ad filiũ, *mitto Angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te*. Verè fratres, verè hic Ioannes magnus & admirabilis est quem longè antequam cõciperetur, Prophetam, imo Dominus per Prophetam, vnigenito suo nuntiũ pollicetur, & præcursorem. Nec solùm Ioannes nomine Angeli & præcursoris dignus est, sed & tam nos quàm vos fratres, Angeli, & præcursores Christi merebimur appellari, si verbo & exemplo eum annuntiemus, si tam ad nostra quàm ad aliorum corda per correctionem emendationem ei viam præparemus. Ipso largiente. qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA IIII. ADVENTVS.

Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete, &c. Quatuor facit Apostolus, fratres Charissimi, in hac lectione. Primò monet nos in Domino gaudere. Secundò modestos esse. Tertiò sine sollicitudine orare. Quartò rogat nos custodiri in pace. Ait ergo, *Gaudete in Domino*. Si vna re fratres, omnis homo gauderet, nunquam Apostolus cum determinatione, gaudete in Domino, dixisset. Est enim gaudium triplex, malignũ, vanum & bonũ. Quidam enim gaudent de malo, de quibus dicitur: Lætantur cùm malè fecerint, & exultant in rebus pessimis. His adeò placet malũ, quod etiã sine sua vtilitate gaudeãt in eorum dolore. Alij verò gaudẽt de vano, id est, de vana & mũdana prosperitate, de quibus Salomon: Risum deputaui errorem, & gaudeo dixi, quid frustra deciperis? Illa duo gaudia fratres mei, mala sunt. Et de ambobus intelligitur illud Salomonis: Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij, luctus occupat. Et illud Euangelij, Væ vobis qui ridetis, quia lugebitis. Et alibi, Væ vobis diuitibus, qui habetis hìc consolationem vestram. Alij gaudent de bono, illi scilicet qui in Domino gaudent. Vnde Apostolus alibi. Qui gloriatur, in Domino glorietur. Et hìc, Gaudete, inquit,

Philip. 4. *Gaudium triplex.* *Prouer. 2.* *Eccle. 2.* *Luc. 6.* *1. Cor. 1.*

quit, in Domino. Sed quare duplicauit. *Iterum dico, gaudete*. Quia gaudium, est in spe, vel in vsu rei amaræ, dilectio. Hinc enim fratres, tantùm in spe cœlestium gaudiorum gaudemus, non in re, tamen plusquam in spe gaudemus: quoniam & si non habemus hîc rem, habemus tamen arram, quam Apostolus primitias spiritus vocat virtutes videlicet, & dona spiritus sancti. Monet igitur Apostolus, vt gaudeamus in vsu virtutum, & in spe præmiorum. Gaudeamus in vsu bonitatis, & in spe beatitudinis. Gaudeamus in vsu mundæ conscientiæ, & in spe beatæ vitæ. Primum fratres, gaudium est magnum, sed secundum est maximum. Quid enim hîc latius, quid iucundius, quid delectabilius haberi potest, quàm inter mundos mundè, & inter ebrios viuere sobriè, quàm omnia mundana sub pedibus habere, non aduersis frangi, prosperis non emolliri, solum Deum timere, mundam conscientiam habere, securè viuere, mortem non timere, sed etiam cœlestia gaudia optare, & cum certitudine expectare? Per hoc quippè, fratres, diuina dulcedo, non solùm expectatur, sed & prædoratur & prægustatur. Hoc prægustauerat Propheta, qui admirans & gaudens dicebat. Quàm bonus Israël Deus, his qui recto sunt corde. Ad quod degustandum nos etiam hortatur, dicens: Gustate & videte, quoniam suauis est Dominus. Hoc fratres, hoc est gaudium in Spiritu sancto. Hoc est verum gaudium, verum sabbatum mentis. De quo etiam Salomon: Secura mens, inquit, iuge cōuiuium. Hoc fratres, gaudium non miscebitur dolore, sed ad summum & sempiternum nos ducet gaudium, videlicet ad gaudium sine mœrore, sine fine, sine metu, sine defectu: Ad gaudium in visione Dei, in quam desiderant Angeli prospicere. Quoniam autem magna gaudia solent hominem hîc resoluere, & improuidum facere, addit Apostolus. *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus*. Est autem fratres hæc pars secunda, in qua monet in omnibus nos modestos esse, ac si diceret, Gaudete fratres, sed modestè: psallite Domino, sed sapienter. Porrò modestia est virtus inter nimis & minus, tenens mediocritatem. Hæc virtus cæterarum omniū virtutū condimentū est. Impetus enim est, nō ratio, quicquid fit

In quibus gaudendū.

Psal. 33.

Modestia quid.

sit sine moderantiæ freno. Sanè modestia tria, facit enim hominem suæ mentis habere dominium: reddit eum hominibus gratum: facit ei Dominum propinquum. Quod faciat hominem habere sui dominium, innuit cùm adiungit, *Vestra*: Quasi diceret, Modestia faciat vos vestros, iuxta quod Philosophus ait: Vis habere magnum imperium? Dabo tibi magnum imperium: Impera tibi. Vis multos regere? rege teipsum. Multos enim reges, si te ratio rexerit, hinc Salomon ait: Melior est patiens viro forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore verbium. Quod reddat hominem hominibus gratum & famosum, ostendit cùm ait: *Nota sit omnibus hominibus*, ac si dicat: Tanta sit modestia vestra, quod sui admiratione & exemplo, homines ad se attrahat. Quod faciat Dominum homini propinquum ostendit, cùm subdit: *Dominus propè est*. Est quippè Dominus modestis propè. Propè similitudine, propè dilectione, propè remuneratione. Quoniam quos per modestiam sui similes spectat, diligit, & remunerat. Hæc virtus fratres, Mosen & Dauid, Deo gratos & hominibus effecit; quorum alter legitur pro inimicis suis orasse, alter verò inimico, suum sanguinē quærēti pepercisse. Discamus & nos fratres, modestiā in omnibus tenere, motus cordis nostri refrenare, nobismetipsis dominari, aliorum dissonantias modarari, Deo, qui sine motu omnia facit, assimilari, vt ab eo mereamur diligi & remunerari, iuxta quod ipse promisit: Beati, inquit, mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Sequitur pars tertia, in qua monet nos Apostolus sine sollicitudine orare, dicens: *Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione, &c.* Et conuenienter fratres, dum hortatur nos ad orandum præmisit, *Nihil solliciti sitis*. Nihil enim plus impedit orantem quàm sollicitudo. Si enim fratres, nullus ita liber est à curis secularibus: & orationi deuotus, qui in oratione quandoque insultus dæmoniorum, & phātasmata cogitationum vanarum non sentiat. Quid fratres mei, quid putatis de illis, quorum tota mens & desiderium versatur in temporalium sollicitudine? Hi nimirum si quandoque orare cœperint, statim reuolat mens ad cōsueta, quoniā vbi est thesaurus suus, ibi est & cor suum. Proinde fratres, purgandus est prius animus ab amore & solli-

Modestia tria facit.

Prouer.16.

Modestia in omnibus tenenda.

Sollicitudo impedit orantem.

ſollicitudine temporalium, & in Deo totus figendus, vt liberè poſſit ad orandum Deum vacare. Sed etſi quandoque nos orationi incumbentes, pulſauerint ſuggeſtiones dæmonū & nebulę vanarum cogitationum, cauendum eſt ſummoperè fratres, ne immorentur, ne fortè iuxta Salomonem, muſcę morientes perdant ſuauitatē vnguenti, ſed ſtatim in noſmetipſos indignantes, vanas quātotius meditationes à nobis repellamus, & ad ipſum redeamus. Scriptum eſt enim, Deſcenderūt volucres cœli, & abigebat eas Abraham. Quid enim per ſacrificia, niſi orationes? Et quid per volucres, niſi vanæ cogitationes deſignantur. Sed deuotus orator, cùm vanæ cogitationes ſuper orationē ſuam deſcendunt, exemplo Abrahæ, eas protinus expellit.

Gen.15.

Sed in omni oratione, inquit, *& obſecratione, cum gratiarum actione, petitiones veſtræ innoteſcant apud Deum.* Oratio fratres, tantùm fit pro bonis adipiſcendis: Obſecratio pro malis remouendis. *Hæc*, inquit, *innoteſcāt apud Deum*, id eſt, talia taliter & tali intentione petantur, vt digna ſint quæ Deus noſcat & audiat. Petamus igitur fratres à Domino non opes, non honores, non vitam in hoc ſæculo longam, quæ qui petunt, non exaudiūtur, vt ait Iacobus, eò quòd indignè petant. Sed Domino docente, petamus primum regnum Dei & iuſtitiam eius. Petamus & qualiter debemus, corde ſcilicet & opere, & cum fiducia. Vnde Iacobus: Si quis, inquit, indiget ſapientia, poſtulet à Domino, qui dat omni affluenter, & non improperat: poſtulet autē in fide nihil hæſitans, quoniā qui hæſitat, ſimilis eſt fluctui maris, qui à vento mouetur & circunfertur. Petamus quoq; fratres, ea intentione qua debemus, id eſt, petamus omnia propter Deū, & ipſum Deum nō propter aliud, ſed propter ſeipſum petamus & diligamus. Ipſe enim eis qui non ſimplici intentione eū quærebant, fertur reſpondiſſe: Amen dico vobis, quæritis me, quia comediſtis de panibus. Operamini non cibum qui perit, ſed qui permanet in vitam æternam. Ac ſi diceret, non propter panem temporalem me debetis quærere, ſed propter meipſum, qui ſum verus panis, ſatians in æternum.

Petendum in fide.
Iacob.1.
Ioan.6.

Sequitur pars quarta, in qua Apoſtolus orat nos cuſtodiri in pace, & à pace, dicens: *Et pax Dei quæ exuperat om-*

omnem sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias vestras. Dicit autem pax Dei, id est, Deus, qui est pax, & Christus, qui est pax nostra, qui fecit vtraq; vnum. Vel Spiritus sanctus, qui est concordia patris & filij. Hæc pax exuperat omnem sensum, non solùm in se, sed & in creaturis. Si enim pax Dei in creaturis exuperat omnẽ sensum, quantò magis in se exuperat omnem sensum? Quis enim sensus fratres charissimi, comprehendere potest, quomodo quatuor elementa cùm sint adinuicem contraria, in vnam connectentur concordiam? Quis comprehendere potest, quomodo contrarij humores in homine, in vnam pacificentur sanitatem? Quis comprehendere potest quomodo contrarij soni in cithara in vnā conueniant consonantiam? Et vt de cœlestibus creaturis loquar, quis sensus comprehendere potest quomodo superni spiritus & Sancti, cùm sint in gradu & in merito dispares, & in gloria, in vnius gaudij, voluntatis, & amoris consonent vnitatem? Et si illa fratres charissimi, pax Dei in creaturis omnem sensum exuperat, quantò magis in seipsa omnem sensum & omnem intelligentiam exuperat? Quæ enim intelligentia inuestigare poterit pacem & concordiam Trinitatis, quo modo scilicet, cùm sint tres in personis, in vnam vniantur essentiam, voluntatẽ, & maiestatem. Hæc igitur pax Dei, inquit, Apostolus, *quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra*, vt scilicet bene velint: *& intelligentias vestras*, vt ritè intelligant.

Oremus & nos fratres, vt pax Dei, quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda nostra, vt pacem erga eum habeamus, ei obediendo: pacem erga nos, noxia cauenda: pacem erga proxmos nostros, eos diligendo. Quam pacem nobis largiri dignetur pax nostra Deus & Dominus noster Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA IIII. ADVENTVS.

Miserunt Iudæi ab Hierosolymis Sacerdotes & Leuitas ad Ioannem, vt interrogarent eum, Tu quis es? &c. Hæc lectio fratres charissimi, continet alternatim Iudæorū interrogationes, Ioannisque præcursoris responsiones. Nouerant siquidem Iudæi ex libro Danielis ad- Ioan. 1.

uentum Christi iam instare. Videbant quoque Ioannem Baptistam ab Angelo prænuntiatum, miraculosè natum, sanctissimè conuersatum, pœnitentiam prædicantem & baptizantem. Et ideo eum esse Christum suspicati sunt. Hac igitur de causa, legis doctores ad interrogandū eum, legant. Et eum, an ipse sit Christus, interrogant. In quo patet Iudæorum curiositas simul & duritia, quoniam curiosi erant ad interrogandum, & duri ad credendum. Sed quare interrogabant, qui credere nolebant: vel qui credere nolebant, cur interrogabant? Ioannes enim eos à se remouet, & ad Christum mittit, & ei non acquiescunt. Et puto quòd si Ioannes se esse Christum diceret. non crederent, sed quod Christo dixerunt, dicturi erant, tu de teipso testimonium perhibes: testimonium tuum non est verum. Similiter enim interrogabant Christum, Si tu es Christus, dic nobis palàm. Quibus ipse dicebat: loquor vobis, & non creditis. Tales sunt hodie multi, vnde dolendum est, qui à sanctis Ecclesiæ doctoribus, curiose multa inquirunt, sed ad acquiescendum duri sunt. Nos quoque Doctores fratres, quod sine gemitu dicere nequeo, Scribis & Pharisæis similes videmur, qui ad perscrutandum scripturas curiosi sumus, ad operandum verò duri & tardi. Sed quæ nobis fratres, inde est vtilitas? nisi quod Dominus nobis comminatur, quòd seruus sciens voluntatem Domini, & non faciens, plagis vapulabit multis? Econtrariò verò fratres charissimi, responsio Ioannis magnum dat nobis fidei & humilitatis documentum: fidei, cùm in quo nobis credendum & sperandum sit, Dominum nostrum Iesum, qui solus verè baptizat, proponit. Cuius & se vocem esse commemorat & præconem. Humilitatis, cùm humiliter de se in omnibus sentit & respondet. In quo fratres, sollicitè pensare debemus, quomodo sancti, cùm tanta radiant virtutum excellentia, de sola humilitate gloriantur. Sciunt quippè quòd ædificatio virtutum sine humilitate ruina est. Sicut enim superbia est ruina omnium virtutum, ita & humilitas est earum fundamentum. Superbia primum Angelum & primum hominem, ab alto præcipitauit in imum. Humilitas quoslibet infirmos. reuocat ad cœlum. Sanè tan-

Iudæorum curiositas et duritia.

Dicit se doctorem.

Luc. 12.

tum bonum est humilitas, quod melior est quilibet peccator cum humilitate, quàm quilibet iustus cum arrogantia. Nam humilitas corrigit peccatorem, superbia verò damnat iustum. Hinc est quòd redemptor noster exemplo & verbo proposuit nobis viam humilitatis, per quam ad cœlum ascenderemus, qui per superbiam lapsi eramus Discite, inquit, à me, quia mitis sum & humilis corde. *Mat.11.*
A quo beata mater & virgo edocta, virginitatem cæterasque virtutes, quibus incomparabiliter præfulgebat, dissimulat, & hanc solam confitetur. Quia respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ. *Luc.1.* Dauid quoque, vir secundum cor Domini, cum ab vxore despiceretur, eò quòd coram arca Domini saltasset, ait: Ludam, & humilior fiam, plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis. *2.Reg.6.* Et Doctor gentium, qui vsque ad tertium cœlum raptus fuerat, Ego sum, inquit, minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus. *1.Cor.15.* Ecce fratres vetus & nouum Testamentum percurrendo, inuenietis omnes Sanctos in virtute humilitatis suum posuisse fundamentum. Hinc est quod Ioannes iste, quo nemo, teste Domino, inter natos mulierum maior surrexit, *Mat.11.* solam & omnem in se confitetur humilitatem. Quod melius intelligetis, si quid sit humilitas, & quot eius partes cognoscatis. Est autem humilitas virtus, qua homo verissima sui cognitione, sibi-ipsi vilescit. *Humilitas quid.* Multi quidem miseri & desperantes, sibimet vilescunt, & hoc non est ex virtute, quia non ex vera sui cognitione, sed ex aduersitate. Sed omnis homo etiam in prosperitate, si bene cognoscat se, intelligit, quod nihil, nisi malum, habet in se. *Malum à nobis.* Si quid autem boni habet, à Deo habet. *Bonum à Deo.* Vnde Apostolus: Quid habes quod non accepisti? Et si accepisti, quod gloriaris quasi non acceperis? *1.Cor.4.* Ergo fratres nihil habemus ex nobis vnde superbiamus, sed vnde humiliemur. Sunt autem humilitatis quatuor gradus. *Humilitatis quatuor gradus.* Primus est, vt quis sibi quod non est, non attribuat. Secundus, vt quod habet non à se, sed à Deo se habere credat. Tertius est, vt quis admirando aliorum bona sua nulla vel modicum æstimet. Quartus, vt bonum quod habet non meritis suis, sed gratiæ Dei attribuat. Itaque fratres, beatus Ioãnes, verissima sui cognitione sibimet vilescens,

primum humilitatis gradum se habere demonstrat: cùm quòd putabatur, se Christum esse negat. Maluit enim de se sibi credere quàm alij. Maluit solidè subsidere in se, quam humana opinione rapi super se. Negat etiam se esse Eliam corpore, quamuis iuxta verbum Domini, Elias esset simili præcursione. Sicut enim ille futurus est præcursor Iudicis, ita iste fuit Redemptoris præcursor. Negat enim se Prophetam esse, quia non venturum prædicabat, sed iam venisse ostendebat. Vel certè sicut ad bonitatem Dei, nullus est bonus, ita ad præsentiam Dei, nullus est Propheta, qui solus omnia nouit antequam fiant. Ergo fratres, qua fronte audet aliquis in hoc seculo sibi aliquid iustitiæ vel bonitatis arrogare, cùm ipse filius Dei dicat, Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi solus Deus? Et cùm Ioannes plusquam Propheta, dicat non sum Propheta? Nemo igitur fratres, bonum sibi attribuat, quod nō habet: nemo melior vel sanctior quā sit, dici velit. Nam iuxta Poëtam: *Quem falsus honor iuuat, & mendax infamia terret?* nisi mendosum & mēdacem. Si ergo cùm sanctus non sis, sanctus prædicaris, non inde gaudeas, sed erubesce & plange, quia non es quod diceris, & vt id valeas, labora cum omni intentione.

Quare Ioānes negat se prophetam.

Mat. 9. *Nemo sibi attribuat quod non habet.*

Postquam autem Ioannes remouit à se quod non erat, ostendit cum hilaritate quod erat. Nam inquisitus quis erat, ait: *Ego Vox clamantis in deserto.* Non autem ait, Ego sum homo, vel ego sum filius Zachariæ. Nihil impedit enim quod erat ex natura, ad id quod erat ex gratia, sed ait: *Ego Vox clamantis*. Vox quippè, non est, nec signat aliquid ex se, sed ex loquente. Est ergo, ac si diceret: Ego nec sum, nec loquor aliquid ex me, sed ex Deo in me loquente. Ego sum tantum organum loquentis in me Dei. Ego tamen sum præco verbi, proferens ea quæ dicūtur per me, sed non ex me. Ecce fratres, secunda species humilitatis, qua ostenditur, quod id quod est, nō à se, sed à Deo est. In quo benè consonat illi verbo, quod prædicauit qui de se testatur. Mea, inquit, Doctrina non est mea, sed eius qui misit me patris. Vnde idem ait discipulis suis. Non enim estis vos qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Et per Prophetam, Annuntiabunt, inquit, ex me.

Ioan. 7. *Mat. 10.*

Et

Et Petrus: Si quis loquatur, quasi sermones Dei. Quantum ergo fratres mei insaniunt, qui putant se aliquid esse vel posse ex se: Qui dicunt labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? Filius Dei dicit: Mea doctrina non est mea: Et tu superbe cinis, dicis doctrinā esse tuā? Itaque fratres, si quid boni dicimus vel facimus, non nobis, sed nomini Domini demus gloriam, qui ait, sine me nihil potestis facere. Non solùm autem Ioannes, sed & quilibet, siue clericus, siue laicus, qui verbum vitæ annuntiat in deserto huius mundi, vox clamātis in deserto potest dici. Itaque & nos fratres quantum possumus, verbo & exemplo clamemus cum Ioanne, dirigite viam Domini. *Quid ergo interrogant, baptizas si tu non es Christus, neque Elias, neque Propheta?* Quod ex sola inuidia eos dixisse Euangelista innuit, dicens: *Et qui missi fuerunt, erant ex Pharisæis*, qui doctrinā nesciunt quærere, sed inuidere. Sed sanctus quisq; & cum peruersa intentione requiritur, & à bonitate sua non mouetur nec mutatur. Vnde Ioannes ad verba inuidiæ, verba respondet vitæ. *Ego*, inquit, *baptizo in aqua*, id est, sola corpora, non animas lauo. Sed dicis, quare ergo baptizabat? Triplici de causa. Prima vt sicut nascendo & prędicando, ita & Christum præcurret baptizando. Secunda vt populum ad baptismum assuefaceret. Tertia vt populum ad pœnitētiam inuitaret, *Ego*, inquit, *baptizo in aqua: medius autem vestrum stat quem vos nescitis*: qui subaudis baptizat in Spiritu sancto. Ecce tertia species humilitatis, qua Ioannes ministerium suum humiliat, & Christi auctoritatem commendat. Sic enim fratres mei, sic semper consueuerunt Sancti, non solum Christi, sed & aliorum sanctorum virtutes admirati, & suam imperfectionem considerare, vt sic discāt alios sibi præferre & se humiliare. Hinc est quod Princeps Apostolorum Petrus, non illam tantam virtutem, qua, sola vmbra sanabat infirmos, non principatum suum considerat, sed sapientiam Pauli admiratur: Sicut: inquit, charissimus frater noster Paulus, secundum sapientiam à Deo sibi datam docet. Vt quid hoc? Vt ita Pauli sibi præferat excellentiam, & se humiliet, suam attendens imperfectionem. Econtra verò superbi sua bona in corde suo semper considerant & extollunt, aliorum imperfe-

1.Pet.4.
Psal.11.
Ioan.15.
Mar.1.
2.Pet.5.

perfectionem semper increpant, vt ita se semper aliis præferant, & alios præ se vilipendant. De quibus Propheta, Væ vobis qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes. Et Paulus: Nolite, inquit, esse prudentes apud vosmetipsos. Hinc superbienti Sauli Dominus dicit: Cùm esses paruulus in oculis tuis, caput in tribubus Israël factus es. Quasi diceret: Cùm te paruum conspiceres, ego te præ cæteris magnum feci. Nunc verò, quia tu te magnum conspicis, à me paruulus æstimaris.

Esa. 5. *Rom. 12.* *1. Reg. 13.*

Nos itaque fratres si qua bona habemus, ea quodammodo in animo nostro attenuantes parua esse æstimemus: nostra verò mala in oculis nostris multiplicemus, vt scilicet semper nobis humiles simus. Econtra verò mala proximorum, maximè qui nobis commissi non sunt, vel dissimulemus, vel attenuemus. Eorum autem bona semper admirantes, imitari satagamus. Vt ita semper eos nobis proponamus. Sequitur: *Qui post me venit ante me factus est*: Ac si diceret: Qui post me venit, nascens in humanitate, mihi præpositus est maiestate. *Cuius non sum dignus soluere corrigiam calceamenti eius*. Ecce species quarta humilitatis. Nihil enim meritis suis attribuit, qui ad soluendum calceamentum se indignum dicit: Sed fratres mei, si ad soluendum calceamentum Ioannes non fuit dignus, quomodo ad officium prædicandi, vel baptizandi Christum, dignus fuit? Nunquid fratres mei, vel Christus dicendus est, non dignum elegisse? vel Ioannes humilitatis causa, mentitus fuisse? Sed absit vt Christus non dignum elegerit, qui falli non potest, vel Ioãnes mentitus sit, qui veritatis præco est. Quomodo ergo dignus & non dignus? Dignus erat fratres, ex Dei dignatione & electione: non dignus ex se, dignus ex gratia, nõ dignus ex vi propria. Erubescat igitur præsumptio & superbia nostra. Ioannes quo inter natos mulierum non surrexit maior, dicit se non dignum calceamento soluendo, & tu dicis te dignum Sacerdotio, dignum Pontificio? Ioannes lucerna ardens & lucens, dicit se non dignum calceamentum soluere. Et tu carbo fumigans, dignum te dicis corpus Christi tractare mysterium incarnationis, quæ per calceamentum significatur, inuestigare vel prædicare. Quid ergo dicemus

Mala proximorum dissimulanda.

cemus fratres, nisi vel quantumcunq; bonum fecerimus, semper nos indignos dicamus. Nec hoc dicamus solo ore, quasi mentiendo ex humilitate, sed mente credamus, ore confiteamur. Iuxta quod ipsa veritas admonet, dicens: Cùm omnia feceritis quæ præcepta sunt vobis, dicite serui inutiles sumus, quod debuimus facere nós fecimus. Quam humilitatem det nobis tenere ille qui propter nos humilis & pauper factus est, Dominus noster Iesus Christus, qui viuit & regnat, &c. Amen. *Luc. 17.*

IN NATALI DOMINI, LECTIO
Esaiæ Prophetæ ad Missam de nocte.

Populus qui ambulant in tenebris, vidit lucem magnam, &c.* Hodie dilectissimi, temporalem saluatoris nostri celebramus natiuitatem. In qua tantò maiore mentis exultatione solemnizare debemus, quantò maiorum hodie suscepimus materiam gaudiorum. Hodie quippè humani generis calamitas reducta est de seruitute ad libertatem, de miseria ad fœlicitatem, de morte ad vitam, de tenebris ad lucem. Hodie siquidem omnipotens & misericors Deus, quàm ab æterno præordinauerat, Patriarchis promiserat, in lege figurauerat, per Prophetas prædixerat, humano generi iam de salute desperanti, diu præstolatam & prædesideratam persoluit promissionem. *Esa. 52.*

Hodie aduenit desideratis cunctis gentibus. Hodie veritas de terra orta est, & iustitia de cœlo prospexit. Hodie fratres, populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, vt modò in prophetia legimus. Hodie cœlis rorantibus desuper, & nubibus pluentibus iustitiam, aperta est terra & germinauit saluatorem. Porrò huius lectionis quinque sunt partes. Primò enim ostendit Propheta, populo in tenebris ambulanti, lucem exortam fuisse. scilicet, Christum. Secundò ostendit eius dignationem. Tertiò eius exaltationem. Quartò ponit sacramenta nominum eius: Quintò magnitudinem & perpetuitatem regni eius. Ait ergo Propheta: *Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam.* Sanè fratres charissimi, ante aduētum Christi, ob primi parentis præuaricationem, vniuersa eius posteritas in tenebris ambulabat. In quibus? In tenebris ignorantiæ, peccatorum & miseriæ. In tenebris ignorantiæ, *Esa. 45.*

tiæ, dum homo per esum pomi vetiti, voluit esse sciens bonum & malum, & cecidit in ignorantiam. Vnde Moyses:
Deu.32. immolauerunt dæmoniis & non Deo, diis quos ignora-
Psal.106. bant. Et Dauid: errauerunt, inquit, in solitudine, viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. In tenebris peccatorum
Psal.50. ambulant, quia omnes de massa præuaricatrice, per concupiscentiam, descendentes, in peccatis concepti, cum peccato
Rom.5. nati sunt. Vnde Apostolus, regnauit, inquit, mors in mundum ab Adam vsque ad Moysen. Sed si per legem mors peccati fuit cognita, non tamen fuit ablata, sed aucta. Et
Psal.13. Dauid, omnes, inquit, declinauerunt, simul inutiles facti
Psal.52. sunt. Vnde & legitur, Nemo mundus à sorde, nec & infans
Iob. cuius vita est vnius diei super terram. In tenebris miseriæ ambulabat populus, quoniam quantumcunq; iustus, miser erat in hac vita, miserior in morte, miserrimus post mor-
4. Reg.20. tem. De qua miseria Ezechias: Ego, inquit, in dimidio die-
Esa.38. rum meorum vadam ad portas inferi. Heu fratres, heu in quantis tenebris ante aduentum Christi humanum genus
Ambulare est in tenebris errare ambulabat, imò errabat. Ambulare enim in tenebris, non est ambulare, sed errare: Quoniam, sicut ait Dominus, qui ambulat in tenebris, nescit quò vadat.
Ioan.12.

Cùm autem Sol iustitiæ Christus oriens ex alto, visitauit mundum, vidit lucem magnam. Notate fratres, notate, vidit lucem magnam. Non ipse sibi accendit, non pretio emit, non meritis suis acquisiuit, sed gratis sibi oblatam vidit. Sed quomodo hanc videre potuit, qui cæcus natus
Ioan.9. erat? Nullatenus potuisset nisi illuminatus fuisset. Vt ergo lucem sibi oblatam videre posset, illuminauit eum prius Christus in mente, collirio, ex sputo & terra, id est, ex diuinitate & humanitate facto. Sic itaque fratres vidit lucem
Ioan.1. magnam. Quam? lucem veram quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. A luce illuminatus, vidit lucem ipsam: vidit ipsum illuminatorem.

Nec solùm charissimi, qui tunc in carne erant, viderunt hanc lucem, sed & habitantibus siue sedentibus in regione vmbræ mortis, lux orta est eis, hoc est Patriarchis & Prophetis, cæterisque sanctis, qui carne soluti præstolabantur aduentum mediatoris quasi exules, habitantes non quidem in morte, sed in vmbra, id est, in similitudine mortis,

tis, carentes visione Dei. De quibus Dauid, exortum est, inquit, in tenebris lumen rectis corde, misericors & miserator Dominus. Et alibi, Lux orta est iusto, & rectis corde lætitia. Itaque fratres, lux vera Christus veniens in hunc mundum, & tenebras ignorantiæ fugauit, veritatem prædicando, & tenebras peccatorum soluit, suo sanguine expiando, & tenebras miseriæ terminauit, æternam beatitudinem conferendo. Vt autem Christus mundi tenebras à se demonstraret illuminādas, natus Christus media nocte, ipsam noctem splendoribus & laudibus angelorū illustrauit, & noui syderis claritate. Et ideo quam modo explanamus, lectio legitur ad Missam in nocte. *Psal. 111.* *Psal. 96.* *Psal. 1.*

Sequitur pars secūda, in qua ostenditur dignatio Christi, cùm dicitur: *Paruulus enim natus est nobis, & filius datus est nobis*. Nisi enim intuens paruus fieret, non nos illuminaret.

Nisi enim splendorem suum inaccessibilem nube carnis obuelaret, infirmitas aciei nostræ eum speculari nō posset. Factus est igitur ex immenso paruulus. Paruulus corpore, paruulus humilitate, paruulus reputatione. Primò, paruulus corpore, quia modò natus de virgine, in angusto præsepio collocatus est. Paruulus humilitate, quia humiliauit semetipsum, & pauperes elegit parentes, paupertatem elegit omnibus & prædicauit: Discite à me, inquit, quia mitis sum & humilis corde. Paruulus reputatione: quia dici voluit filius fabri, iuxta quod ipse dixerat per Prophetam: Ego sum vermis & non homo, opprobriū hominum & abiectio plebis. In omnibus exemplum humilitatis nobis demonstrauit, vt ostenderet per quam viam ad cœlum ascendere possemus, qui per superbiā lapsi eramus. Iste igitur paruulus natus est nobis ex matre, & filius Dei datus est nobis à patre Non sibi quidem natus est qui nullius indigebat, sed nobis natus est, & datus, qui multū indigebamus. Nobis natus est, vt suam dilectionem in nos commendaret, quia, vt ait Apostolus, iste prior dilexit nos. Nobis natus est & datus, vt nobis iter vitæ demonstraret, vt scilicet sequamur vestigia eius. Nobis natus & datus est, vt nos à morte redimeret: quoniam ipse posuit animam suam pro ouibus suis. Sed quid prouenit ex hac *Mat 11.* *Psal. 22.* *1. Ioan. 4.*

dile-

dilectione, ex hac humilitate, ex hac patientia? Hoc quod sequitur: *Et factus est principatus super humerum eius.*

Est autem hæc pars tertia, in qua post humiliationem Christi, exaltatio Christi prædicatur. Vocatur autem hic fratres, principatus Christi, transumpto nomine consequentis ad antecedens: quoniam per crucem, quam super humerum suum tulit, omnis potestas in cœlo & in terra ei data fuit: Et hoc est quod ait Apostolus: humiliauit semetipsum, factus obediens patri vsque ad mortẽ: mortem autem crucis: Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen quod est super omne nomen, &c. Hic est & illud paruum granum sinapis, quod minimũ omnium seminum, iactum excreuit in magnam arborem. Hic est ille paruus lapis, qui iuxta Danielem, excisus de monte sine manibus, excreuit & occupauit totum orbem.

Philip. 2.

Sequitur pars quarta, in qua exprimuntur sex nomina Christi, cùm subditur. *Et vocabitur nomen eius admirabilis, Consiliarius, Deus, fortis, pater futuri seculi, princeps pacis.* Admirabilis, noua inaudita miracula faciendo: Consiliarius, prædicatione, passione, ereptione, miseris consulendo. Deus, corpus suum & aliorum à mortuis suscitando. Fortis, fortem ligando, vasa eius diripiendo, & cœlum eis aperiẽdo. *Pater futuri seculi.* Id est Christianorum, eos fouendo, defendendo, Patrem, pro eis interpellando. *Princeps pacis*, iustos coronando, & prauos damnando. Tunc quippe sancti omnimodam pacem habebunt cũ omnibus, & ab omnibus. Cum omnibus, cum Deo, cum Angelis, cum proximo, cum corpore & anima. Cum Deo, idem volendo: Cum Angelis, eis in puritate consentiendo: Cum corpore & anima, in bonum concordando: Cum proximo, eum sincerè diligendo: Ab omnibus, à diabolo, & à membris eius nihil timendo.

Quomodo sancti cum omnibus pacem habeunt.

Sequitur pars quinta, in qua multiplicatio & perpetuitas Regni Christi demonstratur, cùm subditur: *Multiplicabitur eius imperium.* Qui enim nunc solis bonis imperare videtur, & non malis: in futuro sine contradictione imperabit vtrisque, hos glorificando: illos in æternum puniendo. Nunc in cœlo tantum regnare videtur, & nõ in inferno: in futuro apparebit eum regnare vbique. *Et regni*

eius non erit finis, nec temporis, nec loci, nec præmiorum, nec pœnarum. Itaque fratres, si volumus esse hæredes regni Christi, simus primò hæredes charitatis suæ humilitatis & patientiæ: per has enim virtutes veniemus ad illud præmium. Non timeamus quælibet vilia & aspera pro eo, qui tantus & talis, tot abiecta & aspera passus est pro nobis. Diligamus eum plusquam nos qui tantillus factus est propter nos. Eius sanctum nomen, eius sancta verba & exempla, toto desiderio diligamus & imitemur. Eius natalitia in gaudio celebremus: in gaudio non temporali, sed spirituali, non in ebrietate, sed in sobrietate, non in comessationibus, sed in communitatibus. Si nouis & splendidis hodie vestibus vestimur, non sit ad iactantiam, sed ad eius, cuius natale celebramus, honorem: ita fratres vt nudus, &, si non nouam, saltem vel veterem accipiat vestem. Si quoque largius, si splendidius hodie cibaria procuramus, non fiat vt inde largius sumamus, sed vt inde largius, pupillis, viduis, hospitibus, & pauperibus diuidamus. Vt participes fiant nobiscum in omnibus bonis temporalibus, qui participes futuri sunt in cœlestibus. Ipso largiente qui pro nobis hodie de virgine nasci voluit. Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, Amen.

Quomodo hæredes regni Christi erimus.

Rom. 13.

IN NATALI DOMINI.

Tit. 2.

APparuit gratia Dei & Saluatoris nostri omnibus hominibus, &c. Hodie fratres charissimi, temporalem Christi celebramus natiuitatem, in qua communiter & multipliciter nobis est gaudendum. Communis quidem est, quoniam Christus sicut communem suscepit naturam, ita communem operatus est redemptionem. Multiplex verò est, quoniam eius natiuitas multiplicem nobis operata est vtilitatem. Vtrumque ostendit in prælibata lectione Apostolus, methonomica vtens locutione, hoc modo: *Apparuit gratia*, id est, Deus per gratiam, *omnibus hominibus, erudiens nos, &c.* Ostendit autem hic, quis & quantus apparuit, quomodo & quibus & ob quas vtilitates nostras. Quis & quantus? Deus Dei filius. Sed quomodo inuisibilis apparere potuit, cùm scriptum sit, Deum nemo vidit vnquam. Verum quippè est fratres quod Dei

Ioan. 1. claritas immensa, nec carnali, nec spirituali oculo prout est, videri potest. Re vera enim ille splendor, & illa gloria, superexcellit vniuersam contemplationem, non solum hominum, sed etiam archangelorũ. Sed cum immensa Dei misericordia, humanæ tenebras cæcitatis splendore suo vellet illustrare, carnis velamine suum velauit fulgorem, vt sic infirmitas humanæ contẽplationis, quoquomodo eum valeret intueri. Sanè sol temporalis, de illo æterno sole nos instruit. Si eius fulgorem inspicere contendimus, excæcamur, sed latentem sub nube melius possumus eum videre. Quomodo apparuit? gratis. Non enim ideo nobis apparuit quod ipse indigeret, vel quod nos meriti essemus, sed tantum ob gratiam suam nobis im-

Tit. 3. meritis apparuit. Vnde idem Apostolus alibi: Non ex operibus inquit iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Est quidem fratres magna gratia, illi, qui nec bona, nec mala nobis intulit, misereri. Sed maior est & illi, qui immeritis nobis mala

Ioan. 4. intulit, misereri. Maxima verò est, & illi, qui nobis bene meritis mala intulit, pro bonis misereri. Hoc fecit Domi-

Rom. 5. nus. Vnde Apostolus, Non quia, inquit, nos dilexerimus eum, sed quia ipse prior dilexit nos. Et alibi: Cùm inimici essemus, reconciliati sumus sanguine ipsius. Nos ergo fratres Christum imitari satagamus, Christum imitamur, si inimicos nostros nobis per beneficia reconciliamus. Quibus apparuit? *omnibus hominibus*, subintelligendum est sese offerens. Quamuis enim Dei gratia non ab omnibus agnita sit, tamen Deus quantum in eo est, eam nobis obtulit: quemadmodum sol, quantum in eo est, omnibus lucet, nec aliquis potest se subtrahere ne luceat sibi. Itaque fratres, cùm gratia Dei se nobis omnibus offerat, non nos ei subtrahamus, sed potius ei toto desiderio occurramus. Tempore, & cæteris Dei donis nobis ad bene agendum præstitis, non abutamur, nõ otiose prętereamus, non negligenter vtamur: quoniam iuxta Euangelium, abscondens talentum iustè spoliatur: Et ficulnea occupans terram succinditur. Et iuxta Hieremiam, maledictus est qui

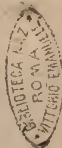
Mat. 25. facit opus Dei negligenter. Ob quas vtilitates apparuit Christus? Ob quatuor.

Prima quidem est fratres, vt exemplo & verbo quomo do viuendum, & quò festinandum nobis sit, demonstraret. Hanc ponit Apostolus cùm dicit: *Erudiens nos. Vt abnegantes impietatem*, id est, infidelitatem, *& secularia desideria*, id est, omnia vitia, *viuamus sobriè* in nos, *& iustè* in proximum, *piè* in Deum, *expectantes* securè *beatam spem & aduentum Domini*. Ordo præposterus, aduentum Dei secundum, scilicet ad iudicium: Et beatam spem, id est, spem beatitudinis. Secunda verò causa vtilitas nostra est, qua Christus apparuit, vt charitatem quam erga nos habebat, nascendo, patiendo, moriendo pro nobis demonstraret, iuxta quod ipse ait: Maiorem dilectionem & charitatem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Hanc causam ponit Apostolus cùm dicit: *Qui dedit semetipsum pro nobis*. Tertia causa est, vtilitas nostra, vt de prima præuaricatione satisfaceret: illa autem præuaricatio fuit superbia tanta, vt se eleuaret mente homo vsque ad æqualitatem Dei. Cùm verò contraria contrariis curentur, oportuit vt ad satisfactionem illius superbiæ aliquis homo humiliaretur, ab altitudine diuinitatis vsque ad humililatem hominis. Hoc autem nemo potuit facere nisi esset Deus & homo. Propterea Deus factus est homo. Hanc causam innuit Apostolus, cùm dicit, oblatione, Deo ad reconciliandum scilicet hominem. Quarta causa & vtilitas nostra, quare Christus apparuit, est redemptio, & emundatio, & satisfactio generis humani. Redemptio à potestate diaboli per sanguinem Christi. Emundatio à delictis per baptismum. Satisfactio per virtutem, & opera virtutum. Hanc innuit Apostolus cùm dicit hostiam, ad deuincendum scilicet hostem, vt emundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. In prima igitur causa fratres, Christus ostendit se esse verum magistrum, verbo & exemplo nos erudiendo. In secunda ostendit se esse verum amicum semetipsum pro nobis tradendo. In tertia ostēdit se esse summum Pontificem, oblatione proprij sanguinis nos Patri reconciliando, secundum illud: Et in tempore iracundiæ factus est reconciliatio. In quarta ostendit se esse redemptorem, purificatorem, & sanctificatorem nostrum, nos à potesta-

Mat. 21. Hiere. 18.

Ioan. 15.

Contraria contrariis curantur.

Eccle. 44.

te diaboli liberando, à vitiis purificando, & virtutibus sanctificando. Nos itaque fratres, recognoscamus Dominum nostrum Iesum Christum esse verum & summũ magistrũ, eius exemplum & doctrinam imitantes & sequentes. Recognoscamus eum verum & summum amicum nostrum esse, ei vicem prout possumus, reddentes, & animas nostras pro eo ponẽtes. Recognoscamus eum verum & summum esse Pontificem, nosmet ei puros offerentes. Recognoscamus eum verum redemptorem, purificatorem, & sanctificatorem nostrum esse, nos tanquam suos emptos, mundatos & sanctificatos ei exhibendo: vt venientem eum iudicem securi videre mereamur Dominum nostrum Iesum Christum, Qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, Amen.

IN NATALI DOMINI.

Luc. 2. *Exiit, edictum à Cæsare Augusto, vt describeretur vniuersus orbis, & reliqua.* In hac sancti Euangelij lectione fratres charissimi, exponit nobis Lucas manifestè causas solemnitatis hodiernæ. Exponit enim hic sex res nobis, videlicet quo tempore natus sit Christus, quo loco, ex quibus, quo cultu nutritus, quibus, & per quæ iudicia sit reuelatus. Porrò quo tempore natus sit Christus ostẽditur, cùm ait: *Exiit edictum, &c.* Cùm Augustus Cęsar monarchiam penè totius mũdi in tãta pace possideret, vt vniuersum mundũ vna descriptione concluderet, nasci voluit fratres charissimi, Christus: vt etiã ad literam tunc cõpleta visa sit illa prophetia. Esa. 2. Conflabunt gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces, &c. Non leuabit gens contra gentem, &c. Quantum ad literam. In tali tempore nasci voluit Christus, vt se Principem pacis & monarchã cœli & terræ, & suos in libro vitæ descripturum, demõstraret. Moraliter verò fratres, sub seruitute tributi voluit Dominus nasci, vt nobis in se voluntariæ humilitatis & mutuæ subiectionis pręberet exemplum. Si enim ipse, cùm sit Rex Regum & Dominus dominantium, propter nos venit in hũc mundum, non dominari, sed subdi: non ministrari, sed ministrare: quid nos miseri serui, quid facere debemus propter eũ? Propter eum dicam, an propter nos? Sed melius dicam & propter eum, & propter nos. Nam & propter Christum lu-

crandum, & propter nos saluandos nos humiliare debemus. Si ergo Deus propter hominem se subdit homini, homo qua ratione subdi homini refugit? Itaque fratres, cùm sponte nos humiliamus, cùm seruimus proximo & ministramus: Christum imitamur. Quando verò dominari hominibus, seruiri & ministrari cupimus, non ipsum in hoc, sed Satanæ superbiam imitamur. Quomodo ergo fratres humilitatē & subiectionem Christi sequuntur Episcopi, Sacerdotes & Monachi, qui contendunt de dominatione, qui non solū personas, sed & Ecclesias suæ ditioni gestiunt subiugare? Nos ergo fratres, securiorem & firmiorē viam Christi sequamur, humilitatē & subiectionem. Iuxta quod Apostolus ait: Si seruus es, non sit tibi curæ: sed si potes liber fieri magis vtere. Mysticè autem, Augusto Cæsare, superbo diabolo, penè iam super vniuersum mundum tyrannidem exercēte, & ad suum seruitium transcribente, natus est Christus. *Hæc descriptio*, inquit, *prima facta est à præside Syriæ, Cirino*, id est, à primo apostata Angelos sibi super alios per superbiam dominationem vsurpante. Cirinus autē, dominans siue Dominus interpretatur: *Et ibant singuli, vt profiterentur in suā ciuitatē.* Ciuitas fratres, auarorum, auaritia est. Ciuitas luxuriosorum, luxuria est. Ciuitas gulosorum, gulositas est. Et auari ibant & conueniebāt per consensum in vitium auaritiæ, vt si non ore, tamē opere se seruos diaboli profiterentur. Luxuriosi quoque ibant & conueniebant propter consensum in vrbem luxuriæ, vt & si non ore, tamen opere se seruos diaboli profiterentur: & similiter cæteri vitiosi. Adeò autem fratres, hic diaboli seruitus ante aduentum Christi inualuerat, quod & mater Christi, & sponsus eius, id est, Synagoga & Sacerdotium, irent in Bethleem, id est, in amorem terreni, non cœlestis panis: per hoc diabolo professionem facientes. Hanc autem in qua tunc mundus erat miseriam, etiam hyems, & nox in qua Christus natus est, designat. Cùm igitur in tanta seruitute esset totus mundus, natus est Christus, factus adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. Sed & hodie fratres, quod sine gemitu dicere nequeo, multi falsi Christiani postquam à seruitute diaboli per Christum sunt emancipati, rursus peccando in diaboli

Quomodo imitari debeamus Christum.

1. Cor. 7.

Peccatorū ciuitates.

Ps.

Ioan. 8. boli redeunt seruitutem. Qui enim diaboli opera facit, quid aliud quàm diabolo facit professionem? Qui enim peccatum facit, seruus est peccati: Et qui facit opera diaboli, seruus est diaboli. Quo autẽ loco Christus natus sit, ostenditur cũ dicitur: *in ciuitate David*, quæ vocatur Bethleem: Effrata nequaquã minima es in principibus Iuda, ex te enim exiet dux qui regat populũ meum Israel. Bene autem in Bethleem quę domus dicitur panis, nascitur qui verus panis est, suos externa satietate refecturus. Bene etiam non in parentum domo, sed in via nascitur, vt in hoc ostenderet quia per humanitatem, quam assumpserat, quasi in alieno nascebatur. Alieno dico, non quantum ad potestatem, sed quantũ ad naturã. In quo & fratres nobis innuitur, quod non solum ipse, sed & nos omnes homines cùm in hunc mundum nascimur, nõ in nostram patriã, sed in viam, peregrinationem, & exilium venimus. Vnde & David licet Rex diues: Aduena, inquit, ego sum & peregrinus sicut omnes patres mei. Hinc est fratres, quod quando infans nascitur, flere potest, ridere non potest. Plorat & ipse Christus. Sed quod cæteri infantes plorant, necessitatis est: quod Christus plorat, dignationis. Cæteri infantes plorant, quia patiuntur: Christus, quia compatitur. Si ergo fratres, Christus plorat propter nos, quare ipsi propter nosmetipsos non ploramus? Et si infantes ex infirmitate naturæ ploramus, quare adulti cùm miseriam nostram intelligimus, nõ magis ploramus? Pẽsemus ergo fratres, quanta sit miseria humana, ob cuius medicinã Christum necesse fuerit plorare, & à tanto tantum nobis exhibitam medicinam non spernamus, sed tanta deuotione veneremur, diligamus, & imitemur. Ex quibus verò Christus natus sit, ostenditur, cùm subditur. *Eò quòd essent de domo & familia David.* Ioseph, scilicet & Maria. Vnusquisque enim secundum legem de tribu sua ducebat vxorẽ. Natus est igitur Christus, fratres, ex matre nobili, sed paupere: virgine, sed desponsata. Quod verò de matre nobili natus est, est mysterij: Quod de paupere, est humilitatis. Quod de virgine, est munditiæ. Quod de desponsata, est sacramenti. De matre nobili natus est, quæ non solùm ex regia stirpe trahebat originem, sed etiam ex Sacerdotali, vnde &

Margin notes: *Bethleem dicitur, domus panis.* — *Psalm. 38.*

de & Elizabeth cognata Mariæ fuisse commemoratur. Porrò ex Regia & Sacerdotali tribu nasci voluit Christus, quia est Rex Regum, & Sacerdos secundum ordinem Melchisedech erat futurus. De matre paupere, quia nec & in sua purificatione agnum offerre potuit, natus est, vt nobis voluntariæ humilitatis & paupertatis exemplum donaret. De matre semper virgine natus est, vt se munditiam diligere, & in mundis cordibus habitare demonstraret. De sponsata verò matre nasci voluit, vt sacramentum incarnationis suæ diabolo occultaret. Mater Christi fratres charissimi, quæ in nobilitate non se extulit, sed paupertatem & humilitatem dilexit, eos redarguit, qui de nobilitate superbiunt, & humilitatem oderunt atque paupertatem. In hoc verò quod in paupertate, à naturali nobilitate degenerare paruipendunt. Rursus in hoc fratres, quod virginali castitate coniugium decorauit, dat matronis exemplum in coniugio castitatem conseruandi. Quæ si penitus etiam à licito complexu continent, profectò castitatē beatæ Virginis imitantur. Sed & si quandoque debitum viro reddunt, non sine merito castitatis, dum fidem thori seruāt intemeratam. In hoc quoq; quod beata virgo sub cōiugio virginitatem celauit, dat omnibus exemplum, castitatē, cæterasque virtutes celandi. Nam flores virtutum corā Deo, tantò plus vernant & flagrant, quantò fauoris popularis eos non exurit. Similiter & Ioseph fratres charissimi, qui ex omnibus viris mundi electus est, vt esset virginis sponsus cœlestium secretorū conscius, familiaris Angelis, nutritius Christi, viris proponitur in exēplum iustitiæ & fidei, humilitatis & castitatis, qui & ipse quoq; coniugium castitate ornauit, & castitatem sub cōiugio celauit. Quo autem cultu educatus sit Christus, ostendit, cùm dicitur: *Et pannis eum inuoluit, & reclinauit in præsepio, quia non erat ei locus in diuersorio.* Fuerunt igitur indumentū Christi, panni viles, lectus, arctum præsepe, cibus, lac virginale. Lac enim de carne corrupta elicitum, eum manducasse non credo. Vnde & legimus, ipsum Regem Angelorū, sola virgo lactabat, vbere de cœlo pleno. In hoc cultu fratres charissimi, quatuor inuenimus, primò admirationem, in hoc quod ille qui lucem habitat inaccessibilem, & qui cœlum

Luc. 1.

Exemplum matris Christi in quibus nos doceat.

Laudes Ioseph.

luce vestiuit, vilibus pannis circumamicitur: quod ille qui totum mundum continet in arcto præsepio continetur: Quod ille, qui omnibus dat escam in tempore oportuno: modico lactis educatur. Quis enim his non poterit admirari? Ministerium: Quia ideò Dominus voluit indui pannis, vt se vilitatem & corruptibilitatem nostram induisse demonstraret. Ideò poni voluit in præsepio, vt se refectionem piorum esse significaret. Ideò lacte virginali voluit pasci, vt se in pura matris Ecclesiæ doctrina delectari demonstraret. Medicinam; quia ideò dignatus est Dominus pro nobis pannis vilibus inuolui, vt nos stola incorruptionis vestiret. Ideò voluit pro nobis in arcto præsepio poni, vt nos in lato cœli palatio collocaret. Ideò voluit lactis pro nobis egere nutrimento, vt nos angelorum pane satiaret. Exemplum; quia ideò vilibus pannis propter nos circundatus est, vt nos vilitatem pannorum propter eum non abhorreremus, sed amaremus. Ideò in angusto præsepio propter nos positus est, vt nos propter eum paruo & vili tugurio contenti essemus. Ideò simplici cibo pastus est, vt nos quoque simplicitate & vilitate ciborum esse disceremus contenti. Et hoc fratres mei, contra illos est, qui in preciosis & mollibus vestibus delectantur, qui in constructione palatiorum & turrium gloriantur, qui auiditate preciosorum ciborum capiuntur. Quibus Christus reuelari voluit, ostenditur, cùm subditur. *Et pastores erant in regione eadem vigilantes, & custodientes vigilias noctis super gregem suum.* Quantum ad literam fratres, Christus tanquam verus pastor, tanquam humilis, tanquam pauper, pastoribus, humilibus, & pauperibus, voluit primò reuelari. Mysticè verò isti pastores gregum significāt quosque pastores fidelium animarum, qui si fuerint in eadem regione, si vigilauerint super gregem suum, & custodierint vigilias noctis, profectò illis præcipuè Dominus suorum arcana Sacramentorum dignabitur reuelare. Isti sunt pastores in eadem regione in qua natus est Dominus qui in munditia & castitate, in qua natus est Christus & permansit sese, quantum possunt, regere contendunt. Vigilant super gregem suum, qui in regimine animarum sibi commissarum solliciti sunt. In quo etiam pen-

Quid agere debeant pastores.

sandum est fratres charissimi, quod dicitur, *super gregem suum.* Non enim sufficit pastoribus si sint in scientia & vita sicut populus, vnde & in opprobrium dicitur eis, & erit sicut populus, sic Sacerdos. Et sicut præeminet pastor gradu, sic sapientia & vita debet eminere. Vnde & dicitur: Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas Sion. Hinc est quod Sacerdos accipiebat armum separatum, quia actio pastoris non solùm debet esse fortis, sed & singularis. Custodiunt vigilias noctis super gregem suum, qui populum sibi commissum in adolescentia, in virili ætate, in senectute, in decrepita ætate, informare contendunt. Et quos in adolescentia nequierunt, saltem vel in virili ætate, vel in senio, vel in decrepita ætate, corrigere concupiscunt. Sed quomodo, fratres, hic dicitur, vigilias noctis custodientes super gregem suum, cùm in manu hominis non sit custodire vel se, vel alium, præsertim cùm scriptum sit: Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Neque enim potest pastor tacere solus, sed socius, nec ad Dominum ire solus, sed socius. Verum vtique est fratres mei quod in manu pastoris, non est gregem custodire, sed tamen ei ex necessitate officij inditum est, quoad potest, ad custodiendum vigilare. Nam si aliquis vestrum committat centum oues opilioni suo, & ille deuoratis & perditis cunctis ouibus, solus ad Dominum reuertatur, quid ei dicturus est Dominus suus? Nónne incarcerabit vel turpiter fugabit eum? Quid ergo fratres, quid dicturus est Deus illi pigro Pastori, qui nullam animarum sibi commissarum ad ipsum reducit? Nónne illum tanquam multarum animarum homicidam acrius cæteris damnabit? Vtique: Nam durius iudicium his qui præsunt, fiet. Per quæ iudicia voluit Christus reuelari ostenditur, cùm dicitur: *Et ecce Angelus Domini stetit iuxta illos, & claritas eius circumfulcit illos.* Bene fratres, Angelus nuntians natiuitatem Christi stetisse legitur. Stare enim pugnantium est.

Eccle. 24.

Et ille natiuitatem eius nuntiabat, qui aëreas potestates debellare veniebat. Ille verò Angelus, qui eius resurrectionem nuntiauit, super lapidem reuolutum sedit, quia profectò illum nuntiabat, quia iam victor sedebat. Bene

& Angelus natiuitatis nuntius stetisse iuxta pastores memoratur, quia videlicet Christum propè & propitium fieri hominibus per carnem & misericordiam denuntiabat.
Psal. 84. Iuxta illud. Propè timentes eum salutare ipsius. Bene quoque Angelus cum luce in Christi natiuitate, quod in toto veteri testamento non legitur, apparuit: quoniam iuxta Prophetam: Tunc exortum est in tenebris lumen rectis corde, misericors & miserator Dominus. *Et timuerunt*, inquit, *timore magno*. Quia humana infirmitas concutitur, vbi diuina sublimitas manifestatur. Sed quia digni erant consolatione, dixit eis Angelus. *Nolite timere*. Sicut enim diaboli & diabolicorum hominum est, hominem ad tremorem & desperationem commonere, ita bonorum Angelorum & hominum est, homini consolationem & spem præbere. Quare autem pastoribus non timendum, sed gaudendum esse, ostēdit Angelus cùm subdit: *Ecce nuntio vobis gaudium magnum, quod erit omni populo*, subaudis, electorum. Gaudium magnum & commune fratres, nuntiat Angelus pastoribus: quia quoddam gaudium est quod non est magnum sed paruum, vel potius nullum, vt gaudium quod habetur de aliqua re transitoria,
Luc. 6. de quo dicitur, væ vobis qui ridetis. Sed gaudium istud erat magnum, quia de salute nostra. Rursus erat commune, quia omni populo credenti erat communicādum. Ideò enim factus est Deus homo, vt homines deos faceret, & gaudium quod habebat solus, communicaret pluribus. Hoc frates contra illos qui soli sibi viuere volunt, & bonum quod habent, cæteris communicare nolunt: Et ideò communi sanctorum bono, iustè priuantur. Quod autem illud gaudium sit, exponit Angelus cū subdit: *Quia natus est hodie vobis saluator, qui est Christus Dominus in ciuitate Dauid.* Tribus nominibus, fratres, vocat angelus puerū,
Tribus nominibus vocat angelus puerū Iesum. Saluatorem, Christum, & Dominum. Christū, quia vnctus est plenitudine omnium gratiarum, de quo omnes accepimus. Saluatorem, quia saluat & glorificat electos. Dominum, quia dānat reprobos, sed quare fratres ait, *hodie*, cum in nocte natus sit Christus? Quia eam noctē, sacramēto na-
Psal. 138. tiuitatis suæ splendidā Christus reddidit, & solennem, iuxta quod scriptum est. Et nox sicut dies illuminabitur. Et nox illumina-

illuminatio mea in deliciis meis, In ciuitate Dauid. Ideò dicitur, vt ostendatur verè Christus esse, qui in Bethleem secundum Prophetas erat nasciturus. Sed quia Iudæi signa petūt, subdit Angelus: *Et hoc vobis signū, inuenietis infantē pannis inuolutū & positū in præsepio.* Ac si diceret, Ex hoc potestis probare quod dico, cū cognoueritis esse vera & absentia quę nūtio, & futura quæ prædico, vt cū me veracē in his cognoueritis, in cæteris quoq; me veracem esse nō dubitetis. Signū verò angelus in humilitate & paupertate Christi posuit, vt demonstraret nobis per quæ saluaremur, & quæ imitari debemus. Cæterū, ne attestatio vnius Angeli insufficiēs videretur, nō duorū tantū subiūgitur vel triū testimoniū, sed etiā multorū, cùm dicitur: *Et facta est cū Angelo*, cōcors, scilicet, in testimoniū, *multitudo militiæ cœlestis laudantiū Deū, & dicentium: Gloria in altissimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ volūtatis.* Ac si diceret: Ex natiuitate Christi, Deus ab altissimis virtutibus glorificatur & benedicitur, eò quòd rūina angelica ex reparatione hominis suppletur. Et pax & reconciliatio cum Deo hominibus bonæ volūtatis præbetur. Nō autē ait hominibus bonæ operationis, quia bona operatio sine bona voluntate non sufficit. Bona verò voluntas sine bona operatione, si facultas deest, sufficere potest. Itaque fratres mei, si multū laborare, si multū largiri, si multū ieiunare nō potestis, saltē habeatis bonā voluntatē, quæ si prompta fuerit, proculdubio pro facto reputabitur. Non enim pēsat Deus quantū quis offerat, sed ex quāto. Reliquerunt, quippè Petrus & Andræas nauem & retia, & omnia reliquisse iudicātur. Obtulit vidua minuta duo, & diuitibus multum offerentibus præfertur. Offeramus & nos fratres, quod possimus, & si nō habemus facultatē, saltem offeramus bonam voluntatem, quoniam natiuitas Christi dat pacem hominibus bonæ volūtatis, quam ipse nobis largiatur, qui hodierna die pro nobis de virgine nasci dignatus est, Iesus Christus Dominus noster, qui cum Patre & Spiritusancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

Mat. 4.
Lucæ 21.

IN NATALI DOMINI.

IN *principio erat verbum, & reliqua.* Meritò fratres charissimi, Ioannes Apostolus & Euangelista. Boanerges, id est,

Ioan. 1.
Luc. 21.

est, filius tonitrui nuncupatur: tum quia in monte cum Iacobo fratre suo, & Petro audiuit vocē patris, super filium intonantem. Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui: tum quia de coæternitate eiusdem verbi cum patre, sic altè meruit intonare. Filius igitur tonitrui est, qui hic loquitur, & tonitruum est quod loquitur. Nam altissimè, obscurissimè, cælitus, imò super cœlitus loquitur. Vniuersum quippè intellectum non solùm humanum, sed & angelicum superexcellit quod loquitur. Vnde non immeritò in figura quatuor animalium Aquilæ volanti altiuolo videlicet, & altitudo præ cæteris volatili comparatur. Cæteri quippè Euangelistæ, qui temporalem Christi natiuitatem, & tēporalia eius gesta quæ gessit in homine, sufficienter exponunt, & de diuinitate eius pauca dixerunt, quasi animalia gressibilia cum Domino in terra ambulant: Hic autem pauca de temporalibus eius gestis edisserens, sed diuinitatis eius potentiam sublimius contemplans, cum Domino ad cœlum volat. Et talia tali congruebāt, quia namque altus erat vita, altus factus est intelligentia, altus & doctrina Altus siquidem erat vita, quoniam virgo est electus à Domino: quoniam præ cæteris dilectus est à Domino, quoniam supra pectus Domini recumbens altius hausit: quoniam virginem matrem ei virgini commendauit, quoniam familiarius & profundius cæteris, sua secreta ei reuelauit. Igitur sicut altissimè volauit penna virtutis, sic altissimè vidit oculo contemplationis, sic altissimè intonuit verbo prædicationis. Nec duntaxat cæteros Euangelistas, verùm etiam seipsum supergreditur & superuolat. Iuxta quod ab Ezechiele dictum est: Facies, inquit, Aquilæ desuper ipsorum quatuor. Cùm enim aquilam, non solùm tribus, sed & quatuor describat superesse, cùm proculdubiò non solùm cæteros Euangelistas, sed & seipsum designat superuolare. Enimuerò cùm loquens de æterna verbi natiuitate, Ioannes intellectum superuolet vniuersum, suum etiam intellectum superuolat, quia sancti spiritus gratia illustratus plusquam homo & videt & resonat. Huic attestatur & illud Apostoli Pauli: Nec oculus, inquit, vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ præparat Deus diligentibus se. Nobis autem Deus reuelauit,

Mat. 17.
Ioan. vlt.
Ioan. 14.
Ezech. 1.
1. Cor. 2.

lauit, per spiritum suum. Acsi apertè dicat, quod spiritu sancto illustrati super humanum intellectum contemplantur iam plusquam speculantur. Hic & ipse Dominus cùm interrogasset discipulos suos, dicēs: Quem dicunt esse homines filium hominis? Et illi humanas opiniones retulissent, ait: Vos autem quem me esse dicitis? Ac si dicat, illa dicunt homines tantum humana sapiētes: vos autem, qui per gratiam sancti spiritus plusquam homines videtis, quem me esse dicitis? Sic igitur noster spiritualis aquila, creaturam superuolans vniuersam, primum intonat Christum ante tempora Deo patri consubstantialem esse. Secundò per eum omnia facta esse. Tertiò, per eundem hominis ruinam restauratam esse. Primùm igitur Christum ante omnia tempora: Deo patri consubstantialē esse, intonat, dicēs: *In principio erat Verbum*. In quibus verbis, & veritas insinuatur, & hæretica falsitas iugulatur, & istius Euangelistæ superexcellentia demonstratur. Et in his quidem verbis veritas insinuatur nobis, si tamen ipsorū trāssumptio verborum, spiritu reuelante, nobis vigilanter aduertatur. In rebus quippè temporalibus per cognitionem rerum, venimus ad cognitionem ipsorum vocabulorum. In diuinis verò necesse est nos per cognitionem vocabulorum peruenire ad quantulamcunque intelligentiam rerum. Si enim de incognitis rebus per incognita nomina nobis sermo fieret, nulla nobis eruditio proueniret. Inde necesse fuit Theologis, cognita rerum cognitarum, ex aliqua similitudinis proportione vocabula mutuare, & sic per cognita vocabula, aliquantulam incognitæ rei cognitionem nobis intimare. Cùm igitur hæc omnia filius, verbum, splendor, speculum, & huiusmodi, ad Thologiam transferantur, nemo putet ea inuentionis suæ ibi tenere significationem, sed causam transsumptionis sapeinter inuestiget, nec ipsa transsumptione absolutam similitudinem vel proportionem esse existimet: quoniam comparatio creaturarum ad Creatorem, nulla est. Sed Theologus qualibus potuit indiciis, de re ineffabili nobis effatus est. Logos igitur Græcum, pro quo nos habemus verbum, triplicem gerit significationem. Significat enim rationem, significat & verbum corde conceptum, significat

Mat 18.

Logos quid significat.

&

& verbum prolatum. Porrò logos siue verbum à qualibet istarum acceptionum, satis conuenienter transsumitur ad filium Dei significandum. Dicitur quippè filius Dei logos, siue ratio patris, ea proportione, quoniam sicut ratio est ipsi homini coæua, sic & suo modo filius Dei, est Deo patri coæternus. Et sicut homo per rationem & sapientiam suam prudenter operatur, ita Deus pater per filium suum sapienter operatur vniuersa. Vnde & ei per sapientiam dicitur, omnia in sapientia fecisti. Rursus & à verbo mente concepto non incongruè transsumitur ad filium Dei designandum, quoniam sicut verbum mente conceptum ex mente oritur, & cum mente manet, sic & suo modo filius Dei ex Deo patre oritur, & cum eo manet semper. Vnde ei per Psalmistam dicitur: In æternum Domine verbum tuum permanet in cœlo. Rursus & à verbo prolato, & proportione, transsumptio fit ad filium Dei, quoniam sicut homo ex ore suo profert verbum, & per illud suam aliis manifestat voluntatem, & per mandatum verbi sui operatur: sic & suo modo Deus pater, ex substantia sui genuit Deum filium, ipso filio sic testificante: Ego sapientia ex ore patris prodij primogenita ante omnem creaturam, & per ipsum pater operatur, sicut testatur Psalmista, dicens: Verbo Domini cœli firmati sunt. Et per eundem filium pater hominibus suam manifestat voluntatem, ipso filio sic testante: Manifestaui nomen tuum hominibus. *Sum* quoque verbum substantiuum significat substantiam simplicem & solitariam. Diuina quoque essentia est substantia simplex & solitaria. Et substantia quidem est, quoniam res est per se existens, vtporè quæ nullo alio indiget, cuncta verò alia ea indigent ad sui existentiam. Simplex verò est sine partibus, & sine omni formarum concretione: Solitaria, & est sine omni formarũ adiectione. Licet enim Deus dicatur vnus, verus, sapiẽs, iustus & pius, tamen omnia hæc in Deo non sunt plura, sed vnum hoc. Hinc est quod hoc verbum *Sum*, magis propriè cæteris verbis de Deo prædicatur, & maximè in præsenti tempore. Vnde ipse Deus ad Mosen: Ego sum, qui sum. Sic dices filiis Israël, qui est, misit me ad vos. Ac si apertè dicat: Ego solus verè sum. Cætera quippè omnia ad comparationem diuinæ æternitatis non sunt,

Psal.103. *Psal.118.* *Eccle.24.* *Psal 32.* *Ioan.17.* *Sum significat substãtiam simplicem & solitariã.* *Exod.3.*

sunt, quoniam generationi & corruptioni, augmento & diminutioni, alterationi, & locorũ mutationi subiecta sunt, & secundum tẽporũ mutationem, accedunt & recedũt. Solus verò Deus verè est, quoniam æternus, quoniã immutabilis, quoniam semper præsens est. Aeternus, sine principio & fine. Immutabilis, sine omni motuum varietate. Semper præsens, sine temporis accessione vel recessione. Igitur, si ad præsentiam æternitatis diuinæ respiciamus, semper specialiter est, & nunquam fuit vel erit inuenimus. *Solus verè est.*

Cæterùm quando Deum, nulli tempori defore, & omnia transcendere tempora, significare volumus, quoniam temporales sumus, & sine temporalibus verbis loqui non possumus extra proprietatem, præterito & futuro verbo ad loquendum de Deo abutimur. Vnde Ioannes: Qui erat, & qui est, & qui erat venturus. Similiter & hîc dicit: *In principio erat verbum.* Vigilanter autem non ait, fuit vel fuerat, sed ait erat, fuit quippè præteritionem perfectam: fuerat, plusquam perfectam ostendit, & ideò minùs Deo congruit. Erat verò, quia præteritionem nondum perfectam designat, & præsenti tempori magis coniunctũm est, significantius positum est. Hoc autem verbũ erat in principio siue tempòris, siue creaturarum: tempus enim & creatura sunt coëua. Est ergo acsi dicat. in principio tẽporis non incœpit esse verbũ, quoniam ante principiũ tẽporis erat verbum. Quod autem sic intellexerit Euangelista, probatur ex hoc quod per idem verbum, facta confirmat vniuersa. Si enim & tempus, & creaturæ omnes per verbum factæ sunt, patet proculdubio quoniam auctor præcessit omnia ipsa quæ fecit. Vnde & in sequentibus sic orat ad patrem: Clarifica me Pater, apud temetipsum, claritate quam habui priusquam mundus fieret. Itaque quòd præcessit omne tempus, æternum est. Et quod fecit omnem creaturam, creator est. Potest etiam dici, quoniã verbum erat in principio, id est, in patre. Erat igitur verbum in patre, principium in principio. Filius quippè se esse principium testatur, quando quærentibus Iudæis, Tu quis es? Respondit, Principium qui & loquor vobis. Sed pater est principium sine principio. Filius verò sicut est Deus ex Deo, ita est principium de principio, nec tamen duo principia,

Apoc. 11.

Erat, præteritionem nondum perfectam designat.

Ioan. 17.

Ioan. 8.

Psal.109. cipia, sed vnum principium: vnde ipse pater ad filium loquitur. Tecum principium, subaudis est mihi. Cęterùm pater dicitur principium triplici ratione. Est enim principium filij per generationem. Est principium spiritus sancti per spirationem. Est & principium creaturarum per creationem. Filius verò duplici ratione dicitur principium. Est enim principium cum patre spiritus sancti per spirationem. Est & principium creaturarum per creationem. Spiritus verò sanctus vno tantummodo dicitur principium, quoniam est vnum principium cum patre & filio creaturarum per creationem. Sed quomodo verbum erat in principio, id est, in patre? vt simile in simili. Qualis enim pater, talis filius. Si enim de duobus valde similibus dicitur per expressam similitudinem, quoniam alter est in altero, qui videt vnum, videt & reliquum: quantò magis de Deo patre & eius filio, quorum essentia non tantum similis, sed & vna, eadem est. Vnde cùm Philippus

Ioan.14. dixisset Domino: Domine, ostende nobis patrem, & sufficit nobis: audiuit ab eo, Philippe, qui videt me, videt & patrem. Non credis quia ego in patre, & pater in me est? *Et verbum*, inquit, *erat apud Deum*. Sanè hæc præpositio, *Apud*, non localem, sed personalē designat distinctionem. Nihil enim propriè apud se esse, vel secum esse, dicitur, nisi fortè per figuram dicatur, quod ille apud se est qui per mentis alienationem extra se non est. Itaque in principio erat verbum apud Deum, tanquam alius, apud alium.

Et Deus erat verbum. Deus ex parte prædicati debet intelligi: Et de filio Dei non quis, sed quid esset, hîc demonstratur. *Hoc erat apud Deum*. Quoniam cum in tribus clausulis posuerat Euangelista hoc appellatiuum nomen, *verbum*, vt æquiuocationis & inuocationis excluderet calumniam, de eadem verbi persona per demonstratiuum pronomen, se demonstrat texere narrationem. Verùm apud Græcos non hoc, sed hic ponitur, quoniam logos est masculini generis. Propterea ad vtrumlibet, siue ad logos, siue ad Theos referri potest, sed tamen sensus idem est. Consideremus igitur fratres, quoniam quinq; dicit hîc Euangelista de verbo, videlicet quando erat, vbi erat, quid erat, apud quem erat, quid faciebat. Quando erat? In prin-

In principio erat verbum. Vbi erat? Et verbum erat apud Deum. Quid erat? Deus erat verbum. Apud quem erat? Deus enim erat apud Deum. Quid faciebat? omnia per ipsum facta sunt. In primo demonstrat verbi cum patre coëternitatem: in secundo, personalem distinctionem: in tertio eius diuinitatem: in quarto eiusdem cum patre identitatem, pariter & distinctionem, in quinto, operandi auctoritatem. Et idem quoque verbum suggillat hæreticam falsitatem. Fuerunt namque hæretici qui dicerent: Si filius Dei natus est, ergo non semper fuit. Hos in principio redarguit, dicens: *In principio erat Verbum.* Fuerunt rursus hæretici, qui dicerent: idem Deus aliquando est pater, aliquando filius, aliquando spiritus sanctus. Hos quoque confutat, cùm subiungit, *& Verbum erat apud Deum.* Fuerunt rursus hęretici, qui & si dicerent filium Dei & semper alium à patre fuisse, tamen Deum esse negabant. Hos & suggillat, cùm subditur: *Et Deus erat Verbum.* Fuerunt namque hæretici, qui, & si Christum cõcedunt esse Deum, tamen non naturalem, sed adoptiuum & temporalem esse Deum contendebant. Hos nihilominus damnat cùm addit: *hoc erat in principio apud Deum.* Fuerunt etiam hæretici, qui visibilia omnia à diabolo facta, sola verò facta inuisibilia à Dei verbo contenderent. Eisdem etiam verbis, excellentia huius Euangelistæ demonstratur. Alij siquidem Euangelistę Christum in tempore natum describunt: Ioannes verò eundem in principio fuisse testatur, dicens: *In principio erat Verbum.* Alij eum commemorant inter homines subitò apparuisse. Ioannes verò eundem apud Deum semper fuisse declarat, dicẽs: *Et Verbum erat apud Deum.* Alij eum verum hominem: Ioannes verò verũ esse Deum affirmat, dicens: *Et Deus erat Verbum.* Alij eum hominem apud homines conuersatũ temporaliter. Ioannes verò apud Deum manentem æternaliter ostendit, dicens: *Hoc erat in principio apud Deum.* Alij magnalia quæ in homine gessit, perhibent: Ioannes verò quod omnis creatura visibilis & inuisibilis per eum facta sit, ostendit, dicens: *Omnia per ipsum facta sunt.* Est autem hæc pars secunda, in qua de Dei verbo tria dicit Euangelista, scilicet per illud factum esse omne bonum & nullũ malũ. Et quod factum

Hæreticorum peruersitas refellitur à diuo Ioanne.

est

Omne bonũ à Deo. est in tempore, in verbo semper fuisse. Porrò per ipsum omne bonũ factũ esse dicit, cùm dicit: *Omnia per ipsum facta sunt*. Sanè cùm omnia dicit, nihil excipit, sed omnem creaturam comprehẽdit, tam visibilẽ, quàm inuisibilẽ, tam subiecta formarum, quàm formas subiectorũ, tam singula generum, quàm genera singulorũ, tam operationes generum, quàm genera operationum. Operatus est enim omnia ab æterno in præsentia. Vnde & de eo legitur: Qui fecit quæ futura sunt, & in cõtinenti. *Quod factum est in ipso vita erat*. Operatus est in principio, creando omnia corpora in materia. Vnde legitur: Qui viuit in æternum, creauit omnia simul. Operatus est per sex dies, distinguendo & formando de elementis nouas rerũ species. A quarũ nouitate legitur in die sabbati quieuisse, operatur & adhuc omnia gubernando & similia de similibus propagando, & nouas animas procreando. Vnde ipse dicit: Pater meus vsq; modo operatur, & ego operor. Operatur quoq; per ministerium artificum. Vnde legitur: Nisi Dominus ædificauerit domũ, in vanum laborauerunt qui ædificãt eam. Operatus est & in plenitudine temporum salutẽ nostram. Operatus est, & adhuc operatur quotidie opera miraculorum, opera virtutum, opera misericordiæ, & opera iustitiæ. Cæterum quædam istorum operatur tantùm per se, quædam per ministerium subseruientis naturæ, quædam per ministerium rationalis creaturæ, cùm tamen ipse solus sit auctor vniuersorum. Quod apertè confutat illos, qui vel ex viribus, vel ex ingenio, vel ex industria sua, aliquid boni opinantur se posse, vel velle, vel operari. Vnde & Apostolus: Deus, inquit, est qui operatur in nobis & velle & perficere. Et alibi: Non, inquit, ego solus, sed gratia Dei mecum. Et Marcus: Illi autem profecti prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis. Verùm quãdo audis, gratia Dei mecum, vel Domino cooperante, caue ne intelligas hanc præpositionem, *cum vel con*, ibi numerũ consignificare (nõ enim proprietas & improprietas in numerum surgunt) sed potius ministerium siue instrumentum habent ibi designare. Non enim nos & Dominus cooperamur, sed potius ipse cum nobis, quasi cum ministris, vel quasi cum quibusdam in-

Eccle. 18. *Ioan. 5.* *Psal. 12.* *Quotidie operatur Christus.* *Philip. 2.* *1. Corin. 15.* *Marc. vlt.*

instrumētis operatur. Et hęc omnia diximus pro eo quòd scriptū sit, *omnia*. Cùm verò subiungitur per ipsum, caue ne per hanc præpositionē, *per*, ministerium intelligas, sed potius intelligas auctoritatē. Nō enim pater per filiū, tanquā per ministrū operatur, præsertim cùm eiusdē auctoritatis & potestatis sit filius, cuius est & pater. Sed pater dicitur operari per filiū, non filius per patrem: quoniā auctoritatē operandi, quā habet filius, habet à patre, nō pater à filio. Sic igitur demonstrato, quod omnia bona facta sunt per verbum, consequenter ostenditur, quod nullum malum factū est per ipsum, cū subditur: *Et sine ipso factum est nihil*, id est, peccatum vel vitium. Hoc est quod dicit Iacobus in epistola Canonica: Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à patre luminum: apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio: Acsi apertè dicat: Ita Deus confert bona, quod non infert mala. Ita mutat homines à malo in bonū, quod nō transmutat eos de bono in malum. Ita illuminat homines luce virtutum, quod non vicissim obumbrat eos tenebris vitiorum. Quod enim legitur Deus excæcare iniquos, vel indurare. Hoc facit vtique non tenebris vitiorum infundendo, sed lumen gratiæ suæ subtrahendo. Veruntamen animaduertendū est, quoniam hoc nomē malum in sacra scriptura, triplicē gerit acceptionē. Quandoque nāque malū nūcupatur pęna, tribulatio, anxietas, vel flagellum: quæ quoniam à summo Iudice iusto iudicio immittuntur, proculdubiò à Deo sunt, vnde legitur: Non est malum in ciuitate quod nō fecerit Dominus. Iuxta quod ipse per Esaiā dicit: Ego sum Deus, & non alter, formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malū. Quādoque verò dicitur malum, mala res, vtputa malus homo, vel actio mala. Quæ quidem inquantum est à Deo auctore, bona est. Quandoque etiam dicitur malum, malitia, vel iniustitia, & quodlibet peccatum: quod quoniam est priuatio iustitiæ, nihil est, & ideò à Deo non est. Quando ergo legimus quod peccatum, quod vitium, quod idolum nihil est distinctione opus est. Si enim de nominis appellato sermo texitur, falsa est loquutio. Quoniam illud quod est peccatum, vel

Iacob.1.

Deus ita confert bona, quod non infert mala.

Quomodo Deus dicitur excæcare iniquos.

Malum in scriptura tripliciter accipitur.

Amos.3.

Esa.48.

Quomodo peccatum nihil est.

idolum, nonnihil eſt. Homicidium quippè actus crudelis & immanis, & idolũ corpus eſt. Si verò de nominis qualitate ſermo proponatur, proculdubio verus eſt ſermo. Illud quippè vnde idolum nomen accipit, nihil eſt, quoniam conformis deitas, quam falſa hominum opinio ei attribuit, nihil prorſus eſt. Similiter & illud vnde homicidium cognominatur, nihil eſt, quoniam nõ naturæ, ſed potius iuſtitiæ, debitiq; finis priuatio eſt. Et cùm ſubtilius rem inquiramus, nullus actus quantũcunq; peruerſus ſit, à debito fine fruſtratur. Et ſi enim praua intentio agẽtis, quantum in ſe eſt, actum peruertit, tamen ſummus Auctor opus ſuum ad debitum finem, id eſt, ad iuſtitiæ vel miſericordiæ ſuæ laudem ſemper dirigit. Et tamen inde prauus miniſter iuſtè damnatur, quoniam actum quantũcunque in ſe eſt, à debito fine priuauit. Quẽadmodum ille qui Regem voluit prodere, damnatur: non quia prodidit, ſed quia quantum in eo eſt, fecit. Poſtquam autem dixit Euãgeliſta per verbum facta eſſe vniuerſa, ne cui videretur ſecundũ rerum acceſſionẽ & mutabilitatem, accedentem quoque & mutabilẽ fuiſſe in Deo voluntatem & diſpoſitionem, per quam ſubitò aliquid voluiſſet, oſtẽdit ea quæ facta ſunt in tempore, in & eſſe diuina per præſentiam & diſpoſitionẽ ſemper fuiſſe mente, cùm ſubiungit: *Quod factum eſt in ipſo, vita erat*, hoc eſt quod alibi legitur, qui fecit quæ futura ſunt. Hinc & Pſalmiſta: Populo, inquit, qui naſcetur, quẽ fecit Dominus. Quicquid enim Deus tẽporaliter facturus erat, præuidit ab æterno, quid, quantum, quale, vbi, & quando, illud facturus erat. Si enim architectus temporalis arcam facturus, prius habet eam in mente per præuidentiam, & poſteà ad exemplar mentis ſuæ frabricat & figurat illam: Et arca quidem materialis perit: Arca verò mentalis conſiſtit: ita quod ad exemplar eius alia & alia fieri poſſit: quantò magis exemplar diuinę mentis immutabiliter manet: licèt res ad illud factæ temporaliter accedant & recedant.

Nullus à debito fine fruſtratur.

Sequitur pars tertia, in qua incipit Euangeliſta demonſtrare, hominum ruinam per verbum Dei eſſe reparatam. Et hoc modo: primò demonſtrat, quòd Dei verbũ, quod dedit cæteris rebus eſſe vel viuere, homini etiã cognitionem

nem sui creatoris dedit. Secundò quod homo vitio suo illam amisit. Tertiò, quomodo per verbum Dei illam recuperauit. Primum igitur ostendit, quod Dei verbum, quod cæteris rebus dedit essentiam vel vitam, hominibus etiam dedit sui cognitionem, cùm subdiuit: *Et vita erat lux hominum*. Ac si apertè dicat: Verbum quod erat per methonomiam, quibusdam rebus essentia, quibusdam etiam vita erat, hominibus essentia, & vita, & lux. Non enim insensatis rebus, non brutis animalibus, sed soli creaturæ rationali dedit Deus sui cognitionē. Porro tripliciter illuminat Deus hominem, rationis discretione, fidei, cæterarumque gratiarum illustratione, & sui ipsius reuelatione. Primùm facit hominem creans: secundùm illum recreans: Tertiùm illum glorificans. Primùm est homini natura: Secundum gratia. Tertiū merces ęterna. Vnde & legitur illū plasmasse ad imaginem & similitudinem suam. Ad imaginem, in ratione: ad similitudinem in bonitate: vt videlicet quemadmodū Deus est rationalis & bonus: sic, sed suo modo, homo esset rationabilis & bonus: & ratione quidem sciret discernere verum à falso, bonū à malo, & maius bonū à minus bono: Et ita super omnia reperiret & cognosceret verū & summū bonū: Bonitate verò imitaretur & coleret ipsum. Vnde cùm Psalmista quæstionem posuisset quorundam dicentium, quis ostendet nobis bona? Statim quis bona nobis ostenderit, ostendit, cùm subiungit: Signatū est super nos lumen vultus tui Domine. Vultus quippè Dei, filius est: Per quem Deus cognoscitur, cuius lumē dicitur gratia virtutū eius, quarum radio nos signat & insignit: & hoc super nos, id est in superiori parte rationis, in qua sola relucet imago Dei, tanquam exemplar in speculo & forma sigilli ceris impressis. Hæc enim originaliter summum sapit, amat & quærit bonum, & naturaliter ad suum semper reuolat & tendit exemplar & principium. Sicut Psalmista testatur ad ipsum loquens, tibi dixit cor meum: exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. Et quantò magis imago diuina in nobis à vitiis purificatur, & virtutibus Deo assimilatur: tantò magis eum cognoscit, ardet, & quærit. Cæterùm dum à carnali inhabitatione mens

Tripliciter Deus illuminat hominem.

Gen. 1.

Psal. 4.

Psal. 26.

aggrauatur, nequit, vsquequaque sordes vitiorum à se declinare, nec omnes Christi virtutes æmulari, nec ipsas, quas habet, ad vnguem perfectas obtinere. Propterea
1. Corin. 13. non potest hîc summum bonũ speculari, nisi, vt ait Apostolus, per speculum & in ænigmate. Ex parte enim hîc cognoscimus, & ex parte prophetamus. Cùm autem deposita mortalitate venerit quod perfectum est, remota omni nube videbimus eum facie ad faciem atque sicuti est. Qui verò diuinam in se imaginem negligunt purificare, patientes eam paulatim vitiis obscurari, non solùm diuinam amittũt similitudinem, sed etiam ipsa in eis imago diminuitur & obnubilatur, vt Dei, cœlique ad quæ creati sunt, obliti, more pecudum ad terrã totis desideriis
Psal. 48. incuruantur, iuxta illud Psalmistæ. Homo cùm in honore esset, non intellexit: cõparatus est iumentis insipientibus & similis factus est illis. Cæterũ & si diuina in nobis imago per sordes vitiorũ violetur, & obfuscetur, nequaquam tamen vsquequaq; suffocatur & destruitur, sed in quantocunq; peccatore semper viuit scintilla rationis, quæ conscientiam accusat, malum reprobat, bonũque cõmendat.
Luc. 10. Vnde in Euãgelio Lucæ, ille qui incidit in latrones, cùm legatur & spoliatus & vulneratus, nequaquã tamen dicitur interfectus, sed semiuiuus derelictus. Et hoc est quod hîc Euanglista subiungit: *Et lux in tenebris lucet*. Ac si apartè dicat, licèt homines vitio suo tenebrosos se faciãt, & quantum in eis est, lucem diuinam à se expellant, tamen lux diuina in mente eorum, tanquam in speculo suo resultat, quę eos accusat & damnat. Nec solùm in mente, sed etiam in elemẽtis, cæterisque creaturis relucet imago creatoris: quoniam perpetuitas, pulchritudo, bonitas, sapientia, creaturę perpetuitatem, pulchritudinem, bonitatem & sapientiam comprobant creatoris. *Et tenebræ*, inquit, *eam non comprehenderunt*: id est, non intellexerunt, non quia non potuerunt, sed quia noluerunt. Noluerunt enim intelligere, vbi bene agerent, vel certè tenebrosi homines quantiscunq; vitiis se inuoluerunt, diuinam mẽtis suæ imaginem penitus comprehendere, id est, extinguere nequiuerunt: hæc enim eos in inferno positos accusabit, & vermis malę cõscientię semper eos cruciabit. Sequitur,

Fuit homo missus à Deo. Hic incipit Euangelista tractare de humani generis redemptione, siue reparatione: contra illos qui dicebant humanam naturam, sic in prothoplaustro deprauatam, quod irreparabilis deperiret. Agit autem hoc modo: primò demonstrat quod humana redemptio prænuntiata sit: secundò per quem facta sit: tertiò, quod non ab omnibus suscepta sit: quartò, quid boni eam suscipientibus cõtulerit: quintò, quomodo facta sit: sextò, quorum attestationibus approbata sit. Cùm autem ab exordio mundi primum à Patriarchis, deinde & à Prophetis præfigurata fuerit, tamen Euangelista breuitatis causa ea prætermittit, quæ conuenientia suis in locis occurrerint positura: & à propinquiori prænuntiatione incipit præcursoris, qui tanquam lucifer propinquum solem, & tanquam aurora propinquum diem præcucurrit. Hunc igitur talem fuisse describit, qualem præcursorem redemptoris esse conuenit, & cui meritò credendum sit. Commodat autem eum à natura, à dignitate, à nomine & ab officio. Porrò à natura eum commendat, cùm dicit, *Fuit homo missus à Deo*. Hoc est rationabilis, & illustratus imagine & similitudine sui creatoris. Hoc enim nomen, homo, quandoque ponitur in plenitudine suæ significationis, vt quando dicitur: Homo est animal rationale & mortale. Quandoque verò in patre plenitudinis, & tunc aut ponitur pro superiori, vt cùm dicitur: Deus creauit *Gen.1.*
hominem ad imaginem & similitudinem suam: aut pro inferiori, vt quando dicitur: Homo natus de muliere, bre *Iob.14.*
ui viuens tempore, repletur multis miseriis. A dignitate eum commendat, cùm dicit: *Missus à Deo*. Apostolus Græcè, missus Latinè dicitur. Fuit igitur maximus, qui nõ solùm Apostolus, sed etiã à Deo ante Apostolos missus, Apostolorum Apostolus est factus. A nomine eum commendat, cùm subdit: *Cui nomen erat Ioannes*. Enimuerò, Ioannes gratia interpretatur. Et benè à gratia nomen habebat, qui gratia refertus erat, gratiamque prædicare veniebat, lex enim & Prophetæ vsque ad Ioannem. Ab offi- *Luc.16.*
cio eum commendat, cùm subiungit: *Hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine*. Non enim casualiter, non incidenter, de lumine testimoniũ perhibuit,

sed specialiter ad hoc & principaliter missus est, ad hoc venit, ad hoc sollicitus fuit. *Vt omnes*, inquit, *crederent per illum*: Quasi ille dicat; quantum in se fuit, fecit, vt omnes crederent: Et si quis non credidit, in eo non remāsit. Sanè haec quatuor quae hîc cōmendantur in Ioāne, in quolibet requirenda sunt praedicatore, videlicet vt sit non brutus, sed rationabilis & ingeniosus: vt nō se ingerat, sed à Deo sit missus, vt sit gratiosus & gratus: vt veniat non opes, non gloriam quaerere, non voluptatem, non honorem, sed testimonium perhibere de lumine. Quomodo? operando, viuendo, docendo, vt omnes, quantum in eo est, credant per illum, nullusque in eis pereat somnolentia.

Quatuor in praed.catore requiruntur.

Caeterùm Ioannes, & si tantis radiaret radiis titulorum, tamen non erat ille lux, subaudi ex se lucens, sed potius lucerna à vera luce ad hoc illuminata, vt testimonium perhiberet de lumine: hoc est, nō erat Christus, sed Christi praecursor & praeco. Per quem autem humana redemptio facta sit, demonstrat, cùm subdit: *Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum.* Sanè Christus & erat, & est lux vera, quoniā non aliundè, sed ex se est lucens, & ex se est alios illuminans. Vera lux est, & veritate in se lucendi, & veritate ex se alios illuminandi. In se quippè lucet, & luce summę bonitatis, & bonitate summae lucis. Alios verò illuminat, & veritate lucis, & luce veritatis: vera luce fidei, spei, & charitatis, & fide, & spe, & charitate verae lucis. In se lucet substantialiter, aeternaliter, indemutabiliter. Alios illuminat spiritualiter, vniuersaliter, potentialiter. Spiritualiter, quoniam non bruta animalia, sed solam spiritualem, rationalemque creaturam, luce suae cognitionis illustrat, vnde & dicit, *illuminat hominem*. Vniuersaliter, quoniam ad modum Solis, quantum in eo est, vniuersos (nisi quis se subtrahat radiis eius) illuminat. Vnde & adiungit, *omnem*. Potentialiter, quem & quemlibet, quantumcunque peccatis tenebrosum, quantum in eo constat, potenter purgat & clarificat. Vnde & subiungitur? *Venientem in hunc mundum*, id est, cadentem in noctem huius mundi tenebris peccatorum, ignorantię, miseriaeque pariter excaecati. Quòd verò lux vera, non ab omnibus suscepta sit, subsequenter

quenter ostendit cùm subdit: *In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit. In propria venit, & sui eum non receperūt.* In quibus verbis, & diuinā Christi naturā per quam in omnibus creaturis infusus & præsens est: & humanam, per quam accessit ad nos, cōprehendit. In mundo erat, & in mundum venit. In mundo erat per diuinitatem, & in mundum venit per humanitatem. Manere siquidem est diuinitatis: venire verò vel abire, humanitatis. Est ergo ac si dicatur: Licèt verbū Dei esset præsens in mundo per diuinitatis essentiam: & appareret in creatura sua per facturam, gubernationem, & conseruationem: tamen mundus, id est, mundani eum non cognouerunt. Propterea per assumptam humanitatem visibilis venit, vt vel sic cognosceretur: Et cùm sui, id est, homines, & specialiter Iudæi, peculiariter sui, non dico eum non cognouerunt, sed non receperunt. Quid verò boni suscipientibus se verbum Dei contulerit, ostendit cùm subdit: *Quotquot autem receperunt eum*, subaudi per fidē ex charitate operantē, quod posteà determinat, cùm subiungit, *his qui credunt in nomine eius, dedit potestatem filios Dei fieri*. Sed nunquid mali hanc non habent potestatem? minimè. Licèt enim habeant liberum arbitrium ex se ad malum, tamē soli boni habent arbitriū ex gratia liberatū ad bonum, vt possint esse filij Dei, & habere per adoptionem, quod vnigenitus Dei habet per naturam quinquepartitam, scilicet filij proprietatem. Quam? Natiuitatem, amorem, imitationem, similitudinem, hæreditatem. Natiuitatem, vt videlicet ex Deo per spiritum sanctum, & aquam, in filios renascamur: Amorem, vt Deus paternè nos diligat, & nos eum filialiter diligamus: Imitationem, vt nos eum pro modulo nostro, moribus & virtutibus imitemur: Similitudinem, vt in futura glorificatione similes ei efficiamur: Hæreditatem, vt æternæ beatitudinis hæreditatem sortiamur. O mira filij Dei dignatio, mira charitas, mira communitas: Mira dignatio, quòd tantus, tantillos in fratres elegit. Mira charitas, quòd pro nostra sublimatione tantū se humiliauit. Mira communitas, quòd nos indignos seruos, regni sui cohæredes constituit. Quomodo fiunt homines filij Dei?

Manere diuinitatis est, abire humanitatis.

Gala. 5.

Quomodo fiunt homines filii Dei. *Non ex sanguinibus*, id est, non ex seminibus parentum, *neque ex voluntate carnis*, id est, mulieris, *neque ex voluntate viri*. Hoc est, nō voluptuosa voluntate concubitus, ex qua nascuntur filij Adæ: *Sed ex Deo nati sunt*, per baptismum eos regenerāte. Quomodo autem redemptio facta sit, ostendit cùm subdit: *Et verbum caro factum est*. Sinecdochicè carnem posuit pro homine. Sed nunquid Deus omnipotens alio modo nos redimere nō potuit? Vtique. Sed modus hic magis erat conueniens, magis nos inflammans, magis nos informans, magis nobis Deum manifestans, magis nos ad spem dirigens, magis erat conueniēs, quod sicut homo per inobedientiā peccauerat, ita homo per obedientiam satisfaceret. Magis nos inflammans ad Deum amandum erat, quod ipse tantū nos dilexit, & tanta passus est pro nobis. Magis nos informans ad humilitatem, ad patiētiam, & charitatē erat, quod ipse huiuscemodi se dedit, prius exemplum & Magistrū. Magis Deum nobis manifestans erat, cùm sub forma apparuit humana, qui incomprehensibilis erat in diuina. Magis nos ad spem dirigēs erat, quod, scilicet, nō dubitaremus nos posse filios Dei fieri, cùm propter hoc filius Dei, factus sit filius hominis. *Et habitauit in nobis*, per habitum, per latitationem, per conuersationem. Per habitum, quoniā nostræ humanitatis habitum humanitus habuit. Vnde Apostolus, habitu inuentus vt homo. *Phil.2.* Per latitationem, quoniam diuinitatem suam sub nube carnis sic velauit, quod fidelibus appareret, infidelibus lateret. Vnde Apostolus, *1.Cor.2.* Si Regem gloriæ cognouissent, nunquam eum crucifixissent. Per conuersationem, quoniam sicut Propheta prędixerat: *Baruch.3.* Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Quorum verò attestationibus redemptio nostra attestata sit, consequenter ostendit, inducens primò suam, cæterorumque Apostolorū auctoritatē, cùm subiungit: *Et vidimus gloriam eius*. Vidimus oculis carnis, vidimus oculis mētis. Oculis quidē carnis vidimus eius humanitatem: Operibus & doctrinam gloriosam, In qua videlicet docuit & miracula fecit. in qua transfiguratus est, in qua à mortuis resurrexit, & cœlos ascendit. Et sic per gloriosam eius humanitatē, vidimus spiritualibus oculis

interiorem diuinitatis eius maiestatem & gloriam. *Gloriam quoque Vnigeniti à Patre.* Gloriam nō quasi ministri, sed quasi auctoris, non quasi cuiuslibet sancti, sed quasi ipsius Dei, non quasi adoptiui, sed quasi naturalis & vnigeniti filij Dei. Nō enim hoc aduerbium, *quasi*, significat hic solam similitudinem, sed magis veritatis expressionē. Vidimus etiam eum plenum gratiæ & veritatis. Plenū gratiæ, plenum veritatis. Plenum veritate gratię, & gratia veritatis. Plenum gratiæ, quoniā cùm cæteri ad mensuram, ipse plenitudinem omnium spiritualium virtutū & donorum habuit vniuersaliter. Plenū veritatis, id est, diuinitatis, quoniam in eo complacuit omnē plenitudinem diuinitatis inhabitare corporaliter: Plenum veritate gratiæ, quoniam, gratuitæ promissiones patriarchis olim factæ, & figuræ Legis & Prophetarum, in eo sunt impletæ veraciter, plenum gratia veritatis, quoniam diuinitas, quæ erat eius vera natura, facta est ei homini gratia specialiter. Hanc fidē, fratres charissimi, firmiter teneamus, operibus exerceamus, Christum, qui tantum nos dilexit, toto corde diligentes, eius voluntariam humilitatem, paupertatem, subiectionem, obedientiam, patientiam, charitatem, misericordiam, quoad possumus, imitantes, quatenus filij Dei & cohęredes Christi esse mereamur, ipso pręstante, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA PRIMA POST Natale Domini.

QVanto tempore hæres paruulus est, nihil differt à seruo, cùm sit Dominus omnium, sed sub tutoribus & actoribus est, vsque ad præfinitum tēpus à patre. Gal. 4.

Quoniam Apostolus, fratres charissimi, debitor erat omnibus hominibus, sapientibus & insipientibus: ideò de diuinis loquens, humanis & consuetis vtitur verbis, vt per cognita, incognita melius intelligere valeamus. Vnde idem alibi dicit: Humanum dico, propter infirmitatem Rom. 6. carnis vestræ. Comparat igitur in capitulo præmisso, hæredi mundi, hæredem cœli, siue adoptiuum, siue naturalem. Nos ergo fratres, primò de hærede temporali, secundò de hærede cœli naturali: tertiò de hærede cœli adopti-

uo per ordinem videamus. Scitis, fratres mei, igitur, quod in domo temporalis patrisfamiliàs sunt liberi, & sunt serui, sed diuerso modo. Nam pater diligit filium tanquam hæredem, & tamen dum paruulus est, eũ educat in paupertate, in subiectione, in disciplina. In paupertate, nullius rei potestatem ei relinquens. In subiectione, cum sub pedagogo constituens. In disciplina, cum magistrali virgæ subdens. Et in his omnibus habet pater in filium magnum affectum dilectionis. Quoniam pater filiũ, quem plus diligit, corripit: filius quoque patrem diligit, & ei ex amore obedit. Seruum autem paterfamiliàs non diligit ad hoc vt hæredem constituat eum, sed eius vtitur seruitio pro sua voluntate, & hæredis vtilitate. Res tamẽ suas & hæredis, serui procurationi committit, ipsum etiã hæredem custodiendum & corrigẽdum ei submittit. Sic itaque fratres, dum hæres est paruulus, nihil differt à seruo, imò & plerunque, ipsi subditur, & ab eo corripitur, cum tamen iure hæreditario sit Dominus omniũ, sed sub tutoribut & actoribus, id est, sub pædagogis & doctoribus est, vsque ad præfinitum tempus à patre. Cùm enim fuerit adultus, Dominus à patre constituitur, & seruis, qui ei dominati fuerant, dominatur. Cœlestis quoque pater, fratres chariſſimi, habuit & habet filium hæredem, naturalem & coomnipotentem, coæternum & consubstãtialem. Qui in hoc, fratres, differt à temporali hærede, quoniam temporalis hęres vix vel nunquã sibi facit cohęredes, imò potius gaudet, quod sit vnicus & solus hæreditatem habiturus. At filius Dei, cuius benignitas ignorat inuidiam, angelum & hominem sibi adoptauit in hæreditatem. Verùm quoniam homo deceptus à diabolo, ab æterna hæreditate erat exhæredatus, placuit filio Dei, vt cohęredem suum per fraudem exhæredatũ, per misericordiam hæredaret. Quia verò conueniens erat, vt qui per superbiam ceciderat, per humilitatem erigeretur, humiliauit se filius Dei, & factus est in forma serui paruulus, ita vt nihil a seruo differret, cùm esset Dominus omniũ, sed sub tutoribus & actoribus fuit vsq; ad præfinitum tempus à patre. Quare hoc? vt ita nos redimeret, vt ita nobis suam in nos charitatem ostenderet; vt ita viam humilitatis, per

quam

quam hæredaremur, nobis demonstraret. Fuit igitur hic in mundo, in paupertate, in subiectione, in patientia. In paupertate, quia de paupercula virgine natus, pannis vilibus obuolutus, in præsepio positus, nihil in hoc mundo possedit. Vnde ipse ait: Vulpes foueas habent, & volucres cœli nidos, filius autē hominis non habet vbi caput suum reclinet. In subiectione, quoniam subditus fuit Mariæ & Ioseph seruis suis, vt Lucas testatur. Tributum Cęsari reddidit, Apostolorum pedes lauit: & vt ipse testatur, nō ministrari, sed ministrare venit. Cùm vellent eum constituere Regem, recessit, qui tamen ad passionem volens se obtulit. In patientia, quia esuriuit, sitiuit, contumelias, vincula, flagella, sputa, crucem sustinuit, & quod est grauius à seruis suis, pro quibus etiam orauit: Cùm autem tempus definitum à patre, id est, resurrectio aduenit, data est ei omnis potestas in cœlo & in terra, etiam super seruos suos & inimicos. Vnde pater ad eum ait: Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedū tuorum. Et alibi: Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, &c. Nos etiam fratres, si adoptiui hæredes Dei esse volumus, viam naturalis hæredis, non iniquorum seruorum, sequamur. Serui quippè sunt filij ancillæ, qui non hæredes cum filiis liberæ: qui non ad hæreditatem, sed ad perditionem deputati sunt: qui sicut Israël, Isaac, ita filios liberæ persequuntur. Possessione rerum, dominatione potestatum, correctione minorum à Deo sibi in vtilitate electorum commissis abutuntur, tamen in hoc velint nolint, Deo & electis eius, hæredibus sui: famulantur, qui de malis eorum nouit benefacere. Nos verò fratres, si filij Dei, si hæredes Dei, & cohæredes Christi esse volumus, sequamur vestigia eius: simus tanquam hæres paruulus in hoc seculo, non timeamus, imò amplectamur paupertatem: & iuxta eundem Apostolum, victum & vestitum habentes, his contenti simus. Quoniam, vt ait Apostolus, qui volunt diuites fieri in hoc seculo, incidunt in laqueum & in temptationem diaboli. Non timeamus, sed amemus subiectionem, & iuxta Apostolum Petrum, subditi simus Dominis, non tantùm bonis & modestis, sed etiam discolis. Hæc est enim

Matth. 8. Luc. 9. Luc 2. Matth. 17. Ioan. 13. Mat. 20. Ioan. 6. Mar. vlt. Psal. 109. Psal. 2. Galat. 4. Gene. 21. 1. Tim. 6. 1. Pet. 2.

enim gratia. Habeant filij ancillæ honores & prælationes, per simoniam, per ambitionem, per fas nefasque, qui exteriores erunt hæreditatis æternæ: quoniam iuxta Salomonem, hæreditas ad quam festinatur in principio, in nouissimo benedictione carebit. Nos verò humiliemus in conspectu Domini, vt nos exaltet in tempore visitationis. Non timeamus, sed amemus disciplinam, quia vt Sapiens ait: Beatus est vir, qui corripitur à Domino. Auferant nobis res, proferant vitia, inferant supplicia filij ancillæ, quoniam cadent, cùm dominati fuerint pauperum, & dominabuntur eorum iusti in matutino. Interim ergo dicamus Domino: Hîc vre, hîc seca, ne in æternum perdas: Quoniam beatus qui suffert tentationem, quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Deus diligentibus se. In his autem omnibus fratres, teneamus firmiter dilectionem Dei & proximi. Ita habeamus vitia hominũ odio, quod eorum naturã diligamus, pro inimicis nostris oremus, & eos obsequiis vincere satagamus, si quo modo vasa captiuitatis eripere, & Deo lucrari valeamus. Vnde etiam duplicem coronam nobis acquiramus. Hæc namque, charissimi, facientes, cùm venerit tempus præfinitum à patre, accipiemus prædesideratam hæreditatem in cœlo: Quia iuxta Prophetam, cùm dederit dilectis suis somnum, ecce hæreditas Domini, in qua cum suis cohæredibus faciat nos gaudere Iesus Dominus noster, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat in æternum, Amen.

Prou. 30.

DOMINICA INFRA OCT. NAT. DOM.

Luc. 2.

ERat Ioseph pater Iesu & Maria mater eius, mirantes super his quæ dicebãtur de illo, &c. Quadripartita est hæc lectio fratres charissimi. Primò enim inducuntur Ioseph & beata virgo mirantes super his quæ dicebantur de Iesu. Secundò inducitur Simeon eis benedicẽs, & de puero prophetizans. Tertiò quoque inducitur Anna prophetissa, Christo ferens testimonium. Quartò verò subiungitur eorum regressus, & pueri profectus. Primò igitur Ioseph & Maria inducuntur, mirantes super his quæ dicebantur de illo. Sed fortassis fratres, mouet vos, cur Euangelista Ioseph patrem Christi appellet, cùm ipse eundem non

non ex virili semine, sed ex Spiritu sancto conceptum esse superius construxerit. Sed pluribus modis patrem appellare consueuimus. Nã æquiuocè pater est carnalis, spiritualis, & longæuus, prædecessor benefactorũ. Quia igitur Ioseph faber, nutritius, & amator erat Iesu, & sponsus matris eius, voluit eum dici patrem suum, & hoc ad mysterium, quoniã ipse verè erat filius fabri, eius scilicet, qui fabricatus est auroram & solem. Ad exemplum, vt nullus quantuscunque, viliorem se dici erubesceret. Hoc planè cõtra illos qui patres suos decrepitos, debiles & viles erubescũt. Similes muli, qui, vt fabula narrat inquisitus quis esset pater eius, tacens vilem patrem, equum generosum auunculum suũ esse professus est. Erubesce igitur superbe vermis. Deus se dici voluit filium fabri, & tu tui patris vilitatem erubescis? *Erant*, inquit, *mirãtes super his quæ de illo dicebantur*. A quibus dicebantur? Ab Angelis, à Pastoribus, à Magis, à Simeone, à cæteris Prophetis, Zacharia, Elizabeth, Anna. Et quæ dicebantur de illo: quod ille tantillus puerulus ab Angelo saluator vocabatur, ab Angelico choro glorificabatur, à Pastoribus adorabatur, à Stella demõstrabatur, à Magis mysticis muneribus venerabatur, à Simione lumen Gentium & gloria plebis Israel dicebatur. Nec tam mirabantur diuinitatis altitudinem, quàm eius dignationẽ. Mirabantur quippè in excelso humilitatem: in maiestate dignationẽ: in gloria vilitatem: in cœlestibus diuitiis, paupertatem. Has sanè virtutes mirabantur, æmulabantur, imitabantur. Audi quomodo mater æmulatur humilitatem filij. Oblita quippè se esse virginem, & matrem Dei, & reginam cœli, ait: Ecce ancilla Domini: Et quia respexit humilitatem ancillæ suæ. Nos itaque, fratres, non miremur falsas diuitias, honores, & gloriosas huius miseri seculi, quę amatores suos decipiũt. Nam iuxta Poëtam: Terreni nil admirari, res est, quæ penè sola potest facere & conseruare beatum. Iste quoque spernẽtes, admiremur, æmulemur in Christo & in matre eius humilitatem, dignationẽ, vilitatem, & voluntariam paupertatẽ, cæterasque virtutes, per quas homines, similes Deo & filij Dei efficiuntur. Sequitur pars secunda, in qua Simeon inducitur benedicens illis: Mariæ scilicet & Ioseph, Luc. 1.

Ioſeph,& prophetizans de puero, cùm dicitur: *Et benedixit illis Simeon.* Puto chariſſimi, quod benedicens, matri hæc vel ſimilia dicebat. Beata es incomparabiliter, quæ ſine exemplo credidiſti, cõcepiſti, peperiſti, portaſti, lactaſti, iſtũ tuum filium, tuum patrem, tuum creatorẽ, tuum Deum. Tu quoque Ioſeph beatus es, qui inter omnes huius mundi homines electus es, vt Chriſtum nutrires, foueres, baiulares lumen gentium, gloriam populorum. Sic benedictio boni filij fratres mei, redundat in parentes, nutritoresque ſuos, iuxta illud Salomonis: Gaudium

Prouer.10. parẽtum, filius ſapiens. Vos itaque patres & matresfamiliàs, vigilate in bona nutritura, eruditione, & in formatione filiorum, vt propter bonam filiorum indolem mereamini & vos benedici. Sicut enim filius indiſciplinatus, vertitur parentibus in maledictionem, ſic bene diſci-

Eccle.11. plinatus in benedictionẽ. Deniq, prophetizans Simeon, ait ad Mariam matrem eius. Ecce fratres, beata virgo, licet & mater, fontem omnium ſcientiarum & gratiarum pareret & nutriret: tamen quædam minus nouerat quæ à prophetis edocerẽtur. In quo profectò patet nullũ quantumcunque ſanctum, in via poſſe conſequi omnium plenitudinem gratiarum. Ad reprimẽdam ergo mortalium ſuperbiam, noluit Dominus aliquẽ habere omnem gratiam, vt ſic alter altero indigeret, & quod in ſe non haberet, in altero miraretur. Sed & in hoc quod Regina cœli, à vilioribus perſonis non refugit edoceri, confugerat quorundam ſuperbiam, qui à minoribus perſonis doceri erubeſcunt, cùm ſępe in vili teſta optimum vinum con-

2.Corin.4. tineatur, & aureo vaſe, prauũ. Vnde Apoſtolus Habemus autem theſaurum iſtũ in vaſis fictilibus. Et alibi: Si quid reuelatum fuerit minori, taceat maior. Et Philoſophus. Non te moueat dicentis auctoritas, nec quis, ſed quid dicat intendito: Ecce, inquit, *poſitus eſt hic in ruinam, & in reſurrectionem multorum in Iſrael.* In ruinam, ſcilicet incredulorum, & in reſurrectionem credentium, in ruinam ſuperborum, & in reſurrectionem humilium. Vnde ipſe

Ioan.9. Dominus ait: In iudicium ego veni in mundum, vt qui non vident, videant: Et qui vident, cæci fiant. Et Apo-

1.Cor.1. ſtolus. Nos prædicamus, inquit, Ieſum crucifixum: Iudæis

dæis quidem ſcandalum: Gentibus autem ſtultitiam. Ipſis verò vocatis Iudæis & Græcis, Chriſtū Dei virtutem, & Dei ſapientiam. Nec ſolum Chriſtus, fratres, ſed etiam quilibet rectè viuens, & rectè docens in populo, poſitus eſt incorrigibilibus in ruinam: reſipiſcentibus verò in reſurrectionē. Vnde Apoſtolus, Chriſti bonus odor ſumus. aliis odor vitæ in vitam, aliis odor mortis in mortem. *Et in ſignum*, inquit, *cui contradicetur*, id eſt, in exemplum & doctrinam cui contradicetur ab incredulis & peruerſis, qui Chriſti doctrinæ & exemplis, vel verbis, vel factis contradicent: Vnde & ſubdit, *Et tuam ipſius*, inquit, *animam pertranſibit gladius*, id eſt, dolor habitus de paſſione eius tua viſcera transfodiet. Cùm igitur vehemens compaſſio ſit martyrium, patet, quia beata virgo à corona martyrij non eſt extranea, imò pluſquam martyr dici poteſt, quæ in anima (quæ immortalis eſt) paſſa eſt. Hinc, fratres, diſcamus & nos compati paſſionibus, afflictionibus, neceſſitatibus ſanctorum, pupillorum & viduarum: quoniam qui eis propter Deum compatitur, à corona eorum non erunt alieni, teſtante Domino, quoniam qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet. *Vt reuelentur*, inquit, *ex multis cordibus cogitationes eorum*, id eſt prophetiæ, quæ erant occultæ, tanquam cogitationes in corde, reuelentur in puero eſſe impletæ. Vel certè corda hominum per exteriora opera aperiantur, an ſint erga Chriſtum deuota, an non. Sequitur pars tertia, in qua inducitur Anna Chriſto teſtimonium ferens, vt in ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum. Commendat autem eam Euangeliſta, & à ſancta progenie, & à coniugali ſanctimonia, quia ſcilicet ſeptem annis vixerat à virginitate cum viro ſuo: & à viduali caſtimonia, & ab obſequio diuino: Et quia erat intenta ieiuniis & obſecratrionibus, vt talis demonſtretur, quæ digna ſit ſpiritu prophetiæ illuſtrari, & de Chriſto vaticinari. imò etiam eum in carne agnoſcere, & cæteris prædicare. Hanc imitentur patres & matresfamiliàs, vt ſanctè cum coniugibus à virginitate conuerſantur. Hanc imitantur vidui, viduæque eorum, vt obliuiſcentes, quæ ſunt mundi, ſoli Deo vacent, ieiuniis & obſecra-

1.Cor.2.

Mat.10.
Marc.9.

Anna prophetiſſa commendatur ab Euangeliſta.

obsecrationibus, & bonis operibus intendant, vt à spiritu mereantur illuminari, & Christum verbo & exemplo prædicare & contemplari. Et hæc inquit, ipsa hora superueniens, quia scilicet eodem spiritu, quo Simeon adducta confitebatur Domino, & confessione fidei, & actione laudis, & verbo prædicationis. Vnde & subditur. *Et loquebatur omnibus de eo, qui expectabant redemptionem Israel.* Cæteris autem non, quia non sunt margaritæ ante porcos proiiciendæ, nec sanctum dandum est canibus. Sequitur pars quarta, cùm dicitur: *Et postquam perfecerūt omnia secundum legem Moysi, reuersi sunt in ciuitatem suam Nazaret.* In quo fratres, proponunt nobis exemplum, vt ab Ecclesia non discedamus, donec vota & oblationes & orationes nostras, iuxta quod lex præcipit, perfecerimus. Quod contra illos est, qui antequam debita vota & oblationes persoluant Deo, antequam ministeria diuina expleantur, ab Ecclesia redeūt, morari in Ecclesia damnum temporis æstimantes. *Puer autem crescebat & confortabatur plenus sapientia, & gratia Dei erat in illo.* Fratres mei, quòd Christus filius Dei crescebat, & confortabatur, carnis erat. Dignatus est quippe momēta ętatum nostrarum subire, vt immutabilitatem suæ æternitatis nobis donaret. Sapientia verò plenus erat, qui etiam ipsa sapientia & est & erat. In qua nos primò creauit, & post recreare venit. Gratia verò Dei erat in illo, non ad mensuram, sed ad omnem plenitudinem. Omnem enim gratiam in potestate habuit, ad distribuendum singulis, vt Deus, & omnem gratiam, quam voluit habuit, vt homo in vsu. Nos itaque ipsum fletibus exoremus, quatenus de plenitudine sapientiæ & gratię suæ nos ditet, vt de suo ipsum credere, diligere, & venerari valeamus. Qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus in æternum. Amen.

Mat. 7.

Ab Ecclesia quando discedendum.

IN CIRCVNCISIONE DOMINI.

Luc. 2.

Postquam impleti sunt dies octo, vt circūcideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus. Hodierna dies, fratres charissimi, duplici decoratur dignitate: Et quia est octaua à Christi natiuitate, & quia est consecrata ipsius Circuncisione. Tanta quippe claritas Dominicæ natiuitatis fuit, vt omnes septem dies sequentes ab ea reddantur solennes.

Insuper

Insuper & eiusdem circuncisio, nostrorum geminat materiam gaudiorum. Sunt autē fratres Charissimi, tres circuncisiones: Prima est carnalis, secunda spiritualis, tertia cœlestis. Prima est legis, secunda gratiæ, tertia gloriæ: Prima est bona suo tempore, secunda melior & in omni tempore, tertia optima, & in perpetuitate. Prima est Sacramentū sacrę rei: secunda sacra res & Sacramentum: tertia res Sacramenti: Dicamus de singulis per ordinem.

Erat igitur circuncisio carnis, circuncisio superfluæ pellis, à virili membro facta octaua die, & lapideo cultro. Videamus igitur, fratres, primò, qua de causa fuerit instituta. Secundò, quare fiebat in octaua, & in virili membro, & lapideo cultro. Tertiò, quid vtilitatis conferebat. Quartò, quare tunc nomē nouum imponebatur. Quintò, quare Christus voluit circuncidi. Fuit igitur, fratres, iussa circuncisio ob tres causas, vt esset in signum magnæ fidei Abrahæ: Et vt per obedientiam homo circuncidendo mereretur, sicut per inobedientiam primus homo demeruerat: Et vt per circuncisionis caracterem populus Dei à cæteris discerneretur. *Quare iussa circuncisio.* Fiebat verò octaua die, quia corruptionis circuncisionem significabat, quæ facta est octaua die, id est, in resurrectione in Christo personaliter. Et fiet in octaua, id est, in resurrectione, in omnibus generaliter. Fiebat & in virili membro, per quod genus humanum in concupiscentia propagatur: quia erat remedium contra originale peccatum, quod per carnalem concupiscentiam traducitur. Fiebat etiam lapideo cultro, quia omnis circūcisio, siue peccati, siue corruptionis, per Christum in petra significatum facienda est. Quia non est aliud nomē datum hominibus, in quo oporteat nos saluari. *Apoc. 4.* Vtilitatem verò conferebat tempore suo circuncisio, eandem quam nunc confert Baptismus. Vnde Beda: *Beda.* Idem salutiferæ curationis remedium conferebat tempore suo Circuncisio, quod Baptismus tempore reuelatæ gratiæ conferre consueuit, excepto quod ianuam Paradisi non aperiebat, quia nondum hostia sanguinis Christi data erat. Nouum verò nomen in circuncisione dabatur, quia quando aliquis circuncidebatur, tunc primò fidelis, & de numero fidelium vocabatur, sicut nunc fit in

baptiſmo. Chriſtus etiam licèt non indigeret, circuncidi voluit, ob tres cauſas, vt legis Sacramenta ſacra eſſe demonſtraret, vt exemplum humilitatis & obedientiæ nobis in ſe demonſtraret, & vt ſe non ſoluere legem, ſed adimplere demonſtraret. Vocatum etiam nunc nomen eius Ieſus, non autem impoſitum. Hoc enim nomē Deo prouidente à Patriarchis, vt in Ioſue, & Ieſu magno Sacerdote, eſt figuratum, à Prophetis prædictum, ab Angelo prænuntiatum. Et cùm cæteris datū ſit, tantum nuncupatione, ſoli Chriſto conuenit ſubſtantiuè. Circuncisio verò moralis ſiue ſpiritualis fit, quando circuncidimus à nobis omnia vitia & omnia ſuperflua: vitia à nobis circuncidimus, cùm guloſitatem, luxuriam, cupiditatē, auaritiam iram, inuidiam, triſtitiā, accidiam, cenodoxiā, ſuperbiam, mendacium, cęteraque vitia amputamus. Superflua à nobis circuncidimus, quando reſecamus à nobis ſuperfluitatem curarum, diuitiarum, deliciarum, poſſeſſionum, veſtimentorum, laborum, viarum, ſolis contenti neceſſariis. Hanc igitur vitiorum & ſuperfluitatem circuncisionem, ſignificat etiam reſecatio capillorum, barbæ & vnguium & longiorum decurtatio veſtimentorum. Per capillos quippè ſiue per barbam, quæ de noſtra carne naſcuntur, & tamen abſciſa non ſentiuntur: curæ neceſſariorum ſignificantur, quæ non omnino poſſunt reſecari; ſed ſola ſuperfluitas debet circuncidi, ne ſcilicet viſum contemplationis, ne auditum verbi Dei, ne fructum orationis in nobis impediant. Vnde etiam Dominus præcipit Leuitis vt crines carnis radant. Vnguium, etiam manuum & pedum ſuperfluitas circuncidi debet, id eſt ſuperfluitas operum & itinerum. Hanc etiam præcepit Dominus, quod ſi Iſraëlita in bello cępiſſet virginem puellam, & vellet eam habere vxorem, faceret ei caluitium, vngues præſecaret, pilos auferret, & ſic in eius complexus tranſiret. Iſraëlita puella virginem capit, quando prædicator per bellum prædicationis animam fructu ſterilem, à poteſtate diaboli tollit. Hanc ſi velit Deo fœcundare, neceſſe eſt vt non ſolùm infidelitate & cæteris vitiis eam ſpoliet, ſed etiam à ſuperfluitatę curarum, operum, & itinerum ſecularium circuncidat. Superfluitas etiam veſtis longioris ſubcurtanda,

Circuncisio ſpiritualis.

tanda, & zona restringenda est, id est, superfluitas diuitiarum & rerum secularium circũcidenda & breuianda est, ne cursum nostrum retardent. Vnde Apostolus: Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Fit etiam hæc circuncisio in octaua, id est, in spe resurrectionis, tam à morte animę, quàm à morte corporis. Fit etiam petrino cultro, id est operante Christo, iuxta illud: Beatus qui tenebit & allidet paruulos suos ad petram, id est Christum: hoc est eius amore & auxilio eos extinguet. Tunc etiã nomen nouum datur, quia ex tunc inter sanctos numero & merito nominatur, iuxta illud: Et scribam super illud nomen meũ nouum. Circũcisio verò cœlestis fiet in octaua, id est, in generali resurrectione, tam in anima quã in corpore. Ab anima quippè circuncidũtur vitia, defectus, perturbationes. Vitia, id est, peccata, malæ scilicet cogitationes, & mala opera. Defectus, vt ignorantia, obliuio, hebetudo, & huiusmodi. Perturbationes, vt timor, tristitia, & huiusmodi. A corpore circunciduntur vitia, necessitas, defectus, corruptio. Vitia vt turpitudinis: nam tũc nimietates resecabũtur, & minoritate supplebũtur. Necessitas, vt comedendi, bibẽdi, vestiẽdi, dormiendi. Defectus, vt morbi senectutis: Corruptio, vt mortis. Hęc omnia tunc auferẽtur à Christo, qui est vera petra, sanctos suos glorificante. Tunc dabitur eis nomen nouum, quod os Domini nominabit. vt scilicet tunc vocentur, non solùm filij, amici, hæredesq; Dei, imò etiã dij: Iuxta illud: Ego dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Itaque fratres charissimi, prima istarum circuncisionum, significat secundam & tertiam, nec valet sine illis. Istę verò duæ sine illa, multum valent. Primam sine secunda & tertia faciunt nunc Iudęi, & ideò nõ tantùm non prodest eis, imò etiam nocet: & iuxta Apostolum, Circuncisio talis præputium facta est. Secundam verò faciunt nunc veri Christiani sine prima, & tertiã expectãt. Nos ergo fratres charissimi, tũc verè Christi circũcisionẽ celebramus, cùm vitia, & peccata, & superfluitates necessariorũ in nobis resecamus. Circuncidamus itaq; corda & sensus nostros. Corda, ne noxia vel vana meditentur: Sensus, ne noxiis vel vanis occupentur. Circuncidamus oculos, ne videant vanitatem: Aures, ne audiant

1. Cor. 9. *Psal. 136.* *Esa. 62.* *Psal. 81.* *Rom. 2.* *Corda nostra & sensus circuncidenda.*

deteriora vel noxia verba. Odoratum, ne luxuriosos odores affectet. Gustum, ne deliciis, vel lenociniis capiatur. Linguā, ne noxia vel vana verba loquatur. Sic sic, fratres charissimi, facientes, per istam circuncisionē spiritualem, veniemus ad illam veram & æternam circūcisionem. Vbi erit omne bonum sine malo, verū sine falso, satietas sine fastidio, regnum sine termino, gaudium sine mœrore, festum sine interpositione, dies sine nocte, vita sine morte. Ad quam Circuncisionem perducat nos qui hodie propter nos circūcidi voluit Deus & Dominus noster Iesus Christus, Amen.

IN EPIPHANIA DOMINI.

Esa. 60. *SVrge illuminare Hierusalem, quia venit lumē tuū, &c.* Hęc loquitur, fratres charissimi Propheta, imò Dominus per Prophetam, ad primitiuam ex Iudæis Ecclesiam, vel ad vnāquamque animā. De vtraque enim potest hæc locutio interpretari. Primò igitur hortatur Hierusalem, vt surgat & illuminetur. Secundò subdit causam, quare surgere & illuminari debeat. Tertiò ostendit quę mala sequantur eum, qui surgere contemnit. Quartò ponit bona quę sequuntur surgentē. Exhortans igitur Propheta Hierusalem, siue quālibet animam, ait: *Surge illuminare Hierusalem.* Sed quomodo, fratres, dicit Dominus animæ vt surgat & illuminetur? In manu enim Dei est, non in nostra, vt vel surgamus, vel illuminemur. Homo enim talis est creatus, vt stare & cadere per se potest, surgere autem per se non potest. Et per se quidem cecidit, surgere verò per se non potuit: Similis Elephanti qui inflexibilis est, & rigidæ naturæ: & prostratus, surgere non potest per se. Huic venator insidiās, notat arborem cui se apodiat, cùm requiescit, & illam latenter penè totam subsecat. Veniens igitur elephas ad solitam arborem incumbit, & cum arbore ruente ruit, & non valens surgere, barrit: ad cuius vocem veniunt cæteri elephantes, qui cùm eum surgere non possint, omnes simul barriunt, vsquequo veniat aliquis paruus elephas, qui cum sua promuscido, prostratum subleuat Elephantem. Mysticè fratres charissimi, elephas iste est homo, qui rigidæ naturæ est, talis creatus, vt magis sit aptus stare quàm surgere. Hunc malignus venator,

nator, per fraudem arboris vetito præcipitauit, qui per se nequiens surgere, longo tempore terræ adhærens, fleuit, & auxilium inuocauit. Cui per compassionem appropiauerunt Patriarchæ & Prophetæ, sed eum subleuare non potuerunt, sed simul fleuerunt, & auxilium inuocauerũt, quousque paruulus de progenie eorum natus adueniens Christus, sua prædicatione & gratia eum releuauit. Sicut igitur homo per se cecidit, sed per se surgere non potuit: Ita per se excæcatus est, sed per se illuminari non potuit. Hic est enim ille in Euangelio cæcus à natiuitate, cuius oculis Dominus lutum ex terra & saliua factum, superimposuit, & lauatum illuminauit. Ostendens quod ipse qui hominem de limo vidẽtem creauerat: ipse de eadem materia ei oculos recreauerat. Saliua enim, quæ salsa & condita est, & à capite defluit: Sapientiam veram, quæ à patre descendit, significat: ex se & ex terra, id est ex diuinitate & humanitate, cataplasma & collirium fecit, quo homo cæcatus, per baptismum visum mentis recuperauit. Sic ergo anima, nec per se surgere, nec illuminari potest. Dicàt ergo Deo: Domine quid est hoc, quod me surgere & illuminari iubes? Ex me, nec hoc, nec illud possum. Tu solus es qui hoc & cætera potes. Ergo si vis vt surgam, da mihi manum. Si vis vt illuminer, da mihi lumen. *Ioan. 9.*

Sequitur igitur pars secunda, in qua ostendens Dominus quare surgere debeat, ait: *Quia venit lumen tuum.* Ac si dicat: Ecce porrigitur à me tibi manus, vt surgas: Venit lumen, vt videas, quod si recipis, facis lumen tuum; si non recipis, erit quidem semper lumen, sed non tuum, imò à te alienum. Venit tibi, quia tu per te ad eam venire non poteras. Quod verò sit hoc lumen, ostendit, subdens: *Et gloria Domini super te orta est*, id est, Dominus gloriosus. Ortus est non tãtum carnaliter ex beata virgine, imò etiam spiritualiter per fidem in mente. Et hoc, *Super te*, quia à summo cœlo egressio eius Et in superiore tui parte, id est in ratione, ortus est per fidem, secundum illud: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Nisi ergo surgas & illumineris, nullam habebis excusationem, cùm iam lumen tuum venerit, & iam gloria Domini super te orta sit. Hoc fratres, contra nos est, qui *Psal. 4.*

in tempore gratiæ sumus, quibus Christus lumen & gloria Domini per fidem ortus est, & gratia Dei parata est, sed nosmetipsos subtrahimus. Et gratia Dei quæ nobis oblata est, à nobis contemnitur, dum à peccatorum nostrorum tenebris surgere non curamus. Vnde hoc quod Dominus ait Iudæis, nobis nunc dici potest. Si non venissem & nō loquutus eis fuissem, peccatū non haberēt: Nunc ergo excusationem non habent & peccato suo. Hic nos monet Apostolus Paulus: Contemplantes, inquit, ne quis desit gratiæ Dei. Non autem ait ne quibus desit, sed ne quis desit gratiæ Dei. Ostendens quod cùm gratia Dei, ad modum solis, omnibus præstò sit, nobis tamen negligentia nostra se subtrahit, dum sensus nostros, dum tempus vitæ nostræ, dum res tēporales ad bene merendum nobis collatas à Deo, vel inutiliter consumimus vel etiam abutimur.

Ioan. 15.

Heb. 12.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quæ mala sequantur surgere contemnentem, cùm subditur: *Quia ecce tenebræ operient terram, & caligo pupulos.* Quasi diceret: Surge citò & illuminare, quoniam nisi citò surrexeris, tenebris operieris. Qui opertus est tenebris, fratres mei, nō videt, nec videtur? Porrò, qui vel ex ignorantia, vel ex fragilitate in peccato iacet, & si ipse mundo oculo Deum nō videat, tamē nunquā à Deo per misericordiā videtur. Cęterū qui ex contēptu & contumacia à peccato suo surgere contemnit, exigente prauitate sua, intantum excæcatur, vt nec ipse Deum videat, nec à Deo per misericordiam videatur. Sunt autem hæ tenebræ, quæ terram, id est amatores terrenorum operiunt, mentis cæcitas ex diutina consuetudine peccati nata: ob quam meritò mittetur reus in tenebras exteriores. Sed & si in amatoribus terrenorum, aliqua rationis scintillula adhuc remanserit caligo ignorantiæ & infidelitatis, paulatim illam excæcabit, vt iam non solùm Deum contemnant, sed etiam eum esse non credant. Notate fratres, notate, quæ dico. Primò enim homo ex ignorantia vel ex fragilitate peccat, qui si surgere & corrigi contempserit, peccata peccatis accumulando, tandem in mentis cæcitatem cadit: Deinde caligo infidelitatis eum operit, vt Deū esse iam dubitet,

bitet, & resurrectionē siue extremum iudicium futurum non credat. Hæc fratres mei, assiduè pensate, & de peccatis vestris surgere festinate, ne contemnentes, vel tenebræ peccatorum, vel caligo infidelitatis operiat.

Sequitur pars quarta in qua ostenditur, quæ bona sequantur surgentem cùm subditur: *Super te autem orietur Dominus, &c.* Distinguuntur autem hic quatuor bona: Primum est quod super te orietur Dominus. Tunc dicitur Deus oriri in nobis, cùm amor eius oritur in nobis. Et econtra Deus tunc moritur in nobis, cùm amor eius moritur in nobis. Ergo fratres, magis ac magis Deum diligamus, vt ipse magis ac magis oriatur in nobis. Semper eum diligamus, vt semper eū viuū in nobis habeamus. Secundum est, *quod gloria eius in te videbitur.* Porrò gloria Dei in nobis videtur, cùm in his quę Deus operatur in nobis, gloriosus demonstratur. In nullo autem Deus plus apparet potens & gloriosus, atque admirabilis quā in hoc quod facit de iniusto iustum, de carnali spiritualem, de demoniaco diuinum, hoc est enim spoliare infernum. Et hæc gloria Dei, fratres charissimi, in nobis videtur, quandò per exteriorum operum nostrorum sanctitatem, nos intus à Deo esse illuminatos demonstrat. Tertium est, *Quod ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui.* Sancta enim vita iusti, est quasi lux in tenebris huius mundi. Quādo ergo exēpla Sanctorum sequimur, quid aliud quàm in lumine eorum ambulamus? Et quando bonam conuersionem & conuersationem aliorum nos bene regendo imitamur, quid aliud quā Reges in splendore ortus eorum gradientes efficimur? Ad quam quisque fidelis sequatur viam vitæ: Vnde Dominus: Vos estis, inquit, lux mundi. Sicut enim stella præuia, duxit tres Reges hodie rectam viam vsque ad Christum, ita Sanctorum vita, quæ est in hoc mūdo, quasi stella nos Regit, & aliorū Reges facit, vt sequentes eam, ad Christum perueniamus. Et quid boni ex imitatione tui exempli proueniet, quod multi ad sequendum te & imitandum congregabuntur? Vnde sequitur, *leua in circuitu oculos tuos & vide: Omnes isti congregati,* in vna fide & charitate, *venerunt tibi, filii tui,* per imitationem,

Quomodo Deus dicitur oriri in nobis.

In quo Deus maximè potēs est & gloriosus.

Matth. 5.

de longè, id est, de remotissima vita ad te *venient. Et filiæ tuæ*, id est, imperfectiores, *lac sugēt*, id est, doctrinā suam. Quartū est quod tunc omnis Ecclesia videbit impletum quod tibi prædixi, *& afflues*, subitis filiis. *Et cor tuum mirabitur* multitudinem, *& dilatabitur*, præ gaudio, *quando conuersa fuerit ad te multitudo maris*, per fidem, id est, mundi, *fortitudo gentium*, id est, Reges & Principes venerunt tibi. *Inundatio*, id est, abundantia, *camelorum*, id est, diuitum huius mundi, qui sunt gibbosi, peccatis & diuitiis onerati. *Operiet te*, muneribus, *Dromedarij Madian, et Effa.* Dromedarius velox interpretatur: Madian, iniquitas. Effa resolutus. Per Dromedarios ergo Madian & Effa, significatur conuersio velocium ingenio, qui ab iniquitate resoluti ad Ecclesiam reuertuntur. Et non solùm ipsi, sed etiam *omnes*, id est omnium hominum genera, *de Saba*, id est, de captiuitate, *venient* ad fidem: *Aurum & thus deferentes*, id est, munditiam & orationem, *& laudem Domini*, id est, opera filij in quibus laudatur pater, *annuntiantes* & aliis prædicantes. Hæc fratres mei, non solùm spiritualiter, sed etiā historialiter hodie impleta sunt. Nam tres reges in splendore ortus Domini venientes, aurum & thus Domino obtulerunt. Per aurum eum Regem, & per thus, verum Deum protestantes. Et per adiunctam mirrham mortalem signātes. Quos nos quoq;, fratres, imitantes, eum verum Regem, verum Deum, verum hominem confiteamur: & ei moraliter munditiam mentis, deuotionem orationis, mortificationem carnis nostræ offeramus, quatenus ab eo recipi, & æterna benedictione benedici mereamur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, Amen.

IN DIE EPIPHANIAE.

Matth. 2. CVM natus esset Iesus in Bethleem Iudæ in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriēte venerunt Hierosolymam, dicentes, &c.* Lectio sancti Euangelij, quam modò audistis fratres charissimi, exponit nobis historiā hodiernæ solēnitatis. Porrò huius lectionis partes sunt quinque. In prima ostendit nobis aduentū Magorū in Hierusalem, cùm dicitur: *Cùm natus esset Iesus, &c.* Ostenditur autem hic qui, & quando, & vnde, & quò venerunt. Qui? Magi.

Non autem dicti sunt hi Magi quasi malefici, sed quasi sapientes. Nam quos nos Philosophos, Chaldæi appellant Magos. Quando venerunt? *Cum natus esset Iesus in diebus Herodis Regis.* In quo & illud, fratres, nobis insinuatur, quod quando Herodes, id est, diabolus, in hoc mundo regnabat, Christus natus est. Possidebat quippè fortis armatus atrium suum in pace, sed fortior eo superueniēs Christus cœpit paulatim vasa eius diripere. Ita vt ipsa nocte qua natus est, ad se traxerit pastores. Tertiadecima verò die, id est, hodie, ad se adduxerit tres Reges: illos, primitias Iudæorum: istos primitias Gentium, illos de propè quasi proximos Deo per culturam; istos de longinquo quasi remotos à Deo per idolatriam, illos tanquam rationales vocauit per rationalem creaturā: istos tanquam irrationales vocauit per irrationalem creaturam, id est, per stellam. Vnde venerunt? *ab Oriente.* Sed quomodo fratres, Christum modò natum in tam remotis regionibus scire potuerunt? Illi qui propè erant, ignorabant: Et illi qui tam remoti erant, quomodo sciebant? Quis eis indicauit? Stella. Et stellam hoc significare quis eis significauit: Non caro & sanguis, sed pater cœlestis. Non humana ratio, sed spiritus cœlestis inspiratio. Sed quomodo de longinquo tam citò venerunt? Potuit esse, fratres, ante ortum Christi stellam per aliquot dies apparuisse eis, & eos tūc iter cępisse: Vel si in primo ortu Christi apparuit, eos Domino ducēte, in cursoribus Dromedariis longum iter citò peruolasse. Quò venerunt? *Hierosolymam*: Vt regali ciuitate regalem quærerent hæredem, Domino sic ordinante, vt iidem audirent legem stellæ consonante in Christi testimonium, vt ita in ore duorum vel trium testium staret omne verbum.

Sequitur pars secunda continens inquisitionem Magorum dicētium: *Vbi est qui natus est Rex Iudæorum?* Quid hoc fratres? Gentiles erant. Et quare Regibus Gentium spretis, Regem quærebant Iudæorum? Vel si Regem Iudæorum quærebant, quare Herodem, filiosque eius contemnebāt? Non hoc fratres, non hoc intuitu humanæ rationis, sed dispositione diuinitatis gestum est. Spernitur Archelaus filius Regis, & quæritur filius pauperculæ mu-

liciis. Spernitur Archelaus in Palatio, & quæritur Christus in diuersorio. Spernitur Archelaus in regio lecto, & quæritur Christus in præsepio. Spernitur Archelaus inuolutus sericis, & quæritur Christus inuolutus vilibus pannis. Personas accipere nesciunt, qui illum, qui personas non accepit, quærunt. Nos quoque fratres charissimi, si Christum, qui non accipit personas, quærimus, personas non accipiamus. Non honoremus potentem ob suam potentiam, nec contemnamus pauperem ob suam paupertatem. Scriptum quippè est: Non confundas vultum pauperis, nec honores vultum potentis. Et alibi: Vsquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum sumitis, ac si dicat: In hoc iniquitatem iudicatis, quod facies peccatorum accipiendo honoratis. Nos ergo in susceptione hominum, non pensemus conditionē, sed naturam: non potentiam, sed virtutem: non quantum habent, sed quantum valent. Quomodo autem sciunt Regem Iudæorum esse natum, ostendunt Magi, cùm subdunt: *Vidimus enim stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum.* Nos positi in Oriente, vidimus stellam eius, quæ nos antecedēs ad eum adduxit. Stellam, inquiunt, eius, hoc est, opus eius, ministram eius, significatiuam eius. Cauete, fratres, cauete, ab eis qui mentiuntur, quod quando quisque nascitur, stella sua secum nascitur, quæ fatum eius constituitur, sua mentes in erroris sui argumētum, quòd hic dicitur, *stella eius*. Sed cùm hic legamus quod non puer ad stellam, sed stella ad puerum cucurrit (si dici debeat) non stella fatum pueri, sed fatum stellę puer fuit. Sed absit à fidelium cordibus, quod esse aliquid fatum dicant. Vitam enim hominum solus qui creat, administrat. Cauete fratres, nihilominus ab eis qui vnam horam dicunt fortunatā, aliam infortunatam, vnā diem bonam, aliam malam, putātes à die vel ab hora, in qua aliquid fit, causam cōtrahere aduētus sui. Quod falsum esse inde probatur, quoniā eadem hora Iacob & Esau concepti & nati sunt: & tamen vnus probus, alter reprobus fuit. Multi quoque eadē hora concipiuntur, & tamen eorum alij diuites, alij pauperes, alij subtiles, alij hebetes, alij boni, alij mali sunt. Multi & eadem hora vel iter, vel pugnam, vel causam incipiunt, & tamen

Leuit.19. Psal.81.

Fatū nullum inter Christianos.

Gen.28. Rom.9.

tamen his succedit bene, & illis malè. Contra autem eos loquitur Apostolus. Dies, inquit, obseruatis & menses, & tempora, & annos. Timeo ne fortè sine causa laborauerim in vobis. Cauete etiam ab illis fratres, qui diuinationibus, obuiationibus & auguriis intendunt, cùm lex illa prohibeat, dicēs: Non auspicemini, neque auguriis intendatis. Cauete quoque ab illis qui dicūt quosdā oculis vrentibus, alios fascinare, fascinū enim nihil est. Sed quodam homine alium vidente, diabolus viso nocere solet, vt sic noceat & illi, quem reddit infamem, & illi, quē facit detractorem. Quos omnes increpat Psalmista. dicens: Filij hominū vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatē & quæritis mendacium. Et alibi: Beatus est, inquit, cuius est nomen Domini spes eius, & non respexit in vanitates & insanias falsas. Sequitur pars tertia, quæ perturbationem & fraudulentam Herodis inquisitionē ostēdit, cùm subditur: *Audiens autē Herodes Rex, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo.* Turbatus est Herodes timēs successorem: Turbati sunt sui propter eius fauorem. Turbati sunt alij propter eius rumoris nouitatem. Inquisiti autem ab Herode Magistri legis, testimoniū de loco natiuitatis Christi proferūt, vt eis fieret in testimoniū damnationis, & nobis in adiutorium fidei. Et qui per hos fratres mei, nisi praui doctores designantur, qui dicunt, & non faciūt, & aliis prosunt, & sibi obsunt, qui sunt tanquā es sonans & cimbalū tinniēs, quod alios citat & seipsum cōquassat. Qui sunt tanquā candela, quæ alios illuminat, & seipsam annihilat. Herodes verò, qui locum & tempus Christi natiuitatis diligēter inquirēs, malitiā cordis colore depingit humilitatis, quid fratres mei, qui nisi hypocritas designat, qui verba veritatis inquirunt & laudant, & tamen Christum in suis pauperibus corde, & quando possunt opere, persequi non cessant.

Galat. 4. *Psal. 4.* *Psal. 30.* *1. Cor. 13.*

Sequitur pars quarta, quæ per ductionem Magorū per stellam ad Christū demonstratur, cùm subditur: *Qui cùm audissent Regem, abierunt. Et ecce stella, &c* Stella fratres, ista quæ Magos præcessit, & ad Christum perduxit, quid aliud significat quàm gratiam Dei, quæ nos, vt ad Christum perueniamus, præcedit & ducit. Sicut enim isti nec

Stella gratiā Dei significat.

viam inciperent, nec perficerent, nisi à Deo ducti per stellam: ita nos nec benè velle, nec bonam voluntatem perficere valemus, nisi præueniente Dei gratia & subsequente.
Rom. 9. Vnde Apostolus: Non est volentis, inquit, velle, neque currentis currere, sed miserentis Dei. Porrò sicut stella Magos ad Herodem declinantes deseruit, & recedentes reilluminat: ita fratres, quando ad malum declinamus, gratia Dei non deserit nos, imò nos deserimus eam. Quando verò à malo recedimus per pœnitentiam, gratia Dei, nos reilluminat. Stella antecedebat Magos, donec veniēs, staret supra vbi erat puer: & gratia Dei antecedit nos, vsquequo veniamus ad Christum, qui est finis ad iustitiam
Rom. 10. omni credenti, vltra quam non est procedendum: quia
Act. 4. non est aliud nomen in cœlo, neque in terra, in quo oporteat nos saluari. *Videntes autem eam Magi, gauisi sunt gaudio magno.* Nos quoque, fratres, cùm viderimus gratiam Dei perduxisse nos vsq; ad videndum Deum Deorum in Sion, gaudebimus gaudio magno & ineffabili, &
Ioan. 16. gaudium illud nemo tollet à nobis. Et intrantes domum æternæ beatitudinis, inueniemus puerum cum Maria matre eius, id est, hominem cum diuinitate contemplantes, adorantes, & benedicentes in secula.

Sequitur pars quinta, in qua adoratio & oblatio Magorum ostenditur, cùm subditur. *Et procidentes adorauerunt eum: & apertis thesauris suis obtulerunt ei munera, &c.* Quatuor faciunt, procidunt. adorant, thesauros aperiunt, offerunt. In quo, quid, & quo ordine facere debeamus, ostendunt. Itaque fratres, antē maiestatem Dei procidamus, id est, nostram superbiam humiliantes, nos peccatores infirmos & indignos confiteamur. Adoremus, id est, Deum auctorem & Dominum nostrum recognoscamus. Thesauros cordis nostri per confessionem aperiamus, mala nostra nobis adscribentes. Et si quid boni vel pretij habeamus in nobis. Deo attribuentes & offerentes. Porrò trino dono trinum confitentes, aurum offerunt Regi, thus Deo: mirrham, qua corpora defuncta condiuntur mortalia. Nos quoq; fratres mei, eandem offerendam ei offeramus. Et eum verum Regem, verū Deum, verum hominem corde credamus, & ore confiteamur, atq; operibus

Procidere. Adorare. Thesauros aperire.

ribus comprobemus. Moraliter etiam fratres, aurum ei offerimus, si ei cor nostrum mundum & purum sanctificamus. Thus ei offerimus, si puræ orationis odore, eum delectamus. Vnde Psalmist. Dirigatur, inquit, oratio mea sicut incensum in conspectu tuo. Mirrham ei offerimus, quando hoc mortale corpus à luxurię putridine, per condimentum continentiæ custodimus. Quid enim aliud est per luxuriæ fœtorem corpus defluere, quàm ipsum putrescere. Hinc de quibusdam per Prophetam dicitur: Putruerunt vt iumenta in stercore. Ne ergo per luxuriam putrescat corpus, illud mirrha abstinentiæ condiamus. *Psal.140.* *Ioël.1.*

Sequitur pars sexta, in qua ostenditur Magos in somnis monitos, per aliam viam rediisse in regionem suam. Nos quoq; fratres, horũ exẽplo, cognito Iesu, ad cœlestẽ patriam, non per viam qua descendimus, sed per aliam reuertamur, à regione enim nostra superbiendo, visibilia sequẽdo, cibum vetitũ gustando, peccata nostra excusando, discessimus: Et ad eam necesse est, vt nos humiliãdo, obediendo, visibilia contẽnendo, appetitũ carnis refrenando, peccata nostra accusando, redeamus. A Paradisi gaudiis per delectamẽta discessimus: ad hæc per lamenta oportet vt reuocemur. Scriptum quippè est: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Væ vobis qui ridetis, quia lugebitis. Hinc Salomon ait: Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Abluamus igitur gemitibus & lachrymis culparum nostrarum maculas, quoniam, vt ait Psalmista: Sacrificium Deo spiritus contribulatus, vt ita per aliam viam in nostram reuertamur regionem, ipso ducente, qui Magos de longinquo hodie ad se adduxit, Domino nostro Iesu Christo, Amen. *Mat.5.* *Luc.6.* *Prouer.14.* *Psal.50.*

DOMINICA PRIMA POST Epiphaniam Domini.

Obsecro vos per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentẽ, &c. In hac lectione fratres charissimi, instruit nos Apostolus quomodo viuere debeamus, docens quid debeamus nobis, quid Deo, & quid proximis. Debemus enim nobis castigationem, Deo obedientiam, proximis compassionem. Et in his tribus perfectio Christianitatis cõsistit. Hortans igitur nos Apostolus *Rom.12.* *Quid nobis & Deo debeamus.*

stolus primò ad nostri castigationē, obsecrat nos per misericordiam Dei, id est, per Deum misericordem, nos adiurat: vt si eius volumus consequi misericordiā, exhibeamus corpora nostra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem. Hostia, fratres mei, in lege veteri sacerdoti offerebatur, post mactabatur, pelle spoliabatur, abluebatur aqua, per membra secabatur, igne cremabatur in odorem suauitatis. Quod ergo in lege fiebat carnaliter: Apostolus nos præcepit facere spiritualiter. Præcepit enim nos non corpus nostrum, sed vitia corporis nostri immolare, vt scilicet corpus nostrum moriatur peccato, & viuat Deo: iuxta quod idem Apostolus alibi dicit: Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram, quæ sunt fornicatio, auaritia, immunditia, &c. vt iuxta eundem Apostolum, destruatur corpus peccati. Hostiæ igitur membra vincimus, quando membra nostra ne amplius peccent, per propositum pœnitentiæ ligamus. Hostiam vinctam sacerdoti offerimus, quando cum proposito cessandi à peccato, per confessionem nos Sacerdoti præsentamus. Hostia mactatur, quando cultello compunctionis peccatum mortificatur. Excoriatur, quando remoto excusationis velamine, peccatum per confessionem denudatur. Aqua abluitur, quando lachrymis sordes peccatorum lauantur. Per membra secatur, quando partes peccatorum per discretionem secernuntur. Igne hostia crematur in odorem suauitatis, quando igne Sancti Spiritus omne peccatum consumitur, vt inde Deus & proximus delectetur, secundum illud: Sacrificium Deo spiritus cōtribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non despicies. Et illud: Gaudium est Angelis Dei super vno peccatore pœnitentiam agente. Non autem sufficit, fratres, ita corpora nostra exhibere hostiam per peccatorum mortificationem, nisi exhibeamus eam viuentem. vt scilicet ita moriamur peccato, quod viuamus Deo. Secundum illud Apostoli, Quemadmodum exhibuistis membra vestra seruire iniquitati ad iniquitatem, ita exhibeatis seruire iustitiæ in sanctificationem. Et illud Psalmistæ: Declina à malo & fac bonum. Quia verò quidam exhibent hostiam viuentem, sed non perseuerantem, addit: *sanctam*, id est, perseuerantem

Exhibere corpora nostra hostiā viuentem quid.

Colos.3.

Rom.6.

Psal.50.

Luc.15.

Rom.6.

Psal 36.

tem & firmam. Vnde & in lege caput cum caudo offerebatur. Quia rursus etiam quidam perseuerant, sed tamen per admixtionem inanisgloriæ vel temporis displicent, subiungit: *Deo placentem*, per rectam intentionem. Vnde scriptum est: Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua. *Mat.6.*
Quia rursus quidā indiscretè vel nimis attenuant, vel minus nutriunt corpus suum, ait: *Rationabile obsequium vestrum.* Quod est enim in se laudabile de nimietate fit culpabile. Quia rursus quidā dum vident hic malos florere, & quod filij eorum sunt sicut nouella plantationis in iuuentute sua, filiæ eorum compositæ, circumornatæ vt similitudo templi. Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud. *Psal.143.* Oues eorum fœtosæ, abundantes in egressibus suis. Boues eorū crassę. Non est ruina maceriæ, neque transitus, neque clamor in plateis eorū. Et quod beatum dixerunt populum cui hæc sunt. Econtrario vident hic bonos affligi, penè mouentur pedes eorum à via recta. Iuxta illud: Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt *Psal.72.* gressus mei, quia zelaui super iniquos pacem peccatorum *Psal.36.* videns, adiungit: *Et nolite conformari huic seculo*, id est, *Non imitandi quibus omnia prospera.* per emulationem imitari. Vnde Dauid: Noli emulari in eo qui prosperatur in via sua. Sed à deformatione quę fuit facta per peccati vetustatem, *reformamini in nouitate sensus vestri*, vt sensus videlicet vestri emulentur, & imitentur, non veterem sed nouum hominem.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur, quid Deo debeamus, cùm subditur: *Vt probetis quæ sit voluntas Dei*, acsi diceret: Exhibete corpora vestra hostiam viuētem, & reformamini in nouitate sensus vestri: *Vt ita probetis*, id est faciendo cognoscatis, *quæ sit voluntas Dei bona & beneplacens & perfecta.* Cùm vna sit semper Dei voluntas in se, tamē multa sunt eius signa in operibus: promissiones, prohibitiones, mandata, consilia. Permittit enim minora mala, prohibet maiora, præcipit bona, consulit perfecta. Hæc signa diuinæ voluntatis considerans Psalmista, dicit: Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates eius. Declinare à malo, est bona Dei voluntas. *Psal.110.* Facere bonum, est voluntas Dei bene placens. Contemnere omnia propter Deum, & dare pauperibus, est

volun-

voluntas Dei perfecta, id eſt, perfectio quam Deus nobis conſulit. Nos ergo, fratres, in omnibus debemus voluntatem Dei quærere, & illud quod plus ei placere cognoſcimus, plus appetere. Si enim mundani homines, vt Regis mortalis mereantur habere gratiã, eius volũtatem etiam malam facere feſtinant. Nónne fratres mei, multò magis debemus facere voluntatem Dei ſemper bonam, & nobis vtilem, vt eius gratiam mereamur indeficientem?

Sequitur pars tertia in qua oſtendit Apoſtolus quid proximis debeamus, cùm dicit: *Dico enim*, id eſt iubeo, *per gratiã quæ data eſt mihi*, id eſt, per auctoritatem mihi datã gratis, *non ſapere pluſquam oportet ſapere*. Pluſquam oportet ſapere ſapit, qui ſuperbè ſapit, vt qui in cibo, vel potu, vel huiuſmodi communibus, infirmis ſcandalũ ponit, vt qui vtilitatem proximorum quærere contemnit, dicens non alienas animas, ſed ſolam ſuam animã ſibi commiſſam, vt qui præſumens de conſcientia ſua, malè de ſe opinari permittit, & in his multũ à quibuſdam precatur. Proptereà præcipit Apoſtolus ſapere ad ſobrietatem, vt vnuſquiſq; nõ ſuam ſolã vtilitatẽ, ſed etiã proximorũ quęrat. Et ſicut Deus vnicuiq; diuiſit gratiã ſuã, ita eã nõ ſibi ſed proximis adminiſtret. Noluit enim Deus omnes gratias omnibus dare, ſed ſingulas ſingulis, vt nullus ſuperbiret, vel alium contẽneret, & videns ſe egere gratiis aliorum, aliam quã haberet, aliis ſubminiſtraret. Sicut enim officiũ habet aliud pes, aliud manus, aliud oculus, &c. & tamen pes non ſe ſolũ portat, ſed & alia membra: Et manus non ſibi ſoli laborat, ſed & aliis membris: Et oculus nõ ſibi ſoli videt, ſed & aliis membris. Ita Deus ordinauit in Eccleſia, vt alius ſit pes portando alios labore ſuo, vt agricolæ: alius ſit manus defendendo alios, vt Principes: alius ſit oculus, aliis per ſapientiam prouidendo & conſulendo, vt ſapientes. Ita fratres chariſſimi, vnuſquiſque gratiam quam à Deo accepit, ſtudeat aliis communicare, ne fortè talentum commiſſum abſcondens, illo iuſtè priuetur & damnetur. Qui habet diuitias, inde pauperibus ſubueniat. Qui habet poteſtatẽ, inde imbecilles defendat. Qui habet ſapientiam, alios corrigat & inſtruat. Qui habet eloquentiam, viduarum & orphanorum patronum

ſe fa-

se faciat. Qui habet artem viuendi, inde aliis valeat, vt de gratia sibi commissa, vnusquisque Deo acquirat lucrũ & sibi præmium. Quod ipse præstare dignetur, qui viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

DOMINICA I. POST EPIPHAniam Domini.

Cum factus esset Iesus annorum duodecim, ascendentibus illis Hierosolymam secundùm consuetudinem diei festi, consummatisq; diebus cùm redirent; remansit puer Iesus in Hierusalem, & reliq. Luc. 2. Huius Euãgelicę lectionis, fratres charissimi, partes sunt quinq;. Primò enim ostenditur Iesus cum parentibus suis secundum consuetudinem diei festi Hierusalem ascendisse. Præceperat quippe Dominus in lege quòd quisq; ter in anno coram eo appareret & nõ vacuus. Conueniebant igitur etiam è remotis partibus, ad tres præcipuè sollennitates: Pascha scilicet, Pentecosten, & Scenophegiam, quod octo diebus protelabantur: prælotisque corporibus, dealbatisque vestimentis, celebrarent in gaudio solennitates cum hostiis & muneribus. Ex hac igitur consuetudine, ascenderunt beata Virgo & Ioseph cum puero Hierusalem, dantes nobis exemplum celebrandi solennitates cum deuotione. Nam si Dominus noster Iesus Christus, cùm non indigeret, solenitates celebrauit, quid nos miseri peccatores, qui maximè indigemus, quid facere debemus? Cùm igitur fratres mei solennitates Domini, eiusque Sanctorum adueniunt, celebremus eas cum summa deuotione, loti plus mentibus, quàm corporibus: ornari plus virtutibus, quàm vestibus, ne simus vacui coram Domino. Vacuus certè coram Deo est, non qui non habet in manu pecuniam, sed qui non habet in animo deuotionem. Non est enim manus vacua munere, si arca cordis est repleta bona voluntate. Sed & in hoc quòd Beata Virgo & Ioseph, puerum Iesum quotannis ad solennitates ducant Hierusalem, præstant vobis patres & matresfamilias exemplum, vt filios vestros postquam intelligere cœperunt, ad Ecclesiam ducatis, & eos Deum timere, supplicare & orare doceatis: illã enim vitam firmiùs tenemus, quam ab infantia sectari consueuimus. Sequitur pars secunda in qua ostenditur puer

Solennitates celebrandæ.

Iesus in Hierusalem remansisse,& à matre & Ioseph quæsitus fuisse,cùm subditur: *Remansit puer Iesus in Hierusalem,& non cognouerunt parentes eius.* Et quomodo fratres mei,filius Dei qui eum tanta diligentia à parentibus nutriebatur,potuit obliuisci? Quia mos erat Iudæorum, vt ad festum euntes siue redeuntes,seorsum viri, seorsum mulieres incederent: sed & in ipso templo atrium mulierum, ab atrio virorum prorsus erat sequestratum. Pueri verò teneriores cum vtroque parente indifferenter ibant. Putabat igitur beata Virgo quod puer esset cum Ioseph, & Ioseph putabat quod cum matre esset, & ita vt ei placuit,relictus est. Porrò fratres, consuetudo hæc Iudæorum optima erat, & nobis imitanda. Vt cùm sumus in Ecclesia, à mulieribus sequestrati maneamus. Nihil enim plus remouet ab oratione animum nostrum,quàm inspectio mulierum. Si enim fratres,etiam cùm solitarij oramus,vana cogitatio nos infestat, quid fit cùm vir aspicit vxorem suam, stultus stultam,peccator peccatricem? Nónne plus auget culpam,quàm impetret veniam? fiant itaque fratres,in Eccelsia tres distinctæ mansiones. In prima parte, id est, in choro, oret Episcopus siue Sacerdos cum clericis: In secūda, Rex vel Dominus villę,cum subditis suis: In tertia, Domina cum mulieribus suis. Legimus enim in Ecclesiastica historia, quod cùm Theodusius Imperator vellet apud Mediolanum in chorum clericorum intrare,prohibuit eum beatus Ambrosius: Distinctio, inquit, debet esse inter clericos & laicos. Ego cum clericis meis in choro debeo psallere, tu verò cum laicis tuis extra orare. Veniens autem Imperator Constantinopolim,mansit extra chorum. Cui cùm Episcopus diceret,quare solito more nō intraret in chorum,respondit: Vnum solum Episcopum in mundum inueni, qui quæ differentia sit inter laicos & clericos me docuit.

In Ecclesia tres distinctæ mansiones.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur Iesus post triduum in templo repertus,sedens in medio Doctorū,audiens eos & interrogans. Porrò quòd Iesus quæritur, & post triduum reperitur,significat quod ante legem & sub lege quæsitus fuit, sed tantùm in tempore gratiæ repertus est. Quòd verò in templo in medio Doctorum sedet, au-

audit & interrogat, dat exemplum pueris & adolescentibus, vt Ecclesiam frequentent, Doctores audiant, & eos de doctrina animæ interrogent. Hoc etiam notandum est fratres mei, quòd Redēptor noster legitur cùm esset duodennis tantū, audisse & interrogasse, nec vsque in trigesimo anno publicè docuisse. Ezechieli quoque in trigesimo anno aperti sunt cœli, & vidit visiones Dei. Canones etiã prohibent, ne aliquis nisi tricenarius ad Sacerdotiū accedere præsumat. Hinc itaque confunduntur qui ante præscriptam ætatem, vel ad Sacerdotium, vel ad officium prędicationis audent aspirare. Sapientia Dei patris noluit ante triginta annos publicè prædicare. Et tu stulte, superbe, antequam noueris esse discipulus, cupis magister esse? Quod verò mirabantur omnes super prudentia & responsis eius, signum erat diuinæ sapientiæ, quæ quodammodo eos docebat, dum prudenter eos interrogabat.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus ostendit, quid patri cœlesti, & quid matri carnali debeamus. Nã cùm beata Virgo conquereretur: *fili quid fecisti nobis sic? Ego & pater tuus dolentes quærebamus te*. Respondet: *Et quid est quòd me quærebatis? nesciebatis, quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse?* Non autē in hoc quod eū quasi filiū quærūt vituperat, sed quis sibi verus pater sit, insinuat: in quo fratres, nos docet, pręceptū Dei patris & matris Ecclesiæ, pręcepto carnalis, patris & matris pręponere. Sicut idē alibi dicit: Qui amat patrē aut metrē plus quàm me, nō est me dignus. Quando tamen pręceptū terreni patris vel matris, nō obuiat pręcepto Dei, debemus ei humiliter obedire. Vnde Dominus Iesus, cùm quasi increpando matri suæ, & Ioseph priùs respondisset, mox tamen in humilitate eis paret. Sequitur enim quod *descēdit cū illis, & venit Nazareth, et erat subditus illis*. Erubesce superbe cinis, erubesce. Deus se subdit homini, & tu homo dedignaris subdi homini. O homo: Deus se subdit tibi, causa salutis tuæ non suæ: & tu dedignaris subdi Deo, vel homini, causa salutis tuæ non suæ: hinc fratres, hinc discamus subdi Deo, subdi parentibus, & etiam cuilibet personæ propter Deū, quotiens enim alij subdi contēnimus, exēplo & pręcepto Christi contraimus, & diaboli superbiã imitamur.

Matth.10.

Cuilibet obediendū propter Deū

Discamus præcipuè subdi parentibus, & eis nutrituræ nostræ vicissitudinem reddere. Qui enim honorat propter Deum patrem vel matrē, nō erit inhonoratus ante Deum. Sequitur pars quinta, in qua diligentia & prudentia beatę virginis ostenditur, cùm subditur: *Maria autē conseruabat omnia verba hæc conferens in corde suo.* Nō minus enim castitate oris, quàm corporis imitabilis, omnia, quæ de Domino, vel à Domino facta, dictáve cognoscebat, siue intelligeret, sub silētio in memoria recōdebat, vt quando tempus adesset, vniuersa, prout gesta, dictáve fuerant, quęrentibus & scribentibus explicaret. Cuius exemplum pro modulo nostro fratres charissimi sequamur, habentes labia circuncisa, modestiamq; taciturnitatem, omniumque bonorū in cordis nostri armariolo conseruantiam. Sequitur pars sexta in qua ostenditur profectus pueri Iesu, cùm subditur: *Puer autē proficiebat sapientia & ætate, & gratia apud Deū & homines.* Quòd ætate secundùm naturam humanitatis proficiebat, apparet. Sed quomodo fratres mei, qui ab æterno sapiētia plenus erat, imò ipsa sapientia erat, sapientia & gratia proficiebat? Proficiebat quidem non sibi, sed aliis sapientia & gratia, dum eas paulatim hominibus declarabat. Vnde Deus pater glorificabatur, & homines mirabantur. Vtinam fratres mei, proficiat & in nobis, vt ipsam sapientiam, & gratiam suam, nobis clemēter donet, quatenus virtutibus & bonis operibus mereamur abundare: & ipsum de bonis donis suis in æternum benedicere: ipso largiente qui cum Patre & Spiritusancto viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA SECVNDA POST Epiphaniam Domini.

Rom. 12. HAbentes donationes secundùm gratiam quæ data est nobis, differentes. &c. Omnisciens & præuidens Dominus Deus, noluit omnes gratias alicui dare, ne superbiret, sicut Angelus, qui prę largitate gratiarum, superbiuit. Nec voluit alicui nullā dare, ne sicut despectus desperaret: sicut Iudas, qui videns se propter peccatū omni gratia nudatum, desperauit. Sed voluit dare vnā vni, alteram alteri, vt quisque de habita mereri posset, de non habita humiliaretur, & habētem sibi præferret: & vt de propria

gratia ministraret aliis, sicut volebat alium de suis gratiis ministrare sibi: vt more membrorum humanorum sibi inuicem subseruirent, & pro communi salute communiter laborarent. Hoc est ergo quod Apostolus ait, *Habentes donationes differentes, secundum gratiam quæ data est nobis*: id est, habentes dona diuersa secundum hoc quod Dominus vnicuiq; nostrũ gratis dedit. Et subdiuidit gratias, *Siue Prophetiã habentes*, habeamus eam, *secundum rationem fidei*. Prophetiam verò vocat occultorum notitiam, & scripturarum interpretationem, quam gratiam, si quis habet, habeat eam secundum intentionem fidei, vt à fidei veritate scripturas non distorqueat, sicut Arrianus, Sabellianus, & cæteri hæretici. Hoc contra illos est, qui scripturas non exponunt, sed apponunt, qui non referũt, sed afferunt, qui voluntatem suam non explicant scripturæ, sed scripturam applicant voluntati suæ. Sed quid est fratres, quod ait *secundum rationem fidei*, cùm fides in multis contra rationem, vel supra rationem habeatur, Et fides non habeat meritum, cui humana ratio præbet experimentum. Cùm enim dicitur quod immortalis mortuus est. Et quod virgo concepit & peperit, contra rationem esse videtur: sed & de ratione est fratres charissimi, vt qui rationem & naturam condidit humanã, super eam sit, & ab ea capi non possit. *Siue ministerium in ministrando*, id est, qui habet gratiam ministerij, vt sacerdotij, vel diaconatus, vel cæterorum, habeat eam in vsu ministrandi, vt, scilicet in ministerio non sit piger vel negligens, sed sollicitè, deuotè & grauiter ministret, quia, vt ait Hieremias, maledictus qui facit opus Dei fraudulenter. Hoc fratres, cõtra illos est qui malunt preesse, quàm prodesse, qui sunt solliciti ad congregandum argentum, spernentes damnum animarum, quos plus tangit perditio asinæ quàm animæ. *Siue qui docet in doctrina*, id est, qui habet officium docendi, doceat in doctrina, id est, ad doctrinam auditorum, & hoc contra illos est, qui docent ad gloriam vel ad lucrum. *Qui exhortatur in exhortando*, id est, qui habet gratiam exhortãdi, sit sollicitus in exhortando, ne de abscondito talento damnetur. Hoc fratres, contra illos est qui gratiam habentes loquendi ad populum, ex negli-

Scripturarũ interpretatio quomodo habenda.

Hier. 48.

negligentia silēt. *Qui tribuit*, tribuat *in simplicitate*, id est, simpliciter propter Deum, non propter gloriam, vel mercedem temporalem, vt nesciat sinistra quid faciat dextera. id est, rei propter Deum factæ, non se admisceat, nec in principio, nec in medio, nec in fine, intentio temporalis. *Qui præest, præsit in sollicitudine*, quia maledictus Prælatus negligens, vt Heli, cuius negligentia, causa eius perditionis & sui, & filiorum. Maledictus enim Pastor dormitans, qui commissas oues sinit à lupis deuorari, & vacuus redit. *Qui miseretur, miseriatur in hilaritate*, hilarem enim datorem diligit Deus. Non enim pensat Deus quanta sit eleemosyna, sed ex quãta deuotione fiat. Parua enim eleemosyna, si lætè, si citò, si deuotè detur, vincit mãgnã eleemosynam, obscurè, tardè & tepidè datam. *Dilectio sine simulatione*. Simulata enim dilectio, nõ est dilectio, sed deceptio. Qui enim fingit se aliquem diligere, ad hoc fingit vt eum melius possit decipere. Hoc contra illos est qui blandis salutationibus, & inuitationibus, falsis promissis & obsequiis se fingunt amicos illorum, quos in hoc mundo florere vident. Contra quos Ioannes ait: Filij, inquit, non diligamus verbo neque lingua, sed operè & veritate. *Odientes malum, adhærentes bono*. Hoc est, omne malum naturaliter odientes, & omne bonum naturaliter diligentes. Hæc virtus dicitur benignitas: huic fratres, contraria est malignitas, quæ de malo gaudet, & de bono dolet. *Charitatē fraternitatis inuicem diligētes*. Hoc cõtra illos est, qui cum fratribus viuunt tanquam cum extraneis nullum signum dilectionis & familiaritatis eis exhibentes. Hos vocat Apostolus sine affectione, sine fœdere. *Honore inuicem præuenientes*. Concedentes, scilicet, aliis priorem locum, priorem honorem, primum ordinem fandi, sedendi, bibendi, & huiusmodi: secundum illud: Cũm inuitatus fueris ad nuptias, recumbe in nouissimo loco: Sicut enim superbi semper amant sibi deferri, ita humiles semper amant aliis deferre. *Sollicitudine non pigri*, in spiritualibus, scilicet, studiis: in temporalibus enim negotiis sollicitudo prohibetur. Vnde Dominus. Nolite solliciti esse, dicentes, quid manducetis, aut quid bibetis? *Spiritu feruentes*: quoniam Deus nauseat & vomit: vnde ait: Tu neque frigi-

Mat. 6.

2. Cor. 9.

1. Ioan. 3.

Luc. 14.

Matth. 6.

frigidus neque calidus es, vtinā frigidus aut calidus esses. *Apoc. 3.*
Sed quia neque frigidus, neque calidus es, incipiā te euomere de ore meo. *Domino seruientes*, non mūdo, non carni, non diabolo. *Spe gaudentes*, etiam inter aduersa & tristitias huius mūdi. Inter aduersa spe gaudere spiritualium est virorum, vbi mundani homines turbātur & desperāt. *In tribulationibus patientes*, id est, tribulationes æquanimiter patientes, & inferētibus cōpatientes. Hoc cōtra illos est, qui lacessiti, statim reddunt malū pro malo, maledictū pro maledicto. *Orationi instantes*: & si semper non orādo tamen semper benè operando, & benè viuēdo. Benè enim instat orationi, qui semper dum viuit, facit orationē suam dignam exaudiri. *Necessitatibus sanctorū cōmunicantes*, id est, rem vestram, vel si nō habetis, compassionem. Hoc contra illos est qui quasi homines non essent, hominibus compati nesciunt. *Hospitalitatem sectantes*, id est, nō vos sectemini propter hospitalitatem dandam, imò vos sitis sectantes & offerentes eam, sicut Abraham & Loth legūtur fecisse. *Benedicite ore persequētibu vos*. *Benedicite* etiā corde, *& nolite maledicere*. Hoc cōtra illos est qui & si ore benedicant persequutoribus, tamen corde maledicunt.
Gaudere etiam studeamus cum gaudentibus, subaudis in Deo: nam cum gaudentibus in seculo, non est gaudendum. *Flete cum flentibus*, eis videlicet compatiendo. Hoc facimus, cùm bona & damna proximorum, nostra propter charitatem putamus. *Id ipsum*, id est, vnum idem *sapientes inuicem*, id est, non diuidentes vos per scismata & hæreses, sed per eandem fidem & spem & charitatem, idem sapientes. *Non alta sapientes de vobis*, id est, non superbè, vt, scilicet vos super vos superba æstimatione non eleuetis, sed sapientes humiliter de vobis, id est, infrà vestram imperfectionem vos cohibentes, & humilibus consentientes. Hoc ideò dicit, quia superbi superbis non possunt consentire, nec cum eis pacificè viuere. Humiles autem semper humilibus consentiunt, & cum eis pacificè viuunt. Has & cæteras virtutes largiatur nobis obtinere largitor gratiarum Deus & Dominus noster, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA SECVNDA post Epiphaniam.

NVptiæ factæ sunt in Chana Galileæ, & erat mater Iesu ibi, & reliq. Fratres charissimi, tempus nunc redit nuptiarum, & de nuptiarum honestate loquitur Euāgelium. Non enim damnabiles sunt nuptiæ, vt quidā hæretici prædicauerūt, sed vt ait Apostolus, *Heb.13.* honorabile connubiū in omnibus & thorus immaculatus. Quantæ enim honestatis sit coniugiū, ostendit eius institutor, tempus, locus, diffinitio, & bona eius, meritū personarū, & ipsius Domini præsentia. Quis enim constituit coniugiū? Dominus Deus, qui nihil nisi bonū instituit. Et quādo? ante peccatum. Bonū igitur est, & fuit, quod ante peccatū fuit. Vbi? in Paradiso. Vbi Dominus de latere viri dormientis sumptā costam, operatus est in mulierē, quam viro cōiunxit. Vnde & dixit, hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Propter hoc relinquet homo patrē & matrē, *Psal.8. Mat.19. Ephe.5. 1.Cor.6.* & adhærebit vxori eius, & erunt duo in carne vna. Non formauit autem Dominus mulierē de capite viri, ne inde super virū superbiret, nec de pedibus, ne vir eam despiceret, sed de latere, vt tanquā sociā diligeret. *Quid est coniugium.* Quid est coniugium? Legitima cōiunctio maris & fœminæ, indiuiduam vitæ consuetudinē retinens. Si igitur coniugiū legitimum est, vtiq; bonū est. *Bona coniugii.* Quæ sunt bona coniugij? Tria: fides scilicet, sacramentū, & proles. Coniuges enim debent esse fideles, non solū Deo & proximo, sed etiam sibi inuicē, vt sicut adinuicē promittūt, vnio sit animorū & corporum, & rerum. *Sacramentum.* Sacramentū est, quoniā est sacræ rei signū. Sicut enim mulier de latere viri est formata & ei coniuncta: ita Christus per sanguinem & aquā de latere suo fluentē, formatā Ecclesiā sibi sponsam coniunxit, quæ sibi filios spiritales per baptismum gignit. *Proles.* Proles est etiā fructus coniugij, propter quā coniuges debent coniungi. Meritū etiā personarū cōmendat coniugiū: quoniam nisi bonū esset, Abraham, Isaac, & Iacob, & cæteri sancti, cōiuges nō duxissent. Vnde legitur quod non minoris meriti fuit cōiugium Abrahæ tempore suo, quàm cœlibatus Ioannis tempore suo. Præsentia etiam Christi nuptias commendat,

qui vt præsens Euangeliū testatur, sua præsentia nuptias honorauit, & miraculo decorauit. Ostenduntur igitur fratres charissimi, in hac lectione quinque: qua intentione sint nuptiæ celebrandæ, qui sint vocandi, quid debeat deficere, quid debeat adesse, & quid mutari. Qua intentione sint celebrandæ, ostenditur cū subditur. *Nuptiæ factæ sunt in Chana Galileæ.* Chana enim est zelus, Galilæa interpretatur transmigratio. Hoc enim zelo vxorem ducere debemus, nō vt cum ea maneamus in luxuria, sed vt cum ea euitemus luxuriam, & transmigremus ad castitatem: Fugiamus vitia, & transmigremus ad virtutes: spernamus terrena, & transmigremus ad cœlestia, vnde Apostolus: Propter fornicationem, subaudi, euitandam, habeat vnusquisq; vxorem suā. Habent enim nuptiæ castitatem suam. Peccant igitur fratres mei, qui non recta intentione, sed propter libidinē, propter pulchritudinem, propter pecuniam vxorem ducunt. Qui sint vocandi ostenditur, cùm subditur: *Vocatus est autem Iesus & Discipuli eius ad nuptias.* Non ergo vocādus est ad nuptias diabolus per carnem & magicam artem, non mimi & mimæ inimici honestatis & pudicitiæ, non turpes & infames personæ, sed Christus cum matre & discipulis suis. Christus verò tripliciter ad nuptias vocatur, per orationem, per munditiam, per pauperum susceptionem. Oratione quippè debemus Christum cum matre & sanctis suis vocare, non solùm ad nuptias, sed etiā ad omnia opera nostra, vt ipse actiones nostras aspirando præueniat, & adiuuando prosequatur. Vnde sapiēs ait: In omnibus cogita Deum, & ipse diriget gressus tuos. Malè enim fit, quicquid sine Deo fit. Orandus est igitur Dominus, vt ipse custodiat introitum & exitum nostrum, ex hoc nunc & vsq; in seculum. Per munditiam vocandus est Deus, quoniam per immunditiam fugit, & in corde mundo requiescit. Si igitur in sanctitate & munditia nuptias celebratis, Deus proculdubio præsens erit. Sicut ipse testatur. Vbicunque, inquit, duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ego sum in medio eorum. Accessuri igitur sponsus & sponsa ad Sacramentum nuptiarum, debent de præteritis pœnitere excessibus, & peccata sua confiteri. Non enim potest no-

Præsentia Christi nuptias commendat.

Quo zelo vxorem ducere debemus.

1. Cor. 7.

Qui non vocādi ad nuptias.

Christus ad nuptias tripliciter vocatur.

Prouer. 3.

Matth. 18.

uam vitam inchoare, qui veterem nō deponit hominem. Nec potest recipere benedictionem, qui in corde suo reseruat iniquitatem. Percepta igitur benedictione nuptiali, non statim debent sese cognoscere, sed dare honorem Sacramento, & prima nocte cum luminaribus in Ecclesia vigilare & orationi vacare. Legimus enim quòd Sara filia Raguelis septem sponsis nupsit, qui mox in prima nocte volentes intemperanter ad eam accedere, à diabolo suffocabantur. Quod timens Tobias, cū nollet eam ducere, Raphaël Angelus ei dixit: Noli timere, super petulantes, & Deum non timentes, potestatem habent dæmonia. Tu autem cùm acceperis eam, tribus diebus continebis ab ea; & per noctes vacabitis orationibus. Prima nocte incensio iecore piscis, precibus vestris fugabitur dæmonium. Secunda nocte orabitis, vt in societate Patriarcharum admittamini. Tertia, benedictionem consequamini, vt filij ex vobis procreentur incolumes. Quarta, accipies eam in timore Dei, amore filiorum magis quàm libidine ductus, vt in filiis benedictionem consequaris.

Tob. 9. & 7.

Per pauperum etiam susceptionem vocandus est ad nuptias Christus, quoniam in pauperibus suscipitur Christus, vt ipse testatur: Qui recipit vnum de pusillis his in nomine meo, me suscipit. Vnde & in iudicio dicturus est: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Cùm itaque nuptias celebrans, facite quod veritas dicit. Cùm facis conuiuium noli vocare diuites, sed voca pauperes, qui non habent vnde retribuant, & pater cœlestis reddet tibi. Quid debet in nuptiis deficere? vinum, id est, ebrietas, luxuria, rixa, tumultus, & omnis intemperantia. Vnde Salomon: Luxuriosa res est vinū, & tumultuosa ebrietas. Et Apostolus: Nolite, inquit, inebriari vino, in quo est luxuria. Et alibi: Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes. Quæ in nuptiis adesse debent? Sex hydriæ, id est, sex misericordiæ, quas Dominus in Euāgelio enumerat. Prima est, dare cibum esurienti, secunda dare potum sitienti, tertia vestire nudum, quarta suscipere hospitem, quinta visitare infirmum, sexta redimere vel consolari captiuum. Et hæc sunt lapideæ, quia contra aduersa fortes sunt, & positæ secundum purificationem Iudæorum.

Mar. 9. Mat. 25. Luc. 14. Prou. 20. Ephe. 5. Eccle. 39.

Sicut

Sicut enim Iudæi propter quoslibet excessus se quotidie lauabant: ita coniuges, quæ frequenter excedunt, vel in amore coniugum, vel filiorum, vel in cura rei familiaris, se debent quotidie per opera misericordiæ lauare. Iuxta illud, date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis. *Luc. II.* Sex hydrias Dominus impleri iubet in nuptiis, quia sex opera misericordiæ iubet nubentes adimplere, & per ea quotidianos excessus lauare. Eo autem præcipiente, illæ vsque ad summum implentur: quia eo iubente & auxiliante, opera sex misericordiarum, à piis coniugibus abundanter, & vsque in finem implentur. Quid debet in nuptiis mutari? aqua in vinum. Aqua hydriarum fratres mei, in vinum mutatur, quando operante Dei gratia, sic sunt coniuges purificati & virtutibus perfecti, vt aquæ misericordiarum iam non habeant timorem culpæ abluendæ, sed feruorem charitatis diuinæ. De quo Propheta: Et calix meus inebrians quàm præclarus est. *Psal. 22.* Benè fratres mei, aqua mutatur in vinum, quando, qui prius erãt frigidi, fiunt calidi: qui erant carnales, fiunt spirituales, qui erant seculares, fiunt religiosi. Beati sanè qui tales in coniugio viuunt, qui propter amorem coniugum & filiorum, & propter curam familiaris rei, non retardantur ab amore Dei. Beati quidem coniuges Dei huiusmodi, sed beatiores virgines vel viduæ, quæ temporalibus nuptiis spretis, superno adhærent sponso. Beatiores re vera qui liberiores & deuotiores: quia quantò minus hîc delectantur, tantò magis cœlestia quærunt. Vt enim ait Apostolus: *I. Cor. 7.* Tempus breue est, & præterit figura huius mundi. Reliquum est, vt qui sunt nubentes, sint tanquam non nubentes: & qui vtuntur mundo, tanquam non vtentes sint. Et qui gaudent, tanquam non gaudentes. Propterea omnes siue coniugati, siue vidui, siue virgines, nõ quæ super terram, sed quæ sursum sunt, sapiamus & quæramus, vbi Christus est in dextera Dei sedens, cum quo viuit & regnat in æternum. Amen.

DOMINICA TERTIA post Epiphaniam.

Rom. 12. Nolite prudentes esse apud vosmetipsos, &c. Tripartita est hæc lectio, fratres mei. Nã primò nos monet Apostolus

stolus ne simus prudentes apud nos, sed apud Deum. Secundo hortatur nos ad obseruandum pacem. Tertiò monet nos ne reddamus malũ pro malo, sed potius bonum pro malo. Monens igitur nos primò ne simus prudentes apud nos, ait: *Nolite prudẽtes esse apud vosmetipsos.* Sicut autẽ ex scripturis sacris colligimus, fratres charissimi, quidam sunt prudentes apud Deũ, & boni sunt, quidã sunt prudentes apud seculum, & mali sunt, quidam sunt prudentes apud semetipsos, & superbi sunt. Prudentes apud
Mat. 13. Deũ sunt, qui omnia vana propter ipsum cõtemnunt. De quibus dicitur: Simile est Regnum cœlorũ homini negotiatori quærenti bonas margaritas: Inuenta autem vna preciosa margarita, dedit omnia sua, & comparauit eam. Prudentes autem apud seculum sunt, qui nescientes vel spernentes cœlestia, solum mundum diligunt, de quibus
Rom. 8. dicitur: Carnalis homo non sapit ea quæ sunt Dei. Et il-
1. Cor. 3. lud: Sapientia huius mundi, stultitia est apud Deum. Prudentes apud semetipsos sunt, qui cæteros quasi stultos
Esa. 5. spernentes, se solos putant sapientes. De quibus per Prophetã dicitur: Væ qui prudentes estis apud vosmetipsos, & coram vosmetipsis prudentes. De quibus etiam hic dicitur: *Nolite prudentes esse apud vosmetipsos.* Et quia superbi impatientes sunt, aliorum iniurias ferre non possunt, addit: *Nulli malum pro malo reddentes.* Sed potius estote sapientes apud Deum. *Prouidentes bona, non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus.* Coram Deo & hominibus bona prouidet, qui ita quærit amare Deũ, quod non contemnit amare proximũ: qui ita quærit placere Deo, quod etiam quærit prodesse proximo, qui ita prouidet se coram Deo bonam consciẽtiam habere, quod etiam prouidet per bonorum operum opinionem proximo exemplum præbere. Vnde Dominus: Sic, inquit, lu-
Mat. 5. ceant opera vestra bona coram hominibus, vt glorificent patrem vestrum qui in cœlis est. Et alibi: Crudelis est qui famam negligit. Qui verò proximis prodesse contemnit, qui bonum exemplum eis præbere spernit, & si corã Deo habet bonam conscientiam, tamen non prouidet bonum coram hominibus. Vnde Greg. Qui humanam laudẽ calcare iam sufficit, pœnaliter peccat, si bonum quod agit, occultat.

occultat. Ergò multò magis fratres mei peccat, qui & si interius rectè viuit, tamen coram populo de se malè opinari permittit, quàm qui coram fratribus scandalum ponit: cùm propter vitandum scandalum, etiam quędā minora bona sint dimittenda. De huiusmodi Dominus dicit: Qui scandalizauerit vnum ex pusillis his qui in me credunt, expedit ei vt mola asinaria suspēdatur in collo eius, & submergatur in profundum maris. Qui enim huiusmodi est, tot reus est animarum, quot pereunt propter malum exemplum suum. Mat. 18.

Sequitur pars secunda, in qua nos monet Apostolus ad pacem dicens: *Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes*. Hic tria consideranda sunt vobis, fratres mei, quæ sit pax, & inter quos esse possit, & cum quibus, & quomodo habēda sit. Est igitur pax quietus rerum status, cunctis sibi ordinatè concordantibus, vel saltem aliis ordinatè cedentibus. Pax vera alia est perfecta, alia imperfecta. Perfecta pax erit in alia æterna patria, vbi erit omnimoda consonantia: vbi electi ita erūt Deo coniuncti, vt à voluntate eius dissonare non possint. Hæc est pax Dei quę exuperat omnem sensum. Quantum ad illam pacem dictū est, quod pax est quietus rerum status cunctis ad inuicem ordinatè concordantibus. Pax verò imperfecta nunc est, quoniam tanta est in mundo varietas, quod vix etiam aliquis perfectus semper possit sibi concors esse, nēdum plures omnino sibi sint concordes. Sed tunc dicimus hic pacem esse inter aliquos, quando, & si non omnino concordant; tamen alij aliis acquiescunt & cedunt, & hoc ordinatè, vt scilicet minus bene volentes, meliùs volentibus cedant. Quantum igitur ad hanc pacem dictum est, vel saltem aliis ordinatè cedentibus. Pax vera inter malos esse non potest, quia malus à seipso diffidet, & alter ab altro, cùm vitia vitiis contraria sint. Hic est enim auarus, ille prodigus: hic crudelis, illè remissus: hic timidus, ille temerarius. Hinc dicitur, non est pax impiis, dicit Dominus. Et in Euangelio: Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur. Et cùm mali ita inuicem diffideant, tamen in persequutione bonorum conueniunt: vt Herodes & Pilatus

Pax quid. Pax duplex. Philip. 4. Pax inter malos esse non potest. Esa. 57. Luc. 11. Mali in persecutione bonorū conueniūt.

latus in mortem Iesu: vt Pharisæi & Saducæi in persecutione Pauli. Est autem hæc pax mala, & iustus inimica. Inter bonos pax vera est, & quantò meliores sunt, tantò inter eos maior consonantia est. Virtutes enim à se dissidere nō possunt. Hinc est quod in æterna patria, vbi erit omnimoda virtutum consonātia, pax erit tranquillima. Nūc verò, quia hîc non sunt virtutes omnino temperatæ, hîc nec est pax perfecta. Inter bonos autem & malos pax esse non potest: quia hi iusti, illi iniusti: hi pij, illi crudeles: hi casti, illi incœsti: hi patientes, illi impatientes. Nec potest esse vera concordia inter quos est tanta diffidentia. Hoc sentiēs Apostolus ait: *Si fieri potest cum omnibus hominibus pacem habentes*, quasi diceret: hic nō potest fieri, quia & si vos haberetis pacem cum malis, illi non haberēt vobiscum. Propter hoc subiungit: *Quod ex vobis est*. Tunc fratres charissimi, cum omnibus hominibus quantum ex nobis est, pacem habemus: quando nulli facimus, vnde debeat esse nobis inimicus: quando omnium bona volumus & quærimus: quando pro Christo eis lucrandis, à perfectione nostra nō relaxamus. Cum quibus debemus habere pacem? cum Deo, cum anima nostra, cum proximis nostris, tam amicis quàm inimicis. Habeamus igitur pacem cum Deo ei obediendo, & eius volūtati quantum possumus concordando. Habeamus pacem nobiscū, animales motus & sensus spiritui subdendo: Habeamus pacem cum amicis, illos Deo amicando. Habeamus pacem cum amicis, illos Deo reconciliando. Ad hoc enim debemus familiaritatem malorum, & amorem inimicorum captare, vt eos bono verbo & exemplo, & conuersatione, possimus Deo lucrifacere. Hinc præcepit Paulus fideli, vt habitet cum infideli, secū habitare consentienti. Et si non cōsentit, discedat. Melius est enim quemque solum saluare animam suam, quàm cum alio perire. Inde Dominus, Non veni, inquit, pacem mittere in terram, sed gladium. Veni enim separare filium à patre, &c. cum diabolo verò & cum vitiis, non pacem, sed bellum semper habeamus, diabolo resistendo, & vitia de nobis & aliis eradicando. Nec debemus vitiis & peccatis nostris indulgere, sed plus persequi in nobis quàm in aliis: & inimicam carnem nostram

Cum quibus pacem habere debemus.

Mat. 10.

stram domare, vt spiritui, & si non concordet, saltem cedat. Quantum sit autem appetenda vera pax, ostendit Dominus: Beati, inquit, pacifici, quoniam filij Dei vocabuntur. Et Propheta: Et factus est in pace locus eius, id est, tranquillo animo & tranquilla congregatione: ipse enim facit solus vnanimes habitare in domo. *Mat. 18.* *Psal. 75.*

Sequitur pars tertia, in qua monet nos Apostolus non reddere malum pro malo, sed potius bonum pro malo, cùm subdit: *Non vosmetipsos defendētes charissimi*, id est vindicantes: repellere enim iniuriam sine alterius læsione licet. Sunt autem, fratres mei, quatuor retributiones, reddere malū pro malo, quod mediocriter malorum est. Reddere malum pro bono, quod malignissimorum est. Reddere bonum pro bono, quod mediocriter bonorum est. Reddere bonum pro malo, quod summæ bonitatis est. Quando verò Deus iudex infert pœnā pro peccato, non reddit malum pro malo, sed potius iustū pro iniusto. Monet igitur Apostolus nos, vt non reddamus malū pro malo: *Sed date*, inquit, *locum iræ*, id est vindictæ diuinæ. Qui enim nō dat locum vindictæ Dei, tripliciter peccat. Tum quia præsumit quod suum non est: tum quia tēpus iudicij præuenit: tum quia de verbere, de quo melior esse deberet, deterior est. *Scriptū est enim: Mihi vindictam*, subaudis reseruate, *& ego retribuam*. Et non tantummodo non reddas malum pro malo, imò etiam reddas bonū pro malo. Et hoc est quod ait: *Sed si esurierit inimicus tuus*, vel corporaliter vel spiritualiter, *ciba illum: Si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens, congeres carbones ignis super caput eius*, id est ardorem charitatis in mēte eius, vt cōuertatur & tibi recōcilietur. Vel si noluerit, cōgeres carbones æterni supplicij in caput eius. Eò enim quòd nec per beneficia mitigare noluerit, plus in inferno cruciabitur. *Noli vinci à malo*. A malo vincitur, qui malum pro malo reddere conatur: à malo vincitur, qui de illata iniuria deterioratur: à malo vincitur, qui malignorum prosperitati emulatur. *Sed vince*, inquit, *in bono malum*. Tunc vincis in bono malum, quando illatam iniuriam per patientiam superas: quando inimicum per beneficia tibi reconcilias: quando malos bono exemplo ad meliora inuitas. *Quatuor retributiones.* *Qui nō dat locum vindictæ, tripliciter peccat.* *Quis à malo vincatur.*

Quod

Quod nobis fratres mei, & vobis adimplere concedat, qui pro inimicis suis orauit, & animam suam posuit, Dominus noster Iesus Christus, Amen.

DOMINICA TERTIA post Epiphaniam.

Mat. 8. DEscendente Iesu de monte, sequutæ sunt eum turbæ multæ, & reliq. Duobus capitulis distinguitur hæc lectio fratres charissimi. In primo quatuor ostenduntur. Primò ostenditur Iesum de monte descendentem, turbas multas sequutas fuisse. Secundò accessus leprosi ad Iesum. Tertiò curatio eius. Quartò præcipitur ei ne cui dicat, sed Sacerdotibus se ostendat. Ait igitur: *Descendente Iesu de monte, sequutæ sunt eum turbæ multæ.* Quid est fratres mei, quod Iesum descendentem de monte, sequutæ sunt eum turbæ multæ? nisi quia Iesum descendentem de cœlo, multi populi, multæq; sunt nationes sequutæ? Si enim in cœlo semper maneret, nullus eum sequeretur, nullus eum cognosceret, nullus amaret. Quomodo namque tardus sequeretur incomprehensibilem? quomodo hebes cognosceret inuisibile? quomodo frigidus amaret incognoscibilem? Quia ergo homo ad Deum ascendere non poterat, pius & misericors Deus ad hominem descendit: descendit autem in forma hominis se exinaniendo: descendit nostræ miseriæ compatiendo: descendit infirmitates nostras in se suscipiendo. Vnde Propheta: Vere languores nostros ipse tulit. Et Apostolus: Non habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, per omnia autem tentatum pro similitudine absque peccato. Qui enim, fratres charissimi, consueuit pati, melius scit compati. Vnde Dido in Poeta: *Non ignara mali miseris succurrere disco.* Quia igitur pius & misericors Dominus descendit & condescendit infirmitatibus omnium, *sequutæ sunt eum turbæ multæ.* Quæ? Rudes, egeni, peccatores & infirmi. Quare? quia rudes erudiebat, egenos pascebat, peccatores absoluebat, infirmos curabat. Non enim obiurgabat, non irridebat rudes, nec eis altiora secreta, vt quidam superbi magistri solent, intonabat: sed eorū compatiens simplicitati, simplicibus verbis erudiebat eos: Et discipulos perfectiores, in perfectiori doctrina in monti-

Esa 53.
Heb. 4.

bus edocebat. Quem nos sequentes charissimi, discamus secundū capacitatem singulorū, doctrinam Dominicam dispensare. Vnde Apostolus: Sapientiam, inquit, loquimur inter perfectos. Vobis autem lac potum dedi, non escam. Prima enim (iuxta Philosophum) pars sapientiæ est, æstimare personamq; cui loquaris. Rursus non abhorrebat, non subsannabat egenos, sicut quidam diuites superbi solent: sed potius condescendens eis, euangelizabat & fouebat eos: de quibus ipse ait: Nolite prohibere paruulos venire ad me, talium est enim Regnū cœlorum. Nos quoque fratres eius exemplo discamus condescendere & compati pauperibus, secundum illud Sapientis: Fili non auertas oculos tuos à paupere, Et alibi: Congregationi pauperum affabilem te facito. Rursus non abhorrebat, non exufflabat peccatores, sicut quidā superbi iusti solent: De quibus Salomon dicit: Est iustus qui perit in iustitia sua. Et sicut superbus Pharisæus de Christo suscipienti Magdalenam ait: Hic si esset Propheta, sciret vtique, quæ & qualis est mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix est: Sed potius eis compatiens, veniam per misericordiam donabat, vt mulieri in adulterio deprehensæ, cui ait: Vade & amplius noli peccare. Nos quoq; fratres non prætereamus, nec ad desperationem moueamus peccatores, sed sicut Samaritanus vinum oleo, & increpationi lenitatem admiscentes, timentes simul & sperantes ad salutem trahamus: iuxta illud Apostoli: Si præoccupatus, inquit, fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spiritales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris. Rursus infirmos non abhorrebat, sicut quidam crudeles solent, qui infirmorum halitum, lectum, & contactum abhorrent: Sed potius eis cōpatiens, palpabat eos, & curabat, sicut in hac lectione demonstratur; Hinc discamus & nos fratres mei, compati infirmis, assiduè ministrare, vt mereamur ab ipso audire, infirmus fui, & visitastis me. Cùm autem hæc compassio cuilibet sit necessaria, maximè necessaria est Episcopis, Abbatibus, Prioribus, & Patribusfamiliâs. Nisi enim condescendant sibi subditis, illi non diligunt, nec sequuntur eos. Vide enim nonnullos Abbates & Priores,

1. Cor. 2. *1. Cor. 3.* *Mat. 19.* *Eccle. 4.* *Eccle. 7.* *Luc. 7.* *Mat. 8.* *Gal. 6. Onera fratrum portanda.* *Mat. 25.*

qui quamuis in se essent satis Religiosi, tamen quia infirmitati singulorũ nesciebãt condescendere, sed parcitatem & austeritatem suã eis indiscretè disponebãt, gregẽ suum dissipasse & fugasse. Nõ enim sic est faciendũ charissimi:
1. Cor. 7. Non enim omnia possumus omnes, & habemus donum à Deo: alius quidem sic, alius verò sic. Propterea prælatus omnium infirmitati condescendat: fiat infirmis infirmus: gaudeat cum gaudentibus, fleat cum flentibus: fit omnia
1. Cor. 11. omnibus, sicut Apostolus ait: Quis infirmatur & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror?

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur accessus Leprosi ad Iesum, cùm subditur: *Et ecce leprosus veniens adorabat eũ, dicẽs*: Quia enim nouerat Iesum omniũ infirmitatibus condescendere, inde ausus est ad eum accedere. Accessit ad eũ, sicut pede, ita humilitate & fide. Humilitate ad eum accessit, quãdo eum sola voluntate omnia posse credidit, & confessus est dicens: *Domine, si vis, potes me mundare*. Ac si diceret: Domine sum quidẽ vilis & indignus quem tu tangas & sanes, sed tu non ex meritis meis, sed ex sola tua volũtate & gratia, potes me mundare. Huius leprosi exemplo, nos quoq; fratres mei, qui lepra turpiũ criminũ respersi sumus, humiliemus nos in conspectu Dei, & dicamus; Nos quidẽ indigni sumus, sed tu solus ex tua voluntate & gratia nos potes curare.

Sequitur pars tertia, in qua curatur leprosus cùm ei à Domino dicitur: *Volo, mundare*. Vbi fratres mei ineffabilia diuinæ misericordiæ viscera pẽsanda sunt, qui leprosum, quem homines abhorrebant, venientem expectat, adorantem sustinet, loquẽtem audit, quod postulat, imò plusquàm postulet, facit. Cùm enim leprosus dixisset: *Domine, si vis, potes me mundare*. Dominus nõ tantũ voluit & mundauit sed etiam tetigit. Quamobrem? Ob humilitatis compassionem, ob legis intelligentiam, ob mysterij significationem: ob humilitatis compassionem, vt infirmos non abhorrere, sed compati eis nos doceret: ob legis intelligentiam, vt per lepræ & mortui contactum in lege prohibitum, non ipsum leprosum & mortuum, sed mortalis peccati consensum, per illam significatum, fugiendum esse demõstraret. O mysterij significationem, vt ma-
lorum

lorum peccatorum lepram, indigere opere satisfactionis significaret. Veniales autem culpæ, sine operis satisfactione, sæpè dimittuntur. At lepra maioris criminis indiget manu satisfactionis.

Sequitur pars quarta, cùm dicitur: *Vide nemini dixeris, sed vade ostende te sacerdoti, & offer munus quod præcepit Moyses in testimonium illis.* In hoc autem fratres charissimi, quòd præcepit Dominus curato leproso, hoc miraculum silere, instruit nos, vt in bonis quæ facimus, non hominum, sed solius Dei laudes quæramus. In hoc verò quod ille miraculum publicat, demonstratur, quòd Dominus sanctorum virtutes non vult latere, sed eis inuitis ad vtilitatem aliorum manifestat: iuxta quod ipse ait, Nemo accendit lucernam, & in abscõdito ponit, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Præcipit verò eum ostendere se sacerdoti, vt nemo de sua pœnitentia confidat, sed ad arbitrium sacerdotis satisfaciat. Et propter inobedientiam & contemptum lepram criminis redituram timeat, nisi sacerdoti per confessionem se ostendat. Præcipit etiam offerre munus, vt legem se non soluere ostendat, vt mundatum à peccato Deo agere grates edoceat, vt oblationes sacerdotibus faciendas demonstret, vt eis in testimoniũ fiat, vel fidei si credant, vel damnationis si non credant. *Cùm autem intrasset Capharnaũ, &c.* In hoc secũdo capitulo fratres charissimi, primò considerandæ sunt virtutes huius Centurionis, deinde circa eum opera Christi. Fuit enim hic Centurio, quatuor magnis virtutibus insignis & nobis imitabilis. Habuit quippè misericordiam, fidem, humilitatem & sapientiam. Misericordiam, qua infirmitati sui serui compatitur, dum per seniores Iudæorum, vt alius Euangelista testatur, Dominum rogat: & vt Dominum magis ad misericordiam commoueat, dolorem serui miserabiliter exaggerat. In tribus enim eum miserabilem demonstrat: quod iacet, quòd Paralyticus, quòd malè torquetur. Sicut enim iacere est requis sano, ita est tormentum infirmo. Paralyticus, id est officio membrorum dissolutus. Paralysis enim dissolutio interpretatur. Et quia sic possent arida membra esse quod ea non dolerent, ait: *Et malè torquetur.* Huius

In bonis quæ facimus Dei laudes quærẽda.

Lucæ.11.

Pietas habenda in seruos.

exemplo fratres chariſſimi, diſcamus pietatem habere in ſeruos noſtros, non eos ſpernere, non eos durè tractare, non infirmos ſtatim expellere, ſicut quidam ſuperbi ſolent, ſed diligamus eos tãquam homines & fratres, neceſſaria eis adminiſtremus, meritum reddamus, infirmis cõdeſcendamus: ſufficiat nobis, quod Deo ſufficit, ſi ab eis colimur & amamur. Cogitemus etiam nos & eos habere vnum Dominum Deũ. Et ſi cogitamus eos ſeruos hominum, cogitemus ne fortè nos, quod grauius eſt, ſimus ſerui peccatorum. Ne contemnamus quod non contempſit Iob, ſubire cum ſeruo noſtro & ancilla noſtra iudicium. Fidem fratres, habuit Centurio, qui Chriſtum potentem dare ſolo verbo ſanitatem credidit: credens etiam quod ſicut ipſe ſuis militibus imperabat, & per eos voluntatem ſuam implebat: ita Dominus poterat angelis imperare, & per eos, quod vellet, facere: Dicere ægritudini vt recedat, & recederet: & ſanitati vt veneat, & veniret. Et quia ſic credidit, à Domino meruit laudari, & quod poſtulauerat impetrare. Diſcamus & nos fratres chariſſimi, habere fidei feruorem, quoniam ipſe Dominus ait: Omnia poſſi

Mar. 9. bilia ſunt credenti. Humilitatem magnam habuit, quoniam indignum ſe reputauit, quòd ad eũ accederet, quòd per ſe eum rogaret, quòd in ſuam domum Dominus intraret. Cùm enim Gentilis eſſet, non per ſe, ſed per ſeniores Dominum rogauerat. Hoc exemplo diſcamus & nos fratres, de nobis humiliter ſentire: in omnibus nos indignos iudicare, non eſſe dignos qui ore noſtro polluto eum rogemus, ſed per interceſſionem Sanctorum eum ad noſtri miſericordiam inclinemus: Corpus & ſanguinem ſuum, in fœdum hoſpitium corporis noſtri reformidemus ſuſcipere, non ideò quòd in fœditate manere velimus, ſed vt magis mundi & digni eſſe deſudemus. Ecce fratres & iſte Centurio & Zachæus Dominum honorauerunt, ſed diuerſo modo: Zachæus cum lætè ſuſcipiendo, iſte ſe indignum reputando. Zachæum imitatur, qui Euchariſtiam frequenter & lætè ſuſcipit. Centurionem verò imitantur, qui ſe indignos reputando Euchariſtiam ſuſcipere metuunt, & ſe retrahunt: Hinc Auguſtinus, Cotidianas, inquit miſſas celebrare, nec laudo nec vitupero,

 id eſt,

id est, nec laudo indignis, nec vitupero dignis. Sapientiam magnam verò habuit, quia quem per humanitatem in vno loco videbat esse, intelligebat nulli locorum per diuinitatem deesse. Huius exemplo credamus fratres charissimi, Christum ita per humanitatem esse in cœlis, quod per diuinitatem adest omnibus locis. Cõsideremus econtrario fratres charissimi in Christo quatuor, dignationem fidei, Centurionis commendationem, Prophetiam de electione Gentium, & reprobatione Iudæorum, petitionis exauditionem. Magna dignatio Christi fuit, quando Respondit: *Ego veniam & curabo eum.* Ad seruum fratres mei, non vocatus se iturum promittit: Ad filium verò reguli rogatus ire noluit. Vt quid hoc? Nisi vt nostram peruersitatem retundat, qui diuites honoramus & pauperes contemnimus. In honore hominum diuitias, non naturam: potentiam, non Dei imaginem attendentes. Euitemus ergo fratres, personarum acceptionem: & discamus honorare in hominibus naturam, non fortunam, virtutem, non potestatem. Fidem verò Centurionis laudat Dominus, quando admirans sequentibus se dixit: *Non inueni tantam fidem in Israel.* Non autem in se miratur qui ei fidem illam dederat, sed eum in fide mirandum & imitandum demonstrat, qui sine lege & prophetia credit, cùm Israel per legem & Prophetas edoctus credere nolit. *Non inueni tantã fidem in Israel,* id est, in eis quibus tùc prædicabat. Inuenerat enim prius in Patriarchis, Prophetis, & Apostolis. Prophetabat autem de electione Gentium, & de reprobatione Iudæorum, cùm subiungit. *Dico autem vobis, quod multi venient ab Oriente & Occidente, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob: Filij autem Regni eiicientur in tenebras exteriores.* Ecce frates charissimi, hęc Prophetia hodie completa est: Nam electi ex Gentibus ex toto orbe cùm moriuntur, ascendunt in cœlum, & glorificantur cum Patriarchis, quorum mores & fidem sequuti sunt. Iudæi verò in quibus Deus primò regnauit, & quibus promissio Regni facta fuerat, cum moriuntur, mittuntur in tenebras exteriores, qui hic spontè incurrerunt tenebras interiores: *ibi erit fletus & stridor dentium.* Per fletum oculorum & stridorem dentium, indicatur

Honoranda in hominibus natura.

corporum vera resurrectio futura. Dentes stridēt, qui hic de edacitate gaudebant. Oculi flent, qui illicita cupiebāt. Lingua ardet, quæ detrahebat, & similiter cætera membra, secundum varietatem vitiorum incurrent varietatem pœnarum. Petitionem verò Centurionis perficit Christus, cùm dicit: *Vade, & sicut credidisti, fiat tibi.* Fratres mei, magnum est meritum fidei; dum propter quod credidit Deum omnia posse, indicat eum meruisse, & pro mēsura fidei facit ei. Vnde & subditur: *Et sanatus est puer in illa hora.* Probatur fides Domini, dum sequitur sanitas serui. In quo fratres, considerandum est quantum valeat vnicuique fides propria, cùm tantùm valeat aliena. Imitemur ergo virtutes istius Centurionis, & misericordiam, fidem, humilitatem, per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum patre & spiritusancto viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

DOMINICA QVARTA post Epiphaniam.

Rom. 13. NEmini quicquam debeatis, nisi vt inuicē diligatis, & reliqua. In hac lectione, fratres charissimi, tria facit Apostolus: Primò nos hortatur ad iustitiam, secundò ad dilectionem, tertiò probat dilectionem esse legis impletionem. Exhortans igitur nos ad tenendam iustitiam, ait: *Nemini quicquam debeatis.* Est enim iustitiæ proprium, fratres mei, nemini quicquam debere, sed vnicuiq; quod suū est, reddere, vt, scilicet, reddamus sicut ipse Apostolus ait superius: Cui honorē, honorē: cui tributū, tributum: cui vectigal, vectigal. Hæc autē iustitia est cōseruatrix pacis, & societatis humanæ. Sicut ecōtrariò iniustitia non reddendi alicui sua, est dissipatrix pacis & cōcordiæ: vnde enim fratres mei, lis & discordia, vnde seditiones & cędes, nisi ex hoc quod vnus non facit alij quod debet. Propter hoc fratres, voluit Dominus in hoc mundo ordinari Iudices & Potestates, vt vnusquisq;, si nollet, cogeretur reddere alicui quod deberet. Qui autē per se iustus est, & spontè reddit vnicuique sua, Iudice nō indiget, & Potestatem non timet: Vnde Apostolus: Vis non timere Potestatem? Bonū fac, & habebis laudem ex illa. Si verò peccas, time: nō enim sine causa gladium portat. Vos igitur fratres, vt

Iustitiæ proprium.

Iustitia cōseruatrix pacis.

Rom. 13.

mereamini ab æterno & summo Iudice laudem, sponta- neam iustitiã tenere: Reddite sua vnicuique. Reddite Deo quam ei debetis religionē: Ecclesiæ cultum, vobismetis munditiam. Maioribus reuerētiam, minoribus dignatio- nem, æqualibus societatem, parentibus honorem, filiis di- sciplinam, familiaribus prouidentiam, indigentibus pieta- tem, amicis dilectionem, inimicis patientiam, omnibus æquitatem. Sic enim iustè apud Deum & homines viue- tis, nemini quicquam debentes. *Quo pacto iustè viuendum.*

Sequitur pars secūda, in qua hortatur nos ad dilectio- nem, sicut subiungit. *Nisi vt inuicem diligatis*: ac si di- ceret: Reddite vnicuique sua, vt nulli aliquid debeatis, nisi solam dilectionem. Hoc ideo fratres mei, dicit Apo- stolus, quia cùm cætera reddita non debeantur, dilectio semper redditur & semper debetur. Sic enim necessarium bonum est, quod in omni tempore sit necessarium eam habere, & ad omnes in omnibus. In omni tempore, quia sicut animal sine anhelitu nec dormiens, nec vigilans, vi- uere potest, & eo intercepto, moritur. Sic anima sine amo- re Dei & proximi, viuere non potest, & ea amissa mori- tur. Semper ergo fratres, diligere debemus, & si non sem- per opera dilectionis habere valemus: ad omnes quoque dilectionem habere debemus, ad Deum, ad nos, ad proxi- mos, tam amicos quàm inimicos. Et si ad aliquē dilectio- nem non persequamur, frustra eam ad alios obseruamus: In omnibus etiam operibus eam habere debemus, quia sicut opus sine intentione Deo placere non potest, ita nec sine dilectione. Bonum quidem est opus fratres charis- simi, dare eleēmosynam, honorare parentes, diligere fi- lios, frequentare Ecclesiam, credere Deum, prædicare Euangelium: & tamē nullum horum sine dilectione Dei, & proximi valere potest. Vnde Apostolus: Si linguis ho- minum loquar & Angelorum, charitatē autem non ha- beam, factus sum velut æs sonans, aut cymbalum tinni- ens. Et si habuero omnem fidem & omnem scientiam: & si distribuero facultates meas in cibos pauperum, & si tradidero corpus meum ita vt ardeam, nihil mihi pro- dest. Et econtrario, fratres, vera dilectio cum modico ope- re, vel etiam sine opere non habenti facultatem, sufficit.

Dilectio necessarium bonum.

Semper diligendum.

1. Cor. 13.

ad vitam æternam. Non enim pensat Deus quantum, sed ex quanta dilectione tribuatur. Hinc est quod vidua offerens duo minuta, præfertur diuitibus qui magna dona contulerant.

Luc. 21.

Sequitur pars tertia, in qua probat Apostolus, quod vera dilectio est legis impletio, cùm subditur: *Qui enim diligit proximum, legem impleuit.* Quod vt fratres melius intelligamus, videamus quid sit dilectio. Et quomodo dilectio Dei & proximi connexæ sint, & quomodo per dilectionem Dei lex impleatur. Est ergo charitas dilectio, qua diligimus Deum propter se, & proximum propter Deum. Vna est ergo dilectio, sed duo mandata. Vnus est enim Deus, scilicet quem diligimus, vel in seipso, vel in proximo. Qui enim in proximo aliud quàm Deu, vel ob aliud quàm propter Deum eũ diligit, nõ verè eũ diligit. Diligamus ergo proximũ, quia bonus est vel esse potest, quia opus Dei est, quia Deus iubet eũ diligi. Sunt autẽ dilectio Dei & proximi sic cõiunctæ, quod Deus nõ potest verè diligi sine proximo, nec proximus sine Deo. Vnde Ioãnnes: Qui non diligit proximum suum quem videt, Deum quem non videt quomodo diligere potest? Qui verò Deum nõ diligit, nec se nec alium verè diligit. Cùm ergo dicit Apostolus dilectionem proximi, intellige simul dilectionem Dei, cùm altera sine altera vera esse non possit. Per dilectionem ergo Dei & proximi, lex impletur, id est decem mandata legis, quorum prima quatuor pertinent ad Deum, reliqua sex ad proximum. Primum est: Audi Israel, vnus est Deus tuus. Si vnus est fratres, ergo mentitur insipiens qui dixit in corde suo, non est Deus. Si vnus est, mentitur Gentilis qui dicit plures esse. Si vnus est, semper mentitur hæreticus, qui eum variabilem asserit: est enim vnus solus, indiuisus, immutabilis. Secundum est: Non facies tibi sculptile, id est nec opinione, nec amore, aliquid Deo præferes. Tertium est, nõ accipies nomẽ Dei tui in vanum, id est, in contemptum. Quod facit qui ad testimonium vanitatis vel falsitatis, vel fraudis, illud inducit. Quartum est: Memento sanctificari diem Sabbathi. Hoc Iudæus obseruauit legaliter, nunc verò nos spiritualiter obseruamus, cùm per totum

Charitas quid.

Quomodo diligendus proximus.

Dilectio Dei & proximi cõiunctæ.

1. Ioan. 4.

Exod. 20.

Deut. 5.

Sabba-

Sabbatũ huius vitæ, à seruili opere, id est, peccato, feriamur, vt in futuro ab omni labore sabbatizemus. Quintũ est: Honora patrem tuum & matrem tuam, quod de honore tam deferendi, quàm benefaciendi intelligendũ est. Sextum est: Non occides, nec voluntate, vt qui odit fratrem suum: nec opere vt vir sanguinum: nec mala doctrina, vt hæreticus: nec malo exemplo, vt prædicator malè viuens: nec subtractione temporalium bonorum, vt auarus: nec subtractione prædicationis, vt prædicator occultans talentum. Septimum est: Non mœchaberis, nec spiritu per idololatriam: nec corpore per fornicationem, adulterium, mœchiam, incestũ, Sodomiticam libidinem, & immunditiam. Octauum est: Non furtum facies, in quo damnantur latrocinium, rapina, vsura & dolus. Nonum est: Non falsum testimonium dices: in quo prohibetur omne mendacium, periurium, detractio, susurratio, adulatio. Decimum est, Non concupisces, id est concupiscentiam refrenabis: & si moueatur, non consenties, nec adimplebis. Hæc sunt fratres charissimi, decem mandata quæ per dilectionẽ adimplẽtur: quia qui verè Deum diligit, omnibus mandatis eius obedit: Et qui proximum diligit, non eum occidit, non eius vxorem mœchatus est, non eius res furatur, non ei mentitur, nec cætera mandata, quę de proximo sunt, transgreditur. Sine verò dilectione vera, impleri non possunt. Nam siue honores patrem, siue non occidas, siue nõ mœcheris, siue quod aliud mandatum facias, si sine charitate facis, nihil præmij mereris. Charitas enim est latum mandatum Domini, in quo tota lex consummatur. De quo Propheta: Omnis consummationis vidi finem, latum mandatũ tuum nimis. Est autem charitas latum mãdatum, quia extẽditur ab amicis vsque ad inimicos, & quia etiam dilatat nos ad currẽdum, & adimplendum legem Dei. Cùm etiam via Dei insipientibus sit grauis & ardua, tamen quia amanti nihil est difficile, sit facilis & lata: iuxta illud: Viam mandatorum tuorum cucurri, cùm dilatasti cor meũ. Vos itaq; fratres, si totam legem, si totum Euangelium scire non potestis, saltem tenete charitatem. Quia ille tenet, & quod patet, & quod latet in diuinis sermonibus, qui charitatẽ tenet in moribus.

Psal. 118. *Charitas latum mandatum.* *Psal. 118.*

Dilectio quid doceat. Dilectio enim vos docebit reddere quod debetis Deo, quod proximo, quod amico, quod inimico. Et si in aliquo minus sapitis, illud charitas excusabit, & quicquid facitis, Deo placere faciet, ipso largiente, qui viuit & regnat per omnia secula seculorum.

DOMINICA IIII. POST EPIphaniam Domini.

Matth. 8. *AScendente Iesu in nauiculã, sequuti sunt eum discipuli eius, & reliq.* Haec lectio fratres charissimi, iuxta literam instruit nos de fide mediatoris Dei & hominum Iesu Christi. Ostendit eam in eo veram diuinitatem & humanitatem esse. Quòd enim vehiculo nauis cum caeteris hominibus vehitur, & quòd dormit, humanitatis est. Quòd verò tempestatem sedet, & mari imperat, diuinitatis est. Iuxta verò mysticum sensum: *Mare praesens seculũ notat.* Mare praesens seculum est, quoniam ad modum maris foetet & tumet, salsum & instabile est, foetet per luxuriam, tumet per superbiam, Salsum est per amaritudinem, instabile est per vanitatẽ. Et sicut in mari maiores pisces gluttiũt minores, sic in hoc seculo fortiores deuorant debiliores. *Nauis ecclesiam signat.* Nauis est Ecclesia, in qua transnatamus tempestates huius seculi, ac tẽdimus ad portum patriae coelestis: in qua quisquis non est, non perueniet ad portũ salutis, sed demergetur in abyssum. In hac Christum sequentes nauigant & transeunt, *Matt. 18.* & Christus cum eis, quia ipse ait: Vbicunque duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ego sum in medio *Matth. 28.* eorum. Et alibi: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad cõsummationem seculi. Motus magnus maris, tribulatio & persequutio est huius mũdi. Ventus contrarius, malignus spiritus est. Sicut enim spiritus sanctus ducit nauem Ecclesiae ad portum salutis, ita malignus spiritus conatur eam praecipitare in naufragium perditionis. Nauicula operitur fluctibus, quando Ecclesia in persequutionibus & tempestatibus poenè periclitatur. Ostenduntur ergo hîc nobis quinque. Primò ostenditur quod etiam illi qui sunt cum Christo, penè periclitantur. Secundò ostenditur quare hoc fiat. Tertiò, quomodo sit Dominus excitandus. Quartò quomodo Deus suos increpet & liberet. Quintò quomodo liberatori sint gratiae referẽdae.

Osten-

Ostenditur igitur quod Ecclesia in qua Christus est cum fidelibus suis, penè periclitatur, cùm dicitur, quod *Nauicula operiebatur fluctibus*. Vult enim fratres mei, Christus quod sui per tribulationes transeāt per quas ipse transiit. Vnde ipse ait: Qui mihi ministrat, me sequatur. Et Apostolus: Omnes qui piè volūt viuere in Christo, persequutiones patiētur. Et hoc fratres mei, contra illos est qui per mollitiem, & per prosperitatem huius seculi volunt tendere ad præmiū regni, cùm duri & laboriosi milites, non molles & effœminati, coronantur. Secūdò verò subditur causa, quare tribulationes sanctis eueniāt, cùm subditur: *Ipse verò dormiebat*. Ideò Ecclesia patitur, quia Christus dormit. Sed quomodo fratres, dormit, cùm de eo scriptū sit: Non dormitat, neque dormiet qui custodit Israël. Fratres, dormitio Christi, dissimulatio est auxilij. Tunc Christus in Ecclesia vigilat, cùm eam liberat: tunc dicitur dormire, quando differt liberare. Vnde Propheta in tribulatione positus, ad eum clamat: Exurge, quare obdormis Domine, exurge & ne repellas in finem. Et quare fratres, Christus Ecclesiam suam differt liberare? Quia nouit tribulationem ei vtilem esse. Reddit enim tribulatio iustum emendatiorem, humiliorem, clariorem, cautiorem, fortiorem, terrestrium contemptorē, & cœlestiū desideratorem. Emendatiorē reddit, quia peccatorū maculas abluit. Vnde Dominus per Prophetam: Excoquam ad purū scoriam tuā: Quod apparet in Maria sorore Mosi, quæ quia peccauerat murmurando in fratrem, punita, & abluta est per lepræ passionem. Humiliorem reddit, quia cum per prosperitatem superbire non sinit. Sicut enim prosperitas solet esse causa elationis, ita aduersitas humilitatis. Vnde Paulus: Ne, inquit, magnitudo reuelationū extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ qui me colaphizet. Clariorem reddit, quoniam quantò plus iustus impugnatur, clarior efficitur: quod apparet in Iob & in Sanctis Martyribus. Cautiorē reddit, quoniā quantò plus infestatur, vigilantior efficitur. Sicut enim prosperitas parit securitatem, securitas cōtemptum, ita aduersitas generat timorem, timor vigilātiam. Vnde Petrus: Vigilate, inquit, in orationibus, quia aduersarius vester diabolus tan-

[Marginal notes: Ioan. 12. / 2. Tim. 3. / Dormitio Christi, dissimulatio auxilii. / Psal 43. / Esa. 1. / 1. Cor. 12. / 1. Pet. 4.]

tanquã leo rugiens, circuit quærens, quem deuoret. Fortiorem reddit: quia quantò plus oppugnatur ad resistendũ exercitatior & durior efficitur. Non enim Athleta potest ad certamen magnos spiritus afferre, qui nunquã sugillatus, nunquam percussus est. Et fortior est arbor quæ agitatur à ventis in monte, quã quæ crescit in aprica valle. Sic fortior est qui in aduersitate nutritus est, quàm qui in prosperitate. Vasa enim figuli probat fornax, & iustos tribulatio: Terrestriũ contemptorẽ & cœlestiũ appetitorem reddit, quia qui nõ habet in terrenis quo delectetur,
Psal. 118. facilius ad amorẽ cœlestiũ inflãmatur. Hinc est quod Propheta sciens tribulationẽ iustis esse tam vtilẽ clamat: Domine, ne derelinquas me vsquequaque. Aliquo modo se derelinqui sibi vtile esse videbatur, qui ne vsquequaq; de-
Psal. 59. relinqueretur, rogabat. Idem: Da mihi, inquit auxiliũ de tribulatione. Non ait, à tribulatione, quia non rogat à se tribulationẽ auferri, sed de tribulatione auxiliũ prouenire sibi. Hoc præuidens Dominus quasi dormitat, dum eos liberare prolongat. Tertiò ostẽditur quomodo Dominus sit suscitandus, cùm subditur. *Et accesserunt, & suscitauerunt eum dicẽtes: Domine, salua nos, perimus.* Nos quoq; fratres, cùm tentamur & tribulamur, accedamus ad Christum, fide per dilectionẽ operãte, suscitemus eum clamorẽ precũ. De sapiẽtia, de viribus, de diuitiis nostris, de au-
Prou. 11. xilio hominũ nõ cõfidamus, quoniã scriptũ est: Qui con-
Hier. 17. fidit in diuitiis suis, corruet. Et maledictus qui confidit in
Psal. 124. homine, sed de solo Deo, qui nõ derelinquit sperantes in se: quoniã qui cõfidunt in Domino, sunt sicut mõs Sion. Clamemus igitur ad eum suspiriis, gemitibus, lachrymis, & precibus eum ad miserendũ excitemus. Dicamus, Perimus in nobis: sed tu qui solus potes, salua nos. Si enim fratres, hęc quatuor habuerimus, fidem veram, precem mundam, diffidentiã de nobis, in eo solo salutis fi-
Hier. 29. duciam: ipse qui dixit, Clamabitis, & ego exaudiam vos,
1. Cor. 10. exaudiet. Quoniam vt ait Apostolus: Fidelis est Deus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere: & erit adiutor in oportunitatibus in tribulatione. Vnde subditur: *Quid timidi estis modicæ fidei?* Est autem hæc pars

quarta, in qua oſtēditur quomodo Deus filios ſuos de modicitate fidei & timore increpat, & eos liberat. Fortè fratres mei, ſæpè nos maioribus & longioribus tribulationibus Deus nos probaret, vt magis mereremur, ſed quia ex modicitate fidei timemus, eū quaſi ante tēpus ſurgēre cogimus, & nos liberare. Quod benè fratres oſtenditur per Petrum ambulantē ſuper aquas, qui certè iturus eſſet ad Ieſum, niſi timeret & dubitaret. Sed quia ventū validū venientem timuit, cœpit mergi. Et ita quodammodo coēgit Dominum ſibi ante tēpus extendere manū. Super aquas enim ad Ieſum ambulamus, quando tribulationes & tentationes huius mundi contemnentes & calcantes, ad eum feſtinamus: Ad quē, ſi perſeueraremus, cum maiori corona venturi eramus. Sed ſi ad validam tribulationem dubitamus & timemus, incipimus mergi, & Ieſum manum auxilij nobis ante tempus porrigere concitamus. Propter hoc fratres mei, nos Deus increpat, & de modicitate fidei & de timore ex ea proueniente. Minus enim fidei, & nimium timoris inordinati habet, qui Domino pręſente timet: qui timet quòd Deus ſperantes in ſe deſerat: qui obliuiſcitur, quòd non obliuiſcitur miſereri Deus. Quia tamen & ſi nos minus Deo fideles ſumus: Deus tamē ſemper fidelis nobis erit. Surgit qui dormire ſe ſimulat, imperat ventis & mari, id eſt, malignis ſpiritibus & tribulationi, & fit tranquillitas magna in mente, in vita, in conuerſatione. Itaque fratres mei, quia diabolus & omnis tribulatio, & omnis pax in manu Dei eſt, non oportet nos timere diabolum vel mūdum, niſi ſolum Deum, quia iuxta Sapientē: Qui timet Deum, omnia timēt eum. Et qui non timet Deum, timet omnia. Quintò oſtenditur quomodo Chriſto liberatori ſint gratiæ referēdæ, cùm ſubditur: *Porrò homines mirati ſunt, dicētes: Quis eſt hic? quia ventus & mare obediunt ei?* Qui liberatus non agit gratias liberatori, mereretur de cætero non liberari. Hinc Hebræi poſt liberationem, Deo canticum cantabant: Vt Moſes poſt ſubmerſionem Pharaonis: Delbora poſt occiſionem Siſaræ: Iudith poſt interfectionem Holofernis. Hinc dicūt Ezechiam infirmitatē incurriſſe, quia de incredibili victoria Deo gratias non egerat. Nouem quoque leproſi à Do-

Mat. 14.

Super aquas ad Ieſum ambulare quid.

Exod. 15.

Iudith. 13.

Luc. 17.

à Domino curati reprobantur, quia ad agendum gratias non redierunt. Nos ergo Christo liberatori nostro, nō simus ingrati, sed eius potentiam & benignitatem admirantes, laudātes & benedicentes dicamus, quis, quantus, quàm gloriosus, quàm admirabilis est hic, quia spiritus maligni & tribulationes obediunt ei. Et ita post naufragium carnem psalmodiarum cantantes, gratias agamus Christo liberatori nostro, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA IN SEPTVAGESIMA.

1. Cor. 9. NEscitis quod hi qui in stadio currunt, omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium, &c. Stadium est spacium vitæ præsentis: Brauium est præmiū æternæ beatitudinis. Via, fides. Christus dux. Vnde ipse ait: Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumē vitæ. Ipse enim vobis reliquit exemplum, vt sequamini vestigia eius. Qui enim cum eo vult manere, debet sicut ille ambulauit & ipse ambulare. Incitamenta verò eundi hāc viam, sunt spes, & amore cœlestis brauij. Itaq; fratres charissimi, per stadium vitæ præsentis omnes currimus, quia sine intermissione omnes ad mortem festinamus. Sed tamen non omnes ad cœlestis vitæ brauium tendimus: quidam etiam non esse alteram vitam putant: Omnes igitur qui fidem non habent, vt Iudæus, Gentilis, & solo nomine Christianus, qui de illa vita dubitant, extra viam sunt. Quod si aliquando aliqua bona opera ex naturali pietate faciunt, non plus eis valet quàm celerrimus cursus extra viam: Non enim vadunt, sed errant. Illorum verò qui in via fidei sunt, alij currunt velociter, alij tardè, alij retrogradè. Velociter currunt, qui abiectis omnibus impedimentis cum toto desiderio ad cœlestia tendunt.

Stadium quid. Brauium quid. Ioan 8. 1. Pet. 2.

1. Cor. 9. Vnde & à Paulo dicitur: Omnis qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Et alibi: Nemo militans
2. Tim. 2. Deo, implicat se negotijs secularibus. Quid enim sunt diuitiæ, honores, gloria, voluptates, & cætera secularia negotia, nisi quædam animæ impedimenta? Hæc impedimenta monebat abijcere redemptor noster, cùm dicebat:
Mat. 19. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, & sequere me. Hęc fecerunt sancti

Apoſtoli & Euangeliſtæ, Martyres, & Eremitæ, qui omnia relinquentes & erogantes pauperibus, nudi nudum Christum ſunt ſequuti. Qui benè ſignificatur per Ioſeph cuius cùm impudica mulier per laſciuiam pallium teneret, & cum turpiter agere cogere vellet, relinquēs pallium fugit. Benè quoque deſignantur per diſcipulum, qui in Chriſti paſſione tentus, reiecta ſyndone nudus euaſit. Qui enim propter euitandam luxuriam & malitiā mūdi, omnia deſerit, quaſi reiecto pallio vel ſyndone, nudus fugit. Iſti fratres mei, quia velocius currunt, cùm ad finem ſtadij, id eſt, ad mortem perueniunt, ſtatim accipiunt, non ſolùm brauium, ſed etiam poteſtatem cæteros iudicandi. Sic enim promiſit eis Dominus, dicens: Vos qui reliquiſtis omnia, & ſequuti eſtis me, centuplum accipietis, & vitam æternam poſſidebitis. Et ſedebitis ſuper ſedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Iſraël. Tardè verò currunt illi, quos cura vxorum, filiorum, familiariū & mundanorum negotiorum, ab appetitu paternæ patriæ retardat, nec tamen eos omnino retardat. Tendunt quippè mente, prece & opere ad cœleſte brauium, ſed propter curas & affectus carnales tardiuſculi ſunt. Ita enim quærunt ea quæ ſunt Dei, vt etiam neceſſe ſit, eos quærere ea quæ ſunt ſeculi: & vt ait Apoſtolus, diuiſi ſunt, cùm amorem cœleſtium, temporalibus præponunt. Quos bene fratres mei, illę vaccæ ſignificant, quæ de terra Philiſtinorum arcam Domini ad terram Iſraël portauerunt. Quæ fœtę fuiſſe memorantur, quare vitulos domi recluſerunt: Scriptum eſt enim: Ibant in directum vaccę per viam quę ducit Betſamis. Vno itinere gradiebantur, pergentes & mugientes, nec declinabāt ad dexteram, nec ad ſiniſtram. Quid fratres mei, quid vaccæ iſtæ ſignificant, niſi fideles, qui arcam mandatorum Dei ſemper portant? Qui quantùis carnalibus affectibus reuocentur & retardentur, tamen à recto itinere Betſamis, id eſt, domos Solis, non declinant. Vos igitur matres & patresfamiliâs, ſi ad habitationem veri Solis tēditis, propter affectus carnales à recto itinere non declinetis. Sed ſicut vaccæ pergunt & gemunt, ſic & vos ita compatiamini proximis, vt tamē propter hoc à via recta nō exorbitetis. Porrò iſti qui propter

Mat.19.

Luc.22.

1. Reg.6.

curas & carnales affectus à via Dei aliquantulum retardantur, quādo ad metam stadij, id est ad mortē veniunt, plerunque non statim brauium accipiunt, sed de maculis, quas ex curis & affectibus carnalibus contraxerunt, in igne Purgatorio purgantur, & sic tandem brauium consequuntur. Retrogradè autem currunt, qui & si in via Dei sunt per fidem, tamen ad mundana desideria redeunt per concupiscentiam. Hi sunt qui affectus vxorum, liberorum, diuitiarum, honorum, & voluptatum, Deo præponunt, nec quæ Dei, sed quæ mundi sunt, toto desiderio requirunt, & iuxta Apostolum: Confitētur se nosse Deum, factis autem negant. Qui benè significantur per filios Israël, quos cùm Dominus de seruitute Pharaonis per trāsitum maris rubri eduxisset, & eos per desertum sustentans manna ad terram promissionis duceret, fastidientes manna, & terram promissionis obliuioni dantes, reuertebantur in Aegyptum corde dicētes: Reuertamur ad Aegyptum, ad ollas carnium, ad pepones & allia. Nónne id ipsum faciunt hodie illi falsi Christiani qui postquam per Christum à seruitute diaboli, & àmore mundi liberati, per baptismum ei abrenuntiauerunt, & pane cœli sustentati: per religiosæ vitæ desertum ad cœlestem patriam festinare cœperunt, rursus desiderio redeunt ad amorem & seruitutem diaboli. Quid enim per ollas carnium, nisi fortis consuetudo ingluuiei? Quid per pepones, nisi dulcedo secularis? Et quid per allia, quæ calent & fœtent, nisi luxuria denotatur? Quid verò est fratres charissimi, quod ex olla carnium fumus & ex peponibus & alliis, credo, & fletus oculorum procreatur, nisi quod ingluuies, dulcedo, & luxuria secularis, suos amatores ad gehennæ fletus trahunt, & etiam hic cæcitatem mentis & tristitiā pariunt? Tunc enim, vt Dominus ait, amatores talium mittentur in tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentium: & iuxta Salomonem: Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupabit. Itaque fratres charissimi, post abrenuntiationē in baptismo factam, non itē redeatis ad seruitutē diaboli, & ad amorē sęculi: quia nemo mittēs manū ad aratrū, & respiciēs retro, aptus est regno Dei. Sed obliuiscentes ea quę retro sunt, ad anteriora vos

Purgatorium. Exod. 14. & 16. Num. 11. Falsi Christiani. Mat. 8. Prouer. 14. Luc. 9.

extēn-

extendite. Militia est vitia hominis super terram, & non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. Ecce omnes quidem currunt, sed vnus ille scilicet solus, qui bene curret, accipiet brauium. *Sic ergò currite, vt comprehēdatis.* Et si illi qui ad temporale brauium sic se expediunt, vt corruptibilem coronam accipiant, quid nos fratres, quid facere debemus, qui ad incorruptam festinamus? Ergo fratres, si non curritis ita expeditè, vt contemplatiui, & illi qui omnia propter Deum dereliquerunt, saltem currite cum aliis qui possident tanquam non possidentes, qui nubunt tanquam non nubentes, qui gaudent tanquam non gaudentes: qui per temporalia sciunt emere cœlestia. Quia si tardiusculi estis, orate Dominum qui exultauit vt gigas ad currendam viam, & dicite ei: Trahe me post te, curremus in odore vnguentorum tuorum. Quod ipse facere dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

Iob 7.
1. Tim. 3.

DOMINICA IN SEPTVAGESIMA.

Simile est regnū cœlorum homini patrifamiliàs, qui exiit primò mane cōducere operarios in vineam suam, & reliqua. In hac parabola fratres charissimi, ostendit Dominus quantam curam, quantam, vt ita dixerim, sollicitudinem, ipse habet super genus humanum. In quo confurantur illi, qui dicunt Deum res humanas non curare. Ostendit hic quippè Dominus, quod sicut aliquis paterfamiliàs sollicitè prouidet vineæ, ne nimis induresc at, ne inherbetur, ne amittat tempus putationis & reputationis suæ. Ita ipse est à principio, vt ita loquar, curiosus super Ecclesiam suā, ne nimis induresc at, ne vitiis occupetur, ne amittat curam prædicationis & commonitionis. Pater igitur familiàs, Deus intelligitur: Vinea, Ecclesia: Operarij, prædicatores, siue quilibet fideles, qui sua vel aliorū corda colunt, vt Deo fructificare possint. Horæ, ætates diuersæ. Mane enim est quasi pueritia: hora tertia, iuuētus: sexta, virilis ætas: nona, senectus: vndecima hora, decrepita ætas: Denarius, præmium beatitudinis. Conuentio fit ex denario diurno, quando promissio fit benè laborantibus de beatitudinis præmio. Sunt autem fratres mei, huius lectionis partes quinq;. Primò enim fit missio operariorum

Mat. 10.

tariorum in vineam: secundò fit in sero remuneratio, tertiò fit à primis murmuratio: quartò fit à patrefamiliàs eis responsio: quintò ponitur conclusio: Igitur missio operariorum primò fit, cùm dicitur: *Conuentione autem facta ex denario diurno, misit eos in vineam suam.* In quo fratres mei, pensandũ est quod illis qui manè mittuntur, fit ex denario diurno. Illis verò qui mittuntur hora tertia vel sexta, vel nona, nõ promittitur denarius, sed tantũ eis dicitur: *Quod iustum fuerit, dabo vobis.* Illis autem qui vndecima hora mittũtur, nihil promittitur, sed increpãtur, & in vineã mittuntur, cùm eis dicitur: *Vt quid statis tota die ociosi? Ite & vos in vineã meam.* Et quare hoc fratres mei? quia illi qui tota vita sua in opere Dei desudãt, iuxta humanæ rationis iudicium, integræ beatitudinis denariũ promeruisse videntur. Qui verò partẽ vitæ suæ in otio & vitio expendũt, & partem in Dei seruitio, non vsquequaque integrum beatitudinis denariũ vidẽtur promeruisse. Qui autem in finem bene operari incipiunt, vel nihil promeruisse videntur vel parum. Et reuera fratres, si quis totam vitam suam in bono consumat, dignior est eo qui in media vita, vel in fine bene operari inchoat: si fuerint ambo in eodem gradu charitatis & laboris. Sed sæpè fratres, contingit, vt qui tardius exierunt, priores velociori cursu præueniant. Quia, sicut Hieronymus ait, subitus feruor longum vincit teporem. Priores quippè sæpè ex longo labore lacescunt, & ex securitate spei tepescunt: & ex meritorum magnitudine se tardioribus præponunt. Cùm econtrà posteriores multotiens ex sera conuersione fiant velociores, & ex timore fiant feruentiores, & ex breui operatione sibi vilescant, & omnes sibi preponant: & ideò sicut Publicanus descendunt iustificati ab illis. Luce. 18.

Sequitur pars secunda, in qua fit remuneratio, cùm subditur: *Cùm serò autẽ factũ esset, dixit Dominus vineæ suo procuratori: Voca operarios, & redde illis mercedem suam, incipiens à nouissimis vsq; ad primos, &c.* Per serò fratres charissimi, finis mundi significatur: quando scilicet finitis laboribus, Deus pater præcipit vineæ procuratori & redemptori, Domino scilicet nostro Iesu Christo, vt vocet operarios ad iudicium, & reddat illis mercedẽ suã. Quid

est hoc quod ait: *Incipiens à nouissimis vsque ad primos.* Præsertim cùm iudicium & retributio sit perficienda, non vni post alium, sed potius, vt ait Apostolus, in ictu oculi. Prioritas & posterioritas ista, fratres, non ad tempus, sed ad præmium referenda est. Omnes enim electi in eodem tempore, sed non eadem præmij mensura remunerandi sunt. Vnde Dominus: In domo, inquit, patris mei mãsiones multę sunt. *Ioan.4.* Et Apostolus: Stella differt à stella in claritate. *1.Cor.15.* Alia est enim claritas Solis, altera claritas Lunę, &c. Quamuis igitur electi singulos accipiant denarios, tamen hic accipiet clarum, ille clariorem, ille clarissimum. Redditio enim denarij, in quo imago & nomẽ Regis erat insculptum, nihil aliud est quàm reformatio in nobis imaginis & similitudinis Dei, quæ per peccata erant in nobis deformatæ. Sicut verò vnus denarius habet expressiorem in se imaginem & literaturam quàm alius: ita sanctior habebit in se expressiorem imaginem & similitudinem Dei quàm minus sanctus. Ergo remuneratio incipit à nouissimis vsque ad primos, quando nouissimi magis feruentes: primis minus feruentibus à Deo in mensura retributionis præponuntur.

Sequitur pars tertia, in qua primi arbitrãtes quod plus essent accepturi murmurant aduersus patremfamiliâs dicentes: *Hi nouissimi vna hora fecerũt, & pares illos nobis fecisti; qui portauimus pondus diei & æstus.* Hæc murmuratio, fratres mei, ad statum vitæ præsentis referenda est. In cœlestem enim patriam nullus murmurãs intrabit, nec intrãs murmurare poterit. Sed in pręsenti vita multi sunt qui in opere Dei, longo tempore sibi videntur laborasse: qui si aliquos tardius incipientes scirent, sibi præponi vel æquari, murmurarent, & dicerent: Hi nouissimi vna hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti, qui portauimus pondus diei & æstus, quasi qui in opere Dei longitudinẽ temporis & ardorem carnis sustinuimus. Peccata autem quatuor modis incurrunt, tum quia iudicium Dei reprehendunt: tum quia fratres suos despiciendo nouissimos vocant, tum quia se de operibus iactant, tum quia fratres suos sibi æquari per inuidiam dolent.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus ei qui tam per-

uerse loquitur vel meditatur, respondet per spiritum, vel per scripturam, dicens: *Amice, non facio tibi iniuriam.* Primò igitur ostendit iudicium suum rectũ esse, cùm subdit: *Nónne ex denario diurno cõuenisti mecum?* Nemo fratres, ex his verbis putet Deum quasi ex conuentione astrictum esse ad reddendũ promissum. Sicut enim Deus est liber ad promittendum, ita est liber ad reddendũ, præsertim cùm tam merita quàm pręmia sint grátia sua. Nihil enim aliud quàm gratiã suam coronat in nobis Deus, qui si vellet in nobis agere districtè, non iustificaretur in conspectu eius omnis viuens. Vnde Apostolus qui plus omnibus laborauit, dicit: Existimo quod non sunt condignę passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Ergo hæc conuentio nihil aliud est, quàm voluntaria Dei promissio. Deinde reprehendit eos Dominus de contemptu fratrum, & de iactantia operũ, dum eis æquat nouissimos, dicens: Volo autem huic, secũdum opinionem tuam nouissimo, dare, sicut & tibi in oculis tuis magno. An non licet mihi Domino facere misericordiam cui voluero? Postea eos reprehẽdit, quia fratres sibi æquari, per inuidiam dolent, cùm dicit: *An oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum?* Ecce fratres, quàm subtiliter describit malum inuidiæ, quæ tam dolet, quàm ipsa parũ accipiat, quàm quod alius aliquid accipiat. Nec tam desiderat se plus accipere, quàm alios nihil accipere, & de alterius bono tabescit. Hanc fratres, inuidiam omni intẽtione deuitate, cum qua ad cœlum nullus potest ascẽdere. Nam inuidus qui flet cum gaudẽtibus, & gaudet cum flentibus, quàm remotus est a charitate quæ dicit: Flete cum flentibus, & gaudete cum gaudentibus.

Gratiam suã in nobis coronat Deus.

Rom. 8.

Inuidiæ malum.

Sequitur pars quinta, in qua Dominus concludit & adaptat similitudinẽ, dicens: *Sic erũt nouissimi primi, & primi nouissimi.* Non est enim fratres, hæc propositio vniuersalis, sed indefinita: Quoniam nec omnes nouissimi erũt primi, nec omnes primi nouissimi: Sed quidam qui videntur apud se, vel apud homines esse nouissimi, erunt apud Deũ primi: Et quidã, qui vidẽtur apud se vel apud homines esse primi, erũt apud Deum in ordine iustorũ nouissimi, vel etiam reprobati. Quare? *Quia multi sunt vocati, pauci*

pauci verò electi. Ecce fratres, omnes ad vitam vocati sumus, Ecclesię parietes replemus, solus Deus tamen nouit qui sunt eius. Alij enim per exteriorem operationē nobis videntur esse electi, sed tamē à Deo interiora conspiciente reprobantur, vt Pharisæus. Alij per exteriora mala nobis putantur esse reprobi, sed tamen per humilitatem & pœnitentiam interiorem, Deo sunt accepti, vt Publicanus. Alij benè incipiunt, sed finis eorū tepescit & deficit, vt Iudas. Alij malè incipiunt, sed in finem conuersi à Deo recipiuntur, vt latro: qui penè in eadem hora & pœnituit & exalauit. Nemo itaq; fratres, de operibus suis bonis pręsumat. Nemo alium propter exteriora mala iudicet vel condemnet. Nemo in longanimitate bonæ vitæ confidat. Nemo verò pœnitentem despiciat. Sed qui benè vixit, timeat ne cadat, ne tepescat, ne propter præsumptionē corruat, ne propter contemptum fratris tardioris, displiceat. Qui verò huc vsque malè vixit, audiat quod hîc dicitur: *Quid hîc statis tota die otiosi?* Timeat ergo talis ne morte præueniatur, nec tamen desperet, sed de immensa misericordia confidens, festinet, ploret, satagat, vt quod amisit in tēpore, recuperet in feruore. Nemo dicat in vndecima hora, id est, in senectute incipiam laborare, & tantundem præmij recipiam, quantū primi. Nemo hoc dicat, fratres, quia nemo de vespertina, necdum de præsenti hora certus est, quia nec vita, nec conuersio in manu hominis est. Hora in quaquis moritur, est senectus sua. Omnes igitur in vinea Dei laborare festinemus. Duritiam cordium timore de recordatione peccatorū nostrorum & consideratione gehennæ nato, quasi ligone commoueamus, sarmenta vitiorum, sarpa correctionis à nobis & ab aliis auferamus. Caueamus ne vētus Aquilonis, flores virtutum in nobis, ne feruor persequutionis fructus iam maturos in nobis ardeat, sed semper solliciti de animabus nostris, nunquam nos dignos, nunquā nos securos æstimemus, quousque præmia percipiamus repromissa, quod nobis concedat pater & filius & spiritus sanctus, Amen.

Luc. 18. *Iudas.* *Latro.* *Non præsumendū de bonis operibus.* *1. Cor. 10.*

DOMINICA IN SEXAGESIMA.

L*Ibenter suffertis insipientes, cùm sitis ipsi sapiētes, &c.* Bipertita est hęc lectio fratres charissimi. Primò enim *2. Cor. 11.*

reprehendit Corinthios, quibus hæc scribit, de hoc quod pseudoprædicatores recipiebant. Secundò se comparat & præfert illis prædicatoribus. Reprehendens ergo Corinthios de susceptione falsorum prædicatorum, ait: *Libenter suffertis insipientes, cùm sitis ipsi sapientes.* Ideò enim insipiens est insipiens, quia putat se esse sapientem: & ideò non alienum, sed suum vult semper facere consilium. Primus enim accessus est ad sapientiam, intelligere se insipientem esse, & saniori consilio acquiescere. Porrò sapientiores, insipientes sufferre & recipere hoc intuitu debent, vt eos corrigant & doceant, vt non erroribus eorum consentiant, vt faciebant Corinthij, qui falsos prædicatores, legem tenendam esse cum Euangelio, & alios errores prędicantes, suscipiebant, & eorum erroribus acquiescebant. Quorum, vnde dolendum est, sunt etiam hodie similes in Ecclesia, qui quosdam girouagos & falsos prædicatores libentius quàm proprios prædicatores recipiunt, audientes libentius adulantes, quàm corripientes: loquentes placita, quàm loquentes vera. Et iuxta quod Salomon ait: Furtiuæ eis aquæ dulciores sunt: sed secundum Euangelium, veræ oues proprij pastoris vocem cognoscunt & sequuntur, alienum autem non sequuntur: quia non nouerunt vocem alienorum. Sunt autem fratres mei, quatuor species prædicatorum. Alij autē mala prædicant, & malè viuunt: & hæretici sunt, qui nec audiendi, nec imitandi sunt, sed prohibendi. Alij malè prædicant per ignorantiam, & in cæteris bene viuunt, & insipientes sunt. Qui & si in moribus imitandi sunt, tamen audiendi non sunt. Alij bona prædicant & bene viuunt, & veri prædicatores sunt, qui & audiendi & imitandi sunt. Alij bona prædicant & malè viuunt, qui audiendi sunt, sed non imitandi, de quibus dicitur: Quęcunque dixerint vobis, seruate & facite, secundum verò opera eorum nolite facere. Tanta quippè est auctoritas veræ doctrinæ, quod per quemcunque peruersum, & quocunque fine prædicetur, audienda est. Vnde Apostolus: Siue per veritatem, siue per occasionem Christus prædicetur, gaudeo: & contrà, à quocunque honesto, & quocunque fine praua doctrina prædicetur,

Primus accessus ad sapientiam.

Prou. 9.
Ioan. 10.

Quatuor species prædicatorum.

Mat. 23.

Philip. 1.

cetur, iudicanda non est. Vnde Apostolus: Et si Angelus de coelo aliud vobis prædicauerit, anathema sit. Quos autem insipientes sustinent Corinthij, exponit Apostolus, cùm subdit: *Sustinetis enim si quis vobis in seruitutem redigit.* Quibus sunt etiam hodie similes, qui simplices à libertate virtutum, in seruitutem voluptatum & carnalium illecebrarum redigunt, dicentes cuncta ad vsum hominum fuisse creata. Quibus, fratres mei, nolite consentire quoniam qui intemperanter sequuntur licita, cadunt in illicita: Et ille solus in illicita non cadit, qui à licitis cautè se restringit. *Sustinetis*, inquit, *si quis accipit* vestra, *si quis deuoret* cibos vestros: *si quis extollitur* de sanctitate, vel nobilitate: *si quis in faciem vos cædit*; *quod di*[c]*it secundum ignobilitatem*. Quia namque tanquam facie, ita nobilitate homo cognoscitur rectè, in faciem cædi, est per ignobilitatem contemni. Multi quoque sunt hodie fratres mei, quibus & si falsi prædicatores prædicant non vera, sed grata & placita, sustinent eos sua deuorantes, & de sanctitate se gloriantes, & cæteros negligentes.

Gal. 1.

In seruitutem redigere quid.

Sequitur pars secunda, in qua Apostolus se comparat & præfert pseudoprædicatoribus, cùm subdit: subaudis: *In quo quis audet?* se commendare. *Et ego.* Sed quomodo fratres mei, hîc seipsum commendat Apostolus, cùm idem alibi dicat: Non enim qui seipsum commendat ille probatus est, sed quem Deus commendat. Et Salomon: Laudet, inquit, te alienus, & non os tuum. Et reuera, fratres, si quis ad iactantiam seipsum laudat, non venialiter peccat. Nô enim laudabilis est, qui seipsum laudat. Sed Sancti cùm sua bona numerant, non ob iactantiam hoc faciunt, sed ob necessitatem. Tres enim causas inuenimus, quibus Sancti sua bona enumerare coguntur. Quando enim premuntur vehementi aduersitate, ad augmentum spei & solatij sua bona coguntur enumerare, vt Iob: Oculus, inquit fui cæco, & pes claudo: Si comedi buccellam meam solus, & non comedit pupillus ex ea. Quando etiam volunt Deum Iudicem ad misericordiam sui inclinare, solent bona sua enarrare, vt Ezechias: Memento, inquit, quomodo ambulauerim coram te in

2. Cor. 10.

Prouer. 27.

Tres causa quibus sancti sua bona enumerare coguntur.

Iob. 29.

Esa. 38.

veritate. Quando etiam sancti Prædicatores volunt persuadere vt sibi magis acquiescant quàm pseudoprædicatoribus solent se commendare & illis præferre, vt Apostolus in hoc loco. Commēdat autem se Apostolus in quatuor, in genere, in ministerio, in reuelationibus, in humilitate. In primo se æquat aliis: in secundo & tertio se præfert eis, in quarto se humiliat aliis & sibi. De genere se commendat, & aliis æquat, cùm dicit: *Hebræi sunt & ego, &c.* Nobilitas & probitas parentum ad nihil aliud valent sequacibus, fratres mei, nisi ad æmulationem imitationis. Hinc est quòd antiqui imagines & probitates parentū solent depingere ad incitamentū filiorū, & nepotū, vt eos ad patrisandū incitarēt. Si tu verò degeneras, quare parentū tuorū nobilitatem iactas: Non te iuuat, sed damnat. Non enim ex probis parentibus nasci, sed probos parentes imitari, laudabile est. Hinc est quod Dominus Iudæis incredulis in patre Abraham gloriantibus, ait: Si filij Abrahæ estis, opera Abrahæ facite. Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. De ministerio se aliis præfert, cùm dicit: *Ministri Christi sunt & ego, vt minus sapiens dicā, plus ego.* Ac si diceret, in hoc quod me aliis præfero, loquor vt minus sapiens, quoniā minus sapiens sapientiū, est se aliis præferre. Vnde & posteà dicit: *Factus sum incipiens, vos me coëgistis.* Non tamen in hoc quod se aliis præferebat, incipiens erat, quia nō ad iactantiam, sed ob vtilitatē subditorū hoc verè & sapienter faciebat. In duobus autē probat se plus cæteris ministrū Christi esse: quia plus sequitur & imitatur eū in exteriori passione, vt in laboribus, in afflictionibus, in periculis, & in interiori compassione, vt in sollicitudine omniū Ecclesiarum. Et quia infirmatur cùm infirmo, vritur cum scandalizato. Hæc pensent Prælati Ecclesiæ, qui extolluntur & gloriātur de ministerio Christi, quia sunt Sacerdotes, Episcopi, & populorum magistri. Si sunt verè ministri Christi, imitentur eum, non in diuitiis & delitiis, non in pompa & ambitione seculari, quæ Christus semper detestatus est: Sed in eis in quibus imitatur eum Paulus, in passione exteriori, in laboribus, in afflictionibus in ieiuniis, in Ecclesiæ persequutionibus. Sint solliciti pro Ecclesiis,

Probitas & nobilitas parentū ad quid valet.

Ioan. 8.

Quid ministri Christi agere debeant.

vt non

vt non eas expolient, sed vt eas instruant & supportent. Lugeant cum lugentibus, gaudeant cum gaudentibus, infirmentur cum infirmantibus: fiant omnia omnibus. De reuelationibus se commendat Apostolus, cùm ait se raptum vsque ad tertium cœlum. Hinc discant Pastores Ecclesiæ rapi desiderio ad cœlestia, & ea per lectionem & contemplationem meditari, vt sint digni vocari viri desideriorum cum Daniele, quatenus Dominus aperiat eis secreta sapientiæ suæ, ad suam & aliorum vtilitatem.
Quod verò Apostolus fatetur se nescire, an fuerit raptus in corpore & anima simul, an extra corpus anima scilicet assumpta: Hoc fratres, contra illos erroneos est, qui affirmant se in vna nocte corporaliter, multas regiones transmeare, manducare, & bibere, & post remeare. Cùm Apostolus Spiritu sancto plenus dicat se nescire quomodo in cœlum raptus fuerit. Idem de humilitate se commēdat, cùm ait: *Et ne magnitudo reuelationū extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus satanæ qui me colaphizet, &c.* Ecce fratres mei, cùm tot & tātis virtutibus sublimatus esset Apostolus, ad conseruationem humilitatis, datus est ei à Deo stimulus carnis, & angelus satanæ ad inquietandum & humiliandum eum. Et cùm rogaret illum à se remoueri, dictum est ei à Domino. *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.* Magnitudo enim virtutis solet superbire, nisi temperetur ex humilitate. Quæ humilitas tanta fuit in Paulo, vt contra morem hominum secularium, bona sua vix & coactus enarraret, infirmitates verò suas gaudens aperiret. *Libenter gloriabor*, inquit, *in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi.* Nemo igitur fratres mei, nemo nostrū infirmitates, labores & afflictiones fugiat, vel à se remoueri deposcat: quia quod caminus auro, quod lima ferro, quod gelu sato, hoc confert tribulatio iusto. Quid? Illum purgat, elimat, splendificat. Vnde Dauid: Da mihi, inquit, auxilium de tribulatione, id est, tribulationem fac mihi in auxilium prouenire. Oremus itaque fidelem animarum purificatorem, vt hîc nos purget, nos purificet, ne in futuro, in furore suo arguat nos, ne in ira sua corripiat nos, sed statim exeuntes de coprorali miseria, nos in

Afflictiones non sunt fugiendæ.
Psal. 59.

thesaurum suum recipiat Deus & Dominus noster, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA IN SEXAGESIMA.

Luc. 8. *Cum turba plurima conueniret, & de ciuitatibus properarent ad Iesum, dixit per similitudinem: Exiit qui seminat seminare semen suum*, & reliqua. Dominus & redēptor noster, fratres charissimi, per omnia nos instruēs, vt se persępè figuratè loqui demonstraret, exposuit parabolam istam; vt in parabolis, quas per se non exponebat, significaret spiritualem intelligentiam similiter esse quaerendam. Est igitur (vt ipse ait) Semen verbum Dei: Ager mundus: Seminator Christus, qui de sinu patris exiit, vt semen verbum Dei hoc in mundo seminaret. Et etiam quilibet prædicator, qui secundum suum modulum de secreto contemplationis suæ ad erudiendum homines debet exire. Sed hominum, quibus semen verbum Dei proponitur, multę species sunt. Nam quidam sunt, qui nec & illud audire volunt, vt illi quibus Dominus ait: Qui ex Deo est, verba Dei audit, propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Et Propheta, furor illius secundum similitudinem serpentis, sicut aspidis surdæ & obturantis aures suas, quæ non exaudiet vocem incantantium.

Ioan. 8. Psal. 57.

Aspis serpens est incurabilis veneni, quæ ne audiat incantationes, alteram aurem allidere terræ, reliquam obturare cauda perhibetur. Tales sunt homines quidam incurabilis malitiæ, qui aures intellectus sui obturant: Hinc amore terrenorum, hinc amore posterioris partis suæ, id est, carnis, ne verbum Dei audire velint. Illorum verò qui audiunt quatuor species sunt. Nam alij intantum audiunt verbum Dei, vt nec eius sapore vel opere delectentur, qui bene significantur per terram secus viam nulla sepe clausam, vbi semen conculcatur, & ab auibus aufertur. Corda enim talium clausa non sunt, sed omnium tentationibus spirituum patent. Venit spiritus luxuriæ, non prohibetur, sed intrat: Venit spiritus auaritiæ, non prohibetur, sed intrat: Venit spiritus vanæ gloriæ, non prohibetur, sed intrat: & similiter cæteri veniunt, nec prohibentur. Quia verò corda talium frequentia malarum cogita-

Hominum qui verbū Dei audiūt quatuor species.

cogitationum trita & conculcata sunt, auditum verbum Dei in eis adhærere nequit, sed à spiritibus malignis, qui tanquam aues aërij & agiles sunt, à memoria remouentur. Alij verò audiunt verbum Dei, & cum desiderio percipiunt, & etiam aliquid boni agere incipiunt, sed à sollicitudinibus & voluptatibus diuitiarum occupati, desistunt. Qui benè, fratres mei, significantur per terram spinis occupatam. Per spinas quippè dicit Dominus diuitias significari, quia & si videantur delectare corpus, tamen animam aculeis curarum pungunt, & peccatis cruentant, & voluptatibus aggrauant & extinguũt. Cùm enim diuitiæ cum labore acquirantur, cum timore seruentur, cum cupiditate augeantur, cum dolore perdantur, quid aliud sunt labor, timor cupiditas, & dolor, nisi punctiones verè cruciantes animam. Hinc & de illis qui inter huiusmodi spinas delectantur, scriptum est. Et esse sub sentibus diuitias computabunt. *Iob. 30.* Alij quoque audiunt verbum Dei, & cum gaudio suscipiunt, & aliquid boni agere incipiunt, sed tribulationibus & persecutionibus pressi desistunt. Qui bene significantur per petram, quia altitudinem terræ & humoris, id est, fidem & charitatem profundam non habent; & ideò ferueſcente Sole persequutionis, arescunt, & non referunt fructũ. Tales erant illi, quibus Dominus per Prophetam promittit: Auferã, inquit, cor lapideum à vobis, & dabo vobis cor carneum. *Ezech. 36.* Omnes supradicti non reddunt fructum, quia agrum cordis sui non benè colunt. De quibus per Salomonem dicitur: Per agrum pigri hominis transiui, & ecce totum repleuerant vrticæ, & operuerant superficiem spinæ, & maceries lapidum destructa erat. *Prouer. 24.* Alij verò audientes verbum Dei, retinent corde optimo, & fructum afferunt in patientia. Qui rectè significantur per terram bonam: Quia sicut terra bona commendatũ semen reddit multiplicatũ: ita bonus homo auditum verbum, cogitando, operando, & docendo, sibi & aliis proficiendo, multiplicare non desistit. Afferet autem fructum in patientia: quia nisi bona terra patiatur extirpationes, arationes, frigus & calores, fructificare non potest. Ita nisi homo patienter extirpet à se spinas & tribulos vitiorum, nisi duritiam cordis aret, vome-

repœ-

re pœnitentiæ & compunctionis: nisi maceries carnis afflictiones & persecutiones patienter portet, verbum Dei in eo fructificare non potest. Seminato autem agro, cura non est remouenda: quoniam nisi circunsepiatur satum, nisi satiatur, nisi aues exterreantur, nisi temporum opportunitas à Deo postuletur: non veniet ad debitam maturitatis vbertatem. Suscepto quoque in corde verbo Dei, nisi vigili cautela cor à tentationibus custodiatur, nisi renascentia vitia diligenter exturpētur, nisi dæmones psalmodiis & orationibus abigantur, nisi assiduis votis incepti boni incremētum & multiplicatio à Deo postuletur, non veniet ad fructus perfectionem. Reddit autem teste Euangelista alio, semen in bona terra fructum, aliud tricesimum, aliud sexagesimum, aliud centesimum. Tres enim ordines sunt in Ecclesia, Coniugati, Vidui, & Virgines. Coniugati tricesimum: Vidui sexagesimum: Virgines cētesimum percipiēt fructum, si perseuerauerint bene in sui ordinis puritate. Et secundū gradum meritorum, erit ordo præmiorum. Vos igitur coniuges, si gradus vestri ordinem bene seruetis, si amorem Dei vxoribus, filiis, & cęteris omnibus præponatis, si cōiuges cum freno modestię diligatis: si filios & familiam secundū Deum doceatis: si excessus vestros eleēmosynis redimatis: si in mandatis Dei perseueretis, magni estis ante Deum. Vos autem vidui viduæque, si gradus vestri religionem custoditis. Si estis tantò Deo deuotiores, quantò liberiores: si mente & corpore sanctimoniam habetis: si ieiuniis, orationibus & eleemosynis vacatis, maiores estis. Vos quoque virgines, viri vel fœminę, si estis virgines voluntate, nō necessitate, vel timore: si toto desiderio cœlesti sponso placere desideratis, si vos virtutibus potius quàm vestibus exornatis, si vt prudentes non fatuæ virgines gloriam Dei, non mundi quæritis, maximi estis. Veruntamen, fratres mei, sicut aliquod argentum plus valet, quàm aliquod aurum, ita aliquis coniugatus, aliquam viduam vel virginem meritò potest superare. Melior quippè est coniugatus in Deo feruens, quàm viduus vel virgo tepens. Itaque, fratres mei, omnes conuersemur honestè, vnusquisque in ordine suo. Diligamus Deum toto desiderio: mundum spernamus, carnem

Mar. 4.

Coniuges.

Vidui & Viduæ.

Virgines

carnem castigemus, vitia de nobis extirpemus: verba Dei deuoto corde suscipiamus. Operãdo & docendo illa multiplicemus, vt fructum æternitatis recipere mereamur. Quod nobis præstare dignetur qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA IN QVINQVAGESIMA.

Excellentiorem viam vobis ostendo. Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æs sonans aut cimbalum tinniẽs, &c. 1. Cor. 13. Inter omnes gratias, quas fratres mei, largitur hic nobis omnipotens & misericors Deus, ad præmium æternæ beatitudinis promerendum, obtinet principatum vera charitas, Dei videlicet amor, & proximi. Hanc cõmendat Apostolus quinq; modis: Primò, quod excellentior via est: secundò quod sine ea nihil cætera valent: tertiò quod omnia vitia excludit: quartò, quod qui hanc habet, omnia habet; quintò, quod nunquàm excidit. Ostendit igitur hic quod charitas est excellentior via, cùm ait: *Excellentiorem viam vobis demonstro.* Est autem charitas excellentior via, quia magis excellẽs, magis expedita, magis propria. Magis extollens est, quia nihil plus extollit quàm charitas, quæ de seruis facit filios, de hostibus amicos, de hominibus deos. Vnde Dominus: iam non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat Dominus eius. Vos autem dixi amicos, quia omnia quæ audiui à patre meo, nota feci vobis. Ioan. 15. Et alibi: Dedit autem eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Ioan. 1. Et Propheta: Ego inquit, dixi dij estis, & filij excelsi omnes. Psal. 81. Sicut enim charitas via est, qua Deus venit ad hominem: ita est via qua homo vadit ad Deum. Quia enim non bene conueniunt maiestas & amor, ideo Deus amans hominem se coæquauit ei, vt eum secum sublimaret. Charitas est oleũ quod in imo premi non potest, sed supernatat. Charitas etiam magis expedita via est, quoniam per eam compendiosius & facilius ad Deum ascẽdimus. Si enim magnam sapientiam, si magnam eloquẽtiam, si multas eleemosynas facere, si martyrium sustinere nequis, sufficit tibi, si Deum & proximum verè diligis. Amor enim seipso contentus est ad merendum Deum, nec tantum Deum expectat,

ctat, sed eum iam habet, dum veraciter eum amat. Charitas etiam magis propria est Dei, suorumq́; electorũ: quoniam cùm cætera bona possint etiam habere reprobi, charitatem soli possident electi. Hinc est enim fons proprius, cui non communicat alienus. Alieni enim sunt, quicunque audituri sunt hanc vocem: Non noui vos. Hæc est tunica nuptialis, qua induti securi recumbũt. De hac Dominus: Hoc est, inquit, præceptum meum vt diligatis inuicem. Ac si diceret: Hoc est excellens & proprium mandatum meum, quo mei à non meis separantur. Itaque, fratres mei, vt filij & amici Dei esse mereamur, charitatem semper custodiamus.

Mat. 7.

Sequitur pars secunda, in qua Apostolus ostendit nulla quãtumcunque bona sine charitate prodesse, cùm subdit: *Si linguis hominum loquar & Angelorum.* Magnum quippè bonum est fœcunda & eloquens prædicatio, sed sine charitate nihil prodest prædicanti, prodest quidem auditoribus. Sed prędicator qui non ex charitate, sed propter nummum vel gloriam prædicat, est quasi æs sonans aut cimbalum tinniens, id est, alios ad Deum vocat, sed se sua voce conquassat & condemnat. Magnum bonum est prophetia de futuris, sed sine charitate nihil prodest. Nihil quippè profuit Balaam, nihil Sybillę, nihil Caiphæ, quod futura Dei Sacramenta prædixerunt. Magnum bonum est scire mysteria & Sacramenta veteris & noui testamenti, & omnem scientiam diuinam & humanam, sed sine charitate nihil prodest. Nihil quippè Iudæ profuère Sacramenta, quæ cum cęteris Apostolis habuit communia. Nihil prodest diabolo, quod, vt ait Ezechiël, cœlestia nouit mysteria. Nihil Scribis & Pharisæis, falsisque Doctoribus profuit habere scientiam sanctarum literarum. Magnum bonum est habere omnium fidem ita perfectam, vt per eam transferantur montes ad literam, vel dæmones à patientibus: sed sine charitate nihil prodest. Nihil enim proderit quibusdam, qui hæc & alia bona sine charitate fecerunt. Qui in iudicio hoc se confitebuntur fecisse: Nõnne in nomine tuo prophetauimus? Nõnne in nomine tuo dæmonia eiecimus? Quibus non dicetur, Non habuistis hæc dona, sed, Non noui vos: quia sine cha-

Non prædicandum ad bonum vel gloriã

Mat. 7.

charitate nihil habuerũt. Nihil enim prosunt hypocritis, qui ob vanam gloriam ea faciunt. Vnde Iacobus: Qui offendit in vno, factus est omnium reus. Ergo charissimi, charitatem super omnia studeamus habere, sine qua cætera bona nil possunt valere. *Iacob.2.*

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apostolus quod charitas omnia vitia excludit, cùm subdit: *Charitas non æmulatur*, per inuidiam, imò gaudet cum gaudẽtibus, & flet cum flẽtibus. *Non agit perperam*, id est peruersè, imò omnia facit bono fine. *Non est ambitiosa*, non contendit de honore, sed de humilitate: *Non quærit quæ sua sunt*, sed quæ Christi: Christi enim voluntatem & gloriam quærit, nõ suam. *Non iritatur* per iram, *non cogitat malum*: fortis scilicet, non solùm ad non retribuendas iniurias, sed etiã ad non curandas. *Non gaudet super iniquitate*, imò deflet, sic & cætera vitia charitas excludit. Vnde & legitur: Qui charitatem habet, non peccat: non quia non peccet, sed quia non peccat ad mortem. Peccatum enim in feruore charitatis, est quasi gutta aquę in ignem, quæ eum non extinguit, sed inflammat. Feruidam igitur fratres, charitatem habeamus, vt in eius feruore sordes peccatorum nostrorum excoquantur. *1.Ioan.4.*

Sequitur pars quarta, in qua ostendit Apostolus, quod qui habet charitatem, omnes virtutes habet, cùm dicit: *Charitas patiens est* inter aduersa, scilicet benigna est inimicis eos etiam à quibus patitur, amans. *Congaudet veritati*, id est, bono iustitiæ. Vnde & dicitur: Beati qui esuriunt, & sitiunt iustitiam. *Omnia credit*, quæ scilicet de futura vita in scripturis sacris leguntur. *Omnia sperat*, quæ scilicet à Deo sunt promissa. Quæ etsi differantur. *Omnia sustinet*. Cæteras quoque virtutes habet, qui veram charitatem habet: Quarum quasdam & si non habet in vsu, habet tamen in affectu. Quanuis enim non habet in se, habet tamen in aliis, de quibus gaudet tanquam de se. Teneamus itaque fratres, charitatem, per quam omnia bona habentur, per quam lex adimpletur. Vnde Propheta: Omnis consummationis vidi finem, latum mandatum tuum nimis. Et Dominus: In hac tota lex pendet & Prophetæ. *Mat.5.* *Psal.118.* *Mat.22.*

Sequitur pars quinta, in qua ostendit Apostolus, quod Charitas nunquam excidit. Propterea nũquam cadet qui charitati adhæret. Vita enim futura nõ auferet, imò perficiet charitatem. Quæ enim nunc data est ad bene merendum, tunc dabitur in præmium. Cætera verò bona, quæ nunc habent locum, tunc cessabunt: Cessabunt prophetiæ, quia non erit tunc absens vel occultum quod de Deo videbitur. Cessabunt linguæ, quia res & cogitatio aperta, manifestari significationibus non egebunt. Cessabit scientia, quia tunc nõ erit specularis & vmbratilis scientia, sed aperta Dei visio. Cessabit enim fides: Ea enim quæ modò inuisibilia credimus, tunc præsentialiter videbimus. Cessabit spes, quando obtinebimus quod sperabamus. Cæteris itaque cessantibus, tunc charitas augebitur & perficietur. Tunc enim ita diligemus Deũ quod ab eius amore nullatenus poterimus separari vel tepescere. Pensemus ergo fratres mei, pensemus toto corde, quanta, quàm admirabilis erit beatitudo illa, vbi sancti illud, quod semper in hac peregrinatione desiderauerãt, sperauerant, exquisierant, contemplabuntur, amplexabuntur, fruentur sine metu, sine defectu, sine inuidia. Vbi & si par non erit Sanctorum claritas, tamen par erit gaudium. Omnia enim faciet communia amor vnus, & voluntas vna. Itaque fratres mei, dilectionem Dei & proximi, quæ nobis erit præmium in patria, todo corde teneamus in via. Super omnia diligamus Deum, qui super nos est. In bono diligamus animam nostram, quæ intra nos est: Sicut nos diligamus proximum nostrũm, qui iuxta nos est. Cum discretione nutriamus carnem nostram quæ infra nos est, quatinus pariter peruenire mereamur ad videndum Deum Deorum in Sion, vbi est Regnum sine termino, satietas sine fastidio sanitas sine morbo, iuuentus sine senio, festum sine mœrore, gaudium sine fine, largiente Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Cessabunt prophetiæ. Linguæ. Scientia. Fides. Spes.

DOMINICA IN QVINQVAGESIMA.

Luc.18.

Assumpsit Iesus duodecim Discipulos suos, & ait illis: Ecce ascẽdimus Hierosolymam, & consummabuntur omnia

omnia quæ scripta sunt per Prophetas de filio hominis, &c.

Duobus capitulis distinguitur lectio ista, fratres charissimi: Porrò in primo considerandū est secundum literam, quare Dominus passionē & resurrectionē suā prædicere voluerit, & quare duodecim Discipulis tantū & quare secreto. Quare se passurū & resurrecturū prædixit: Ob tres causas ut se Deū omniscientem demonstraret, ut se sponte passurum probaret, ut Discipulos suos contra mortis suę desperatione premuniret. Quare duodecim tantū? Ut demonstraret tantum apostolicæ doctrinæ sequaces esse dignos, humanæ redemptionis agnoscere & participare Sacramentum. Quare secreto? Ut sanctum non debere dari canibus, nec margaritas porcis, demonstraret. Unde idē ait: Vobis, inquit, datū est nosse mysteria Regni Dei, cæteris autē in parabolis. Moraliter autem fratres mei, instruit nos Dominus exemplo sui quomodo supernā Hierusalem adire debeamus. Sicut enim ipse ascendendo Hierosolymam, patiendo, moriendo, resurgendo, ascendit in cœlum ad patrē: ita nos fratres charissimi, ima vitiorum vitando, tribulationes patiendo, mundo moriendo, anima & corpore resurgendo, ad cœlestem patriam ascendere oportet. Ac si diceret Dominus: Qui mihi ministrat, me sequatur. Et ubi sum ego, illic & minister meus erit. Itaque fratres totis viribus nitendum est. Nam si cum tanto sudore culmina montium ascendimus, quanto labore opus est grauitati nostræ nitēti ad cœlū? Teste enim Domino, lata & spatiosa est via, quæ ducit ad perditionem, & multi currunt per eam: Sed angusta & ardua est via, quæ ducit ad vitam, & pauci ascendunt per eam. *Facilis est enim* (teste Poëta) *descensus auerni.* Facilè est quippè descēdere de ingluuie ad libidinem, de libidine ad cupiditatem, de cupiditate ad auaritiam: & ita de vitio in vitium, usque in æternam damnationem. Sed valdè laboriosum est fratres mei, ascendere ad abstinentiam: de abstinentia ad continentiam: de continentia ad mundi contemptum: & ita de virtute in virtutem, usque ad patriam cœlestem. Hanc ascensionem fratres, non potest facere per se homo, nisi adiutus à Deo. Unde Dominus: Nemo potest, inquit, venire ad me, nisi pater meus cœlestis

Mat. 9. *Mar. 4.* *Luc. 8.* *Ioan. 12.* *Mat. 7.* *Virgilius 6. Aeneid.* *Ioan. 6.*

traxerit eum. Clamemus igitur ad cũ fratres, clamemus
Cant.1. & dicamus ei: Trahe me post te, curremus in odore vn-
Psal.83. guentorum tuorum. Nam iuxta Prophetã: Beatus est vir,
cuius est auxilium abs te, ascensiones in corde suo dispo-
suit existens in valle lachrymarum in loco quem posuit.
Et proculdubio fidelibus nihil de se, sed de Deo tantum
præsumẽtibus, benedictiones gratiarum dabit legislator:
& ita ibunt de virtute in virtutem: & tandem videbitur
Deus Deorum in Sion. Tribulationes etiam fratres cha-
rissimi, necesse est nos pati, dum ascendimus ad patriam.
2.Tim.3. Iuxta illud Apostoli: per multas tribulationes oportet
Luc.23. nos intrare in regnum cœlorum. Et alibi: Omnes qui
piè volunt viuere in Christo Iesu, persecutionem patien-
tur. Nam si in viridi ligno hoc fuit, id est in Christo, in
arido quid fiet? Has tribulationes oportet iustum pati.
Necesse est illum pati, tradi, illudi, flagellari, conspui. Tra-
di iustum oportet: & hæc multitudo exemplorũ te do-
Gen 4. cet. A principio: Abel iustus traditus est, in manibus
Gen 37. Cain. Ioseph iustus traditus & venditus est Hismaelitis:
Iob iustus traditus est in manu diaboli: & vt magis mire-
Iob.1. ris, ab ipso Deo. Ecce, inquit, caro eius in manu tua est:
veruntamẽ animam eius serua. Dominus iustus traditus
est gentibus per manus Iudæ & Iudæorum: & hoc illi
non possent, nisi pater, & etiam ipse seipsum traderet: Di-
Ephe.5. cit enim de eo Apostolus, qui tradidit semetipsum pro
nobis. Quia ergo fratres mei, non est discipulus supra ma-
gistrum, si nos veri discipuli Christi sumus, si verè iusti
sumus, nos quoque necesse est tradi in manus impiorum,
diaboli scilicet, & malignorum hominum. Sed nos respi-
ciamus ad Christum traditum, & in eo consolabimur.
Necesse etiam est iustum illudi. Illusus est Noë iustus à fi-
Gen.9. lio. Ioseph à fratribus dicentibus: Ecce somniator venit.
&.7. Helisæus à pueris dicentibus: Ascende calue. Christus à
4.Reg.2. militibus indutus veste coccinea, spinis coronatus, & arũ-
dine sceptratus, & dictum est ei dirisoriè: Aue Rex Iu-
dæorum. Nos fratres si ascendere ad cœlum volumus, ne-
cesse est nos illudi, vel à diabolo per phantasticas illusio-
nes, vel à falsis fratribus, nostram simplicitatem irriden-
tibus, & hypocritas nos vocantibus. Sed nos respiciamus
ad

ad Christum illusum, & in eo consolabimur. Necesse est etiam iustum flagellari. Flagellatus est Iob, flagellatus est Tobias, flagellatus est Dominus, & ligatus ad columnā, in qua vsque hodie apparent vestigia sanguinis. Apostoli quoque flagellati sunt. Nos similiter, fratres, oportet flagellari, vel infirmitatibus, vel persequutionibus, vel iniuriis, vel damnis. Sed nos fratres, semper respiciamus ad Christum flagellatum, & in eo consolabimur. Necesse est etiam iustum conspui & respui. Spretus & contemptus fuit Ioseph inter fratres: Spiritus quoq; Dauid à suis dicentibus: Quid nobis & filio Isai? Spretus & Iob à suis inter aduersa: Spretus & Dominus, & vocatus filius fabri, & consputus, & inter iniquos proiectus. Apostoli similiter spreti & facti tanquam purgamentum & omnium peripsema. Nos quoq; fratres si iusti sumus, necesse est nos à mundanis conspui & expui. Sed nos fratres cōns temnamus nos contemni, & respicientes ad Christum consputum, in eo consolabimur. Necesse est quoque iustum ad cœlos tendentem crucifigi & mori. Abel iustus ab impio fratre occisus est. Esaias serratus est: Hieremias lapidatus est: Christus crucifixus est: Apostoli & Sancti martyres, variis tormentis passi sunt. Nos quoque fratres si ad cœlum ascendere volumus, necesse est crucifigi mundo, & si non materiali supplicio, tamen voluntario, vt scilicet mortificemus membra nostra quę sunt super terram secundū illud Apostoli: Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Sed etiam fratres, mors corporalis benignè à nobis expectanda & excipienda est. Necesse est etiam fratres mei, iustū resurgere de vitiis ad virtutem, de morte ad vitam, de tenebris ad lucē, vt quemadmodum Christus resurrexit à mortuis, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Oremus igitur fratres charissimi Dominum, vt ipse trahat nos post se, faciat ab imis ad alta consurgere: Det nobis suarum benedictiones gratiarum, vt eius passionem, resurrectionem, & ascensionem, quantum possumus, imitemur.

1. Cor. 4.

Colos. 3.

Rom. 6.

Sequitur: *At illi nihil horū intellexerūt. Erat enim verbum abscōditum ab eis.* Idem hodie contingit fratres charissimi: Nam cùm prædicamus carnalibus hominibus,

quod iustos oporteat in hoc mundo tradi, illudi, flagellari, conspui, mori, & resurgere: vel non intelligunt, vel cõtemnunt. Est enim diuinum iudicium eis absconditũ. Et quando vident hîc iustum pati, putant eum vel non curari, vel reprobari. *Cum autem appropinquaret Ierico, quidam cæcus sedebat secùs viam mendicans.* Hoc est secundũ Capitulum, in quo Dominus postquã prędixit Discipulis suis passionem & mortem suã, illuminat cæcum. In quo fratres charissimi, ostendit se mori sponte, qui cæcos poterat illuminare. Appropinquans verò Ierico, illuminat cęcũ. Porrò Ierico luna interpretatur, per quam defectus nostræ mortalitatis intelligitur. Dum ergo Deus ad defectus nostræ mortalitatis accedit, humanũ genus propter primam pręuaricationem excæcat, vel ad Dei lucem intelligendam reddit. Fuit autem non parui meriti iste cæcus, fratres mei. Habuit enim patiẽtiam, fidem, orationis instantiam, petitionis electionem, impetrationem, obedientiam, gratiarum actionem. Patientiam quippè habuit, quia quamuis duplici miseria, paupertate scilicet, & cæcitate premeretur, non desperat, sed innocentiam seruans mauult mendicare, quàm furari, quàm rapere, quã fœnerari. Et hoc contra quosdam qui flagellis Domini abutũtur: Et de quibus debuerunt fieri meliores, fiunt peiores. Et cum exigentibus meritis suis, aporiantur, vel excæcantur exterius, non corriguntur, sed excæcantur, & aporiantur interius, & fiunt vsurarij, puriuri, rapaces, & fures. De qualibus dicitur: Curauimus Babylonem, & non est sanata. Et alibi: Omnes isti æs & stannum, in medio fornacis. Dominus enim, quantum in se est, eos per flagella sanat, sed ipsi non sanantur, sed sunt tanquam æs & stannum, cum rubigne sua in medio tribulationis. Sicut autem abundans, si Eleemosynã comedat, dicitur comedere peccata populi, ita pauper viuens de eleemosyna, viuit de gratia. Fidem verò (teste Domino) cæcus habuit, quia eum, quẽ tam instanter vt sui misereretur, vt se illuminaret, rogauit, hoc eum posse nõ dubitauit: Et hoc cõtra illos est, qui dubiè & hęsitando petũt. Vnde Iacobus: Si quis indiget sapientia, postulet à Domino nihil hæsitans. Nam qui hæsitat, similis est fluctui maris, qui à vẽto mouetur,

Luc. 12. *Ierico luna interpretatur.* *Cæci patientia.* *Flagellis Domini non abutendum.* *Hier. 51.* *Ezech. 22.* *Cæci fides.* *Iaco. 1.*

mouetur, & circunfertur. Non autem æstimet homo talis, quod accipiat aliquid à Deo. Quantum autem vera fides ad impetrandum valeat, ostendit Dominus dicens: Si habueritis fidem quantũ granum sinapis, dicetis monti huic, transfer te, & iacta te in mare, & fiet. Cùm ergo fratres postulamus, cum magna fiducia fidei, quod postulandum est, postulemus. Orationis quoque instantiã habuit, quia quantò magis à turbis præeuntibus increpabatur, vt taceret, tantò magis clamabat. Fili Dauid miserere mei. Vsquequo & tumultum turbarũ vinceret, & Iesum transeuntem, ad standum & ad miserandum cõmoueret. Quem nos imitantes, fratres charissimi, clamemus totis visceribus cordis ad eum. Fili Dauid miserere nobis. Et si turbæ, & tumultus vanarum cogitationum, vel malignorum spirituum, vt frequenter cõtingit, nos orantes disturbant & impediunt, vt ab oratione cessemus, Iesus propter teporem mentis nostræ nobis transit. Sed nos fratres, turbas & phantasmata cogitationum, à nobis totis viribus repellamus: Et quantò plus nos infestant, tantò magis clamemus: Fili Dauid miserere nobis Et tunc profectò Christus in cordibus nostris stabit, & nos per gratiam suam illuminabit. Petitionis electionẽ habuit, quia interrogatus à Domino quid vis, vt faciã tibi? Non petiit à Domino sicut à puris hominibus solebat panem temporalem vel argentum, vel aliquid tale: sed lucem, & puto quòd vtrumque petiit, sicut vtrumque accepit. Quem nos fratres imitantes, petamus à Deo patre luminũ, non aliquid transitorium, sed lucem: nec lucem quę loco clauditur, & tempore terminatur, sed lucem diuinæ visionis. Impetrationẽ habuit, quia sicut postulauerat, & exterius & interius illuminatus fuit, quãdo dictum est ei: *Respice, fides tua te saluum fecit, & confestim vidit.* Quem nos fratres imitantes, nos illuminationem æternam impetraturos confidamus, si in feruenti postulatione perseuerauerimus. Obedientiam habuit, quia postquam vidit, eum sequutus est. Videt enim & sequitur qui bonum quod intelligit, operatur. Quod nos indignos prædicatores redarguit, qui per scientiam videmus, & tamen per operationem Christum non sequimur. Viam aliis demonstramus

Matt. 17. Luc. 17.

Cæci orationis instantia.

Petitionis cæci electio.

Impetratio cæci.

Obedientia cæci.

& tamen nos pergere non curamus. Moneamus igitur nosmet fratres chariſſimi, ad faciendum quod ſcimus, &
Luc. 12. quod prædicamus: quoniam ſeruus ſciens voluntatem Domini ſui, & non faciens, plagis vapulabit multis. Gratiarum quoque actionem cæcus illuminatori ſuo egit, & alios exemplo ſuo agere fecit, quoniam ſubiungitur: *Et ſequebatur eum magnificans Deum: Et omnis plebs, vt vidit, dedit laudem Deo.* Nos quoque fratres mei, de immēſis beneficiis non ſimus ingrati, ſed ex toto corde, verbo & opere gratias agamus, eius laudibus quantum poſſimus, in hoc ſeculo inſiſtamus, vt in æternum eum videre & laudare mereamur: Per Dominū noſtrum Ieſum Chriſtū qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

FERIA QVARTA IN capite Ieiunij.

Ioël. 2. *Conuertimini ad me in toto corde veſtro, in ieiunio & fletu, & planctu. & ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra, &c.* His verbis, fratres chariſsimi, olim hortabatur Dominus per Prophetam Populum ſuum, qui peccando receſſerat à ſe, conuerti ad ſe. Porrò quæ olim dixit Iudæis, nunc quoque dicit nobis. Sunt autem huius lectionis quatuor partes: Primò enim monet populum ſuum, qui peccando receſſerat à ſe, conuerti ad ſe. Porrò quæ olim dixit Iudæis, nunc quoque dicit nobis. Sunt autem huius lectionis quatuor partes. Primò enim monet populum ſuum peccatorum ad ſe conuerti: Secundò ponit cauſam quare debeat conuerti. Tertiò oſtendit qui debeant conuerti. Quartò qua vtilitate.

Primò igitur fratres, monet nos Dominus ad ſe conuerti, cùm dicit: *Conuertimini ad me.* Ecce fratres mei, quanta ſunt viſcera pietatis diuinæ. Rogat nos qui rogari debuit. Offenſus Dominus, rogat ſeruum fugitiuum. Offenſus ſponſus, rogat redire ſponſam adulterantem. Vnde ipſe per Ieremiam Prophetam Iudeæ cum dæmoni-
Ierem. 3. bus adulteranti clamat: Si redecens vxor à viro, duxerit virum alterum, nunquid reuertetur ad eam vltra? Nunquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuertere ad

me

me dcit Dominus. Quotiens enim, fratres mei, anima criminaliter transgreditur, totiens legitimum sponsum dmittit, & cũ diabolo mœchatur. Hanc tamẽ hanc, infinitæ misericordiæ Dominus hortatur, vt recedat: Et iuxta Prophetam rogat, vt audiat vocem post tergũ monentis. *Conuertimini* inquit, *ad me*. Et quasi quæremus, quomodo ad te conuertemur? Modum adiungit: *In toto corde vestro*. Quidam, sunt qui cõuertuntur ad Deum, sed non in toto corde. Non enim in toto corde ad Deum conuertitur, qui quoddam vitium propter Deum deserit, & in alio adhuc moratur. Quod fratres mei, omnino caueamus. Nam impietas est, à Deo qui summa iustitia est veniam sperare dimidiatam. Deus enim aut omnia dimitit, aut nihil. Propterea quid prodest fratres mei, sauciato omnia vulnera curasse, si vnum restat mortiferum? Quid prodest etiã omnes aditus castri obseruasse, si vnus restat pertus per quem irruat inimicus? Itaque fratres mei, omnia peccata à nobis auertamus, vt toto corde ad Deum conuertamur. Sed nec hoc sufficit, nisi perpetrata etiam peccata in nobis puniamus. Vnde & subdit, *in ieiunio, & fletu & planctu*. In duobus enim vera consistit pœnitentia: in euitatione peccati, & satisfactione commissi. Pœnitentia enim est perpetrata mala plangere, & plangenda non committere. Ad vtrumque hic monet nos ne committamus plangenda, cùm ait: *Conuertimini in toto corde*. Et plangamus perpetrata, cùm ait: *In ieiunio & fletu, & planctu, & scindite corda vestra, & nõ vestimenta vestra*. Per hoc enim satisfactio de cõmissis peccatis nobis demostratur, quæ consistit in tribus, in satisfactione operis, in compunctione mentis, in confessione oris. Porrò ad satisfactionem operis nos hortatur cùm dicit: *In ieiunio* Et qia non sufficit sine cordis pœnitudine & compunctione subsequenter ad compunctionem mentis nos hortatur cũm dicit: *in fletu & planctu*. Per fletum quippè & planctum, interior compunctio Sacerdoti propalatur. Sed qui nec operis satisfactio, nec mentis compunctio sufficit sine oris confessione, habenti tempus & locum, ad confessionẽ nos hortatur, cùm subdit. *Et scindite corda vestr*. Quidã etenim sunt qui peccata sua tenent

Quomodo anima mœchatur.

Pœnitentia quid.

Satisfactio in tribus consistit.

Confessio

abſcondita in corde, tanquam putredinem in vlcere. Sed ſcitis fratres mei, quia vlcus non ſanatur, niſi putredo prius eiiciatur. Vt ergo vlcera cordis noſtri ſanentur, putredo peccatorum per confeſsionem propaletur. Ad hoc fratres mei, nos hortatur exēplo ſui & alius Propheta ad ieiuniū, cùm ait: Genua mea infirmata ſunt à ieiunio. Et
Pſal.108. alibi: Quia ſicut cinerem tanquā panē manducabam. Et
Pſal.101. ad cōpunctionem, cùm ſubdit. Et poculum meum cū fletu miſcebā. Et alibi: A voce gemitus mei adhæſit os meū carni meæ. Quaſi diceret: Tātus erat dolor gemitus mei, quod oſſa adhæſerunt meæ carni. Et quis noſtrum miſerrimorū peccatorū facit hodie, quæ ille tam magnus & tam ſanctus Rex dicit ſe feciſſe? Idem rurſus exemplo ſui ad confeſsionem nos hortatur, cùm dicit. Delictū meum cognitum tibi feci, & iniuſtitiam meā non abſcondi. Dixi
Pſal.31. confitebor iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Porrò in hoc quod poſtquam ait: *Scindite corda veſtra*, adiungit. *Et non veſtimenta veſtra*, morē reprehēdit Iudæorum, qui in afflictionibus ſcindebant veſtimēta ſua, magis quàm corda ſua. Quorū etiam hodie ſimiles ſunt, qui pœnitentiam magis in exterioribus volunt oſtentare, quàm in interioribus habet.

Sequitur pars ſecunda, in qua ponit cauſam quare debeamus conuerti. *Quia benignus*, inquit, *& miſericors eſt, patiēs & multū miſericors præſtabilis ſuper malitia*. Quaſi diceret: Conuertimini ad Deum, quia ille facilis eſt ad recipiēdum, quia benignus eſt naturaliter, & omne bonū diligens. Et miſericors etiam erga peccatores, qui non ſi ſtatim conuertantur, ipſe tamen eſt patiens, eos ad pœnitentiam expectans. Qui ſi abutantur Dei patiētia, crimina criminibus addentes, ipſe tamen ſuper peccata multa eſt multum miſericors: Intantum vt etiam ſit præſtabilis ſuper malitia, id eſt, eius miſericordia præſtet, & præualet omni malitiæ: quoniam nulla quantacunque malitia, diuinam poteſt vincere miſericordiam. Ecce fratres mei, quid ſufficit penſare viſcera diuinæ miſericordiæ. Ergo fratres nullus quantumcunque flagitioſus, quātumcunque facinoroſus deſperet, ſed currat ad fontem Dauid, qui iuxta Prophetam eſt patens in ablutione menſtruatæ,

ſtruatæ, quoniam omni conuerſo Deus conuertitur? Et illi ſoli venia denegatur, qui ad Deum conuerti dedignatur. *Qui ſcit, inquit, ſi conuertatur, & ignoſcat Deus. Et relinquat poſt ſe benedictionem? Sacrificium & Libamẽ Domino Deo noſtro?* Quaſi nullus. Ponitur autem hæc coniunctio, ſi, pro quòd non: ſicut & ibi: Quibus iuraui in ira mea, ſi introibunt in requiem meã. Ac ſi dicatur: Nullus nouit quod Deus nõ conuertatur, imò ſemper ad nos eum conuerti ſperare potius debemus, quia piger ad pœnas, Princeps ad præmia, velox nec obliuiſcetur miſereri Deus, nec continebit in ira ſua miſericordias ſuas, ſed relinquent poſt ſe, id eſt, cõuerſis, benedictionẽ, ſacrificium & libamen. Benedictio dicitur donũ ſiue gratia realiter, quia propter eam donans benedicitur. Sacrificium verò fiebat olim de carnibus: Libamẽ de liquidis. Porrò fratres mei, dum peccator perſeuerat in peccato, Deo nec benedicere, nec ſacrificare, nec libare poteſt: quia nec eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Et iuxta Sapiẽtem, victimæ impiorum abominabiles. Sed Deus conuerſus dat peccatori gratiam, aperiens eius labia, prius in vita, vt iam eum benedicere poſſit: dat & ei ſacrificium, id eſt, mẽtis deuotionem igne Sanctiſpiritus concrematam, vnde Deo ſacrificare & placere poſſit, dat quoque ei libamen, id eſt, lachrymoſam contemplationẽ, qua hîc cœleſtia deſiderare, & quodammodo prælibare poſſit. Oremus ergo eum, fratres mei, vt ſecundùm infinitam ſuam miſericordiam cõuertatur, & ignoſcat Deus nobis, & relinquat nobis poſt ſe conuerſis benedictionem gratiæ ſuæ, vnde ipſum benedicere valeamus. Et ſacrificium cordis deuoti & compuncti amore ſuo concremati, vnde ipſum delectare poſſimus. Et libamen lachrymarum contemplari, vnde gloriam bonitatis ſuæ in hac valle lachrymarum prælibare præſuſpirare, & prædeſiderare queamus.

Zach. 13. *Quibus venia denegatur.* *Ioël. 2.* *Pſal. 94.* *Benedictio quid.* *Prou. 15.*

Sequitur pars tertia, in qua qui conuerti debeant, oſtẽdit: *Canite tuba in Sion, &c.* Fratres mei, plaga generalis, generali indiget medicina. Si enim vnus peccaſſet, ſingulari remedio curari potuiſſet. Sed ſicut olim in tempore Iudæorum, ita & nunc in tempore Chriſtianorum. Omnes declinauerunt, ſimul inutiles facti ſunt, non eſt qui faciat

Plaga generalis generali indiget medicina. *Pſal. 13. 52.*

Esa.1. ciat bonum, nō est vsque ad vnū. Et sicut ait Esaias: Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta pedis vsque ad verticē non est in eo sanitas. Ferè nullum in toto corpore Ecclesiæ membrū est, quod sit sanum. Nos enim Sacerdotes, & Doctores Ecclesiæ, qui deberemus esse lux mundi, quod sine gemitu nequeo dicere, potius sumus fumantes quàm flammantes. Et si lumen quod in Ecclesia

Psal.19. est, tenebræ sunt, ipsæ, inquit, tenebrę quātæ erunt? Quales sunt Principes terrarū & iudices? Raptores sunt, vt ait

Mich.7. Propheta, impiis vespertinis & tributis, & exactionibus

Osee.4. deuorāt plebem, sicut escam panis. Et qualis est populus?

Peccata populi. Omnes in sanguine insidiantur, & vir fratrem suum venatur ad mortem. Non est veritas, non est misericordia, non est scientia Dei in terra. Maledictum, mendacium, homicidium, furtum, adulterium, inundauerunt, & sanguis sanguinem tetigit. Quia ergo omnes declinauernnt, omnes hortatur Propheta ad pœnitentiam: vt cum generali edicto omnes ad Ecclesiam conuocentur, cùm ait: *Canite tuba in Sion.* Quod nos fratres mei, hodie fecimus, quando cum campanis ad Ecclesiam nos vocati sumus. *Sanctificate*, inquit, *ieiunium*. Ieiunium fratres, per se nullius meriti habetur, nisi bonis operibus sanctificetur. Monet ergo nos, vt per euitationē mali, & operationē boni, ieiunium nostrum sanctificemus. Et tunc præcipuè orationi, eleemosynæ, vigiliis, & cæteris bonis studiis insistamus. Deinde omnem gradum, omnem ætatem, omnem sexū præcipit conuocari: Maiores cùm ait: *Conuocate cœtum:* qui quasi irrationabiles conuocantur: Minores, cùm ait: *Congregate populum*, qui quasi irrationabiles & bruti congregari debent & cogi. Ætatem, cùm ait: *Coadunatè senes & sugentes vbera*, quoniam nemo mūdus à sorde, nec etiam

Iob.25. infans cuius vita est vnius diei super terram, qui & si non actualiter, tamē originaliter maculatur. Sextum cùm ait: *Egrediatur sponsus de cubili suo, & spōsa de thalamo suo.* Quos ideò diuidit, quoniam in tempore ieiuniorū à com

Quomodo Ecclesia sanctificatur. plexibus est abstinendum. Interponit etiam sanctificare Ecclesiam. Ecclesia autem sanctificatur, quādo omne malum de ea aufertur. Sæpè enim peccatum vnius personæ in totam redundat Ecclesiam. Nec solùm peccatum Principis,

cipis, vt Dauid: vel Sacerdotis, vt filiorum Heli: sed priuatæ personæ, vt peccatum Achor, qui furatus est laminam auream de anathemate Hierico, ob cuius peccatum multi de populo ceciderunt. Hæc itaque fratres mei, formidãtes, de medio Ecclesię propellamus sacrilegos, & pręcipuè excommunicatos & contumaces, ne ob contagium vnius scelerati, pereant multi. Quod contra illos est qui excommunicatis communicare non timent, non attendentes quoniam qui tangit immundum, immundus est: & qui communicat excommunicato, excommunicatus est. *Iosue 7.*

Cùm autem omnes moneat Propheta ad pœnitentiam & emẽdationem, præcipuè monet Sacerdotes. Quoniam sicut ruina Sacerdotum, est ruina populi, ita eorum profectus, est profectus populi. Qui non solùm pro suis, imò pro aliorum peccatis tenentur plorare & orare, vnde & subdit: *Inter vestibulũ & altare plorabant Sacerdotes ministri Domini, & dicebant: Parce Domine, parce populo tuo, &c.* Porrò tria iubet eos fratres, stare inter vestibulum & altare, plorare, & pro populo orare. Inter vestibulum & altare, id est, inter Deũ & populũ debent stare Sacerdotes medij, ordine, familiaritate, & mediatione. Medij ordine debent esse, vt sicut sunt maiores quantum ad Deum, ita sint maiores quãtum ad populum. Non enim debet esse Sacerdos vt populus. Medij familiaritate, vt, scilicet, cum Deo & cum hominibus sint familiares per dilectionem. Medij meditatione, vt, scilicet per intercessionem suam possint reconciliare & populum Deo, & Deum populo. Plorare etiam eos iubet, non solùm sua, sed etiam aliorum peccata. Sicut enim Sacerdotes viuunt de oblationibus & eleemosynis fidelium, ita plorando, ieiunando, & cætera bona faciendo, debent portare peccata eorum, vt sicut populus portat laborem pro Sacerdote in temporalibus, ita Sacerdos portat onus pro populo in spiritualibus. Sic plorabat Samuël Saul, cùm audiuit à Domino. Vsquequò tu luges Saul: cùm ego proiecerim eum? Orare etiam eos iubet, non solum pro suis, sed etiam pro aliorum peccatis. Vnde tam pura & munda debet esse eorum oratio, vt Deum iratũ possint placare, & populo reconciliare. *Ruina sacerdotum, est ruina populi.* *1. Reg. 16.*

Sequi-

Sequitur pars quarta, in qua ostēditur quæ vtilitas sequitur ex pœnitentia, cùm subdit. *Et zelatus est Dominus populum suum, & pepercit populo suo.* Quasi diceret, quem aduersum minatus fuerat, conuersum zelatur & recipit. *Ecce ego*, inquit, *mittam vobis frumentum, vinū & oleum, & lætabimini in eis.* Olim Iudæi carnales, qui ob carnalia seruiebant, carnalibus promissis gaudebant. Vt nos fratres, si spirituales sumus, non promittit nobis ad se conuersis temporale frumentum, vinū, aut oleum, quę etiam infidelibus largitur, sed potius promittit nobis spirituale frumentum, vinum & oleum. Per frumentū quippè quod prius ornat mensam, & cor hominis confortat, significatur prima virtutum fides, quæ mentem hominis confirmat. Per vinum, quod lætificat & inebriat mentem hominis, significatur spes cœlestium, quæ mentem nostram exhilarat, & desiderio vitæ cœlestis inebriat. Per oleum quod superfertur omnibus liquoribus, significatur charitas quæ omnibus virtutibus superfertur. Has igitur magnarum charismata virtutum promittit nobis conuersis Dominus, vt in eis, & hic inter aduersa huius seculi, & in futuro in æterna beatitudine lætemur contemplantes & benedicentes Deum in secula Amen.

Per frumentum fides significatur. Per vinū spes cælestium.

FERIA QVARTA IN CAPITE Ieiuniorum.

Mat 6.

C*Vm ieiunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes.* Quomodo fratres charissimi, nobis sit ieiunandum. Dominus in hac lectione nobis ostēdit, præcipit enim nobis quatuor, videlicet, vt habeamus rectam intentiōnē in ieiunio, in mente, misericordiæ compassionem, in conscientia munditiam, in cœlo thesauri repositionem. Præcipit igitur primo nobis, vt in ieiunio habeamus rectam intentionem, non simulationem, cùm ait: *Cùm ieiunatis, nolite fieri sicut hypocrytæ tristes*, id est, nolite ad modum hypocritarum tristitiam simulare. *Extermināt enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes.* Non autem fratres charissimi, prohibet Dominus ieiunantibus tristitiā, nec pallorem vultus, nec candorem vestis, nec cætera huiusmodi, quæ sunt signa pœnitentiæ, quæ iustè coram Deo à multis habentur religiosis. Non prohibet siquidem ne

habeantur, sed ne habere appetantur. Vnde non ait: Nolite fieri tristes, sed nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Qui enim tristatur de suorum recordatione peccatorũ, vel de alieno malo, vel de dilatione patriæ cœlestis, bene contristatur. Vnde Propheta: Cor cõtritum & humiliatũ Deus non despicies. Et alibi: Heu me, quia incolatus meus prolongatus est. Qui verò tristatur de amissione rerum temporalium, vel de aliqua re vana vel mala, malè tristatur. *Psal. 50.*

Hypocritæ verò vel non tristãtur, sed tristitiam simulant, vel si tristantur, simulãt intentionem: quia simulant se ex bona intentione contristari: cùm ipsi de dilatione vanæ gloriæ, quam desiderant, contristantur. Quod vt melius possint simulare, à naturali colore, exterminant faciẽ suã, & artificiose eam pallere faciunt, sed quæ eius vtilitas? *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.* Laudem scilicet humanam, propter quam totũ illud faciebant. Cùm igitur fratres mei, ieiunatis, cùm eleemosynam datis, vel cùm aliquid aliud bonum facitis, non faciatis illud ad laudem hominum, sed ad amorem Dei promerẽdum. Nam quæ vita miserabilior est vitę hypocritæ, qui ob vanos hominum rumusculos & præsentem vitam perdet & futuram. *Vita hypocritæ miserabilis.* Porrò fratres mei, perfectis, qui gloriam hominum non appetunt, & oblatam contemnunt, non est necesse pallorum vultus, & squallorem vestis euitare, vel sua bona opera abscondere, imò & peccarent, si absconderent. Quoniam talibus dictum est. Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt glorificent Patrem vestrum qui in cœlis est. *Mat. 5.* Imperfectis verò, qui gloriam hominum nondum penitus cõtemnunt, & laudem oblatam respuere nesciunt, euitandus est pallor, tristitia & squallor vestis, & bona sua occultè facienda. Vnde & iuxtà literam huiusmodi imperfecto subdit Dominus, dicens: *Tu autem cùm ieiunas, vnge caput oleo,* quod scilicet Palæstini in solennitatibus faciebant. *Et faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans, sed patri tuo qui videt in abscondito: Et pater tuus qui videt in abscondito,* id est in conscientia, *reddet tibi.* Spiritualiter verò pręcipit Dominus in his verbis ieiunantem habere in mente misericordiam. Oleo namque quod supernatat omnib' liquoribus, misericordia significa-

quæ superexaltat iudicium. Vnde & oleos Græcè, misericordia dicitur Latinè. Per caput verò mens significatur, quæ in toto homine principatur. Præcipit ergo Dominus ieiunantem oleo caput vngere, id est, gratia misericordiæ mentem impinguare. Est enim mens arida, quæ oleo non est impinguata. Quales sunt (vnde dolendum est) hodie multi, qui miserorum dolore, miseria & anxietate non magis mouentur, quàm si non homines,
Rom.1. sed lapides essent. Sunt enim, vt ait Apostolus, sine affectione, sine misericordia, sine fœdere. Qui sicut immise-
Iacob.2. ricordes sunt, ita summum Iudicem sibi sentient immisericordem. Scriptum est enim: Iudicium sine misericordia fiet ei qui non facit misericordiam. Et Dominus in Euangelio: Nisi remiseritis ex corde fratribus vestris, nec pater vester cœlestis remittet vobis. Econtrario verò de piis
Mat.5. & misericordibus Dominus dicit: Beati misericordes, quoniam ipsi consequentur misericordiam. Itaque fratres mei, excludamus à nobis omnem duritiam & inhumanitatem, & induamus viscera misericordiæ. Et cùm in omni tempore debeamus pinguescere oleo misericordiæ, iuxta illud: Oleum à capite tuo non deficiat, tamen
Eccle.9. præcipuè in diebus ieiuniorum misericordia debemus superfluere, quando de peccatis nostris misericordiam ex-
Osee.6. pectamus. Scriptum est enim: Misericordiam volo & non sacrificium. Misericordia sine ieiunio valet, Ieiunium sine misericordia valere non potest Cùm igitur ieiunamus fratres mei, primò misericordiam habeamus in nos, iuxta
Eccle.30. illud: Misereri animæ tuæ placens Deo. Animæ nostræ tunc miseremur, quãdo à seruitute vitiorum eam per pœnitentiam reuocamus, Misereamur & proximorũ nostrorum in nos peccantiũ, eis dimittendo. Misereamur & malorũ hominũ, pro eis supplicando. Misereamur afflictorũ
Esa.58. & pauperũ, eis subueniẽdo, iuxta quod Esaias dicit: Frange esurienti panem tuum, & egenos, vagosque induc in domũ tuã. Cùm videris nudum, operi eum, & carnẽ tuã ne despexeris. Præcipit quoq; Dominus ieiunantẽ habere munditiã in conscientia, si spiritualiter intelligamus hoc quod dicit, faciem tuam laua. Facies quippè per quã nos cognoscit Deus, conscientia est. Hanc ergo præcipit per pœ-

pœnitentiam lauari: iuxta illud: Lauamini, mundi estote, auferte mala cogitationũ vestrarum, &c. Et illud Psalmistę: Amplius laua me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. Porrò sine munda conscientia, nec ieiunium, nec aliud bonũ opus valet. Vnde Dominus per Esaiam: Nunquid hoc est ieiuniũ, dicit Dominus? quasi circulum contorquere caput suum, & saccum, & cinere sternere? nónne hoc est magis ieiunium quod elegi? Dissolue colligationes impietatis, depone fasciculos deprimentes. Lauemus ergo fratres mei, maculas conscientiæ nostræ, singultibus, suspiriis, & lachrymis veræ pœnitentię: quoniam lachrymæ lauant delictum, quod pudor est ori confiteri Non quod lachrymæ sine confessione sufficiant, sed quia pudor ex crimine auget lachrymas in confitente. Faciamus fratres, quod Psalmista exemplo sui nos facere monet: Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meũ rigabo. Præcipit etiam Dominus ieiunantem habere in cœlo thesauri sui repositionem, cùm subdit: *Nolite thesaurizare vobis in terra.* In terra thesaurizat, qui vel ad literam diuitias suas in terra, & ob terrenam intentionem abscondit, vel qui spem suam in terrenis ponit. In cœlo verò thesaurizat, qui ad literam per opera misericordiæ & iustitiæ, diuitias suas in cœlum transfert: vel mysticè qui totam spem suam in cœlestibus cõfert. Quare autem in terra nõ sit thesaurizandũ, ostendit cùm subdit: *Vbi erugo & tinea demolitur, & fures effodiunt & furantur.* Porrò erugo corrodit metalla, tinea vestes: quod ab his non tangitur, fures furantur. Per hæc ergo tria, omnis auarorum thesaurus perdendus esse significatur, aut enim relinquent diuitias suas, aut relinquentur ab illis. Vnde scriptum est: Qui congregauit diuitias, misit eas in sacculum pertusum. Et alibi: Thesaurizat & ignorat, cui congregauit ea. Quoniam cùm interierit, non sumet omnia, neque cum eo condescendit gloria eius. Mystícè verò erugo, id est, superbia, & tinea, id est, inuidia: & fures, id est, dæmones, thesauros sperantium in terrenis dissipant & perdunt. Spem verò thesaurizantium in cœlo, nec superbia, nec inuidia, nec dæmones corrumpere

Esa. 1. Psal. 50. Esa. 58. Psal. 6. Agge. 1. Psal. 38. *Erugo superbiã significat, & tinea inuidiam.*

pere possunt. Aliam enim causam, ob quam non in terra, sed in cœlo thesaurizandum est, ponit cùm subdit: *Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum*. Ac si diceret: quoniam cor nostrum in cœlestibus, non in terrenis figere debemus, ideo thesaurum spei nostræ semper in cœlo collocare debemus, vt multa antequã moriamur per eleemosynas ad cœlũ transmittamus. Nam si recolligamus quot quotidie in vsibus corporis, quot in vanis, quot in malis expendamus, ferè nulla videbuntur, quæ pro salute animæ nostræ fecerimus: cùm omnia pro salute eius facere deberemus. Ploremus ergo fratres, nihil vel parum nos in cœlo thesaurisasse: & quod minus fecimus facere festinemus. Cogitemus quanta quotidie pro corpore expendimus, & plura pro salute animæ expendere satagamus. Illa quæ pro corpore expendimus, perdita reputemus. Illa quæ pro anima expendimus, benè collata gaudeamus: quatenus tam thesaurus, quàm cor nostrum sit in cœlo. Et cùm illuc in resurrectione ascenderimus, indeficientem thesaurum inueniamus: per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

DOMINICA I. QVADRAGESIMAE.

2. Cor. 6. HOrtamur vos ne in vacuum gratiã Dei recipiatis, &c. Duobus capitulis distinguitur hæc lectio, fratres charissimi: In primo duo facit Apostolus. Primò hortatur ne gratiam Dei vacuam in nobis habeamus: secundò ostendit quam gratiam præcipuè in vacuum non debeamus habere. Hortans igitur nos primò ne vacua sit in nobis gratia Dei, ait: Hortamur vos, *ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*. Gratia fratres charissimi, dicitur, quicquid gratis datur. Nos autem nihil boni habemus, quod à Deo gratis non acceperimus. Vnde idem Apostolus ait alibi:

1. Cor. 7. Quid habes quod non accepisti? Itaque fratres, quicquid sumus, quicquid possumus, quicquid possidemus, Dei donum & Dei gratia est. Hortatur igitur nos Apostolus, vt quamcunque à Deo acceptam gratiam non in vacuum habeamus. Sunt autem quatuor modi quibus gratia Dei in vacuum habetur. Primus est, quando de accepta gratia aliquis Deo ingratus existit: de quo Dominus arguit no-

Modi quatuor quibus gratia Dei in vacuum habetur.

decem leprosos, nónne, inquit, decē mundati sunt, & nouē vbi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena. Porrò qui de accepta gratia Deo ingratus existit, meretur non solùm non accipere gratiam accipiendam, sed etiam perdere perceptam. Hinc est quod sæpè videmus nonnullos qui cùm acceperint à Deo bonum ingenium, vel magnam scientiam, qui tamen superbiunt, & Deo auctori ingrati existunt, accepta gratia in eis non augmentatur, sed potius minoratur. Quidam verò sunt, qui etsi in prosperis gratias agant, secundùm illum: Confitebūtur tibi cùm benefeceris eis, tamē in aduersis tacent, vel murmurāt, vel etiam, quod peius est flagellis, tempore & ordinationi Dei, & ita gratiæ Dei, malè dicunt. Sunt quippè flagella quibus nos Deus corripit, gratia magna, & misericordiæ suæ magnæ signa. Flagellat enim pater filium quem diligit. Sicut ecōtrariò, nō flagellare delinquentē, diuinæ irę signum est, ipso attestante per Prophetam: Iam, inquit, non irascar tibi, zelus meus recessit à te. Hoc intelligens Sapiens, de illatis flagellis Deum benedicit, & ei gratias agit. Hinc est quod sanctus Iob, vxore sibi imperante, vt benediceret Deo, & moreretur, ait: Si bona suscepimus de manu Domini, mala autem quare non sustineamus? Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Domini benedictum. Nos itaque fratres charissimi, huius exemplo, tam in prosperis quàm in aduersis, Deo gratias agamus. In aduersis enim lætari & Deum benedicere tantùm est bonorum, cùm in prosperis benedicere, possit esse etiam malorum. Porrò parum placet Deo vox confessionis, quam format exultatio prosperitatis. Sed in die mandauit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius, vt scilicet in prosperis eleemosynam faciamus, & in aduersis Deo psallamus. Secundus modus est, quando quis acceptam gratiam inutiliter abscondit, de quo damnatur iuxta Euangelicam parabolam, piger ille seruus, qui acceptum abscondit in terra talentum. Quod enim ibi talentum, hic gratia nuncupatur. Damnatur igitur fratres, quicunque acceptam gratiā à Deo, siue sapientiā, siue diuitias, siue potestatē, siue ministerium, siue quamlibet

Luc.17. *Psal.48.* *Flagella, signa misericordiæ Dei.* *Heb.12.* *Ezech.16.* *Iob.1. & 2.* *Psal.41.* *Mat.25.*

libet aliam rem, non vtitur & distribuit, ad profectum animarum. In quo & illud pensandum est, quoniam talentum quod pigro aufertur, alij qui perceptis benè egerat, confertur. Quod quotidi fratres charissimi, videmus, quoniam gratia pigro aufertur, & ei qui in cæteris probus fuerat, confertur. Itaque fratres, gratiam à Deo acceptam non inutiliter abscondamus, sed eam aliis communicemus, vt inde & nobis & aliis proficiamus. Scriptum

Prouer.11. est enim: Qui abscondit frumenta, maledicetur in popu-

Eccle.4. lis. Et alibi: Non retineas verbum in tempore salutis.

Eccle.20. Et alibi: Thesaurus absconditus & sapientia abscondita, quæ vtilitas in vtrisque. Sapientia enim nobilis possessio, distributa suscipit incrementum, & auarum dedignata

Qui Dei gratia abutuntur. possessorem, nisi publicetur, elabitur. Tertius modus est, quando aliquis accepta gratia abutitur: vt ille qui scientia, vel diuitiis, vel potestate, vel qualibet alia re, malè vtitur, inde persequendo Deum & proximum, vnde Deo

Osee.8.13. & proximo debuit seruire. Vnde Dominus per Oseam arguit Israëlitas, quod aurum, quod argentum, frumentum & vinum, lanam & linum, à Deo sibi præstita, Baal Deo suo offerebant. Quod etiam hodie faciunt qui sapiētiam, vel eloquentiam, vt abundantiam, vel cætera bona sibi à Deo collata, contra Deum in vsu criminū & diaboli

Apoc.1. & 22. seruitio expendunt. Nos ergo fratres, Deo de donis suis seruiamus, & ad eum, à quo solo habemus, omnia referamus, qui solus est Alpha & ω, omnium scilicet bonorum

Gratia custodienda. initium & finis. Quartus modus est, quando aliquis acceptam gratiam perseueranter nō custodit. Nullum enim bonum, quod perseuerantia caret, Deo placere valet. Vnde in lege præcipitur, vt caput animalis cum cauda in sacrificiis offeratur. Quoniam ille benè sacrificat, qui benè incipit & benè consummat. Hinc etiam Dominus per

Apoc.2. Ioannem dicit: Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Ac si diceret, aliàs non dabo. Hinc per

Ezech.3. Ezechielem dicitur: Si auersus fuerit iustus, & fecerit iniquitatem, in iniquitate sua morietur: & omnes iustitiæ eius quas fecerat, non recordabuntur. Vos ergo fratres mei, qui per peccata à Deo auersi estis, per pœnitentiam citò conuertimini. Vos verò qui in bono proposito estis.

perseuerate, de bono in melius in finem vsque perseuerantes. Secundò ostendit Apostolus quam gratiam nos hortetur nõ in vacuũ habere, cùm subdit: *Ait enim Dominus*, scilicet per Esaiam Prophetã, de tempore gratiæ: *Tempore accepto exaudiui te, & in die salutis adiuui te*, gratiam, scilicet cooperantem conferendo. Quod Apostolus exponẽs, subdit: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nũc dies salutis*, scilicet promerendæ. Ergo fratres mei, gratia quam hortatur nos Apostolus, non in vacuum recipere, est gratia operãs, qua Deus operatur primò in nobis sine nobis, cordis contritionem dando & peccata dimittendo. Est gratia cooperans, qua Deus pòst operatur in nobis & cum nobis, dans nobis facultatem vt faciamus bonum. Ipsum etiam tempus gratiæ, in quo Deus non solùm gratias, sed etiam propriũ sanguinẽ dedit in redemptionem generis humani, gratia potest appellari, in quo Deus plus quam in cæteris temporibus propitius est peccatori, gratis impium iustificando, & gratias adiutrices conferendo. Itaq; fratres mei, qui primam gratiam, id est, peccatorum remissionem iam percepit, ingratus vel inutilis existendo, caueat ne in vacuum eam perceperit, qui verò neutram adhuc in peccato perdurans accepit, timeat ne tempus acceptabile, & diem salutis transeat otiose, sed potius tempore accepto clamet, vt Deus exaudiat eum, & trahat eum de lacu miseriæ & de luto fæcis. Clamet, inquã, dum licet, & pœniteat dum tempus habet. Quoniam pœnitentia in hac vita tantùm valere potest, & salus promereri potest. In alia vita verò non erit tempus seminandi, sed metendi: non promerendi, sed accipiendi. Propterea fratres charissimi, omni vigilantia caueamus, ne tempus nobis præstitum ad salutẽ promerendam, in vacuum expendamus. Sed heu fratres, quod sine gemitu dicere nequeo, spatium temporis datum ad pœnitentiam negligimus, & quando deberemus flere peccata, ea augemus. Magnã temporis partẽ transimus dormiendo, magnam otio vacando, magnam malè agendo. Ecce fratres, præteriit dies hesterna nõ amplius reditura, & presens hora iam non erit. Omne tempus more fluuij irremeabiliter transit. Itaque fratres, illud modicum temporis, quod nobis à

Gratia operans. *Gratia cooperãs.*

Clamandũ et pænitendum dum licet.

Spatium temporis datum ad pænitentiã nõ negligendum.

Tempus perditũ quando. Deo datur, non inutiliter transeamus. Perdimus enim omne tempus illud, in quo de Deo, & de anima nostra non cogitamus. Videamus igitur ne diem, ne horam amittamus. Sed sicut solebant antiqui Patres in sero omnem diurnum laborem, & in manè nocturnam cogitationem, vel delectationem ad memoriam reuocemus. Et si quid mali contraximus, pœnitentia tergamus: si quid boni magis augeamus, & tempus in quo nihil boni fecimus, nos amisisse ploremus: & in tempore quod superest nobis, amissi damnum temporis recō pensare satagamus. Cùm autem vniuersum tempus obseruandum sit nobis, maximè Quadragesimale tempus obseruare debemus. Hoc enim quasi decima totius anni Deo consecrandum est, vt in hoc emẽdemus quod in cæteris tẽporibus transgressi sumus. Celebrate itaque fratres mei, inchoata ieiunia, non qualicunq; modo, sed sicut ait Propheta Ioël:
Ioël. 2. Sanctificate ieiunium. *Quomodo sanctificatur ieiunium.* Sanctificatur enim ieiunium per pœnitentiam, per eleēmosynam, & per orationẽ. Sic maceretur corpus per ieiunij abstinentiam, quod humilietur & purificetur anima per pœnitentiam, Dei misericordia imploretur per eleēmosynam, mala repellantur & bona impetrantur per orationẽ. Considerate ieiuniũ vestrum, quia propter vos ieiunauit Dominus noster Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA I. QVADRAGESIMAE.

2. Cor. 6. NEmini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nos sicut Dei ministros, &c. In hoc secundo capitulo fratres charissimi, hortatur nos Apostolus, vt irreprehensibiles *Ministri vniuersaliter, qui.* tanquam Dei ministros nos exhibeamus. Cùm autẽ ministri Dei vniuersaliter possint dici, quicunque gratiam à *Prou. 29.* Deo sibi datam rectè administrant, tamen ad ministros sanctæ Ecclesiæ specialiter refertur. Nos ergo fratres mei, qui sumus ministri altaris, & dispensatores verbi Dei, monet Apostolus, vt in omnibus exhibeamus nosmetipsos, sicut Dei ministros. Sicut enim iuxta Salomonem, malus Princeps impios habet ministros: ita contrariò con-*Leuit. 10. 20.* ueniens est, vt sanctus Dominus sanctos habeat, mini-

stros.

ſtros. Vnde ipſe ait: Sancti eſtote, quoniam ego ſanctus ſum. Multum enim Deũ exacerbat miniſter fœdus. Peccatori autem dicit Deus. Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuũ. Enumerat igitur Apoſtolus ſex, in quibus præcipuè nos tanquam Dei miniſtros debemus exhibere: In euitatione offenſionis, in patientia afflictionis, in operibus bonis, in virtutibus, in verbo rectæ prædicationis, in iuſto vſu proſperitatis & aduerſitatis. Primò igitur monet vt exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros in euitatione offenſionis, cùm dicit: *Nemini dantes vllam offenſionem, vt non vituperetur miniſteriũ noſtrum:* Videlicet, vt nec per inobedientiã, nec per negligentiam offendamus Deum, nec læſione, nec malo verbo, nec malo exemplo proximum. Porrò cùm omnes debeant cauere, ne Deũ per inobedientiam offendant, præcipuè nos miniſtri Chriſti, qui etiam pro aliorum offenſis intercedere debemus. Nam ſi aliquis de populo offendit, orabit pro eo Sacerdos. Si autẽ Sacerdos offenderit, quis orabit pro eo. Et ſi incantator percuſſus à ſerpente fuerit, quis medebitur ei? Caueamus etiam fratres, ne per negligentiam Deum offendamus, quoniam iuxta Hieremiam, maledictus, qui opus Dei negligenter agit. Corripiebat quidem Heli filios ſuos, ſed quia tepidè & negligenter hoc fecit, quod perditionem cum eis incurrit. Hoc contra quoſdam noſtrûm eſt fratres, qui in diuino officio, in prædicatione & correctione, in oratione, & lectione, & in cæteris tepidi & negligentes ſumus, cùm iuxta Ioannem, Chriſtus tepidos euomat. Et iuxta Sapientem: Homo diſſolutus in operibus ſuis, ſit ſuper opera ſua diſſipantis. Læſione quoque, proximum nos miniſtri Chriſti offendere non debemus, quin potius lædentes prohibere debemus & arcere. Nam percuſſorem Epiſcopum eſſe Apoſtolus prohibet, & ille eum condemnat, qui dorſum ſuum expoſuit ad flagella, & maledictus non remaledixit. Cauere etiam nos miniſtri Chriſti debemus, ne dicto proximum offendamus, vt, ſcilicet non ſimus maledici, nec iuratores, nec detractores, nec ſcurræ, nec turpiloqui, ſed magis ſermo noſter ſale ſapientiæ conditus ſit, vt præſtet gratiam audientibus. Caueamus etiam ne malo

Pſal. 40.

In quibus Dei miniſtri ſe debẽt exhibere.

Eccle. 12.

Iere. 48.

1. Reg. 2.

Apoc. 3.

Mores miniſtrorum Eccleſiæ quales eſſe debent.

exemplo alios errare faciamus. Offensionē quoque suo exemplo aliis ponit, qui vel malè vel indiscretè agit. Propterea minister Christi caueat, ne penitus mala faciat, nec etiam bona indiscretè. Quod facit qui vel per cibum, vel per aliquod mediocre bonum scandalum ponit. Vnde

Rom.14. Apostolus: Si cibo fratrem tuum offendis, iam non secundum charitatem ambulas. Propter offensionem enim fratrum, non solum mala, sed etiam bona omnia illa, sine quibus haberi potest salus, euitanda sunt. Secundò præcipit, vt exhibeamus nos sicut Dei ministros, in patientia. Quæ in quibus necessaria sit, subiungit: *In tribulationibus*, scilicet persequutionum. Iuxta illud: Fili, ac-

Eccle. 2. cedens ad seruitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem. Et hoc contra illos est, qui volunt esse Episcopi, Sacerdotes & ministri Christi, vt hic pacem & tranquillitatem habeant, cùm Dominus mittens discipulos

Mat. 10. suos ad prædicandum, eis dixerit: Ecce ego mitto vos sicut agnos inter lupos. *In necessitatibus*, subaudi famis, frigoris & paupertatis. Et hoc contra illos, qui Episcopi, Sacerdotes, & ministri Christi volunt fieri, vt hic abundant diuitiis & deliciis: cùm econtra Magister noster, qui hic fuit pauper, non habens vbi caput reclinaret, dicat:

Episcopi, Sacerdotes

Ioan.12. Qui mihi ministrat, me sequatur. Sed quomodo fratres, diuitiis oneratus discipulus nudum & expeditum Magistrum potest sequi? *In angustiis*, scilicet, periculorum. Et hoc cōtra illos est qui prælati & ministri Ecclesiarum, ad hoc volunt fieri, vt sint securi. Qui enim plurium est custos, plus vnde timeat, habet. Persona quippè priuata de se sola timet. At pastor, & si de se securus est, tamen eum de ouibus semper timere necesse est, qui totiens periclitatur, quotiens aliqua ouium suarum periclitatur. *In plagis*, scilicet verberū, *In carceribus*, scilicet vinculorum. *In seditionibus*, populorum, scilicet contra se commotionibus. Et hoc contra illos, qui ideò volunt fieri primates & doctores Ecclesiarum, vt sine iniuria, sine contumelia, sine inquietatione viuant. Verùm si veri discipuli Christi sunt, iniurias & contumelias patientur: Cùm ipse Magi-

Qui pluriū est custos, plus habet vnde timeat.

Pastoris est de ouibus timere.

Luc.6. ster dicat: Non est discipulus super magistrum. Si me persequuti sunt, & vos persequentur. Et alibi: Amen dico

vo-

vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit. Qui autem in seculo nescit pati vel plorare, probat seipsum discipulum Christi non esse. Tertiò præcipit vt exhibeamus nos sicut Dei ministros, in bonis operibus. In quibus? *In laboribus.* Et hoc contra illos est, qui magistri Ecclesiarum ad hoc volunt esse, vt otiosi & desides fiant. Cùm ipse, qui hoc dicit Apostolus, propriis manibus laborauerit, & alios laborare fecerit, & dixerit: Qui non laborat, non manducet. Et Psalmista: Labores manuum tuarum quia manducabis. Beatus es & benè tibi erit. Et Hieronymus: Semper, inquit, aliquid operis age, vt diabolus inueniat te occupatum. Otiositas enim inimica est animæ. Et hoc contra illos Ecclesiarum magistros, qui relictis laboribus necessariis, venationibus, aleis, ludis & cæteris vanitatibus intendunt. In vigiliis debent esse ministri Christi, vigiles semper esse, non solùm in orationibus, sed etiā in regimine subditorum. Et hoc contra illos, qui vix etiam orto Sole ad Ecclesiam surgere volunt, qui in cura salsamentorum & voluptatum plus vigilant, quàm in custodia animarum. *In ieiuniis*, ieiunare debet minister Christi; & vt desideria carnis mortificet in se, & vt alios exemplo sui doceat ieiunare. Nam Sacerdos præpinguis & rubeus, qua fronte aliis abstinentiam & carnis macerationem audebit prædicare? Quartò præcepit, vt exhibeamus nos sicut Dei ministros, in virtutibus. In quibus? *In castitate.* Cùm castitas omnem deceat personam, præcipuè decet Sacerdotem. Vnde & in lege quando Sacerdotes ministrabant in templo, separare iubebantur, & ab vxoribus, & à vino. Ipsi etiam gentiles, non nisi castos constituebant Sacerdotes. Quorum si aliquis vel aliqua de fornicatione conuinceretur, viuens interficiebatur. Qualis ergo debet esse Sacerdos Euāgelicus, qui assiduè tenetur nō animal, non incensum, sed Dei filiū immolare? Heu quo animo, qua audacia Sacerdos concubinarius, corde & corpore pollutus, audet contingere virginitatis filiū mūdatorem animarum? *In scientia*, diuinarū, scilicet, & mundanarum rerum, quasi cum charitate habeatur, vtique virtus est. Et hoc contra illos qui dicunt paruam scientiam sufficere

Ioan.16.
Magistri Ecclesiarum desides.
2.Thes.3.
Psal 127.
Hierony.
Minister Christi ieiunare debet.
Castitas decet omnem personam.
Sacerdos Euāgelicus.

sacerdoti. Quem enim plus est necesse sapere, quàm iudicem animarũ? Debet igitur vtrũque scire testamentũ, vt vtroque cornu ventilet inimicos crucis Christi: Et sit semper paratus reddere ratione de illa fide & spe, quæ in nobis est. Et sit similis patri familiâs, qui profert de thesauro suo noua & vetera. *In longanimitate*, patientiæ scilicet & spei, vt nulla grauedine, vel longitudine aduersitatũ à virtute patientiæ & spei sanseat. Et hoc contra illos, qui quolibet damno etiã temporali mouentur & muliebriter plorant: cùm ministrũ Christi tanta deceat fortitudo, vt omnia temporalia ridens amittat. *In suauitate*, scilicet vt minister Christi non execretur, non irrideat peccatores, sed potius suauitate verbi, & exempli & veniæ, illos alat & alliciat. Et hoc contra illos, qui arroganter intonant & execrantur in populũ sibi cõmissum, calamum conquassatũ contèrentes, & lignum fumigans extinguentes. *In spiritu sancto*. Ac si diceret: Non solùm habeat minister Christi hanc vel illam virtutẽ, sed etiã ipsum fontẽ gratiarũ, Spiritum sanctũ: *In charitate non ficta*, vt scilicet non diligamus verbo, neq; lingua, sed opere & veritate. Ficta est charitas cũ quis diligit in prosperis, & deficit in aduersis. Hoc contra illos qui blandis verbis, liberalibus promissis, & fictis obsequiis diuites venerantur, quam non habent interius, exterius dilectionẽ simulantes. Quintò præcipit vt exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in verbo veritatis, secundũ illud Esa. Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annũtia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Et alibi: Væ mihi quia tacui. Et Apostolus: Prædica, inquit, verbũ Dei, insta opportunè, importunè. Debet autem verbum prædicator prædicare non suum, sed veritatis, quia scriptum est: Annuntiabis eis ex me. Et Petrus: Si quis loquitur, inquit, quasi sermones Dei. *In virtute Dei*, subaudis verbo veritatis proficiente: Quia nisi sit intus qui doceat, in vanum lingua laborat doctoris. Quia nec qui plantat, nec qui rigat, aliquid est, sed qui incrementum dat Deus. Et hoc contra illos est, qui sunt stulti & superbi: & qui se iactant in verbis suis, & in virtute sua, & in sapientia sua, non vt proficiant, sed vt gloriosi appareant.

Sacerdos debet scire vtrunque testamentum.

1. Ioan. 3.

Charitas ficta.

Esa. 58.

Esa. 6.

2. Tim. 4.

Ezech. 3.

1. Pet. 4.

1. Cor. 3.

Sextò præcipit, *Vt exhibeamus nos ficut Dei ministros*, in recto vſu proſperitatis & aduerſitatis. Quod fiet, ſi muniti fuerimus, *per arma iustitiæ à dextris & à ſiniſtris*: Vt, videlicet iuſtitia armemur, contra proſpera, & contra aduerſa, vt illa valeamus iuſtè moderari, & iſta æquanimiter pati. Exponensque dexteræ partes & ſiniſtræ ſubiungit: *Per gloriam & ignobilitatem*, ſubaudis exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros, vt, ſcilicet nec per vanam gloriam nobilitatis vel virtutis extollamur, nec per ignobilitatem huius vel illius deiiciamur. Quod certè contra illos eſt, qui nobilitatem parentum ſuorum iactitant, vel ignobilitatem illorum erubeſcũt: *Per infamiam & bonã famam*, Vt videlicet infamiam, bonorum operum ſplendore ſuo peremus. Vel ſi ora detractorum, nec per bona opera obſtrui poſſunt, æquanimiter feramus, ſcientes quia Chriſtus dictus fuit ſeductor, vorax, potator vini, & amator meretricum, vt Mariæ Magdalenæ, & Publicanorum, vt Matthæi. Bonam verò famam & operibus probemus, & per eam non noſtram, ſed Dei gloriam quæramus, & profectum proximorum. Iuxta illud: Sic luceant opera veſtra bona coram hominibus, vt glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Quod verò dixerat per infamiam & bonam famam, exponens ſubdit. *Vt ſeductores & veraces*. A quibuſdam enim habemur vt ſeductores, & tamen habemur ab aliis & ſumus veraces. Sicut qui ignoti & reprobati habemur à quibuſdam, & tamen ſumus cogniti Deo: *Quaſi morientes*, id eſt digni morte dicimur à quibuſdam: *Et ecce viuimus*, & hîc vita virtutũ, & in futuro vita æterna, *Vt caſtigati*, propter peccata noſtra dicimur à quibuſdam, & tamen non ſumus mortificati. Notandum verò eſt fratres mei, quod ait Apoſtolus: *Vt ſeductores, ſicut qui ignoti: quaſi morientes*: Et econtrario dixit, ſine, vt ſine, ſicut ſine, quaſi veraces, noti viuimus: quoniam tanta debet eſſe in prædicatore ſanctitas, quod non poſſit aliquis malè dicere de eo, niſi mentiẽdo. *Quaſi triſtes*, ſubaudi ſumus inter miſerias huius ſeculi: & tamẽ in ſpe vitæ cœleſtis ſumus gaudentes. *Sicut egentes*, rebus ſcilicet temporalibus; tamen multos diuitiis cœleſtibus locupletantes. *Tanquam nihil habentes, & omnia poſſidentes.*

Partes dextere & ſiniſtræ.

Mat. 5.

Mat. 9.

sacerdotis. Quem enim plus est necesse sapere, quàm iudicem animarũ? Debet igitur vtrũque scire testamentũ, vt vtroque cornu ventilet inimicos crucis Christi: Et sit semper paratus reddere rationẽ de illa fide & spe, quæ in nobis est. Et sit similis patrifamiliâs, qui profert de thesauro suo noua & vetera. *In longanimitate*, patientiæ scilicet & spei, vt nulla grauedine, vel longitudine aduersitatũ à virtute patientię & spei fatiscat. Et hoc contra illos, qui quolibet damno etiã temporali mouentur & muliebriter plorant: cùm ministrũ Christi tanta deceat fortitudo, vt omnia temporalia ridens amittat. *In suauitate*, scilicet vt minister Christi non execretur, non irrideat peccatores, sed potius suauitate verbi, & exempli & veniæ, illos alat & alliciat. Et hoc contra illos, qui arroganter intonant & execrantur in populũ sibi cõmissum, calamum conquassatũ contereentes, & lignum fumigans extinguentes. *In spiritu sancto*. Ac si diceret: Non solùm habeat minister Christi hanc vel illam virtutẽ, sed etiã ipsum fontẽ gratiarũ, Spiritum sanctũ: *In charitate non ficta*, vt scilicet non diligamus verbo, neq; lingua, sed opere & veritate. Ficta est charitas cũ quis diligit in prosperis, & deficit in aduersis. Hoc contra illos qui blandis verbis, liberalibus promissis, & fictis obsequiis diuites venerantur, quam non habent interius, exterius dilectionẽ simulantes. Quintò præcipit vt exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in verbo veritatis, secundũ illud Esa. Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Et alibi: Væ mihi quia tacui. Et Apostolus: Prædica, inquit, verbũ Dei, insta opportunè, importunè. Debet autem verbum prædicator prædicare non suum, sed veritatis, quia scriptum est: Annuntiabis eis ex me. Et Petrus: Si quis loquitur, inquit, quasi sermones Dei. *In virtute Dei*, subaudis verbo veritatis proficiente: Quia nisi sit intus qui doceat, in vanum lingua laborat doctoris. Quia nec qui plantat, nec qui rigat, aliquid est, sed qui incrementum dat Deus. Et hoc contra illos est, qui sunt stulti & superbi: & qui se iactant in verbis suis, & in virtute sua, & in sapientia sua, non vt proficiant, sed vt gloriosi appareant.

Sacerdos debet scire vtrunque testamentum.

1. Ioan. 3.

Charitas ficta.

Esa 58.

Esa. 6.

2. Tim. 4.

Ezech. 3.

1. Pet. 4.

1. Cor. 3.

Sextò

Sextò præcipit, *Vt exhibeamus nos ficut Dei ministros*, in recto vſu proſperitatis & aduerſitatis. Quod fiet, ſi muniti fuerimus, *per arma iuſtitiæ à dextris & à ſiniſtris*: Vt, videlicet iuſtitiâ armemur, contra proſpera, & contra aduerſa, vt illa valeamus iuſtè moderari, & iſta æquanimiter pati. Exponensque dexteræ partes & ſiniſtræ ſubiungit: *Per gloriam & ignobilitatem*, ſubaudis exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros, vt, ſcilicet nec per vanam gloriam nobilitatis vel virtutis extollamur, nec per ignobilitatem huius vel illius deiiciamur. Quod certè contra illos eſt, qui nobilitatem parentum ſuorum iactitant, vel ignobilitatem illorum erubeſcũt: *Per infamiam & bonã famam*, Vt videlicet infamiam, bonorum operum ſplendore ſuperemus. Vel ſi ora detractorum, nec per bona opera obſtrui poſſunt, æquanimiter feramus, ſcientes quia Chriſtus dictus fuit ſeductor, vorax, potator vini, & amator meretricum, vt Mariæ Magdalenæ, & Publicanorum, vt Matthæi. Bonam verò famam & operibus probemus, & per eam non noſtram, ſed Dei gloriam quęramus, & profectum proximorum. Iuxta illud: Sic luceant opera veſtra bona coram hominibus, vt glorificent patrem veſtrum qui in cœlis eſt. Quod verò dixerat per infamiam & bonam famam, exponens ſubdit, *Vt ſeductores & veraces*. A quibuſdam enim habemur vt ſeductores, & tamen habemur ab aliis & ſumus veraces. Sicut qui ignoti & reprobati habemur à quibuſdam, & tamen ſumus cogniti Deo: *Quaſi morientes*, id eſt digni morte dicimur à quibuſdam: *Et ecce viuimus*, & hîc vita virtutũ, & in futuro vita æterna, *Vt caſtigati*, propter peccata noſtra dicimur à quibuſdam, & tamen non ſumus mortificati. Notandum verò eſt fratres mei, quod ait Apoſtolus: *Vt ſeductores, ſicut qui ignoti: quaſi morientes*: Et econtrario dixit, ſine, vt ſine, ſicut ſine, quaſi veraces, noti viuimus: quoniam tanta debet eſſe in prædicatore ſanctitas, quod non poſſit aliquis malè dicere de eo, niſi mentiẽdo. *Quaſi triſtes*, ſubaudi ſumus inter miſerias huius ſeculi: & tamẽ in ſpe vitæ cœleſtis ſumus gaudentes. *Sicut egentes*, rebus ſcilicet temporalibus; tamen multos diuitiis cœleſtibus locupletantes. *Tanquam nihil habentes, & omnia poſſi-*

Partes dextera & ſiniſtra.

Mat. 5.

Mat. 9.

dentes. Pensandum quoque est hic fratres mei, quoniam sicut tristes, sicut egentes, tanquam nihil possidentes dicit Apostolus: Et absolutè dicit gaudētes, locuplentātes, omnia possidentes. Ostendens quod omnia temporalia non verè sunt, sed quasi in somnio apparent. Sicut enim loquitur qui in somno aliquid vidit, quasi equitabā, quasi currebam, & huiusmodi. Spiritualia verò & cœlestia bona, verè sunt, quoniam sempiterna. Diuitiæ quippè fratres mei, & gloriæ & honores huius mundi, ita citò euanescunt, quod post mortem, nec etiam fuisse videantur.

Temporalia nō verè sunt.

Psal.75. Vnde Psalmista: Dormierunt, inquit somnum suum, & nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis. Econtra verò tristitia, egestas, & ignobilitas, quas patiuntur Sancti in hoc seculo, sic citò transibūt, vt post quasi somnum fuisse videantur. In futuro verò dabitur econtrario diuitibus pro vanis diuitiis vera & æterna paupertas: pro vana lætitia, vera & æterna tristitia: pro vanis honoribus, vera & æterna ignominia. Sanctis verò dabitur, pro vana huius seculi tristitia, vera & æterna lætitia: pro vana egestate, veræ & æternæ diuitiæ: Pro vana ignobilitate verus & æternus honor. Quibus nos adiungat Deus & Dominus noster, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA PRIMA Quadragesimæ.

Mat.4. D*Vctus est Iesus in desertum à spiritu, vt tentaretur à diabolo. Et cū ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus, postea esuriit*. Quoniam quadragesimale Christi ieiunium hodie fratres charissimi inchoamus, conuenienter euangelica lectio historiam huius ieiunij continēs hodie recitatur. In qua lectione hic primum nobis quærendū videtur, quare Christus Deus & Dominus noster, qui in sua sanctissima carne nullam penitus sensit rebellionē, ieiunare voluit & tentari? Ieiunare igitur & tentari voluit ob tres causas: ob ministeriū, ob triūphum, ob exemplum. Ob ministerium, quoniā voluit demonstrare se & suum ieiuniū per legē & Prophetas fuisse præfiguratū. Ieiunauit quippè Legislator Moyses quadraginta diebus: ieiunauit quoque & Helias eximius Prophetarum.

Quare Christus ieiunare & tentari voluit

phetarum totidem diebus. Ieiunauit etiam & Christus legis & Prophetarum Dominus, totidem diebus. In quibus & præmia ieiunantium pariter fratres attendamus. Ieiunauit Moyses quadraginta diebus, & loquutus est cum Deo, & accepit legem. Ieiunat quoque & Helias, & cum Deo loquitur, & flammeo rapitur curru. Ieiunat etiã Christus, & accedentes Angeli, ei ministrant. Sed cum Moyses & Helias homines vtique puri, post quadraginta dierum ieiuniũ, non leguntur esurisse, quare Christus verus Deus voluit esurire? Triplici de causa, vt, scilicet se verum hominem demonstraret: vt sua esurie voluntaria, nostram necessariam redimeret, vt esuriendo, tentandi occasionem diabolo præberet. Ob triumphum quoque voluit Dominus ieiunare & tentari, vt, scilicet nobis de carne, de diabolo, & de mundo triumpharet. Vicerat quippè diabolus primum hominem parentem nostrum, tentando eum de tribus, de gula, de cupiditate, de vana gloria. De gula eum tentauit & vicit, quando eum ambire scientiam boni & mali persuasit. De vana gloria siue superbia eum tentauit & vicit, quando vt ambiret, vt Deus esset, ei persuasit. In his tribus fratres charissimi, tota mundi malitia continetur, à quibus nos dehortatur Ioannes, dicens: Nolite diligere mundum, nec ea quæ in mundo sunt: quoniam quicquid in mundo est, est concupiscentia carnis, aut oculorum, aut superbia vitæ, quæ non est ex Deo patre. His tribus victus homo, fuit subiectus omni malitiæ carnis, mundi, & diaboli. Ieiunare igitur & tentari voluit Christus, vt nobis triumpharet de diabolo, carne simul & mundo. Diabolus quidem in iisdem tribus tentauerat & vicerat Adam. Tentauit & Christum, sed ab eo deuictus est. De gula quippè tentauit eum, cùm dixit: *Si filius Dei es, dic vt lapides isti panes fiant*. Sed in tentatione sua Christus eum succumbit, cùm ei dicit: *Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei.* Ac si diceret: In tẽdando, de solo pane corporali mẽtionem facis; cũ homini magis sit necessarius spiritualis. De cupiditate tẽtauit Christũ, cũ ei dixit: *Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraueris me.* Sed in ipsa tẽtatione à Christo superatur, cùm ei dicitur: *Scriptum est, Dominum*

Post ieiunium Moyses accepit legem.

Quare Christus esuriit.

1. Ioan. 2.

Deum

Nulla creatura eo cultu quo Deus adoranda est.

Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Acsi diceret: Nulla creatura eo cultu quo Deus adorāda est. De vana gloria siue de superbia tentauit eū, cùm dixit ei: *Si filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim: quia angelis suis Deus mandauit de te, vt custodiāt te in omnibus viis tuis, In manibus portabunt te, ne vnquam offendas ad lapidem pedem tuum.* Sed in ipsa sua tentatione à Christo superatur, cùm ei dicitur: *Non tentabis Dominum Deum tuum.* Acsi diceret: Non est Deus tentandus, cùm de ratione habemus quid faciamus. Porrò cum diabolus hac præcipuè intentione Christum tentaret, vt tentando an filius Dei esset, (quod maximè scire cupiebat) exploraret, Dominus ita eius tentationes respondendo superat, vt eum semper dubium relinquat. Non enim ait, me adorabis, vel me nō tentabis, sed tantum in tertia persona testimonia legis induxit. Sic igitur diabolus victus & confusus fugit. *Et ecce Angeli accedētes ad Christū ministrabant ei.* Quod victoriæ signum est simul & deitatis. Ob exemplum etiam ieiunare & tentare voluit Christus, vt, videlicet, exemplo suo quomodo ieiunare, & quomodo tentationibus resistere debemus, demonstraret. Nec in faciendis solum instruxit nos, sed & in ordine faciendorū. Primò quippè baptizatur in spiritu, & mox à spiritu ducitur in desertum. Ieiunat, esurit, tentatur, superat, & ministratur ei. Nos quoque fratres charissimi, sequentes exemplum saluatoris nostri, si purè ieiunare volumus, prius in spiritu baptizemur. Sed quoniam nos post baptismum lapsi, iterum rebaptizari non possumus, saltem vel per pœnitentiam, quæ est in Ecclesia, lauachrum, emundemur: iuxta illud Esaię: Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis: Quiescite agere peruerse, & discite benefacere. Pœnitentia enim præcedere debet ieiunium, sine qua, nec ieiunium, nec aliquod bonum placere potest. Vt ergo Deo nostrum possit placere ieiuniū mox in principio quadragesimæ, festinemus ad lauachrū pœnitentiæ. Mundati verò per pœnitentiæ spiritum, non per nos, sed in seipso duce spiritu ducamur in desertū, id est in vitam religionis. Quę bene fratres dicitur desertum tum quia à multis deseritur, & à paucis colitur, tum quia

Christus ieiunauit ob exemplū.

Christus in faciendis & in ordine faciendorum nos instruxit.

Esa. 1.

Pœnitentia præcedere debet ieiunium.

non habet luxus & luxurias voluptatũ, sed sequitur asperitatem virtutum, tendens sursum per arduam viam & angustam. In hoc igitur, Fratres charissimi, deserto, ieiunemus quadraginta diebus, id est per totã hanc vitam præsentem, quæ per quatuor tempora protelatur. Ieiunium autem est tam spirituale quàm corporale. Spirituale ieiunium est ieiunare à peccato. Corporale ieiunium, est abstinere à cibo. Porrò spirituale ieiuniũ sine corporali semper valet: Corporale verò sine spirituali, nunquam valet. Vnde Dominus per Esaiam: Quod est, inquit, ieiunium quod elegi? nunquid tanquam circulum contorquere caput suum, & saccum & cinerem sternere? Nónne hoc est ieiunium quod elegi, dicit Dominus? Dissolue colligationes impietatis, pone fasculos deprimentes Ieiunemus igitur, fratres, dupliciter, & à peccato in mente, & à cibo in corpore. Verum, fratres, nobis qui per multa illicita offendimus, non sufficit, nisi etiam à quibusdam licitis abstineamus. Itaque vt per abstinentiam à licitis expiemus, ea quæ commisimus in illicitis omnibus, sed etiam à licitis quibusdam ieiunemus, vt cùm liceat nobis edere pisces, bibere vinum, molliter indui & iacere, abstineamus. Et quod ita facere debeamus, ostẽdit Dominus, qui ieiunantes Israëlitas, non solùm de illicitis, sed etiam de quibusdam licitis reprehendit, per Esaiam dicens: In diebus ieiuniorum vestrorum inueniuntur voluntates vestræ. Ecce ad lites & contentiones ieiunatis, & percutitis pugno impiè, & omnes debitores vestros repetitis. Ecce arguit eos de hoc quod debitores suos repetebant: non quod hoc non sit licitũ, sed quia qui vult bene ieiunare, debet etiam à licito, & à quibusdam aliis abstinere. Debemus etiam fratres mei, secundum Ioëlem, sanctificare ieiuniũ, quod vtique fit per opera pietatis & misericordiæ. Eleëmosyna verò sine ieiunio valet: ieiuniũ verò sine eleëmosyna non valet. Vnde Dominus per Prophetã: Cùm ieiunatis, nunquid mihi ieiunatis? Et cùm manducauistis & bibistis, nónne vobismet mãducauistis & bibistis? Sibi & nõ Deo ieiunat, & sibi & non Deo manducat & bibit, qui quod ieiunando sibi subtrahit, non pauperibus erogat, sed sibi percipiendum reseruat. Nos ergo fratres mei, cùm ieiunamus,

Duplex ieiunium.

Esa. 58.

Sanctificandũ ieiunium.

Zach. 7.

Quomodo ieiunandũ. mus, Deo non nobis ieiunemus. Quæ nobis subtrahimus, pauperibus tribuamus: ad mensam nostram Christum in pauperibus recipiamus, nudos vestiamus, infirmos visitemus, captiuos redimamus, sicut Dominus monet per Isaiam: Dimitte, inquit, eos qui confracti sunt liberos, & omne onus disrumpe. Frange esurienti panem tuum, & egenos, vagosque induc in domum tuam. Cùm videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne despexeris.
Esuriendũ ad exemplum Domini. Esurire quoque ad exemplum Domini debemus fratres charissimi, & corporaliter & spiritualiter. Corporaliter esurire debemus, vt videlicet non præueniamus esuriem, nec in fastidium vertamus, nec vltra modum extendamus.
Esuriem, fratres mei, præuenire non debemus, quod faciunt qui comedunt antequam esuriant, qui horam canonicam comedendi non expectant. De quo vitio reprobatur Esau: qui modicum esuriei ferre non valens, ob modicum lenticulæ suam vendidit primogenituram. Nos verò fratres, esuriem viriliter portemus, nec nisi in nona vel post nonam panem manducemus. Rursus nec esuriem in fastidium vertamus, quod faciunt qui viles cibos fugientes, delitiosis & exquisitis cibis, vel si hos non inuenerint, vilioribus accuratè & delitiose paratis, gulæ plus satisfaciunt quàm naturæ. Ob primum vitium
Israelitæ. reprobantur Israëlitæ, qui fastidientes manna, carnes malo suo postulauerunt. Ob secundum verò vitium, damnantur filij Heli, qui communes carnes sacrificij fastidien-
Filii Heli. tes, accuratè sibi deorsum procurabant. At nos fratres, semper ita esuriamus, vt viles cibos non fastidiamus, sed cibos viles & viliter paratos, quasi dilitias comedamus.
Rursus nec esuriem nostram vltra modũ protendamus: quod faciunt illi qui duos vel tres dies sine cibo manentes, tandem nimium esurientes nimiam rapiunt refectionem: in vtraque nimietate peccantes pariter. Quod nos charissimi, deuitantes quotidie parum comedamus: quia melius est quotidie parum, quàm raró nimium manducare. Ita igitur comedamus, vt semper esuriamus: & ita semper esuriamus, quod quotidie parum comedamus. Quod vtique ieiunium tantò est sanctius, quantò habet magis temperantiæ, & vanæ gloriæ minus. Spirituali-

ter etiam esurire debemus, illa vtique fame, quam Dominus promisit se missurum in terram: famē scilicet non panis, non vini, sed famem verbi Dei: de qua Dominus in Euangelio. Beati, inquit, qui esuriunt & sitiunt Iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Itaque fratres mei, esuriamus verbum Dei lectioni, orationi, & sacræ scripturæ meditationi auidè insistentes: esuriamus & sitiamus iustitiam, & hîc eam auidè sectantes, & ad eius futuram in alia vita perfectionem toto desiderio festinantes. Tentari etiam exemplo Christi nos oportet, fratres charissimi, à diabolo, qui bene incipientibus inuidet & obsistit. Contra quem Sapiens nos hortatur: fili, inquit, accedens ad seruitutem Dei, præpara animam tuam ad tentationem. Quippè quandiu diabolo non resistis, obsistere non curat: sed cùm resistere incipis, statim obsistit. Quandiu enim filij Israël fuerunt in Ægypto sub Pharaone, non leguntur tentati fuisse: sed ex quo inceperunt iter per mare rubrum, tentantur de gula, cùm quærunt carnes in deserto: in terra promissionis: de luxuria, cùm fornicantur cum Madianitis: de idololatria, cùm fabricant vitulū: de gloria, cùm petunt Sacerdotium & principatum. Hæc omnia fratres mei, in figura contingebant illis. Nos quoque fratres mei, dum diabolo seruimus, nos non tentat, sed cùm incipimus ab eo discedere, & per baptismum pœnitentiæ, & ieiunium deserti ad æternam patriam tendere, statim nos tentat. Sed nos sequentes Christum, qui non per potentiā, sed per humilē responsionem eum deuicit: per humilitatem ei resistamus. Si nos suadet comedere, vel ante tempus, vel delitiose, vel intemperanter, ei respondeamus. Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Si suadet vt sibi, vel pecuniæ, vel luxuriæ seruiamus, respondeamus: Scriptum est: Dominum Deum tuū adorabis, & illi soli seruies. Si tentat nos de gloria, vt in apertum nos præcipitet periculum, cùm habeamus de ratione quid sit faciendnm, respondeamus: Non tentabis Dominum Deum tuum. Si tentat nos de luxuria, respondeamus, scriptum est: Adulteros & fornicatores iudicabit Deus. Si de mendacio, respondeamus: Perdes omnes qui loquuntur mēdacium.

Mat.5. *Eccle.2.* *Quando diabolus non tentat.* *Mat.4.* *Heb.13.* *Psal.5.* *1. Ioan.2.*

Si de odio: respondeamus, scriptum est: Qui odit fratrem suum, homicida est: Et ad similes tentationes, similia inducamus de scipturis testimonia. Si sic fratres, si sic fecerimus, Deo auxiliãte vincemus & fugabimus diabolum, & aderunt nobis tanquam victoribus angeli & administratorij spiritus, conciues & coadiutores nostri, quibus gaudium est in cœlis coram Domino super vno peccatore pœnitentiam agente, quàm nos purè agere concedat qui pro nobis ieiunauit Iesus Christus Dominus noster qui cũ Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus. Amē.

DOMINICA II. QVADRAGESIMAE.

Philip. 3. Thes. 4. *Fratres rogamus vos & obsecramus in Domino Iesu, vt quemadmodum accepistis à nobis qualiter vos oporteat ambulare & placere Deo, sic & ambuletis vt abundetis magis, &c.* In prima huius lectionis parte, fratres charissimi, rogat nos Apostolus, & obsecrat in Domino Iesu id est, per Dominum Iesum adiurat. De quo? non vt mũdani homines de salute sua, sed de nostra. In quo ostendit se vt verum magistrum, & verum patrem paterno affectu de nostra salute sollicitum esse. Quem nos quoque charissimi fratres, filiali affectu debemus audire & imitari. Non autem sufficit vero Patri semel filium admonere, sed paterna sollicitudine, eadem ei reiterat sæpè. Sicut ipse Philip. 3. alibi dicit: Eadem fratres, repetere vobis, mihi quidã non pigrum, vobis autē necessarium. Hinc est ergo quod admonitionem, quam prius fecerat, repetit cùm subdit: *Vt quemadmodũ accepistis à nobis qualiter oporteat vos ambulare & placere*, id est ambulando placere Deo, *sic & ambuletis, vt abundetis magis*. Comparat autem hic Apostolus vitam ambulationi. Qui enim rectè ambulat, tria facit: proponit sibi metam ad quam festinet, viam intrat, mouet se addendo passum passui, leugam leugæ, dietam dietæ, quousque ad propriam metam perueniat. Sic fratres mei, sic quicunque vult rectè viuere, metam sibi statuat Deum, viam intret, id est fidem teneat. Proficiendo addat bonum opus bono operi: bonum studium, bono studio: bonam dietam, bonę dietæ: vt sic ad Deum valeat peruenire. Non enim sufficit fides sine operibus habentĩ locum & tempus, sicut nec via sine progressu. Quia, vt

ait

ait Iacobus, fides sine operibus mortua est: & item, dicis quia credis, & dæmones credunt & contremiscunt. Sed nec sufficiunt opera sine fide, sicut nec celerrimus cursus extra viam. Itaque fratres mei, si rectè vultis ire, proponite vobis in omnibus finem Deum. Qui enim vadit & nescit quò, nō ambulat, sed errat. Tenete fidei viam, quia sine fide impossibile est quisquam placere Deo. Proficite etiam in operibus, sine quibus non est promouere, sed remanere. Quæ autem sit recta ambulatio & placita Deo exponit cùm subdit: *Hæc est autem voluntas Dei sanctificatio vestra.* In quibus verò consistat sanctificatio, ostendit cùm subdit: *Vt abstineatis à fornicatione, vt sciat vnusquisque possidere vas suū in sanctificatione & honore, &c.* Consistit autem sanctificatio in duobus in euitatione passionum desiderij per munditiam, & in euitatione offensionis proximi, per innocentiam. Porrò spiritualem fornicationē ostendit euitandā cùm ait: *Vt abstineatis à fornicatione.* Dicitur autem idololatria rectè fornicatio, quia sicut per temporalem fornicationem spōsa à sponso separatur, ita per idololatriam anima à spirituali sponso Deo seiungitur. Ideoque fratres semper firma fide Deo adhæreamus, cùm nullorum malorum, sed bonorū auctorem credamus. Credamus nos omnia bona quæ habemus ab eo accipere: sola verò mala à nobis esse. Credamus eum quoque remuneratorem omnium bonorum, vltorē verò malorū. Credamus & cętera quę fides tradidit Catholica. Passiones quoq; desiderij monet per munditiā excludendas, cùm subdit: *Vt sciat vnusquisque possidere vas suū in sanctificatione & honore, non in passionibus desiderij, sicut Gētes quæ ignorant Deum.* Vocat autem cor siue corpus nostrū vas: eò quòd in ministeriū Dei creatū est. De quo alibi idem Apostolus: Nōnne licet figulo facere de eadem massa aliud quidē vas in honorem, aliud verò in contumeliam. Et quidē fratres mei, Deus omnia corda & corpora nostra, quantum in ipso est, fecit in honorem. Ille verò corpus & cor suum, vas contumeliosum facit, qui per turpitudinem & fœditatem vitiorū, se turpem & immūdum reddit. Monet ergo nos Apostolus, vt sciat vnusquisque possidere vas suum: *in sanctificatione*, id est, emundatione:

Fides nō sufficit sine operibus.

Heb. 11.

Sanctificatio in duob. consistit.

Idololatria.

Rom. 9.

Corda & corpora nostra facta in honorem.

tione: vt ſcilicet omnis turpis cogitatio à mēte, & omnis turpis actio à corpore tollatur. Sciat etiam poſſidere vas ſuū in honore: vt ſcilicet cor corpusq; noſtrū virtutibus ornetur, vt ita habitatore Spiritu ſancto honoretur. *Non in paſsionibus*, inquit, *deſiderij*. Paſſiones deſiderij vocat omnes turpes voluntates, quibus gentes Deum ignorantes inuoluūtur ignari Dei & vitæ æternæ, more ferino ad omnes carnis voluptates tanquā ad magna bona abſque freno currunt. Sed ſi ſunt paſſiones, quomodo ſunt deſiderij, vel ſi ſunt deſiderij, quomodo ſunt paſſiones. Paſſiones quidem fratres mei, quantū ad ſpiritū ſunt, qui per eas patitur, excæcatur & à Deo ſeparatur. Deſiderij verò ſunt, quantū ad carnem, quæ in eis temporaliter delectatur. Contra hoc orat Pſalmiſta: Non tradas, inquit, me à deſiderio meo peccatori. A deſiderio ſuo peccatori traditur, qui per impletionem deſiderati peccati diabolo mancipatur. Hinc etiam per eundem Prophetam Dominus dicit: Et dimiſi eos ſecundum deſideria cordis eorum: ibunt in adinuentionibus ſuis. Hoc fratres mei, eſt ſignum magnæ iræ Dei, quando peccatoris deſideriū non impedit, ſed eum in deſiderata peccata cadere permittit. Itaque fratres hæc mala deſideria fugiamus, & munditiam mentis, (quæ ſola videbit Deum) omni vigilātia cuſtodiamus: vt vas cordis & corporis noſtri poſſideamus, & non ab eis poſſideamur, ſed eorum prauos motus retundamus, vt inhabitatore Deo, honorari mereamur. Offenſionem quoque proximi euitandam nobis, monet Apoſtolus, cùm ſubdit: *Ne quis ſupergrediatur, vel circumueniat in negotio fratrem ſuum*, id eſt, nec per violentiam, nec per fraudem, nec apertè, nec occultè ei noceat. Hoc præcipuè negotiatores & mercatores confutat, & omnes qui faciunt lucrum ſibi cum damno proximi, cum lex dicat naturalis: Non facias alij quod tibi non vis fieri. Qui habent apud ſe pondus & pōdus, menſuram & menſuram, vlnam & vlnam. Cùm dicat Salomō: pondus & pondus, ſtatera & ſtatera, vtrumq; eſt abominatio apud Deū: Qui iurāt vt fallant, iuxta quod idem Salomon dicit: Malum malum eſt, dicit omnis Emptor, cùm autem receſſerit, tunc gloriabitur. Confutat etiam nihilominus illos, qui

Paſsiones deſiderii.

Pſal. 139.

Pſal. 8.

Signum iræ Dei.

Negotiatores & mercatores.

Prou. 20.

qui in iudicio opprimunt pauperem prece vel pretio, iura subuertentes, vt iungant domum ad domum, viniam ad viniam, agrum ad agrum. Quod fratres mei, omni modo cauete, quoniam vt subiungit Apostolus: Deus vindex est talium. Puniet videlicet qui prędicta operantur, vel tēporaliter ad purgationem, vel ęternaliter ad dānationem. Nos ergo fratres, dum licet peccata nostra lachrymis abstergamus, fide & obedientia Deo adhæreamus, vas nostrum per munditiam sanctificemus, & innocentiam proximis exhibeamus: quoniā, vt subiungit Apostolus: *Non vocauit nos Deus in immunditiam, sed in sanctificationem & honorem, vt simus sancti, sicut & ipse sanctus est*: Misericordes, sicut ipse misericors est. Iusti sicut ipse iustus est: Et in futuro gloriosi, sicut & ipse gloriosus est: dij, sicut ipse Deus est. Quam sanctificationem, & quē honorem det nobis qui inhonorari voluit propter nos Dominus noster Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus. Amen. *In iudicio pauperes non opprimendi.*

DOMINICA II. QVADRAGESIMAE.

Egressus Iesus secessit in partes Tyri & Sidonis: & ecce mulier Chananæa de finibus illis egressa, rogabat eū dicens, & reliqua.* In hac sancti Euangelij lectione fratres charissimi, primò quę ad literā, secundò quæ ad allegoriā, tertiò quæ ad tropologiam pertinent, videamus. Primò igitur iuxta literam commēdantur nobis magnæ virtutes istius mulieris. Cuius eò magis admiranda est deuotio, quia cùm esset gentilis & expers legis & Prophetarum, tamen sanctarum, quæ in eis continentur, non fuit expers virtutum, habuit quippè fidem, feruorem & humilitatem, fidem habuit, quando Christum vt Deum adorauit, & eum absentem filiam sola voluntate sanare posse credidit. Feruorem mentis habuit, quę tam deuotè non minus mente quā voce clamauit, quod Apostolos ad interpellādum pro se cōmouerit. Perseuerantiā habuit, quando primo & secundo quasi spreta, tamē à precibus non destitit, donec petitum impetrauit. Humilitatem habuit, quę non solùm canibus, sed etiam catulis sese cōparauit, & se indignam iudicans pane, micas cadentes postulauit: Et quia talis tantaque fuit, ideò à Domino in fide laudari, & in *Mat. 15.* *Mulier Chananea.* *Feruor.* *Perseuerantia.* *Humilitas.*

Mulier Chananea quid significat. postulato meruit exaudire. Mysticè verò mulier ista collectam de gentibus significat Ecclesiā, quæ de errore idololatriæ & sorde vitiorum egressa, rogat Dominū pro qualibet suæ congregationis persona à diabolo dementata. Qui enim laborat ingluuie, vel luxuria, vel auaritia, vel ira, vel inuidiā, cæterísve vitiis, à diabolo vexatur: Et tantò peius, quantò scienter & spōtaneè ei famulatur. Quod si sancta Ecclesia pro huiusmodi persona Dominum cum firma fide, cum magna deuotione, cum perseuerantia, & humilitate rogauerit, per intercessionem Apostolorum, aliorumque sanctorū exaudiet Dominus, & personā pro qua rogatus fuerat, à potestate diaboli liberabit. Propterea fratres charissimi, quādo videmus in Ecclesia personā diabolicæ seruituti mancipatam, nō cessemus à precibus, sed clamemus corde, clamemus voce, clamemus communiter, clamemus singulariter, clamemus perseueranter.
Iacob.5. Sed si teste Iacobo multum valet deprecatio iusti assidua, multò magis plus valebit multorum assidua deprecatio iustorum. Nec simus fratres de numero illorum, qui malis Christianis, & falsis fratribus, non solùm non compatiuntur, sed etiam execrantur. Et non solùm eorum conuersionem non rogant, sed etiam timent, & quasi peccatores nunquam fuerint, peccatores inuenire veniam nolunt. Et quare hoc? Quoniam viscera charitatis non habent: non attendentes quoniam iudicium sine misericordia fiet ei qui non fecit misericordiam. Nos ergo fratres, viscera charitatis & misericordiæ semper habeamus, præcipuè peccatores, ad emendationem precibus & admonitionibus reuocare satagamus. Si enim fratres mei, magis compatiendum est misero, magis compatiendum est
Mat.9. iniquo, quàm egeno. Et si Deus non venit vocare iustos sed peccatores, nos exemplo eius peccatores ad conuersionem vocemus. Scientes quoniam qui conuerti fe-
Iacob.5. cerit peccatorem ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum, non solùm alienorum, sed etiam propriorum. Tropologicè etiā hæc mulier docet nos, quid vnaquæque persona pro filia sua, id est anima sua, à diabolo malè vexata Dominum rogatura facere debeat, quid petere, & quomodo, &

do, & per quos impetrare valeat. Rogatura enim hæc mulier pro filia sua à dæmonio vexata, exiit de finibus suis, & ad Deum accessit. Exeamus primò de veteri & mala conuersatione nostra per pœnitentiam, & mente accedamus ad Dominum, deseramus mente vitia & peccata nostra, & fide, spe, & amore sequamur Dominum. Hinc ipse dixit ad Abraham: Egredere de terra & de cognatione tua, & de domo patris tui, &c. id est: Egredere de amore terrenorum, & de cogitatione carnalium vitiorum, & de potestate diaboli, & bonis spiritualibus te ditabo. Et Psalmista: Audi filia & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum & domum patris tui. Qui enim adhuc mente in peccato habitat, in vanum laborat. Vnde dicitur: Cùm leuaueritis ad me manus vestras, non exaudiam vos: Manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. Petiit autem mulier non aurum, non argentum, non honores, sed tantùm filiæ suæ salutem. Petamus & nos fratres à Domino non transitoria, sed æterna: Non terrenam substantiam, sed tantum animæ nostræ salutem. Sic enim Dominus in Euangelio iubet: Nolite, inquit, solliciti esse dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus? sed primùm quærite regnum Dei & iustitiam eius, & hæc omnia adiicientur vobis. Qui enim vana postulabat & vanè, vanus est. Vanè autem ideò dico, quoniam cùm Ecclesia rogat pro fructibus terræ, & pro cæteris temporalibus bonis, quoniam non vana intentione, sed in Deo & ad Deũ hoc postulat, non ideò vana est. Sed qui vana, & vana intentione postulat, ille vtique vanus est.

Gen. 12.
Psal. 44.
Esa. 1.
Aeterna non transitoria petenda.
Mat. 6.

Qui autem mortem vel damnum vel vltionem inimici sui petit, malus est. De qualibus Iacobus ait: Petitis enim & non accipitis, eò quòd malè petatis. Ostendit quoque hæc mulier quomodo petendum sit, quæ cum fide, cum desiderio, cum perseuerantia, cum humilitate postulauit. Petamus & nos fratres cum firma fide, vt bonũ æternum quod poscimus, Deum potentem dare credamus, & nos consequuturos cum certa spe præstolemur. Qui enim in aliquo istorum dubitat, vel de se desperat, vel non bene credit, vel non bene sperat, & ideò non consequetur quod rogat. Vnde Iacobus: Si quis, inquit, indi-

Iaco. 4.
Petendum cum bona fide.
Iaco. 1.

get sapientia, postulet à Deo qui dat omnibus affluenter, & non improperat. Postulet autem in fide nihil hæsitans, nam qui hæsitat similis est fluctui maris, qui à vento circumfertur. Non ergo æstimet ille se accepturum aliquid à Deo. Petamus & cum desiderio fratres mei, clamantes plus corde quàm voce. Sicut Moyses & Susanna tacentes clamabant, non oremus solis labiis, sicut illi quos accusat Dominus dicens: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Non oremus tepidè, quoniam tepidos vanæ cogitatiónes infestant. Et iuxta Salomonem, muscæ morientes perdũt suauitatem vnguenti. Etsi nos infestauerint vanarum phantasmata cogitationum, nos magno feruore, eas à nobis repellamus, sicut scriptum est: Quoniam descenderũt volucres cœli super sacrificia, & abigebat eas Abraham. Non oremus multiloquio sicut hypocritæ, sed sicut Dominus ait: Cùm oraueris intra in cubiculum tuũ, & clauso ostio, ora patrem tuum. Ad literam fratres, secretũ sacratumque locũ eligere debemus ad orãdum. Sed & mysticè intra secretum cordis nostri nos debemus concludere, tam intentione quàm cogitatione, ne ad exteriora peruagemur, & ostiũ sensualitatis nostræ obserere debemus, ne vanæ cogitationes & diabolicæ tentationes, quæ maximè orantes infestare solent, ab orationis contemplatione nos valeant perturbare. Petamus & cum perseuerãtia: Nam & si Deus postulata differt, nõ tamen aufert, Deus enim non spernit preces pauperũ, sed ideo differt vt plus rogemus, & plus rogantes, plus mereamur. Vnde ipse in Euangelio iubet nos perseueranter postulare. Petite, inquit, & accipietis: quærite & inuenietis. Quærite operãdo, pulsate perseuerando. Omnis enim qui petit perseuerãter, accipit: & qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur. Petamus & cũ humilitate fratres charissimi, reputantes nos immũdos canes, & ad vomitum sordiũ nostrarũ sæpè reuersos: pane filiorum, Apostolorum scilicet & Martyrum, & aliorum sanctorum gratia indignos: Sed flagitemus aliquãtulas largitatis suę minutias nobis immeritis impertiri. Per quorum verò intercessiones à Domino mereamur audiri, demõstratur nobis in muliere ista, quæ

Marginalia: Mat. 15. — Eccle. 10. — Gen. 15. — Mat. 6. — Luc. 11. — Petendum cum humilitate.

per intercessionem Apostolorum à Domino postulatum impetrauit, dicentium: *Dimitte illā, quia clamat post nos.* Clamemus & nos fratres mei post Dominū & post Apostolos, cæterosq; sanctos: Clamemus suspiriis, clamemus & lachrymis: quatenus deuotione cordis eorū viscera cōmoueamus, vt pro nobis sancti apud Deum intercedant. Quod vtique fratres fiet, si Deū in sanctis suis honorauerimus: si eorum altaria donis & luminaribus illustrauerimus, si solemnitates eorū deuotè celebrauerimus, si eorum memorias in letaniis & orationibus frequentauerimus, vt tandem nostra deuotione promoti clamēt & ipsi pro nobis: Domine dimitte illos, quia clamant post nos. Dimitte illos exaudiendo, quia precibus pulsant nos. At illorum proculdubio interuentione propitiabitur Dominus, animā nostram liberans à dæmonio: Et hic vt tentationes eius superemus, & in futuro ne amplius ab eo tentari valeamus. Ipso præstāte qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA TERTIA Quadragesimæ.

Estote imitatores Dei sicut filij charissimi, & ambulate in dilectione sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis, &c. Bipertita est lectio ista fratres charissimi: Primò enim nobis precipit Apostolus, vt dominū imitemur. Secūdò ostēdit, in quibus eū imitari debemus. Precipiēs igitur primò nos imitari Dominū ait: *Estote imitatores Dei*. Sed quia quidā peruerse voluerūt imitari Deū, attribuendo sibi diuinitatem, auctoritatem, & ea quæ solius Dei sunt: vt Iuppiter, Simō, & Cosdroë. Et adhuc quidam faciunt, qui putant se aliquid boni vel posse vel habere ex se, ideò adiungit Apostolus, *sicut filij charissimi.* Filius quippè charissimus imitatur bonū patrem, non vt vsurpet eius dominium & auctoritatē, sed vt respondeat ei in moribus, vt, scilicet diligat patrem suum, sicut diligitur ab eo, vt sit prudēs, honestus, iustus, & morib⁹ ornatus sicut pater. Quis fratres charissimi, quis potuit, melius imitari Deū patrē in æqualitate, & potentia, & auctoritate, quā eius vnicus & cōsubstantialis filius, Dominus

Ephe. 5.

Filius charissimus imitatur bonū patrem.

Phil. 2. noster Iesus Christus? Tamē ille, vt ait Apostolus, nō rapinam arbitratus est esse se æqualē Deo. Non enim dixit se esse à se, sed à patre: Nō dixit se venisse à se, sed à patre. Non dixit se quærere gloriam suam, sed gloriam patris. Non dixit suam doctrinam esse suam, sed patris: Quia pater, inquit, maior me est. Ergo tu superbe puluis, quomodo audes vel potētiam, vel dominium, vel auctoritatem tibi arrogare? Quomodo potes sentire aliquid boni ex te habere? Quomodo præsumis non Dei, sed tuam gloriam vel voluntatē quærere? Hanc igitur charissimi peruersam imitationē & idololatriā fugiamus, & Deū bona imitatione imitemur. Imitemur eum virtutibus & moribus. Virtutibus quippè, non auctoritate sibi similē creauit hominē; sed homo peccando se malè à Deo dissimilauit, & se malè ei similauit. Sed & nos fratres peruersam euitemus imitationem, & ad bonam redeamus imitationem.

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus in quibus Deum imitari debeamus, cùm subdit: *Et ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, &c.* Porrò in tribus præcepit Deū imitari. Videlicet vt faciamus pro eo quod ipse fecit pro nobis: vt ea quæ ipse odio habet, odio habeamus. Vt ea quæ ipse diligit, diligamus. Primò igitur nos hortatur Apostolus, vt faciamus pro Christo quæ ipse fecit pro nobis, cū dixit: *Et ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos.* In dilectione ambulat, qui diligit, & opera dilectionis facit. Hortatur ergo nos vt quemadmodum Christus dilexit nos, & hoc opere probans tradidit semetipsum pro nobis, ita & nos eum diligamus, & tradamus nosmetipsos pro eo. *Tradidit*, inquit, *seipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo.* Oblationem, quando obtulit se ad obediendum patri pro nobis. Hostiam, quando se ad patiendū, & hoc in odorem suauitatis, quoniam in hoc sacrificio plusquam in cæteris delectatus est pater. Vnde & de eodem dixit: In quo mihi benè complacui. Nos quoque fratres offeramus nosmetipsos patri pro ipso, ad obediendum & compatiendum pro ipso.

Mat. 17.

Et si deest persequutor qui nos pro ipso mactet, nos tamen mactemus in nobis carnales concupiscentias & crucifigamus membra nostra cum vitiis & concupiscentiis,

Gal. 5.

Deū in tribus imitandum.

t ſcilict manus crucifigantur, ne extendantur vltrà ad
gendum malè. Pedes crucifigantur, ne de cætero malè
mbulent. Crucifigamus corpus noſtrum, ne de cætero
nalè delectetur,& ſimiliter cætera menbra. Secundò mo-
et nos Apoſtolus, vt ea quæ Deus odio habet, odio etiā
abeamus, cùm ſubdit: *Fornicatio autē & omnis immun-
ditia, aut auaritia, nec nominetur in vobis, ſicut decet ſan-
ctos.* Fornicatio fratres, dicitur, omnis complexus ma-
is & fœminæ præter legitimum matrimonium, compre-
endens ſimplicem fornicationē, adulteriū & mœchiam.
mmunditiam verò vocat Apoſtolus omnem incœſtum. *Inmun-*
odomiticum, & beſtialem coitum. Auaritiam verò vo- *ditia.*
at omnem inordinatam concupiſcentiam acquirendi vel *Fornica-*
etinendi vltra modum: quę vt poſteà ſubiungit, *eſt idolo- tio quid.*
ū ſeruitus, quia quod quis plus diligit, & plus colit Deus *Auaritia.*
ius eſt. Ergo qui plus diligit nummum quàm Deum,
ummum ſibi conſtituit Deum. Qui plus colit ventrem
quàm Deum, ventrem ſibi conſtituit Deum. Qui plus co-
it meretricem quàm Deum, meretricem ſibi cōſtituit do-
minam. Hæc autem fratres mei, ita euitare debetis, vt nec
nominentur in vobis, necdum in vobis ſint, ſicut decet
ſanctos. Sic ſanctè, ſic caſtè, ſic iuſtè viuere debetis, vt nu-
lus audeat aliquam infamiam fingere de vobis: Et non
ſolùm hęc maiora crimina vitentur à nobis, ſed etiam hęc
minora: *Turpitudo, ſtultiloquium, & ſcurrilitas, quæ ad
rem non pertinent.* Turpitudinem etiam loquendi fratres,
caueamus, quia non poſſumus turpiloquium amare, & *Turpitudo*
ipſam turpitudinem horrere. Paulatim enim per turpilo-
quia pudor excutitur, & econtrariò tranſit ſermo in effe- *Stultilo-*
ctum, ſi honeſta loquamur. Stultiloquium verò dicitur, *quium.*
quicquid nec oportuno tempore, nec oportuno loco, nec
iuſta cauſa dicitur. Scurrilitas dicitur, quicquid cum qua- *Scurrilitas.*
dam vrbanitate profertur, cauſa mouendi riſum. Porrò
hæc & ſimilia fratres, cauere debemus, quoniam ſi (teſte *Mat. 12.*
Domino) de omni verbo otioſo reddituri ſumus ratio-
nem, quid ergo erit de ſcurrilitate? quid de detractione?
quid de adulatione? quid de mendacio? quid de periurio?
Perdes, inquit Propheta, omnes qui loquūtur mendaciū. *Pſal. 5.*
Et, Os quod mentitur, occidit animam. Quæ ergo loqu- *Sap. 1.*

tio debet esse in nobis? Gratiarum, inquit, actio, benedictio, oratio, & cætera bona verba. Sunt ne supradicta cauenda? Vtique: Quia vt de cæteris minoribus taceam. *Hoc scitote, quia omnis fornicator, aut immundus aut auarus, quod est idolorum seruitus, non habet hæreditatē in regno Christi & Dei. Nemo vos seducat inanibus verbis*, dicens: vel hæc esse venialia, vel impios non esse iudicādos. *Propter hoc enim venit ira*, excæcationis, scilicet & reprobationis, *in filios diffidētiæ*, id est, perfidiæ. Sed vos fratres. *Nolite fieri* per imitationem, vel per cōsensum *participes* eorū. *Eratis enim aliquādo tenebræ*, id est, tenebrosi vitiis scilicet sicut prædixi: *nunc autem lux in Domino*, id est, nūc estis illuminati in Domino. Tertiò monet Apostolus, vt ea quæ Deus diligit, diligamus & faciamus, cùm subdit: *Vt filii lucis ambulate*. Quia filij Dei estis qui est lux, opera lucis facite. Mala opera, dicuntur opera tenebrarum, tum quia ad æternas tenebras ducunt, tum quia mentem excæcant, tum quia faciens ea vult latere: iuxta illud: Qui malè agit, odit lucem. Econtrariò verò bona opera dicuntur opera lucis, tum quia æternam lucem ducūt, tum quoniam hominem intus illuminant, tum quia diligunt lucem. Porrò in quibus opera lucis consistant, ostendit cùm subdit: *Fructus autem lucis est in omni bonitate, iustitia & veritate*. Bonitas est in mente, iustitia in opere, veritas in ore. In his ergo tribus, tota perfectio sanctitatis comprehenditur. Hoc est quod Psalmista dicit: Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam: Qui loquitur veritatem in corde suo, &c. Itaque fratres mei, cum omni desiderio studeamus imitari verum Deum & Patrem nostrū Iesum Christum, Diligamus eum, sicut ipse dilexit nos, odeo habeamus turpitudines & vitia, quæ ipse odit. Amemus bonitatem, iustitiam, & veritatem, quas ipse amat. Satagemus eius vias & exēpla sequi, vt eo duce & adiutore ad ipsum peruenire mereamur, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

Mala opera dicuntur opera tenebrarum.

Ioan. 3.

Bona opera dicuntur opera lucis.

Psal. 14.

DOMINICA TERTIA IN Quadragesima.

Erat

Rat Iesus eiiciens dæmonium, & illud erat mutū, &c. Luc. 11.
Hæc lectio fratres charissimi, tantò nobis auidius est adienda, quantò magis necessariam animabus nostris ontinet medicinam. Nos ergo fratres, primò quæ ad hiloriam, secundò quæ ad moralitatem, tertiò quæ ad algoriam pertinent, inquiramus. Consideranda sunt igitur iuxta historiam quatuor, primò namque Dominus dæmoniacum curat: secundò detractores confutat: tertiò uid contemptoribus contingat, ostendit, quartò mulieem se laudantem corrigit. Primò igitur Dominus cōpaens dæmoniaco, expellit ab eo dæmonium, quod ab efectu dicebatur mutum, quia hominē mutum efficiebat. orrò istæ dæmoniacus, non solùm mutus, sed etiam (tee Euangelista alio) surdus erat. Tria ergo miracula in no homine à Domino facta sunt. Surdus audit, mutus oquitur, possessus à dæmone liberatur, & diuinā in Chrio potentiam admirantur turbæ. Secundò detractores onfutat & erudit. Detrahebant quippè ei, & illi qui diceant: *In Beelzebub Principe dæmoniorum eiicit dæmonia.* Quoniā quę Dei erant, diabolo ascribebant, & illi qui ten antes signum de cœlo quærebant. Quoniā hæc quę Dominus operabatur parua vel nulla esse putātes, eū impoentē dare signū de cœlo dicebāt. In quo fratres mei, pensndū est, quanta sit malitia detractorū, qui cùm semper int suspitiosi, & ad omnia mala creduli, tamen ad bona liorū semper sunt increduli: semper ea negantes. Vel si egare nō possunt, parua vel nulla esse dicētes, vel finē vel oodū facti peruertentes. Sed qui, quod solius spiritus santi est, diabolo adscribit, teste alio Euāgelista, in spiritūsan tum peccat, vel vix, vel nunquā inde veniā consequutus est. Propterea fratres, omni sollicitudine, vitiū inuidię detractionis studeamus euitare. Porrò cùm Dominus ordium inspector, malas detrahentium cogitationes inspexisset, eos tamen secundū misericordiā suam cōfutare erudire nō dedignatus est. Confutat autē eos cùm proat illud quod dicebant falsum esse, & eos illud per inuiiā dixisse. Porrò illud quod dicebant, probat esse falsum, ùm dicit: *Omne regnum in seipsum diuisum, desolabitur, & domus supra domū cadet. Et si satanas in se diuisus est,* quo-

Tria miracula in vno homine.

Malitia detractorum.

quomodo stabit regnum eius, quia dicitis me in Beelzebub Principe dæmoniorum eiicere dæmonia? Vocat autem hîc Dominus regnum satanæ malitiam, qua omnes maligni spiritus ita obdurati & coniurati sunt, vt nihil nisi malum facere velint, vel possint. Quod si satanas satanam eiicit, aliquid boni facit, cùm satanam de obsesso eiicere vtique bonum sit. Quod si vnus satanas malum, & alter bonum facit, cõcordia & cõiuratio, quam habebant in malo, non stabit, quod vtique falsum est. Probat autẽ illud quod dixerant illos per inuidiam dixisse, cùm subdit: *Et si ego in Beelzebub Principe dæmoniorũ eiicio dæmonia, filii vestri in quo eiiciunt?* Acsi diceret: Si eiectionẽ dæmoniorũ à filiis vestris exorcitis factã, Deo & non diabolo adscribitis, cur eandẽ rem à me factã diabolo, & nõ Deo adscribitis? Quia de me non simpliciter, sed per inuidiam loquimini, ideo, inquit, *ipsi iudices vestri erũt*. Quia, scilicet, illi sciũt tam me quàm se non in Beelzebub, sed in spiritu sancto eiicere dæmonia. Ideò ipsi vestri mendacij iudices erunt. Postquam verò Dominus inuidorum calumniam confutauit, mox vt benignus Dominus eos erudit, cùm subdit; *Quod si ego spiritu* Deo eiicio *dæmonia*, quod vtiq; verum est, *profectò peruenit in vos regnum Dei*. Illud, videlicet regnum de quo per Esaiam dicitur: Multiplicabitur eius imperium, & regni eius nõ erit finis. Ac si diceret Dominus, Quia si iam dæmones eiicere ab hominibus incœpi, iam in ipsis incipio regnare hominibus, diabolo vsurpatũ regnum auferens & mihi restituens. De quo vos participes esse possetis, si crederetis. Quomodo autẽ diabolo regnũ diu possessum auferet, exponit, cùm subdit: *Cùm fortis armatus custodit atriũ suũ, in pace sunt omnia quæ possidet. Sed si fortior eo superueniẽs vicerit eũ, vniuersa arma eius aufert*, id est, omnes versutias eius euacuat, in quibus cõfidebat. *Et spolia eius distribuet*, id est, captiuos liberans, alios faciet Apostolos, alios Euãgelistas, alios Pastores & Doctores, &c. *Qui nõ est*, inquit, *meũ, cõtra me est*, id est, qui nõ cõsentit mecũ fide & amore, nõ est de regno meo, sed de regno aduersarij. *Et qui non collgit mecum, dispergit*, id est, qui non amat mecum concordiam, amat cum diabolo dissensionem & dispersionem. Tertiò demonstrat

Regnum Satanæ.

Esa.9.

Ephe.4.

Qui non amat cum Deo concordiam, amat cum diabolo dissensiones.

rat Dominus quid negligentibus cõtingat, cùm subdit: *Cùm immũdus spiritus exierit ab homine, ambulat per loca arida & inaquosa, quærens requiem, & nõ inuenit.* In cordibus aridis & inaquosis non potest, fratres mei, requiescere diabolus, quia tantùm corda mollia, voluptuosa, & luxa diligit. Proinde rigorem iustitiæ & asperitatem religionis, & virtutum arduitatem sequamur, vt diabolus in nobis requiem inuenire non possit. *Reuertar*, inquit, *in domum meam vnde exiui. Et veniens inuenit domũ vacantem*, scilicet à bono, *scopis mundatam & ornatam.* Metaphoricè loquitur, quia inuenit sibi domum mundã & paratam: *Et assumit alios septem spiritus secum nequiores, et ingressi habitant ibi, & fiunt nouissima hominis illius peiora prioribus. Sic erit*, inquit, *& generationi huic pessimæ.* Diabolus quippè propter legem à Domino datam expulsus, primò à Iudæis transiit ad Gentes, sed posteà illis Christo credentibus, cùm iam locum requiei non inueniret in eis, rediit ad Iudæos & inuenit in eis domum vacantẽ ab omni bono, scopis mundatam, id est, legalibus purgationibus quasi mundatam, & simulatis virtutibus quasi ornatam. Et assumit septẽ alios spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi: Et fiunt nouissima populi illius peiora prioribus. Peiores enim sunt Iudæi in Synagogis suis blasphemantes, quàm ante legẽ Deũ ignorantes. Quartò Dominus se laudantem corrigit mulierem, non quin verũ & vera intẽtione dixerit. Beatus quippè, imò beatissimus est venter, qui Dominum portauit, & vbera quæ eum lactauerunt: sed causam corrigit per aduerbiũ correctiuũ, imò. Non enim inde mater eius beata est, quia eum corporaliter portauit & lactauit: sed sicut Elizabeth ait: Beata quæ credidit, quoniam perficientur ea quæ dicta sunt ei à Domino Et sicut Dominus subiungit: Beata es Maria, & cæteri omnes beati, qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. Moraliter autẽ fratres mei, in quatuor instruit nos Dominus. Primò quippè compatiens & curãs dæmonia, cùm docet nos exemplo sui itidẽ agere. Debemus quippè fratres mei, hominibus malignis diabolica fraude irretitis, & charitate multum compati, & eos inquãtum possimus, exhortationibus, minis, & promissis, & orationibus à dia- *Luc.1.*

à diabolica seruitute liberare, & Domino lucrifacere, vt auris cordis prius surda, ad intelligendum Dei verbum: Et os prius mutum ad benedicendum Deum aperiantur: Quæ maior enim probitas potest esse in Christiano, quā Christi triumphum imitari. Christus virtute propria alligauit fortem armatum, infernum fregit, vasa captiuitatis eduxit & reduxit. Nos quoque fratres mei, eo auxiliante, quantum valemus, infernum frangamus, cathenas diaboli confringamus, fratres nostros captiuos ab ipsius faucibus eripientes, ad Christum cum victoria reuertamur tot coronas recepturi, quot per nos sunt à diabolo liberati. Deinde ostendens Dominus satanam ad sibi ablatas personas semper velle redire, incutit illis timorē, & magnam vigilandi necessitatem. Illos enim quos diabolus tentando vicit, & victor diu tenuit, multum dolet amittere. Inde est quod totis fraudibus & tentationibus ad illos armatur impugnandos. Vos verò fratres, qui fraudibus diaboli diu captiui fuistis, sed nunc per misericordiam Dei à faucibus diaboli erepti estis, vigilate, & contra eius tentationes viriliter vos armate. Iuxta quod Sapiens monet. Fili, accedens ad seruitutē Dei, prępara animam tuam ad tentationem. Si enim (quod absit) aliquem reoccupare valuerit, cum maiori tyrannide in eum sæuiet quàm prius, vt sint nouissima miseri hominis illius peiora prioribus Respondens quoque Dominus detractoribus suis, qui illum in Beelzebub eiicere dæmonia mentiebantur, instruit nos exemplo sui, quomodo nos habere erga detractores nostros & quid eis respondere debeamus. Dominus quippè patienter eorum detractiones sustinēs, multa vitia quæ in se habebant, eis improperare noluit, sed tantùm illud quod de se dixerant, falsum esse ostendit. Et quod mirabilius est, verbum salutis eis prædicauit. Nos quoque fratres mei, inuidorum nostrorum detractionibus nō commoueamur, nec eis malum pro malo, nec maledictum pro maledicto reddamus, sed cum omni patientia, obiectam nobis contumeliam falsam esse ostendētes, etiam illos instruere & lucrari Deo satagamus. Respondens etiam Dominus mulieri se laudanti, quomodo erga laudatores & adulatores nostros nos habere, & quid eis respon-

Eccle. 2.

Quomodo habere nos oporteat erga detractores.

respondere debeamus demonstrauit. Non enim laudantem se mulierem laudauit, vt quidam solent, nec ad laudes mulieris interius lætatus est, vt quidam solent: nec ei tacendo concessit, vt quidam solent, sed eius verba quasi vera non essent, correxit. Quidam enim ita gloriosi sunt, vt laudantem se statim laudent, reddentes adulationem pro adulatione? Alij verò, quãuis dicãt se laude indignos, tamen ad laudem interius lætantur. Alij autem etsi penitus nihil respondeant, tamen laudationi tacendo consentiunt. Nos ergo fratres, exemplo Christi, laudes humanas fugiamus, laudatoribus nostris vicem reddere, vel vlterius ad laudes lętari, vel eis tacendo consentire caueamus, sed laudantis verba si vera non sint, omninò negemus. Si verò vera sint, quasi corrigamus dicẽtes, non laudaueris hominem in vita sua, & huiusmodi: sed ad Deum laudandum, ex quo omne bonum est, eum incitemus. *Laudes humanæ fugiendæ.*

Euitemus fratres, summopere blandum adulatorum venenum, quod quantò est dulcius, tantò peius. Detractor quippè dum vitia nostra subtilius inquirit, nobis quodammodo proficit: dum vitia nostra nobis ad memoriam reducit. Sed adulator sub specie dilectionis nos fallit, vt plus ei credamus de nobis quàm nobis. Vnde Esaias: Popule meus qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt. *Quomodo detractor nobis proficit.* *Esa.3.*

Mysticè verò facit Dominus in multis quotidie, quod tunc ad literam in vno dæmoniaco legitur fecisse. Videamus igitur in quibus fiat, & per quem, & quæ mundicia, quæ medicina, & quanta vigilantia & fortitudine eis opus sit. Multi quippè sunt hodie, qui propter turpitudinem criminum à dæmone possidentur. Hic à spiritu luxuriç, ille à spiritu auaritiæ, alter à spiritu superbię. Imò quod vitiis quisque irretitur, quasi à tot dæmoniis possidetur: qui cùm scienter dęmonibus seruiant, peiores sunt quàm dementes: qui quod faciunt, faciunt nescientes. Regnat itaque fortis armatus, id est, diabolus arma nequitiæ suæ super eos exercens, in pace, id est, sine contradictione eos possidens: exsurdãs eos, ne audiant verbum Dei, & mutos faciens, ne Deum benedicant. Cùm ita ergo teneantur à diabolo captiui, sua virtute se à iugo eius nequeunt excutere. Quod benè contra illos est, qui quod

in iu-

in iuuentute sua nolunt, in senectute promittunt se pœnituros: Miseri non attendentes, quod neq; vita, neq; pœnitentia hominis in manu eius, sed in manu Dei sunt: qui quandoque superbis peccatoribus iusto iudicio subtrahit tempus pœnitentiæ. Nullus ergo putet se per se, iugum diaboli à se excutere, sed de sola Dei misericordia præsumat, qui superueniẽs vincit diabolum, & excludit omnia arma eius, id est, omnes versutias euacuat, vasa eius distribuens, id est, animas & corpora, sensus & membra eorum liberans ad benè cogitandum, loquendum, operandum. Et qua medicina hoc facit? pœnitentia. Et quid est pœnitere? præterita mala plangere, & plangenda non committere. Nam, vt ait Gregorius, qui ita peccata deplorat, vt alia committat, pœnitentiã agere, aut ignorat, aut dissimulat. Non enim prosunt lamenta, si replicantur peccata. Et Isidorus: Irrisor est, inquit, & nõ pœnitens, qui agit quod pœnitet, nec videtur Deum poscere subditus, sed subsannare superbus. Sunt igitur in pœnitentia duo, plangere facta, & non facere plangẽda, id est, actio pœnitẽtiæ & perseuerantiæ: alterum sine altero nõ prodest. Nil enim prodest flere, si peccetur. Et parum prodest nõ peccare, si non fleatur. Actio autem pœnitentiæ fit corde, ore & opere. Corde per contritionem, ore per confessionem, opere per satisfactionem. Contritio putredinẽ maturat intus. Confessio aperit vulnus. Satisfactio extrahit virus. Contritio est dolor cordis, ex recordatione peccati, & timore iudicij proueniens. De hac dicitur: Cor contritũ & humiliatum Deus ne despicias. Tria formant contritionem, pudor, timor & dolor. Pudor dũ cogitat se turpiter egisse. Timor dum cogitat pœnam sibi paratam esse. Dolor dum cernit se reum, & dignũ esse supplicij. Confessio ergo est lachrymabilis peccatorum enarratio. De hac dicitur: Dic tu iniquitates, vt iustificeris. Et illud: Dixi cõfitebor iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Hæc autẽ debet fieri cum lachrymis: quia nisi gemat, nisi fleat, nisi suspiret peccator, cùm se peccasse fatetur, peccatum suum prædicat, non confitetur. Confessio autem debet esse vera & aperta, integra, non diminuta, non diuisa. Vera, vt ea quæ fecit, dicat, ea quæ non fecit, taceat, Qui enim

Neque vita, neque pœnitentia est in manu hominis.

Pœnitere quid.

duo in pœnitentia.

Pœnitentiæ actio fit corde, ore, & opere.

Psal. 50.

Tria formant cõtritionem, pudor, timor & dolor.

Confessio quid.

Esa. 43.

Psal. 31.

Confessio debet esse vera.

enim ob humilitatem dicit se peccatum fecisse quod non fecit, etsi ante reus non erat, tunc esse incipit. Aperta, vt sicut turpiter egit, turpiter referat: nec ornatu verborum suam turpitudinem tegat, quod est peccatum suum minorare. Integra, vt omnes circunstantias peccatorum expo- nat, scilicet locum, tempus, personam, modum peccandi, numerum, tentationem & contemptum. Idem enim genus peccati est grauius in loco vel tempore sacrato, quàm in alio. In persona sapienti, quàm idiota, coniugata quàm vacante, ordinata quàm laica. Item grauius est, si pluries egit, quàm si semel, si minorem tentationem susti nuit, quàm si magnam, si plus cõtempsit, quàm si minus. Non diminuta, vt scilicet vnum peccatum cõfitens, aliud taceas. Iniquitas enim est, à Deo, qui summa iustitia est, veniam sperare dimidiatã. Quid enim prodest sibi de pluribus mortiferis vulneribus vnum solum curasse? Non di uisa, vt scilicet nõ diuidas peccata tua, hæc vni Sacerdoti, illa alij reuelanda Hoc enim est ad hypocrisim tendere, & peccata non curare, sed augere. Satisfactio verò est iniuncti operis condigna executio. De hac dicit Ioannes Baptista: Facite dignos fructus pœnitẽtiæ, vt scilicet secundùm quantitatem culpæ, sit quantitas pœnæ. Hæc tria debet habere, vt scilicet faciat quod sibi iniunctum est, & quantum, & qualiter. Hæc fratres, est medicina, qua fortem armatum Christus fortior de cordibus nostris expellit, & de vasis diaboli, vasa Spiritussancti facit. Sed tunc opus est vi gilantia & fortitudine. Cùm enim diabolus videt se eiectum, plus sæuit, plus nobis insidiatur, & vt acrior ad locum suum redeat, machinatur. Primũ igitur est, cùm peccata nostra flere, ieiunare, & bene agere cœperimus: nos per ora malorum deridet, hypocritas nos vocat. Quibus fratres mei, sunt isti similes, nisi Pharisæis, qui dicebant de Domino: In principe dæmoniorum eiicit dæmonia? Illi adscribebant, quod erat Spiritussancti, diabolo. Isti quoque dum eos, quos Spiritussanctus per pœnitentiam purgat, derident, & vocant hypocritas, & vanæ laudis amatores, quid aliud quàm quod Spiritussancti est, spiritui hypocrisis & vanæ gloriæ attribuunt. Dum igitur tam hi quàm illi, quod Spiritussancti est, spiritui maligno attri

Aperta.
Integra.
Non diminuta.
Nõ diuisa.
Satisfactio quid.
Mat. 3.
Satisfactio tria debet agere.

buunt, proculdubiò peccant in Spiritumsanctū. Et si fratres, ea quæ plus se habēt ad malum, debemus in bonum interpretari, quid erit de eis, qui etiam ea quæ se habēt ad bonū, in malum interpretantur? Cauete fratres, igitur, cauete hoc peccatum, quoniam pergrande est: sed cùm videritis peccatorem ad Deum conuertentem, orate pro eo, vt Deus det ei perseuerantiā bonam. Vos quoq; pœnitentes nolite propter derisores erubescere, & vestrū propositum

Eccle. 4. relinquere, quia, vt ait Salomon, est confusio adducēs peccatū, & est confusio adducens honorē & gloriam. Malum igitur non bonū erubescite. Cùm autem hoc modo non potest diabolus vincere pœnitentem, tentat eum per adulatores, dicens: Beatus venter qui te portauit, & vbera quę suxisti. Quasi diceret: vir sanctus es & victor diaboli, & amicus Dei: Vt ita eum ad elationem & inanem gloriam inuitet. Sed nos fratres, vt detractores, ita & adulatores fortiter contemnamus, & plus nobis quàm aliis de nobis credamus, & semper de peccatis nostris timeamus: Nam

Psal. 18. delicta quis intelligit? Sed & si quædā peccata nostra non intelligimus, quomodo scimus ea nobis esse dimissa?

Eccle. 5. Proptereà dicit Sapiēs: De propiciato peccato noli esse sine metu. Vbi enim fratres, metus non est, est stulta securitas. Vbi est stulta securitas, est cōtemptus. Vbi est cōtemptus, est periculū & ruina. Si enim inuenerit vos diabolus negligentes & à bono vacantes, reintrat in vobis diabolus cum aliis septē spiritibus nequioribus. Quoniam redeunt peccata septuplicata, & estis septuplo peiores quàm primò. Tripliciter autem dicuntur peccata redire: vel quādo

Tripliciter peccata dicuntur redire. ad vomitum redimus, vel quando spernentes iniunctam pœnitentiam torpescimus. Vel quando in recordatione præteriti peccati delectamur. Habeamus igitur fratres, semper peccata nostra ante oculos nostros, & de eis semper timentes, gementes, & plorantes & operibus misericordiæ ea redimentes, quod præstet nobis Deus qui in trinitate perfecta viuit & regnat. Amen.

DOMINICA QVARTA Quadragesimæ.

Gal. 4. SCriptum est: quoniam Abraham duos filios habuit, Vnum videlicet Ismahel, de ancilla, Agar: Et vnum,

scilicet,

ſcilicet Iſaac, *de libera* ſcilicet Sara. *Sed qui de ancilla ſecundùm carnem natus eſt*, id eſt ſecundùm conſuetudinem carnis, ſecundùm quem iuuencula ex ſene concipere poteſt, & parere. *Qui autem de libera, per promiſsionem Dei natus eſt*, non ſecundùm carnis conſuetudinem: quia anus & ſterilis & de vetùlo concipere & parere non ſolet. Cùm autem creuiſſent ambo & luderent, Iſmaël prior natu, Iſaac quaſi perſequebatur. Quod intelligens Sara, ait Abrahæ: *Eiice ancillam & filium eius: non enim hæres erit filius ancillæ cum filio liberæ*. Eiecit ergo Abraham ancillam cum filio, dans ſuper ſcapulam ſuam ollam aquæ. Filium verò liberæ hæredem conſtituit. Huius hiſtoriæ fratres chariſsimi, Apoſtolus exponit nobis myſterium, & in hoc innuit nobis cæteras veteris teſtamenti hiſtorias myſticè intelligendas. Nos verò fratres, intelligentiæ ſimplicium ſubſeruiẽtes, quod Apoſtolus breuius & obſcurius, nos latius & planius, Deo largiente, vobis exponemus. Abrahã igitur fratres, Deus intelligitur, qui eſt pater multarum Gentium, imò omnium. Sic duos filios habuit, quoniam duos populos creauit de eadẽ maſſa. Vnum quidem per occultam iuſtitiam creauit in contumeliam, alterum per ſolam miſericordiam ſuam in honorem. Vnum in reprobationem, alterum in electionem. Sunt autem hîc nobis fratres, conſideranda quatuor. Primò quæ ſit ancilla & quæ libera, de quibus iſti duo populi nati ſunt. Secundò quomodo ancilla fœcunda fuiſſe, & priùs peperiſſe: Libera verò priùs ſterilis, poſtremò peperiſſe dicatur. Tertiò quomodo filius ancillæ, filium liberæ perſequitur. Quartò quomodo ancilla cum filio, & cum olla aquæ eiiciatur, & filius liberæ hæres conſtituatur. Eſt igitur fratres mei, ancilla de qua populus reprobationis natus eſt, caro. Quæ idcirco ancilla dicitur, quia peccato, diabolo mancipatur, & æternæ miſeriæ. Qui enim facit peccatum, ſeruus eſt peccati. De hac ancilla, id eſt carne, populus reprobationis naſcitur, ſecundùm carnem; id eſt ſecundùm carnalem concupiſcentiam. Et qualis eſt natus, talis permanet: Solum carnem ſapiens; ſecundùm carnem viuens, in carne ſeminans, vnde & metet corruptionem. Manifeſta autem, inquit Apoſtolus,

Per Abraham Deus intelligitur.

Per ancillam caro ſignificatur.

Gal. 5.

Per liberã gratia cœlestis denotatur. sunt opera carnis: quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum seruitus, &c. Libera verò, de qua populus electionis natus est, est gratia cœlestis. Quæ ideo dicitur libera, quia liberat hominẽ à seruitute peccati, diaboli & damnationis æternæ. Si filius, inquit, vos liberauerit, verè
Ioã. 8. liberi eritis. De hac autem libera, id est gratia, nascitur homo, non secundùm carnẽ, sed secũdùm repromissionem, id est, Dei electionẽ. Quæ vtiq; natiuitas fit in baptismo, in quo qui natus erat ex carne filius iræ, renascitur ex gratia per spiritũ filius misericordiæ. Dedit enim eis Domi-
Ioan. 1. nus, (iuxta Euãgelium) potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius, nõ ex sanguinibus, neq; ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt, id est, renati. Ille ergo populus natus est ex carne secundùm carnem. Iste natus est ex gratia secundũ electionẽ. Ille est filius ancillæ, id est carnalis seruitutis. Iste est filius liberæ, id est spiritualis libertatis. Ille est filius diaboli, Iste filius Dei. Ille filius veteris testamenti, vbi pro timore & pro
Filii liberæ, qui? temporalibus seruit. Iste est filius noui testamẽti, vbi pro amore & pro æternis seruit, sed Deo seruire, est regnare. Nos ergo fratres mei, filij liberæ, filij electionis, & filij Dei sumus, si tamen in gratia baptismi perseueramus: Si diabolum & eius opera, quibus abrenuntiauimus, omninò detestamur, si Deum & eius præcepta tota dilectione diligimus & sequimur. Quod si pactum baptismi fregimus, & ad diaboli seruitutẽ reuersi sumus: quid erit de nobis miseris, nisi quantotius per pœnitentiam & lachrymas reconciliari dum licet, quæramus.

Secundò fratres, considerandum est, quomodo ancilla priùs fœcunda fuisse & peperisse, libera verò priùs ste-
Carnalis generatio. rilis, postremò dicatur peperisse. Porrò carnalis generatio prius in mundo multipliciter abundauit, quando ignari Dei & vitæ spiritualis, tantùm propagationi &
Spiritualis regeneratio. successioni carnis intendebant. Spiritualis verò regeneratio diu ignota, sterilis permansit: Et hæc tantùm tempore gratiæ abundanter fructificauit. Non enim, vt ait Apostolus, est primùm quod est spirituale, sed priùs quod
1. Cor. 18. est animale, & posteà quod est spirituale. Vnde Esaias:
Esa. 54. Lætare sterilis quæ nõ paris, id est, quæ primò vel nullos,

vel

vel paucos pariebas. Erumpe & clama quæ non parturis, quia multi filij liberę, magis, subaudi, electi à Deo: quàm filij eius, id est, carnalis generationis: quæ habet virum, id est, corruptorem diabolum. Nos ergo fratres mei, potius spiritualem quàm carnalem successionẽ quæramus. Melius est enim relinquere vnum solum bonum filium, quàm multos malos: Et melius est mori sine filiis, quàm relinquere malum filium. Qui ergo filios habent, in correctione & in instructione eorum vigilant, quoniam sicut gaudium est parentum filius sapiens. ita confusio & maledictio est parentum filius stultus. Qui verò filiis carent, non doleant, sed Christum hæredem constituant, pauperes & pupillos in filios adoptent. Exemplo & verbo filios spirituales gignant: vt iure de eis dici possit: Lætare sterilis, quæ non paris, erumpe & clama quæ nõ parturis, quoniam filij liberæ multi quàm eius quæ habet virum. Adeò enim fratres, excreuit hodie malitia filiorum carnalium, quorum alter est scortator, alter aleator, alter fur, alter raptor, alter quærit & desiderat mortem parentum: quod hodie verè dici possit: Beati steriles quæ non genuerunt, & vbera quæ non lactauerunt. Tertiò verò fratres, considerandum est, quomodo, vt ait Apostolus, filij ancillæ persequuntur filios liberæ. Persequuntur quippè filij carnis filios spiritus: filij mundi, filios cœli. Quomodo? Tripliciter: malo exemplo, subdola suggestione, aperta persequutione. Malo exemplo, dum florent & prosperantur in via sua mala, quoniam eorum filij sunt sicut nouellæ plantationis in iuuentute sua. Filiæ eorum compositæ, circumornatæ vt similitudo templi. Promptuaria eorum plena, eructantia, ex hoc in illud. Oues eorum fœtosæ, abundantes in egressibus suis: Boues eorum crassæ. Non est ruina maceriæ, neque transitus, neque clamor in plateis eorum. Sed contra hæc nos armat Dauid, dicens: Noli ęmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem: quoniam tanquam fœnum velociter arescent. Subdola suggestione, cùm dicitur: Semper fuit mundus, ita semper orientur homines, & morientur. Quis est reuersus ab inferis, qui nunciet aliam vitam esse? Stultum est igitur præsentia gaudia perdere

Spiritualis successio quærenda.

Prouer. 10. & 15.

Malitia filiorum carnalium.

Filii carnis persequuntur filios spiritus.

Psal. 142. Iniquorum prosperitas.

Psal. 36.

dere, propter quædam fortè nunquam futura. Ita fratres, vult decipere filius ancillæ filium liberæ. Ita insidiatur, vt rapiat pauperum: rapit autem pauperē dum attrahit eum subdola suggestione. Contra hæc nos armat Apostolus, 1. Cor. 15. Corrūpunt enim, ait, bonos mores, colloquia praua: ideò nolite omni spiritui credere. Fides enim nostra, testimoniis Patriarcharum & Prophetarum fundatur: Natiuitate, passione, resurrectione & ascēsione Christi completur: Apostolorum testimoniis fulcitur, sanguine Martyrū roboratur, qui miraculis probant se melius viuere post mortem. Aperta persequutione persequuntur, dum filios liberæ spoliant, suis lacescunt conuitiis, affligunt iniuriis, exiliis, tormentis, morte: iuxta illud: Sancti ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres. Lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt. Contra hos nos Dominus armat, dicens: Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: Sed potius eum timete, qui animam & corpus potest perdere in gehennam. Et alibi: Beati qui persequutionem patiūtur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Quartò quoque fratres, considerādum est, quomodo ancilla & filius eius cum olla aquæ eiiciatur, & filius liberæ hæres constituatur: filij quippè ancillæ quia tantùm terrenam hæreditatem desiderant & amplectuntur, diuino iudicio à cœlesti sunt hæreditate seiuncti. Et nihil eis cōfertur, nisi amphora aquæ super scapulam. Aqua fratres mei, mūdana felicitas est. Aqua enim est labilis, potabilis, nabilis. Mundana quoque felicitas est labilis, quia citò transit, nec redit. Potabilis est, id est, apta ad vtendum, si modestè sumatur: si superfluè, inflat hominem, & occidit. Nabilis est, quia cum iusto regimine potest aliquis per eam transire ad portam salutis. Aliàs in superabundantia eius submergitur & perit. Hanc autem mundanam felicitatem accipit filius ancillæ super se, quia ei seruit, nō illa sibi. In alia verò vita prorsus à cœlesti sequestrabitur hæreditate, nihil accipiens, nisi æternam dānationem, quoniam in hac vita recepit bona sua. Populus verò electus, qui est filius liberæ, constituitur hæres patris, & nunc electione, & in futuro confirmatione.

Quomodo fides nostra fundatur.

Heb. 11.

Mat. 10.

Matth. 5.

Aqua mūdanam felicitatem notat.

Nunc

Nunc spiritualium bonorum, & in futuro cœlestiũ præmiorum. Nos itaque fratres mei, Christi sanguine liberati, iam non sumus filij ancillæ, sed liberæ: si tamen non secundum carnem, sed secundùm spiritum viuimus: Si Deum, non mundum diligimus, si cœlestia, non terrena desideramus, si seruitutem vitiorum fugiẽtes, libertatem virtutum sectamur. Accipiemusque in futuro æternã hæreditatem, incorruptibilem & incõtaminatam, conseruatam in cœlis, vt simus hæredes quidẽ Dei, cohæredes autem Christi: Quoniam ad dexteram nobis positus dicetur: Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Quam hæreditatem largiatur nobis, & promereri & consequi Iesus Christus Dominus noster. Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, Amen. *Mat. 19.*

DOMINICA QVARTA Quadragesimæ.

Ioan. 6.

A*Biit Iesus trãs mare Galilææ, quod est Tyberiadis: & sequebatur eum multitudo magna, quia videbant signa quæ faciebat, & reliqua.* In hac sancti Euangelij lectione, quam modò fratres charissimi audiuimus, primò quæ ad literam, secundò quod ad tropologiã, tertiò quod ad mysticum sensum pertinet, videamus. Quantum igitur ad literam pertinet, fratres mei, Dominus & Redemptor noster Iesus Christus, ostendit in hac lectione se veram humanitatem, & veram habere diuinitatem. Humanitatem quippè & pietatem veram se habere ostendit, quando infirmis & esurientibus compatitur & condescẽdit. Diuinitatem verò se habere veram demonstrat, quando infirmos solo nutu sanat, & quando de quinque panibus, & duobus piscibus quinque milia hominum, sublatis etiam duodecim cophinis fragmentorum, saturat. Nónne fratres mei, si de quinque panibus quinque milia hominum nihilo remanente sacrasset, magnum & diuinum esset miraculum? Nunc verò quam mirabilius & Deo dignius miraculum apparet, cùm & de quinque panibus quinque milia hominum satientur: & præterea decuplò plus sustollitur, quàm appositum est. Quasi non idem miraculum Dominus quotidie faciat, *Humanitas.* *Diuinitas.*

qui pauca seminis grana in terram iactat, centuplicat: sed nullus miratur, quod quotidie videt. Raritas verò rei, maiorem præstat admirationem. Cæterùm quod hic legitur Dominus Philippum tentasse, non est contrarium ei quod à Iacobo dicitur: Deus neminem tentat. Tripliciter quippè tentatio fit. Aliter enim Deus tentat, aliter diabolus, aliter homo. Deus quippè tentat, vt probet, quemadmodum tentauit Abraham, vt eius fidem probaret: Et hic Philippum, vt eius infirmitatem demonstraret. Diabolus verò tentat, vt decipiat: quo genere tentationis Deus neminem tentat Homo verò tentat, vt discat quod ignorat. Iuxta verò tropologiam, quando Christus hoc facit, quid Christiani facere debeant, ostendit. Octo igitur hic nobis imitanda proponuntur: Maris transfretatio, in monte ascensio, miseratio humanæ tentationis, abiectio, quibus & quam eleemosynā faciamus, quomodo & quo fine, quomodo eleemosyna multiplicetur, & quanta gloria inde Deum sequatur. Itaq; fratres mei, cùm Dominus abiit trans mare Galilææ, nos monet tempestuosum huius mundi mare desiderio transire, & ad cœlestē patriam suspirare. Est enim hic mundus iustus, qui futuram vitam desiderant, exilium: mare tempestuosum vallis lachrymarum. Vnde & illud desiderant citò transire, & aliam viam aduenire. Inde Psalmista: Heu mihi, Domine, quia incolatus meus prolongatus est. Nam quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Nam idē alibi dicit: Qui seminant in lachrymis, in exultatione metent. Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua: Venientes autē venient cum exultatione portantes manipulos suos. At mundani homines, qui habēt hic patriam suam, & ducunt hic in bonis dies suos, nunquam vellent vitam præsentem transire: tamen velint, nolint, transeunt, & ad mortem rapiuntur, qui tamen mēre transeuntibus adhærent: velut qui rapitur à torrente adheret spinis & asperis. Itaq; fratres, desiderio ad cœlestem vitam transeamus, illuc per opera misericordiæ quæcunq; possumus transmittamus. Illic sit thesaurus noster & cor nostrum. Illuc proximos nostros bono exemplo, & exhortatione, promissis & amore, nobiscū trahamus: vt quemadmodum

Iacob. 1.
Tentatio fit tripliciter.
Psal 119.
Psal. 41.
Psal. 125.

admodum Dominum ita & nos sequatur multitudo magna, quod vbique fiet, si viderint nos facere signa super his qui infirmantur. Porro super infirmos signa facimus, si vel infirmos corpore, beneficiis visitamus, vel infirmos mente confortamus, vel infirmos peccato corripimus, vel furiosos odiis vel iniuriis contra nos patienter sustinemus, vel si omnes huius mundi infirmos orationibus nostris apud Deum curamus. Cùm verò Dominus in montem ascendit, & ibi sedet cum Discipulis suis, monet nos vt de virtute in virtutem vsque ad altitudinem virtutis & contemplationis ascendamus: Et ibi inter miseriam huius mundi, sessionem & requiem cum Domino & sanctis eius, quātum possumus habemus, talibus quippè proximum est Pascha dies festus Iudęorum. Quoniam tales qui per contemplationem cum Domino & sanctis eius requiescunt, amore, spe, & merito iam proximi sunt die festo verè confitentium angelorum. Cùm autem Dominus sedens in monte, inferioribus turbis esurientibus condescendit & miseretur, instruit nos, vt ita per contemplationē in cœlestibus quiescamus, quod turbis inferioribus per compassionem condescendamus. Iuxta quod ipse Dominus dicit: Estote misericordes, sicut & pater vester cœlestis misericors est. Induamus fratres misericordiæ viscera & compassionis, & quando videmus aliquem pati, ei compatiamur. Quando videmus aliquem dolere, condoleamus. Quando videmus aliquem egere, ei prout possumus, subueniamus. Nam beati misericordes, quoniā misericordiam consequentur. Et econtra: Iudicium sine misericordia fiet ei, qui non fecerit misericordiam. Cùm verò Dominus Discipulos adhuc rudes, de humana tentatione tentando redarguit, nos docet vt humanam tentationem quantum possumus, superemus. Humanā quippè tentationem passi sunt discipuli, quando de panis sufficientia dubitantes, alter dicebat: *ducentorū denariorum panes non sufficient eis, vt vnusquisque modicum quid accipiat.* Et alter dicebat: *Est puer vnus hîc, qui habet quinque panes ordeaceos, & duos pisces. Sed hæc quid sunt inter tantos?* Hanc tentationem fratres patimur & nos, cū videntes multitudinem pauperum, causamur nos modi-

Quomodo super infirmos signa facimus.

De virtute in virtutē ascendendū.

Mat. 25.

cum annonæ habere in horreo, modicum panis in arca. Et dicimus: Ite viã vestram: Non sufficeret quod habeo mihi & vobis. Humanã etiam tentationem patimur, cùm videntes carum tempus, & sata deficere dicimus: Quid manducabimus quid bibemus, aut quo operiemur? Hæc procul dubio fratres mei, humana tentatio est, quæ de fidei nascitur imperfectione. Vnde Dominus nobis dicere potest: Quid timidi estis modicæ fidei? Si enim firmam fidem & charitatẽ in Deo haberemus, nihil profectò nobis deesse crederemus: Domino suis prouidẽte, qui etiam infidelibus non desistit prouidere. Legimus enim Dominum seruos suos sine cibo per multos dies sustentasse. Legimus enim sanctũ Nicolaum sexaginta homines de tribus panibus refecisse: Idemque legimus de pluribus aliis. Vidi fratres multos charitatiuos quotidie abundanter donare, & Deum eis abundanter ministrare, vt quasi certare viderentur iustus erogando, & Dominus subministrando. Quibus autem præcipuè sit dandum, Dominus ostendit, quando multitudinem, quæ eum sequebatur, pauit. Nam Dei iussa sequentibus esse dandum ostendit. Alibi tamen Dominus dicit: Omni petenti te, tribue. Cui contrarium videtur illud dictum Sapientis: Benefac iusto, & non dederis impio: Et illud: Cui des, videto. Non est verò contrarium fratres. Omni enim indigenti, si possumus, benefacere debemus, non quidem impietatem eius, sed naturam sustentantes. Si tamen non omnibus dare possumus, fidelibus, pauperibus, & iustioribus, donare debemus, iuxta illud Apostoli: facientes bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei. Quid, quibus donandum sit, Dominus ostendit: Donans infirmis sanitatem, esurientibus panem, ignaris doctrinam, captiuis libertatẽ. Cùm enim, Dominus inquit, omni petenti te, tribue, non ait tribue quod petit, sed quod tu potes, & cuius illum egere vides. Pauperi da sustentamentum corporis. Diuiti da verbum Dei, sustentamentum animæ. Inconsulto, da consilium. Laboranti, si aliud non potes, da orationis auxilium. Munus siquidem magnum est, verbum consilij, verbum correctionis, & verbum orationis. Nam quantò pretiosior est anima quàm corpus, tantò pretiosius

Humana tentatio.

Matth. 8.

Quibus dandum.

Luc. 6.

Eccle. 12.

Omni indigenti bene faciendum.

Galat. 6.

Quid & quibus donandum.

fius beneficium animæ factum quàm corpori. Quomodo verò & quo fine eleemosyna danda sit. Dominus ostēdit, qui primum gratias egit, & pòst distribuit. Nos ergo dantes, Deo, ex quo omni bonum est, semper gratias referamus, & propter eum distribuamus. Iuxta quod Apostolus ait: Quid habes, quod non accepisti? Et alibi: Qui tribuit in simplicitate. Si enim fratres rem bene consideremus, eleemosyna nostra non est meritum nostrum, sed Dei gratia. Ipsam quippè rem, quam damus, non ex nobis, sed ex Deo habemus: nec ipsam bonam voluntatem habere, nec manum ad dandum extendere ex nobis, sed ex Deo valemus: Non enim volentis est velle, nec currentis currere, sed miserentis Dei. Quid ergo ex nobis? Sicut ergo totam eleemosynam à Deo habemus, ita totam ad eum dirigamus. Non demus vt tædio carentis caremus, quoniam qui hoc facit, meritū suum & rem perdit. Non demus ob vanam gloriā, quoniam qui hoc facit, mercedem suam hic recipit. Non dat eleemosynam sinistra, id est temporalis intentio: Non dextera simul & sinistra, id est, eleemosynæ datæ propter Deum non se admisceat vana gloria, sed sola dextera, nesciente sinistra. Quantum verò eleemosyna multiplicetur, ostenditur in hoc quod de quinque panibus, quinque milia hominum satiātur, & duodecim cophini sustolluntur. Porrò duobus modis multiplicatur in nobis eleemosyna, & spiritualiter & æternaliter. Spiritualiter, vt cùm verbum vitæ aliis prædicamus, non diminuitur, sed potius & in nobis & in illis augetur. Velut si ex vno luminari, plura succēderis luminaria. Sed, & si rem transitoriam damus, quāuis transeat in accipiente, tamē in nobis multiplicatur, dum inde à Deo in nobis fides, spes, & charitas, cæteræque virtutes adaugentur. Æternaliter verò multiplicatur, cùm pro terreno cœleste, pro transitorio æternū, pro corruptibili incorruptibile præmium accipietur, vt illud impleatur: Vos qui sequuti estis me, cētuplum accipietis hic, & in futuro vitam æternam. Valet igitur eleemosyna, & pro quo fit, & cui fit. Et si illis non valet, illi qui benè eam facit, nō valere non potest. Quæ fratres mei, potest esse maior multiplicatio, quàm cum vidua propter duo minuta, alius propter

Quomodo & quo fine eleemosyna dāda. *1. Cor. 4.* *Rom. 12.* *Rom. 9.* *Duobus modis eleemosyna multiplicatur.* *Matth. 19.*

Luc.21. Mat.10. pter calicem aquæ frigidæ, alius pro sola bona voluntate accipiet regnum cœlorum? Quanta gloria de eleemosyna, deinde sequatur, ostenditur cùm subdit: *Turbæ autem videntes quod fecerat signum, dicebant quia hic est verè Propheta, qui venturus est in mundum*. Porrò de eleemosyna semper benedicendus est Deus: & pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui aperit manum suam, & implet omne animal benedictione. Nos autem fratres, qui nō auctores eleemosynæ, sed ministri tātum sumus, nobiscum gratias reddi nec velimus nec patiamur, sed dicamus, serui inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus, non nostra, sed aliena dispensamus. Et tamen hoc facientes, non erimus sine gloria ante Deū, qui suis facta, reputat sibi facta esse, reputans & dicens: Venite benedicti patris mei, percipite regnū quod vobis paratum est ab origine mundi: Esuriui enim & dedistis mihi manducare: Sitiui enim, & dedistis mihi potū, &c. Iuxta verò mysticum sensum, Iesus abiit trans mare Galilææ, quando tribulationes huius mundi, patiendo, & resurgendo transmigrauit. Sequuta est autem fide & amore illum multitudo magna, videntes signa quæ vel per se vel per discipulos faciebat: super his qui mente vel corpore infirmabantur. Ascendit autem Iesus in montem, id est in æternæ glorificationis altitudinem: Et ibi sedebat, & requiescebat, & regnabat, & discipuli mente, & si nondum corpore, cum eo: *Erat autem proximū Pascha, dies festus Iudæorum*. Pascha trāsitus interpretatur. Ergo erat proximum Pascha dies festus Iudæorum: quia iam radiāte Euangelio, instabat transitus & cessatio veterarum cæremoniarum. *Cùm subleuasset ergo Iesus oculos* misericordiæ suæ, *& vidisset quia maxima multitudo*, credendo, *venit ad eum*, dixit inspirādo, *ad Philippum*, id est, ad quemlibet prædicatorem. Philippus enim os lampadis interpretatur. *Vnde ememus panes vt mäducent hi?* id est, vnde comparabimus nobis sapientiam & doctrinā verbi, vnde reficiatur populus Dei? *Hoc autem dicebat tentans eum: Ipse enim sciebat quid esset facturus*. Hæc tentatio fratres mei, Deo permittente frequenter nos tentat, cùm videntes multitudinem fidelium in Ecclesiam confluxisse, dubitamus

Marginalia: 2 Cor.8. Psal.144. Luc.17. Mat.25. *Fide & amore Christus sequendus.*

tamus apud nos & quærimus, de quo libro comparabo hodie sermonẽ, vnde reficiam populũ Dei ? Immemores quid promisit suis Dominus, & quid per nos sit facturus. Ipse enim ait: Aperi os tuũ & ego adimplebo. Et in Euangelio: Cùm steteritis ante Reges & Præsides, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Huius ergo fratres, dominicæ promissionis semper memores, & de Dei gratia, non de nostro ingenio præsumentes, audacter verbum Dei loquamur ad populum, quoniam Dominus dabit verbum Euangelizantibus virtute multa. Memini certè me quandoque melius locutum ad populum, quando loquebar ex improuiso, quàm quando loquebar ex præmeditato, Domino sic faciente. Videamur sufficientes cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis. *Ducentorum*, inquit, *denariorum panes non sufficiunt eis.* Id est ducentorum prædicatorum doctrinę ad erudiendum populum fidelium qui Deum sequuntur, non sufficiunt, vt vnusquisq; modicum quid accipiat. *Est puer vnus hîc, qui habet quinque panes ordeaceos, & duos pisces.* Hic puer est Moyses famulus Dei, qui habet quinque libros legis: Qui benè per ordeaceos panes significantur. Ordeum enim tenacissima palea tegitur, & iumentorum cibus est. Lex quoque tenacissimis inuolucris figurarum, & verborum occultatur, & cibus simplicium & animalium hominum est, ad literam intellecta. Si verò intelligitur subtilius, habet duos pisces secum, id est moralem & mysticum sensum, quorũ dulcedine legis ariditas impinguatur. Accepit ergo quinq; panes Iesus, benedixit & fregit. Quia quinque libros Moysi in se impletos, & sanctos esse ostendit: eos fregit, & dedit cum duobus piscibus discipulis, vt apponerẽt turbis, quia intellectum legis eis aperuit, vt cũ morali & mystico sensu eam turbis prædicarent. In hoc fratres mei, quod discipuli non apponunt alium panem turbis, nisi à Christo sit traditus, nec illum panem illi frangunt, sed Christus eis frangit, confunduntur illi qui aliam scripturam prædicãt quàm diuinam, vel qui ipsam scripturam non à Deo sibi frangi & aperiri expectant, sed ipsi per seeam sibi frangere præsumunt, apponentes potius quàm exponentes, cùm

Psal. 8.
Mar. 13.
Psal. 67.

Ezech.3. præcipiat Dominus Prophetæ: Annuntiabis, inquit, eis ex me. Saturantur autem ex quinq; panibus cum duobus piscibus, id est ex quinq; libris Moysi cum mystico & morali intellectu. Quinq; milia hominum, id est simplices, tantum res quinque sensibus corporis subiectas priùs sapientes. Ex fragmentis verò & crustis, quæ comedentibus superfuerũt, implentur cophini duodecim, quia subtiliores & fortiores sententiæ, quas simplices capere non possunt, Apostolicis & perfectioribus viris ruminandæ reseruantur. Iuxta quod Apostolus ait Corinthiis: Lac potum *1. Cor.3.* dedi vobis, non escam. Sapientiam enim loquimur inter *1. Cor.2.* perfectos. Et hoc contra illos qui simplicioribus altiora loquuntur, non erudientes eos, sed potius conturbantes. Porrò homines cernentes doctrinã diuinam in omnibus exuberare, & quantò à pluribus percipitur, tantò magis abundare, laudant & benedicunt Dominũ, qui hîc pane spirituali quotidie recreat suos, eo vaticinio eos sustentãs, quousq; perueniant ad terram promissionis, ad quã perducat nos omnipotens & misericors Deus, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus. Amen.

DOMINICA QVINTA Quadragesimæ.

Heb. 9. *CHristus assistens Pontifex futurorũ bonorum, per amplius & perfectius tabernaculum non manufactum,* id est, *nõ huius creationis, &c.* In hac lectione fratres mei, ostendit Apostolus Pontificium Christi fuisse præfiguratum in Pontificio legis. Et illud quidẽ imperfectum esse tanquam figuram & vmbram: Istud verò perfectum esse, tanquam rem & veritatem. Illud transire, istud manere. Consideranda sunt igitur fratres mei, quatuor de Pontifice legali. Qualis esse, quo in loco stare, quorum esse minister, quid agere secundum legem debeat. Debebat autem legalis Pontifex esse sine macula, integer & sanus. Sine macula, ne scilicet esset cum paruo, vel grandi, vel torto naso, nè esset gibbus, nec lippus, nec albuginẽ habens in oculo, nec impetiginẽ in corpore, nec iugem scabiem. Integer, nec esset cęcus, nec mancus, nec sine genitalibus, & huiusmodi. Sanus, ne esset claudus, nec fracto pede, nec manu, nec leprosus, nec ponderosus. Erant autẽ hæc in le-

Pontificiũ legis præfiguratum.

Qualis debebat esse legalis Põtifex.

In legali Pontifice per figuram: In Christo verò sunt per veritatem. Christus quippè fuit agnus sine macula, quoniam vt ait Petrus, peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. Et ipse etiam, speciosus forma præ filiis hominum. Fuit autem integer, omnem habens in se virtutum perfectionem. Fuit enim, vt Ioannes dicit, plenus gratiæ & veritatis. Fuit etiam sanus & perfectus in omni sapientia & scientia. Quoniam in Christo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei absconditi. Quo in loco stabat legalis Pontifex? In medio, id est, inter hominem & Deum: hominibus antesistebat: Vnde & antistes dicebatur, & Deo assistebat: Vnde Episcopus, id est, superintendens dicebatur. Vnde Apostolus: Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his quæ sunt apud Deũ. Debebat autem medius esse extremorũ, participatione, affectione, & ordine. Extremorũ participatione, qui scilicet esset homo cũ hominibus natura, & Deus cũ Deo gratia. Medius affectione, vt scilicet esset peccatoribus proximus per compassionẽ, & Deo proximus propter familiaritatẽ. Medius ordine, vt scilicet per eum haberent accessum homines ad Deum, & Deus ad homines. Christus quoque medius & verus fuit Pōtifex assistẽs Deo, & antesistẽs hominibus. Fuit enim medius inter Deũ & hominẽ natura, quia naturalis homo cum hominibus, & naturalis Deus cum Deo. Medius affectione, quia per pietatem fuit compatiẽs hominibus. Vnde Apostolus: Non habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, & per amorem vnus cũ Deo Patre. Medius ordine, quia per eũ habemus accessum ad Deũ Patrẽ: Et Deus Pater nobis reconciliatur per eum, & nos illi. Hinc est quod hic vocatur à Paulo noui Testamenti mediator. Quorum erat minister legalis Pōtifex: temporalium & carnaliũ Sacramentorum, & eorũ solum erat minister, non adiutor. Christus verò est Pontifex futurorum bonorum illorum, videlicet spiritualium & cœlestium bonorum, quæ per legales figuras futura significabantur: Et illorum est Christus non tantum minister, imò & auctor & largitor: Ipse enim baptizat, ipse peccata abluit, ipse virtutes tribuit, ipse præmia reddit.

1. Pet. 2. Psal. 44. Ioan. 1. Colos. 2. Heb. 5. Heb. 4. Heb. 9.

Quid

Quid agebat legalis Pontifex? Semel in anno, in septimo mense, scilicet in festo propitiationis, sacrificabat, & cum sanguine, indutus Pontificalibus, intrabat in Sancta sanctorum : & sanguine pacifico aspergebantur interiora, vt propitiaretur Deus populo suo. Sic quoque Pontifex Pontificum Dominus Iesus Christus, semel in tempore, semetipsum pro salute mundi sacrificauit. Et resurgens indutus stola immortalitatis, non tantum in cœlum, sed etiam in cœlum cœlorum introiuit tabernaculum. s.pe: amplius capacitate, & perfectius perpetuitate: vbi sedens ad dextram Patris, aspergit sanguine suo interiora & exteriora : id est, reconciliat per passionem suam cœlestia terrenis, & terrena cœlestibus, Deum homini, & hominem Deo. Assignat itaque Apostolus distantiam in quinque rebus, inter legalem Pontificem & Euangelicum Pōtificem Christum, & in omnibus, demonstrat Christi excellentiam. Illi enim intrabat tabernaculum manufactū, & hic non manufactum. Ille semel in anno, hic semel in tempore. Ille moriebatur, & alter succedebat: iste permanet Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Vnde idem Apostolus: Plures facti sunt Sacerdotes secundum legem eò quòd morte prohiberentur permanere. Iesus autem eò quòd maneat in æternum, sempiternum habet Sacerdotium. Ille cum alieno sanguine intrabat: iste cū proprio. Ille intercedebat pro suis & aliorum peccatis : iste cùm sit immunis à peccato, tantum pro alienis. Vnde idem Apostolus: Talis enim decebat vt esset nobis Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cœlis factus. Qui non haberet necessitatem quodie : quemadmodum Sacerdotes priùs, pro delictis suis hostias offerre; deinde pro populo. *Si enim,* inquit, Apostolus, *Sanguis hircorum aut vitulorum, vel cinis vitulæ, inquinatos cōtactu mortui sanctificat, secundum legalem obseruātiam, ad emundationem carnis: quanto magis sanguis Christi emundabit conscientias nostras, ab operibus mortuis, ad seruiendum Deo viuenti?* Re vera fratres sanguis pecudum non emundabat ad literam, quia nec carnem, nec sanguinem, nec animam Christi, per quem omnis emundatio fit, præfigurabat.

Differētia legalis Pontificis, & Christi Euangelici. Heb. 7.

Ibidem.

Sanguis itaque Christi, fratres charissimi, nos emundabit ab omnibus peccatis, si tamen in eum verè credimus, si in eum speramus verè, si eius vestigia sequitur: Quoniam vt ait Petrus: Christus passus est pro nobis vobis relinquēs exemplum, vt sequamini vestigia eius. Humiliauit quippe se pro nobis, ne nos pro eo humiliari timeremus. Factus est pro nobis pauper, ne nos pauperes pro eo fieri timeremus. Mortuus est pro nobis, ne nos mori pro eo timeremus. Resurrexit pro nobis, vt nos per eum resurgeremus. Ascendit in cœlū, vt nos per eum in cœlum ascēderemus. Itaque fratres si volumus exaltari cū eo, cum eo humiliemur. Si volumus ditari cum eo, cum eo & pro eo pauperes simus. Si volumus resurgere cū eo, cum eo & pro eo moriamur, & si non carne, saltem mente. Crucifigantur & moriantur in nobis carnales concupiscentiæ, vitia & peccata. Surgant & crescant in nobis virtutes spirituales, boni mores, & bona opera: Vt sic purè passionem & resurrectionem Christi & celebrare & imitari valeamus, ipso præstante, qui passus est pro nobis Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

Quomodo sanguis Christi nos emūdat ab omnibus peccatis.

1. Pet. 2.

Christus exemplum nostrum.

DOMINICA V. QVADRAGESIMAE.

Dixit Iesus turbis Iudæorum & Principibus Sacerdotum. *Quis ex vobis arguet me de peccato? &c.* Dominus ac redemptor noster, fratres charissimi, sicut non venit sibi, sed nobis: ita quod pugnauit & quod vicit, pugnauit & vicit nō sibi, sed nobis. Quemadmodum enim diabolus consueuerat hominem expugnare & vincere, ita Christus voluit se ab eo expugnari & eum vincere. Consueuerat enim diabolus hominem duobus modis expugnare. Primò, subdola tentatione: secundò aperta persequutione. Si non superabat eum in primo, aggrediebatur eum secundo pugnandi modo. Cùm igitur diabolus primò aggressus esset Dominū subdola suggestione, vt eum vel in gula, vel in vana gloria, vel in superbia deciperet, & ab eo superatus esset, pòst aggressus est aperta persequutione eum impugnare, vt quem non vicerāt blanda, vincerent dura. Et quoniam persequutio, quę infertur à propinquis & familiaribus, solet hominem plus perturbare,

Ioan. 8.

Duobus modis diabolus hominem expugnat.

O perse-

persequutus est eum per Iudæos contribulos & consanguineos suos, & etiam per discipulũ collateralem & domesticum suũ. Vnde idẽ per Prophetã. Amici mei & proximi mei aduersum me appropinquauerunt & steterunt. Et alibi: Si inimicus meus maledixisset mihi, sustinuissem vtique. Et si is qui oderat me, super me magna loquutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo. Tu verò homo vnanimis, dux meus & notus meus qui simul mecũ dulces capiebas cibos. Et alibi, homo pacis meę, in quo sperabam, qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationẽ. Illi ergo à diabolo instigati, persequuti sunt Christum retributione qua nulla est prior. At Christus respondit eis retributione, qua nulla est melior. Quatuor quippè sunt retributiones: Reddere bonum pro malo: Reddere bonũ pro bono. Reddere malũ pro malo: Reddere malum pro bono. Prima igitur est valde bonorum: Duæ mediæ mediocriter bonorum, & mediocriter malorum. Quarta valde malorũ. Prima Christi est, suorumque membrorum: vltima diaboli, suorumque membrorum. Cùm itaque Christus Iudæos diligeret, eisque veram doctrinam, & vitam æternam offerret, illi econtra ei reddebant odium pro dilectione, maledictum pro benedicto, mortem pro vita. Vnde ipse per Prophetam, posuerunt, inquit, aduersum me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea. Et alibi: Qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi. Et quare? quoniam sequebar bonitatem. Itaque cùm sic persequerentur Christum Iudæi, ipse per omnia exhibuit eis misericordiam & mansuetudinem: vt illi nullam haberent suæ infidelitatis excusationem: Et nos exemplo eius instrueremur, quomodo inimicos nostros tolerare deberemus. Sunt igitur fratres mei, quatuor consideranda in hac lectione. Primò, quomodo Dominus inimicis suis offerat reconciliationẽ & pacem. Secundò, quomodo conuitiantium cõtumeliis respondeat. Tertiò, quomodo inuidi verba veritatis deprauent. Quartò, quomodo persequentium iniuriis Christus cedat. Primò igitur Dominus offert inimicis suis reconciliationem, & pacem cùm dicit: *Quis ex vobis arguet me de peccato*? Ac si diceret: Popule meus quid feci tibi? aut

Psal.37. *Psal.54.* *Quatuor retributiones.* *Psal.88.* *Psal.37.*

aut in quo molestus fui tibi? Responde mihi, & si quid habes prope me, loquere. Qui quærit, fratres mei, in quo læserit, satisfactionem & reconciliationem quærit: *Si veritatem dico, quare non creditis mihi?* Quasi diceret: Si nihil mali sed plurimũ boni vobis facio, quare non me diligitis? Si nihil falsi, sed semper veritatem vobis & pro vobis dico, quare non creditis mihi? In quo nos instruit, vt eis qui nobis inuident, nos odiunt, & persequuntur, pacem & reconciliationem habeamus, quærentes ab eis in quo eos læserimus. Quod si in aliquo, eis cum humilitate satisfaciamus. Si verò in nullo, eis amorem & obsequium offeramus, & nos eorum bonũ & velle & quærere ostendamus. Qui si audierint nos, lucrati erimus fratres nostros. Res proculdubio magni meriti apud Deum. Ne simus fratres de numero illorum, qui turpe putant se inimicis suis humiliare, & eorum pacem quęrere: iniurias sibi illatas grandificantes, & quas intulerunt, paruificantes. Præsertim cùm Rex Regum & Dominus dominantium, pacem impiorum seruorum quæsierit, & eis se humiliauerit. Qui cum pacis bona contemnerent, dixit eis: *Qui ex Deo est, verba Dei audit: propterea vos non auditis, quia ex Deo nõ estis.* Nos quoq; fratres, inimicis nostris nostrã pacem & satisfactionem respuentibus & expuentibus, dicere possumus. Qui ex Deo est, verba pacis audit: Qui verò verbum pacis audire non vult, ex Deo nõ est. Nam vbi pax, ibi Deus. Et ipso testante: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabũtur. Quia igitur qui ex Deo est, verba Dei audit, interroget fratres mei vnusquisq; semetipsum, si verba Dei ore cordis audit, id est, si retinet, facit, & perseuerat, &, in eo pro certo cognoscit, si ex Deo sit. Sequitur pars secunda, in qua Christus Iudæorum contumeliis benignè respõdet. Iudęi quippè de oblata pace & correctione peiores effecti, contumeliam responderunt. *Nõnne, in quiũt, benedicimus nos, quia Samaritanus es tu & dæmonium habes?* Heu quàm peruerse loquuti sunt: Sic fratres mei, sic faciunt semper mali, bonis pro benedicto reddũt maledictũ, pro correctione contumeliam. Sed audiamus quàm mansuetè eis Dominus respondet: *Ego, inquit, dæmonium non habeo.* Duo quippè ei obiecta fuerant:

Cum inimicis nostris reconciliatio quærenda.

Quid dicendum inimicis pacem recusantibus. Mat. 5.

Samaritanus custos interpretatur.
Psal. 120.
Vitium nō exprobrandum.

Alterum negat se dæmonium habere, alterum tacendo concedit, videlicet se esse Samaritanum. Samaritanus nāque custos interpretatur. Dominus autē custos electorū suorum est: qui non dormitabit, neque dormiet. Cùm autem eis veraciter respondere posset, non ego, sed vos habetis dæmonium, noluit, ne contumeliam pro contumelia reddere videretur. In quo fratres mei, exēplo suo nos docuit, ne prouocati ab aliquo contumelioso, tunc ei vitium suum exprobremus. Quoniam qui alij ob irā & vindictam crimen suum obiicit, & si sit verum, tamen illud non verè, id est, simplici intentione dicit: & ideò verus nō potest dici, sed potius falsus. Qui autem vult alium de vitio suo corrigere, seorsum & bono zelo eum debet redarguere. Porrò Dominus se non habere dæmonium probat, ex eo quod subdit: *Sed honorifico patrē meum*, ei quicquid facio attribuendo, & eius gloriam in omnibus quærendo. Diaboli verò & suorum membrorum est, semper suam, & non Dei gloriam quærere, & sibi diuinam auctoritatem arrogare. Qui ergo Dei gloriā in omnibus quærit, se non habere dæmonium, nec eius esse membrum, ostendit. *Et vos*, inquit, *inhonorastis me*, in quo ostenditis vos potius dæmonium habere. *Ego autem non quæro gloriam meam, est qui quærat & iudicet*, id est, adiudicet. Iustum enim Dei iudiciū est, vt qui nō suam, sed Dei gloriam quærit, à Deo glorificetur. Et econtrario, qui suam non Dei gloriam quærit, ante Deū inglorius semper fit. Hic discamus fratres mei, semper Dei, non nostram gloriam in omnibus quærere, & Deus quæret & adiudicabit nobis gloriam suam sempiternam. Non solùm autē Dominus non reddit contumeliosis contumeliam, sed etiam offert eis doctrinam. Nos instruens vt ob nullam contumeliam à tranquilitate mentis nostræ commoueamur, sed charitatem & mansuetudinem seruantes incōcussām, etiam nobis contumelias inferentibus correctionem & doctrinam offeramus. Ait igitur: *Amen amen dico vobis, si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum.* Sed sicut boni de accepta contumelia fiunt meliores: ita ecōtrario mali, de accepta doctrina, fiunt peiores. Vnde & subditur: *Responderunt ergo ei Iudæi, nunc* cogno-

In omnibus non nostra, sed Dei gloria quærenda.

Charitas & mansuetudo seruanda.

cognouimus quia dæmonium habes. Est autem hæc pars tertia, in qua Iudæi malitiosi, bona Domini verba sinistro deprauant intellectu, cùm subdunt: *Abrahã & Prophetæ mortui sunt, & tu dicis, quia si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternũ*. Sic fratres mei sic consueuerunt malitiosi iustorum dicta deprauare, & quod bene, & bona intentione dictum est, in deteriorem partem interpretari, vel malè exponendo, vel quædã verba mutando. Cùm enim Dominus dixisset: *Si quis sermonem meum seruauerit, mortem non videbit in æternum*, de morte spirituali vel æterna hoc intellexit. Sunt enim tres species mortis: mors corporalis, quæ fit per separationem animæ & corporis: Mors spiritualis, quæ fit per peccatũ, quod quidem separat animam à Deo. Mors æterna: pœna, scilicet æterna, quę cruciabit animam simul & corpus: quæ ideò mors dicitur, quoniam melius esset mori quoti die, quàm illam pœnã æternam tolerare. Cùm ergo Dominus loqueretur de morte spirituali vel æterna, ipsi deprauãtes, de morte carporali interpretati sunt. *Nunquid*, inquiunt, *tu*, cuius scilicet sermo facit homines immortales, *maior est patre nostro Abraham, qui mortuus est, & Prophetæ, qui mortui sunt*? subaudis, quorum sermo, nec eos, nec alios facit immortales. Ac si diceret non, inuidia fratres mei, excæcabat Iudæos, quæ semper homines excæcat, ne rectum possint de persona, cui inuidẽt, ferre iudicium. Quamuis enim audierant & viderant Dominum miracula fecisse, quę non Abrahã, nec aliquis Prophetarũ fecerit, vt cæco nato oculos creasse, mortuum quatriduanum suscitasse. Ventis & mari imperasse, & super vndas ambulasse: Tamen ei Abrahã & Prophetas proponebãt: ob nihil aliud, nisi quia ei inuidebant, ideo qui eum paruum & de paupercula matre natũ, & per ætates eum excreuisse, viderant. Quorũ hodie sunt similes, qui coęquęuos & contemporaneos suos quãtumcunque bonos despiciunt, & eos antiquioribus non posse æquari contendunt, cùm summus auctor in omni tempore æqua bona possit operari. *Quem te*, inquiunt *facis*? Ille seipsum magnũ facit, qui virtutem quam non habet, sibi falso attribuit, sicut faciunt hypocritæ. Propterea ostẽdit Dominus

Mali dicta iustorum deprauant.

Tres species mortis corporalis, spiritualis, æterna.

Ioan. 9.
Ioan. 11.
Mat. 6.
Mar. 6.

se non semet glorificare, & tamē verā glorificationem à patre habere, cùm respōdet. *Si ego*, inquit, *glorifico meipsum, gloria mea nihil est. Est pater qui glorificat me, &c.* Seipsum glorificat, fratres mei, qui gloriam suam quærit non Dei: Cuius profectò gloria nihil est, Christus autem seipsum non glorificauit, quia nō suam, sed patris gloriam in omnibus quæsiuit: & ideò ab ipso glorificari meruit, Vnde & subdit: *Est pater qui glorificat me.* Discamus, & nos fratres in omnibus bonis quæ sentimus, dicimus, vel facimus, nō nostram, sed Dei gloriam quærere, vt ab ipso glorificari mereamur. *Quem vos*, inquit, *dicitis, quia Deus vester est, sed non cognouistis eum*. Deum patrem non cognouerunt, quia eum habere filium nō crediderunt. Qui enim filium ignorat, & patrem Deum etiam ignorat, qui reprobis operibus se eum ignorare demonstrat. Quales, vnde dolendum est, sunt hodie multi falsi Christiani, qui dicunt de Deo, quia Deus noster est: & tamen eum non cognouerunt, dum se voluntatē Dei ignorare prauis operibus ostendunt. Quia verò Domino dicēti, quod si quis sermonem meum seruauerit, mortem nō videbit in æternum, opposuerant Iudæi Abraham mortuum esse: Ostendit Dominus Abraham non esse mortuum, sed potius in fide aduentus sui viuere & gaudere, cùm dicit, *Abraham pater vester exultauit*, id est, *exultādo expectauit vt videret diem meum*, id est, aduentū meum. Vidit, id est, quem venturum credidit venisse agnouit, *& gauisus est*. Sed Iudæi carnales carnali visu dictū esse intelligētes, respondēt: *Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti?* Respondit eis Iesus, Amen amen dico vobis, priusquam Abraham fieret, ego sum. Iudæi intelligebant Christum purum hominem, & his verbis ostendit eius diuinitatem. Vnde cùm de Abrahām dixisset (*fieret*) de se ait: *sum*. Quoniam Abraham vt creatura factus est: Christus verò ab æterno à patre non factus, sed natus est. Cuius essentia incommutabilis, conuenienter exprimitur per verbū substantiuum præsentis temporis. Vnde ipse ait ad Moysen, Ego sum qui sum. Sed Iudæi more suo malum pro bono reddentes, tulerūt lapides vt iacerent in eū. Sequitur pars quarta cùm subditur, *Iesus autē abscondit se, & exiuit de templo.*

In omnibus gloria Dei quærenda.

Falsi Christiani.

Exod. 3.

templo. In quo ostenditur quomodo Dominus persequutorum cesserit iniuriis. Sed cũ solo eos nutu perdere posset, quare fugere & latere elegit? Triplici de causa. Prima vt per timorem mortis se verã habere humanitatem demõstraret, qui tamen timor in eo voluntatis fuit non necessitatis. Secũda, vt quod discipulis dixerat verbo. Si persequuti vos fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam, ostenderet exemplo. Necessariũ quippè fuit prędicatores quandoq; fugere & latere, ne mox ablatis prędicatoribus, Euãgelium silentio premeretur. Tertia vt nobis daret exemplum, quod si quandoque persequutoribus nostris in contentione possemus præualere, tamẽ prouocantibus ex humilitate crederemus & lateremus, vt in hoc tã prouocantium, quã nostræ saluti consuleremus. Apud Christianos enim, non qui fortiter percutit, sed qui fortiter cedit, fortis est, fortior enim est teste Salomone, qui vincit iram, quàm qui vincit ciuitatem. Ipse autem Christus qui nunc fugit & latuit, quando ei placuit, se crucifigendum persecutoribus obtulit: nec solùm fortiter eos passus est, sed etiam pro eis misericorditer deprecatus est, dicens: Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt. Imitemur itaque Christum redemptorẽ nostrum, pacem pro odio inimicis nostris offerendo: Bonum pro malo, & benedictum pro maledicto reddendo, iniuriis etiam imbecillorum cedendo, quando opus fuerit, mortem fortiter sustinendo: pro persequutoribus nostris intercedendo, vt participes Christi resurrectionis & gloriæ fieri mereamur, ipso præstãte, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, Per omnia secula seculorum, Amen.

Mat. 10. *Fortis apud Christianos quis dicatur.* *Luc. 23.*

DOMINICA IN RAMIS Palmarum.

Hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Iesu: Qui cũ in forma Dei esset, nõ rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, &c. Exhortatur nos Apostolus in hac lectione fratres charissimi, vt semitam, quam secutus est Christus, sequatur Christianus, Christus sequutus est humilitatem, obediẽtiam & patientiam: Et propter hoc exaltatus est, & datum est ei nomẽ quod est super omne nomen. Sicut primus homo sequutus est superbiam, inobe-

Philip. 2.

dientiam, & impatientiam, ita propter hoc præcipitatus est. Quia ergo per hæc tria vitia, facta est ruina humani generis, necesse erat vt per tres virtutes, prædictis vitiis contrarias repararetur. Fuit autem in primo homine superbia quadrifaria; Prima, quia æquare se voluit suo superiori, quando per rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo, quæ propriè est arrogantia. Secunda, quia voluit se extollere super suum æqualem, angelum, scilicet, quod propriè est superbia. Tertia, quod secundum legem suam, non Dei, voluit viuere quòd propriè est præsumptio. Quarta, quod peccatum suum conatus est defendere, quod propriè est contumacia. In quibus nos quoque fratres mei, veterem Adam imitamur, cùm vel superioribus nostris nos æquare contendimus: vel cum æqualibus nostris nos semper extollimus: vel cùm non Dei, sed nostram volũtatem facere volumus: vel cùm peccata nostra defendimus vel excusamus. Porrò ad hanc quadrifariam superbiam delendam descendens Christus, exhibuit in se quadrifariam humilitatem: Primã quoniam sicut in hac lectione ostenditur, non per rapinam arbitratus est se esse æqualem Deo. Quod enim habuit per naturã, non præsumpsit per rapinam. Secundam, quoniam semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, non solùm suis coæqualibus patre, scilicet & spiritusancto, sed suis inferioribus angelis, scilicet minoratus: Iuxta quod de eo per Prophetam ad patrem dicitur. Minuisti eum paulominus ab angelis. Subditus etiã fuit hominib[9]: vt Mariæ & Ioseph: Reddens etiam tributũ Cæsari, & lauans pedes seruorum suorum. Tertiam, quoniam in omnibus voluntatem patris quæsiuit facere, non suam. Vnde, descendi, inquit, de cœlo, non vt faciam voluntatem meam, sed voluntatem eius qui misit me. Quartam, quoniã cùm sua nõ haberet peccata, portauit aliena. Vnde Petrus: Peccata, inquit nostra ipse pertulit super lignum. Vnde idẽ ait: Deus Deus meus, vt quid dereliquisti me? longè à salute mea verba delictorum meorum, nostra delicta dicens sua.

Nos ergo fratres mei, non veterem hominem Adam, sed Christum nouum hominem imitemur. Humiliemus nos non solùm nostris maioribus, sed etiam coæqualibus &

Superbia in Adamo quadrifaria.

Quomodo veterem Adam imitamur.

Heb.1.

Psal.8.

Mar.12.
Ioan.13.
Ioan.6.

1.Pet.2.
Mar.14.

minoribus. Non nostram, sed Dei voluntatē facere, quæramus, non solùm peccatorum nostrorū onus sed etiam alienorum onera portare satisfaciendo & orando curemus. Fuit etiam in Aam inobedientia, quia creatori suo noluit obedire in bonum suum. Et diabolo inimico suo obediuit in malum suum. Econtrario Christus, vt hîc dicitur, fuit factus obediens patri vsque ad mortem, & hoc in redemptionem generis humani, non suam, & non obediuit diabolo in sui præcipitationem. Adam noluit obedire Deo in leuissimis: Et Christus obediuit patri in durissimis. Adam noluit obedire Deo nec minis & præmiis, Christus obediuit patri spontanea voluntate ductus. Adam noluit obedire Deo, vt viueret abstinendo à ligno: Christus obediuit patri, vt moreretur suspensus in ligno. Adam quia inobediens fuit, amisit dominium quod habebat in omni munda creatura: Christus quia obediens fuit, data est ei omnis potestas in cœlo & in terra. Fugiamus itaque fratres, inobedientiā veteris hominis, ne excludamur ab hæreditate patriæ cœlestis: sed imitemur obedientiam noui hominis Christi, vt cum eo mereamur glorificari. Adeo enim est necessaria obedientia, quo nullum bonum sine ea potest prodesse, & nullum malū cum obedientia potest obesse. Cùm enim bonum sit comedere pomum, tamen per inobedientiam malum fuit. Et tantum malum quod non solùm auctorem Adam, sed etiam vniuersam eius posteritatē, à Paradiso proscripsit. Cùm bonum quoque sit sacrificare Deo, & per pietatē parcere victis, tamen quia contra obediētiam hoc Saul fecit, in hoc grauiter peccauit. Vnde ei & à Samuële dictum est, Magis valet obedientia quàm victimæ. Econtrariò cùm malum sit vicinorum bona furari vel rapere, tamen Israëlitæ spoliantes Aegyptios, quia per obedientiam hoc fecerūt, non peccauerunt, sed potius meruerunt. Item cùm ducere fornicariam, & gignere filios fornicationis, graue delictū sit; tamen Propheta ad mandatum Dei hoc faciens, non peccauit, sed potius promeruit. Quantū etiam bonū sit obedientia, ostendunt multa sanctorū miracula. Maurus quippè ad mandatū patris Benedicti, currens ad eripiendū puerum Placidum de aqua, super aquas legitur ambulasse.

Inobedientia Adæ.

Obedientia necessaria.

Gen. 3.

1. Reg. 15.

Osee. 1.

S. Maurus super aquas ambulauit.

Alter quoq; ad mandatum Abbatis in clibanũ ardentem prosiliens, incõbustus legitur exiisse. Amemus igitur fratres, in omnibus obedientiã, Deo in omnibus obediẽtes, maioribus nostris etiam in omnibus (quæ contra Deum non sunt) obsequentes. Scientes quoniam quod per se videtur inutile & otiosum, si tamen per obedientiã fiat, fit vtile & meritoriũ. Fuit quoque in Adam impatiẽtia, quoniam mitissimũ iugũ Dei noluit pati, vt viuens mortem euitaret. Ecõtrariò in Christo fuit maxima patiẽtia, quoniam durum patris mandatum portauit, vt moriẽs, mortuos ad vitam reuocaret. Adam quoque non potuit pati pro se mitissima: Christus verò passus est pro aliis durissima. Adam non potuit pati vt abstineret à ligno: Christus sustinuit vt moreretur in ligno. Quæ mors est magis crudelissima, probrosa, & longa. Vnde & patientia eius fuit maior, & abiectior, & longanimior. Crudelis enim mors est non citò, sed lentè occidi. Probrosa mors, inter iniquos reputari. Longa mors est, cum longa vexatione dissolui. Passi sunt autem cum eo iniqui, sed dissimiliter.

Sinister enim latro patitur pro peccato suo, nec corrigitur, sed magis improperat, & magis deterioratur. Dexter quoque latro patitur pro peccato suo & corrigitur, pro se orat, & saluatur. Christus verò patitur non pro suis, sed alienis peccatis, orat pro inimicis, & virtus eius magis ac magis glorificatur. Per hos tres significantur tria genera patientium. Per sinistrum quippè latronẽ significãtur illi qui pro peccatis suis flagellati non emendantur, sed murmurant, & magis reprobantur. Per dextrũ verò latronem significantur illi, qui pro peccatis suis flagellati emendantur, gratias agunt, & saluantur. Per Christũ verò significantur innocentes, qui flagella non merita patienter sustinentes, gratias agẽtes; & pro inimicis suis orantes, magis ac magis clarescunt. Quoniam ergo Christus sic fuit humilis, sic obediens, & sic patiens, exaltatus est ad dexterã patris, & datum est ei nomen, quod est super omne nomen, vt, scilicet sit vnus Deus cum patre & spiritu sancto. Et hoc ei idcirco dicitur datum, quoniam quod erat ei natura secundùm quod Deus, ei factum est gratia secũdùm quod homo. *Vt in nomine Iesu omne genu*, id est, omnis

Tria genera patientium.

po-

potestas flectatur: Cęlestis, terrena & infernalis. *Et omnis lingua*, id est, omne genus sermonū, *confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei patris*. Itaque fratres charissimi, si cupimus peruenire ad Dei gloriā sequamur eius viam. Humiliemur, obediamus, patiamur. Qui enim est superbus, inobediens, & impatiens, non incedit viam Christi, sed viā diaboli, & ideò cum eo præcipitabitur & damnabitur. Quotiensque plus quærimus exaltari in hoc seculo, quàm humiliari, plus præcipere, quàm obedire: plus prosperari in mundanis voluptatibus, quā correptiones pati: non sapimus ea quę sunt Dei, sed quę sunt diaboli. Humiliemus igitur nosmetipsos, non solùm maioribus, sed etiam æqualibus & minoribus. Obediamus Deo & maioribus nostris, non timore, non mercenario, sed amore. Patiamur flagella & tribulationes æquo animo, & si non ita innocenter, vt Christus, tamen vt dexter latro, pro peccatis nostris mala nobis inferri dicamus, gratias agentes, & pro persequutoribus exorantes, quatenus ipsæ passiones sint nobis purgatorię & vtiles, vt cum ipso latrone Paradisum intrare mereamur. Per Dominum nostrum Iesum Christum, Amen.

Quomodo ad Dei gloriam perueniendum.

DOMINICA IN RAMIS PALMARVM.

CVm *appropinquasset Iesus Ierosolymis, & venisset Betphage ad montem Oliueti, misit duos de discipulis suis, &c.* In hac sancti Euangelij lectione, fratres charissimi, primò ea quæ ad historiā, secundò quæ ad mysticum sensum pertinent, sunt consideranda. Sunt autem iuxta historiam quinque attendenda. Primò quare Dominus cùm antè latuisset, imminente sua passione, voluit apertè ipsi loco, quo passurus erat, appropinquare. Quod ideò fecit, vt demonstraret se quando oportuit spontaneam subire passionem. Quando igitur latuit, dedit imperfectis exemplum latendi. Quando morti occurrit, dedit perfectis exemplum, morti occurrendi. Quando latuit, fecit quod erat carnis: quando morti occurrit, fecit quod erat spiritus. Iuxta quod ipse ait: Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Similiter quando ait: Tristis est anima mea vsque ad mortem: dixit quod erat humanitatis. Quando verò dixit: Nemo tollit animam meā à me,

Mat. 21. *Mat. 26.* *Ioan. 10.*

sed ego pono eã dixit quod erat diuinitatis. Itaque fratres mei. Christus carnis & spiritus, hominis & Dei, veram in se exprimebat naturam. Veruntamẽ voluntatem spiritus, voluntati carnis, voluntatem diuinam humanæ præferebat. Vnde cùm secundũ humanitatẽ dixisset: Transeat à me calix iste: mox diuinam voluntatem ei proponẽdam esse demonstrat, cùm subdit: Non tamen quod ego volo, sed quod tu. Nos quoque fratres, quotiens ex infirmitate carnis aliquid volumus, mox nos reprehendamus, exemplo Christi nostram voluntatem diuinæ voluntati subdamus, dicentes: Veruntamẽ Domine, non nostra volũtas, sed tua fiat. Secundò considerandum est, quare Dominus duos discipulos solitus erat mittere ad prædicandum, vel ad quærendum hospitium, vel ad adducendũ asinam, vel ad aliquid aliud agendum. Ob duplicem causam vtique, quoniam in duobus ostenditur veritatis testimonium, & charitatis exemplum. Veritatis testimonium, quoniam in ore duorum vel trium testium fiat omne verbum. Charitatis exemplum, quoniam non minus quàm inter duos, amor charitatis demonstratur. Vnde hoc, inquit, mando vobis, vt diligatis inuicem. Duo ergo mittuntur, vt consono verbo & exemplo, veritatẽ prędicent & charitatem. Nos ergo fratres, quando in veritate & charitate ad inuicem consonamus: nos esse discipulos Christi demonstramus. Quando verò (quod absit) à veritate & charitate discordamus, non Christi, sed magis diaboli nos discipulos esse demonstramus. Tertiò verò considerandum est, quomodo Deus ostendit se veram habere diuinitatem, in eo quod futura tanquam præsentia narrat, & quod corda hominum se prę scire demõstrat. Scire enim futura tanquam præsentia, & præscire hominũ corda solius diuinitatis est. Porrò futura tanquam pręsentia se scire demonstrat, cùm ait: *Inuenietis asinam alligatam & pullum cum ea.* Corda hominum se præscire demonstrat, cùm subdit: *Et si quis aliquid vobis dixerit, dicite quia Dominus his opus habet, & confestim dimittet eos.* Nec solùm quippe nouit corda hominum, sed etiam ea quò vult, inclinat. Nam de eo scriptum est: Qui mutat corda Regum. Oremus ergo eum fratres, vt ipse corda nostra in melius commutet, & ad sequendam

Quare Dominus solicitus est mittere duos discipulos.

In veritate & charitate concordandũ.

quendam suam voluntatem inclinet. Quartò consideran-dum est, cùm Dominus semper ire pedes soleret, quare hac vice vehiculum quæsiuit, quod ideò fecit, quia appro pinquauerat tempus quo ipse erat exaltandus. Vnde ipse immenente passione, ait: Pater clarifica nomen tuum: Venit hora vt clarificetur filius tuus. Et Pater: Clarificaui, inquit, & iterum clarificabo. Appropinquãte quippè passione, maiora cœpit agere, & apertius, altiusq; prędicare, acriùs Iudæos reprehendere, plures secum ducere. Iminente quippè passione, quatriduanum resuscitauit, diuinitatem suam apertè prædicauit, super asinam sedens Hierusalem venit, & à populo cum honore susceptus est: Et laudes populi quem antè tacere præcipiebat, modò nõ refutauit, sed potius dixit: Si hi tacuerint, lapides clamabunt. Sed fratres mei, exaltatio Christi, quoniam humilitatem habuit, fundamẽtum stabit in æternum. Quæsiuit enim gloriam non suam, sed patris. Ascendit non super equum superbiæ, sed super asinam humilitatis. Susceptus fuit cum laudibus, nõ ab adulatoribus, sed à simplicibus, qui nesciunt adulari. In quo confunduntur illi, qui antequam sciant humiliari, exaltari volunt, cùm scriptum sit: Gloriam præcedit humilitas. Cõfunduntur & illi, qui gloriam suam, non Dei quærunt qui super equos faleratos ventose incedunt, qui laudem ab adulatoribus volunt.

Ioan. 17. *Ioan. 12.* *Mat. 21.* *Prou. 15.*

Quintò consideranda est fratres mei veteris & nouę legis consonantia, pariter & adimpletio. Assumptio enim agni Paschalis in decima luna, & immolatio in quartadecima, iuxta quod scriptum est: Decima die mensis huius tollat vnusquisq; agnũ, & seruabitur vsq; ad quartamdecimam diem, & tunc immolabitur ad vesperũ, in ipso adimpleta est. Christus enim die decima, id est, hodie venit Hierusalem, & quartadecima die ad vesperum captus, ad victimã ductus est. Prophetia Zachariæ, hæc scilicet: Noli timere filia Sion, quia Rex tuus venit mansuetus tibi, sedens super pullum asinæ, in ipso adimpleta est. Laus etiã puerorum, iuxta quod scriptum est: Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudẽ: in Christo adimpleta est. Ipsa etiam laus de Psalmo sumpta est. Vbi enim nos dicimus: O Domine, saluũ me fac: Hebræus habet, Osanna, bene prospe

Veteris & nouæ legis consonantia. *Zach. 9.* *Psal. 8.*

rare, benedictus qui venturus est in nomine Domini. Condensitates palmarū & ramorum, de quibus in Psalmo dicitur: Constituite diem solennem in condensis, hodie in Christo adimpletæ sunt. Mysticè verò fratres mei, Dominus ad montem Oliueti, id est, ad altitudinem misericordiæ venit, quando per carnem ad redimendū Hierusalem appropinquauit. Inde misit duplicem prædicatorum ordinem, vnum ad adducendum per fidem plebem Iudæorum: alterum ad adducendum populū Gentium. Asinus, est animal mansuetū, brutum, laboriosum, & vtilitati deditum. Et Deus quærit mansuetos, seculo stultos, laboriosos, & vtilitatį proximorū deditos. Per asinam igitur, quæ subiugalis & mater erat, significatur plebs Iudæorū, quæ sub iugo legis erat, & populi Gētium per fidē mater erat. Per pullum verò liberum & lasciuū, exprimitur populus Gentium, qui sine lege erat, & ad peccandum dissolutus erat. Super ambos ponūt Apostoli vestimēta sua, quando eos doctrinis Euangelicis onerant & honorant, vt in eis Dominus sedeat, & eos regendo in cœlestēm Hierusalem ducat. Vestimenta sua sternunt in via actiui, qui de rebus temporalibus se exuentes, eas in obsequium Christi suorum membrorumq; expendunt. Ramos de arboribus cædunt, & in via sternunt prædicatores, qui de libris sententiarū moraliū flosculos excerpunt, & eos in via membrorum Christi prætendunt. Osanna in excelsis clamant contemplatiui, qui diuinis laudibus & orationibus instant. Nec solùm quidem specialiter, sed & generaliter turbæ, quæ præcedebāt, & sequebātur, clamabant Osanna: quoniam omnes & qui præcesserunt, & qui sequuntur aduentum Christi, in fide & cōfessione saluantur Dominicæ incarnationis. Et non solùm cōtemplatiui, sed etiam actiui & doctores frequēter diuinis laudibus & orationibus intendere debent. Significantur autem hæc tria hominum genera, per Noë, Daniël, & Iob: quos solos Propheta dicit liberandos. Per Noë, quippè rectores, per Daniël contemplatiui & casti: per Iob actiui & vxorati significantur. Itaque fratres, illi soli qui istorum vitam tenuerunt, saluabuntur. Qui ergo rector est, seipsum & alios benè regat, verbo & exemplo eos instruat, flores moralium sententiarum

Psal. 117.

Per asinam significabatur plebs Iudæorum. Per pullū populus Gentium.

Per Noë, Daniël, & Iob tria genera hominum significantur.

rum ad eos pascendos proponat. Qui verò contemplatiuus est, diuinæ laudi & orationi insistat, nec ducat vitam otij & pigritiæ, sed quantò a seculo est liberior, tantò diuinis sit intentior: Odoret & prægustet, in via dulcedinem & suauitatem, quæ est in patria. Qui verò actiuus & vxoratus est, ita agat exteriora, quod non obliuiscatur interiora: sic transeat per seculum, quod non obliuiscatur Deum: Vestes & temporalia bona expendat in vsus pauperum & membrorum Christi. Sit hospitator peregrinorum, vestitor nudorum, redemptor captiuorum, visitator infirmorum, sustentator pauperum, defensor viduarum & pupillorum: vxorem & liberos habeat benè disciplinatos, familiam immaculatam: in vsu secularium sciat quærere & lucrari Christum. Sic sic fratres mei, viuentes, cum Christo in cœlestem Hierusalem intrate, & cum eo in æternum viuere poterimus. Ipso præstante qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

IN COENA DOMINI.

Conuenientibus vobis in vnum, iam non est Dominicam cœnam manducare, &c. Hanc lectionem fratres charissimi, tantò propensius audire debemus, quantò magis necessarium in ea salutis nostræ continetur Sacramentum. Sunt autem huius lectionis quatuor partes. In prima reprehendit Apostolus Corinthios de abusione Sacramenti altaris. In secunda tradit formam illius Sacramenti. In tertia demonstrat quomodo ad illud accedere debeamus. In quarta ostendit quid indignè accedentes mereantur. Ostendit igitur Apostolus primò abusionem Corinthiorum in hoc Sacramento, cùm dicit: *Conuenientibus vobis in vnũ, iam nõ est Dominicã cœnã manducare.* Peccabant quippè Corinthij, vel in hoc quòd pransi ad hoc Sacramentum accedebant, vel quia potius corporalem quàm spiritualem satietatem in hoc Sacramẽto quærebant: vel quia offerentes oblationes suas, nihil offerentibus non communicabant. Peccabant enim Corinthij in hoc, quod ad Eucharistiam pransi accedebant. Ad nullum enim Sacramentum, & multò minus ad Eucharistiæ Sacramentum, quod maius est cæteris & dignius, acce-

1. Cor. 11.

accedere debemus pransi, sed potius ieiuni & sobrij, nisi fortè necessitas cogat infirmitatis. Quod enim Dominus inter prandendum istud Sacramentum tradidit, hoc ideò fecit, vt de figuratiuo ad verum Pascha transiret: & per illud, istud significatũ fuisse demonstraret. Peccabant enim in hoc, quod hoc Sacramento non spiritualem, sed corporalem quærebant satietatem. Quamuis enim in hoc Sacramento remaneat sapor panis & vini, tamen spiritualis cibus est, nõ corporalis. Nec spiritualis, sed carnalis homo est, qui in hoc Sacramento carnalem suam quærit satietatem. Peccabant quoque & in hoc quod oblationes suas nihil offerentibus non communicabant. Quoniam qui minus Deo obtulit, in eo ius proprium amisit: Et Ecclesiæ Sacramenta nõ diuitum sunt tantùm, sed potius omnium communia. Et hoc contra illos est, qui in hoc quod dederunt Ecclesiæ aliquod priuilegium, præ cæteris volunt habere. Vnde & hoc Sacramentum specialiter vocatur Sacramentum communionis. Debent enim omnes fideles in hoc Sacramento habere communionem Sacramenti, fidei, & charitatis. Nihil enim prodest fictis Christianis habere communionem Sacramenti cum fidelibus, cùm non habeat in eis communionem fidei. Rursus nihil prodest malis Christianis habere communionem Sacramenti & fidei cum bonis, quum non habent cum eis communionem charitatis. Hæc enim communio, per hoc Sacramentum significatur. Sicut enim plures grani vniuntur in confectione vnius panis, ita plures Christiani colligũtur in vnione Ecclesiæ per fidem & charitatẽ. Vnde Apostolus: Multi enim vnus panis sumus in Christo. Nihil enim aliud est corpori & sanguini Christi communicare, quàm de vnione Christi & Ecclesię esse. Vnde Dominus: Qui manducat, inquit, carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo. Sed, vt ait Apostolus: *Conuenientibus vobis in vnum*, solo corpore, non charitate, *non est Dominicã cœnam manducare: Vnusquisque enim cœnam*, id est, oblationem suam, quæ debuit omnibus communicari, *præsumit*, id est, ante tempus sumit ad manducandum sibi soli: *Et alius quidem esurit, alius autẽ ebrius est*. Istis fratres mei, sunt hodie similes quidã clau-

Eucharistia sacramentum communionis.

1. Cor. 10.

Ioan. 6.

claustrales, qui cùm se & sua Deo obtulerint in holocaustum, tamē cōmunia rursus sibi appropriantes, quisq; suā cœnam, & sua vestimenta præsumit habere. Et alius quidem esurit, alius autem ebrius est, alius duplicibus tegitur, alius friget. Sed profectò sic conuenientibus vobis in vnum, non est Dominicam cœnam manducare. Nosquoq; fratres, quod sine gemitu diceret nequeo, istis similes videmur, qui cùm conueniamus cum pauperibus in vnam Ecclesiam, & in vnam fidem, & eadem Sacramenta participemus, tamen vnusquisque nostrum qui res temporales largius possidemus, suam deliciosam cœnam præsumit ad manducandum, & sua mutatoria ad vestiendum, pauperibus fame & frigore pereuntibus. Sed profectò sic conuenientibus in vnum, non est Dominicam cœnam manducare. Ergo fratres mei, vt Dominicam cœnam dignè manducare valeamus, communicemus eis cibaria nostra, qui nobiscum communicant eadem Sacramenta. Communicemus eis nostra vestimenta, qui nobiscum sunt communicaturi sempiterna. *Numquid domos non habetis ad manducandum & bibendum?* hoc ideò dicit, non quod illi qui in domibus suis delitias epulantur, excusabiles sint, si fiunt duri & incommunicabiles contra pauperes, sed quoniam non ita cruciant pauperes absentes delitiæ, sicut præsentes. Visæ enim delitiæ plurimum cruciant egentes, dum eis incutiunt inuidiam, cupiditatem, & pudorem. Hinc est quod Lazarus egens ad visas diuitis purpurati delitias, multum tentatus, & ideò probatus est. Sed & ipse diues minus excusabilis est, quod ad quotidie visam pauperis indigentiam, nulla humanitate motus est. *Aut Ecclesiam*, inquit, *contemnitis*. Ecclesiam quippè Dei contemnit, qui pauperes Dei, (qui vtique de Ecclesia Dei sunt) per delitias suas scandalizare præsumit. Ecclesiā etiā Dei cōtemnit, qui cùm habeat domū in qua mādicet, in Ecclesia manducat escas corporales: Ecclesia quippè nō corporalis, sed spiritualis refectionis locus est. *Et cōfunditis*, id est, erubescere facitis, *eos qui nō habent*. Ac si diceret: Si ita inhumani estis, quod escas vestras non habētibus cōmunicare non vultis, saltē à conspectu pauperū remoti eas vescimini, ne præsentibus pu-

Claustrales.

Quomodo Dominicā cœnā manducare debemus.

Ecclesiam contemnere quid.

dorem, & tentationẽ incutiatis. Si enim in conspectu pauperũ nihil eis impertientes mãducatis, peccatis dupliciter.

Sequitur pars secunda, in qua formã huius Sacramenti Apostolus tradit, dicens: *Ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis*: Ac si diceret: Eo ipso formam traditi Sacramenti debetis honestius obseruare, quod non ab homine, sed ab ipso Deo tradita est. *Quoniam Dominus noster Iesus Christus in qua nocte tradebatur, &c.* Hoc Sacramentum Dominus tradidit vltimũ & imminente passione, vt demonstraret illud carius & memorabilius esse recolendum in memoriam mortis suæ. In nocte verò illud tradidit, vt ostenderet illud inter miserias & ignorantias mundanæ vitæ, fidelibus sustentationem fore. *Accepit*, inquit, *panem & gratias agens benedixit, fregit, ac dixit: Hoc est corpus meum quod pro vobis traditur: Hoc facite in meam commemorationẽ. Similiter & calicem postquam cœnauit dicens: Hic calix nouum testamẽtum est*, id est, noui testamenti firmator, *in meo sanguine; Hoc facite quotiescunque bibetis in meam commemorationem.* Iuxta literam, fratres mei, hæc est forma verborum, quam dum Sacerdos profert, Sacerdos inuisibilis visibilem panẽ vertit in corpus suum. Porrò cùm præcepit Dominus hæc in sui memoriam fieri, loquitur secũdùm morem amici amico suo dicentis, qui ei in memoriam mutuæ dilectionis aliquod memoriale dereliquit: Sic Dominus cùm dilexisset
Ioan. 13. suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos, tradens eis in commemorationẽ suæ dilectionis tale quid, quod non solùm eis ad memoriam, sed etiam ad cõfortationem eis esset & solamen. Et ad solamen quidem eis est, quod dum sancti in hac valle lachrymarũ ad Deũ suspirãt, quodammodo consolantur, dum eum in Sacramẽto quasi visibiliter Deũ suscipiunt. Ad cõformationẽ verò est, quoniam eo tanquã viatico inter labores huius seculi cõfortantur, & ne deficiant spiritualiter reficiuntur. Vnde Dominus:
Ioan. 6. Caro, inquit, mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Ad memoriam etiam eis est, quoniã Sacramentum hoc, non solùm Christi reducit in memoriã, sed etiam expressiuè nobis eius repræsentat passionẽ. Vnde Apostolus subiungit: *Quotiescunque enim comedetis panem hunc, &*

calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis, id est repræsentabitis. Quando enim Sacerdos eleuat hostiã, & ei imprimit crucis lignũ, eleuationẽ Christi in cruce repræsentat. Depositio verò vini vel panis in calicẽ, Christi repræsentat sepulturam. Inuolutio verò corporalium circa calicem, sudarij circa corpus repræsentat obuolutionem. Mysticè verò Dominus panem accepit, quando in sua persona naturam humanam assumpsit. Gratias egit, quãdo de assumpta humanitate obediendo Deo Patri gratias egit. Benedixit, quãdo corpus suũ omni gratia & benedictione repleuit. Fregit, quando illud passioni exponens, animam à corpore separauit. Dedit discipulis suis corpus suum, non solùm in viaticum Sacramenti, sed etiam in pretium redemptionis in via, id daturus in præmium retributionis in patria. *Hoc facite in meam commemorationem*, vt sicut ego meipsum do & pono pro vobis, ita etiam vosmetipsos date pro me, & pro fratribus vestris. Moraliter autẽ quãdo Dominus hoc egit, quid agere debeamus, demonstrauit. *Accepit*, inquit, *panem, & gratias egit*. Demonstrans vt quãdo panem vel alium cibum accipimus, Deo largitori gratias agamus: sicut magna etiam ita modica lætè, & cum gratiarũ actione percipientes, vt sciamus cum Apostolo & abundare & penuriam pati. Benedixit etiam panem, instruẽs nos vt quando panem, vel vinum, vel alios cibos sumimus, eos priùs benedicamus: quod Sacerdotis officium est, si præsens fuerit. Sin autem, Diaconi vel Subdiaconi: Qui si non affuerint, paterfamiliàs, vel etiam eo absente, materfamiliàs, cœnam suam benedicere debet. Fregit etiam Dominus & dedit discipulis suis, docens nos, vt panem nostrum esurientibus frãgamus, non solùm corporalem, sed etiam spiritualem. Iuxta quod scriptum est, Frange esurienti panẽ tuum, & egenos, vagosq; induc in domũ tuam. Non simus de illis, de quibus dicitur: Paruuli petierunt panẽ, & non erat qui frangeret eis. *Hoc est*, inquit, *corpus meum quod pro vobis tradetur: hoc facite in meam cõmemorationem*. In hoc instruit nos, vt nos quoq; exempli eius memores non solùm nostra, sed etiam corpus nostrum proximis nostris tradamus.

Philip. 4.

Esa 58.

Treno. 4.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quomodo ad

facramentum altaris accedendum fit, cùm fubditur: *Itaque quicunque mãducauerit panem, & biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & fanguinis* Domini. Id eft non ad meritum, fed ad reatum fumet. *Probet autem feipfum homo, & fic de pane illo edat, & de calice bibat.* Probet autē, id eft diiudicet, examinet, & emendet tatā vitam fuam, omnes cogitationes, omnia delicta & facta fua ad iudicium vocans, vt quod viderit in fe vitiofum, abiiciat. Quod viderit fibi deeffe, acquirat: quod incultū, excolat: quod purum, magis purificet. Non folùm autē criminalia, fed etiā omnia venialia pro poffe euitet. A quibufdam etiam mediis & imperfectis bonis abftineat: vt à cōplexu etiam legitimæ vxoris: à caufarum etiam iuftarum negotiis, à iufta etiam repetitione debitorū. Ad perfecta autem & maxima bona pro poffe fuo fe extendat: vt ad diligendum inimicum, ad remittēdum iniurias fibi illatas, & benefaciendum perfequutoribus. Taliter autem purgatus & purificatus, poterit ad Sacramentū corporis & fanguinis Domini dignus accedere.

Probare fe quid.

Indignè mãducare & bibere.

Sequitur pars quarta, in qua oftenditur quid indignè accedens ad Sacramentū altaris, mereatur, cùm fubditur: *Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium fibi manducat & bibit.* Indignè manducat & bibit, qui vel incredulus vel immundus, vel interdictus, vel incompunctus, accedit. Et talis iudicium fibi manducat & bibit, id eft quia talis manducat & bibit, pœnam fibi acquirit. Quod enim in fe optimum, indignè accedenti fit malum. Non diiudicans corpus Domini, id eft, nō difcernens à communibus cibis. Ideo enim iudicium fibi fumit, quoniam ficut ad corporales cibos, fine deuotione & reuerentia ad Dominicum corpus accedit. Et quoniam multi indignè accedentes, iudicium, id eft, pœnam fibi acquirunt. *Ideo inter vos funt multi infirmi*, aliqua breui ægritudine, illi fcilicet qui minus in hoc peccant: *Et multi imbecilles*, diutino languore, illi fcilicet qui magis in hoc peccant: *dormiunt* etiā morte corporali multi, illi fcilicet qui multum in hoc peccant, de quibus intelligendum eft, quoniam fi dignè (de hoc quod indignè corpus Domini fumpferunt) pœnituerint, fit eis ipfa mors pœna Purgatoria peccati. *Quod fi nof-*

si nosmetipsos, inquit, *diiudicaremus, non vtique iudicaremur*. Nosmetipsos fratres mei, tunc iudicamus, quando nosmetipso de peccatis nostris accusamus, damnamus & punimus. Accuset igitur peccata nostra intus conscientia nostra: memoria nostra cõtra nos testimoniũ perhibeat: ratio nostra nos reos & suppliciis dignos pronuntiet. Timor vehemens gehennæ tanquam grauis tortor nos intus puniat, & de cõpunctione animę lachrymas tanquam sanguinem emittat. Si enim fratres mei, taliter nosmetipsos diiudicaremus, nõ vtiq; à Deo iudicaremur, id est puniremur, vel pœna æterna, vel etiã pœna temporali, quæ pro contemptu pœnitentæ nobis infligitur sæpè. Cùm enim nos excusamus, Deus nos accusat, cùm nosmetipsos iudicamus, Deus nos absoluit & iustificat. Et cùm nos iustificamus, Deus nos iudicat. Est autem melius in hoc seculo iudicari nos à Deo, quàm in futuro. Vnde & subdit: *Cùm iudicamur autem*, id est cùm flagellamur hîc, *à Domino corripimur*, vt non cum hoc mundo peruerso in æternũ damnemur. Itaque fratres mei, flagella Dei tanquam pij patris hîc benignè sustineamus, & ei de flagellis nostris gratias agamus. Qui ideò nos punit, breuiter in hac vita, ne nos puniat æternaliter in futura, cui laus sit per omnia secula seculorum, Amen.

Iudicari à Domino.

IN COENA DOMINI.

ANte diem festum Paschæ, sciens Iesus quia venit hora eius, vt transeat ex hoc mundo ad patrem: Cùm dilexisset suos qui erant in mundo, in fine dilexit eos. Huius Euangelicæ lectionis fratres charissimi, tres sunt partes. In prima demonstratur Dominum, imminente sua passione, maius signum dilectionis suæ ostendisse. In secunda ostenditur in quo. In tertia quare hoc fecerit, demonstratur. Ait igitur Euangelista: *Ante diem festum Paschæ*, illius, scilicet in quo crucifigendus erat. *Sciens Iesus quia venit eius hora*: hora, scilicet, nõ necessitatis, sed voluntatis suæ, vt transeat ex hoc mundo ad patrem. In quibus verbis ostenditur, vnde festum Paschæ, Pascha dicatur. Pascha enim nomen Hebræum est, & à transitu dicitur. In hoc quippè festo filij Israël per immolationem agni transierunt de Ægypto ad terram promissionis. Christus

Ioan. 13.

Pascha.

Quomodo Pascha celebrare debemus. quoque per sanguinem suum de hoc mundo transiuit ad cœlum. Nos quoque fratres mei, si verè Pascha celebrare volumus, ab Aegypto ad terram promissionis, à mundo ad cœlum, à vitiis ad virtutes, desiderio transire debemus. Et vt lex dicit, carnes agni comedere festinanter: vt scilicet festinemus tanquam peregrini, de exilio huius mundi transire ad patriam cœlestem. *Cùm dilexisset*, inquit, *suos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos*: In finem eis maioris exhibuit signum dilectionis. Recessurus enim ab eis, vt sui memoriam arctius mentibus eorum infigeret, eis maiorem ostendit teneritudinem amoris, mysteria corporis & sanguinis sui eis tradendo, & hoc facere in sui commemorationem præcipiendo, eorum pedes lauando, eos consolando, vt quando dixit: Non relinquam *Luc. 22.* vos orphanos, vadam & veniam ad vos. Spiritum sanctum eis missurum promittēdo, & huiusmodi. Nos quoque fratres, Domini & magistri nostri exemplum sequentes, recessuri ab eis cum quibus habuimus longam conuersationem, in fine debemus eis ostendere maiorem dilectionem, quatenus veræ dilectionis exemplum relinquamus, & eorum mentibus dilectionem & memoriam nostri arctius infigamus. Sequitur pars secunda, in qua ostenditur in quo maiorem Dominus suis ostenderit dilectionem, cùm subditur: *Et cœna facta, cùm diabolus immisisset in cor, vt traderet eum Iudas Simon Scariothes etc.*

Patientiæ exemplū. Miræ patientiæ exemplum nobis, fratres charissimi, Dominus dereliquit, in hoc quòd tam patienter proditorem suum sustinuit, non excludens eum à consortio suo, non à mensa, non ab osculo. Nos quoque fratres, sequētes Magistrum nostrum, inimicis nostris Patientiam exhibeamus, communicantes eis nostram dilectionem, rem temporalem & pietatem, vt sic eius animam ad amorem inflectere valeamus. Hoc contra illos est qui nequeunt pati hominum naturam, ne dum malitiam. Nam vt taceam de inimicis, si coniunx, vel amicus vel socius, vel familiaris aliquantulum iracundus, vel hæbes, vel tardus fuerit, statim eos obiurgant vel irrident, vel cōtumelias inferunt. Sed qui talis est, ipse per impatientiam sibi testis est quod ipse reprehensibilis est, Non ita faciendum est fratres.

Nam

Nam si Christus mundus & sanctus patienter sustinuit suum proditorem, tu peccator nō sustinebis peccatorem? Si Christus sustinuit inimicum, tu non sustinebis amicum? Itaque familiarium & proximorum nostrorum vitia patienter sustineamus, palam dissimulemus, secretò corrigamus. Quod autē ait, *Cùm diabolus in cor misisset*, non ita intelligendum est, fratres charissimi, quod diabolus putetur immittere vel creare cogitationes in cordibus hominum. Diabolus enim non est auctor cogitationum, sed suggestor, suadere potest, non violenter immittere. In potestate autem hominis est, consentire, vel non consentire. Vnde Dominus ad Cain: In potestate tua erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius. Hoc contra illos, qui quando aliquod scelus perpetrauerint, dicunt diabolum hoc se facere fecisse, & culpam diabolo adscribūt, dum se excusare cupiunt. In quo magis se incusant & peccatum augent. Nam & diabolo sponte consenserunt, & cum eo iustè sunt puniendi. *Sciens*, inquit, *quod omnia dedit ei Pater in manus suas*, cœlestia, terrestria, & inferna, bonos & malos: illos ad saluandum, hos ad iudicandum: illos ad eligendum, hos ad reprobandum. Et quia potens & Dominus omnium, humiliauit se ad pedes seruorum: iuxta illud, Quantò maior es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam. Et illud: Qui maior est, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut ministrator. *Et quia*, inquit, *à Deo venit, & ad Deum vadit.* Sic ideò bonum exemplum ad Deum eundi suis relinquere voluit. *Surgit à cœna, & ponit sua vestimenta, & cùm accepisset linteum, præcinxit se.* Postquam distribuit cibaria vitæ, vt Dominus, dat exemplū humilitatis, factus vt minister. Sic fiat & spiritualis quisque magister. Postquā sederit docens & corrigēs vt magister, surgat & accingatur ad ministrandū vt humilis minister. Hoc contra quosdam sanctæ Ecclesię Prælatos, qui semper volunt sederę & dominari: surgere autem ad ministrandū & humiliari refugiunt. Ponit igitur vestimenta sua, præcinxit se linteo, mittit aquam in peluim. Officium expediti & deuoti vernaculi exhibet Dominus, dans exemplum vt qui ministrat, expeditè & deuotè ministret. Quia quātò aliquis est prom

Diabolus non est auctor cogitationū, sed suggestor.

Eccle. 3.
Mar. 10.

Contra quosdam Prælatos Ecclesię.

ptior & deuotior in ministerio, tantò maior est in merito Quoniam maledictus qui facit opus Dei negligenter. Mysticè verò in hoc quod Dominus ipse ministrat aquã, lauat pedes discipulorum & abstergit, demonstrat quod ipse solus est potens ministrare hominibus lauachrũ compunctionis & lachrymarum, ipse solus potẽs est mundare & extergere sordes nostrorum affectuum. Nemo enim mundus est, qui ab eo lotus non est. Vnde & posteà respondit Petro: Et si, inquit, non lauero te, nõ habebis partem mecum. Venit ergo primò ad Simonẽ Petrũ, ostendens priores partes dandas priori. Et nullũ in hoc seculo sic esse perfectum, quin non habeat aliquid lauandum. Videns autem Petrus diuinam maiestatem ad lauandum pedes suos inclinari, non est mirum si miratur & refugit. Sed cùm audit, quod si non ab eo lauetur, alienus erit ab eo, consentit. Nos quoque fratres, si maior persona se humiliet ad seruiẽdum nobis, per humilitatem refugiamus. Quod si per charitatem institerit, consentiamus, ne prohibendo eam, diuinum implere mandatum culpabiles inueniamur. Porrò audiens Petrus se propter pedum lauationem cum Domino partem habiturum, vt maiorem possit cum eo habere partẽ, optat se totum ab eo lauandum, dicens: *Domine non tantùm pedes, sed & manus & caput*: id est, mentem & operationem. Sed Dominus qui nouit hominem, melius quàm homo seipsum, dicit eum nõ indigere, nisi vt pedes lauet, dicens: *Qui lotus est, non indiget nisi vt pedes lauet*, id est, qui lotus est à criminalibus, non indiget, nisi vt lauetur à venialibus, sine quibus vita præsens non ducitur. Per pedes quippe affectiones, quibus ad opus agendum vadimus, significãtur. Affectiones verò nostræ, quia nõn possunt tangere terrenã, dum sumus in hoc mũdo, inde aliquid pulueris, id est, sordis venialis contrahunt quod quotidie per confessionem, orationem, & eleemosynam, & cætera bona necesse est mundari. Inde præcepit Dominus, vt puluerem pedum excutiant Apostoli in testimonium illis qui eis credere noluerũt. Quia si quid venialis maculæ in sollicitudine & prædicatione, quam ad conuertendum eos habuerunt, contraxerunt, ab eis excutietur in eos, quorũ causa contracta sunt.

Hier.48.

Nullus in hoc seculo perfectus.

Per pedes affectiones significantur.

Mat.10.

sunt. *Et vos,* inquit, *mundi estis, sed non omnes*. In numero tangit eum indefinitè qui immundus erat, vt notatus erubescat & conuertatur: In quo doctoribus sanctæ Ecclesiæ exemplum dedit, vt eum, cuius crimen occultum est, non publicè arguant, sed in communi sine nomine tangant, vt intelligens se notari, timeat & conuertatur. *Crimen occultum nō publicè arguendum.*

Sequitur pars tertia, in qua causa facti demonstratur, cùm subditur: *Postquam autē lauit omnium pedes, accepit vestimenta sua, & cùm recubuisset, iterum dicit eis: &c.* Postquā summus magister causa ostendēdæ humilitatis, se à dignitate cathedræ inclinauit, iterum ad officium cathedræ redit. Quem imitantes magistri sanctæ Ecclesiæ, cum causa humilitatis & exempli, se subditis suis inclinauerint, iterum ad altitudinem & officiū cathedrę redeant, vt videlicet ex humilitate sibi comparant subditorū amorem & imitationem, & ex dignitate cathedræ, reuerentiam & timorem. Si enim semper inclinentur, à subditis quidem amantur, sed non timentur. Si verò semper sublimentur, timentur quidem, sed non amantur. Cùm prælatus simul debeat timeri & amari: *Scitis*, inquit, *quid fecerim vobis*, id est, qua causa hoc fecerim vobis. *Vos vocatis me magister & Domine, & benedicitis. Sum etenim.* Ipse enim solus est magister, qui nō exterius, sed interius docet, qui nisi intus doceat, in vanum lingua docentis laborat extra, vnde, ne vocemini, inquit magistri: quia magister vester vnus est Christus. Ipse etiam solus vniuersaliter & semper est Dominus: Vnde & dicitur: Vnus Dominus, vna fides, vnum baptismā. Cæteri verò nón Domini, sed diminutiuè, Domini dicendi sunt: *Si ergo ego laui pedes vestros, Dominus & magister, tantò magis & vos debitis alter alterius lauare pedes.* Argumentum est à maiori: Si enim Dominus lauit pedes serui, quātò magis seruus debet lauare pedes conserui. Etsi magister lauit pedes discipuli, quantò magis discipulus debet lauare pedes condiscipuli. Si Deus qui non indiget propter hominem voluit humiliari, quātò magis homo qui indiget propter se debet humiliari. *Exemplum,* inquit, *dedi vobis, vt quemadmodum feci vobis*, ita & vos faciatis. Exemplum humilitatis, exēplum amoris, exemplum emundationis dedit. *Christus solus magister, qui exterius et interius docet.* *Argumentum à maiori.*

Primò exemplum amoris, vt in exemplo magistri, discant discipuli sese inuicem diligere. Vnde, Mandatum, inquit, nouum do vobis, vt diligatis inuicē, sicut ego dilexi vos. Exemplum humilitatis, vt in exemplo magistri discāt discipuli alterutrum humiliari. Exemplum emundationis, vt exemplo magistri discant discipuli sese alterutrum, per confessionem, orationem, & pietatem à peccatis emundare, & alter alterius onera portare. Itaque, fratres mei, veri & summi magistri vestigia sequētes, humiliemur ad inuicem, lauātes pedes pauperum & subditorum nostrorum. Sed & hoc parum est, nisi & eos diligamus. Sunt enim quidam qui humiliātur, & lauant pedes pauperum, non ex amore, sed etiam ex quadā coactione, nec syncerè isti imitantur exemplum Christi, qui ex vera dilectione pedes pauperum lauit. Itaque nos fratres, ex vero amore pedes pauperum tanquam fratrum nostrorum lauemus. Nec hoc sufficit, nisi & eorum emundationem & salutem in anima quæramus: Vt, videlicet postquam lauerimus pauperes, calciauerimus, & satiauerimus corporaliter, satiemus eos spiritualiter, frangentes eis panem diuini verbi, panem correctionis, eruditionis & exhortationis, orantes vt & ipsi lauent nos orationibus suis apud Deum, quatenus pure Pascha celebrare mereamur. Largiente qui Pascha nostrum immolatus est Christo Domino nostro. Qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

Ioan. 13. — Vestigia Christi sequenda.

IN PARASCEVE.

Exod. 12.

Dixit Dominus ad Moysen & Aaron in terra Ægypti. Mensis iste vobis principiū mensium, &c. In hac lectione fratres charissimi, Dominus tradidit olim Iudæis historialiter, qualiter figuratum Pascha deberent celebrare: nobis verò si spiritualiter sapimus, tradidit in eadem lectione, quomodo spirituale Pascha debeamus celebrare. Nos quoque fratres, Pascha sanguinis animalium, animalibus Iudæis relinquentes, in his inquiramus, qualiter spiritualiter Pascha celebrare valeamus. Hęc itaque lectio mysticè intellecta, tradit nobis sex, videlicet vbi, à quibus, & quando Pascha debeat celebrari: Et qualis debeat esse Paschalis agnus: Et quid cōferat immollatio eius, & quomodo

modo erat comedendus. Vbi debet Pascha celebrari? In terra Ægypti. In Ægypto quippè de celebratione Paschæ primum mandatum fuit à Domino datum, sicut hic legimus, & primũ Pascha fuit celebratũ. In Ægypto igitur, id est, in tenebris & mœrore huius mundi mandatum à Deo de celebrando Pascha, id est, transitu huius mundi accepimus: Quatenus exemplo Israëlitarum de Ægypto ad terram promissionis, de vitiis ad virtutes, de exilio ad supernam patriam, desidereo trãseamus: A quibus debet Pascha celebrari, ab Israëlitis, id est à viris desiderantibus videre Deum. Ab Hebræis, id est, transeuntibus à vitiis ad virtutes, ab exilio huius mundi ad cœlestem patriam. Hi enim soli fratres mei, verè Pascha celebrant, quibus odio est mundus, qui conqueruntur, & dicunt cum Propheta: Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est, qui trãsihunt desiderio, vt videant Deum Deorum in Sion. Vnde & Dominus Iesus se à Galilæis in Galilæa, promittit videndum, id est, à transmigrantibus in transmigrationem. Qui verò mundum complectũtur amore: qui semper hic vellent viuere, qui de terrena contendunt hæreditate, nequaquam dignè possunt celebrare Pascha spirituale. Quãdo debet Pascha celebrari? In quartadecima luna primi mensis. In primo enim mense, id est, in lunatione Aprilis, quæ in Martio aliquando secundum nos incipit, creauit Deus mundum, & in eodem recreauit eum. Eodem igitur tempore, imò eodem mẽse & eodem die, & eadẽ forte hora, qua creauit Deus hominẽ, recreauit eundem. In quartadecima luna probabile est hominem esse creatum: Cùm enim quarta die creata sit Luna in plenilunio, sexta die potuit esse talis, qualis solet esse quartadecima. Hinc & Paschalis agnus decima die de grege sumptus est: quartadecima die ad vesperũ immolabatur. Christus quoque die decimà Hierusalem veniens ad passionẽ, quartadecima die agnum comedens eadem nocte traditus est, & ad passionẽ ductus. Mysticè verò quartadecima luna immolabatur agnus ad vesperum, quoniam significabat Christum, qui decalogũ, & quatuor in se complens Euãgelia, in vespere mundi immolatus est. Pulchrè etiam in tẽpore quo cuncta reuirescunt, & renouantur, & agnus legalis,

A quibus debet Pascha celebrari.

Psal. 119.

Mundani spirituale Pascha nõ celebrant.

& verus agnus Christus, immolatus est: quoniã per passionem Christi mundus à vetustate exuitur, & in virtutibus virescit & renouatur. Nos quoque fratres, in vernali tempore, & in quartadecima luna pascha debemus celebrare: quoniam nisi deposita vetustate, innouari & virtutibus virere cęperimus, & nisi doctrinam decalogi & quatuor Euangeliorum tenuerimus, spirituale Pascha celebrare non valemus. Qualis debeat esse agnus paschalis? sine macula, masculus anniculus, id est, perfectus in munditia, & in virtute & tempore. Quis est hic agnus, nisi agnus Dei, qui abstulit peccata mundi? Qui fuit sine macula, quia peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius: Qui fuit & masculus, id est, virilis & virtuosus, virtute & sapientia perfectus, vtpote qui debellauit aëreas potestates, & alligauit fortem armatum, & distribuit spolia eius. Fuit etiam agnus anniculus, id est, perfectus tempore & corpore, quoniam in perfecta ætate passus est, in qua etiam nos teste Apostolo, resurgemus: donec, inquit, occurramus ei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Quid conferebat agni paschalis immolatio? ab angelo percutiente liberationem, hostium carnalium submersionem in via cõfortationem. Sic quoque fratres mei, Christi immolatio liberat nos à diabolo, extinguit in nobis vitia carnalia, est nobis viaticum & cõfortatio, huius exilij via. Sicut enim Hebræi per sanguinem agni linitum super vtrumque postẽ, & insuper liminari, liberantur ab angelo percutiente: ita fratres mei, per Christi crucem, Christi sanguine linitam, muniti à dextris & à sinistris & in fronte, liberamur à diabolo insidiante. Sicut verò Hebręi post immolationem & per immolationem agni, submersis hostibus carnalibus sunt saluati: ita & nos per passionẽ & comestionem corporis Christi, extinctis in nobis vitiis, saluamur: Sicut enim Hebręi carnibus agni refecti & confortati: exierunt Ægyptum, & arripuerunt viam ad terram promissionis, ita & nos corporis Christi viatico refecti & confortati, mente mundum eximus, & viam virtutum arripimus ad terram æternæ hæreditatis. Quomodo erat comedendus agnus paschalis? Non crudus, non coctus aqua, sed tantum assatus igni:

Ioan.1. *1.Pet.2.* *Ephe.4.* *Quomodo comedendus erat agnus paschalis.*

Caro cruda, cadauer solum sine calore est: Cocta in aqua dissoluitur, assata verò constringitur, vt ossa carni, & caro ossibus hæreat. Crudum ergo agnum comedit, qui Christum purum hominem credit. Coctum & dissolutū aqua comedit, qui eum in duas personas dissoluit. Tostum verò & cohærentem comedit, qui in vna Christi persona diuinitatem & humanitatem cohærentes credit. Comedendus est igitur etiam totus, id est caput cum pedibus & intestinis: quia qui corpus Christi suscipit, credere debet se non solùm hominem, sed etiam Deum suscipere. Intestina etiam, id est quædam occulta nobis, quæ de Christo & homine prædicantur, & si non intelligimus, debemus tamen ea credendo suscipere. *Non remanebit*, inquit, *ex eo quicquam vsque mane*, id est quicquid est necessarium, vobis de Christo in via credere, credetis. Nec remanebit aliquid quod credendum est, quod dicatis vos non credere vsque mane, id est, vsque in resurrectionem, quoniā tunc non erit tempus credendi, sed videndi. *Si quid residuum fuerit*, id est, si quid est de Christo, quod quomodo verum sit, non intelligitis, *igni comburetis*, id est diuinæ potentiæ adscribetis. *Os eius non confringetis*, id est virtutem diuinitatis eius propter passionem carnis, fractam vel minoratam esse non credetis. *Comedetis etiam agnum cum azymis panibus & lactucis agrestibus*. Azymus panis fermento caret: lactucæ agrestes habent amaritudinem. Comeditis igitur agnū cum azymis panibus, id est cum sinceritate innocentiæ & veritatis: Et cum lactucis agrestibus, id est cum amaritudine & compunctione cordis, vt videlicet non nisi cum pœnitentia & lachrymarum compunctione, ad agni carnes præsumamus accedere. *Sic autem comedetis illum, Renes vestros accingetis*, id est luxuriam refrænabitis, non solùm illicitam, sed etiam licitam. Quoniam fratres charissimi, cum tanta puritate ad carnes agni accedere debemus, vt non solùm ab omnibus illicitis, sed etiam à quibusdam licitis abstinere debemus. *Calciamenta in pedibus habebitis*, id est, non adhærebunt affectus vestri terrenis, sed cœlestia desiderabunt. Qui enim fratres, per auaritiam & cupiditatem adhæret terrenis, non est dignus accedere ad carnes agni. Baculos tenentes

Christi corpus.

Lactucæ agrestes.

Comedere agnū cum azymis panibus.

Renes accingere.

Calciamenta in pedibus habere

nentes in manibus, id est, rectitudinem in operibus, vt scilicet omnem vitam & omnia opera vestra ad rectum finem dirigatis. *Et comedetis festinantes*, de vitiis ad virtutes, de mundo ad æternam patriam properantes, ad similitudinem Israëlitarum, qui cum festinatione exeundi ab Aegypto, & eundi in terram promissionis, agnû comederunt. Nos itaque fratres mei, non pigrè, non negligenter, non tepidè, sed cum timore & deuotione ad tantum

1. Cor. 11. accedamus Sacramentum: Quoniam qui indignè sumit, iudicium sibi manducat & bibit. Accedamus igitur ad carnes agni cum firma fide, credentes eum in persona Deum verum, & verum hominem. Credentes etiã quemlibet, non particulariter, sed Christum sumere integrum & totum. In quo si quid intelligere non valemus, nec discutere, Deo reseruemus. Accedamus etiam ad carnes agni sine fermento odij & malæ voluntatis. Accedamus cum puritate mentis & deuotione compunctionis, cum virtute castitatis, cum contemptu seculi, cum rectitudine operis, cum festinatione ad terram promissionis. Scientes quia incolæ hic sumus & peregrini, sicut omnes patres nostri. Et quia non habemus hic manentem ciuitatem, sed futuram inquirimus. Ad quam Christus sit nobis ductor, viaticum, & via, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat in æternum. Amen.

IN VIGILIA PASCHAE.

Colloss. 3. *SI cõsurrexistis cũ Christo, quæ sursum sunt sapite, &c.* Tripartita est hæc lectio fratres mei. Primò enim ostẽdit Apostolus quæ sapere & quæ non sapere debeamus. Ostendens igitur primò quæ sapere vel quæ non sapere debeamus, ait: *Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt sapite*. Non est fratres mei, idem sapere quod scire. Scire etenim est intellectu rem capere. Sapere verò est,

Scire. Sapere. non solo intellectu, sed etiam sapore & experientia rem cognoscere. Scire quidẽ debemus tam mala quàm bona. Aliter enim nesciremus inter illa discernere. Sapere verò debemus sola bona. Pręcipit igitur nobis Apostolus vt sapiamus sola bona, non mala: cœlestia non terrena. Cœlestia sapit, qui terrena contemnens sola cœlestia odorat & concupiscit. Terrena verò sapit, in cœlestem ignorãs dulcedinem,

cedinem, sola terrena diligit & quærit. Porrò fratres mei, talis fuit creatus homo, vt desideraret & quæreret naturaliter cœlestia. Dedit enim Deus homini rationem, quæ naturaliter cœlestia desiderat. Quoniam namque anima nostra ad imaginem & similitudinē Dei formata est, tendit naturaliter ad imaginem ad quam creata est. Vnde Propheta: Tibi dixit cor meum, exquisiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram. In corpore quoque talem creauit Deus hominem, vt ipso situ corporis ei demonstraret quo tendere deberet. Creauit quippè eum erectum ad cœlum, secundum illud: Psal. 26.

Pronaque cùm spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cœlumque videre iussit. Ouidius 1. Metam.

Cæterum cùm talis creatus esset homo, merito præuaricationis suæ excæcatus, & brutus factus est, vt more bestiali inclinatus solā terrā sapiat & quęrat, & in eā moriēdo dissoluatur: Iuxta illud: Homo cū in honore esset non intellexit, cōparatus est iumētis insipiētibus, & similis factus est illis: sicut vitiis ita morte. Hinc est quod Poëtæ describunt homines mutari in pecudes. Homo enim qui diuinæ originis oblitus, soli gulæ deditus est: quid aliud quàm in porcum mutatus est? Qui verò totus explendæ libidini deditus est, quid aliud quàm in fœtidum hircum mutatus est? Similiter & in cæteras pecudes secundum similitudinem morum homines demutari dicūtur. Qui autem crudelitati & sanguini deditus est, quid aliud quàm in lupum mutatus est? Itaque fratres mei, propter primam præuaricationem, duplicem mortem incurrimus, alteram animæ peccatis excæcatæ, alteram corporis in terram suam reuertentis. At non oblitus misereri Deus pro nobis est homo factus, mortuus est & resurrexit, & ascendens in cœlum sedet ad dextram patris. Mortuus quippè est sola morte corporis, vt vtrāque mortem nostram, animæ scilicet & corporis, in nobis destrueret. Resurrexit sola corporis resurrectione, vt nos & in anima & corpore faceret resurgere. Ascendit in cœlum, vt nos quoque in cęlum faceret ascēdere. Itaque fratres mei, si consurrexistis in anima & à peccatis cum Christo, id est, per Christum resurgentem in corpore à mortuis: non redeatis

Psal. 48.

Mors duplex.

redeatis rursum ad peccata, nec sapiatis amplius terrena, sed potius quæ sursum sunt, sapite, vbi Christus est in dextra Dei sedens. Ac si diceret: vos qui Christi membra estis, tendite desiderio sursum vbi præcessit caput vestrũ. Et ex hoc quod in parte iam resurrexistis, confidite quia post Christum ascendetis.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur cui mori & cui viuere debeamus, cùm subditur: *Mortui enim estis, & vita vestra absc̃odita est cum Christo in Deo.* Ac si diceret: Non debetis de cætero quæ super terrã sunt, sed quæ sursum sunt, sapere, quoniã mortui estis mũdo, & viui Deo. Vnde ipse alibi dicit: Si mortui sumus peccato, quo modo adhuc iterũ viuemus in illo? Debemus igitur fratres mei esse mortui mundo, mortui carni, mortui etiam propriæ volũtati. Mortui mundo, vt non diuitias, non honores, non potentias, non glorias, non desideria mundi, sed cœli quæramus. Mundo se mortuum esse ostendit Apostolus cùm dicit: Mihi autem absit gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Mundus fratres mei, mihi crucifixus est, si me non trahit suis blandimentis. Ego verò mundo crucifixus sum, si illum non amplector desideriis. Mortui carni esse debemus, vt non gulasitas, nõ ebrietas, non luxuria, non voluptas, non desideria carnis quærantur à nobis, sed spiritus. Vnde Apostolus: Mortificate mẽbra vestra quæ sunt super terram: Quæ sunt fornicatio, luxuria, auaritia, commessationes, ebrietates, &c. Et alibi: Qui autem, inquit, Christi sunt, carnẽ suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. Mortui etiam propriæ voluntati esse debemus, vt non nostram, sed dei voluntatem facere quæramus. Ad quod exemplo sui nos inuitat Dominus dicens: Non enim veni vt faciam volũtatem meã, sed voluntatem Patris mei qui misit me. Quis enim melius debuit facere voluntatem suam, quàm filius Dei, qui vnam semper cum patre habet voluntatem? attamen non suam, sed Dei voluntatem se quærere dicit, vt nos instrueret non nostram, sed Dei semper & quærere & facere voluntatem. Itaque fratres mei, non nostram, sed Dei voluntatem semper quæramus & inquantum possumus faciamus.

Marginal notes: *Rom. 6.* — *Mortui mundo.* — *Gal. 6.* — *Colos. 3.* — *Gal. 5.* — *Ioan. 6.*

ciamus, & ei dicamus: Non mea Domine voluntas, sed tua fiat. Si ergo prædicto modo mortui fuerimus, erit proculdubio vita nostra abscondita cum Christo in Deo. Vt cum Apostolo dicamus: Viuo ego iam non ego, viuit autem in me Christus, vita vtique tam spirituali quàm æterna. Et vita quidem fratres mei, spirituali viuimus, quando morte peccatorum à nobis eliminata, in fide, & spe, & charitate viuimus: In iustitia, misericordia, & castitate cæterisque virtutibus floremus & fructificamus. Quæ vita nunc est abscondita cum Christo in Deo, quoniam & si nunc videmur mundanis hominibus abiecti & viles, opprobrium hominum & abiectio plebis: Et si videamur quotidie esurire, egere, & pati: ęstimati tanquam oues occisionis: tamen fide, spe, & in occulto apud Deum viuimus, vt possimus dicere cum Apostolo: Vt castigati & non mortificati, tanquam morientes, & ecce viuimus, 2.Cor.6. Vita verò spirituali viuemus, quando hoc mortale corpus induet immortalitatem & beatitudinem. Quæ vita nunc est abscōdita cum Christo in Deo. Quoniā & si corpus nostrū, mori, putrescere, incinerari nunc videatur, & mundanis hominibus inde resurrecturum desperetur, tamen in abscondito apud Deum, cui omnia viuunt, corpora nostra non pereunt, sed in melius renouanda cum Christo reseruantur. Sequitur pars tertia, in qua ostēditur quòd benefacientes præmium consequuturi sumus, cùm subditur: *Cùm autem Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria.* Quasi diceret: Sicut vita vestra nunc cum Christo abscondita est, ita cum Christo ad iudicium veniente reuelabitur. Dicitur autem Christus vita nostra methonomicè, quoniam ipse est causa, largitor, & auctor vitæ nostrę, & corporalis, & spiritualis, & æternæ. *Christus vita nostra.* Quod quidem nūc aliis falsum, aliis dubium, & aliis videtur occultum, sed in iudicio Christo apparente, omnibus erit manifestum, tam bonis quàm malis. Mali enim teste scriptura, tunc dicturi sunt: Quos aliquando *Sap.5.* habuimus in derisum sunt isti, & in similitudinē improperij. Nos insensati, vitam illorum ęstimabamus insaniā, & ecce quomodo nunc reputantur inter filios Dei, & inter sanctos sors illorum est. Tunc quippè Christus qui

primò venit occultus, veniet apertus. Vnde ipse dixit: sicut fulgur exit ab oriente & paret vsque in occidentem, ita erit filij hominis aduentus: Et qui primò apparuit humilis, tunc apparebit super omnem altitudinem sublimis. Et qui prius apparuit despectus, tunc apparebit super omnem gloriam gloriosus: Et qui primum apparuit pauper pauperum, tunc apparebit Rex regum & Dominus dominantium. Et qui primò fuit iudicatus & passus, tunc iudicabit damnans iniustos, & glorificãs iustos. Nos quoque fratres mei si humiliauerimus nos cũ Christo in via, sublimabimur cum ipso in patria. Si fuerimus despecti cũ Christo in via, glorificabimur cum ipso in patria. Si fuerimus pauperes & subiecti cum Christo in via, ditabimur & Domini dominabimur cum ipso in patria. Si diiudicabimur, & patiemur cum Christo in via, iudicabimur & lætabimur cum ipso in patria. Itaque fratres mei, non sapiamus terrena, non incuruemur ad amorem eorum more pecudum, quæ sine freno, toto impetu, ad implendam corporis feruntur voluntatem, sed potius simus erecti ad cœlum, sicut corpore ita mente: toto desiderio amemus & quæramus cœlestia, mortui mundo, viui Deo: quatenus cùm Christus apparuerit vita nostra, tũc & nos apparebimus cum ipso in gloria. Ipso præstante qui viuit & regnat cum Patre & Spiritu sancto per omnia secula seculorum. Amen.

Luc.17.

1.Cor.5.

IN DIE SANCTO PASCHAE.

Celebratio dominicæ crucis & resurrectionis.

EXpurgate vetus fermentum, vt sitis noua conspersio sicut estis azymi, &c. Hodie fratres charissimi, Dominicam celebramus resurrectionem. Propterea debemus ipsi, quam colimus, congruere solennitati. Illis enim solis prodest solennitates celebrare, qui eis mente & operibus se satagunt configurare. Celebratio igitur dominicæ crucis & resurrectionis tunc proderit nobis, si vitia in nobis crucifixerimus, si à vitiis ad virtutes, à vetustate ad nouitatem resurrexerimus. Ad hoc igitur nos hortatur Apostolus fratres mei, in prælibata lectione hoc modo. Primò nos præcipit exuere vetustatem. Secundò induere nouitatem. Tertiò subdit causam quare hoc facere debeamus. Quartò nos hortatur epulari. Quintò osten-

tò ostendit qualiter ad hoc epulum accedere debeamus. Monet igitur primò nos fratres mei, exuere vetustatē, id est veteris Adæ similitudinem, scilicet peccatū. Peccatum autem vocatur vetustas triplici ratione. Vetustas enim facit hominem curuum & imbecillem: Sic & peccatum animam facit curuam ad terrena, & imbecillē ad bene agendum. Vetustas hebetat sensus hominis: sic & peccatum virtutes mentis. Vetustas trahit hominem ad mortem, sic & peccatum animam. Ait ergo Apostolus: *Expurgate vetus fermentum*, tangens consuetudinem Iudæorum, qui in Pascha fermentum abiiciebant, & azyma comedebant: tum ob recordationem, quod cùm post immolationem agni, exirent Patres eorum de Ægypto, qui cum tanta festinatione exierunt, vt non liceret eis parare panes, sed farinas ferentes, inde azymos panes in foco faciebant tum ob mysterium eos euitandi peccati fermentum, qui purè Pascha volunt celebrare. Porrò fermentum & maximè vetus reddit panem acidum, leuem, minus vegetatiuum, & magis cauernosum. Sic fratres mei, peccatum facit animam hominis acidam, vt Deus nolit eam vnire sibi & incorporare, facit eam leuem, vt diabolus possit eam circunferre, facit eam minus solidam & validam ad resistendum diabolo, facit cauernosam, vt diabolus in ea sibi latibulum inueniat. Itaq; fratres mei, expurgate vetus fermentum peccati, id est, per pœnitētiam, correctionem, & emendationem, peccatum aufert non solum à mente, sed etiam à domo & à communione Ecclesiæ. Non enim perfectè expurgat vetus fermentum, qui & si à se quantum potest abiicit, tamen à domo sua vel à cōmunione non abiicit. A se fortè Heli abiiciebat fermentū sed à domo ista non abiicit & ideò cum ea periit. A se fortè Corinthij (ad quos hic loquitur Apostolus) abiiciebāt fermentum, sed à communione sua non abiiciebant, dum corruptorem nouercæ suæ, quam Apostolus excommunicauerat, non euitabant: Cùm de huiusmodi Ioannes dicat, nec aue ei dixeritis. Qui enim, inquit dicit ei aue, communicat operibus eius. Et Apostolus in eadem Epistola: Si quis, inquit, nominatur fornicator, aut auarus, cum huiusmodi nec cibū sumere, nec cōmunicare debes.

Peccatum vocatur vetustas triplici ratione.

Expurgare vetus fremētum quid.

Ioan. 2.
1. Cor. 5.

Hoc contra quoſdam eſt, fratres mei, qui cum excommunicatis participare, conueſci, & colloqui non verentur: cùm ſcriptū ſit. Qui tangit picem, coinquinabitur ab ea, & qui tetigerit mortuum, immundus erit. Eadem ratione, qui cum excommunicato communicat, excōmunicatus eſt. Secundò monet nos Apoſtolus habere nouitatē, cùm ſubdit: *Vt ſitis noua conſperſio*, id eſt, noua paſta, pura ſcilicet à veteri fermento, & ab omni immunditia. Loquitur enim hîc metaphoricè, aſſimulans puritatem Eccleſiæ, puritati paſtæ. Qui enim vult facere puram paſtam, primò purgat & emundat grana tritici, poſteà molit, & in farinā redigit, deinde aſperſione aquę conglutinat & coniungit. Simili modo ad hoc vt cōmunio Eccleſię pura ſit, & Deo accepta, primùm oportet vt ſingulæ perſonæ in ſe ſint puræ & mundæ. Sed quædam perſonæ, licèt in ſe puræ videantur, tamen ad modum granorum ſunt groſſę & duræ, quoniam nulla ſocietate vel compaſſione aliis ſociantur, ſubiectæ ſibi & coniunctæ: ſibi ſoli viuentes, ad ſe omnia referentes, contrarij illis quos notauimus ſuprà. Illi enim etiam excommunicatis ſocietate iunguntur. Iſti nec etiam bonis conſociari vel confœderari volunt. Vtrūque vitium eſt, & omnibus confœderari, & nulli. Illi ſunt in malis feruidi, hi ſunt etiam in bonis tepidi. Hos vocat Apoſtolus ſine affectione, ſine amicitia, ſine fœdere. Hæ ergo perſonæ ad ſimilitudinem granorum per recordationem peccatorum, & cōſummationem ſuppliciorum ſunt terendæ, & in humilitatem redigendæ. Et ne fortè arida humilitas eat, tāquam puluis quē proiicit ventus à facie terræ, ideò rore charitatis ſunt conglutinandę, & in nouam conſperſionem coniugandę, ne vel odio, vel inuidia, vel cupiditate terrena, à mutua vel à Chriſti charitate valeant ſeparari. Itaque, fratres chariſſimi, purgemus & emundemus vnuſquiſque ſeipſum, & mola humilitatis & contritionis conuertamur, & glutino charitatis & compaſſionis ad inuicē vniamur, vt charitatis & vnionis noſtræ puritate, Deus paſcatur & delectetur, & nos ecōuerſo charitate & vnione diuina paſcamur & delectemur. Sicut enim charitate noſtra paſcitur, & delectatur Deus, ita nos diuina charitate paſcimur & delectamur.

Eccle.13. Rom.1. Pſal.1.

Tertiò

Tertiò Apostolus subdit causam, quare noui esse debea- mus, cùm dicit: *Etenim pascha nostrum immolatus est Christus*. Quasi dicat: Estote noui, quoniam ad nouum prandium estis vocati, ne fortè veniens qui vos ad suas nu- ptias vocauit, dicat cuilibet vestrum: quomodo huc intra- sti, non habens vestem nuptialem? Et iratus mittat vos in tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentium. Ita- que fratres mei, simus noui, vt ad nouas noui agni epu- las noui accedamus: Quoniam non vt Iudæi carnem & sanguinem brutorũ animalium hodie epulaturi sumus, sed ipsum Deum & Dominum nostrum Iesum Christũ, qui nostrum Pascha immolatus est, epulum scilicet no- uum, sufficiens & pingue. Et nouum quidem est, quo- niam & in se purum est à peccati vetustate, & nos si dignè illud suscipimus, efficit nouos sui nouitate. Sufficiens ve- rò est, quoniam pro multis figuratiuis, & insufficientibus, & frequentibus hostiis legalibus, vna & vera semel obla- ta hostia, Christus immolatus est. Quamuis enim super multa altaria quotidie offeratur, immoletur, & frangatur in Sacramento, tamen non nisi semel immolatus est vna sola vera hostia Christus: quoniam Christus resurgens ex mortuis iam non moritur. Et cùm multæ essent hostię Iudæorum insufficientes vt sacrificium pro peccato pa- cifica votiua, hostia, victima. Christus est sufficiens sa- crificium omnibus & pro omnibus, & pro peccatis pro- pitiandis, & inter Deum & hominem pro pace reconcili- anda, & pro votis hominum perficiendis, & pro hostibus vincendis. Pingue verò est, quoniam omni gratia, charita- te & misericordia saginatus est Dominus noster Iesus Christus. Hic est enim ille vitulus saginatus, quem Pater in reditu filij de regione dissimilitudinis reuertentis præ- cipit immolari. Ad hoc igitur nouum, largum, & sa- ginatum epulum inuitati: Fratres charissimi, sollicitè pensemus agere illud quod Sapiens ait: Ad mensam ma- gnam sedisti, attende quoniam similia oportet te præpa- rare. Ad mensam quippè Christi inuitati fratres charis- simi, similia ei præparemus, sic eum diligamus sicut ip- se dilexit nos: Sic propter eum nos humiliemus, sicut ipse humiliauit se propter nos. Sic propter eum simus pa-

Mat. 2. Luc. 13. Rom. 6. Eccle. 31.

rati mori, sicut ipse mortuus est pro nobis.

Quartò monet nos Apostolus ad epulandum cùm subdit. Itaque epulemur. Monemus & nos fratres charissimi vos, vt omnes pariter epulemur epulū animabus nostris necessarium. Scriptum est enim: Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habetis vitam in vobis. Vnde statutū est, vt pueris mox baptizatis, saltem in specie vini, tradatur, ne sine necessario discedant Sacramento. Et quid si discedant. Nunquid damnabuntur? Non fratres mei; quoniam in fide & si non sua, tamen patrinorum saluabuntur. Duo quippè sunt modi manducandi corpus Christi: Vnus Sacramentalis, alius spiritualis. Sacramentaliter accipit corpus Christi etiam malus, sed quia indignè iudicium sibi manducat & bibit. Spiritualiter verò accipit corpus bonus, qui & si non Sacramentaliter quandoque accipit, tamen fide & charitate in corpore Christi est.

Ioan. 6.

Duo modi manducandi corpus Christi.

1. Cor. 11.

Vnde Dominus exponens quid sit eum manducare spiritualiter, ait: Qui manducat carnem meam, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Et Augustinus: quid paras dentem & ventrem, crede, & manducasti. Veruntamen fratres mei omnibus Christianis, locum & tempus habentibus etiam Sacramētaliter communicandum est. Vnde & in primitiua Ecclesia, vniuersi Christiani singulis Dominicis diebus solebant communicare. Sed quia quidam negligenter accedebant, postea prò Eucharistia panem benedictum statuerunt dari: Et saltem ter in anno: in Natali, in Pascha, in Pentecosten communicari. Sed nunc fratres, adeò excreuit iniquitas, quod vix semel in anno quidam dignè valeant communicari. Sed & sunt quidam, qui quotidie communicare gaudent, alij qui reformidant: Et vtrique bene faciunt, si contemptum cauent, & vt dignè communicare valeant, laborant. Nam vterque & Zachæus & Centurio Christum honorauerunt, & Zachæus lætè suscipiendo, & Centurio se indignum reputando. De illis verò qui quotidianas celebrant Missas, ait Augustinus, quotidianas Missas celebrare, nec laudo, nec vitupero, id est, nec laudo in negligentibus,

In primitiua Ecclesia Christiani singulis dominicis cōmunicabāt.

August.

nec vitupero in diligentibus.

Quintò docet Apostolus, qualiter ad mensam altaris accedere debeamus. Magnum quippè hospitem, imò Deum & Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, fratres charissimi, hodie suscepturi, hospitium purum & honestum ei præparemus. Et certè si principem vel aliquam personam secularem suscepturi in hospitio nostro essemus, ipsum hospitium nostrum ab omni sorde purgaremus, & ornamentis decoraremus, vt intrantem personam nulla turpitudo offenderet, sed potius mundities & honestas domus lætificaret. Si ergo hoc facimus pro Principe temporali, quid facere debemus pro Rege regum & Domino dominantium? Præcipit enim Apostolus, vt suscipiamus DEVM nostrum, *non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ*. Ac si dicat: Omnem sordem à vobis tollite, tollite à confessione vestrorum peccatorum vetus fermentum excusationis: nec scilicet more veteris Adæ, peccata vestra excusetis: Nec declinetis cor vestrum in verba malitiæ ad excusandas excusationis in peccatis. Sed potius vósmet accusate, indignos clamate, plorate & satisfacite. Tollite quoque à mente fermentum malitiæ, odij scilicet, inuidiæ, & malæ voluntatis. Tollite quoque ab opere fermentum nequitiæ, id est, iniustitiæ, ne scilicet faciatis aliis quod vobis fieri non vultis. Præcipit subsequenter vt epulemur carnes agni in azymis sinceritatis & veritatis. Ac si dicat: Non sufficit vobis sordes expurgare à vobis, nisi etiam virtutibus hospitium, quo Dominum estis suscepturi ornetis. Quibus? azymis sinceritatis & veritatis: Vt videlicet sinceritas sit in vita, veritas in loquela. Sinceritas fratres mei, erit in vita nostra, si sincerè sapiamus, si sincerè diligimus, si sincerè viuimus. Veritas verò erit in loquela, si verè peccata nostra confiteamur: Si veritatem cum proximo loquitur, si Dominum consona voce laudamus. Si sic fratres mei vixerimus, ad carnes veri agni purè accedere poterimus, vt per charitatem DEI & proximis vniamur, operante Domino nostro Iesu

Qualiter ad mēsam altaris accedere debeamus.

Psal. 140.

Sinceritas in vita, veritas in loquela.

Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat in æternum, Amen.

IN DIE SANCTO
Paschæ.

Mar. 16. *MAria Magdalene, & Maria Iacobi & Salome, emerunt aromata, vt venientes vngerẽt Iesum, &c.* Quoniam ad paschales nuptias nos vocat fratres mei, institutio solẽnitatis hodiernæ, debemus hanc diem spiritualibus gaudiis & Euangelicis eruditionibus occupare: Et quia quod vnusquisque plus diligit, libentius audit: si Deum & redemptorem nostrum præ cunctis diligitis, Euangelicam historiam de eius resurrectione libentius audietis. Nos ergo fratres charissimi, vobis Euangelicam lectionem percurrimus: Primò quæ ad historiam, secundò quæ ad tropologiam pertinent explanantes. Et iuxta quidem historiam, quatuor nobis sunt consideranda. Primò quantum istæ sanctæ mulieres fuerũt in Christum deuotæ, secundò quomodo postulantes fuerint exauditæ: Tertiò quomodo ab angelo consolatæ sint, & de resurrectione Christi eruditæ: Quartò quomodo primæ ad Euangelizandum dominicam resurrectionẽ sint missæ. Fuit igitur fratres charissimi, istarum mulierum mira deuotio. Fuerunt quippè erga Christum feruidæ, audaces, & officiosissimæ. Feruidæ, quia quem viuentem ardenter amauerant, vsque ad mortem flendo prosequutæ sunt, nec post mortem obliuisci potuerunt. Audaces, quia cùm Apostoli & columnæ Ecclesiæ fugerent, negarent, & laterent, has mulieres, nec damna, nec terror mortis, nec gladius potuit deterrere, quin cruci assisterent, & ad monumentum cursitarẽt. Officiosissimæ, quoniam viuenti ministrauerunt cum gaudio de substantiis suis: Morienti assisterunt cum gemitibus & lamentis. Ad sepulchrum cucurrerunt cum suspiriis, & vnguentis. Sed ad hæc quid nos fœminei viri dicere possumus, qui erga Christum redemptorem nostrum tepidi, timidi, & negligentes sumus? Illæ mulieres, Christum in carne mortali viuentem, morientem, & sepultum, ardẽter amauerunt: Et nos viri illum nunc regnantem in æternũ, & suos glorificantẽ, vel minimè, vel tepidè amamus? illæ mulieres, nec

Mulierum mira deuotio.

nec terrore mortis,nec gladio potuerunt prohiberi, quin adſtarēt mortuo & ſepulto: Et nos miſeri viri, timore vel cupiditate ſeparamur à Chriſto in æternum viuente & regnante? Illæ mulieres, viuente Chriſto,in carne mortali miniſtrauerunt de ſubſtantiis ſuis : mortuo de lachrymis & vnguentis ſuis; Nos illi iam regnanti in æternum miniſtrare & de ſuis cibis in ſuis pauperibus ſatiare contemnimus? Excutiamus ergo fratres mei, teporem,timiditatem,& negligentiam noſtram. Et exemplo iſtarum mulierū,in amore Dei ferueamus,audaces & officioſi in Dei ſeruitio eſſe diſcamus. In hoc autem quod dicitur, quod *Valdè mane Vna Sabbatorum Veniunt mulieres ad monumentum orte iam Sole*: feruor pariter,audacia,& officioſitas mulierum demonſtratur,quę etiam nocte venire cum aromatibus ad monumentum cœperunt:Sed Sole,id eſt, aurora ex vicinitate Solis iam orta,ad monumētum peruenerunt.In quo etiam innuitur,quod Sole diei oriente, Sol iuſtiæ Chriſtus reſurrexit. In cuius etiam memoria, matutinas laudes celebrat Eccleſia. Generalem quoque reſurrectionem in matutino tempore credimus eſſe celebrandam, Iuxta quod Dauid inquit : Et dominabuntur eorum iuſti in matutino. Quando igitur ſecundum Matthæum,terræmotus factus eſt magnus,antequam Angelus reuolueret lapidem ab oſtio monumenti,Chriſtus reſurrexiſſe, & multa corpora ſanctorum qui dormierant, ſecum ſuſcitaſſe credendus eſt. Nec mirum, ſi Chriſtus, qui clauſo virginis vtero moriturus exierat, immortalis factus clauſo ſepulchro exierit. Cùm generaliter omnia iuſtorum reſurgentium corpora ſint ſubtilitate donāda: Vt nullo muro,nulla ſoliditate, à ſua agilitate retineri valeant aut cohiberi.

Matutinæ laudes.

Pſal.48.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur quomodo mulieres petentes,exaudiantur. Petunt quippè mulieres quodammodo cum inſinuatione, cùm dicūt: *Quis reuoluet nobis lapidem ab oſtio monumenti?* Sunt enim duo genera petitionum. Quædam enim à Deo ſunt in ſe digna, vt directè & apertè valeāt poſtulari, vt virtutes & regnum cœlorum. Alia verò ſunt de quibus an nobis expediant, ignoramus. Et ideò non directè, ſed cum conditione vel

Duo genera petitionum.

insinuatione postulanda sunt. Cum conditione postulat Dominus à se transire calicem passionis, cùm dicit: Pater si fieri potest transeat à me calix iste: Veruntamen nō mea voluntas, sed tua fiat. Cum insinuatione postulat beata Virgo vinum in nuptiis dari, cùm dicit: Vinū nō habent. Similiter cum insinuatione postulant sanitatem Lazaro dari sorores eius, cùm dicunt, Domine, ecce quem amas, infirmatur. Non enim apertè rogant eum sanari, quippè nescientes an hoc expediret, sed tantùm dolorem, desideriumque suum ostendunt. Qui enim suā necessitatē ostēdit, sa is petit. Est ergo ac si dicerent: nostram necessitatē vides, sed tu Domine, qui omnia nosti, fac quod sis expedire nobis. Hoc modo petunt & hæ mulieres, cùm dicūt, *Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Et erat quippè*, subdit Euangelista, *magnus valde*. Et quem fœminarum debilitas non posset amouere. Et quia magna erat earum deuotio, & petitio pia, exaudiri merentur. *Et respicientes, viderunt reuolutum lapidem*. Postulatum ergo eis conceditur, non tamen ea intentione qua postulabatur. Illæ enim postulabāt lapidem amoueri, vt mortuum vngerent. Lapis verò ideò remotus est, vt vacuum videntes monumentum, Christū resurrexisse intelligant. Per quem autem iste lapis remotus sit, Matthæus exponit: Quia Angelus Domini descendit de cœlo, & accedens reuoluit lapidem. Porrò duplici de causa Angelus descendit, & vt lapidem reuolueret, & vt Dominicæ resurrectionis nuntius & testis esset. Vnde & Ioānes describit duos Angelos Mariæ Magdalene apparuisse, sedentes vnum ad caput, & alterum ad pedes: Vt videlicet in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. Ecce quid mereatur, & feruor & deuotio mentis. Quia enim adeò istę sanctę mulieres fuerunt in Christo feruidæ & deuotæ, & Angelum videre, & ab eo iuuari, & consolari, & erudire meruerunt. Hinc discamus & nos fratres mei, feruidi esse in Christo & deuoti, vt similiter à Deo per Angelos consolari, iuuari, & erudiri mereamur. Odit quippè & nauseat Deus tepidos & pigros, & arcana dulcedinis suæ atque suauitatis, eis non curat reuelare, sed, qui sicut Daniel, sunt desideriorum viri, à Deo merentur illuminari.

Matth. 26.
Ioan. 2.
Matt. 28.
Duplici de causa Angelus descendit.

Sequi-

Sequitur pars tertia, in qua sanctæ mulieres Angelum vident & ab eo cōsolantur pariter & erudiūtur, cùm subditur: *Et introeuntes in monumentū*, id est, in domūculam in qua erat monumentum, *viderunt iuuenem sedentem in dextris coopertum stola candida, & obstupuerunt, &c.* Porrò fratres mei, Angelus qui sic apparebat, in seipso demonstrabat, & qualis erat ille quem venerat nuntiare, & quales fideles futuri sint in resurrectione Apparuit enim non puer, nō senex, sed iuuenis: Quoniam resurrectio in ætate perfecta, & in Christo iam erat celebrata, & in nobis erat celebranda. Vnde Apostolus: Donec, inquit, occurramus ei in virum perfectum, in mensuram ætatis, plenitudinis Christi, Apparuit & sedens, quoniam quietem resurrectionis nuntiabat, per quā iam regnabat Christus, & nos quoque regnaturi sumus. Sedebat autem, iuxta Matthæum, super lapidem monumenti, quoniam illum prædicabat, qui pondus mortis & in se iam superauerat, & in nobis in resurrectione superaturus erat. Vnde idem per Oseam prædixit: O mors, ero mors tua: Apparuit etiam in dextris, quoniam illum nuntiabat, qui iam in dextera æternæ beatitudinis sedebat: Et nos in iudicio ad dexteram suam collocaturus erat. Apparuit quoque coopertus stola candida, quia illum prędicabat, qui iam stola immortalitatis erat vestitus, & in fine suos erat vestiturus. Apparuit in stola candida, non quòd ciues æternę patriæ indigeant vestiri, sed vt splendorem & suæ & nostræ festiuitatis demonstraret in candore. Christi quippè resurrectio & nos ad æternitatem reduxit, & angelicam ruinam restaurauit, & vtrisque simul solennia gaudia in æternum cumulauit. Erat enim, vt ait Matthæus, aspectus eius sicut fulgur, vestimenta autem eius sicut nix. In fulgure enim vultus terruit custodes, & in candore consolatus est mulieres. In quo & illud demonstratur, quoniam ille, quem nuntiabat, erat futurus in iudicio terribilis reprobis: & blandus iustis. Consolātur autem mulieres ab Angelo, cùm eis dicitur: *Nolite expauescere*: Quasi dicat: Paueant qui cœlestia non amāt: Vos verò quid timetis, quæ cōciues vestros videtis? Instruūtur quoque cū eis dicitur: *Iesum quæritis Nazarenum crucifixū, surrexit nō est hîc.* Quia

Mulieres cōsolantur ab Angelo.

Ephe.4.

Osee 13.

Quare in stola candida apparuit Angelus.

Mat. vlt.

Quia namque multi nuncupatiuè dicti sunt Iesus, determinatur per locum, cùm additur: *Nazarenum*. Et per causam, cùm subditur, *crucifixum*. *Surrexit, non est hîc.* Radix amara crucis euanuit, flos cum fluctibus erupit: Quoniam qui in morte iacuit, in gloria resurrexit. *Ecce locus vbi posuerunt eum.* Ostenditur locus mortis vacuus mortalibus, vt inde habeamus in nobis spem, & agamus Deo gratiarum actionem.

Sequitur pars quarta, in qua mulieres mittuntur ad euangelizandum Christi resurrectionem, cùm subditur: *Sed ite, dicite discipulis & Petro, quia præcedet vos in Galilæam.* Sicut per mulierem mors viro propinata est, ita nunc per eandem opprobrium primæ matris istæ sanctæ mulieres deleuêre. Sunt autem istæ mulieres præ cæteris priuilegiatæ, quia ad euangelizandum ipsis Euangelistis Christi resurrectionem primitùs sunt missæ. Cùm autem

1. Tim. 2. dicat Apostolus, mulieri docere in Ecclesia nō permitto: istæ etiam ipsos doctores docuerunt: vnde & Apostolæ Apostolorum nuncupari possunt. *Dicite*, inquit, *discipulis eius & Petro.* Petrus vocatur ex nomine, ne desperet ex negatione. Nisi enim eum Angelus exprimeret, inter discipulos venire non auderet. Ex magna autem dispensatione Dominus Principem Apostolorum se negare permisit, vt scilicet & ipse in sua culpa disceret, quomodo aliis misereri & cōpati deberet: & in lapsu Principis Apostolorum timerent quantumcunque sanctiores, & in eius sperarent restitutione quantumcunque peccatores.

Petrus Princeps Apostolorum.

Præcedet vos, inquit, *in Galilæam.* Cùm in pluribus locis aliis Dominus apparuerit, prius discipulis, quare Dominus de sola Galilæa loquens, & per se, & per Angelos, dixit se discipulos suos in Galilæam præcessurum. Tum, quia ibi generalius & manifestius omnibus discipulis suis apparuit: tum quia Galilæa interpretatur transmigratio facta. Christus autem iam à passione ad resurrectionem, à morte ad vitam, à pœna ad gloriam trāsmigrauerat. Sed Apostoli, cæterique fideles ipsum sequētes, eum glorificatum videbunt, qui nunc a vitiis ad virtutes, à terrenis ad cœlestia transmigrant. Nos itaque fratres, nunc à vitiis ad virtutes, à terrenis ad cœlestia transeamus, vt ipsum in glo-

ria sua glorificatum, glorificati & ipsi cōtemplari mereamur. Moraliter autem per has tres sanctas mulieres fratres charissimi, instruimur, qui, quando, cum quibus, & qualiter ad calicem corporis & sanguinis Domini accedere debeamus. Per calicem quippè sepulchrum, lapis superior per pateram: per corporalia, syndon, & sudarium, quibus Christus inuolutus est, exprimuntur. Qui ergo ad sepulchrum calicis Domini accedere debeant, illæ mulieres ostendunt, quæ ad monumentum tres venerunt. Solummodo enim illi qui trinitatē fide & moribus profitentur, ad calicem corporis & sanguinis Domini accedere digni sunt, vt scilicet illum quem suscipiūt, vnū Deum ante secula cum Patre & Spiritu sancto, & in tempore pro nobis hominem factum esse credāt atque passum. Quando etiam ad calicem Domini accedere debeamus, hæ mulieres nobis ostendunt, quæ ad monumentum Domini, orto Sole, peruenerunt. Nos quoque fratres, non nisi expulsis à corde nostrorum vitiorum tenebris per pœnitentiam, & Sole virtutum in nobis radiante per iustitiam, ad calicem Domini accedére debemus. Qui enim adhuc manens in tenebris vitiorum, scilicet odij, vel inuidiæ, ad calicem Domini accedit, ad iudicium suū accedit. Cum quibus verò ad calicem Domini accedere debeamus, hę mulieres nobis ostendunt, quæ ad sepulchrum Domini, non nisi cum vnguentis & aromatibus accesserunt. Nos quoque fratres mei, ad calicem corporis & sanguinis Domini, non nisi cum suauitate bonorū operū, & flagrātia virtutū, quib' Deū & proximū delectemur, accedamus. Qui enim ad tantū Sacramentū tepidè & sine cōpunctione, sine suspiriis, sine odore orationis & deuotionis accedit, indignè accedit. Qualiter quoq; ad calicē Domini accedere debeamus, hæ mulieres nobis ostendunt, quæ venerūt ad monumentum cum humilitate, nihil de se præsumendo, sed propriæ infirmitatis consciæ, diuinum auxilium inuocando & dicendo: Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti. Nos quoque fratres mei, ad calicem Domini accedamus cum humilitate, nihil de nostra iustitia præsumentes, sed nostræ infirmitatis conscij, diuinum auxiliū inuocantes & dicētes: Quis reuoluet nobis lapidem

Calix. Corporalia.

Cū quibus ad calicem Domini accedere debeamus.

Qualiter ad calicem Domini accedendū.

ab

ab ostio monumenti? id est: Quis nobis dabit facultatem accedendi purè ad corpus Christi? Quasi diceret, non virtus propria, sed opitulatio diuina. Si sic fratres, si sic agimus, remouetur lapis, id est, difficultas, & dabitur nobis facultas purè ad illud accedendi. Vel certè, quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? id est, quis aperiet nobis intelligentiam tanti Sacramenti? Et si piis precibus instamus, mittet Dominus nuntium, videlicet Spiritum sanctũ, vel certè aliquem Angelum, vel aliquem Sãctum, sicut in vitis Patrum legimus, qui aperiet nobis intelligentiam tanti Sacramenti. Et dicet nobis: Quid quæritis viuentem cum mortuis? Surrexit, non est hic, id est, cur inter mortales cibos illum cœlestem panem quæritis? Non est cibus corporis, nec descendit, eò quòd corporales cibi descendunt, sed ita pascit animam cuiusque fidelis in terra, quod integer permanet in cœlo. Itaque fratres mei cùm quotidie Christus immoletur, frangatur, teratur, tamen impassibilis permanet in seipso. Vnde Apostolus: *Rom. 6.* Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi vltra non dominabitur. Quamdiu ergo Sacramentũ corporis & sanguinis Iesu Christi vides, tractas, labiis sentis, dentibus teris, scito quia Christus tecum est corporaliter. Deinde non quæras eum nisi in cęlo, nec credas esse tecum corporaliter, sed tantùm spiritualiter. Vnde Augustinus: Quid paras dentem & ventrẽ, crede & manducasti. Quoniam autem dum sumus in hac vita, nemo perfectè valet videre, qualiter Christus cùm à singulis totus sumatur, tamen ad dexterã Patris, indiuisibilis, & impassibilis persistat, rectè monemur ab Angelo, vt ipsi & nos & alios moneamus, quatenus corde, & opere, prece & vita tendamus in Galilæam, id est, in æternum patriam. Vbi & Christi arcana plenius, & ipsum facie ad faciem videbimus. Ipso præstante qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus. Amen.

Christus corporaliter in Sacramento Eucharistiæ.

August.

FERIA SECVNDA

Paschæ.

Luc. 24. *EXeuntes duo ex discipulis Iesu, ibant ipsa die in Castellum quod erat in spatio sexaginta stadiorum ab Hierusalem, nomine Emaus, & reliq.* Sex capitulis distinguitur

hæc

hæc lectio fratres charissimi. Primò enim ostēditur, quod ipsa die resurrectionis Christi, exeuntes duo ex discipulis eius, ibant in Emaus. Exierunt autem hi duo de collegio Apostolorum non per apostasiam, vt illi de quibus dicit Ioannes: Ex nobis exierunt, sed non ex nobis erant. Nec per curiositatem, vt Dina, quæ exiit videre mulieres illius regionis, & oppressa fuit. Sed exierunt in ministeriū more apum, quæ de communi cœnobio aluearij exeunt, vt in communem mellis vtilitatem, electo flore redeāt oneratæ. Quod verò recta & honesta causa exierint, hinc apparet quod non singuli, sed bini exeunt, quod non aliena verba à doctrina collegij sui inter se conferunt: quod communem collegij sui tristitiam in mente ferunt, quod Dominum sibi apparere merentur, quod eum legem & Prophetas exponentem libenter audiunt, quod eum ad hospitium cogunt, quod in fractione panis eum agnoscunt, quod eum sibi apparuisse, sine mora, collegio suo referre redeunt. Imitamini istos vos claustrales, vt scilicet non exeatis de collegio vestro, per apostasiam, vel per curiositatem, sed tantùm propter necessariam causam. Et tunc non singuli, sed bini ad minus exeatis: scientes quod iuxta Prophetā: Væ soli, quia si ceciderit, quis subleuabit eum? Et non vana, sed tantùm professioni vestræ conuenientia verba proferatis, cum vtili tristia & grauitate ambuletis. Lectionem sacræ scripturæ semper audire gaudeatis: hospitalitatem & charitatem diligatis, non vanos rumores, sed more apis vtilia exempla ad cœnobia vestra referatis. *In castellum*, inquit, *quod erat in spatio stadiorū. lx. à Hierusalem nomine Emaus*. Stadium est octaua pars miliarij. Sexaginta ergo stadia, septem milia passuum & quingenti sunt. Quod iter bene congruit eis, qui certi de morte & sepultura Iesu, incerti de resurrectione eius ambulabant. Sextum quippè & septimum miliarium compleuerunt, qui Iesum in sexta Sabbati mortem tulisse, & in Sabbato in sepulchro quieuisse sciebant. Octauum verò tantùm dimidium perrexerunt, quoniam Iesum octaua die resurrexisse nondum perfectè credebant.

Eccle. 4.

Stadium quid.

Sequitur pars secunda, in qua Dominus discipulis de se loquētibus, se in specie peregrini demōstrauit, cū dicitur:

Et ipsi

Et ipsi loquebantur ad inuicem de his omnibus quæ acciderant. Proprium est fratres mei, amantium de re amata frequenter facere verbum. Nam vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Et quod intus abundat, exterius exire festinat. Hinc est quòd discipuli Dominum, quē toto corde viuentem dilexerant, & quem mortuum obliuisci non poterant, in ore semper habebant. Et Dominus qui diligentibus se abesse non potest, quique dixit, Vbi sunt duo vel tres cōgregati in nomine meo, ego sum in medio eorum. Se diligentibus & de se sermonem facientibus, suam exhibet præsentiam. Nam subditur: *Et factum est dum fabularentur in via, & secum quærerent: Et ecce Iesus appropinquans ibat cum illis*. Diligamus ergo fratres mei, Dominum Iesum, & de eo semper meditari, semper colloqui gaudeamus: Quoniam se diligentes, & de se meditari & colloqui gaudentes, sua præsentia non priuabit, sed proculdubio erit nobis comes indiuiduus in via huius mundi, sicut ipse promisit, dicens: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationē seculi. Quoniam vero discipuli, & si eum diligebant, tamen de eius resurrectione & diuinitate dubitabant, ideò & si eis apparuit, tamen eis speciē quam agnoscerent, non ostendit: sed quod intus habebant, hoc eis exterius exhibuit Et quia de se dubitabant, se dubium esse demonstrauit eis. Nam sequitur: *Oculi autem eorum tenebantur, ne eum agnoscerent*. Itaque fratres mei, à cordibus nostris omnem dubietatē, excludamus, & Christi diuinitatem & humanitatem, passionē & resurrectionē, certa fide credamus, vt eum non in peregrino habitu, sed sicuti est, facie ad faciem videre mereamur.

Mat. 6.
Mat. 18.
Mat. 28.

Sequitur pars tertia, in qua dominus interrogat discipulos, & eos dubitantes increpat & informat, cùm subditur: *Et ait ad illos: Qui sunt hi sermones quos confertis ad inuicem ambulantes, & estis tristes?* Sciens Dominus fratres charissimi, sic discipulos suos interrogat, vt ex dubia eorum respōsione eos increpet, & interroget, & corrigat. *Ambulantes*, inquit, *& estis tristes?* Hoc est, quod ait Psalmista: Euntes ibant & flebant mittentes semina sua. Sic quippè fratres mei, sic debemus facere in peregrinatione huius mundi, ambulare & flere, & semina mittere.

Psal. 125.

Quo

Quò ambulare? Ad æternam patriam. Quare flere? Ob peccatorum nostrorum recordationem, & ob cœlestis patriæ dilationem. Quæ semina mittere? Semina fratres mei, diuinorum verborum ad inuicem prædicare, & semina bonorum operum præmittere debemus, vnde cum exultatione, centuplicatos manipulos metere valeamus. *Et respondens vnus cui nomen Cleophas, dixit ei: Tu solus peregrinus es in Hierusalem, & nō cognouisti ea quæ facta sunt in illa in his diebus?* Ac si diceret: Res de qua loquimur, nota est omnibus qui sunt in Hierusalem, tam ciuibus, quàm peregrinis, & manifesta: Et quomodo tu solus peregrinus es in Hierusalem, qui hæc ignoras? *De Iesu Nazareno, qui fuit vir Propheta, potens in opere & sermone coram Deo & omni populo.* Non tanquam Deum vel Dei filium, sed tanquam purum hominem Iesum coram Deo & populo, in quatuor commendabilem ostendit: quia scilicet fuit mente virilis, intelligentia spiritualis potens in opere, efficax in sermone. Quæ quatuor in Ecclesiastico Pastore requirenda sunt. Primùm enim requiritur virtus mentis, quæ etiam non sufficit, nisi adsit intelligentia spiritualis. Sed nec hæc duo sufficiunt, nisi fulgeat in opere, & alios capiat prædicatione. *Quomodo,* inquit, *tradiderunt eum summi Sacerdotes & Principes nostri in damnationem mortis, & crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quod ipse esset redempturus.* Ecce per præteritum imperfectum spē suam præteritā & imperfectam ostendit. Iamq; penè ex toto se excidisse à fide & spe ostendit. A fide, cùm ait: *Vir Propheta:* spe, cùm subdit: *Nos autem sperabamus. Et quædam mulieres ex nostris terruerūt nos quæ fuerunt ante lucem ad monumentum: Et non inuento corpore eius redierunt, dicentes, se etiam visionē Angelorum vidisse, qui dicunt eum viuere.* Stulta loquutio, dum se ostēdit magis terreri ex ablatione corporis, quàm gaudere ex annunciatione resurrectionis. Ait ad illos, eos increpans: *O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus quæ loquuti sunt Prophetæ?* Stulti, id est, hebetes ad spiritualiter intelligendum, tardi ad credendum intellectis. Deinde subdit, instruens eos, tum per rationem, tum per legis & Prophetarum auctoritatē. Per rationem, cùm subiungit:

Quæ requiruntur in Ecclesiastico pastore.

iungit: *Nonne sic oportuit pati Christũ, & resurgere à mortuis, & intrare in gloriam suam?* Oportuit quippè fratres charissimi, vt quemadmodum per vnum hominem intrauerat damnatio: ita & per vnum hominem fieret redemptio. Oportuit etiam vt quemadmodum homo ceciderat per superbiã, ita repararetur per humilitatem. Oportuit quoque vt quemadmodum per primi hominis inobedientiam in esu ligni, humanũ genus ceciderat in miseriam: ita per noui hominis obedientiam, in morte ligni releuaretur in gloriam. Per legis & Prophetarum auctoritatem eos instruit, cùm subdit: *Et incipiens à Mose & omnibus Prophetis, interpretabatur eis scripturas, quæ de ipso erãt.* Moses enim de ipso prædixit: Prophetam suscitabit vobis Deus ex fratribus vestris, illum tanquã me audietis. Prophetę verò plura apertiora de Christo scripserunt. In quo fratres mei, nostra pigritia confunditur, qui iam legem & Prophetias in Christo adimpletas scientes, nec ad ipsam sacram scripturam spiritualiter intelligẽdam, nec ad opere complendam, inuigilare curamus.

Sequitur pars quarta, in qua Dominum se longius iturum fingentem, discipuli ad hospitium vocant. Non miremini fratres mei, quod Dominus se longius iturum finxit, quoniam non omnis fictio habet in se malitiam duplicitatis. Est enim quædam fictio mala, & est quædam fictio bona. Et quædam fictio ad decipiendum, qua inimicus se fingit amicum, vt magis decipiat. Est quædam fictio ad erudiendum siue probandum, qua magister se fingit iratum discipulis, vt eos timere & magis proficere faciat. Vnde Sapiens: Si filiæ, inquit, tibi fuerint, noli hilarem vultum ostendere ad illas. Nos itaque fratres mei, fictionem deceptoriam tanquam crimen fugiamus, & fictionem proficientem appetamus. Nam Dominus se fingit lõgius iturum, vt probaret charitatem discipulorum. Sed quoniam illi cum quibus ipsa charitas gradiebatur alieni à charitate esse non poterant, Dominum ad hospitium vocant, imò cogunt. Ex quo intelligendum est, quoniam hospites ad hospitium non solùm vocandi, sed etiam cogendi sunt. Antiqui quippè patres, etiam hospitibus occurrebant, & eos per vicos & plateas quærebant,

Duplex fictio bona & mala.

Eccle.7.

bant,& inuentos cum gaudio suscipiebant. Prætendunt igitur discipuli Domino causam, quare cum eis debeat hospitari, cùm subdit: *Mane*,inquiunt,*nobiscū*,*quoniam aduesperascit*, *& inclinata est iam dies*. In quo arguuntur illi qui hospitibus dicunt altiorem die horam adhuc restare, vt sic eos non ad remanendum, sed potius ad progrediendum longius inuitent. Sed nos fratres mei, superuenientem hospitē sine fictione inuitemus, rogemus, cogamus, oportunitatē temporis & loci non prætendamus, læti suscipiamus, lætiores eis ministremus. Quanti autem meriti sit hospitalitas, hinc apparet, quoniam Abraham & Lot, quia homines suscipere soliti erant, Angelos, imò ipsum Deum suscipere meruerunt. Quidā quoq; paterfamiliàs studēs hospitalitati, dum quadam die peregrinum susciperet, & ei aquas ad abluendas manus ipsi porrigere vellet, repentè non comparuit, sed in visione noctis ei dixit: Cæteris diebus me in membris meis suscepisti, me verò in mea suscepisti persona. Sic etiam Dominus in iudicio electis dicturus est: Hospes eram, & collegistis me. Sectemini igitur fratres mei, hospitalitatem. Et, vt ait Apostolus, sine murmuratione. Inuitatus igitur Dominus & charitate coactus à suis, concessit. *Et intrauit cum illis.* Dulcissimū quippè est amico cum amicis epulari: & cum inuidis & odiosis epulari amarū est. Nos ergo fratres, cū bonis & amicis nostris epulari gaudeamus: Epulari verò cum malis & inimicis nostris, nisi fortè causa eos Deo lucrandi, fugiamus.

Hospitalitas.

Mat.25.

Sequitur pars quinta, in qua discipuli agnoscunt Dominū in fractione panis, cùm subditur: *Et factū est dum recumberet cum eis, accepit panem, benedixit, fregit, & porrigebat illis.* Et aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum. Dum more solito Dominus panē benedicit & frangit, cognoscitur: multò felicius illorum oculis apertis ad cognoscendum naturæ suæ in Christo glorificationem, quam primorum parentum ad cognoscendum concupiscentię suę confusionem. Et quare Dominus non in sacræ scripturæ expositione, sed in panis fractione cognoscitur? Quia bonus pastor plus cognoscitur operando, quàm prædicando, plus in charitate, quàm in sermone, plus se

Quare Dominus in panis fractione cognoscitur.

& sua pro fratribus tradēdo, quàm solo sermone eis prædicando. Maioris enim efficaciæ sunt in subiectis exempla, quàm verba. Propterea fratres mei, si ad benè loquendum, magis tamen studeamus ad benè agendum. *Et ipse*, inquit, *euanuit ab oculis eorum*. Sed quare Dominus, fratres charissimi, discipulis suis fecit tam breue gaudium, vt mox agnitus, mox euanesceret? Vt eos propter gaudium & suam tarditatem nondum dignos longa sui visione demonstraret, vt eos propriam tarditatem accusare faceret, vt eis agilitatem & libertatem naturæ glorificatæ demonstraret: vt in eis maius sui desiderium accenderet. Vndè & subditur eos dixisse: *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis de Iesu, dum loqueretur nobis in via, & aperiret nobis scripturas?* Ardens quidem erat cor eorum de Iesu: dum eum exponentem, scripturas audirent: sed ardentius fuit, dum agnitus ab oculis eorum euanuit. Nos quoque fratres mei, cùm audimus Christum in scripturis loquentem, ardentes sæpè sumus. Sed si per contemplationem, vel per aliquam reuelationem eius dulcedinem apertius gustamus, quātò magis ardentiores efficimur? Sed quando ipse remota nube dabit se nobis facie ad faciem in æternum videri, quantò magis, fratres, tunc erimus ardentissimi in amore eius?

Sequitur pars sexta, in qua se Dominum vidisse recurrunt eum discipulis nuntiare. O vera charitas, veraq; fraternitas, quam nec cœna apposita, nec nox instans potuit retardare, quin gaudium suum recurrerent mox cōfratribus suis communicare. Sic fratres mei, sic debet facere vera charitas, vt gaudium prosperitatis suæ quantocius festinet amico nuntiare, vt pariter gaudeant qui sese pariter amant. Itaque surgentes eadem hora, reuersi sunt in Hierusalem, & inuenerunt congregatos vndecim, & eos qui cum ipsis erant, dicentes, quia surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni. Et ipsi narrabant quę gesta erant in via: Et quomodo cognouerunt eum in fractione panis. Hinc & inde manifesta Christi resurrectio nouorum cumulat materiam gaudiorum: & communiter gaudent, qui communem gaudendi causam habent. Sic erit, fratres mei, in illa generali beatorum resurrectione: Communis causa, com-

communia gaudia generabit. Et communem quidem dico causam, vnam in omnibus charitatem, quæ faciet propria singulorum bona, per charitatem omnibus communia. Dum quisque amabit gloriã tantũ in proximo, quantum in semetipso. Ad illa ergo fratres charissimi, festinemus gaudia; vbi erit gloria sine inuidia, gaudium sine tristitia, abũdantia sine defectu, securitas sine metu, vita sine morte, beatitudo sine fine. Ad quam perducat nos omnipotens & misericors Dominus, Amen.

DOMINICA PRIMA post Pascha.

OMne quod natum est ex Deo, vincit mundum, &c, *Ioan. 5.* Quoniam fratres mei, quibusdã graue videtur vincere malitiam mundi, ostendit Apostolus in hac lectione. Primò, quis sit victor mũdi. Secũdò, per quę vincat eum. Tertiò, probat testimoniis eum tantum & talem esse qui mundum possit vincere. Ostendens ergo primò quis sit victor mũdi, ait: *Omne quod natũ est ex Deo, vincit mundum.* Sunt autem fratres mei, tres natiuitates, prima diuina, secunda carnalis, tertia spiritualis. Secundũ primam, *Tres natiuitates.* natus est ab æterno ineffabiliter, ex Deo patre Dei filius: secundùm secundam, nascitur quotidie carnaliter de homine homo. Secundum tertiam, quotidie per aquam & Spiritum sanctum, homo seruus peccati renascitur, vt sit adoptiuus Dei filius. De prima dicit Pater ad Filium: Ante Luciferum genui te. De secunda dicit Dauid: In *Psal. 109* peccatis cõcepit me mater mea. De tertia dicitur: Quot- *Psal. 50.* quot autem receperunt eum, scilicet Christum, dedit eis *Ioan. 1.* potestatem filios Dei fieri: his qui credunt in nomine eius. Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, sed ex Deo nati sunt. Itaque fratres mei, carnalis generatio, quia fit per carnalem concupiscentiam, non vin- *Carnalis generatio.* cit mundi concupiscentiam, sed ei confœderatur. Sola diuina natiuitas, & spiritualis natiuitas, quia fortiores sunt mundo, vincunt mundum. Vnde Dominus ait: In mun- *Ioan 16.* do pressuram habebitis, sed confidite, quia ego vici mundum. Sed filius Dei naturalis, per se, & viribus suis vincit mundum, filius verò Dei adoptiuus non per se, sed per filium naturalem vincit mundum. Vnde filius Dei

Ioan.15. naturalis, filius adoptiuus dixit: Sine me nihil potestis facere. Quomodo, fratres mei, Vincentius & Laurentius, cæterique Martyres, qui vtique erãt caro fragilis, possent tot tentamenta & tormenta mundi vincere, nisi Deus eos armasset, & per eos vicisset? Nullo modo. Nemo igitur fortis confidat de Viribus propriis: nam si hoc facit, vincitur. Ipse primus pastor Petrus, dum de se præsumit negando, corruit. Ostendens igitur Apostolus quod Christus solus vincit mundum, subdit: *Et hæc est victoria quæ vincit mundum, fides nostra.* Id est, Christus quem credimus. Et non solum ipse, sed etiam illi qui ei

Gal.5. adhæret vera fide, vincit mundum. Vnde & subdit: *Et quis est qui vincit mundum, nisi qui credit*, fide per charitatem operante, quia Christus Iesus est filius Dei. Secundò, per quæ Christus vincat mundum, ostendit Apostolus subdens: *Hic est qui venit*, subaudis, *vincere mundum per aquam & sanguinem passionis*. Tribus modis, fratres charissimi, Christus vincit mundum: patiendo, conuertendo & damnando. In primo quippè aduentu vincit mundum, persequutiones, contumelias, & flagella malorum, æquanimiter ea tolerando. Et etiam vincit malitiam quorundam, per charitatem eos conuertendo & sanctificando. Vtrumque verò, id est, patientiam & charitatem in passione ostendit. In secundo verò aduentu vincit mundum per iustitiam, malos scilicet damnando, & electos coronando. Nos ergo fratres mei, si filij Dei esse volumus, oportet vt vnigeniti filij eius vestigia sequamur. Vincamus igitur exemplo Christi mundum, id est, malitiam mundanorum, eos æquanimiter tolerando.

Tribus modis Christus vincit mundum.

Nam qui deficit in tribulationibus & persequutionibus: qui murmurat, qui vltionem quærit: iam non vincit, sed victus est, secundùm illud: Noli vinci à malo, sed vince in bonum. Vincamus etiam malitiam mundanorum, eos ad Dominum conuertendo, bono verbo & exemplo: pro malo, bonum: pro maledicto, benedictum eis reddendo, & pro eis orando. Iuxta illud Apostoli: Si esurierit inimicus tuus, ciba illum. Si sitit, potum da illi: hoc enim faciens congeres carbones super caput eius. Si hoc modo fratres mei, vicerimus mundum in hoc seculo, proculdubiò

Rom.12.

Quomodo malitia mundanorum vincenda.

biò in futuro vincemus dominando & iudicando malos, qui hîc à malitia sua conuerti noluerũt. Scriptũ est enim: Et dominabuntur eorum iusti in matutino, id est, in resurrectione. Psal. 48. Vnde & Dominus promisit discipulis suis: Cùm sederit, inquit, filius hominis in maiestate sua, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Mat. 19. Tertiò verò probat Apostolus, quod Christus talis & tantus est, qui per se mundum vincere possit, subdēs: *Spiritus est enim qui testificatur quoniam Christus est veritas*, id est, verus Deus, & verus homo. Spiritus quippè sanctus, qui in specie columbæ venit super eum, & qui ab ipso missus est super Apostolos, testificatur quoniã Christus est veritas, id est, verus Deus: & spiritus humanus, quem emisit in passione, testificatur, quoniam Christus est veritas, id est, verus homo. Nisi enim verus homo esset, verum spiritum & veram carnem nō haberet. Et non tantùm spiritus hoc testificatur, imò etiã tres idem testificantur. *Quoniam tres sunt qui testimonium dant in cœlo: Pater, Verbũ, & Spiritussanctus*. Hi enim tres testificantur in Iordane, & in monte Thabor, quia Christus est verus Deus. *Et hi tres vnum sunt*, non tantũ in testimonio, sed etiã in essentia. *Et tres sunt qui testimoniũ dãt in terra*, quod Christus sit verus homo. *Spiritus, aqua, & sanguis*. Videlicet spiritus humanus, & aqua, & sanguis qui fluxerunt de latere Christi. *Et hi tres vnũ sunt*, subaudis in testimonio, & ideò credendum testimonio eorum. *Si testimonium*, inquit, *hominum accipimus*, secũdùm quod scriptum est in lege, vt in ore duorũ vel trium stet omne verbum: testimoniũ Dei quod maius est, accipere debemus. Eccle. 2. Mat. 18. Ac si diceret: Si testimonium hominũ, qui vtique mentiri possunt, recipimus: multò magis testimoniũ Dei, qui mẽtiri non potest, recipere debemus. Quia igitur Christus verus est Deus, tantus est qui bene potuit vincere mundum. Et quia verus est homo, talis est qui potuit pro eo redimendo, pati. Nos quoque fratres, si filij Dei per gratiam sumus, & si humanitatem nostram puram & mundam seruamus, in Christo mundum vincere poterimus. *Qui credit*, inquit, *in filium Dei, habet testimonium Dei in se*, id est, rem testificatam, Christũ videlicet & eius fidem.

non viderunt & crediderunt. Primò igitur dicit Euāgelista, Dominum Discipulis apparuisse ianuis clausis. Vnde oritur quæstio multiplex, primò quomodo verū corpus fuit quòd ianuis clausis intrauerit. Vel si ideò fuit illud corpus subtile quod ianuis clausis intrauerit, quomodo corporalibus oculis vederi vel manibus tractari potuerit, vel quomodo potuerit loqui, cùm ad grossiora & humidiora conueniat membra. Quomodo etiam corpus glorificatum, cùm sit splendidius sole, humani oculi potuerunt sustinere. Quomodo & manducauerit, quomodo & verum corpus fuerit, quod nunc apparere, nūc euanescere potuerit. Ad horum solutionem fratres mei, intelligendum est, quod in resurrectione corpus septem donis decorabitur. Primum erit subtilitas. Adeò enim tunc subtile erit corpus, quod obstantia corpora possit penetrare, nec vinculis nec claustris prohiberi queat. Vnde & corpus Christi glorificatum, potuit clauso sepulchro exire, clausisque ianuis intrare. Secundum erit velocitas, nam tantę velocitatis erit corpus glorificatū, quod in momento de cœlo ad terras, de terris ad cœlum, ab orienti in occasum vel econuerso ire possit, hinc est quod Dominus apparēs duobus in Emaus, mox apparuit Petro in Hierusalē, cùm loca sexaginta stadiis distent. Tertium erit incorruptibilitas. Tunc enim corpora non poterunt corrūpi, nec morte, nec senio, nec morbo, nec gladio, nec fame, nec siti, nec aliquo incommodo. Vnde Ioannes: absterget Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum, &c. Vnde Christus, inquit, resurgens ex mortuis iam nō moritur. Quartum erit fortitudo. Tunc enim tantę fortitudinis erit corpus glorificatum, quod montes etiā possit euertere, quod nunc angelos posse credimus. Vnde & lapidem ab ostio monumenti, qui valde magnus erat, quasi plumam Angelus vnus euertit. Quintū erit pulchritudo. Tantæ enim pulchritudinis, tantæq; gloriæ tūc erit corpus, vt fulgeat sicut sol. Vnde & Dominus fulgebunt, inquit, iusti sicut sol in domo patris mei. Et si gloriā, quam Dominus ad horam ostendit in monte, mortales oculi sustinere non potuerunt quomodo gloriam eius glorificati ferre possent? Sextum erit voluptas. Tunc enim omnes corporei

Quæstio.

In resurrectione corpus septem donis decorabitur.

Luc. 24.

Apoc. 21.

Rom. 6.

Sap. 3.

 sensus

sensus, veris & æternis voluptatibus delectabuntur. Visus delectabitur in splendore æternæ charitatis. Auditus in suaui melodia hymnorum cœlestium. Gustus in dulcedine cœlestium bonorum & æternorum. Odoratus in suauitate omnium aromatum & odoramentorũ. Tactus ineffabili suauitate & mollicie. Septimum erit Libertas, Adeo enim corpus glorificatum erit liberum, vt ea quæ nobis contraria videntur, ipse possit ostendere. Vt cùm sit subtile in sui natura, se corpulentum & palpabile possit ostendere, & cùm voluerit euanescere: Vt cùm gloriosum & fulgens sit in sui natura, se sub obscurum & visibile possit ostendere. Cùm nullius cibi aut vestis indigeat, possit manducare & esse vestitum. Quod & de angelis legimus. Quia ergo Dominus volebat probare mortalibus carnem suam verè à mortuis resurrexisse, talem si exhibebat, qualis ab eis, videri, palpari, audiri, loqui, & comedere posset. Verè ergo ab eis videbatur, verè palpabatur, verè loquebatur, verè audiebatur, verè comedebat. Cibus tamen ille non descendebat eò quò nostri descendunt, sed in ipsa consumebatur masticatione.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quid Dominus in hac apparitione contulerit discipulis suis. Primum quidem quoniam mœsti erant, contulit eis consolationem, eis annuntiando, cùm dixit, pax vobis. Est enim ac si diceret: Non doleatis, sed potius gaudete, quoniam per passionem meam, pax inter Deum & hominem est reformata. Deinde quoniam missurus erat discipulos ad hanc prædicãdum, & daturus erat eis potestatem ligãdi, atque soluendi, confirmat eos. Primò in fide resurrectionis. Secundo aperit eis sensum iuxta Lucam, vt intelligerent scripturas. *Luc. 24.* Tertiò præcipit eos cum Deo & cum proximo pacem & charitatem habere. Quartò eos mittit ad prædicandum. Quintò eis confert Spiritum sanctum: Et sic ad vltimum dat eis ligandi atque soluendi potestatem. Et primò quidem conuenienter, quos ad officium prædicationis & sacerdotij missurus erat, in fide confirmat. Quoniam primò in se debet esse firmus, qui est alios cõfirmaturus. Confirmat autem eos in fide cum eis manus & latus demõstrat: Et cùm (iuxta Lucam) cum eis manducat.

Osten-

Ostendens illam eandem carnem, quæ cõfixa fuit, resurrexisse, quæ rediuiua & tractari potest & epulari. Secũdò verò conuenienter aperuit discipulis sensum, vt intelligerent scripturas. Quoniam qui alios docturus est, non solùm fidem debet habere, sed & eam testimoniis scripturarum debet in aliis confirmare, vt videlicet iuxta quod Petrus ait: sit paratus de ea fide & spe, quæ in nobis est, reddere rationem. Et hoc fratres mei, contra illos est qui ad officium prædicationis & Sacerdotij accedunt, cũ sint ignari scripturarũ. Tertiò quoque cõgruè præcipit discipulis habere per charitatem, cum Deo & proximo pacem. Quoniam qui mediator inter Deum & peccatores cõstituitur, oportet primò vt ipse & cum Deo & cum homine per charitatem, pacificus & familiaris habeatur. Nã quomodo duos aduersos reconciliare potest, qui ab vtroque per odiũ vel per ignorantiã diuisus est? hoc contra illos est, qui cùm sint Deo ignoti per reprobam vitã, pro peccatoribus præsumunt facere recõciliationis legationem. Quartò etiã Discipuli opportunè ad prædicandum mittuntur, quoniam qui in fide sunt firmi, & in scripturis eruditi, & cum Deo & cum homine per charitatem pacifici, conuenienter ad prædicandum possunt mitti. Non autem ipsi per se officium prædicationis assumunt, sed potius à Domino mittuntur. Quoniã nemo se debet ingerere. Et nemo (teste Paulo) debet sibi assumere honorem: sed qui vocatus est à Domino vt Aaron. Et hoc contra illos, qui per ambitionem & simoniam, officium prædicationis præsumunt vsurpare sibi. Quintò quoque conuenienter missis ad prædicandũ datur Spiritus sanctus, qui suggerat eis omnia quæ ipsi loquuturi sunt, quiq; det eis & sermonum affluentiam, & persuasionis efficaciam: Frustrà enim prædicatores loquuntur, nisi in verbo Dei & in spiritu oris eius, rete prædicationis laxetur. Et hoc contra illos est, qui ex suo, non ex Dei spiritu, prædicare conantur, non profectũ auditorum, sed suam potius scientiam ostentare quæritantes. Sextò etiam cõuenienter datur eis potestas ligandi atque soluendi, vt videlicet quos à spiritu intus illuminatos intellexerint, absoluant. Et quos à Deo excæcatos, ligent. Ecce fratres mei, ad quantã dignita-

1. Pet. 3.

Heb. 5.

dignitatem Dominus discipulos suos, & eorum sequaces, in hoc seculo sublimauit, vt eos patres & pastores, imò etiam Deos hominum constitueret, & eis vice sua, potestatem relaxandi vel imputandi peccata conferret. Quod vtique ideo fecit diuina misericordia, vt peccatores non desperarēt, cùm iuxta se consilium & medelam peccatorum suorum inuenirent: Et vt homines hominibus se humiliando, & peccata sua confitēdo, per humilitatem sibi Deum placarent, quem per superbiam offenderant. Et vt homines hominibus, peccatores peccatoribus compaterentur, pro inuicem orando, & alter alterius onera portando. Cæterum summopere attendant Sacerdotes, qui, quos, qualiter, & quo animo, & in qua auctoritate absoluere debeant vel ligare. Qui debent absoluere vel ligare? Qui per Spiritum sanctum à peccatis suis absoluti & illuminati sunt. Nam quomodo dignè ligatus, poterit ligatos absoluere vel ligare, vel immundus immundos mundare vel damnare? Hinc Dominus accusatoribus mulieris adulteræ dixit: Qui sine peccato est vestrum, primus lapidem in eam mittat: Hinc etiam scriptum est: Medice cura teipsum. Quos debent absoluere vel ligare? Populos sibi subiectos, non alienos. Hinc in lege prohibitum est, ne quis mittat falcem in messem alienam, & fratres, non infideles. Vnde Apostolus: Quid mihi de illis qui foris sunt, iudicare? Et si fuerit quis, id est, priuata persona: Principem enim, & qui secum habet sociam multitudinē nō excōmunicare, sed potius ferre debemus, ne fortè eradicātes zizania, eradicemus simul & triticū. Qualiter debent absoluere vel ligare, non præcipitanter, sed morose, discretè, & iustè. Morose quippè proferenda est sententia excommunicationis, & à Sacerdote, & per se, & per alios. Tertiò commonendus est peccator, & prius omnia remedia sunt tentanda, antequam ad sententiā excōmunicationis veniatur. Et hoc contra illos est, qui præcipitāter mox excōmunicant peccatores, non attendentes, quoniam quòd nimis citò fit malè fit. Discretè enim proferenda est sententia, vel absolutionis, vel excommunicationis. Non enim aliquem debet excommunicare Sacerdos propter veniale peccatum, nec propter ignotum vitium,

Confessio

Ioan. 8.

1. Cor. 5.

tium, vt si quis fuerit irosus vel garrulus, nec propter occultum, sed propter crimen manifestum. De cæteris quippè vitiis monere potest, non excõmunicare. Vnde Paulus: Si quis, inquit, fratres, nominatur inter vos fornicator, aut auarus, cum huiusmodi nec cibũ sumite. Nominatur autem cùm diuulgatur. Rursus nec ligatum absoluere debet, nisi peccatum abiuret peccator, & nisi satisfaciat: & nisi gemitibus, suspiriis, & vultu pœnitentis ostendat interiorem contritionem cordis. Iustè quoque sententia absolutionis vel excommunicationis proferenda est: vt videlicet non ob odium, vel gratiam, sed tantùm ob meriti iustitiam proferatur. Hoc cõtra illos est, qui in absoluendo, vel ligendo, affectum animi proprij pensant, non meritum subiecti. Propter odium absoluendum ligantes, vel propter gratiam ligandum absoluentes: alio iudicio amicum, alio inimicum iudicantes. Sed profectò eorum sententia ante summum iudicem reprobanda est: quoniam, vt ait Salomon, pondus & pondus, mensura & mensura vtrumque abominabile est apud Deum. Subiectis tamen sententia pastoris iusta vel iniusta timenda est, ne propter contemptum, culpa, quæ nõn erat, fiat. Quo animo pastor Ecclesiasticus absoluere debet vel ligare? Læta mente absoluere debet, & tristi ligare. Propterea non nisi vix & in magna necessitate & dolenti animo debet excommunicare. Quemadmodũ aliquod membrum de corporis nostri integritate non nisi cùm fuerit aridum & cæteris membris nociuum: Et tunc vix, & cum dolore magno solemus amputare. Hoc contra illos est, qui facilè & alacriter, & citò, fratres suos peccatores solent excommunicare. Cæterùm cùm membrũ ab Ecclesiastica vnione abscindunt sine animi proprij dolore, ostendunt se Ecclesiæ membris non compaginari vnione charitatis. In qua auctoritate absoluere debent Sacerdotes, in diuina, an sua? Potestas quippè peccata relaxandi solius Dei est. Ministerium verò quod impropriè etiam potestas vocatur, vicariis suis concessit, qui modo suo ligant vel absoluunt, id est ligatos vel absolutos esse ostẽdunt. Priùs enim Deus internus peccatorem per compunctionem absoluit. Sacerdos verò exterius, sententiam proferendo, cum esse abso-

Ephe. 5.

Prou. 20.

Non excommunicandũ nisi in necessitate.

In qua auctoritate absoluere debent sacerdotes.

absolutū ostēdit. Quod benè significatur per Lazarū, qui priùs in tumulo à Domino suscitatur, & pòst, ministerio discipulorum, à vitiis quibus ligatus fuerat, absoluitur.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus dubitantem discipulū in fide confirmat, cùm subdit: *Thomas vnus ex duodecim, &c.* Si quæritis, fratres charissimi, quare Dominus electum discipulum in fide voluerit dubitare: magna vtiq; dispensatione. Minus quippè Maria Magdalene nobis profuit, quàm Thomas, qui diu dubitauit. Ille etenim vulnerum cicatrices tetigit, & de pectore nostro vulnus dubietatis amputauit. Dubitauit ille, ne nos dubitaremus. Tangendo confirmatus est ille, vt nos in eo confirmaremur. Confirmat autē eum in fide resurrectionis suæ Dominus, cū subiungit: *Infer digitum tuum huc, &c* Ob quatuor quippè causas Dominus in corpore suo glorificato retinuit signa cicatricum. Vt carnem crucifixam verè resurrexisse ostenderet, vt eas patri præsentans pro nobis semper interpellet, vt mali in iudicio videāt in quē transfixerunt, vel quem contempserunt: vt iusti eas cernentes Domino suo pro se inflictas, plus in amore eius semper inardescant. Hac etiam de causa, nunc imago crucifixi in Ecclesia depingitur: vt scilicet cernentes redemptorē nostrum pro nostra salute sponte sustinuisse pauperiem, infirmitatem, improperia, sputa, flagella, mortem, magis ac magis in corde nostro ad eum diligēdum inflammemur. Quid enim non debemus facere pro eo qui tam dignus tam indigna sustinuit, pro nobis tam indignis?

Ad quid nobis conferat dubitatio Thomæ.

Quare imago crucifixi depingitur.

Sequitur pars quarta, in qua confitenti Discipulo dicitur: *Quia vidisti me Thoma, credidisti: beati qui non viderunt & crediderunt.* Quia vidisti me, inquit, credidisti. Quid vidit? Quid credidit? Cùm fides sit de his quæ non videntur: aliud vidit, & aliud credidit. Vidit cicatrices in carne, & credidit ipsum per potentiam Deitatis verè resurrexisse. Vidit visibilem humanitatē, & credidit latentem diuinitatem. *Beati*, inquit, *qui me non viderunt & crediderunt.* Quid sibi vult fratres mei, ista verborum oppositio? Nunquid nos qui non vidimus & credimus soli sumus beati? Et Apostoli qui viderunt & crediderunt, non sunt beati? Vel illi sunt beati, sed nos beatiores illis? Nō.

Sed his verbis ostenditur quoniam maioris meriti est fides, quæ sine sensûs experientia credit, quàm ea quæ per experientiam credit. Et quidem maioris meriti esset fides nostra, quàm fides Apostolorum: si tanta, si tam feruens esset & efficax. Sed eorum fides quantò certior, tantò feruentior. Beatissimi fuerunt igitur Apostoli, quibus dictum est: Beati oculi qui vident quæ vos videtis. Sed nos quoque fratres mei, qui nō vidimus in carne Dominum, sumus beati, si verè eum credimus, si eum verè diligimus, si mandata eius adimplemus. Iuxta tropologiam verò ostenditur nobis, primò quid exemplo Apostolorum facere debeamus; deinde quid emolumēti inde consequuturi sumus. Congregabantur autem discipuli omnes serò domi simul, & clausis ianuis propter metum Iudæorum, & de Domino loquebantur, & eum suspirabant. Nos quoque fratres mei, postquam per diuturnam actionem ad negotia exteriora exierimus, serò per contemplationē ad nosmetipsos redeamus, & intra nosmetipsos nos colligamus: vt quid corrigendum sit in nobis, quid nutriendum, quid euellendum, quid plantandum perquiramus. Non simus sicut quidam, qui sola quæritant exteriora, seipsos ignorantes & negligentes. Simus & simul per vnionem charitatis, vt diligamus Deum plus quàm nos: & proximos nostros sicut nos. Sicut & de ipsis Apostolis dicitur: quia multitudinis credentium, erat cor vnum, & anima vna. Nec erāt diuisi per auaritiæ proprietatem, quoniā nullus aliquid suū dicebat, de his quæ possidebantur: sed erant illis omnia communia. Debent etiam fores cordis nostri esse clausæ propter insidias dæmonum? ne scilicet possint ad interiora nostra per malam suggestionem penetrare. Et ideò debemus, iuxta præceptum Salomonis, omni custodia cor nostrum custodire. Et iuxta Petri mandatum: Sobrij estote & vigilate, scilicet in orationibus: quia aduersarius vester diabolus tanquā leo rugiens circuit, quęrens quē deuoret. Si sic fratres mei, si sic fuerimus collecti in nobis per contemplationem simul & charitatem, foribus clausis per custodiam, loquentes crebrò de Iesu & eum desiderantes, proculdubio intrabit in nos, & erit nobiscū sicut ipse promisit, dicens:

Mat.13 *Act.4.* *Prou.4.* *1 Pet.5.*

Vbi-

Mat.18. Vbicunque duo vel tres fuerint congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum. Et quid conferet nobis? pacem suæ consolationis. Et excludens à nobis omnem dubietatem, cōfirmabit nos in fide, aperiet nobis sensum ad intelligentiam scripturæ. Dabit & nobis pacem geminæ charitatis: mittet & nos ad lucrādum animas fratrum nostrorum. Inspirans nobis Spiritum sanctum suum ad suggerendū nobis omnia bona, faciet & nos quasi Deos, dum vel hîc vice sua ligamus vel absoluimus peccatores: vel in futuro iudicabimus pertinaces. Sed si quis durior & tardior in fide fuerit, non desperet, sed pia mente certificari roget, & Dominus apertioribus signis & documentis eum in fide sua certificabit. Qui vndequaque electos suos congregans, & in regnum suum introducens, epulabitur cùm eis in lætitia sempiterna. Vnde ipse ait: Et ego
Luc.22. dispono vobis quemadmodum disposuit Pater meus regnum, vt edatis & bibatis super mensam meam in regno meo. Quod ipse præstare dignetur, qui viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA SECVNDA post Pascha.

Christus passus est pro nobis, vobis relinquēs exēplum,
1.Pet.2. *vt sequamini vestigia eius, &c.* In hac lectione fratres charissimi, sex nobis proponuntur consideranda: Quis passus sit, & pro quibus, & quanta, & in quo, & quomodo, & qua nostra vtilitate. Quis passus est? Deus impassibilis, incomprehensibilis, immortalis. Res mira fratres, & à retro actis seculis inaudita: quòd impassibilis, passus est, quod incomprehensibilis, comprehensus est: quòd immortalis, mortuus est. Et hæc, & si contraria videātur, tamen verè de eadem persona secundum aliam & aliam naturam prædicātur: Non enim in Christo sunt duæ personæ Deus & homo, sed vna eadem natura constans ex duabus Tanta autem in Christo vnio est diuinitatis & humanitatis sine confusione, vt quicquid de verbo dicimus, dicamus & de illo homine: Et quicquid cum illo homine dicimus, dicamus & de verbo. Inde est fratres mei, quod audacter Deum mortuum, & hominem illū mundi creatorem prædicamus. Non enim præiudicat veritati dictorum

tum inconsequens iunctura dictionum. Pro quibus est passus? pro hominibus, pro seruis, pro peccatoribus. Passus est itaque Deus pro hominibus, Dominus pro seruis, Sanctus pro peccatoribus. Ecce fratres mira & inaudita compassio: mira & inaudita dignatio. Erubescant igitur Domini tēporales, inhumani & crudeles in seruos suos: qui seruorum & pauperum nolunt misereri excessibus, nec compati infirmitatibus: imò & delinquentes inhumanè affligunt, & ægrotantes, frigore & inedia perire sinunt, plus dolentes de infirmitate iumenti sui, quàm serui sui. Quid est hoc? Deus compassus est ubi misero homini & peccatori, & tu non compateris homo homini, seruus conseruo. Qui nullius indiget, tibi indigenti est misertus. Et tu qui indiges, indigenti non misereris.

Quanta passus est? defectus & iniurias. Defectus autem passus est, & rei, vt paupertatem & penuriam corporis, vt famem, sitim, lassitudinem. Defectus etiā mentis, vt tristitiam & dolorē. Iniurias etiam passus est, tam à suis, quàm ab extraneis: Exactiones in re, conuitia in verbo, afflictiones in corpore: exactiones, quia exactus tributum reddidit Cæsari: vestimenta eius partiti sunt milites, & super vestem eius miserunt sortem. Conuitia etiam ei intulerūt, vocantes eum filium fabri; voracem & potatorem vini, amatorem meretricum & Publicanorum: Vocātes etiam eum seductorem, & improperantes ei: Alios saluos fecit, seipsum saluum facere non potest. Afflictiones etiam in corpore passus est, vt alapas, sputa, vincula, flagella, mortem. Fratres mei, si Deus sustinuit tot & tanta indigna pro nobis indignis, quid nos debemus facere pro eo, imò pro nobis? Deus diues omniū factus est pro te pauper: Et tu pro salute tua refugis esse pauper: Deus pro te passus est famem, sitim, lassitudinem & tristitiā, & huiusmodi: Et tu pro tua salute hæc refugis pati? Deus & Dominus omnium sustinuit propter te subiectionē, & reddidit tributum Cæsari: Et tu pro tua salute refugis subiectionem, & tributum dare Principibus terrarum? Deus propter te sustinuit conuitia, & irrisiones à seruis: Et tu ab æqualibus, hæc tibi dici non potes pati? Deus passus est propter te flagella & mortem. Et tu pro redemptione animæ tuæ

Mat. 21. *Ioan. 19.* *Mat. 11.* *Mat. 27.*

non potes pati, quæ tamē velis nolis, passurus es tādem. Fratres, omnia vilia & aspera sustinuit Deus pro nobis, præter peccatum. Econtrariò nos miseri subiectionem peccati & diaboli patienter sustinemus: subiectionem verò hominum, paupertatem & afflictionem, (quæ medicina sunt animarum) pati noluimus. Vt quid hæc? nisi quia non lege Dei, sed lege nostra viuere volumus & nostram, non Dei viam sequimur. In quo passus est? super lignum. Disposuerat namq; Deus ab æterno Christum in ligno passurum: tum quia hoc genus mortis erat vilius, tum quia cōuenientius. Vilius quippè erat, quià in ligno suspendebantur latrones & rei. Hæc ergo nos pati voluit, qui pro nobis pati viliora voluit. Cōuenientius verò erat, quoniam per lignum diabolus Adam tentauerat & vicerat. Conuenientius ergo erat vt qui per lignum hominem vicerat, per lignū ab homine vinceretur. Conueniēs erat, vt homo qui peccauerat per ligni dulcedinem, sanaretur per ligni amaritudinem. Quod autem triumphaturus esset Dominus de diabolo, prædictum erat à Psalmista:

Psal.95. Dicite, inquit, in gentibus, quia Dominus regnauit à ligno. Quomodo passus est? spontè & innocenter. Spontè,

Ioan.10. quoniam tradidit iudicanti se iniustè. Vnde idem ait: Nemo tollit à me animam meam, sed ego pono eam, & iterum sumo eam. Innocenter, quoniā peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius: patienter, quoniā cùm malediceretur, non maledicebat: cùm pateretur, nō comminabatur. Imò Petrum redarguit, & aurē quam amputauerat, sanauit. Nos quoque fratres, Magistri nostri vesti-

I.Pet.2. gia sequentes, patiemur spontè amara & tristia huius mūdi. Quoniam sicut infirmus non peruenit ad sanitatem, nisi tristia patiendo & amara gustando: Ita nos infirmi peccatis nisi dura & amara patiendo, ad veram salutem

Innocenter patiendū. peruenire non valemus. Patiamur quātum possumus innocenter ad exemplum Domini nostri: vt pœnæ temporales non sint nobis pœna culpæ, sed meritum coronæ. Sed si quandoq; pro peccatis nostris flagellamur, in ipsis flagellis, more dextri latronis nos meritos confitentes, puriores reddamur, non more sinistri latronis in iniquitate nostra induremur, & de correptionibus peiores efficiamur.

mur. Patiamur & patienter, non remurmurantes, non iudicium Dei accusantes, sed Deo gratias agentes, qui filium quem plus diligit, corripit. Scientes quia pœnæ, aut peccata purgant, aut mercedem augmentant. Qua vtilitate nostra passus est? quadruplici. Primò, vt peccata nostra portaret: secundum quod prædixerat de eo Esaias: Verè languores nostros ipse tulit, & peccata nostra ipse portauit. Secundò, vt charitatem quam habebat in nos sic nobis ostenderet, & nos ad amãdum eum arctius inuitaret. Vnde ipse ait: Maiorem charitatem ac dilectionẽ nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Tertiò, vt exemplum quod sequeremur nobis relinqueret. Vnde ipse ait: Qui mihi ministrat, me sequatur: Et vbi sum ego, illic & minister meus erit. Quartò, vt nos ab errore ad viam veritatis, à tenebris ad lucem, à cultu diaboli, ad cultũ creatoris nostri, nos reuocaret. Eramus enim antè fratres mei, quasi oues errantes sine pastore, eramus cæci, sine vera luce, eramus seruientes diabolo, ignoto verò creatore. Sed nunc fratres mei, gaudeamus, & redemptori nostro gratias agamus: quoniam nunc sumus conuersi ad Pastorem & Episcopum animarum nostrarum, quem toto corde diligere & totis viribus sequi tribuat nobis omnipotẽs Pater æternus. Qui cum eodem Filio & Spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

Patienter patiendũ. *Heb. 12.* *Esa. 53.*

DOMINICA SECVNDA post Pascha.

DIxit Iesus discipulis suis: *Ego sum pastor bonus, bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis, &c.* Dominus ac redemptor noster fratres charissimi, quoniã mitis est & humilis corde, vilibus se comparat personis. Non enim ait: Ego sum bonus Rex, bonus imperator, sed ego sum bonus Pastor. Porrò in lectione, quæ hanc præcedit, loquutus fuerat Dominus de fure: hinc consequenter loquitur de mercenario, & de bono pastore. Tres igitur sunt, fur, mercenarius, & Pastor, sicut nomib⁹, ita introitu, intẽtione, opere, & merito differẽtes. Fur quippè est hæreticus, qui de vnione fidei & Ecclesiæ oues Christi furatur, & in partẽ diaboli trahit & occidit. Qui bene dicitur

Ioan. 10. *Fur hæreticus.*

fur, quoniam furtum, id est, obscurũ diligit: Iuxta illud, Qui malè agit, odit lucem. Dicitur enim latro à latendo, quoniã sedet in insidiis occultis, vt interficiat innocẽtem. Non enim coram sanctis doctoribus, sed clam & furtim simplicibus & idiotis audet suam hæresim prædicare. Sed nec per ostium, teste Domino intrat in ouile ouium, sed ascendit aliundè, quoniã non per humilitatẽ ostij. i. Christi, sed per superbiã & inanem gloriã, numero fidelium se ingerit, & nomen sibi assumit. Intentio quoque illius est, non prodesse, sed potius præesse & nocere. Vnde Dominus: fur, inquit, nõ venit, nisi vt furetur, & mactet, & perdat. Furatur quippè: dum ab vnione Ecclesiæ animas separat. Mactat quippè, dum veneno perfidæ hæresis eas occidit: perdit penitus, dum malo exemplo eas penitus destruit. Opus verò illius est veritatem scripturarũ malè interpretando deprauare, veritati falsum admiscere: Calamo legis caput, id est, diuinitatem Christi impugnare: per hypocrisim malitiam suam palliare, & ita decipere: de rebus illorũ, quos decipit, viuere, & illos mala doctrina & malo exemplo perdere. Meritum verò illius pessimũ est, quoniam non solùm animæ suæ est reus, sed omnium illarum quas malo exemplo & doctrina perdit animarum: Et quot animas perdit, tot damnationes sustinebit. Mercenarius verò est omnis ille, qui in Ecclesia Dei quærit præsidere, nõ ad honorẽ Dei, nec ad salutem animarum, sed tantùm ad temporalẽ mercedem: Quales sunt hodie (vnde dolendum est magis) ferè omnes Prælati Ecclesiarum, non manducantes vt Euangelizent, sed potius Euãgelizantes vt manducent: Et quod peius est manducantes, & non Euangelizãtes. Oblationes fidelium & peccata populi comedentes, & tamen eos nõ corrigentes, nec erudientes. Quæritur Ecclesia non vbi abundet deuotio fidelium, sed vbi abũdet amplitudo redditiuum. Plus amatur multitudo iniquorum munera offerentium, quàm Ecclesia pauperum fidelium nihil offerentium, vnde mercenarius dicatur, patens est, quoniam à mercede temporali, propter quam prædicat, & qua deficiente ipse cessat. Et quoniam oues non diligit, sed emolumẽtum quod ab eis percipit, pastor non est, quoniam non oues, sed pascere quærit,

Ioan. 3. *Hæreticus dicitur latro.* *Intentio hæretici præesse & nocere.* *Ibidem.* *Furatur & mactat hæreticus.* *Mercenarius quis.* *Quales hodie Prælati Ecclesiarum.* *Vnde dicitur mercenarius.*

quærit. Vnde Dominus ait: *Mercenarius & qui non est pastor, cuius non sunt oues propriæ*. Non enim per amorem eas sibi facit proprias, sed per contemptum à se alienas. Introitus quoque mercenarij in Ecclesiã, non est per Christũ ostium, sed potius per ambitionẽ, simoniam, & inanem gloriã. Qui licèt quandoque sine munere etiã vocatus introeat: quia tamen, non quæ Iesu Christi, sed quæ sua sunt, quęrit: non per Christũ ostium, sed per ambitionem intrat: intentio etiam mercenarij, quoniam vana & mala est, quicquid facit, quicquid prædicat, quicquid offert, Deo inacceptum est. Vnde Dominus per Malachiam Prophetam eis loquitur, dicens: Quis est in vobis qui claudat ostia, & incendat altare meum gratuitò? Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus, munus de manu vestra non suscipiam. Opus autem mercenarij est, honorem & lucrũ temporale quærere, sese pascere, verbo solo prædicare, malo exẽplo corrumpere, curam ouium negligere, veniente lupo fugere. Amant, inquit, primos accubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Et iterum per Prophetam: Væ pastoribus, inquit Israel, qui pascebant semetipsos: Nonne greges pascuntur à pastoribus? Lac comedebatis, lanis operiebamini, gregẽ autem meam non pascebatis. Quod crassum erat, occidistis, & quod infirmũ non consolidastis: quod ægrotum non sanastis: quod fractum non alligastis, quod abiectum non reduxistis: quod perierat non quæsistis, sed cum austeritate imperabatis, & cum potentia. Et dispersæ sunt oues meæ, eò quòd nõ esset pastor, & factæ sunt in desolationem bestiarum agri. Ac si diceret. Cùm de orationibus & peccatis populi vos pasceretis, tamen officium pastoris nõ fecistis: fractũ diuersis tribulationibus Sacerdotali ope non consolidastis erroneũ ad viam salutis non reuocastis: desperatione perditum, pastorali sollicitudine non requisistis. In hoc quoque de quo sermonẽ facimus Euangelio, Dominus de mercenario dicit: *Vidit lupum veniẽtem & dimittit oues, & fugit*. Lupus siquidem est diabolus, vel membra eius, qui ouibus Christi insidiatur. Si diabolus oues Christi tentat, abstrahit, & dilaniat, ipse fugit,

Introitus mercenarij in Ecclesia.

Intentio mercenarij

Mala.1.

Opus mercenarii.

Mat.23.

Luc.20.

Ezech.34.

In pastores qui neglecto grege Christi quæ sua sunt, quærunt.

Lupus quis.

dum super eas vigilare refugit. Si malus homo bonos opprimit: si pupillum & viduam spoliat: si Ecclesiam inquietat mercenarius, incurrere timens damnum fugit, dũ rigoris sententiã cõtra malos exercere refugit. Et quare fugit? *quia mercenarius est, & non pertinet ad eum de ouibus*, id est mercedem, non oues diligebat. Hinc Dominus

Ezech.13. per Prophetam: Non ascendistis ex aduerso, nec posuistis vos murum pro domo Israël. Ex aduerso ascendit, & se murum pro domo Israël opponit, qui fortiter se contra persecutores erigens, sese in defensionem pro Ecclesia op

Meritum mercenarii. ponit. Meritũ verò mercenarij est, pro bono (si quod fortè egit) merces temporalis: pro malo verò quod egit, malè viuendo, & oues malo exemplo corrumpendo, damnatio spiritualis. Nam quid meretur pastor, qui per negligẽtiam suam commissas oues sinens laniari, ad Dominum

Ezech.34. solus redit? Hinc Propheta: Propterea pastores audite verbum Domini: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum, oues meas de manu eorum, & cessare faciam eos, vt vltra non pascant gregem meum, nec pascant amplius pastores semetipsos. Quoniam in hac vita omni prælatione priuati, & omni miseriæ subiecti, non pascent se, vt solebant, vana gloria, & oblationibus fidelium, sed pascentur potius à vermibus, qui non moriuntur, & ab

Pastor quis. igne qui non extinguitur. Pastor verò est, qui nõ ob temporalem mercedem, sed ob solam Dei & proximi charitatem oues dominicas pascit, non quę sua sunt quęrẽs, sed quæ Iesu Christi. Porrò vnus & summus pastor est, qui per anthonomasiam de se ait: Ego sum pastor bonus. Dicitur autem rectè pastor, quoniam ipse pascit oues suas

Christus rectè pastor dicitur. bono exemplo, bona doctrina, & sanguine suo. Ipse etiam cum Patre est ostium & ostiarius, id est, potestas, per quã ipse aut vicarius eius, ad regendas oues ingreditur. Vnde ipse dicit: Qui intrat per ostium, ipse est pastor ouiũ, huic ostiarius aperit. Intentio autem summi pastoris est, non præesse ouibus, sed prodesse: Non enim venit ministrari, sed ministrare, non venit hic regnare, sed pati: non venit pasci, sed pascere. Officium verò illius est proprias oues agnoscere, & eas nominatim vocare, eas ducere & præcedere, pascere & custodire. Lupo venienti se opponere, &

pro

pro ouibus suis animam suam ponere, & oues curare & congregare. Proprias enim oues agnoscit, & per prædestinationis electionem, & per bonæ vitæ approbationem. Eas nominatim vocat dum singulos per singulas virtutes sibi notas ad se citat: Vt Abel per innocentiam, Iob per patientiam, Moysen per mansuetudinem, Dauid per humilitatem. Oues ducit, educendo, conducendo, perducendo. Educit de lacu miseriæ, conducit per viam iustitiæ, perducit ad pascua vitæ. Præcedit oues bono exemplo sui, viam demonstrando. Pascit corporaliter & spiritualiter, & tandem æternaliter. Custodit ab insidiis diaboli, à contagione peccati, à fouea inferni: & non est qui possit eruere de manu eius. Lupo venienti se opponit, eius insidias aperiendo, eius potestatem refrænando, eius conatum euacuando, oues ab eo protegendo. Pro ouibus animam ponit, quoniam eas à potestate diaboli sanguine proprio redimit. Oues quoque curat, & quas vbicunque proprias agnoscit, à lupo in tempore caliginis dispersis adducit, & recolligit, vt fiat vnum ouile & vnus pastor. Vnde ipse per Prophetam: Ecce ego, inquit, requiram oues meas: Quod abiectum fuerat, reducam: quod perierat, requiram: quod fractum erat, alligabo: & quod infirmum, consolidabo: & quod pingue & forte, custodiam. Hoc facit magnus & summus pastor. At nos minimi pastores vicarij eius, qui etiam pastore indigemus, quantum ipse dederit, vestigia eius sequamur. Nō simus mercenarij, sed Pastores: non nos, sed oues dominicas pascere quærentes: intremus in ouile ouium non aliundè, sicut fur & mercenarius, id est, non per ambitionem, non per simoniam, non per aliquam vanam & malam intentionem, sed per ostiũ, quod est Christus: eius, scilicet gloriam & ouium suarum profectum quærentes. Intendamus magis prodesse quàm præesse, Christi non nostram, gloriam quærere. Imitemur & studium summi pastoris: proprias oues agnoscamus, intus per confessionem, exterius per vitæ & morum considerationem. Oues nominatim vocemus vnamquamque secundum propriã virtutem in operandum citantes. Oues educamus de lacu peccatorum. Conducamus per iustitiam bonorum ope-

Iob. 10.

Ezech. 34.

rum: perducamus quantum in nobis est, ad pascua æternorum gaudiorum: Oues præcedamus exemplo bonorum operum. Pascamus eas spiritualiter, & etiam eas quę indigent corporaliter, vt tandem pascamur cum eis æternaliter. Custodiamus eas, quantum possumus orando & prædicando, ab insidiis diaboli, à contagione peccati, à pœnis inferni. Lupo venienti, id est, diabolo vel malo homini, in oues sæuire volenti, nos opponamus, diabolum abiurationibus fugantes, malum hominem sententia pastorali cohibentes. Pro ouibus si opus fuerit, nō solùm rem exteriorem, sed & animam nostrā ponamus. In hoc enim præcipuè bonus pastor à fure & mercenario discernitur. Oues quoque dispersas requiramus, & de potestate diaboli, quas possumus eripientes, in Christi ouile cōgregemus, abiectas per errorem reducentes, quæ perierant peccando requirentes: Fractas, per pœnitentiam alligantes: infirmas consolationibus & exhortationibus consolidantes, pingues & fortes vt perseuerent, custodientes. Quòd si hoc fecerimus, meritum proculdubio nostrū erit magnum, quoniam nō soli, sed cum multiplicatione gregis ad Dominum reuertemur, tot coronas quot animas ad eum duxerimus, recepturi, & sicut scriptum est, quasi stellæ firmamenti fulgebunt qui erudierint multos. Ecce fratres charissimi, audistis officium nostrum & periculum nostrum. Audite è contrario officium vestrum & periculum vestrum. Porrò officiū bonarū ouium est magnum & summum pastorem agnoscere per fidem, eum diligere, & pro eo animam ponere per charitatem, eum audire & sequi per obedientiam, fieri cum illo sub aliis vnum ouile per dilectionem, & Sacramentorum communionem. Minorem etiam pastorem debent bonæ oues agnoscere, & diligere, audire, & sequi atque pascere: Et si qua via habent, tegere, & sub eo vnum ouile cum aliis fieri. Pastorē debent oues agnoscere, id est, bonam vitam & mores eius notare & approbare. Debēt etiam eum diligere tanquam spiritualem patrem & animæ suæ custodem, & pro eo orare. Qui enim pastorem suum non diligit, eum audire & sequi contemnit. Debent etiam bonæ oues pastorem suum per obedientiam audire, & per imitationem sequi.

Corporaliter & spiritualiter oues pascendæ.

Dan. 12.

Officium bonarum ouium.

Porrò cùm ſint tres, mercenarius, fur, & paſtor: fur, quia malè prædicat & malè viuit, non eſt audiendus nec ſequendus. Mercenarius verò, quia benè prædicat & malè viuit, audiendus nec ſequendus. Vnde Dominus: Quæcunque dixerint vobis, ſeruate & facite: ſecundùm verò opera eorum nolite facere: dicunt enim & non faciunt. Paſtor verò, quia bene prædicat & bene viuit, audiendus eſt & ſequendus. Vnde Dominus: Vocem paſtoris oues audiunt & ſequuntur, alienum autem non audiunt, nec ſequuntur, quia non nouerunt vocem alienorum. Debent etiam oues paſtorem ſuum paſcere, id eſt, ſtipendia temporalia ei miniſtrare, vt videlicet in cura paſtorali tantò ſit vigilantior, quãtò eſt ab exterioribus curis liberior. Vnde Apoſtolus: Quis paſcit gregem, & de lacte eius non comedit? Et alibi: Si vobis, inquit, ſpiritualia ſeminauimus, eſt magnum ſi veſtra temporalia metamus? Debent etiam oues paſtorem ſuum non iudicare, ſed potius, ſi qua ſunt, eius vitia tegere & diſſimulare: reminiſcentes quoniam Cham, qui pudenda patris irriſit, maledicitur: Sem & Iaphet, qui obtexerunt, benedicuntur. Debent etiam oues ſub vno paſtore vnum ouile fieri, per fidem & charitatem, & Sacramentorum vnionem: quoniam oues ſoliuagas & erroneas diabolus rapit. Oremus ergo & nos fratres mei, vt Paſtor poſtorũ, Dominus noſter Ieſus Chriſtus det nobis officium boni paſtoris adimplere, in vobis ſtudium bonarum ouium facere, quatenus vtrique ad paſcuã æternæ viriditatis peruenire mereamur. Qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus in æternum. Amen.

Oues debẽt ſuum paſtorem paſcere.

1. Cor. 9.

Ibidem.

1. Tim. 5.

DOMINICA III. POST PASCHA.

Obſecro vos tanquã aduenas & peregrinos abſtinere vos à carnalibus deſideriis, quæ militant aduerſus animam, &c. Tria facit Apoſtolus in hac lectione, fratres chariſſimi. Primò monet nos Apoſtolus, vt in nobis abſtinenter viuamus. Secundò, vt inter Gentes bene conuerſemur. Tertiò, vt ſubiecti & humiles ſimus. Primùm, obtinemus vitia fugiendo. Secundùm, virtutes conſequendo. Tertiùm, ſuperbiam quæ ex eis naſci ſolet, euitando. Primò igitur hortatur nos abſtinenter & mundè

1. Pet. 2.

viuere, cùm ait: *Obsecro vos tanquam aduenas & peregrinos abstinere vos à carnalibus desideriis quæ militāt aduersus animam.* In quibus ostendit fratres mei, à quibus abstinere debeamus, & quare & qualiter: à quibus? à carnalibus desideriis, id est, à gulositate, à vinolentia, à luxuria, à voluptate, à cupiditate, à vana gloria, & à cæteris vitiis, quibus carnales delectātur, & quibus delectando carnales efficiuntur. De quibus ait Paulus: Qui seminat in
Gal. 6. carne, de carne metet corruptionem. Quare ab his abstinendū est? quia militant aduersus animam. Hoc est quod
Gal. 5. Paulus ait: Caro concupiscit aduersus spiritū. Qui enim à vitiis & concupiscentiis carnis possidetur, spiritualibus virtutibus euacuatur: quoniam gulositas extinguit abstinentiam, vinolentia sobrietatem, luxuria castitatem, voluptas seueritatem, cupiditas mundi contemptum, & cętera vitia, cæteras virtutes extinguunt. Et vitia quidē dicuntur carnalia, quia ex carne oriuntur, & in eis caro delectatur, & per ea homo carnalis efficitur. Virtutes verò dicuntur spirituales, quoniam ex studiis spiritus oriuntur, & in eis spiritus delectatur, & per eas homo spiritualis efficitur. Qualiter à desideriis carnalibus abstinere vos obsecro.

Vitia dicuntur carnalia.

Virtutes spirituales.

Tanquam aduenas & peregrinos. Omnes peregrini sunt aduenæ, sed non omnes aduenæ sunt peregrini. Sūt enim quidā aduenæ, id est, aliundè venientes, qui exilium pro patria colunt & diligunt, qui & inquilini vocantur. Peregrini verò dicuntur à peragrando & trāseundo semper de loco ad locum. Nos quoque fratres mei, aduenæ sumus in exilio huius mundi, tum quia creati fuimus in primo parēte nostro, vt essemus ciues cœli, à quo per primā prævaricationem eiecti sumus in hoc exilium; tum quia maior pars nostri anima, natione cœlestis non terrena est.
Aduenæ verò sumus, & non peregrini, si cœlestis patriæ, ad quam creati sumus, obliti, mundum pro cœlo diligimus & colimus: exiliū pro patria, miseriā pro beata vita. Quales multi nostrûm, vnde magis dolendū est, sunt hodie, fratres mei, qui beatam vitam non esse credentes, terrenis inhærent, pro terrenis litigant, pugnant, occidunt, vel erigunt turres, & sumptuosa construunt ædificia, ac si semper victuri essent. O miser homo, quotidie transis de

pueritia ad iuuentutem, de iuuentute ad ſenectutē, de ſenectute ad mortem. & te poſſeſſorē mundi arbitraris & ciuem? Cur homines quotidie morientes, cur tumuli & oſſa mortuorū, quæ quotidie cernis, non mouent & monent te? vt intelligas te in hoc mundo aduenam & peregrinum eſſe? Crede ergo oculis tuis, & demonſtra te in hoc mundo aduenam & peregrinum eſſe, & dic cū Propheta: Aduena ego ſum & peregrinus, ſicut omnes patres mei. Plora & ſuſpira, & dic inter miſerias huius exilij: Heu me, quia incolatus meus prolongatus eſt. Quatuor facit fratres mei, peregrinus: ad finē viæ quotidie feſtinat: meliorem ſequitur viam: nullis retinetur blandimentis: non ſolùm à ſuperfluis, ſed etiam à quibuſdā neceſſarijs ſe abſtinet. Nos quoque fratres, tanquam veri peregrini ad finem huius exilij, ad æternam patriam feſtinemus. Meliorem enim viam ſequamur, rectiorem, planiorē, mundiorem. Rectiorem, nec ad dexteram vanæ gloriæ, nec ad ſiniſtram infamiæ declinantes: planiorē, montes elationis, & valles deſperationis fugientes. Mundiorem, paludes luxuriæ & voluptatis euitantes. Nullis quoq; retineamur blandimentis. Sicut peregrinum non retinent florida prata, non liquida flumina, non amœna loca: ita nec nos fratres, retineat pulchritudo huius ſeculi, non fluxus diuitiarū, nec aliqua voluptas, aut honor ſecularis. Non ſolùm ab omnibus ſuperfluis, ſed etiam à quibuſdam neceſſariis more peregrini abſtineamus, euitantes ſuperfluitatem curarum, poſſeſſionum & diuitiarū: Omnis enim qui in agone contendit, ab omnibus ſe abſtinet: victum quoque & veſtitū habentes, his contenti ſumus. Et etiam ipſa neceſſaria quantum poſſumus, circumcidamus more peregrini, & reſtringamus.

Pſal. 38. *Pſal. 119.* *1. Cor. 9.* *1. Tim. 6.*

Sequitur pars ſecunda, in qua monet Apoſtolus, vt bene inter Gentes conuerſemur, dicens: *Conuerſationem inter Gentes habentes bonam.* Hoc eſt quod dicit Paulus, Prouidentes bona, non tantùm coram Deo, ſed etiam coram omnibus hominibus. Tria ſunt fratres mei, quæ formant bonam conuerſationē, innocenter viuere, nulli ſcandalū ponere, ſed cunctis vtilia & grata quærere. Et ſi enim aliquis eſt bonus in ſe, ſi tamen verbo & exemplo

Rom. 12.

alios scandalizat non benè conuersatur. Rursum, & si nullum offendit, sed tamen prodesse aliis contemnit, non benè inter gentes conuersatur. Rursus & si neminem offendit, & aliis prodesse quærit, si tamen hoc gratè & amabiliter facere nescit, non benè inter Gentes conuersatur. Qui igitur innocenter in se viuit, nullum offendit, sed cunctis vtilia & grata quærit, bonam inter Gentes habet conuersationem & gratam. Quid boni confert bona conuersatio? Infamiam extinguit, ora detractorum obstruit, homines glorificare Deum facit, bono exemplo malos conuertit. Propter hanc ergo multiplicem vtilitatem, appetenda est conuersatio bona. Vnde & subdit: *Vt in eo quod detrahent de vobis tanquam de malefactoribus ex bonis operibus vos considerantes, glorificent Deum in die visitationis.* Itaque fratres mei, cum omni studio appetamus benè inter gentes conuersari.

Bona conuersatio quid conferat.

Sequitur pars tertia, in qua monet omnes Apostolus ad subiectionis humilitatem, & primò liberos, cùm subdit: *Subiecti estote.* Ac si diceret, & si genere vel gratia liberi estis, tamen non superbiatis, vel de prælatione contendatis, sicut faciunt amatores huius mundi, sed potius subditi estote. Et quoniam subiectio sine merito, est vitiosa, nisi fiat quomodo debet, & cui debet, & quare debet, addit, *omni humanæ creaturæ propter Deum.* Facienda est ergo subiectio non coactè, sed spontè. Coacta enim subiectio misera est. Rursus etsi fiat spontè, sed non cui debet, vitiosa est: Seruire enim diabolo, vitiosum est. Propterea addit, *omni humanæ creaturæ*, id est, omni homini, videlicet non tantùm maioribus, sed etiam æqualibus & minoribus. Hos sequens Dominus Apostolicus, vocat se seruum seruorum Dei. Iuxta illud: Quantò maior es, humilia te in omnibus. Rursus subiectio, & si fiat quomodo debet, & cui debet, sed non quare debet, bona non est. Qui enim alieno se subdit indebitè, vt propter temporalem intentionem, propter ambitionem & cupiditatem, subiectio talis bona non est. Propterea adiungit Apostolus, *propter Deum.* Propter eum quippè solùm nos ad inuicem humiliare, & inuicem nos subdere debemus, qui quod præcipit ipse facit, vt alter alteri ministraremus, &

Papa seruus seruorum Dei. Eccle. 3.

alter

alter alterius pedes lauaremus. *Siue Regi quasi præcellenti, siue Ducibus quasi à Deo missis, ad vindictā malefactorum, laudem vero bonorum.* Hoc est quod Paulus ait: Non est potestas nisi à Deo, & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Vis non timere potestatem? bonum fac, & habebis laudem ex ea. Si autem peccas, time, quia non sine causa gladiū portat. Ad hoc enim fratres mei, Deus ordinauit potestates in hoc seculo; vt bonos custodiant, malos coërceant. Qui etsi quandoq; sua potestate abutantur punientes iustos, iustificantes malos: tamen Deus hoc facit prouenire, ad vindictam malorum, laudem verò bonorum. *Quia sic est voluntas Dei, vt benefacientes obmutescere faciatis imprudentium hominum ignorantiam:* qui quæ ignorant, spernunt: & quæ sibi displicent, damnant. *Quasi liberi,* in mente, subditi scilicet estote hominibus, *et non quasi velamen habentes malitiæ libertatem,* sed generis vel gratiæ. Hic tangit quosdam fratres mei, quibus libertas est occasio magis peccandi: qui quantò sunt in corpore liberiores, tantò sunt ad peccādum laxiores. Et quia liberi sunt generis, fiunt serui peccati & diaboli Sed sicut serui Dei qui nullam seruitutem abhorrent, nisi seruitutem peccati: & nullam libertatem plus appetunt, quàm libertatem mentis: *Omnes honorate,* iuxta illud: Honore inuicem præuenientes. *Fraternitatem diligite,* & affectu & effectu. *Deum timete* cum amore, & amate cum timore. *Regem honorificate.* Iuxta illud: Cui honorem, honorem: cui vectigal, vectigal: cui tributū, tributum. Ad extremum monet seruos, vt sicut conditione, ita voluntate subdantur dominis temporalibus. *In omni timore,* id est, non solùm seruili, sed etiam filiali, vt scilicet timeant & diligant eos. *Nec solùm,* inquit, *bonis et modestis, sed etiam discolis,* id est, asperis & immoderatis subiecti estote. *Hæc enim est gratia,* vt scilicet modestia & patientia seruorum mitiget & temperet intemperantiam dominorum Humilitatem voluntariæ subiectionis fratres mei, toto corde amplectemur, quoniam hæc vincit crudeles æquanimiter patiēdo: hæc vincit superbos se humiliando: hæc vincit iracundos, mansuetudinem exhibendo: hæc vincit contumeliosos, nihil respondendo. Hæc vincit inuidos, gloriam fugiendo:

Rom. 13. *Quare potestates ordinatæ.* *Libertas sæpè est occasio peccati.* *Ioan. 13.* *Rom. 13.*

do: hæc vincit cupidos, modico cōtenta existēdo: hæc meretur gloriā hominū omnibus se subdendo: hæc meretur imitationē Christi, nō ministrari, sed ministrare appetēdo: hæc meretur à Deo exaltari, se semper humiliādo. Quam virtutē det nobis omnipotēs Dominus mente & corpore consequi. Per Dominū nostrum Iesum Christū, Amen.

DOMNICA III. POST PASCHA.

Ioan. 6. *Dixit Iesus discipulis suis: Modicum & non videbitis me, & iterum modicum, & videbitis me: quia vado ad patrem.* Iturus ad passionem Dominus & Redemptor noster, ea quæ discipulis suis euentura erant eis prædixit. Quare? Triplici ratione: Vt se Deum omniū futurorum præscium demonstraret: Vt discipulos contra aduersa præmuniret: Vt in aduersis eos sperare consolationem prædoceret. Sunt autem quatuor partes huius lectionis. Primò enim prædicit Dominus discipulis suis recessum & reditum suum. Secundò ponitur mutua interrogatio discipulorum illud non intelligentium. Tertiò ostendit Dominus quid vel in recessu, vel in reditu suo, discipulis euenturum erat. Quartò per similitudinem illud explanat. Iturus igitur Dominus ad passionem, primò eos præmunit de recessu suo, cùm dicit: *Modicum & non videbitis me.* Sed ne de absentia eius desperarent, spondet eis, quod post modicum eum viderent, cùm subdit: *Et iterum modicum & videbitis me.* Et ne iterum corporali tantum præsentiæ eius adhærerent, dicit post modicū se ascensurum ad Patrem, vt eum scilicet ad cœlum sequi desiderarent. Similiter facit, fratres charissimi, quotidie Dominus electis suis, post aduersitatem dans eis consolationem, & post consolationem, aduersitatem. Si enim semper eis daret aduersitatem in hoc mundo, desperarent: & si semper daret eis præsentem prosperitatem, ei adhærerent, & futuram non desiderarent. Itaque benignus & misericors Dominus electis suis in hoc mundo nunc faciem auertit, nunc ostendit. Quasi enim faciem auertit, dum quasi eos deserens, sinit persequutionibus tribulari. Faciem suam ostendit, dum eos in bono proficere facit. Sed vtrunque fratres mei, facit Dominus magna & vtili dispensatione. Eos sinit turbari, ne de se præsumant: eos

facit

facit prosperari, ne deficiant. Propterea fratres, in aduersis positi, semper à Deo meliora speremus. In prosperis verò semper timeamus: in aduersis in Deo speremus. Quoniam iuxta Salomone, quis sperauit in Domino & confusus est? In prosperis verum timeamus, quoniam beatus est vir qui semper est pauidus. Et beata est ciuitas quæ in pace bellum timet. Sequitur pars secunda; in qua discipuli ad inuicem quærunt. *Quid est hoc quod dicit: Modicum & non videbitis me, &c. Nescimus*, inquiunt, *quid loquitur*. Sed cùm illa Domini verba difficilia nō sint, sed potius plana ad intelligendū, quid est hoc quod discipuli dicunt. Nescimus quid loquitur? Nisi quia eum quem Christū Dei filiū esse credebant, per passionē à se recessurum, & per resurrectionem rediturum ad se non credebant. Propterea quod Dominus sæpè dixerat se passurum & resurrecturum, ad literam adimplēdum esse non credebant. Sed per illa verba aliquod aliud mysterium significari æstimabant? Hinc est quod dicunt: *Nescimus quid loquitur*, id est, nescimus ex quo sensu hæc verba ab eo proferantur. Rudes quippè erant & adhuc carnales, & nequaquam putabāt filium Dei dicere, quod ad tantam iniuriarū abiectionem deueniret, quòd tam viliter pateretur & moreretur. Vnde & à Petro ei dictum est: Absit hoc à te Domine, non erit tibi hoc. Sed Dominus reprehendens hanc vanam eius æstimationem, ait: Vade retrò satanas, non sapis ea quæ Dei sunt. Quoniam enim in hac sententia diuinæ voluntati Petrus erat aduersarius, satanas vocatur. Et vt relinqueret quæ malè sapiebat, & diuinam sequeretur sententiam inuitatur Petri & discipulorum Christi adhuc rudium: sunt etiam hodie quidam similes, qui putant viros iustos & Dei ministros nequaquam, quod hìc paupertatem, abiectionem, & afflictionem patiantur, vel quod ab iniquis, contumeliis, iniuriis, tormentis, & morte puniantur: æstimantes eos qui talia agunt, vel patiuntur, hìc à Deo esse reprobatos: & econtrariò putantes eos qui hìc prosperantur, esse beatos & Dei amicos. Sed talia æstimāti dicendum est: vade retrò satanas, non sapis ea quæ sunt Dei, qui vtiq; in multa tribulatione, tanquam aurum in fornace hìc electos

Eccle. 2. *Prou. 28.* *Mat. 16.* *Quare Petrus satanas vocatur.* *Tribulatione electi probantur.*

suos

suos intendit probare, vt eos magis puriores in thesauro suo valeat collocare.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus ea quæ prædixerat, per consequentia eorũ, quæ inde discipulis erant euentura, confirmat, dicens: *Amen, amen, dico vobis, quia plorabitis & flebitis vos, mundus autem gaudebit.* Ex eo enim quod Christum mortuum & in sepulchro positum, modico tempore non viderunt, & discipuli plorauerũt, & mundani homines, quorum vitam arguebant, gauisi sunt. Ex eo verò quòd post resurrectionem eum viderunt, tristitia discipulorum conuersa est in gaudium, & gaudium mundanorum hominũ, conuersum est in tristitiam & metum. Nec solùm illos, fratres mei, sed etiam quoscunq; fideles, est necesse in hac valle lachrymarum tristari, plorare & flere. Qua de causa? duplici: tum propter grauem peccatorum conscientiã, tum propter cœlestis patriæ dilationem. Cùm enim recordamur quæ & quanta peccata perpetrauimus, & quanta pœna illis peccatis in inferno præparetur, necesse est nos plorare, quoniam lachrymę lauant delictum, quod est pudor ore confiteri. Rursus, cùm meditamur inter miserias huius exilij, quanta beatitudo sit in cœlo præparata iustis, necesse nos est flere, iuxta illud: Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dum recordaremur tui Sion. Propterea hunc ergo geminum fletum geminauit, dicẽs: *Plorabitis & flebitis vos.* Hunc ergo geminum fletum omnes nos, fratres mei, appetere & amare debemus, vt dicamus cum Psalmista: Quemadmodum desiderat ceruus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Fuerunt mihi lachrymæ meę panes die ac nocte. Quod si nostrum cor durũ & aridum fuerit, oremus continuè ad Dominum, vt ipse per misericordiam suam largiatur nobis istarum geminarũ gratiam lachrymarum: Qui, etsi quandoq; differat, non tamẽ semper auferet à nobis misericordiam suam, sed nobis lachrymarum gratiam conferet desideratã. Quod benè significatur per Axa filiam Caleph, quæ sedens super asinam, & ad sponsum suum pergens, plorauit suspirans, & dicens: Da mihi benedictionẽ patere: Austra-

Plorandum duplici de causa.

Psal. 136.

Psal. 41.

Iosue. 15. Iudic.

Australem & aridam terram mihi dedisti: da mihi, quæso irriguum superius, & irriguum inferius. Et concessit ei pater. Anima quoq; nostra dum cœlestem sponsum mente petit, sedens super asinam, id est bestialis motus carnis compescens & regens, suspiret, & clamet ad patrem cœlestem, & dicat: Da mihi Domine, benedictionem tuam: Nam mētem siccam & duram dedisti mihi: da mihi quæso irriguum superius, & irriguum inferius. Vt videlicet tum pro peccatis meis, tum pro desiderio patriæ cœlestis plorem. Et benignus Dominus quandoque nostram audiet petitionem. Has itaque fratres mei, lachrymas sanctas appetamus: quoniam hæ proculdubiò conuertentur in gaudium: cùm gaudebimus de peccatorū nostrorum integra remissione, & de cœlestis patriæ consequutione. Iuxta illud: Beati qui lugent, quoniam ipsi cōsolabuntur. *Mat.5.* Sicut econtrariò mundanorū gaudium hominum qui sic *Luc.6.* prosperantur in vita sua, ducunt in bonis dies suos, & lætantur cùm malefecerint: vertetur in lachrymas sempiternas. Iuxta illud: Væ qui ridetis, quoniam plorabitis. *Luc.6.*

Sequitur pars quarta, in qua Dominus dicta per similitudinem demonstrat, dicens: *Mulier cùm parit, tristitiam habet, quia venit hora eius. Cùm autem peperit filium, iam non meminit pressuræ propter gaudium, quia natus est homo in mundum.* Hoc est quod per aliam similitudinem Psalmista dicit: Qui seminant in lachrymis, in exultatione *Psal.125.* metent: Euntes ibant & flebant mittētes semina sua: Venientes autem venient cum exultatione portātes manipulos suos. Porrò conuenienter cōparat Dominus animam iusti mulieri prægnanti. Nam sicut mulier ex complexu viri concipit intus puerum, ita anima per gratiam Sancti spiritus, concipit in mente per fidem, spem & charitatem, mercedem fructus æterni. Conuenienter quoque comparat laborem & dolorem iusti in hac vita, mulieris parturitioni. Nam sicut mulier spe filij nasciturí dolorem sustinet patienter: ita iustus laborem & anxietatem temporalem spe æternæ hæreditatis sustinet patienter. Conuenienter etiam comparat susceptionem æterni præmij, susceptioni nati filij: quoniam sicut non nisi per parturitionem suscipitur proles expectata, ita non nisi per patientiam laboris

temporalis, merces desiderata. Quod contra illos est, qui per temporalem prosperitatem ad æternam patriam se putant posse peruenire. Sicut autem gaudium de puero nato facit obliuisci dolorem parturitionis, ita gaudium æternæ beatitudinis facit obliuisci laborem temporalis tribulationis: vt in comparatione gaudij æterni, labor temporalis, qui præcessit, nullus videatur: iuxta illud Apostoli:
Rom. 8. Existimo enim quod nō sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Econtrario tanta erit magnitudo pœnæ gehennalis in reprobis, quod faciet eos obliuisci gaudium æternæ prosperitatis. Vt scilicet in comparatione æternæ pœnæ prosperitas temporalis tanquam fumus fuisse videatur, vel somnus. Deinde Dominus adaptans similitudinem præmissam, subiungit: *Et vos quidem nunc tristitiam habetis*, subaudis de meo recessu: *Iterum autem videbo vos*, post resurrectionem, *& gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis*. Nos quoque fratres mei, dum in hoc seculo tentamur & affligimur, quasi Domino nos derelinquente, tristitiam habemus: sed si aduersa æquanimiter tolerauerimus, & in tristibus gratias Deo egerimus, iterum post generalem resurrectionem videbit nos, & à nobis videbitur facie ad faciem Dominus: & gaudebit cor nostrum, & gaudium nostrum nemo tollet à nobis. Quod nobis præstare dignetur, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus. Amen.

DOMINICA QVARTA post Pascha.

Iacob. 1. *OMne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est, descendens à Patre luminum, &c.* Quatuor facit fratres mei, in hac lectione Apostolus: Primò enim dicit omne bonū à Deo esse. Secundò ostendit nullum malum à Deo esse. Tertiò ostendit quod bona dat Deus gratis. Quartò monet nos vt sectemur bona, & fugiamus mala. Ostendens igitur primò omne bonū à Deo esse ait: *Omne datū optimum, &c.* Sunt autem fratres mei quatuor species bonorum. Nam bonorum, alia sunt temporalia, alia naturalia, alia spiritualia, alia cœlestia. Temporalia bona sunt, quæ à nobis exterius possidētur, vt res

Quatuor species bonorum.

Temporalia.

& possessiones, diuitiæ, potestates, & honores. Et hæc quidem in natura sua bona sunt, quoniã à bono creatore creata sunt. Iuxta illud: Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. Hæc autem bene vtentibus eis, materia sunt bene agendi, & malè vtẽtibus eis, occasio malè agendi. Hæc enim tantùm valent bona temporalia iniquo, quòd gladius furibundo. Naturalia verò bona sunt, quæ Deus confert à creatione vnicuique, vt bona animę & bona corporis. Bona animæ, vt ratio, memoria, & prouidentia. Bona corporis, vt forma, fortitudo, velocitas, & huiusmodi, quę similiter cùm in sua natura bona sint, tamen malè vtentibus illis sunt mala, sicut bene vtentibus sunt bona. Spiritualia verò bona sunt, vt fides, spes, charitas, sapientia, iustitia, fortitudo, temperantia, & cæteræ virtutes, cæteraque Spiritus sancti dona, quæ gratuita dona, siue gratiæ dicuntur per excellentiam: quoniam gratos homines & bonos efficiunt, & à malis nec haberi nec vsurpari possunt. Cœlestia verò bona sunt, immortalitas, impassibilitas, & cætera bona, quę in resurrectione electis cõferentur. De quibus dicitur: Quoniam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Sunt igitur istorum quatuor genera bonorum: duo prima, tam bonorum quàm malorum communia: reliqua verò duo tantùm bonorum sunt, & ideo magis appetenda. Est enim tantùm temporale datum bonum, sed naturale est melius, Spirituale verò est optimum, Cœleste verò donum est perfectum donum. Et tamẽ omne datum, siue bonum, siue melius, siue optimum, & etiam omne donum perfectum desursum est. Itaq; fratres mei, nemo se decipiat, nemo bonũ quod habet, sibi attribuat, nemo suis viribus, nemo suæ industriæ, nemo suo labori, bonum quod habet sibi adscribat, sed summo & æterno Patri, à quo omne bonum descendit, gratias agat. Temporale verò bonũ & naturale, quia communia sunt, etiam malorum, parua reputet. Spirituale verò & cœleste bonum, nisi toto acquirere desudet, & desideriis, precibus & suspiriis, ea à cœlesti Patre postulet, qui est Pater luminum omnium: siue lucis temporalis, quam in principio ad illuminãdum mundũ creauit:

Gen. 1. *Naturalia.* *Spiritualia.* *Cœlestia.* *1. Cor. 2.* *Omne bonum desursum.*

siue spiritualis, qua intus peccatores illuminat: siue æternæ, quam in empireo cœlo Angelis & electis suis præparauit. Et temporalem quidem lucem dat ad solatium, spiritualem ad meritum: æternam verò in præmium. Proinde fratres mei, nos qui temporalem lucem videmus, ita ea vtamur, vt per eam ad æternam veniamus. Qui verò temporalem lucem non videtis, non graue feratis, si ea luce careatis, quam periuri & infideles, serpentes & bufones habent. Spiritualem verò lucem omnes habere studeamus, per quam ad æternam, in qua Deus videbitur, peruenire mereamur.

Mala à Deo non sunt. Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quod mala ex Deo non sunt, cùm subditur: *Apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio.* Ideo fratres mei, nō est transmutatio, quoniam nulla mutatione variatur. Neq; enim per generationē vel corruptionē mutatur, qui principio caret & fine. Neq; per augmentū vel diminutionem, qui maior vel minor esse nō potest. Neq; per alterationem vel loci mutationē, qui inuariabilis & immensus est. Vnde & ad eum per quendam sapientem dictum est: Mundum mouens, non moueris: locum tenens, nō teneris: tempus mutans, non mutaris: vaga firmans, non vagaris. Sed ita creaturas ipse immutabilis mutat, nō tamen eas transmutat: quoniam trans naturalem bonitatem eas per vitium non deprauat, quod apertius exponitur, cùm subditur: *Nec vicissitudinis obumbratio*, id est, nec tenebrę vicissim obumbrātes. Vt enim Ioannes ait: Deus lux est, *1. Ioan. 1.* & tenebræ in eo non sunt vllæ. Illuminat enim, non obtenebrat. *Tenebrarum diuersitas.* Cæterùm, tenebræ aliæ sunt noctis, aliæ sunt aduersitatis, aliæ æternæ damnationis, aliæ peccati. Porrò diem vicissim Deus obumbrat per mortem, vnde ei dicitur: Aeterne rerum conditor, noctē, diemq; qui regis, & temporum das tempora, vt alleues fastidium. Prosperitatem quoque vicissim obumbrat Deus per aduersitatem. *Esa 45.* Vnde & idem de se testatur, Formans lucem & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum. Vitam etiam reproborum obumbrat Deus per tenebras æternæ damnationis, quoniam ipse in fine mittet eos in tenebras exteriores. Mentem quoque hominum nunquam vicissim obum-

obumbrat Deus per tenebras interiores, id est, vitiorum. Ita quippè immittit mentibus claritatem virtutum, quod nunquam immittit tenebras vitiorum. Quod si legitur Pharaonem & cæteros malos indurasse, vel excæcasse, hęc vtique fecit, non immutando malitiam, sed subtrahendo gratiam. Itaque fratres mei, bona semper dicamus nos habere à Deo, non ex nobis. Et mala dicamus semper nos habere, non à Deo, sed ex nobis. Nec nos excusantes Deũ accusemus more veteris Adæ, dicentes: Non possum Dei grauia præcepta adimplere, non possum vitio resistere, quoniam infirmus & impotens naturaliter sum. Hoc enim est ac si dicamus, hoc non mihi, sed Deo adscribendum est, qui me talem creauit. Proh nephas, adscribimus iusto iniquitatem & pio crudelitatem, & discipuli ignorantiæ accusamus Dominum, vt videatur nescire quod fecit, & nescire quod iussit. Et quasi oblitus fragilitatis humanæ, cuius auctor ipse est, homini imposuerit mandata quæ ferre non potest. Sed fratres mei, nemo magis nouit vires nostras; quàm ille qui eas nobis dedit. Nec enim aliquid impossibile imperauit, qui iustus est. Nec damnaturus est homnimem, pro eo quod non potuit vitare, qui pius est.

Quomodo malos indurat Deus. Exod.4.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quod Deus dat gratis nobis sua bona, cùm subditur: *Voluntariè genuit nos verbo veritatis, vt simus aliquod initiũ creaturæ eius.* Quod de vna gratia dicit, de cæteris omnibus intelligendum relinquit. Prima siquidem & maior gratia, quam Deus hic confert nobis, est, quod nos generatos per concupiscentiam carnis, filios iræ, regenerat per gratiam baptismi in filios adoptionis & misericordiæ: quod de filiis damnationis facit filios electionis: quòd de filiis diaboli, facit filios Dei. Et ita quidem nos regenerat verbo, id est, per verbum veritatis. Non ait per baptismũ solùm, quoniam & in baptismo verbum mundat. Nam si subtrahas verbum, quid est aqua baptisterij, nisi aqua? Regenerauit igitur nos in filios suos Deus per verbum veritatis, id est, per filium suum, siue per verbum fidei, quod ipse filius nobis prædicauit. Hoc est quod Ioannes ait: Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri,

Nihil impossibile imperauit Deus.

Verbum mundat in baptismo.

Ioan.1.

his qui credunt in nomine eius. Fecit autem hoc nō meritis nostris, quæ nulla erant, sed volūtariè, id est, sola sua gratuita voluntate. Vnde Ioannes: In hoc apparuit charitas Dei, non quasi nos dilexerimus eum, sed quia ipse prior dilexit nos. Si enim quæratur quare Deus nos elegit in filios suos: Vera & absoluta est responsio, quia sic voluit: quòd inde maximè patet, quoniam necessitate nō fuit coactus, qui cogi non potest, nec sua vtilitate tractus, qui bonorum nostrorum non eget: nec meritis nostris astrictus, quæ nulla præcesserāt. Sed si aliqua merita subsequi videntur, sua proculdubiò gratia sunt: quoniam ipse operatur in nobis & velle & perficere. Agamus igitur fratres mei, Deo gratias, qui ob solam suam gratuitā voluntatem, nos à numero reproborum segregans, in filios suos elegit, beneficiis suis cumulauit, nobis æternā beatitudinem præparauit, si tamē in gratia baptismi perseuerauerimus, si eius mandatis obsequuti fuerimus. Porrò ad quid nos voluntariè genuit verbo veritatis? *Vt simus initium aliquod creaturæ eius*, vt videlicet in illā dignitatem & principalitatem creaturarū repararemur, in qua creati fuimus. Homo enim initium creaturarum est, non tempore, sed causa & dignitate. Tempore enim non est homo initium creaturarum, quoniam non homo ante cæteras creaturas, sed potius cæteræ creaturæ ante hominem creatæ sunt. Causa verò est homo initium creaturarum, quoniam creaturæ propter hominem, nō homo propter creaturas creatus est. Dignitate etiā est homo initiū creaturarū, quoniā cæteris creaturis dominij & rationis prærogatiua antecellit. Vendicemus igitur fratres mei, diuina nobis opitulante gratia, prærogatiuam & dominiū quod habuimus à principio in creaturis. Non subdamus nos per auaritiam rebus temporalibus, sed potius eis dominemur. Non admiremur eis, sed potius contemnamus eas in obsequium Dei, & in nostram, proximique necessitatem expendamus.

Ioan. 4.

Rom. 9.

Quomodo homo est initiū creaturarum.

Sequitur pars quarta, in qua monet nos Apostolus sequi bona & vitare mala, cùm subdit: *Sit autem omnis homo velox ad audiendum*, subaudis verbū Dei. Ad audiendū enim vaniloquia, scurrilitates, adulationes, detractiones,

nes, & blasphemias, non aures aperire, sed potius obturare debemus, ne per eas venenosa verba introeuntia animam valeāt suffocare. Vnde Sapiens: Sepi aures tuas spinis, ne audeāt linguā nequam. *Tardus*, inquit, *ad loquendum, & tardus ad irā.* Quoniā Apostolus simplicioribus loquebatur, monet eos veloces sint ad audiendum verbum Dei, & tardi ad loquendum: quoniam veritas tutius auditur quàm prædicetur. Hoc contra illos qui antequam nouerint esse discipuli, fiunt magistri: Et quod non didicerunt, docere præsumūt. Sed omnis homo fratres mei, magis auribus quā lingua debet vti, & cùm loquitur, cū præconsideratione loquatur. Iuxta illud Sapientis: Cùm vis diquid alieno dicere, prius dic tibi. Cæterùm, istā tarditatem ita moderemur, vt nec loquamur ante tempus, nec essemus in tempore. Nam sicut vitiosa est festinantia nimia loquendi, ita & nimia tarditas. Scriptū est enim: Væ mihi quia tacui. Non enim murum & ostium quod nunc clauditur, nunc aperitur, orat Propheta ori suo apponi, dicens: Pone Domine, custodiā ori meo, & ostium circunstantiæ labiis meis. Non autem eo modo intelligi debet, quod dicitur, tardus ad iram, quo intelligitur tardus ad loquendum. Non enim sicut aliquando bonum est irasci, sed præcipitur nobis, vt si semper iram vitare non possumus, saltem quantum possumus euitemus ipsam, iræque motum surgentem statim refrenemus & retardemus: quoniam mora & tarditas remedium iræ est, & ita cùm retardatur, mitigatur. *Ira*, inquit, *viri, iustitiam Dei non operatur.* Litoptes est, minus dicens, & plus significans. Cùm enim mens viri ira perturbatur, iniustitiam operatur. Proptereà fratres, discite irā vitare, & mites, mansuetiq; esse: quoniā quātò magis eritis mansueti & trāquilli, tantò eritis magis Deo similes & propinqui, in quem nullus motus cadit. Vt autem iram & iniustitiam vitare valeatis, radices earum à vobis abiicite, omnem immunditiam & abundantiā malitiæ: vt videlicet non sitis immundi in vos corde, nec malitiosi in proximos. Et ita cū mansuetudine obedientiæ *suscipe verbum insitum*, id est seminatum in vobis. Ordo fratres mei, congruus est, quoniam nisi prius euellantur à nobis spinæ & tribuli immunditiæ &

Eccle. 28.

Potius auribus quā lingua vtendum.

Esa. 6.

Psal. 140.

Mora & tarditas remedium iræ.

Psal.16. & malitiæ, cæterorumque vitiorum, nō poterit in nobis germinare verbum. Scriptum est enim: Declina à malo, & fac bonum. Itaque fratres mei, spinas, scilicet, vitiorum à cordibus vestris prius euellite, vt ita prædicatum Dei verbum in nobis valeat fideliter adhęrere, per iugem memoriam in vobis radices figere, per crebram meditationem in vobis exercere, per bonam voluntatem florere, per bona opera fructificare, per perseuerantiam animas vestras saluare, operante in vobis Dei verbo, qui cùm Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA IIII. POST PASCHA.

Ioan.16. *Vado ad eum qui misit me, & nemo ex vobis interrogat me, quò vadis.* Iturus Dominus & Redemptor noster, fratres charissimi, per passionem ad patrem: discipulis suis suū prædixit recessum, ne si subitò & ex improuiso recederet, eos vltra modū mœstificaret. Prędicit igitur eis sicut in hac lectione audiuimus, quatuor: quòd ad patrem iret, quod hoc eis expediret, quod consolatorem eis mitteret, & quod bona eis ipse consolator conferret. Primò igitur prædicit se iturum ad Patrem, cùm subdit: *Vado ad eum qui misit me.* Quid est Domine, quod dicis? Tu semper es cum Patre, & Pater semper tecum: quomodo ad eum ire potes, cum quo semper vnum & idem es? Nónne cùm hoc dicis in terra, tu es cum Patre in cęlo, & Pater tecum in terra? Fratres mei, quomodo filius Dei descendit à Patre in terram, & ita à mundo ascendit ad Patrem? Descendit humiliatus: ascendit glorificatus: descendit per humilitatem incarnationis, ascendit per sublimationem glorificationis. Descendit quippè per humiliationem, per dissimilitudinem, per loci obscuritatē. Per dissimilitudinē, quia de creatore factus est creatura, & de impassibili passibilis. Per loci obscuritatem, quia qui in cœlo magis esse cernitur, per loci puritatem, apparuit incarnatus in mundo, in quo Deus minus esse videtur per loci obscuritatem. Ascendit quoque per glorificationis exaltationem. Iuxta illud: Gloria & honore coronasti eum. Ascendit & per dissimilitudinis accessionem, quia de passibili factus est impassibilis: de mortali immortalis.

Quomodo Christus descendit in terrā et ascendit ad cœlum.

Psal.8.

Ascen-

Afcendit & per loci puritatem: quia fecundum carnem afcendit ad illum locum vbi diuinitas clarius apparet per elementi puritatem. *Et nemo ex vobis interrogat me, quò vadis*. Cùm enim videbitis me afcendentem in cœlum, non erit opus vobis interrogare quò vadã, videntes quod ad cœlum afcendam. Qui enim interrogat, dubitat. Sed quamuis fciatis me ad patrem ire, ad quem vtique ire gloria & gaudium eft, tamen inde triftitia implebit cor veftrum. Si enim fratres chariffimi, in receffu alicuius amici & familiaris noftri non poffumus non triftari, quomodo difcipuli in receffu fummi magiftri Dei & Domini noftri, tam fibi dilecti, poterunt non contriftari? Propterea neceffarium erat eis, vt hæc eis dicerentur, & vt cõfolatio citò ad futura eis promitteretur. Porrò fratres mei, omnis Chrifti actio, Chriftiani eft eruditio. Sicut enim Chriftus eft filius Dei per naturã, ita Chriftianus eft filius Dei per gratiam. Sicut ergo eft generatus à patre ineffabiliter, ita Chriftianus eft regeneratus per baptifmum à Deo patre inuifibiliter. Sicut Chriftus eft miffus in mundum, vt patris impleret difpenfationem, ita Chriftianus eft miffus à Deo patre in mundum, vt eius impleat voluntatem. Si ergo ad exemplum Chrifti Chriftianus nec loquitur, nec operatur ex fe, fed ex Deo, patris quærit gloriã: confummato fic bene termino huius vitæ, poteft & etiam dicere cum Chrifto: Vado ad eum qui me mifit, & nemo de huiufmodi tranfitu iufti debet dubitare vel interrogare quò vadis? vt quidam feculares minus credentes folent dicere: Quis fcit quò vadunt animæ morientium? Sed fidelis non interrogat, nec dubitat, fed fcit abfque dubietate animam iufti ad requiem fibi à Deo præparatam ire. Quod quamuis ita verum fit, tamen fidelis iufti obitum fine triftitia nõ poteft afpicere, quoniam pium eft gaudere Martino, & pium eft flere Martinum.

Omnis Chrifti actio. Chriftiani eft eruditio.

Sequitur pars fecunda, in qua Dominus oftẽdit afcenfum fuum ad patrem difcipulis expedire, cùm fubiungit, *Sed ego veritatem dico vobis, expedit vobis vt ego vadam*, & quare expediat fubiungit: *Si enim nõ abiero paracletus non veniet ad vos*. Quid eft Domine quod dicis? Nónne tecũ erat & eft fpiritus paracletus infeparabiliter? Nónne

etiam eum in terra discipulis dedisti? Propterea quomodo non potest venire paracletus, qui essentialiter vbique est? Venire fratres mei Spiritum sanctum in nos, nihil aliud est, quàm donum & gratiam eius venire in nos. Et gratiam quidem Spiritus sancti iam dederat Dominus discipulis in terra, sed non ita plenariè sicut in die Pentecostes. Sed quare fratres mei, nisi Dominus Iesus ad patrem iret, Spiritus sanctus ad discipulos non plenariè veniret? Quia quamdiu discipuli Dominum carnaliter videbant, non altius mentem suam ad contemplationem Deitatis erigebant. Propterea auferenda erat eis species corporalis, & in cœlum ipsis cernentibus subuehenda, vt mente Dominum sequerentur ad cœlum, & illuc semper desiderio suspirarent, quo Dominum ascendisse conspexissent. Sed etiam hodie fratres mei, nisi subtrahatur nobis ad tempus consolatio temporalis prosperitatis, non erigitur desiderium nostrum ad gaudia æternæ consolationis. Propterea orat sponsa in Cantico amoris dicens, fuge dilecte mi, & assimilare capreæ, hinnuloque ceruorum, super montes aromatum. Capra hinnulusque ceruorum, cùm fortè ab homine videntur, quàm citò fugientes, se subitò subtrahunt humanis aspectibus. Est ergo, ac si dicat sponsa: Si ita Domine Iesu Christe est necessarius mihi temporalis & corporalis recessus tuus, fuge per corporalem recessum super montes côtemplationum & virtutum, vt illuc te sequatur desiderium nostrum. Oremus & nos fratres mei, Domine Iesu Christe, si scis nobis expedire, subtrahatur à nobis consolatio temporalis prosperitatis, vt magis ac magis erigatur desiderium nostrû ad gaudia perpetuæ consolationis.

Spiritum sanctū in nos venire quid.

Cant. 8.

Sequitur pars tertia, in qua promittit Dominus se missurû discipulis spiritum sanctum, cùm subdit: *Si autē abiero, mittam eum ad vos.* Ac si diceret: Non tristemini de recessu meo corporali, quoniam nô relinquam vos orphanos, non relinquam vos desolatos, sed mittam vobis côsolatorem. Vocatur autem consolator spiritus sanctus, quoniam eius est inspirare mentibus consolationem, dolentibus remedium, inconsultis consilium, insipientibus sapientiam, tristibus iucunditatem. Vnde Propheta: Secundum

Quare spiritus sanctus vocatur consolator.

Psal. 93.

cūdùm multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificauerunt animam meā. Et idem de eodem: Qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Quia ergo tanta & tā vtilis consolatio nō potuit dari Apostolis, nisi Dominus ab eis corporaliter recederet orandum fuit eis, vt ipse ab eis ad tempus corporaliter absentaretur: quatenus Spiritus sancti superexcellens consolatio eis inuisibiliter præberetur. Orandū quoque est & nobis fratres charissimi, quantumuis temporalis prosperitatis cōsolatio nobis ad tēpus subtrahatur, vt Spiritus sancti consolatio nobis inuisibiliter præbeatur. *Psal.144.*

Sequitur pars quarta, in qua ostenduntur quatuor cōmoda, quæ Spiritus sanctus erat discipulis collaturus: correctio, scilicet, doctrina, prophetia, & virtus. Quod correctionem esset eis daturus, ostenditur, cùm dicitur: *Cùm autem venirit ille, arguet mundum de peccato, de iustitia, & de iudicio.* Arguit enim Spiritus sanctus mūdanos homines, vel per ora prædicatorum, vel per interiorem inspirationem. Per ora prædicatorum, sicut per Ioannē clamat Genimina viperarū quis docebit vos fugere à ventura ira? Agite dignos fructus pœnitentiæ. Per interiorem inspirationem, vt quando sine prædicatore interiorē inspirat compunctionē. Vnde Dauid ad Dominū: Commouisti, inquit, terram, id est terrenam mentem: Vt à securitate sua mota timeret, & cōturbasti eam, vt à se diffideret. Sed quia Domine, diabolicum est, non tuum, ad desperationē impellere, sana per gratiam, contritiones eius, quia commota est. Arguit autem Spiritus sanctus mundum de tribus: de peccato infidelitatis, quod exponens subdit: *Quia non crediderunt in me*, cùm me, scilicet, carne præsentē viderēt. Arguet & de iustitia, de iustitia, scilicet, fidei. Iustitia autem fidei est, credere quod non vides, quod ipse exponens subdit: *Quia ad patrem vado, & iam non videbitis me.* Quasi diceret: Arguet eos, quia nec in me præsentem in carne, nec in me ad dexteram patris sedentem, credere noluerūt. Arguet & de iudicio, id est, de damnatione, quia inquit, Princeps huius mundi iam iudicatus est. Quasi diceret: Incutiet eis timorem, ne damnantur, sicut diabolus damnatus est. Quòd sit collaturus doctrinam, osten-

Mat.3. *Psal.59.* *Spiritus sanctus arguit mundum de tribus.*

ostendit cùm dicit: *Quoniam adhuc*, inquit, *multa habeo vobis dicere, quæ non potestis portare modò. Cùm autē venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem*: subaudi necessariam. In quo Dominus tradit doctoribus formam æstimandi personam cui loquuntur: vt videlicet simplicioribus simpliciora, & perfectis perfectiora dogmatizent. Hoc contra quosdam est, qui simplicibus quibus subtiliora & obscuriora prædicant, vel plana,,verbis obscurioribus obnubilant, volentes magis quantū sciant, aliis ostentare, quàm prodesse: Cùm doctor doctorum Dominus Iesus Christus, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi, simplicia & simplici sermone simplices docuerit, seruans locum Spiritui sancto, qui in die Pentecostes rudes subitò fecit sapientes. Et cùm doctor gentium dicat: Ego non potui loqui vobis tanquam spiritualibus, sed tanquam carnalibus: tanquam paruulis in Christo lac potum dedi vobis, non escam. *Cùm autem* inquit, *venerit ille spiritus, &c.* Sicut Spiritus sanctus vocatur spiritus consilij, & spiritus consolationis: ita dicitur spiritus veritatis. Et quare? Subdit: *Quia docebit vos omnem veritatem*: subaudi, vobis necessariam. Et hoc ad differentiam malignorum spirituum, qui dicuntur spiritus erroris & falsitatis, quoniam docent omnem errorem & falsitatem. Qui etsi nonnunquam dicant aliqua vera, tamen illa dicunt ad decipiendum. Vnde miror illorum dementiam, qui diabolum consulere & illi credere non verentur, nec timent. Insanissimum quippè est inimicum salutis suæ, de salute sua consulere. Vt autem ostendatur eadem esse operatio filij & spiritussancti, non alia docebit spiritussanctus, nisi ea quæ filius habebat docere, si discipuli portare potuissent. *Non enim*, inquit, *loquetur à semetipso*, sed sicut est à patre & filio: ita scit & loquitur à patre & filio, audire quippè spiritus sancti à patre & filio, nihil aliud est quàm scire à patre & filio. Quod autem collaturus sit spiritussanctus prophetiam, ostendit, cùm subdit: *Quæ ventura sunt, annuntiabit vobis*. Quod impletum est in Ioanne Euangelista, qui per spiritum sanctum Apocalypseos librum, scilicet propheticum, scripsit. Et in Agabo Propheta, & filiabus Philippi, qui in spiritu futura

1. Cor. 3.

Malignū sunt spiritus erroris & falsitatis.

præ-

prædixerunt. Quod verò collaturus sit gratiam virtutum ostendit, cùm subdit: *Ille me clarificabit*. Clarificabit quippè me, cùm discipulos meos faciet in nomine meo virtutibus & signis choruscare. Clarificabit me, cùm claritatē meam faciet per vniuersum mūdum innotescere. Itaque fratres mei, oremus illum paracletum, illum spiritum cōsilij, spiritum consolationis, & doctorem veritatis, vt arguat intus nos de peccato: cōmoueat intus temeritatem mentis nostræ, faciat peccata nostra nobis displicere: arguat nos & statuat contra faciem nostrā, vt turpitudinem nostrā erubescentes, nos accusemus, peccataq; nostra ploremus, vt ipse per misericordiā suam sanet nos, qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Cui est honor & gloria per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA QVINTA post Pascha.

E*Stote factores verbi, & non auditores tantùm, fallentes vosmetipsos, &c.* Iacob.1. In hac lectione fratres charissimi, hortatur nos Apostolus Iacobus, vt non tantùm audiamus verbum Dei, sed etiam faciamus. Ostendens primò cui sit similis ille, qui tantùm est auditor verbi Dei. Secūdò quid boni cōsequatur ille qui eius est factor. Tertiò ostēdit quę sit falsa religio. Quartò quę sit vera. Ostēdit igitur primò de auditore verbi Dei, & nō factore, quid patiatur, quoniā, scilicet à seipso fallitur. Frustratur enim hic opinio illius, quia est falsa: & in futuro spes eius, quia erit vana, quoniam nihil proderit ei in futuro verbū Dei audiuisse quod noluit facere. Et hoc ostendit per similitudinem, dicens: *Quia si quis est auditor verbi & non factor; hic cōparabitur viro cōsideranti vultū natiuitatis suæ in speculo. Considerauit enim se & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit*. Sicut enim illi nihil profuit vultum suum vidisse in speculo, qui statim oblitus est, ita nihil prodest verbum Dei audiuisse ei qui noluit facere: imò etiam nocet. Vnde Dominus ait de Iudæis: Si non venissem, & locutus eis non fuissem, peccatum non haberent: Ioan.15. subaudi tantum quantum habuerunt: quia audierūt, & non fecerunt. Et alibi: Seruus sciens voluntatē Domini sui, & non faciens, plagis vapulabit multis. Luc.12. Et Apostolus Petrus: Melius

2.Pet.2. Melius est viam veritatis non agnoscere, quàm post agnitionem eius retrò abire. Nemo igitur fratres, vestrûm se fallat, putans se misericordiam inuenire, ideo quod frequenter audit Missam, & legem Dei, & prædicationem. Qui enim audit & nõ obedit, seipsum plus obligat & fallit. Sed & propterea nemo dicat vt quidã solent: Non audiam verbum Dei, quoniam si audirem & nõ obedirem, 1.Cor.14. magis reus fierem. Nemo fratres, hoc dicat, quoniã igno- Psal.35. rans ignorabitur. Et iterum: Verba oris eius iniquitas & dolus: Noluit intelligere vt bene ageret. Ignorantia quippè, quę nascitur ex contemptu, neminem excusat, sed potius accusat: præsertim in re quam necessarium fuit scire. Sicut igitur reus est qui verbum Dei audit, & non obedit, ita reus est, vt qui obediret, audire noluit. Comparat autem Apostolus satis conuenienter sacram scripturam speculo. Quoniã sicut mulieres sponso suo placere cupientes, aspiciunt vultum suum in speculo, vt fœda corrigant, & pulchra plus ornent, ita animæ fideles Christo placere cupientes, aspiciunt se in sacra scriptura, vt ea quæ in se turpia sunt, emundent, & pulchra plus ornent. Consideremus igitur fratres, vultum, id est cognitionẽ natiuitatis nostræ in speculo huius scripturæ Iob:

Verbũ Dei audiendum & faciendum.

Iob 14. Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miseriis. Et possumus considerare hic qualis sit homo, quia, scilicet per conceptionem reus, per breuitatem vitæ semper formidolosus, per miserias culpæ & pœnæ calamitosus.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quid boni cõsequatur factor verbi, cùm subditur: *Qui autem perspexerit in lege libertatis, & permãserit in ea, factus factor operis, non auditor obliuiosus, hic beatus in facto suo erit.* Legem libertatis vocat hic Apostolus Euangeliũ, quoniam liberat nos à seruitute veteris legis, à seruitute peccati, & à seruitute diaboli. In qua qui perspexerit intelligendo, & permãserit in ea assiduè meditando, factus factor operis obediendo, non auditor obliuiosus, hic beatus in facto suo erit. Sunt autem fratres mei, quidam qui in lege perspiciunt benè eam intelligentes, sed non permanent in ea, nisi quandiu in ea lucra perspiciunt temporalia, vt sunt

Lex libertatis Euangelium.

quidam prædicatores & Sacerdotes. Sunt & quidam qui in ea assiduè permanent, meditando, legendo, & inquirẽdo, vt quidam studiosi magistri, sed non ad hoc vt eam faciant, sed vt sapientes appareant: Sed nec isti, nec illi sunt beati, sed solus factor legis erit beatus.

Sequitur pars tertia, in qua ostenditur quæ religio sit falsa, cùm subditur: *Si quis autem putat se religiosum esse non refrenans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio.* In vno exemplo ostendit quod vniuersaliter intelligitur. Vniuersaliter quippè illa religio est falsa: quæ cùm cætera vitia caueat, vnum cauere negligit. Sicut enim non est aliquis sanus, nisi omnia morborum genera euitauerit: ita nullus verè religiosus erit, nisi omnia vitiorum genera saltem criminalia euitet. Sunt enim, vt hìc legitur, quidam, qui cùm Ecclesiam frequentent, ieiunent, orent, contineant, eleemosynas tribuant, cęteris euitatis vitiis, linguam solam non refrenant, sed seducunt cor suum: quia quantò se putant religiosiores & à peccato liberiores, tantò sunt in lingua effreniores, aliorũ peccata iudicantes, detrahentes, maledicentes, vaniloquio dediti & multiloquio. Sed horum vana est religio: quia vt ait Salomon: Mors & vita in manibus linguæ. Et idem Iacobus: Sicut modicus ignis magnam incendit syluam: ita & lingua cùm modicum sit membrum, totã contaminat vitam. Similiter sunt alij in Ecclesia, qui cùm corpus edomuerint, luxuriam euitauerint, linguam refrenauerint, & cætera vitia fugerint, tamen auaritiam non cauẽt, dicentes se prouidere vel filiis vel filiabus, vel familiæ, vel pauperibus, & ita cor suum seducunt, cùm scriptum sit: Omnis auarus, quod est idolorum seruitus, non habet partem in regno Christi & Dei. Itaque fratres mei, omni custodia custodite cor vestrum. Quid enim valet cæteras portas vrbis obserasse, si per vnam hostis intrauerit? Itaque fratres mei, nihil valet cætera vitia euitasse, si vnum adhuc remansit.

Religio.

Omnia vitia cauẽda.

Prou. 18.
Iacob. 3.

Sequitur pars quarta, in qua ostenditur quæ sit vera religio, cùm subditur: *Religio sancta & immaculata apud Deũ & patrem hæc est, visitare, &c.* Quasi diceret: hic est verè religiosus, quia apud Deum Patrem, & propter

Deum patrem, est sanctus & immaculatus. Et in quo sit sanctus, ostendit cùm subdit: *Visitare pupillos in tribulationibus eorum*. In quo verò sit immaculatus ostendit, cùm subdit: *Et immaculatũ se custodire ab hoc seculo*. Religio fratres mei, est cultus Deo debitus. Dicitur autem religio à religãdo, quia scilicet nos religat & cõfœderat vni Deo. Consistit autem in tribus, vt hic innuit Iacobus, in timore Dei, in puritate sui, in dilectione proximi. In timore Dei non seruili, sed filiali, vt scilicet sit timor cum amore, & amor cum timore. Deus enim timẽdus est, quia est Deus: & amandus, quia est Pater. In timore igitur & amore Dei, & in obseruantia mandatorum eius consistit vera Religio. Vnde Salomon: Time Deũ & mandata eius obserua: hoc est omnis homo. Obseruantia verò mandatorum Dei, consistit in duobus: in puritate sui, vt scilicet se custodiat homo immaculatum à vitiis huius seculi, & in dilectione proximi, vt scilicet visitet pupillos, viduas, & egẽtes in tribulationibus eorum. Itaq; fratres, timeamus pariter & diligamus Deum, ex timore cauentes eũ offendere, & ex amore ei obedire studentes. Custodiamus propter amorem eius nos immaculatos à vitiis huius seculi, ab ingluuie, à luxuria, à cupiditate, ab auaritia, ab inuidia, ab ira, à superbia & à cæteris vitiis, & his contrarias virtutes amplectamur, abstinentiam, continentiã, mundi contemptum, munificentiã, mãsuetudinem, amorem, humilitatem, cæterasque virtutes. Visitemus etiam egentes in tribulationibus suis, pascendo esurientes, potando sitientes, hospitãdo peregrinos, vestiendo nudos, visitando infirmos & incarceratos, redimendo captiuos, sepeliendo mortuos, errantes corrigendo, inconsultis consulendo, & cætera opera pietatis exercendo: hæc enim fratres, hæc est sancta immaculata religio, cuius & meritum & præmium det nobis omnipotens Dominus. Amen.

Religio quid. *Religio in tribus consistit.*

Eccle. 12. *Obseruatio mandatorum Dei in duobus consistit.*

DOMINICA QVINTA post Pascha.

DIxit Iesus discipulis suis: *Amen amen dico vobis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis, &c.* Quadripartita est lectio ista fratres mei. Primò enim instruit Dominus discipulos suos ad petendum: Secundò prædicit

Ioan. 16.

prædicit eis quando rectè scient petere. Tertiò ostendit tunc patrem ad audiendã eos fore propitiũ: quartò subiungitur discipulorum responsio. Primò enim instruens discipulos suos ad petẽdum, ait: *Amen amen dico vobis: Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis*. His verbis instruit nos Dominus fratres mei, vt si volumus petitum dari nobis, petamus quid, & à Patre, & in nomine Iesu Christi. Et si ista tria concurrerint, confirmat per duplicationem affirmatiui aduerbij, *Amen*, quia dabit nobis. Ille petit quid, id est, aliquid: qui petit illam vnam petitionem, quam Psalmista postulat, dicẽs: Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. Et de qua Dominus alibi, primùm quærite regnum Dei & iustitiam eius. Illud enim in comparatione temporalium bonorum, verè est quid, quia est perpetuum, immutabile, & sufficiens. Quicquid verò temporale est, non est verè quid, quia est variabile, labile, & insufficiens: Vnde illorum nullum satiat habentes, De quibus Salomon: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Non enim verè est, quod modò est, modò non est. Qui ergo tale petit, quicquam non petit. Vnde & hic Dominus subiũgit: *Vsque modò non petistis quicquã in nomine meo*. Multa siquidem petierant discipuli à Domino. Petierant Iacobus & Ioannes vt sederent, alter ad dexteram, & alter ad sinistram eius in regno suo. Petierant, vt ignis de cœlo combureret Samaritanos. Pitierat beata virgo vinum in nuptiis. Pitierant discipuli salutem filiæ Chananeæ: & tamen dicit eis Dominus: Vsquemodo non petistis quicquam. Quia enim temporalia quærebant, quicquam non petebant. Sed quid petere debeant, ostendit cùm subdit: *Petite & accipietis, vt gaudium vestrum sit plenum*. Et accipietis, subaudis, si à Patre, & in nomine Iesu petatis. In hac vita fratres mei, non potest esse plenum gaudium, sed particulare, insufficiens, & breue. Particulare, quoniam si in aliquo succedit, huic homini non succedit. Insufficiens, quoniam in quo ei succedit, in eodem optat melius adhuc succedere sibi. Breue, quoniam vt ait Salomon: Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat. Cæterùm econtrario in futura

Psal. 26. Mat. 6. Eccle. 1. Mat. 20. Ioan. 2. Prou. 14. Luc. 9.

futura vita erit plenum gaudium, quoniam erit vniuersale, sufficiens & ęternum. Vniuersale, quoniam in omnibus bene succedet: sufficiens, quoniam nemo melius sibi succedere volet. Aeternū, quoniā nullus mœror ei succedet. Itaque fratres mei, edocti à Domino, non petamus mala à Domino, vt quidam faciunt, petētes damnū proximi, vel mortem inimici. Nec petamus à Domino vana, vt quidam faciunt, petentes diuitias, glorias, honores, voluptates, & gaudia mundana, sed potius petamus immutabile bonum, petamus vt gaudium nostrum sit plenum. Sed & si quando temporalia bona petimus, propter regnum cœlorum & ad regnum cœlorum ea petamus.

Quæ à Domino petendu, & non.

Bona temporalia quo fine petenda.

Non nego enim fratres mei, à Domino petenda esse temporalia, præsertim cum Ecclesia quotidie oret pro pace, pro sanitate, pro fertilitate: sed ista cum finis rectitudine, & cum conditionis discretione petenda sunt. Qui enim ea propter se, non propter regnum cœlorum consequendum petit, malè petit, nec exaudiri meretur. Vnde Iacobus, petitis & non accipitis, eò quòd malè petatis, vt in concupiscentiis vestris insinuatis. Rursus, qui sine conditionis discretione petit temporalia, stultè petit, nec exaudiri meretur. Indiscretè petit Paulus à se tolli angelum satanæ, qui vtique sibi necessarius erat ad cōseruationem humilitatis: vnde nec exauditur, sed ei dicitur. Virtus in infirmitate perficitur. Vnde idem de se ibidem dicit: Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis, angelus satanæ qui me colaphiset. Proinde fratres mei, regnum Dei propter se & principaliter petamus: Temporalia verò non propter se, sed propter illud, & cum conditionis discretione: vt videlicet det nobis ea, si placet, & si scit ea nobis expedire. Qui nouit melius nobis quæ expediant nobis. Quem modum petendi ipse nobis exemplo sui demonstrauit, qui cum conditione calicem passionis à se transferri rogauit, dicens: Pater si possibile est, transeat à me calix iste. Cœlestium verò & spiritualium bonorū tanta est dignitas, quòd ea absolutè & sine conditione postulamus. A quo petere debemus? A Deo Patre. Porrò, cùm Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, sint vnus auctor & donator, tamen

Iacob. 4.

2. Cor. 12.

Mat. 26.

omnes ferme orationes dirigit Ecclesia ad Patrem, paucas ad Filium, pauciores ad Spiritum sanctum. Sed præcipiente mediatore nostro Iesu Christo, a Patre omnia bona petamus, quoniam ipse est principium filij & spiritus sancti, omniumque bonorum. Vnde & in oratione dominica ad Deum patrem dirigimus sermonem, vocantes eum patrem, quoniam more patris pius est super nostras petitiones iustas, si per obedientiã & sanctitatẽ digni eius filij extiterimus: alias tãquam degeneres & indignos minimè nos audit. Scriptum est enim. Qui obturat aurem suam ne audiat legem, oratio eius execrabilis est. Et Esaias: Cùm leuaueritis ad me manus vestras, auertã faciem meam à vobis, & cùm multiplicaueritis orationes, non exaudiam vos. Manus enim vestræ sanguine plenæ sunt. In quo petere debemus? in nomine, id est, in fide Iesu Christi. Quod vtique facimus, si veri Christiani, Christi verã fidẽ & doctrinam tenemus. In Christo enim, & per Christum mediatorem nostrũ, qui est auctor & actor nostræ redemptionis, per quem habemus accessum, & qui pro nobis interpellat apud patrem, salutem à patre obtinebimus. Vnde & omnes ferè orationes, per Dominum nostrum Iesum Christum concluduntur. Quoniam non est aliud nomen in cęlo, nec in terra, in quo oporteat nos saluari. Quia ergo Iudæi & pagani, falsique Christiani, in fide Christi non petunt, æternam salutem obtinere non possunt. Itaque fratres mei, si petieritis quid, & à patre, in nomine Iesu Christi, illud proculdubiò pater dabit vobis. Non ait illis, pro quibus petetis? Nam praua vita reproborum multoties obstat, ne Dominus orationes pro eis factas exaudiat. Vnde Dominus per Prophetam: Et tu fili hominis non assumas laudem & orationem pro populo isto, quoniam non exaudiam te. Et alibi: Si steterint Moyses & Samuël coram me, non est anima mea ad populum istum. Ac si diceret: nec etiam eos qui in impetratione orationis probantur viguisse, audiam pro istis, sed & si fratres mei, non dabitur pro quibus reprobis postulaueritis: tamen dabitur vobis, quoniam vos de opere pietatis, sine mercede non eritis. Iuxta illud Psalmistæ: Et oratio mea in sinu meo conuertetur. Et illud euãgelij:

Prouer. 28. *Esa. 1.* *Christus auctor & actor nostræ redẽptionis.* *Act. 4.* *Hier. 9.* *Hier. 15.* *Psal. 34.*

Luc.10. Et si fuerit ibi filius pacis, requiescet super eũ pax vestra. Sin autem ad vos reuertetur. Illud quoque notandum est, quoniam nõ ait, mox dabit vobis: Quoniam & si Dominus differt, tamẽ non aufert petitiones vestras, sed prorogat, vt vos magis rogetis, & magis mereamini: Qui tamen post longam instantiam proculdubiò dabit vobis: quoniam vult vt pater, & potest vt Deus. Quoniam verò prædicta Euãgelij verba Apostolis adhuc simplicibus plana & aperta videbantur, & ideò aliquando aliquid potentibus & non consequentibus, nõ vera esse videantur ostendit Dominus ea subtilius quàm sonarent, perscrutanda, cùm subdit: *hoc in prouerbiis loquutus sum vobis.* Prouerbium quippè est sermo breuis & planus, subtilius quàm sonet intelligendus.

Prouerbium. Sequitur pars secunda, in qua prædicit Dominus discipulis, quando rectè scient petere, cùm subdit: *Venit hora cùm iam non in prouerbiis loquar vobis, sed palàm de patre annuntiabo vobis.* Hæc hora fratres, fuit post ascensionẽ & Spiritussancti missionem, quando illa verba quæ discipulis prius minus intelligentibus, fuerant prouerbia facta, sunt ad intelligendum plana & aperta quando & per Spiritum sanctum de arcanis Dei patris, filius eos altius instruxit: de qua hora & subdit: *In illo die, in nomine meo petetis.* Tunc enim tantùm æternam salutem, vel ad eam petierunt. Vtinam fratres mei, & vos & nos, Dominus per spiritum sanctũ suum intus inuisibiliter erudire dignetur, vt verba sacræ scripturæ, quæ nobis sunt quasi obscura prouerbia, fiant vobis lucida & aperta, quatenus de Dei gloria & dulcedine altius valeamus intelligere, & per contemplationem degustare: vt omnibus spretis temporalibus, eam solam desideremus & flagitemus, dicentes cũ Psalmista: Quid enim mihi est in cœlo, & à te quid

Psal.72. volui super terram? Nemo fratres, de ingenio suo, nemo de studio suo, vt quidam faciunt, scripturas intelligere præsumat: Quoniam nisi clauis Dauid, quæ aperit & ne-

Apoc.3. mo claudit, claudit & nemo aperit, nobis aperiat, clausus erit nobis sanctarum liber scripturarum: Et clausa erit nobis contemplatio diuinæ dulcedinis, de qua ait Psalmista:

Psal.30. Quàm magna multitudo dulcedinis tuæ Domine, quam

abscon-

abſcondiſti timentibus te. Hoc eſt quod Dominus ait: Abſcondiſti hæc a ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis. Poteſt etiam fratres, & hæc hora intelligi vita futura, quando non iam exterius per prouerbia loquetur Dominus, ſed rebus ipſis nobis loquētibus, palam de patre annuntiabit nobis. Iuxta quod Paulus ait, videmus nunc per ſpeculum & in ænigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc cognoſco ex parte, tunc cognoſcam ſicut & cognitus ſum. *In illo*, inquit, *die in nomine meo petetis.* Rutilante quippè æterni diei ſole animabus ſanctorum, non iam temporalia, ſed ſolam ſtolam immortalitatis, & ſibi iam alteram habentibus, & fidelibus adhuc in terra laborantibus, vtranque nouerint poſtulare. Mar. 11. Luc. 10. 1. Cor. 13.

Sequitur pars tertia, in qua oſtendit Dominus patrem fore pronum ad audiendum diſcipulos, quando petierint in nomine ſuo, dicens: *Et non dico, quia rogabo patrē pro vobis, ipſe pater amat vos*. Ac ſi dicat: Tunc quando petetis patrem in nomine meo, dico quia non rogabo tunc patrem pro vobis, tanquam durum ad audiendum vos: Ipſe enim pater amat vos, ſicut & ego, & propitius erit ad audiendum vos. Patet igitur fratres mei, per contrarium, quoniam qui diuitias, vel honores, vel aliquid temporale petit à patre, non petit illa à patre in nomine Ieſu, id eſt, ad ſalutem æternam, ſed potius ad explendam voluntatem ſuam: proculdubiò in tali petitione durum & difficilem inueniet patrem. Sed ſi fortè dederit ei requiſita, dabit ea in ira ſua. Sed quid eſt cùm ſubiungit: *Ipſe pater amat vos, quia vos me amaſtis, & quòd quia à Deo exiui, creditis.* Nunquid diſcipuli prius tempore vel cauſa amauerunt Dominum, & ideò pater amat eos? Non fratres mei, imò teſte Ioanne: Ipſe prior nos dilexit. Quia ergo pater diſcipulos amauit, diſcipuli Deū amauerunt & crediderunt. Cauſalis enim coniunctio ſignificat ibi, non cauſam eſſendi, ſed cauſam intelligendi. Quod enim diſcipuli amauerunt & crediderunt Deū, non fuit Deo cauſa, vt eos diligeret, ſed hominibus fuit cauſa, quia intellexerunt quod Deus eos amabat. Non enim Deum potuerunt amare, niſi Deus eos amaſſet, & eis amorem ſuum inſpiraſſet. *Exiui*, inquit, *à patre, & veni in mun-* 1. Ioan. 4.

dum: & iterum relinquo mundum, & vado ad patrem. Ac si dicat: Non sufficit vobis credidisse quod exiui à patre per æternam natiuitatem, nisi & credatis me venisse in mundum per temporalem natiuitatem, & me iterum relinquere mundum per corporalem recessum, & ascendere ad Patrem per corporalem ascensionis glorificationem. Hos enim cum cæteris articulis fidei, fides catholica exigit, vt credamus.

Sequitur pars quarta, in qua discipuli respondent ad hoc quod Dominus se in prouerbiis loquutum esse dixerat: & venturam horam, in qua non in prouerbiis, sed palàm eis loqueretur: *Ecce*, inquiunt, *palàm loqueris, & prouerbum nullum dicis*. Quoniam namque discipuli exteriorem verborum Domini planitiem intelligebant, putabant ipsa verba plana esse, & nullius subtilitatis profunditatem continere. Quorum etiam hodie sunt similes, qui solam scripturæ sacræ superficiem attendentes, nulla putant ibi arcanorũ mysteria cõtineri. Sed scriptura sacra ita est temperata, quod in ea potest & paruulus ambulare, & gygas natare. In ea per exteriorem historiam vel moralitatem pascuntur rudes, & per interiorem allegoriã exercentur sapiẽtes. *Nunc scimus*, inquiũt, *quia scis omnia, & non opus est tibi vt quis te interroget: In hoc credimus, quia à Deo existi*. Quia nãque Dominus eos de suis omnibus dubitationibus non solùm instruebat, sed etiam interrogantes, quas facturi erant, respondẽdo præueniebat, & ad occultas cogitationes respondebat, sic eum omnia scire, & à Deo confitentur venisse. Ad occultas quippè cogitationes & dubitationes respondere, diuinum est non
1. Para. 6. humanum. Vnde & ad eum per Sapientẽ dicitur: Tu solus nosti corda filiorum hominũ. Quia ergo fratres mei, vbicunque lateamus, ante oculos diuinæ maiestatis sumus: qui opera dicta, cogitationes, & voluptates quantumcunque occultas, speculatur, propterea magna indita est nobis necessitas honestè conuersandi. Quoniam si erubescimus aliquid turpè dicere, vel facere, ante oculos Regis, vel Principis terreni, quantò magis ante oculos Dei omnipotẽtis aliquid turpè facere vel dicere debemus erubescere? Abstergamus igitur fratres mei, fletibus poe-

nitentiæ, nostrorũ sordes peccatorum: corrigamus vitam nostram, & emundemus conscientiã nostram. Beati enim mundo corde, quoniam ipsi soli Deum videbũt. Oremus igitur ipsum quatenus ipse qui solus potest, emundet cor nostrum, vt ipsum in corde suo videre mereamur per omnia secula seculorum, Amen. *Mat 5.*

IN LAETANIA MAIORI.

Confitemini alterutrũ peccata vestra, & orate pro inuicem vt saluemini, &c. Ad tria bona fratres mei, nos hortatur Apostolus in hac lectione, ad mutuam, videlicet confessionem, ad mutuam orationem, & ad mutuam correctionem. Sunt autem hæc tria bona, magna coram Deo, & valde nobis necessaria. Confessio quippe necessaria est nobismetipsis: oratio & correctio nobis & aliis. Per mutuam enim confessionem nosmetipsos mundamus, & per mutuam orationem nos coadiuuamus. Per mutuam correctionem, alter alterum Deo lucrifacimus. Porrò ad confessionem nos monet cùm dicit: *Confitemini alterutrum peccata vestra.* Videte fratres mei, quid sit confessio, & vnde dicatur, quantum sit necessaria, cui fieri debeat, & quando, & quomodo. Est autem confessio, flebilis propriorum peccatorum enarratio. Hæc autem flebilis esse debet, quoniam qui ad iactantiam, vel ad delectationem peccata sua refert, non curat ea, sed auget. Et hoc fratres mei, contra illos est, qui peccata sua, non cum habitu flebili, sed potius cum risibili peccata renarrant, Sed illi profectò peccata sua non confitentur, sed potius prædicant. Dicitur autem confessio quasi communis fassio: vt, scilicet corde, ore, opere, confiteamur nos peccasse: corde pœniteamus, ore nos accusemus, opere satisfaciamus. Est autem confessio adeò nobis necessaria, quod per eam peccata nostra dimittantur, & sine ea non dimittantur. Quod per confessionem peccata dimittantur, apparet in Dauid, qui cùm accusaretur à Nathan Propheta de adulterio cum Bersabee, & occisione viri eius, per paradigma diuitis centum oues habentis, & vicino pauperi vnicam ouiculam rapientis, peccatum suum coram omnibus non erubuit confiteri, dicens: Peccaui coram Domino: & ait mox ei Dominus per Prophetam,

Iacob. 5.

Confessio necessaria.

Mutua oratio.

Confessio quid.

Corde, ore, & opere confitendũ.

2. Reg. 12.

Transtulit Dominus à te peccatum tuum. Ecce fratres quis sufficiat pensare viscera diuinæ misericordiæ, qui ad solam confessionem peccata & tam grauia destruit. Hinc ipse Dauid dicit, dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Quod verò sine confessione habenti tempus & locum peccata non dimittantur, ostendit Propheta cùm dicit, dic tu prius iniquitates tuas, vt iustificeris. Et Philosophus: Si operam, inquit, medicantis expectas, oportet vt vulnus detegas. Cui fieri debet confessio? Confessio criminalium debet fieri Sacerdoti, & nominatim, qui solus habet potestatem ligandi atque soluendi, sicut & lepræ iudicium solis Sacerdotibus in lege erat commissum. Confessio verò venialium, alterutrum & cuilibet, etiam minori, potest fieri: quoniam propter venialia non separatur homo à Deo, nisi vltra modum per incuriam excedat, sicut nec per scabiem vel per impetiginem, aliquis in lege separabatur à castris. Fit autem hæc confessio, non quod possit à peccatis absoluere, sed quia propter propriã humiliationem, & peccatorum nostrorum accusationem, & fratris orationem, mundamur à peccatis. Vnde & non dicimus: Ego dimitto tibi peccata tua: sed dicimus orando: Misereatur tui omnipotens Deus, &c. Quãdo debet fieri confessio hæc? Omni tempore, quo nos peccasse cognoscimus: Siue enim domi, siue in agro, siue in via peccauero: Debeo statim dicere fratri qui mecũ est: peccaui, ora pro me. Qui si non aderit, debeo confiteri Deo, dicẽs: Domine peccaui, miserere mei. Præcipuè fratres in prima diei hora, debemus confessionem facere de his quæ in nocte delinquimus, & in completorio de his quæ in die peccauimus. Et maximè fratres, quando accedere volumus ad Missam, vel ad aliud Sacramentum celebrandum, vel suscipiendum, per confessionem nos mundare debemus. Quæ confessio benè significatur per labium æneum in lege, quod posuit Moyses ad introitum tabernaculi, in quo sacrificaturi manus emundarent. Quomodo confiteri debemus? Cùm cordis compunctione, cum vultus humilitate, cum pectoris tunsione, cum corporis supplicatione, cum vocis flebilitate.

Psal. 31. *Esa. 43.* *Cui debet fieri confessio.* *Quando debet fieri confessio.* *Quomodo debemus confiteri.*

Ad mutuam verò orationẽ nos hortatur Apostolus cùm subdit: *Et orate pro inuicem, vt saluemini. Multum enim valet deprecatio iusti assidua.* Est autem oratio prius mẽtis affectus ad Deum, qui quãdoque pigritãte animo excitatur per vocem. Oratio igitur non est vox, sed potius mentis affectus, qua, scilicet, affectamus aliquid obtinere à Deo. Et hæc debet esse pia, quoniam quæ ad pietatem pertinent, debemus per orationem postulare. Quando enim animus noster in oratione pigrescit, debemus illum per vocem excitare, vt sonus oris intrans per aures, excitet pigritiã mentis. Oratio igitur quæ fit solo corde, & si non labiis, Deo accepta est. Vnde & Susanna tacens dicitur clamasse, propter vehementem mentis iniẽtionem, & à Deo audita fuisse. Oratio verò quæ solis labiis fit, nõ est ante Deum acceptabilis. Vnde & ipse dicit: Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me. Ostendit autem hic Apostolus pro quibus sit orandum, & quid, & oratio cuius, & qualis valeat, & quantum. Pro quibus est orandum? pro inuicem, id est, pro fratribus. Pro hæreticis enim & infidelibus, & in Spiritum sanctum peccantibus, non ita tenemur orare. Vnde & Ioãnes: Est, inquit, peccatum ad mortẽ, pro eo non dico vt quis oret. Pro quibus si oramus, eorum non salutem, sed conuersionem petimus, & cum conditione videlicet subiungendo: sicut & vis, & scis Domine, ita eis facias. Quid est orandum? *Vt saluemini.* Non ait, vt honoremini, vel gloriemini, vel delectemini in hoc seculo. De huiusmodi enim postulantibus, Iacobus ait: Petitis enim & non accipitis, eò quòd indignè petatis, vt in concupiscentiis vestris insinuatis. Sed petamus vt in Euangelio præcipit Dominus. Primum quęrite regnum Dei & iustitiam eius, & hęc omnia adiiciẽtur vobis. Cuius valeat oratio ostẽdit, cùm subdit: *Iusti*. Nam oculi Domini super iustos & aures eius ad preces eorum. Vultus autem Domini super facientes mala. Qualis oratio valeat, ostendit, cùm dicit, *deprecatio assidua*, id est, quæ intentionem habet & instantiam. Nam laxa & lassa oratio impetrare nõ solet. Quantum verò valeat, ostendit, cùm dicit: *multum valet.* Oratio quippè nobis à Deo impetrat veniam peccatorum,

Quid est oratio.

Dan. 13.

Mat. 15.
Esa. 29.

1. Ioan. 5.

Iaco. 4.

Matth. 6.

Psal. 33.

collationem gratiarum, auersionem aduersitatum, consolationem prosperitatum. Oratio diabolum fugat, iram Dei placat, nostram viam dirigit, & ad regnum Dei perducit. Oratio valet & à quo sit, & pro quo fit. Et si illi pro quo fit non valet, illi tamen à quo piè fit, valere potest. Scriptum est enim: Et oratio mea in sinu meo conuertetur. Porrò quantum oratio valeat, ostendit exemplo Eliæ, & est argumentum à minori. Nam si vnus homo sicut & nos passibilis, minas vnius mulierculę fugiēs, famem sustinens, & mortem timens, vna oratione pluuiam auerit, & iterum eam terris dederit, quid facient plurium iustorum orationes etiam assiduæ? Ad correctionem verò & conuersionem fratrum peccantium nos hortatur, cùm dicit: *Si quis autem ex vobis errauerit, & cōuertit quis eum*, scilicet, verbo & exemplo, vel oratione *scire debet, quoniam qui conuerti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, seruabit animam eius à morte.* Ostendit autem quàm vtilis sit conuersio fratrum, & conuerso, conuertenti. Quantum est vtilis conuerso, qui saluat animam eius à morte. Sicut enim preciosior est anima quàm corpus: ita maior est eleēmosyna quæ saluat animam nunquam moriturā, quàm quæ saluat corpus necessariò moriturum. Quantum verò sit vtilis ipsi conuertenti, ostendit cùm subdit: *Et operit multitudinem peccatorum*: subaudi propriorum. Scriptū est enim: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleēmosyna extinguit peccatum. Nec solùm conuersio fratris operit peccata conuertentis: sed & ei acquirit coronā. Quot enim quis saluat animas, tot habebit coronas. Inde scriptum est: Quoniam sicut stellæ firmamenti fulgebūt, qui multos erudierint. Quæ enim fratres charissimi, quæ eleēmosyna, quæ victoria potest esse maior, quàm ad similitudinem nostri Redemptoris frangere feras inferni, eripere vasa captiuitatis, eruere reos de faucibus diaboli, & Christo lucrari? Itaque fratres mei, mortem iam nobis instātem, & districtum Dei iudicium semper ante oculos nostros habeamus, & peccata criminalia quasi mortem fugiamus. Venialia verò & quotidiana peccata quotidie mutuis cōfessionibus curemus, orationibus ad inuicē nos adiuuemus, alter alterius onera portemus,

Psal. 34. 3. Reg. 17. Eccle. 3. Dan. 12.

errans

errantes luctari Deo satagamus, vt si nō possumus, cū tot triumphis cum quot Petrus & Paulus, saltē cum vno vel duobus, vel cum quot possumus, ad magnam diem iudicij & æternæ remunerationis perueniamus, largiente Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus in æternum, Amen.

IN LAETANIA MAIORE.

Quis vestrum habebit amicum, & ibit ad eum media nocte, & dicet illi: Amice commoda mihi tres panes, quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod ponam ante illum. Lectio ista, fratres charissimi, per duas parabolas bipertita est. Quoniam enim Deus & Dominus noster, nos orantes multoties non statim audit, sed differt: vt magis & magis orantes, magis & magis mereamur. Ideò per primā parabolam hortatur nos, ne ab oratione fatigemur, vel de impetratione desperemus, sed potius oportunè, orationi instemus, promittens quoniam importunè petētes, opportunè proculdubiò à Deo exaudientur. Sumit ergo istam parabolam de homine qui ad amicum suum in necessitate recurrit: Quem licèt excusantem & se non posse subuenire dicentē, tamen etsi non amicitia, saltē importunitate eum flectit sibi subuenire. Quantum ergo ad literam pertinet, duo in hac parabola sunt nobis cōsideranda, videlicet negligentia, quā habemus in nos, & bona voluntas, quam Deus habet erga nos. Et negligentiam quidem habemus in nos, quoniam in petitione & acquisitione æternæ salutis negligentes sumus: in petitione verò & acquisitione temporalium feruentes sumus. Nam si ingruat nobis aliqua necessitas temporalis, solliciti sumus, dormire non possumus, & de media nocte surgentes discurrimus, amicos & vicinos fatigamus, fletibus & suspiriis, precibus & promissis pulsare non cessamus, donec quod nobis deerat accipiamus. Cùm verò ingruat nobis assiduè maxima omnium necessitatum euitatio, videlicet mortis æternæ. Et ad hanc euitandam negligentes sumus, dormimus, non surgimus ante lucem, vt Deum & eius Sanctos, precibus & promissione emundationis pulsemus, quatenus dimissis peccatis nostris, mortem æternam euitare possimus. Quod si pro-

Luc. 11.

Diligentia in rebus tēporalibus.

promiſerit Rex nobis vel Princeps ſecularis ſe daturũ nobis diuitias vel honores huius mundi, quanto deſiderio eum ſequimur, & quanta diligentia ei famulamur? Ad iuſſum eius luſtramus mundum, transfretamus æquora: viſitamus barbaras nationes, non retinemur frigore, non æſtu, non periculis, non gladiis. Et hoc totum vt conſequamur, quas fortè nunquam conſequuturi ſumus falſas & breues huius mundi diuitias & honores. Nunc autem cùm promittit omnipotens & verax Deus beatũ & æternum regnum, negligimus ei obedire, & famulari contemnimus, nec etiam per ipſa proſpera eum ſequi volumus. Vt quid hoc fratres? niſi quia radicem noſtram in amorẽ mundi figimus, & Deo promittenti regnum cœlorum, vel non credimus, vel contemnimus. Tamẽ Deus pater more pij patris, bonam volũtatem habet erga nos, negligentes excitat, promiſſis inuitat, petere imperat.

Negligentia noſtra in rebus cœleſtibus qualis.

Et certè fratres, qui præcipit petere, cupit dare. *Petite*, inquit, *& accipietis: quærite, & inuenietis: pulſate, & aperietur vobis*. In quibus verbis fratres mei, nobis oſtendit quomodo poſtulandum ſit, vt mereamur audiri. Non enim ſi ſola voce petamus, audiri meremur. Ipſe enim alibi dicit: Non enim omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum, ſed qui facit voluntatem Patris mei, ipſe intrabit in regnum cœlorum. Si ergo volumus intrare, petamus corde, quæramus opere, pulſemus perſeueratione. Petamus deuotè orando, quæramus benè operando, pulſemus inſtanter perſeuerando. Et ne dubitemus fratres, de impetratione, quoniam, teſte Veritate, qui prædicto modo petit, accipit, & qui quærit, inuenit, & pulſanti aperietur. Iuxta myſticum verò ſenſum, amicus noſter, ad quẽ in nocte neceſſitatis recurrere debemus, Deus pater eſt, qui, vt ait Apoſtolus, propter nimiam charitatem ſuam qua dilexit nos, miſit filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati. Amicus verò ille, qui de via venit ad nos, eſt animus noſter, qui totiẽs à nobis recedit, quotiens ſuæ & noſtræ ſalutis oblitus, ad terrena concupiſcendum exit. Tunc verò de via ad nos venit, quãdo de ſtrepitu terrenarum cupiditatum ad meditandum de nõſtra, ſuaque ſalute redit. Redit autem fame-

Mat.7.

Ephe.2.

licus,

ficus, quoniam in terrenis cupiditatibus nulla ſatietas inuenitur. Nec nos, quid ante eum ponamus, habemus, quia diuina gratia, quæ cibus animi eſt, in manu hominis non eſt. Fame igitur amici cogente, non eſt morandum, vt faciunt qui ſalutem animæ ſuæ procraſtinant: ſed de media nocte peccati & ignorantię quàm citò ſurgendum, & ad amicum vnicum noſtrum, ſcilicet Deum Patrem, quàm citò feſtinando, tres panes ſunt ab eo poſtulandi, id eſt, fides trinitatis, vel triplex ſacræ ſcripturæ intellectus, ſcilicet hiſtoricus, moralis, & myſticus: quibus animi noſtri eſuries valeat ſatiari. Sicut enim iuſtus ex fide viuit, ita & de omni verbo quod procedit de ore Dei. Ille de intus reſpondẽs ſe excuſat, dum clauſa exauditionis ianua auxiliũ ferre diſſimulat. Et ex hoc videtur, quia oſtiũ prædicationis, clauſum eſt: & pueri, id eſt, ſancti prædicatores à carnea veſte iam exuti, cum Deo ſunt in cubili æternæ requiei. Et ex his nõ videtur poſſibile quod Deus ſurgat, vel per ſe, vel per miniſtros ſuos ad erudiendum nos. Quod hodie fratres, eueniſſe videtur, dum prædicationis oſtium non minus in prædicatoribus quàm in audientibus videtur iam clauſum eſſe, vtriſque pariter deficientibus. Attamen nos fratres, ſi perſeuerauerimus precibus, ſuſpiriis, & fletibus pulſantes, dico vobis quoniam cum ſuo amore, cum noſtro clamore flexus, nobis panem miniſtrabit ſpiritualem.

In terrenis nulla ſatietas.

Rom. 1.

Sequitur alia parabola, in qua oſtendit Dominus, quoniam non niſi bona dat Deus Pater, & ea dat non propter meritum vel importunitatem noſtram compulſus, ſed ſtatim propter affectum paternalem. Oſtendit autem hoc, ſumpto à minori argumento: quoniam ſi patres carnales cùm non ſint ex ſe boni, ſed potius mali, nouerunt filiis ſuis petentibus non mala, ſed potius bona temporalia largiri, nõ merito vel improbitate filiorum tracti, ſed paterna pietate: multò magis cęleſtis pater, cùm naturaliter ſit bonus, dabit filiis ſuis petentibus bona ſpiritualia & æterna, ductus ſola, quam habet naturaliter, pietate. Iuxta literam, fratres mei, pẽſemus in hac parabola, quàm ſit terrena & animalis pietas parẽtum carnalium in filios ſuos, & quàm ſit vera charitas cœleſtis Patris in filios ſuos.

Carnalis patris studium in filiorum nutritione. Carnalis quippè pater plus intendit nutrire corpus filij sui, quàm animam: sollicitus multum ne filius suus esuriat, ne frigeat, ne à serpente feriatur, ne aliquo casu moriatur, thesaurum ei congregat: quocunque modo eum ditare festinat & hæreditare: instruit eum in calliditate acquirendi diuitias & conseruandi. Cæterū si videat eum mendacem, si periurū, si fallacē, si cupidū & auarum, si rapacem & violentū, cōtemnit, imò potius gaudet, vocans eum sapientem & probum. Sed quid inde cōtingit? postquàm malus filius à malo patre instructus excreuerit, paternam vincit malitiam. Et primùm in ipsum parentem exsurgit, eius vitam odit, eum exhæredat, & fame pereuntem se eum nosse dissimulat. O miser pater, cur filium super hoc accusas? Hoc facit quod tu eum docueras. Si eum pium inuenire volebas, quare eum pium esse non docueras? Si eum iustum inuenire volebas, quare eum iustum esse non docueras? hoc quod tradidisti ei, reddit tibi. Tales erant Israëlitæ, quos vocat Ioannes genimina viperarum, id est, venenosos venenosorum filios. Et Dominus per Ezechielem: Ego sum Deus zelotes vindicans peccata parentum in filios, paternæ scilicet malitiæ discipulos. Sicut enim puniuntur parentes propter prauam instructionem filiorum, ita puniuntur filij propter malam imitationem parentum. Cœlestis verò pater vera dilectione diligit filios suos, non solùm in hoc quòd ab æterno eos elegit, & quòd eos sanguine filij sui redemit, & quòd eis æternū regnum præparauit, sed etiam in quotidiana correctione & eruditione. Odit enim eos in malo, & diligit eos in bono & ad bonum, in quo vera consistit dilectio. Qui enim parcit virgæ, odit filium suum. Et pater filium quem plus diligit, corripit. Sic ergo cœlestis pater filios suos reuocat à malo, prohibitionibus, minis & flagellis. Trahit verò eos ad bonum, mandatis, promissis, & beneficio gratiarum suarum. Itaque patres & matresfamiliàs, cœlestem Patrē imitamini, filios, nepotes, & etiam quoslibet amicos vestros, diligite in bono & non in malo. Diligite eos plus in anima quàm in corpore, plus ad Deum quàm ad mundum. Optate & acquirite eis plus spirituales diuitias quàm corporales, plus cœlestes

Luc. 3.

Prouer. 13.

Cœlestis pater.

lestes quàm terrenas. Ab vbere instruite eos in Dei timore, in fide, in spe, in charitate, in pietate, in patientia, & humilitate, cæterisq; virtutibus & bonis moribus: Attendentes quoniā gloria patris, est filius sapiēs: Et opprobriū parentum, est filius insipiens Et sicut filius bonus est parentum suorum benedictio: ita filius malus est parentum suorum maledictio Sicut enim bonū filiorū, est parētum qui eos docuerunt: ita malum filiorum est parentum, qui eos corrigere neglexerūt. Et ad hoc habemus exemplum, reprobationem videlicet Heli, filiorumque suorū. Iuxta verò mysticum sensum, per panem significatur charitas, qua anima reficitur: & econtrario per lapidē, duritia mentis in malo induratæ, figuratur: per piscē verò, qui in absconditis aquarum viuit, fides quę de absconditis & inuisibilibus est, exprimitur. Sicut econtrariò per præsentem serpentem venenum infidelitatis vel hæresis significatur. Per ouum quoque, in quo est spes fœtus, spes exprimitur: sicut econtrariò per scorpionem, qui cauda, id est, fine corporis percutit, finalis desperatio denotatur. Si quis ergo fratres mei, à cœlesti patre postulauerit fidem, spem & charitatem, nunquid benignus & misericors pater dabit ei vitia harum virtutum contraria? videlicet infidelitatem, desperationem, & mentis duritiam? nequaquam. Quoniam apud eum non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Quin potius si aliquis per ignorātiam ab eo sibi noxia postularet, ipse qui nouit melius nobis, quid expediat nobis, eum non exaudiret. Vnde nec Paulum rogantē pro stimulo carnis amouendo, quod vtique ei noxiū faciebat fore, noluit exaudire. In quo fratres, nobis præbet exemplū, vt in bonis, nō in malis nostros exaudiamus amicos. Qui enim aliquādo in malo exaudit, sed ei esse inimicū ostendit. Hinc est fratres, quod pius & misericors Dominus, nos in multis malis desideriis, indiscretis petitionibus nostris, nos non exaudit: in quo se verum patrem & verum amicum esse nobis ostēdit. Ipsum ergo super omnia & prę omnibus diligamus. Ipsum totis visceribus amplectamur: pro eo omnem turpitudinem & omne vitium vitemus: mundum fugientē fugiamus, & omnia trāsitoria, antequā ab eis relinquamur, relinquamus.

Prou. 10.

Iacob. 1.

2. Cor. 12.

Ad

Ad æterna bona toto desiderio festinemus, vt Deum Patrem verum in decore suo videre mereamur. Amen.

IN VIGILIA ASCENSIONIS Domini.

Ephes. 4.

VNicuique nostrũ data est gratia secundùm mensuram donationis Christi, &c. Hanc lectionē, fratres charissimi, solicitè debemus perscrutari, quoniã doctrina in ea continetur, sine qua non potest esse salus. Agit enim hîc Apostolus de gratia Dei, per quam solam, vt ait ipse Apostolus, sumus id quod sumus. Inter articulos quippè fidei nostrę, etiam hoc necessariũ cõtinetur, vt credamus quod quicquid boni habemus, à Deo gratis habemus. Quis verò gloriatur se aliquod bonum habere à se, vel ex meritis suis, gloriam non habebit apud Deum. Habet igitur hæc lectio quinq; partes. Primò enim dicit Apostolus vnicuiq; gratiam datam esse à Christo. Secundò hoc probat auctoritate scripturæ. Tertiò ipsas gratias enumerat. Quartò ad quem vsum datæ sint, demonstrat. Quintò quem finem habeant, manifestat. Ait igitur primò Apostolus: *Vnicuique nostrûm data est gratia secundùm mensuram donationis Christi.* Tria dicit: quod vnicuique nostrũ data est gratia, & quod secundum mensurã, & quod à Christo. Licèt autem per hoc quod ait Apostolus: *Vnicuique nostrũ*, intelligat solos ministros esse, tamē vniuersaliter verum est vnicuiq; homini gratiã à Christo datam esse. Cùm enim gratia dicatur quicquid gratis datur, quicquid habet homo siue bonum naturæ, siue bonum fortunæ (vt dici solet) siue bonum gratię: quia à Deo datum est gratis, gratia Dei dici potest. Quia tamen bona naturæ & bona fortunæ tam bonorũ quàm malorũ sunt cõmunia, antonomaticè virtutes & vsus earũ, quoniã propria sunt bonorũ tantùm, gratiæ solent appellari. Noluit enim Dominus aliquam suam creaturã penitus ab aliqua participatione bonitatis suæ esse exortem, ne indecora & suo auctore indigna esse videretur, sed quamlibet creaturam suam aliqua sua gratia priuilegiauit. Quare? triplici ratione: vt haberet quælibet creatura aliquid in se, in quo diuinæ bonitatis largitatem in se demonstraret: vt haberet vnde Deo largitori gratias referret: vt haberet materiam per quam apud

Quicquid boni habemus, à Deo gratis habemus.

Quid dicatur gratia.

apud Deum promereri posset. Itaque fratres mei, vnusquisque de gratia sibi data se dignum exhibeat: de ea Deo auctori gratias reddat: per eã fratribus suis subministrando, maiora promereri satagat. Qui habet sapiẽtiam, rudes instruat. Qui habet potestatem, Ecclesiam, pupillos, & viduas defendat. Qui habet diuitias, inde inopibus suffragetur. Qui habet gratiam familiaritatis apud Principem: pro pauperibus apud eum loquatur. Qui habet eloquentiam, inde inconsultis patrocinetur. Qui nouit aliquam artem, inde indigentibus opituletur. Caueat vnusquisque ne commissum sibi à Deo talentum occultando, eo ipso, cæterisque bonis mereatur spoliari. Est autem vnicuique nostrûm gratia data, secundum mensuram. Noluit quippè Dominus omnes gratias alicui dare. Quare? triplici ratione. Ne aliqua creatura se quandoque creatori suo æquaret, ne se nullius indigere putaret, ne cæteras creaturas cõtemneret. Sed voluit potius vnumquemq; nostrûm alterius gratiæ indigere: vt videns quisque se illius gratiæ indigere, qua frater suus perfulget, eum sibi præferret, eiusque auxilium postularet. Et in hoc ipso disceret de gratia sibi data, indigentibus ministrare, quemadmodum volebas cæteros de gratiis suis ministrare sibi. Itaque fratres mei, vnusquisque multum deesse nobis putemus: gratias fratrum nostrorum admiremur, vt ita nobis vilescamus, & fratres nostros nobis præponamus. Et sicut eos de gratiis suis nobis ministrare volumus: ita & de gratia nobis data eis ministremus. Vt per hoc etiam gratias quas non habemus, promereri valeamus: fit autem hæc gratiarum destributio à Christo simul cùm Patre & Spiritusancto. Qui sicut sunt vnus auctor, ita & vnus largitor, à Christo tamẽ dicuntur distribui gratiæ, eò quòd ipse est caput omniũ fidelium: cuius capitis membra sunt omnes fideles. In Christo autem tanquã in capite continetur omnium plenitudo gratiarum. Ipse enim omnes gratias habet, non tantũ in potestate ad distribuendũ, vt Deus, sed etiã in vsu, vt homo, habet gratias omnes quas eũ habere decet. Et de plenitudine eius (teste Ioãne) qui non habet spiritum ad mensuram, accepimus omnes ad mensuram. Quod bene significatur in vnctione Aaron, super caput

Quare Deus vni omnes gratias noluit dare.

Christus caput omnium fidelium.

Ioan. 1.

cuius cũ plenitudo vnctionis à Mose effunderetur, distil lauit per barbã & per cętera membra, vsque in extremam oram vestimenti eius. Sic fratres mei, de plenitudine gratiarum, quibus Christus à Patre inuisibiliter vnctus est, distillat prius & abundantius in barbam, id est, in viriles & perfectiores, deinde in cæteros, etiam vsque ad extremos. Vnde fratres mei suspiriis & gemitibus eũ oremus, quatenus de sua plenitudine gratiarũ, & si non tantũ quantum super Apostolos cæterosq; Sanctos, vel aliquantulũ irroret super nos, tanquam vltima Ecclesiæ suæ membra.

Sequitur pars secunda, in qua gratias donari à Christo probat per auctoritatẽ Prophetę, cùm dicit: *Propter quod dicit: Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus*. Consistit autem in hoc vis probationis, quoniam tale est negotium, quod nec à puro homine, nec à puro Deo potuit ministrari. Captiuos quippè eripere de inferno, & in altum ducere, & dona Spiritus sancti hominibus dare; homo non potuit nisi Deus esset. Descendit ergo prius assumendo in se hominem, & hoc est quod Apostolus exponens, subdit: *Quòd ascendit, quid est nisi quia descendit primùm in inferiores partes terræ?* Ac si diceret, quomodo posset ascendere, nisi primò descendisset? descendit autem non tantùm in inferas, sed etiam in inferiores partes terræ, id est, ad inferna, ea confringens, & captiuitatem captiuam educens. Populus enim sanctorum, qui in inferno detinebatur, non tantùm captiuitas, imò etiam captiuata captiuitas erat. In hoc quippè quod à patria Paradisi, ad quam obtinendam creata fuerat, per diabolicam fraudem ad huius mundi miseriam expulsa exulabat, captiuitas erat. Rursus & in hoc, quod miseria huius vitæ, ad maiorem inferni miseriam captiuata fuerat, non tantùm captiuitas, imò etiam captiua captiuitas erat. Hanc ergo captiuam captiuitatem, more triumphatoris, duxit secum Dominus in altum. Sicut enim aliquis præliaturus contra hostem, se prius armat, deinde cautè hostem aggreditur & per magnum laborem eum superat: posteà eum ligans, eius munitionem dissipat, & captiuos educit, & cum signis victoriæ ad sedem suam rediens, donaria satellitibus suis distribuit:

buit: ita fecit & Dominus. Prius enim præliaturus cum diabolo, se humilitate armauit. Per occultam sapientiam eum aggressus est, per patientiam superauit, per fortitudinem eum alligauit, & infernum frangens, suos qui ibi captiui tenebantur, eduxit, & cum triumpho in cœlũ ascendens, dona Spiritus sancti suis dedit. Non quod hac sola vice ea dederit, qui vtiq; à principio semper suis gratiam suã largitus est: sed quod occultum erat, donorum cœlestium se largitorem esse visibiliter demõstraret. Repræsentat autem hanc Christi victoriam sancta Ecclesia per processiones, quas in his diebus facere consueuit. Procedit quippè in processione tanquã victor crucifixus in carne, cruce: cum armis videlicet cum quibus triumphauit. Cum quo aqua benedicta procedit, id est, gratia qua suos irrorat & munit. Procedunt autem vexilla suæ victoriæ signa. Procedit & draco tanquam victus ante victorem: qui solo capite vigens est, vacuus in parte posteriori, quoniam ad primã peccati partem, id est cogitationem suggerere valet. Ad cõsuetudinem verò, vel ad perficiendũ peccatum, seruos Christi cogere non potest. Et certè hostis infirmus est, qui nisi sibi consentientẽ lædere nõ valet. Subsequitur autem populus fidelium in processione crucifixum, tanquam liberati liberatorem, expectantes ab eo suarum dona gratiarum. Subsequamur ergò eum fratres mei, subsequamur eum non solo pede, sed vera fide, & firma dilectione, & operum & mandatorũ eius exequutione: quoniam sic eum sequentibus non deerit, sed proculdubiò largietur, & hîc stipendia gratiarum suarũ, & in futuro beatitudinem præmiorum. Ne autem videretur alicui, quod quibusdam hæreticis visum est, duas in Christo esse personas, ostendit Apostolus, quoniam vna & eadem persona est & ille qui descendit, & ascendit vt homo: & ille qui dona Spiritus sancti dedit, vt Deus, subiungens: *Qui descendit ipse est, & qui ascendit super omnes cœlos, vt adimpleret omnia*, de eo per Prophetas prædicta. *Et idem ipse est qui dedit quosdam Apostolos, alios Prophetas, &c.* Est autẽ hęc pars tertia, in qua Apostolus enumerat quasdam gratias administrationũ, quas Deus cõtulit ministris Ecclesię suæ, per quas in hoc sæculo eam regerẽt & erudirẽt,

Processiones.

Draco.

Apostoli. Inter quos principales sunt Apostoli, quos Dominus noster Iesus Christus misit à latere suo, vt fidem salutis ignaris annuntiarent. *Prophetæ.* Alij sunt Prophetæ, qui per Spiritum sanctum ventura prædixerunt, vt Agabus & filiæ Philippi. *Euangelistæ* Alij sunt Euangelistæ, qui videlicet Euangelij scribendi priuilegium habuerunt. *Pastores. & Doctores.* Alij sunt Pastores & Doctores; qui videlicet sanctam Ecclesiam regunt & docent. Benè autem fratres mei, Apostolus nō ait tantùm Pastores, sed etiam adiunxit Doctores. Apertè demonstrans quoniam Prælati sanctæ Ecclesiæ, non tantùm Pastores, sed etiam Doctores debent esse: vt videlicet quos pascunt exemplo, doceant verbo. Quod manifestè contra illos est, qui in Ecclesia magisterium assumunt, cùm ipsi in sacra scriptura cæci sint. *Mat. 15.* Nam iuxta ipsam Veritatem, si cæcus cæcum duxerit, nónne ambo in foueam cadunt? *Quando iuuāt Ecclesiæ administrationes.* Hæ autem Ecclesiæ admirationes, si cum interiori gratia charitatis, cæterarumque virtutum habeātur, proculdubiò magni meriti sunt: aliàs non iuuant habentes, sed potius nocent. Quid enim Iudæ profuit Apostolatus? Quid Balaam & Caiphæ prophetia? Quid hæreticis profuit Euangelium scripsisse? Quid prauis magistris docuisse? Proinde fratres, nos qui in Ecclesia suscepimus administrationē; oremus nobis à Deo largiri gratiam interiorem, per quam dignè valeamus exteriùs administrare.

Sequitur pars quarta, in qua ostenditur ad quem vsum Dominus prædictas gratias hominibus dederit, cùm subditur: *Ad consummationem sanctorum in opus ministerij.* *Apostolatus.* Ad quem vsum gratias illas dedit, in opus ministerij? Ad hoc quippè dedit homini Apostolatum, vt ipse annuntiet. *Prophetia.* Ad hoc dedit Prophetiam homini, vt ille futura prædiceret. *Sapientia.* Ad hoc dedit Sapientiam homini, vt ille doceat. Quòd apertè damnat illos qui in commissa administratione desides sunt: Locum Pastoris tenent, & non pascunt: stipendia prædicatoris accipiunt, & non prędicant: volunt vocari Doctores, & non docent. Qui meritò securi æternæ damnationis succidendi sunt, quia terram occupant, & fructum non faciunt. *Opus ministerii ad quid prodest.* Et opus ministerij ad quid prodest? Ad consummationem Sanctorum, & ad ædificationem corporis Christi. Vt videlicet per ministerium

rium Doctorum,& electi singuli,in quibus oportet,proficientur,& totum corpus Christi,id est,Ecclesia,in membris ædificitur, ne vel aliquibus membris Ecclesiæ aliquid desit: vel ipsi Ecclesiæ desit aliquod membrum. Deficientibus enim Doctoribus in Ecclesia, frustrantur electi doctrina: & impletur illud Propheticum, Paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Et Ecclesia ipsa suis membris mutilata est, non habens linguam ad erudiendum, nec oculos ad viam videndam. Dicitur autem Ecclesia corpus Christi, quoniam Christus caput Ecclesiæ est quadam similitudine dictus. Cùm enim caput & membra vnius sint naturę,tamen caput pręsidet,excubat, & regit omnia corporis membra à secretario cerebri sui, vbi est sedes sensuum,sapientiæ, & vigoris: diffundens per medullas beneficia vegetationis & sensus,ad inferiora membra sibi neruis & venis compaginata. Membra verò corporis totius,suo capiti parent & famulantur: capiti pariter & sibi inuicem colligata, sese coadiuuantia & subministrantia sibi. Sic fratres mei, sic Christus, vt esset caput nostrum,factus homo,vnius naturę nobiscum præsidet,excubat,& regit omnia membra Ecclesiæ. Et de thesauris sapientiæ & virtutis gratiarumque suarum, infundit in inferiora mēbra sua sibi fide & dilectione compaginata. Quæ membra Ecclesiæ? id est, omnes quotquot sumus fideles, debemus capiti nostro Christo obedire & famulari, & ei per charitatem compaginari. Aliàs amittimus beneficia gratiæ suæ, & arefacti tanquam nociua membra amputamur à corporis Christi vnitate.

Doctores necessarii in Ecclesia.

Thren. 4.

Debemus quoque fratres mei, ad inuicem,tāquam vnius corporis membra, per charitatis vinculum colligari, & nos ad inuicem coadiuuare, & alter alteri subministrare. Nunquid enim oculus sibi soli videt? imò & cæteris mēbris. Nunquid pes se solùm portat? imò & cætera membra. Nunquid manus se solam defendit, vel sibi soli necessaria attrahit? Imò & cæteris membris. Similiter vnusquisque fidelis de gratia sibi à Deo data, non sibi soli, sed cæteris Ecclesiæ membris subministret. Sapiens, qui est quasi oculus Ecclesiæ, non sibi soli, imò etiam cæteris fidelibus sapiat & præuideat. Prædicator, qui est lin-

Sapiens.

Prædicator.

gua Ecclesiæ, non se solùm, imò etiam cæteros erudiat.
Plebs. Plebs verò inferior, quæ est quasi pes Ecclesiæ, non se solam, sed etiam totum corpus Ecclesiæ, suis sustentet laboribus. Princeps verò, qui est quasi manus Ecclesiæ, non se
Princeps. solum, sed etiam totam Ecclesiam defendat.

Sequitur pars quinta, in qua ostenditur quem finem prædictæ administrationes habere debeant, cùm subditur: *Donec ei occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionem filij Dei.* Porrò duplex finis hic notatur, & intentionis & cessationis. Ministri quippè sanctæ Ecclesiæ hac intentione prędictas administrationes debent administrare, non vt hîc ditentur, non vt hîc glorientur, non vt hîc gulæ & ventri satisfaciant, sed vt cum plebibus suis sibi subiectis irreprehensibiliter possint occurrere Christo ad iudicium suum venienti. Tunc quoque fratres mei, omnis talis administratio cessabit. Tunc enim Sancti non indigebunt corrigi, nec instrui, nec regi ab homine, quos præsentia diuinæ maiestatis illustrabit. Certemus ergo fratres, certemus omni sollicitudine, vt simul Christo venienti irreprehẽsibiles possimus occurrere, & hoc in vnitate fidei & agnitione filij Dei. Duo quippè ponuntur hîc, in quibus vera beatitudo animarum cõsummabitur: vnio videlicet mentium & agnitio diuinæ Maiestatis. Pòrrò tunc non erit fides, quæ vmbratilis est, sed potius plenaria omnium scientia. Sed ideò dixit Apostolus, *in vnitate fidei*, quoniam illi soli qui hîc quantum possunt, fidei verę obseruant vnitatem, ad illam plenariam peruenient mentium vnionem. Vbi Sancti cum Deo, & à Deo, in charitate vnientur, vt non nisi vnum & idem penitus velle queant. Vnde & si qua erunt singulorum propria, per charitatem erunt communia. Agnitio verò diuinæ Maiestatis & splendoris, in electis vitæ beatitudinem consummabit. Iuxta quod Dominus ait: Hæc est autem vita
Ioan. 17. æterna, vt cognoscant te Deum verũ, & quẽ misisti Iesum Christũ. Quanta fratres, quãta putatis dulcedo, quãta beatitudo erit, videre illam maiestatem, illum splendorẽ, in quem desiderant Angeli sancti conspicere, cuius visio & præsentia, omnem ignorantiam, miseriam, labem, & infirmitatem expellet. Sicut enim ferrum ex propinquitate

ignis

ignis ita inflammatur & ignescit, vt non iam ferrum, sed totum videatur ignis: ita spiritus Beati, ex præsentia diuini splendoris & caloris inflammabuntur, vt non iam creaturæ, sed totæ diuinæ videantur, & hoc fiet in animabus. In corporibus verò occurremus in virum perfectum, in mensurā ætatis plenitudinis Christi. Tunc enim perfecti erimus in membris, & in decore, & tam in virtutibus quàm virtutibus & in ætate. Vnde & subdit: *In mensura*, non quidem staturę corporis, *sed plenitudinis ætatis Christi*. In plena enim ætate in qua Christus erat, quando passus est, resurrecturi sumus. Ad illius igitur resurrectionis ineffabilem beatitudinem fratres, toto desiderio tendamus, spe illius vitam præsentem fastidiamus, spe illius omnia transitoria contemnamus, spe illius omnia dura & aduersa cōplectamur, vitia fugiamus, & bona facere contendamus, dissolui & esse cum Christo cupiamus, vt tandem læti in gloria sua eum videre mereamur: Ipso præstāte qui cū Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus in secula seculorum, Amen.

IN VIGILIA ASCENSIONIS.

S*Vbleuatis Iesus oculis in cœlū, dixit: Pater clarifica filiū tuum, &c.* Dominus & redemptor noster, fratres charissimi instante iam sua passione, fudit ad Patrē hanc, quam modò audiuistis, orationem. Cæterùm cùm filius sit eiusdem auctoritatis & potentiæ cum Patre, & ea quę petebat æquè daturus esset, sicut & Pater, quare postulauit à Patre: cùm postulare videatur esse minoris, impotentisque personæ? Triplici ratione, videlicet vt humilitatem & humanitatem pro nobis assumptam, in qua minor est Patre, verè in se exprimeret. Vt in hoc sicut & in cæteris, semper Deo patri deferret. Vt nobis exemplum & formā orandi demōstraret. Nos quoque fratres, Dei & Domini nostri semper sequentes exemplū, humilitatem, vilitatemque nostrā semper profiteamur. Nihil nobis, sed Deo patri omnia attribuamus, fratribus nostris semper deferre studeamus, deuotioni, orationiq; quę Christianorū inexpugnabile munimentū est, nos assuefaciamus. Sūt autē huius lectionis duæ partes. In prima orat Dominus pro sui clarificatione. In secūda pro suorū conseruatione. Ioan. 17.

Oraturus igitur Dominus, primò oculos suos ad cœlum sublevat: deinde Patrem invocat, se etiam filium nominat, & sic demum rogat. Quod ille fratres mei, verius facere potuit, qui oculos cordis sui semper ad cęlum erexit, & verè Deum patrem habuit, & verè se filium exhibuit, Vnde & ei à Patre dictũ est: Tu es filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. Nos tamen pro modulo nostro eum sequentes, oraturi prius subleuemus ad cœlum oculos cordis, & desiderij nostri, spei, & intẽtionis nostrę. Nam qui oculos suos statuerunt declinare in terram, ideò non merentur exaudiri. Inuocemus & Deum Patrem, credẽtes eum pium & paternalem affectũ gerere super nos: quòd nos primò creauit, posteà per sanguinẽ filij recreauit: quod nos gratis in filios adoptionis generauit, quod nobis cœleste regnum præparauit, quod super filiorum petitiones exaudiendas pius tanquam Pater sit. Qui enim hæc non credunt, non merentur exaudiri. Exhibeamus quoq; nos quantũ possumus, dignos Dei Patris filios. Exhibeamus, inquam, per dilectionem, obedientiam, & imitationem. Qui enim per contemptum & inobedientiam, prauosque mores degenerant, à Deo non merentur audiri. Si ergo fratres, oculos intentionis nostræ ad cœlum leuauerimus, si in Deum Patrem firmiter crediderimus, si nos dignos eius filios pro posse nostro exhibuerimus: tũc securè eum rogare poterimus. Porrò rogans Dominus primò exponit petitionem suam, secundò finem, tertiò modum, quartò vtilitatem, quintò meritum. Et petitionem quidem suam exponit, cùm dicit: *Clarifica filiũ tuum*. Verũ cùm filius Dei in deitate, qua Patri semper est ęqualis, nec maior, nec sanctior, nec gloriosior esse possit, in ea non petiit glorificari, sed potius vel in humanitate, vel in operum claritate, vel in credentium fide, vel in iudicij potestate. Et quoniam ipse à desiderio labiorum suorũ fraudari non potuit, in his quatuor à patre clarificatus fuit. In humanitate quippè clarificauit Pater Filium, quando eum resuscitauit: & in carne glorificata eũ ad dexteram sũã collocauit: In operibus verò eum glorificauit, quando vel ante, vel post resurrectionem, miraculis & virtutibus eum verum esse filium Dei demonstrauit. Vnde ipse

Mat. 17.

Filius à patre in quatuor clarificatur.

In humanitate.

In operibus.

per vocem de cœlo factam dixit: Et clarificaui, & iterum clarificabo. In fidem etiam credentium eum clarificauit: quando credentes in eum sanctitate & opere claros fecit. Vnde & ipse filius, in sequētibus dicit: Et clarificatus sum in eis, videlicet in discipulis. In iudicij verò potestate, eum amplius clarificabit, quando ostendet eum iudicem omnium, iudicem saluantem suos, & damnantem reprobos. Finem verò petitionis suæ exponit, cùm dicit: *Vt filius tuus clarificet te*. Significat autē hæc coniunctio, *vt*, non solam consequutionem, sed etiam causam finalem & consequutionem quidem significat, quomodo cùm Pater & filius tanquam relatiua sint simul natura & cognitione, cognito & clarificato filio, consequens est vt & pater cognoscatur & clarificetur. Rursus cùm pater & filius sint substantialiter similes, & in vno simul cognoscatur reliquum, consequēs est vt cognito & clarificato filio, cognoscatur & clarificetur etiam pater. Causam verò finalem significat, quoniam hoc fine postulat filius clarificari à patre, vt in hoc clarificetur pater. Ac si dicat: Pater clarifica me ad laudem & honorē nominis tui. In quo fratres mei, dat nobis exemplum, vt quicquid volumus & petimus, non ad nostram, sed ad laudem & honorem Dei velimus & petamus, dicentes cum Psalmista: Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriā. Clarificauit autem filius patrē tribus modis: eius nomen hominibus prædicando, in eius nomine signa & miracula faciendo, ei omnia attribuendo, & ad eum omnia referendo. Quem & nos imitātes fratres charissimi, clarificemus quantū possumus, nomen Dei, eius gloriam semper prædicando in eius nomine bona pro posse nostro faciendo, omnia bona nostra ei attribuendo, & ad eum referendo. Modum quoque clarificationis exponit, cùm subdit: *Sicut dedisti ei potestatem omnis carnis, vt omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam*, subaudi, ita esse verum omnibus manifesta. Quod quidē in parte iam impletum est. Manifestum enim iam est fidelibus Christum habere à patre potestatē omnis carnis, & fidelibus, qui ab hoc seculo migrauerūt, iam dedit vitam æternam. In fine verò vniuersaliter omnibus erit manifestum, quādo Iudex apparebit omnium,

Psal. 113.

Filius patrē clarificauit tribus modis.

dans suis vitam æternam,& reprobis pœnam,& tunc plenariè patet in filio,& filius clarificatus erit in patre. Potestatem verò dicit Christus sibi à patre esse datam, quoniam quæ erat ei,inquantum est Deus,natura,factum est ei inquantū est homo,gratia. Vtilitatē exponit,cùm subiungit: *Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.* Vtilitatem dico non suam,sed nostram. Ipse enim nō nostri,vt alius indiget,cui dicit Psalmista: Deus meus es tu,quoniam bonorum meorum non eges. Non enim à nobis credi vel cognosci voluit propter se, sed propter nos. Ipse quippè cùm summè beatus esset,non indigebat à miseris cognosci,vel ad miseros accedere. Sed nos cùm miseri essemus, indigebamus summè beatum agnoscere,& ad eum accedere,aliàs non poteramus vitam æternam habere. *Quoniam hæc est*, inquit, *vita æterna, vt cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti Iesum Christum.* Porrò cognitio patris & filij cum sancto spiritu,duplex est. Prima est in fide,altera in specie. Prima est in via,altera in patria. Prima est enigmatica,altera aperta. Vtraque tamen suo modo potest vocari vita æterna,quoniā ad vitā æternā ducit. Cognitio verò speciei dicitur vita æterna,quoniam vitam æternam confert. Cognitio quippè & visio diuinæ maiestatis & gloriæ, omnem expellet ab electis miseriam,& omnem eis confert beatitudinem. Visio sereni & læti aëris reddit hominem lætum: Quid ergo mirum, si diuinæ maiestatis incomparabilis iucunditas videntem iucundum efficiat? Visio solaris luminis & caloris,homines illuminat & calefacit. Et quid mirum si diuini splendoris & charitatis immensitas,præsentes illuminet & inflammet? Præsentia fragrantium aromatum quæq; proxima suauiter aromatisat: Quid mirū si diuitiæ suauitatis & fragrantiæ ineffabilitas præsentes aromatiset & delectet? Musicorum instrumentorum melodia, homines delectat audientes; Quid mirum si diuinæ consonantiæ harmonia ineffabilis præsentes alliciat & delectet? Mellis & nectaris dulcedo gustantes delectat: quid mirum si diuinæ bonitatis dulcedo admirabilis, gustantes pascat & delectet? Gustate & videte, inquit Psalmista, quoniam

Psal.15.

Cognitio patris & filii cū spiritu sancto duplex.

Psal.33.

suauis est Dominus. Et si temporalia ista vilia & transitoria fratres charissimi, sic afficiunt, pascunt, & delectant: quàm incomparabiliter illa diuina iucūditas, ille splēdor, illa suauitas, illa dulcedo suos afficiet, pascet & delectabit in æternum? Et quidem comparatio terrenorum ad æternitatē nulla est, sed nos vt possumus magnalia Dei potius balbutimus quā eloquamur. Quoniam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Meritum exponit, cùm subdit: *Ego te clarificaui super terram: opus consummaui, quod dedisti mihi vt faciam.* Christus quippè solus verè meruit & mereri potuit. Ad hoc quippè quod aliquis propriè mereri dicatur, duo concurrunt, videlicet vt sit auctor operis sui, & vt præ se habeat maiorem, apud quem mereatur. Nisi enim sit auctor operis sui, mereri non potest, quia nemo pro alieno debet opere coronari, nec damnari. Et nisi habeat præ se maiorem, mereri non potest: quoniam nemo meretur si non est à quo præmium præstoletur. Hac ergo ratione homo vel angelus mereri non potest, quoniam & si habeat præ se maiorem: tamen operis sui auctor esse non potest, quoniam omnium bonorum, quæ ipse fecit, non est auctor, sed tantum minister, quoniam Deus est qui operatur in nobis & velle & perficere. Sed nec Deus pater vel spiritus sanctus mereri potest, quoniam & si sit auctor operis sui, tamen maiorem apud quem mereatur, non habet. Christus quoque solus est, qui inquantum Deus est, auctor operis sui esse potest. Et inquantum homo est, maiorem apud quem mereatur, habet. Christus ergo solus meruit & mereri potuit. Dicūtur autem Sancti mereri, quoniam & si non per se bona operantur, tamen Deo cooperantur. Et ideò cùm solum suum opus coronet Deus in nobis, dicuntur tamen pro meritis coronari: diuinam gratiam non nisi propriè merita nostra vocantes. Cùm apertè clamet Apostolus, quoniam non ex operibus iustitiæ, quæ facimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Et exponens ergo redemptor noster meritum suum: ait: *Ego te clarificaui super terram.* Non ait in terra, quoniā in illis qui per contemptū mūdi

Esa. 64. *1. Cor. 2.* *Rom.* *Quomodo sancti dicūtur mereri.* *Tit. 3.*

non in terra, sed super terram sunt, maximè Deus clarificatur, dum clarificat eos. Sed & ipsa opera, per quæ Deus clarificatur, non terrena, sed potius super terram sunt. Opus iniunctum consummaui, sed non ex me, quoniam tu ipse es, qui illud mihi iniunxisti: vt illud facerem, mihi dedisti. In quo confunditur illorũ superbia, qui opus suũ ex libero arbitrio, & ex propriis viribus se duxisse ad effectum opinantur. Filius Dei dicit sibi datum esse à patre, vt faceret quod fecit: & tu vermis insolens dicis te ex te fecisse quod fecisti. *Et nunc*, inquit, *clarifica me tu pater apud temetipsum*: Ac si apertè dicat: feci quod iniunxisti: reddo premiũ quod merui. *Clarifica me apud temetipsum*: me scilicet per resurrectionem glorificando, & ad dexterã tuam collocando. *Claritate*, inquit, *quam habui antequã mundus fieret, apud te*: id est, claritatem, quam semper habui & habeo apud te, me habere hominibus declara. *Manifestaui nomen tuum*, nomen scilicet paternitatis tuæ. Nam nomẽ diuinitatis aliquibus notum fuerat, sed quod haberet filium sibi consubstantialem, notum non erat: Quibus? *hominibus quos dedisti mihi de mundo*, id est, illis quos de massa præuaricationis segregatis, per fidem mihi coniunxisti. *Tui*, inquit, *erant* electione, *& mihi, eos dedisti*, vocatione. Cùm filius possideat omnia eadẽ auctoritate cum patre, tamen in omnibus deferens patri, dicit patrem dedisse sibi tanquam homini, vel etiam tanquam filio. Quoniam quemadmodum per natiuitatem Deus ex Deo, ita est habens ex habente.

Sequitur pars secunda, in qua filius interpellat patrem pro suorum conseruatione. Primò eorum meritum ostendendo, postea pro eis orando. Porrò meritũ eorum ostendit cùm subdit: *Et sermonem meum seruauerunt*. In quo demonstrat nobis fratres mei, quod si volumus eum interpellare pro nobis apud patrem, eius sermonem obseruemus: quoniam qui filij sermonem aspernantur, frustrà eum apud patrem intercessorem præstolantur: quoniam sermo filij ex patre est. Vnde & subdit: *Et non cognouerũt quia omnia quæ dedisti mihi, sunt abs te*. In quo etiam illud intelligi datur, quoniam sicut mandata non obseruantur, nisi prius cognoscantur: ita nec perfectè possunt

cognosci, nisi prius obseruentur. Obseruando quippè Euangelium, mereamur vt ad interiorē eius intelligētiam penetremus, & vt illud non ab homine, sed à Deo esse cognoscamus. Vnde Propheta: A mandatis tuis intellexi. *Psal.118.* Inde est quod qui negligunt Euangelium, illud non intelligunt: Et propter simplicitatem Euangelici sermonis illud non esse à Deo, sed à simplicibus hominibus inuentū putant. Cæterùm, ne discipuli blandirentur sibi, putantes se vel obseruationem, vel cognitionem diuini sermonis à se habuisse, addit: *Quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis*, non solùm in aure corporis, sed etiam in aure mentis. Sed etiam in hoc quod dicit non sua, sed patris verba eis dedisse: confundit illorum præsumptionem, qui non de diuina doctrina, sed de suo sensu præsumūt populis annuntiare: Cùm dicat Dominus Prophetæ: Et tu annuntiabis *Ezech.3.* eis ex me. *Et ipsi*, inquit, *acceperunt*. Ac si dicat, & si omnino eis gratis datum est, tamē in hoc quod gratanter acceperunt & retinuerunt, meruerunt. *Et cognouerunt*, inquit, *quia à te exiui*: vel per æternam natiuitatem, vel per incarnationem. Et ne videretur iam percepisse illam apertam cognitionem, quæ erit in futuro, exponens, dicit: *Et crediderunt verè quia tu me misisti*; id est incarnari constituisti. Posteà orans pro discipulis suis ait: *ego pro eis rogo, non pro mundo*, videlicet pro conseruatione eorum. Et non tantùm pro eis (vt pòst exponit) sed etiā pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me. In qua ratione fratres mei, etiam pro nobis orauit, si fidem & doctrinam Apostolorum sectamur. *Non pro mundo*, inquit, *rogo*, id est pro amatoribus mundi. Quid est Domine Iesu, quod dicis? Nónne tu pro peruersis hominibus & pro inimicis nostris tu nos orare præcepisti? Nónne tu pro peruersis hominibus & amatoribus mūdi, id est pro illis qui te crucifixerunt, ne amitterent locum & gentem, orasti dicens: Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt? Vtique. *Luc.23.* Sed pro illis quos in præsentia sua ab amore mundi ad amorē Dei nouerat conuertendos, rogauit. Sed nos fratres, pro quibuslibet peruersis rogamus, quia cùm conuerti omnes possint, tamē qui sunt cōuertendi, vel qui non, ignoramus. *Sed pro eis*, inquit, *quos dedisti mihi*, id est,

quos

quos ab amore mundi segregans, meos per fidem & castitatem fecisti. Et tuum est Pater mi, exaudire me pro eis orantem, *quia tui sunt*, non solùm possessione, quemadmodū dicitur: Quia Domini est terra & plenitudo eius, nec solùm ministerio, quemadmodū dicitur: quia tribus Leui Domini est, sed etiam tui proprij æterna prædestinatione, electione, & dilectione. Et ne viderentur illi iam non esse patris, ideò quia dati à Patre ipsi Filio subdit: *Et mea omnia tua sunt, & tua mea sunt.* Nec mirum, si in dominatione & possessione vnum sint, qui volūtate maiestate & substantia vnum sunt. In quo nobis demōstratur carnales quoq; fratres, patres & filios, sicut sanguine, ita amore & possessione vnū esse debere. Patremq; abundantem, Filio mendicante: vel filium abundantem, patre mendicante pariter condemnari. *Et clarificatus sum,* inquit, *in eis,* id est in eis quos dedisti mihi, quos fide & operibus atque vita clarificaui, clarificatus sum. Clarifica quoq; & nos, quæsumus Domine Iesu Christe, vt & tu in nobis sanctificeris. Sanctifica, inquam nos, vt & tu in nobis sanctificeris. Clarifica opus tuum: vt in eo clarus artifex appareas. Sanctifica seruos tuos, vt in eis clarus Dominus appareas. *Et iam,* inquit, *ego non sum in mūdo.* Quare? quoniā per passionem, resurrectionem, & ascensionem ad te venio. *Et hi,* inquit, *in mundo sunt,* id est in mundanis tribulationibus sunt diutius permansuri, quia ad Euangelium prædicandum necessarij sunt. Et ideò pro eorum conseruatione ego te rogo. Roga quoque Patrem Domine Iesu Christe, pro nobis, qui adhuc in hoc nostro mundo sumus, qui hic à malignis spiritibus infestamur, à propriis concupiscentiis superamur, à mundanis tribulationibus quassamur: iamque periclitantes clamamus ad te, qui iam in hoc mundo nō es, qui iam ad dexteram Patris coæqualis resides, qui spiritus, carnem, tempestatesq; in manu habes, te adiutorē semper inuocamus, ad te sint semper oculi nostri ne pereamus: spiritibus impera, carnem frena, tempestates seda, ad te nos guberna, vt semper te videre & benedicere mereamur vnum Deum cum Patre & Spiritu sancto per omnia secula seculorum. Amen.

IN

IN ASCENSIONE DOMINI.

Primum quidem sermonem feci de omnibus (ô Theophile) quæ cœpit Iesus facere & docere, vsque in diem qua præcipiens Apostolis per Spiritum sanctum, quos elegit, assumptus est, &c. Euangelicam & Apostolicam historiam fratres charissimi, scripsit Lucas Euangelista, rogatu Theophili viri religiosi. Vnde transiens de vna ad alteram primò transitu vtitur, in quo dicta dicentis continuat: secundò, prædicta breuiter epilogat: tertiò, ab Ascensione Domini Apostolus historiam inchoat. Vtens igitur Primitus transitu ait: *Primum quidem sermonem feci de omnibus, ô Theophile*. Vocat autem primum sermonē Euangelium. Primum: & quantū ad ordinem scribendi, & quātum ad dignitatem. Præcellit quippè Euangeliū dignitate suæ materię, omnibus scripturis tam veteribus quàm nouis. Sermo autem dicitur à sero seris, Euangelium autem dicitur sermo, quoniam seritur in cordibus fideliū. Vnde & iuxta Euangelicam parabolam Verbum Dei semen bonum dicitur: quod cùm cadit in bonam terram, facit fructum, aliud quidem tricesimum, aliud sexagesimū, aliud centesimum. Vtinam fratres charissimi, Christus seminet hodie semē Euangelij sui in corda vestra per os nostrum, & faciat illud fructificare in vobis fructum centuplum, qui solus potest: Quoniam neque qui plantat, neque qui rigat aliquid est, sed qui incrementum dat Deus. De qua verò materia fecit sermonem, ostendit cùm subdit: *De omnibus quæ cœpit Iesus facere & docere*. De operibus enim & doctrina Christi totū Euangelium contextū est. Omnis enim Christi operatio & eruditio, animæ Christianæ est cibus & informatio. Quando enim Christus tacebat, instruebat operādo. Et quando non operabatur, instruebat & docebat. Ordo quoque congruus est. Primò enim cœpit facere, & postea docere. Et quod prius ostenderat exemplo, pòst ostendebat verbo. Dans exemplum discipulis & prædicatoribus suis, eundem ordinem obseruandi. In quo mea, & mei similium cōfunditur præsumptio, qui multa vobis prædico, quæ tamen non facio. Sed vtinam fratres, per vestras orationes ipsa cōfusio generet in me pudorem, pudor correctionem, correctio emendationem,

Act. 1.

1. Cor. 3.

Facere & docere.

tionem, vt quod prius non feci, saltem postquàm prædicauerim, facere incipiam. Et quid est fratres quod ait Euangelista. Quare fecit sermonem de omnibus quę cœpit Iesus facere & docere Et quis hoc possit, præsertim cùm dicat Ioannes Euangelista, quod si opera Christi per singula scribantur, non arbitror mundum capere qui scribendi sunt libros. Sed puto fratres, quia cùm ait omnibus, non ad singula generum, sed ad genera singulorum referendum est. Etsi enim nō de omnibus omnia saltem de omnibus aliqua scribere potuit. Scripsit quippè de operibus, de prædicationibus, de itineribus, de passionibus Christi, & de cæteris quæ necessaria erant humanæ saluti. In quo terminauerit primum sermonem, ostendit cùm dicit: *Vsque in diem qua præcipiens Apostolis.* Et quid pręcipiens? Quod Apostoli post eius ascensionem facere deberent. Quod verò ait: *per Spiritum sanctum*: ad vtrumque, siuę Apostolorum electionem, siue ad eius ascēsionem referri potest. Vtraque enim per Spiritum sanctum impleta est.

Ioan. vlt.

Sequitur pars secunda, in qua Lucas prædicta recapitulat, dicens: *Quibus & præbuit seipsum viuum.* Qui sunt illi? Illi soli quos elegit. Nam alii non fuerunt digni, quibus Dominus se rediuiuum exhiberet: Præbuit autem seipsum rediuiuūm diuina potestate, quam cum Patre & Spiritu sancto habet communem. Iuxta quod ipse prædixerat: Potestatem habeo ponendi animam meam, & iterum sumendi eam: Qua potestate omnes defunctos exhibebit rediuiuos, post passionem suam propriam, & omnibus aliis dissimilem. Ipse enim solus nostra peccata, non sua tulit super lignum. *Per dies quadraginta apparēs eis.* Quare fratres charissimi, Christus non statum post resurrectionem, sed post multos dies ascendere voluit in cœlum? Vt per frequentem apparitionem, fidem resurrectionis in Apostolis confirmaret. Et quare post quadraginta dies? Vt discipulos, quos per quadraginta horas mortuus mœstificauerat, per totidem dies rediuiuus lætificaret, iuxta quod eis promiserat, quod tristitia eorū verteretur in gaudium. Simul etiam vt per Sacramentum quadragenarii, qui ex decē per quatuor multiplicatus perficitur, impletionem decalogi per Euāgelium in eis se perfecturum signi-

Ioan. 10.
1. Pet. 3.
Ioan. 16.

significaret. Apparuit autem in multis argumentis. Argumentum est ratio rei dubiæ faciens fidem. In multis verò argumentis apparuit, quoniã multis probationibus fidem suæ resurrectionis in eis cõfirmauit. In hoc videlicet quod se obtulit ad videndum, ad audiendum, ad contrectandũ: quod iuit & rediit inter eos, quod loquutus est, quod comedit & bibit. Vnde Ioannes & audacter & apertè loquitur. Quod fuit, inquit, ab initio: quod vidimus & audiuimus, & manus nostræ contrectauerunt. Et quæ fratres, mei, quæ resurrectionis ambiguitas post tanta probationum argumenta in cordibus discipulorum potuit remanere? Ad hoc etiam facit quod subditur: *Et loquens de regno Dei.* Sicut enim semper ante passionem suam de regno Dei loqui consueuerat: ita & post semper de eodem loquebatur. Vnde & in similibus verbis, similique benedictione & fractione panis à duobus discipulis in Emaus agnitus est. In quo omnibus, & præcipuè illis qui in Ecclesia locum eius tenent, exemplum relinquit, vt nunquam de vanis, nunquam de otiosis, nociuisq; sermonibus, sed semper de regno Dei, & de hĩs quæ ad illud spectant, loquantur.

Argumentum quid.

1. Ioan. 1.

Luc. 24.

Sequitur pars tertia, in qua historiam dominicæ Ascensionis largius prosequitur, subdens: *Et conuescens præcepit eis, &c.* Pensemus fratres quantæ dulcedinis fuit hoc hodiernum & extremum conuiuium. Fuit quppè conuiuium charitatis, conuiuium gaudij, conuiuium eruditionis. Sicut enim aliquis paterfamiliãs peregrè profecturus, extremum conuiuium suis amicis & familiaribus conuocatis, cum eis carius celebrat, & quomodo res suas ordinare debeant, eis mandat. Ita summus Dominus dulcius & tenerius extremum conuiuiũ cum suis celebrauit, & quid agere deberẽt eis præcepit. Vnde & subditur: *Præcepit eis ab Hierosolymis ne discederẽt,* nec à loco, nec à significato discederẽt, scilicet à communitate & communione, ne discederent à visione & desiderio pacis: *sed expectarent promissionem Patris:* Quę vtique promissio & mea est: quia eam *audistis,* inquit, *per os meum.* In quo monemur & nos fratres ne à communione Ecclesiæ recedamus & pacis, si Spiritus sancti gratiã in nos aduenire desideramus.

A cõmunione Ecclesiæ non recedendum.

In diuisis enim & in inquietis cordibus non potest habitare Spiritus sanctus. Quas autem gratias per Spiritũ sanctum erant accepturi, subsequenter ostendit, emundationis scilicet virtutem, & testificandi audaciam. Et de emundatione ostẽdit, cùm subdit: *Quia Ioãnes baptizauit aqua*, subaudis sola. *Vos autem non post multos hos dies baptizabimini Spiritu sancto*, peccata scilicet vestra à vobis emundante, & ignorantiam vestrã illuminãte. Quia verò quidã Iudæi audierant eum loqui de regno Dei, & de impletione promissionis Patris: Interrogant eum, si in tempore hoc restituturus esset regnum Israël, temporale.s. & mundanum, quod adhuc expectãt Iudæi venturum: non memores, quia Dominus respõderat Pilato, regnũ suum non esse de hoc mũdo. Quorum simplicitatem Dominus
Ioan.18. redarguit dicens: *Non est vestrum nosse tempora, &c.* scilicet ventura: *vel momenta*, id est, venturas rerum mutationes: *Quæ pater posuit in sua potestate.* In quo illos manifestè damnat, qui tempora, & euentus futuros per auguria, & sortilegia, atq; diuinationes inquirũt. Hoc enim facinus est magnum, & tam in veteri quàm in nouo testamento probibitũ. Et qui hoc faciunt, duplex damnum incurrũt, & hîc deceptionẽ, & in futuro damnationẽ. Deinde secundam gratiam, quam Spiritus sanctus erat eis collaturus ostendit cùm subdit: *Sed accipietis virtutem Spiritus sancti*, ad duplicem scilicet vsum, ad vestri sanctificationem & ad signorum, miraculorumque ostensionem. Tertiam quoque gratiam subiungit cùm dicit: *Et eritis mihi testes*, bene viuendo, audacter nomen meum prædicando, mirabiliter operando, fortiter pro me moriendo. *In omni Iudæa & Samaria, & vsque ad extremum terræ.* Quasi diceret: Salutem quam operatus sum in medio terræ, prædicabitis primò domesticis, deinde vicinis, postea remotis & extremis. Vtinã fratres mei, & in nos spiritus sanctus descendens, dat nobis & peccatorum emundationem, & virtutum sanctificationem, & prędicandi fortitudinem & audaciam: vt abiecta terrena cupiditate & fortitudine, verbum Dei coram Regibus & tyrannis & iniquis constanter prædicemus. *Et cùm hoc dixisset*, subaudi, & eduxisset eos in montem Oliueti. Ob hoc quippè fratres,

fratres, hodie solennis processio rectè fit ad memoriam illius processionis, quam hodie redemptor noster in mõtem Oliueti fecit: Qui discipulis suis chara pacis oscula relinquens, & eis benedicens: *videntibus illis eleuatus est*, vt visam eius ascẽsionem testificari possent. Sed à quo eleuatus est? Nunquid fratres mei Dominus tanquã impotens, auxilio indigebat alieno, quo eleuaretur, sicut Enoch, qui legitur translatus: Et sicut Helias, qui legitur curru transportatus? minimè. Illi enim tanquam puri homines, nec etiam per cœlum aërium in paradisum terrenam, per se transire poterant. Sed redemptor noster tanquam verus Deus, se in cœlum empireum, sua eleuauit potentia. Eleuatus est igitur ipse homo, à se Deo. *Et nubes suscepit eum ab oculis eorum*. Porrò hæc nubes tulit ei non adiutoriũ, sed ministerium. Elementa quippè suo creatori famulantur. Marmor montis vnde Dominus ascendit, seruat vsque hodie vestigia pedum eius tanquam ceræ impressa. Quod vt pauimentum, ferrum non finit sibi apponi, sed repellit. Nubes, id est, aër condensatus, tanquam baiulus eum suscepit. Cœli cœlorum tanquam Dominum eum susceperunt. Rationalia animalia, id est, Angeli & homines, visam sui Domini ascensionem testificantur, pariter & admirantur: Vnde & subditur. *Cùmque intuerentur in cœlum euntem illum, &c.* Quæ causa fratres mei extitit, quod discipuli tam attentè Dominum contemplabantur ascendentem? Multiplex: Amor, tristitia, gaudium, admiratio, desiderium, spes. Amor, quia quantum possumus amata concupiscimus. Sicut enim amici amicum transfretantem, quamdiu possunt, de specula prospiciunt: & quando amicum videre non possunt, prospiciunt nauem. Ita discipuli amantissimum Dominum ascendentem contemplati sunt, quamdiu potuerunt. Et quando ipsum iam non poterant contemplari, contemplabantur nubem; Et quando nec iam nubem poterant contemplari, contemplabantur viam. Tristitia, quoniam de eius corporali recessu, quem adeò diligebant, non poterant non contristari. Gaudium, quoniam de glorificatione & exaltatione eius, quem adeò diligebant, ineffabiliter gaudebant. Admiratio, quoniam supra modum

Quare fit processio in die Ascensionis.

admirabantur humanā naturam primò sic humillimam, modò super omnes cœlos sic sublimatā. Desideriū, quoniam desiderabant eū toto affectu subsequi, & si corpore in terra retinebantur, tamen cum mente in cœlum sequebantur, & cum eo in cœlo simul habitabāt, Spes, quoniā sperabant quo suum & summum caput præascenderat, se inferiora membra consensuros. Et dum hæc fiunt: *Ecce duo viri*, id est, angeli in specie virorum. Duo, vt in ore duorum vel trium testium staret omne verbum. *Astiterunt*, vt se comministros ostenderent. *Iuxta illos*, vt videlicet homines per ascensionem Christi iam sibi adæquatos & appropriatos, demonstrarent. Vnde & de cætero se ab hominibus nō permittunt adorari, *qui & dixerūt: Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum?* quasi stupidi & per excessum in cœlum raptis? viri autem vocantur, quoniam virtutibus viriles erant. Galilæi dicuntur, quoniam spe & desiderio ad cœlum transmigrabant. Stantes verò erant. Quoniam ad sequendum Dominum suū mente iam parati erant: *Quid statis aspicientes in cœlum?* Hęc interrogatio non est inquirentis vel increpātis, sed potius erudientis, hoc est quod sequitur. *Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum.* Quasi dicat, non expectetis nūc eum rediturum vel nunquam. Veniet eum non in præsentiarum, sed in fine ad iudicium. *Veniet* autem sic, *quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum*, id est, ita apertè, ita gloriosè, ita cum nubibus, ita cum ministerio angelorum, ita vobis dulcis & lætus. Quem vt nos quoque cum ipsis læti & securi videre mereamur: simus interim sicut & ipsi viri spiritualibus virtutibus, simus Galilæi, spe & desiderio ad cœlestia transmigrantes, simus stantes & parati ad eum sequendum. Simus quoque aspicientes in cœlum plus oculis mentis quàm corporis, terrena omnia despicientes, omnem sordem euitantes, mente tota iam cum Christo in cœlestibus habitātes. Appropriemus quā tum possumus mente ad eum, vita & desiderio atq; operibus: Vt tandem læti ad eum contendamus ipso duce, qui hodierna die ascendens in cœlum, sedet ad dexteram Patris, cum eo & Spiritu sancto viuens & regnans in æternum. Amen.

Viri Galilæi.

IN ASCENSIONE DOMINI.

Nouisſimè recumbentibus vndecim diſcipulis, apparuit illis Ieſus. Hiſtoriam Dominicæ Aſcenſionis, fratres chariſſimi, quæ die celebrata eſt hodierna, exponit in prę libata lectione Marcus Euangeliſta. Diſtinguitur autem lectio illa capitulis ſex. Primò Dominus apparet diſcipulis ſuis: Secundò eos increpat: Tertiò eos inſtruit: Quartò opem promittit: Quintò in cœlum aſcendit: Sextò, oſtenduntur diſcipuli Domino paruiſſe, ipſo cooperante. Deſcribit igitur primùm Euangeliſta Dominum apparuiſſe, cùm dicit: *Nouisſimè recumbentibus, &c.* Porrò nouiſſimè, id eſt, quadraginta dierum, nouiſſimo die, id eſt hodierno, Dominus aparuit vndecim diſcipulis ſuis recumbentibus cum beata virgine, cæteriſque ſimul cum eis conuerſantibus. Nec ſolùm eis apparuit, ſed etiam teſte alio Euangeliſta, cum eis manducat. Sed quare fratres mei, Dominus mox in cœlum aſcenſurus, cùm non indigeret, manducauit? Ob tres cauſas. Vt per comeſtionem veritatem carnis ſuæ, quam in cœlo ſublimaturus erat, demonſtraret. Vt mox receſſurus dilectis ſuis deſideratam ſuæ præſentiæ copiam, in extremo largius exhiberet, vt charitatis dulcediniſque ſuæ memoriam in ſuorum pectoribus per extremi familiaritatem conuiuij arctius infigeret. Penſemus ergo fratres, quantæ pietatis, quantæque dulcedinis fuerit iſtud extremũ cõuiuium hodiernum. Quemadmodum namque aliquis paterfamiliàs peregrè profecturus, ſuiſque vale facturus, ſuos amicos & familiares conuocat: cum eis extremum cõuiuium celebrat, eis maiorem in fine dilectionem demonſtrat, eumde rebus ſuis ordinat. Ita facit hodie Dominus & redemptor noſter in cœlum aſcenſurus cum chara matre, chariſque diſcipulis ſuis extremum conuiuium celebrauit, eis maiorem in fine dilectionem exhibuit. Quid poſt aſcenſonem ſuã agere deberent, pręcepit, vt ſequentia demonſtrant.

Mar.16.

Luc.14.

Quare Chriſtus in cœlum aſcenſurus manducauit.

Sequitur pars ſecũda, cùm ſubditur: *Exprobrauit illis incredulitatem illorum & duritiam cordis: Quia his qui viderant eum reſurrexiſſe à mortuis, non crediderant.* Exprobrare eſt vitiũ alicui improperare. Porrò improperãt

Exprobrare quid.

quidam palam alicui, quem non diligunt, vitium suum, causa odij & diffamationis, quod non bonum, imò maximum malum est. Cæterum qui Domini vult exemplum sequi, exprobret peccatori vitium suum familiariter, sola charitatis, correctionisque causa. Exprobratio namque palàm facta, quoniam non ex fonte charitatis, sed odij videtur manare, peccatorem non emendare solet, sed potius prouocare. Sed exprobratio seorsum facta, quia de bono zelo procedere videtur, peccatoré nobis amicat & emendat. Sanè non omnis qui aliquid non credit, incredulus est: sed ille verò nomine incredulus dici potest, qui non credit quod credere debet, præsertim cùm sufficiens testimonium habeat, cui iure fidem debeat adhibere. Quales fuère quidam discipulorum, qui Dominum verè resurrexisse non credebant, licèt alij discipuli, qui Dominum iam rediuiuum viderant, tractauerant, & cum eo manducauerant & biberant, eis Dominicę resurrectionis sufficiens testimonium ferrent. Tales quoque sunt vsque hodie miseri Iudæi, qui nec propter suorũ Prophetarum, nec propter Apostolorum & Euangelistarum, nec propter signorum, miraculorumque testimonia, Dominicam credere volunt resurrectionem. Nascitur autem talis incredulitas ex cordis duritia, quod nulli credere vult nisi sibi, putans omnes præter se aut deceptos aut falsos esse. Sed fratres mei, sicut stulta credulitas est cuilibet credere: ita praua incredulitas est nulli credere. Vnde Ioannes, Nolite, inquit, omni spiritui credere, sed probate spiritus an ex Deo sint, quasi diceret: Postquã probaueritis quòd spiritus ex Deo sint, eis fidem adhibete. Sed fratres mei, quare Dominus electos discipulos suos permisit de sua resurrectione tamdiu dubitare? Non hæc frustrà, sed prouida & vtili nobis hæc permisit dispensatione. Plus nobis quippè profuerunt illi qui tardè & vix crediderunt, quàm illi qui statim crediderunt. Creduli nempè facilè credunt, etiam rei nondum probatæ. Increduli verò econtra, rei multis modis probatæ vix credere volunt. Quis ergo non credat, quod etiam increduli non credere non potuerunt? Quis non credat quod Thomas incredulus, visu propriori, & attrectatu manus diligenti credere compulsus

Incredulitas nascitur ex cordis duritia.

1. Ioan. 4.

Quare dominus electos discipulos permisit de sua resurrectione dubitare.

Creduli.

Increduli.

pulsus est? Quis non credat, quod Paulus incredulus & fidei persequutor, à Domino sibi loquente prostratus, excæcatus, & pòst ab eodem reilluminatus credere coactus est? Credamus ergo fratres, absque dubitatione, quod etiam increduli crediderunt, & agamus Deo gratias, qui ideò discipulos suos dubitare voluit, ne nos dubitaremus: ideò eos ad tempus incredulos esse voluit, ne nos increduli essemus. *Act.9.*

Sequitur pars tertia, in qua Dominus discipulos suos, quid post ascensionem suam agere debeant, instruit, dicens: *Ite in orbem vniuersum, & prædicate Euangelium omni creaturæ, &c.* Discipuli prius à Domino electi & edocti, pòst ad prædicandum missi sunt. In quo confunduntur illi, qui antequam doceantur, docere & prædicare præsumunt, antequam sint discipuli, fiunt magistri. Confunduntur quoque & illi, qui nec vocati, nec missi, sua auctoritate magistrare & prædicare præsumunt, non attendentes quod ait Apostolus: Quomodo prædicabunt, nisi mittantur? *Ite*, inquit, *in orbem vniuersum.* Ecce fratres, quàm magnus ager, quàm paucis colonis traditur ad colendum. Et reuera Dominus alibi dicit: Messis quidem multa, operarij autem pauci. Propterea prohibetur eis, ne aliquid ferant in via, & ne aliquem salutent: vt videlicet expeditè & sine cunctatione proficiscantur, & iniunctæ prædicationis officium festinanter prosequantur. Sed & in hoc nobis sequacibus prædicatoribus proponitur exemplum, ne nos oneribus secularium negotiorum oneremus: ne fabulationibus & vaniloquiis tempus consumamus, sed expeditè & festinanter officio prædicationis insistamus. *Prædicate*, inquit, *Euangelium*, non aliam doctrinam. In quo confunduntur illi, qui omissa Euangelica doctrina, ex se & aliena noua præsumunt populis prædicare: cùm dicat Dominus per Prophetam: Annuntiabis eis ex me. *Omni creaturæ*, id est, homini, propter quē omnis creatura facta est, in quo omnis creatura per naturarū participationē cōtenta est. Habet enim esse cum lapidibus, viuere cum arboribus, sentire cum pecudibus, discernere cum Angelis. Itaque fratres, quoniam propter excellentiā omnis creatura vocamur: Dominum quod *Rom.10.* *Luc.10.* *Ephe.2.*

quod ex natura super creauras habemus moribus vendicemus, dominemur rebus temporalibus per rectũ vsum, rectamque dispensationem: non subdamus nos turpiter illis, vt quidam faciunt, per cupiditatem & auaritiam: de
Psal.48. cuiusmodi scriptum est: Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus & similis factus est illis. Quam autem acquiescentes prędicationi vtilitatem consequantur, ostenditur cùm subiungitur: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit.* At dicit aliquis: Ego credo & baptizatus sum, ergo saluus ero. Verum frater, dicis: si tenes pactum quod in baptismo pepigisti. In baptismo quippè promisisti te abrenuntiaturum diabolo, pompis, & operibus eius. Si autem ad opera diaboli relapsus es, pactum fregisti, & fides & baptismus
Eccle.34. tibi inutilis factus est. Scriptum est enim: Qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit illum, quid prodest ei lauatio
Iacob.2. eius? Fides quoq;, reste Iacobo, sine operibus mortua est.
Tit.1. Paulus etiam de credentibus & opera fidei non facientibus, ait: Confitentur verbis se nosse Deum, factis autẽ negant. Itaque fratres mei, si verè creditis, & pactum baptismi inuiolatũ tenetis, proculdubiò salui eritis. Si autẽ baptismi, fideique pactum rupistis, festinate fratres, festinate per lachrymas pœnitẽtię illud quamocius renouare, quoniam diuina misericordia, nec etiam illis salutem denegabit, qui post lapsum per veram pœnitentiam resurgunt. Quid verò non acquiescentes prædicationi consequatur, ostenditur, cùm subditur: *Qui verò non crediderit, condemnabitur.* Non autem ait, qui non crediderit, nec baptizatus fuerit. Quoniam sine fide, nec baptismus, nec opera prosunt. Tria ergo fratres mei, sunt ad habendum, nobis adultis necessaria, fides, baptismus, & opera. Quorum vnum sine reliquis nihil potest valere nobis.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus promittit prædicationem discipulorum se per signa confirmaturum, dicens: *Signa autem eos qui crediderint, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia eiicient*, ab obsessis scilicet
Act.2. corporibus. *Linguis loquentur nouis*, id est, variis, & inauditis: de quibus in actibus Apostolorum legimus: Nónne omnes isti qui loquuntur Galilæi sunt? Et quomodo nos

audi-

audiuimus vnusquisque linguam suã in qua nati sumus? Parthi & Medi, &c. *Serpentes tollent.* Sicut legimus de beato Hilario, quòd eo viso serpentes in fugam conuersi sunt, non tolerantes eius aspectum. *Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit.* Sicut legimus de B. Ioanne Euangelista, qui venenum quo alij extincti erant, bibit: & non solùm illæsus mansit, sed etiam extinctos suscitauit. *Super ægros manus imponent, & bene habebunt.* Sicut legimus de B. Petro, qui non solũ tactu, sed etiam vmbra sua infirmos sanauit. Sed nunquid fratres mei, nos qui nũc hæc signa nõ facimus fideles non sumus? aut si fideles sumus, quare hæc signa non facimus? Quoniam signa & prodigia propter incredulos data sunt, vt per ea ad fidem adducerentur. Teste Doctore gentium, quoniam linguæ datæ sunt in signum non fidelibus, sed infidelibus. Quoniã igitur in primitiua Ecclesia necessaria erant miracula, operabatur Dominus multa miracula, etiam per quosdam solo nomine Christianos, Quibus in fine dicẽtibus: Nónne in nomine tuo dæmonia eiecimus, multasque virtutes fecimus? dicturus est Dominus, nescio vos. Nunc verò quoniam fides per vniuersum mundum excreuit, quoniam signa inter fideles non sunt necessaria, multi sunt, qui corã Deo interioribus coruscant virtutibus, & tamen exterius miracula non operantur. Plantas quippè nouellas irrigamus, eisque adultis cessamus. Sic nouellã Ecclesiã miracula nutrierũt, ea confirmata cessauerunt. Cęterũ fratres, licèt exteriora signa nunc non operemur, tamen opitulãte Deo, spirituales virtutes, quę hìc nõ tantã habẽt gloriam, & ideò maioris sunt meriti, possumus operari. In nomine quippè Christi spiritualiter dęmonia eiicimus, si orationibus, correctionibus, atq; exhortationibus, peccatorẽ à dominio diaboli & peccati liberamus, & Deo lucrificamus. Linguis loquimur nouis, si vetustate mendacij, detractationis, adulationis, vaniloquij, cæterorũq; vitiorũ exuta, nouis & puris laudib⁹, Deũ laudamus, & sanctis, nouisq; sermonib⁹ impios corripimus & docemus. Serpẽtes tollimus, si quantũ possimus, malitiã serpentinã à cordib⁹ malitiosorũ, increpationibus, minis, & promissis, eliminamus: vel certè ne noceãt aliis, repulsamus. Mortiferũ bibimus,

D. Hilarius.
D. Ioãnes.

In primitiua ecclesia necessaria erant miracula.

& nobis non nocet, cùm audientes detractionem & malitiam, nequaquam acquiescimus, sed potius repellimus & increpamus. Super ægros manus imponimus, & bene habent, cũ nobis super infirmos animos & dolentes, manum consilij & auxilij adhibentibus, conualescunt & confortantur. Huiusmodi virtutes, fratres charissimi, æmulemur, & habere cupiamus, quæ sanctitatẽ efficiunt potius quàm exteriora miracula, quæ sanctitatem non efficiunt,
Mat.11. sed tantùm ostendunt. Ioannes quippè Baptista, quo maior, teste Domino, de muliere non surrexit, testantibus Iudæis, nullum signũ fecit, qui tamen nulla virtute caruit.

Sequitur pars quinta, cùm subiungitur: *Et Dominus quidem Iesus postquam loquutus est eis*: subaudis, & eos eduxit in montem Oliueti, eisque osculum pacis & benedictionẽ dedit. *Assumptus est in cœlum*, non auxilio alieno (vt Enoch & Elias) sed ipse homo à se Deo assumptus est. Nec in cœlo tantùm aëreo, vt Enoch & Elias, sed potius in cœlum, imò super cœlos, super Cherubin & Seraphin, superque omnem creaturam. Vnde Propheta: Psal-
Psal.67. lite, inquit, Domino qui ascendit super cœlos cœlorum ad Orientem. Super enim cœlos cęlorũ Dominus ascendit, qui omnem altitudinem sibi subiecit. Ad Orientẽ verò ascendit, qui ad illam æternam & inaccessibilem lucẽ, de qua omne lumen oritur, hodie corporaliter venit. *Et sedet*, inquit, *à dextris Dei*. Sedere fratres mei, quiescentis, regnantis, & iudicantis est. Bene ergo Redemptor noster post passionem, ascẽsionemq́ue suam sedere describitur: quoniam post laborem requiescit, post prælium regnat: postquã iudicatus ęst, iudicat. In quo fratres, nobis exemplum proponitur, quoniam si hìc ad imitationẽ Redemptoris nostri laboramus & patimur, cum eo requiescemus, si ad imitationem eius cõtra diabolum pugnamus, cum eo regnabimus: si ad imitationem eius hic iudicamur, cum eo iudicabimus. Vnde ipse ait: Qui mihi mini-
Ioan.12. strat, me sequatur, & vbi sum ego, illic & minister meus erit. Simus ergo fratres, participes laboris, si volumus esse participes honoris. Simus consortes pœnę, si volumus esse cõsortes gloriæ Sed quare fratres, Stephanus post ascẽ-
Act.7. tionem videt filium hominis stantẽ à Dextris Dei? Quoniam

niam Stephanus erat in certamine pro nomine eius, & ideo videt eum stantem tanquã paratum sibi adiutorem. Nos quoq; fratres mei, si pro eius nomine certauerimus quamuis ipse iam regnans sedeat: sentiemus tamen eum stantem, id est paratum nobis ferre opem. Rursus quare describitur Dominus noster Iesus Christus sedere à dextris Dei, cùm Deus pater nec dextram habeat, nec sinistram? Sed nomine dextræ, æternæ beatitudinis gloria figuratur. Vnde Dominus dicit se oues in iudicio ad dextrã constituturum. Itaque Redemptor noster à dextris Dei dicitur sedere, quoniam regnat in patris gloria & maiestate. Per sessionem quoque dextræ, æqualitatem solemus intelligere. Illum enim quem ad dextram nostram sedere facimus, quasi honore nobis adæquamus. Christus ergo rectè dicitur ad dextram Patris sedere, quoniam cum eo regnat in gloria & maiestatis ęqualitate. Vt ergo nos hortatur Psalmista: Psallamus Domino qui ascẽdit super coelos cęlorum ad Orientem. Psallamus, inquam, Domino, non mundo, non vanitati seculari, quorum gaudium vertetur in mœrorem: sed Domino, qui sicut nõ sibi, sed nobis natus & passus est, ita & nobis resurrexit, & nobis super cœlos ascendit. Gaudeamus fratres, quoniam natura nostra, cui dictum erat. Terra es, & in terram reuerteris: hodie super omnem cœlorum altitudinem est exaltata, & ad dexteram Dei patris collocata. Gaudeamus, inquam, quoniam qui in cœlo Iudex sedet, naturæ particeps, nosterque aduocatus est. Gaudeamus quoniam Angeli, iam nõ vt olim, nos homines aspernãtur, sed potius venerantur, quorum naturæ super se sublimatæ, famulantur. Gaudeamus quoniam aditum regni cœlestis Christus nobis reserauit: quem si verè dilexerimus, proculdubiò quò ipse nos præcessit, perueniemus. Mat.25. Psal.67. Gen.3.

Sequitur pars sexta, in qua discipuli describũtur Domino paruisse, cùm subiungitur: *Illi autem profecti prædicauerunt vbique.* Quoniã vt prædictũ erat de eis: In omnẽ terrã exiuit sonus eorũ, & in fines orbis terrę verba eorũ. Sed nunquid fratres, hoc ex se potuerunt? Audi sequẽtia; *Domino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis.* Dominus quippè, qui discipulis ire & prędicare Psal.18.

iussit, ipse eis & velle & facere dedit. Ipse eis prædicãtibus verbum ministrauit, ipse prædicationem eorũ, virtutibus & miraculis confirmauit. Ipse animos auditorum præparauit, & ad credendum inclinauit. Iuxta quod ipse dixerat

Ioan.15. eis: Sine me nihil potestis facere. Quod planè contra illos est, qui quod acutè sapiunt, quod persuasibiliter perorãt, quod fortiter agunt, naturali ingenio & eloquentiæ, viribusque propriis potius quã Deo ascribunt, qua si dicerẽt:

Psal.11. Linguam nostram magnificabimus, labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? Cùm è contrario clamet

Rom.9. Paulus: Non est volentis velle, neque currẽtis currere, sed miserentis Dei. Ipse quippè primò bonam voluntatem operatur in nobis sine nobis: posteà bonum opus cooperatur nobiscum, quod per misericordiam suam remunerabit in nobis, ac si ex nobis solis processisset. Vtinam fratres mei, ipse qui misit me hodie ad prædicandum vobis, cooperetur mecum, dans sermonem rectum & bene sonantem in os meum. Dans & vobis cor docile ad intelligendum: Confirmetque sermonem meum, vt quod prędicaui vobis, & in me confirmetur moribus & factis, & in vobis signis compunctionis & emendationis, quatenus ad illa gaudia sempiterna cõscendere mereamur, quo ascendit hodierna die Dominus noster Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA I. POST ASCENS.

1.Pet.4. E*Stote prudentes, & vigilate in orationibus, &c.* Hac in in lectione fratres charissimi, intendit Apostolus Petrus nos instruere in moribus. Hortatur quippè nos ad quinque, ad prudentiam, ad orationem, ad charitatem, ad opera misericordiæ, ad referendum semper ad Dominum quodcunque facimus bonum. Hortans igitur primò nos ad prudentiam, ait: *Estote prudentes*. Prudentia enim omnium virtutum dux & præuia est Sicut nãque aliquis sine

Prudentia quid. luce errat & non pergit, ita sine sapientia quilibet errare, nec rectè pergere potest. Vnde & in lege pręcipitur, vt nul-

Tres prudentiæ partes. lum sacrificium sine sale sapientiæ offeratur. Est autẽ prudentia virtus, vnamquamque rem verissima æstimatione pensans. Huius tres sunt partes. Prima nõ solũ inter bonũ

&

& malum, sed etiam inter bonum & melius, & inter malum & peius, sapienter discernit. Secunda discretū sapiēter eligit. Tertia electum sapiēter acquirit. Prima itaque pars prudentiæ docet nos fratres charissimi, quid sit modicum bonum, & quid maius, & quid optimū: & quid modicum malum & quid peius, & pessimum. Porrò modicum bonum sunt diuitiæ, honores, potentiæ & quæcunque à nobis temporaliter possidentur. Et bonū quidem sunt, quoniam à Deo, qui non nisi bona facit, creata & data sunt. Modicum verò sunt, quoniam etiam à malis habentur, & malè eis vtentibus, malæ fiunt. Maius verò bonum sunt, virtutes & Spiritussancti dona, quoniam non nisi à bonis habentur, & per ea ad summum bonum itur. Optimum bonum est æterna beatitudo, quæ Deus est. Econtrariò verò modicum malum sunt, miseriæ indigentiæ, afflictiones que temporales. Et malum quidem dicūtur, id est, pœnæ pro malis inflictæ. Modicum verò malum sunt, quoniam etiā bonis hîc infliguntur: quibus bene vtētibus bonæ fiunt. Peius verò malum, sunt vitia & peccata, quæ habentes malos efficiūt, & eos ad pessimum, summumque malum pertrahunt. Pessimum, summumque malum, est æterna damnatio. Itaque fratres mei summum bonum & æternam beatitudinem quæ Deus est, super omnibus & præ omnibus appetere debemus: & pòst, virtutes & dona Spiritus sancti, quæ ad illud nos ducunt, magis appetendæ sunt. Econtrariò verò etiam damnationem præ omnibus euitare debemus: & pòst magis vitia & peccata fugienda sunt, quæ ad illam nos trahunt. Modicum verò bonum, modicumque malum, id est, temporales abundantias, vel penurias, prosperitates, vel aduersitates, quia bene vtentibus, bonæ fiunt: & malè vtentibus, malæ fiūt, nec multum appetere, nec multum fugere debemus, sed magis in voluntate Dei ponere: vt tribuat nobis quod magis nouit nobis expedire. Quoniam sunt qui non nisi per prospera saluarentur. Et sunt qui non nisi per aduersa saluarentur. Ita nos instruit prima pars prudentiæ. Cui contraria est illa stultitia, quæ malum à bono nō discernit, sed potius vel malum pro bono sumit, vel bonum pro malo, in illam incidens maledictionem: Væ eis qui dicunt Esa. 5.

dicunt malum bonum, & bonum malum: Vel minus bonum pro maiore bono, vel minus malum, habet pro maiore malo. Qua stultia, vnde magis dolendum est, laborant hodie plures, plus paupertates & afflictiones mundanas, quàm vitia & peccata, vel æternam damnationem fugientes, plusq; diuitias, honores, & gloriolas mundanas, quàm virtutes, quamq; æternam beatitudinem appetentes. Itaq; pro bonis temporalibus, spiritualia & æterna bona cōtemnunt: Vocantes illum sapientem, qui temporalia bona quacunq; arte, quacunq; fraude, quacunque abominatione, nouit aggregare. Sed profectò talis sapientia,
Esa. 24. stultitia est apud Deum. Vnde Dominus: Perdam, inquit,
1. cor 1. sapientiam sapientum: & prudentiam prudentium reprobabo.
Psa. 48. Quomodo? Quoniam relinquent alienis diuitias suas, & sepulchra eorum domus illorum in æternum. Secunda verò pars prudentiæ est, postquam sapienter discre uerit, sapienter eligere. Nihil enim prodest sapienter inter bonum & malum, & minus, maiusque bonū discernere, nisi eligas quod magis eligēdum est. Quod planè contra nos est Magistros & Pastores plebiū: qui cùm bene inter bonum & malū, interque minora & maiora bona vel mala discernamus, & alios quid eligere debeant, doceamus, ipsi tamen scienter deterius eligimus, festinantes plus ditari quam iustificari, plus honorari apud seculum, quàm apud Deum. Sed quid talibus continget? descendent in infernum viuentes, id est, scientes. Quia scilicet maiori bono spreto, deterius sibi elegerunt. Tertia pars prudentiæ est, electum bonum sapienter acquirere. Electum autem bonum sapienter acquirit, qui quam expeditius, quàm facilius potest, ad illud habendum tēdit. Quod fratres mei, contra quosdam nostrûm est, qui quum tendere ad summum bonum elegerimus, non tamē expeditè ad illud tendimus, sed curis secularium negotiorum & cupiditatum nos retardamus: Non attendentes quomodo qui in agone contendit, ab omnibus se abstinet. Vnde & cum Mose à Ietro, id est, à quolibet seculari reprehendimur, quod diuinis rebus contemptis stulto labore secularium consumamur. Vnde fratres mei, acquiescamus consilio gentilis, & eligamus aliquos procuratores, qui pro nobis portent
1. Cor. 9.

tent

tent onus curarum fecularium, vt nos liberius intendamus in his quæ funt ad Deum. Secundò nos hortatur ad orationem, cùm fubdit: *Et vigilate in orationibus*. Quod enim per prudentiam fequi vel vitare elegimus, hoc præcipuè per orationem impetramus. Per orationem quippè, & infultus dæmonũ vel vitiorum & fugamus, & virtutes, donaque Spiritus fancti, ęternamque beatitudinem impetramus. Cæterùm, quoniam dæmones, qui nunquam dormiunt, fed femper funt vigiles in infidiando, nos quantum poffimus, femper fimus vigiles in orando: iuxta quod Apoftolus alibi monet: Vigilate, inquit, in orationibus, quia aduerfarius vefter diabolus tanquam leo rugiens, circuit quærens quem deuoret. Quoniam verò per orationem præcipuè diabolus expugnatur: hinc eft quòd orantem quantum valet impedire conatur. *1.Pet.5.*
Immittit igitur quantum valet, oranti pigritiam, fomnolentiam, alienas, vanafque cogitationes. At nos contra, vt monet Apoftolus: Vigilemus, & immiffiones eius malas, quantum poffimus, repellamus. Iuxta quod legitur de Abraham: Defcenderunt volucres cœli fuper facrificia, & abigebat eas Abraham. Tunc autem fratres mei, bene vigilamus in orationibus, fi non folùm corpore, fed etiam mente & operibus vigilamus. Qui verò folo corpore in oratione vigilat, & opere vel mẽte in peccato dormit, talis profectò nõ vigilare, fed potius dormire in oratione dicendus eft. Plus enim perueniunt ad aures Domini, mentes quàm voces, opera quàm verba. Itaque fratres ante oculos noftros ponamus duos, vnum videlicet iniquum, qui folo corpore vigilans orat: & alterum iuftum, qui ex cõfuetudine orãdi etiã dormiẽs orat. Dico fratres. quomodo ille vigilãs dormit in oratione, & ifte dormiẽs vigilat in oratione, qui, etfi dormiat corpore, tamen bona vita, bonumque propofitũ orant pro eo. Vidi fratres Sacerdotem quẽdam morientẽ qui cùm ad id deueniffet, vt nihil in hoc feculo intelligeret: tamen ex longa, quam viuens confueuerat confuetudine, etiam moriens diuinas laudes non ceffabat frequentare. Affuefaciamus itaque fratres mei, nos ad orandum, non fola voce, fed etiam mente & opere. Surgamus cum Pfalmifta media nocte *Pfalm.*
ad

Gen.15.

Mentes potius quàm voces requifita in oratione.

ad confitendum Domino. Septies quoque ei laudem dicamus, in matutinis laudibus, in prima, in tertia, in sexta, in nona, in vespere, in completorio : imò quicquid facimus, siue eximus domum, siue redimus, siue sedemus, siue surgimus, siue quicquid aliud facimus, semper oratione nos armemus: vt ex longa consuetudine, etiã dormientes vel morientes, non possimus non orare. Si enim non est sine peccato quod iniquus ex consuetudine etiam dormiens iurat, non est sine merito, quod iustus etiam dormiens orat. Tertiò nos hortatur Apostolus ad charitatem, cùm subdit: *Ante omnia, fratres mei, mutuam in vobismetipsis charitatem continuam habentes.* Bonum quippè quod per sapientiam eligimus, & per orationẽ postulauimus, per charitatem possidemus. Qui enim Dei charitatem habet, profectò iam Deũ habet. Quia Deus charitas est, in se essentialiter, & in nobis causaliter. Charitas quippè est dilectio, qua diligimus Deũ propter se, & nos & proximum propter Deum. Et Deum quidem fratres, propter se debemus diligere triplici de causa. Quoniam naturaliter in se est bonus, & diligendus, quoniam prior nos diligendo, meruit diligi: quoniam vtilissimũ est eum diligere. Proximum verò debemus diligere, non propter se, sed propter Deũ, quia scilicet est opus Dei, quia Deus iussit illum à nobis diligi, qui est bonus, vel vt sit bonus. In bono enim & non in malo, vel nos vel proximum diligere debemus. In malo quippè vel se vel proximum diligere, non est diligere, sed odisse. Magnam ergo discretionẽ in dilectione mali proximi debemus habere: vt videlicet eius diligamus ità naturam, quod non diligamus eius iniquitatem. Et ita odio habeamus eius iniquitatem, quod non odio habeamus eius naturam. Nam æqualiter peccat, vel qui propter naturam diligit proximi iniquitatem, vel qui propter iniquitatem odit naturam. Hanc autem charitatem debemus habere continuam. Nam sicut corpus sine spiritu nequit viuere, ita nec anima sine Dei & proximi dilectione. Veram dilectionem nulla aduersitas, nec etiam mors ipsa interrumpit. Quoniam fortis vt mors, imò plusquam mors dilectio. Et in alia vita non excidet, sed perficietur. Hanc etiam charitatem debe-

Semper orandũ.

Charitas quid.

Triplici de causa Deus diligẽdus.

Cant. 8.

debemus in nobiſmetipſis, id eſt, in intimis cordibus habere radicatam, vt ſcilicet non diligamus verbo, neque lingua, vt quidam faciunt, ſed opere & veritate. Debemus quoque eam habere ante omnia, quoniam ea habita, omnia habentur, & ea non habita, nulla habentur. Nulla enim valent ſine ea, & per eam valent omnia. Hæc eſt oleum, quod premi non poteſt, ſed omnibus ſuperfertur liquoribus. Si ergo fratres mei, omnes virtutes, vel omnes ſcientias habere non poſſumus, ſaltem charitatem habeamus, vt per eam in aliis omnes virtutes & ſcientias habituri ſimus. Quare autem charitatem habere debeamus, oſtendit, cùm ſubdit: *Quia charitas operit multitudinem peccatorum, &c.* Futurorum, ne fiant: & factorum, ne videantur ad pœnam. Per hoc quippè fratres maximè peccata nobis dimittuntur, quod nos aliis dimittimus, quod nos miſeris compatimur, quod nos aliorum onera portamus per miſericordiam. Quartò, ad opera miſericordiæ nos hortatur, cùm ſubdit: *Hoſpitales inuicem, ſine murmuratione.* Habita quippè charitas non poteſt otioſa eſſe, ſed ſe oſtendit per opera miſericordiæ. Inter opera miſericordiæ fratres, hoſpitalitas præcipua eſt. Loth enim & Abraham, & plures, tam in veteri quàm in nouo teſtamento: Patres, quoniam homines hoſpitio ſuſcipiebant Angelos, imò ipſum Deum ſuſcipere meruerunt. Hæc eſt vna de ſex operibus miſericordiç, quam Dominus in iudicio memoraturus eſt: Hoſpes eram, & ſuſcepiſtis me. Hanc præcipit Apoſtolus fieri ſine murmuratione. Qui enim hoc vel aliud opus miſericordiæ, cum murmuratione oris, vel cum rancore mentis facit, & rem & meritum perdit. Hoc contra illos qui cùm hoſpes venit, ſubmurmurant, triſtantur, vultum obnubilant, cauſantur ſibi deeſſe domus amplitudinem, lectorum & operimentorum ſufficientiam: dicunt magnam adhuc diei partem ſupereſſe, vt ita eos abire cogant. Quid dicam ecõtrariò de illis, qui hoſpites ad hoſpitium inuitant, vt eos expilant? Fures ſunt & latrones. Itaque fratres mei, ob ſolum Deum hoſpitalitati ſtudeamus. Hoſpites læti ſuſcipiamus, imò etiam more antiquorum eos quæramus & cogamus: læti eis hoc quod poſſumus,

1. Ioan. 3.

Hoſpitalitas.

Mat. 25.

exhibeamus : plus enim deuotio quàm magnitudo obsequij placet Deo. Deinde ad cætera charitatis opera nos hortatur, cùm subdit: *Vnusquisque gratiam sicut accepit, illam administrando.* Ad hoc Deus singulis singulas confert gratias, vt vnusquisque gratiam suam, non sibi soli, sed cæteris non habentibus, administret. Itaque qui habet sapientiam, eam doceat insipientes: qui habet diuitias: eis sustentet indigētes: qui habet potestatem, ea defendat impotentes: ne lucem sub modio celantes, & talentum occultantes, spolientur eis & reprobētur. *Sicut boni*, inquit, *dispensatores, multiformis gratiæ Dei.* Bonus dispensator est, non qui bona Domini sui sibi soli retineat, sed qui ea secundum Domini voluntatem erogat. Nos autem fratres, non Domini, sed dispensatores sumus rerum à Domino Deo nobis commendatarum. Si ergo res Domini non distribuamus, vt ipse precepit, filiis suis indigētibus, iure conuincimur esse fures rei dominicæ, & pauperum eius homicidæ. Hoc timeant, hæc meditentur diuites qui pauperibus inopia pereuntibus, diuitias suas nolunt erogare. Tot enim rei sunt animarum, quot à fame, cùm possent, contempserunt liberare. Quintò nos hortatur ad opus Dei dignè tractandum, cùm subdit: *Si quis loquitur quasi sermones Dei*, id est, si quis loquitur sermones Dei, loquatur eos quasi sermones Dei. Quod facit prædicator, cùm sermonē & Deo attribuit, & ad Deum refert, & dignè profert, Deo sermonem attribuit, qui si quid boni loquitur, non sibi, vt quidam faciunt, sed Deo ascribit. Ad Deum sermonem refert, qui nō ad lucrum, vel ad gloriam temporalem (vt quidam faciūt) sed ad Dei gloriam & proximorum dirigit vtilitatem. Dignè sermonem Dei profert qui non illum malo exemplo destruit, qui non illum negligenter, non pigrè, vt quidam faciunt, dicit: Sed potius verbum Dei cum bono exemplo, cum magna deuotione prædicat & strenuitate: *Si quis*, inquit, *ministrat*, subaudis minister, *tanquam ex virtute quam administrat Deus.* Quod tunc faciemus, cùm si quid bene ministramus. Deo totum attribuimus, & ad Deum referimus, & quantum valemus deuotè, sapienter, strenueque ministramus. *Vt in omnibus*, inquit, *honorificetur Deus*. Cùm enim

Luc. 11. *Matth. 25.*

Sermones Dei loqui debent prædicatores.

enim nos bonos prædicatores, bonos ministros, bonos dei filios nos exhibemus, Deus in nobis honoratur & sanctificatur: nō quod ipse sanctior sit ex nobis, sed quia nos sanctiores sumus ex eo: & hoc per Iesum Christū Dominum nostrum, cui est honor & gloria, cū Patre & Spiritu sancto per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA PRIMA
post Ascensionem.

CVm venerit Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis, qui à Patre procedit, ille testimoniū perhibebit de me. Recessurus fratres charissimi, Dominus & Redemptor noster per passionē à discipulis suis, & in cœlum ascensurus, ne se derelictos & desolatos dolerent, promitiit eis se missurum consolatorem, videlicet Spiritum sanctum. Prædicit igitur eis in hac lectione quatuor. Primò, quod mittit eis Spiritum sanctum. Secundò quid Spiritus sanctus in eis sit operaturus. Tertiò, persequutiones eis venturas demonstrat. Quartò, quare hæc prædicit, ostendit. Prædicit ergo eis primò se missurum Spiritum sanctum, cùm ait: *Cùm venerit paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis, qui à Patre procedit.* Sed nullus vestrûm fratres charissimi, cùm audit vel aduentum, vel missionem, vel descensionem Spiritussancti, localem intelligat Spiritussancti motionem. Spiritus enim sanctus cùm sit vnum cū Patre & Filio in substantia, & sicut substantialiter omnia complet, ita nec accedere, nec recedere localiter potest. Sed tunc Spiritussanctus ad nos venire vel descendere dicitur: cùm in nos donum & gratia eius mittitur, secūdùm tropum qui methonomia dicitur, quando videlicet quod est doni, ascribitur auctori. Secundùm hoc dicit Ioannes, quod septem sunt Spiritussancti missi in omnem terram: quoniam scilicet sunt septem dona eius, quæ fidelibus per orbem distribuuntur. Sed hîc considerandum est fratres charissimi, quoniam non propter quælibet dona sua dicitur Spiritus sanctus mitti. Si enim det alicui scientiam vel potentiam, vel huiusmodi, quæ etiam à malis habentur, non ideò dicitur Spiritussanctus in eum mitti. Sed propterea sola dona, quæ hominem sanctificant, vt est charitas, cōtinentia, Ioan. 15.

misericordia, & cæterę virtutes, dicitur mitti. Vnde fratres mei, desideremus & laboremus obtinere, non ea dona quæ etiam mali habent, sed illa quæ soli habent boni: & per quæ Spiritum sanctum merentur habere possessorem, quem ego, inquit, mittam vobis à Patre. Idem de eodem spiritu alibi dicit: Quē mittet Pater in nomine meo. Ex quo profectò patet, quoniā Spiritus sanctus mittitur à Patre, mittitur & à filio. Sed quod filius mittit Spiritū sanctum, non à se, sed à Patre habet. Vnde & adiūgit: *Quem ego mittā vobis à Patre.* De quo & adhuc subiūgit: *Qui à Patre procedit*, æternaliter scilicet & ineffabiliter. Vnde fratres, duplex processio Spiritussancti intelligitur. Vna, qua Spiritussanctus procedit ęternaliter à Patre & filio, vt tertia in trinitate persona, & vna cū eis substātia, qua quotidie æquè à Patre & filio procedit tēporaliter ad sanctificandum creaturam. Vocatur autem idem Spiritussanctus multis nominibus. Dicitur autē Spiritussanctus, quoniā sanctificat creaturas. Vocatur Paracletus, quoniam consolatur desolatos, medetur infirmis, consulit inconsultis, remittit reis. Vocatur quippè Spiritus veritatis, quoniam non fallit sicut diabolus, sed promissa veraciter reddit, & homines veraces facit. Veraces in peccatorum confessione, in veritatis prolatione, veraces in operis intentione. Vocatur etiam amor, concordia, benignitas: tum quoniam est connexio Patris, & Filij, tum quia in cordibus hominum amorem, concordiam, & benignitatem spirat & nutrit. Vnde fratres, propensioribus desideriis eum assiduè flagitare debemus, quatenus ille desiderabilis Spiritussanctus, nos à sordibus nostris sanctificet, veraces efficiat, amabiles, cōcordes, & benignos reddat. Secūdò, quid Spiritussanctus in discipulos operatus sit, ostendit cùm subiungit: *Ille testimonium perhibebit de me.* Tripliciter fratres, perhibet Spiritussanctus testimonium de Christo, quod ipse sit filius Dei per miraculorum & virtutum operationem, per interiorem in cordibus hominum inspirationem, per prędicationis testificationem. Aliis quippè persuasit credere Spiritussanctus in Christum per miracula & virtutes: aliis per interiorem inspirationem, aliis per exteriorem prædicationem. Testimonium quippè Spiri-

Ioan. 14.

Duplex processio Spiritus sancti.

Multis nominibus vocatur Spiritus sanctus.

Spiritus sanctus tripliciter testimonium perhibet de Christo.

Spiritusſanctus Christo perhibet methonomicè, dum hoi mines ei testimonium facit perhibere. Vnde & subdit: *Et vos testimonium perhibebitis*, ac si diceret: Vos etiam qui nunc estis timidi, me derelicto, fugientes, ad vnius ancillæ vocem me negantes, propter metum Iudæorum latitantes, ne vel vnam ob linguam Iudæórum me confiteri audentes, Spirituſancto, ſpiritu, videlicet fortitudinis vos interius roborante, omni genti, & omni lingua de me testimonium perhibebitis. Et quomodo? quatuor modis, me filium Dei prædicando, in me rectè viuẽdo, quoniam ſanctitas ministrorum, ſanctitati attestatur magistri: in nomine meo virtutes & miracula faciendo, quoniam virtus nominis attestatur auctori, propter nomen meũ patiendo, quoniam bene attestatur rei, qui propter eam non re fugit mori. Vtinam fratres mei, deſcendat & in nos Spiritus ſanctus, dans nobis audaciam & virtutem Christo testimonium perhibendi. Quod enim sine lachrymis dicere non possum, nos magistri Ecclesiæ sumus hodie timidiores, quàm rudes discipuli Christi in initio naſcentis Ecclesiæ. Dum enim propter timorem alicuius perſonę ſecularis, vel negamus, vel silemus veritatem. Christum, qui veritas est, negamus. Dum raptore pauperem rapiente; nostrum ei auxilium ſubtrahimus, quaſi Christo relicto, fugimus. Dum potente pupillum vel viduã cruciãte, nihil ei obloquimur, quaſi Christo in cruce pendente, tacemus. Dum perſequutoribus Ecclesię, per rigorem iustitiæ nos non opponimus, quaſi propter metũ Iudæorum, latitamus. *Quia*, inquit, *ab initio mecum estis*. Ac si dicat: cùm de re viſa & audita, bene possit homo testimonium perhibere, vos bene testimoniũ de me potestis ferre, quia ab initio mecum estis, quia conuictu familiari, in veritate circa me edocti. Vnde Apostoli loco Iudæ, non neophitũ elegerũt, ſed in doctrina Christi diutius informatũ, vnde Petrus: Oportet, inquit ex his qui sunt omni tempore nobiſcum, ex quo intrauit & exiuit Dominus noster Iesus Christus, testẽ reſurrectionis nobiſcum fieri vnũ ex istis. Hoc contra illos qui rudem & neophitum eligunt in magistrũ, & contra illos quoque, qui doctrinã, in cuius ſchola nutriti non fuerunt, docere præſumunt & prædicare.

In Prælatos Ecclesiæ.

Act. 1.

Tertiò prædicit eis tres venturas persequutiones, videlicet eiectionem, interfectionem, & infamiam. Eiectionem cùm ait: *Sed hæc*, inquit, *loquutus sum vobis*, id est, prædixi vobis, *vt non ideò scandalizemini, quod absque Synagogis facient vos.* Sicut enim hodie propter publica scelera aliquos excommunicamus, & ab Ecclesiæ communione eiicimus: ita Iudæi discipulos Christi, tanquam sceleratos, propter Christum à Synagogis excludebant. Interfectionem & infamiam, cùm subiũgit. *Et venit hora, vt omnis qui interficit vos, arbitretur se obsequium præstare Deo.* Ac si diceret, adeò malè opinabũtur de vobis, quoniã putabunt vos adeò esse Deo odiosos, quod in hoc quod interficient vos, arbitrabuntur officium se Deo præstare, & in hoc se ei placere. *Et hoc*, inquit, *facient, quia non nouerunt patrem neque me*: quia non nouerũt Deũ esse meum patrem, nec me nouerunt esse eius filiũ. Ac si diceret, non grauet vos, si eiiciamini à Synagogis eorum qui Deũ non nouerunt. Ne grauet vos, si interficiamini propter Deum ab ignorantibus Deum. Ne grauet vos, si contrarij Deo arbitremini ab his qui Deum nescierũt. A cõsortio enim malorum excludi, Deo cõiungi est: propter Deum interfici, viuere est, propter Deum falsam infamiam pati, laus est. Hinc fratres, exemplum consolationis sumamus, si quando mali consortium nostrum odiunt vel aspernantur, si nos ad mortem persequũtur; si de nobis bene viuẽtibus detrahunt ad mala opinantur. Hæc enim propter Christum patienter pati, est Christo testimoniũ ferre: & ita Christi Martyrẽ esse. Quartò causam subdit, quare hęc eis prædixerat: *Hæc loquutus sum*, inquit, *vobis, vt cùm venerit hora, eorum reminiscamini, quia ego dixi vobis.* Et quæ inde vtilitas? Multiplex. Vt me in omnibus veracem intelligatis: vt consolationem à me prædictam certè expectetis: vt fortiter contra aduersa vos armetis: vt ipsa aduersa fortiter sustineatis: vt in ipsis aduersis in spe consolationis exultetis. Quid hæc prædicta fuisse Apostolis profuerit, patuit quando ibant Apostoli gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Nos itaque fratres mei, suspiriis & lachrymis, Redemptorem nostrũ Iesum Christũ flagitemus,

Ob publica crimina excommunicandum.

Consolationis exemplum.

Act. 5.

temus, quatenus det nobis Spiritum sanctum, qui inspiret nobis de peccatis pœnitentiam: in prosperis temperantiam: in aduersis fortitudinem: in mœstis consolationem, inspiret nobis contemptum terrenorum, amorem cœlestium. Qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat per infinita seculorum secula. Amen.

IN DIE SANCTO PENTECOSTES.

Dum complerentur dies Pentecostes, erant omnes discipuli pariter in eodem loco, &c. Hodie fratres charissimi, aduentum Spiritus sancti in discipulos celebramus, quem quoniam prælibata lectio sufficienter explanat, conuenienter hodie in Ecclesia recitatur. Ostenduntur itaque septem in hac lectione, id est, quando, in quos, vbi, quibus signis, & quomodo Spiritus sanctus descenderit, quid in eis contulerit, & quanta admiratio inde subsecuta sit. Primum igitur nobis ostenditur, quando Spiritus sanctus in discipulos venit, cùm dicitur: *Cùm complerentur dies Pentecostes.* Porrò Spiritus sanctus bis legitur Apostolis datus. Primò ipso resurrectionis die, quando Dominus insufflauit Apostolis dicens: Accipite Spiritum sanctum. Secundò die Pentecostes, die scilicet hodierna. In die resurrectionis eis datus est ad peccatorum remissionem, vt scilicet cum resurgente resurgerent, & ipsi à peccatis, in quibus vel fugiendo, vel negando, vel diffidendo, vel dubitando ceciderant. Quinquagesima verò die datus est eis idem Spiritus sanctus ad corroborationem, & ad confirmationem, vt videlicet de cætero, in fide firmi, nulli cederent persequutioni, sed potius coram omni potestate veritatem constanter prædicarent. Vnde & in prima sancti spiritus donatione, tantum Spiritum sanctum accepisse, in hac verò etiam Spiritu sancto leguntur fuisse repleti. Similiter fratres, etiam hodie bis donatur spiritus sanctus fidelibus: primò in baptismo vel in pœnitentia, ad peccatorum remissionem. Secundò in confirmatione, ad cõfirmationem & roborationẽ. Quod bene significatur per hoc quod discipuli prius in die dominicæ resurrectionis Spiritum sanctũ accepisse, & post quinquagesima die Spiritu sancto memorãtur repleti fuisse: Quoniam nisi prius per Spiritum sanctum à peccatis nostris

Act. 2.

Spiritus sanctus bis Apostolis datus.
Ioan. 20.

Fidelibus hodie bis spiritus sanctus datur.

resurrexerimus, & vt in quadragesimam pœnitētiæ, & in decalogi adimpletionem laborauerimus: Spiritu sancto repleri non valemus. Nos ergo fratres mei, qui in tumulo peccatorum iacemus, oremus illum benignissimum Spiritum, vt nos à peccatis nostris resurgere faciat. Vos verò qui iam per spiritū sanctum à peccatis resurrexistis, & in quadragesima satisfactionis: & decalogo legis desudauistis, orate & vos illū sanctissimū Spiritū, vt vos gratiarum suarum augmento repleat, & in virtute confirmet. Secundò in quos Spiritus sanctus descenderit, ostenditur, cū dicitur: *Erant omnes discipuli*, subaudis expectantes, & Spiritum sanctum suscipere præparati, iuxta quod Dominus eis præceperat, vt à Hierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris. Expectabant autem & præparabant se ad suscipiendum Spiritum sanctum, orando & ieiunando. Quod orando, ostendit in actibus Apostolorum, dicēs: Erant, inquit, perseuerātes in oratione cum mulieribus, & Maria matre Iesu. Quod ieiunando: hinc cognoscimus quod Dominus Iudæis quærentibus, quare discipuli sui non ieiunarent respōderat, dicens: Non possunt filij sponsi lugere, quamdiu cum eis est spōsus. Venient autem dies, quādo auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt. Quicquid autem de ieiunio ciborum, certo certius est, quia ab omni vitio & peccato, ab omni mala & vana cogitatione, ab omni malo & vano verbo, quantum potuerunt, ieiunauerunt, vt Spiritum puritatis, ipsi purificati, purè suscipere mererentur. Nos quoque fratres mei, si Spiritum sanctum suscipere desideramus, operæpretium est, vt discipuli Christi simus, & in oratione & ieiunio perseueremus. Discipuli Christi sumus, si in humilitate, si in quiete, si in timore & amore disciplinam & doctrinam eius amplexamur. Nam super tales proculdubiò requiescit Spiritus sanctus. Vnde ipse per Prophetam: Super quem requiescam, nisi super humilem & quietum, & trementem verba mea? Oportet quoque vt perseueremus in oratione, non de solis labiis, sed de puro corde. Nam, vt Sapiens ait: Spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu. Oportet etiam vt ieiunemus, non à solis cibis, sed etiam à

Act. 1. Ibidem. Mat. 9. Mar. 2. Luc. 5. Sap. 1.

mala & vana cogitatione, loquutione, & operatione.
Scriptum est enim, in maleuolam animam non introibit Sapientia, & non habitabit in corpore subdito peccatis. *Ibidem.* Tertiò ostenditur vbi erant discipuli, cùm spiritus sanctus super eos venit, cùm subditur: *Pariter in eodem loco.* Minus dicit & plus significat. Erãt quippè in eodem loco, in eodem corde & amore: in eadem rerum communione.
In eodem siquidem loco erant, quia in eadem vrbe Ierusalem: in eodem monte Sion: in eodem cœnaculo sacræ scripturæ, spiritualisque refectionis. In eodẽ quoque corde & amore erãt, quoniam de eis scriptum est: multitudinis credẽtium erat cor vnum & anima vna. *Act. 4.* In eadem etiam rerum communione erãt, quoniam nõ dicebat aliquis aliquid proprium eorum quæ possidebant, sed erant eis omnia communia. Porrò eorum vniuolam cohabitationem: & communionem admiratur in spiritu Propheta dicens: Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum. *Psal. 132.* Et alibi: Deus in loco sancto suo: Deus qui inhabitare facit vnius moris in domo, id est, vnanimes. *Psal. 67.* Nullus enim locus magis sanctus, nec magis Deo propitius est, quàm sanctorum consonantia & vnanimitas animorum: quàm ipse solus per gratiam suam in sanctis congregationibus operatur. Vbi quippè pax & concordia: ibi charitas proculdubiò est & Deus. Vbi verò discordia, lis & odium est: ibi profectò malignus spiritus est. *Vbi pax, ibi charitas. Vbi discordia, ibi spiritus malignus.* Itaque fratres charissimi, si Spiritum sanctum in nos aduenire desideramus, tollamus de medio nostri, lites, discordias, inuidias, & odia. Et sicut pariter conuenimus in eadẽ Ecclesia, sicut eisdẽ Sacramentis participamus, sicut est nobis vna fides, vnum baptisma, vnus Deus & Dominus: ita sit in nobis vna voluntas, vna charitas, & vna rerum communitas. Communicẽt nobiscum pauperes corporalia bona, sicut communicant spiritualia. Communicent terrena nobiscum, sicut communicaturi sunt æterna.
Cæterùm quid dicam de quibusdã claustralibus, qui cum in eodem refectorio comedãt, in eodẽ dormitorio quiescant, in eodem choro excubent, in eadem rerum cõmunione viuant, in eodem ordine militent, tamen per inuidiam & odium à se inuicem discordant. Quid etiam de

Coniuges. coniugibus, quibus cùm sit vna mensa, vnus lectus, vna etiam secundum Apostolum, caro: tamẽ intestinũ odium gerunt atque discordiam. Certè quicunque tales sunt, non spiritum sanctum, vnde magis dolendum est, sed satanam recipiunt habitatorem. Quartò, demonstratur quibus signis Spiritus sanctus aduentum suum in discipulos demonstrauerit, cùm subiungitur. *Et factus est repentè de cœlo sonus, &c.* Porrò duobus signis aduentus Spiritussancti demõstratus est: Vnum fuit sonus de cœlo repentè factus, *tanquam aduenientis spiritus vehementis, qui repleuit totam domum vbi erant discipuli sedentes.* Sanè sonus iste conuenienter significauit aduentum spiritus sancti. Sonus quippè inuisibilis est, & inuisibiliter totus simul ad aures fertur singulorum, & vsque ad corda penetrat, & ea ad intelligendum excitat. Sic spiritussanctus inuisibilis est in sui natura, & inuisibiliter totus simul ad singulos fideles fertur, & vsque ad intima cordium penetrat, eaque ad intelligendum excitat. Qui sonus conuenienter venit de cœlo, quoniam spiritussanctus mittitur à summo Patre. Iuxta illud: Omne datum optimum & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum. *Iacob.1.* Conuenienter quoque dicitur factus repentè & tanquam aduenientis spiritus vehementis: quoniam spiritus sanctus operatus est in discipulos, & subitò & velociter, ita vt non paulatim, sed subitò & citò eos de rudibus efficeret sapientes, de tepidis feruentes, de timidis audaces: vt vnusquisque eorum dicere posset cum Psalmista: Nunc cœpi, hæc mutatio dexteræ excelsi. *Psa.76.* Potest autem hoc aduerbium, *tanquam*, ibi notare vel veritatis expressionem, quoniam sonus ille fuit significatiuus verè spiritus sancti aduenientis & vehementis, id est, à mente vehentis, & ab effectibus carnalibus alienantis. Vel potest solam notare similitudinem, quoniam sonus ille fuit tanquam spiritus, id est venti vehementis. Hoc nomen enim spiritus, & ad spiritum, & ad ventum, & ad cantum æquiuocum est, sicut apud Hebræos Ruha: & apud Græcos pneuma. Alterum verò signum fuit ignis, per linguas dispertitus, qui supra singulos eorum resedit. Vnde & subditur: *Et apparuerũt illis dispertitæ linguæ tanquã ignis: seditque*

sedítque supra singulos earum. Porrò conuenienter Spiritus sanctus per ignem significatur. Spiritus enim sanctus amor est. Vnde & Ioannes, Deus charitas est. Dominus quoque spiritum sanctum ignem vocat, dicens: Ignē veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Sicut enim sunt septem dona spiritussancti, sic & septem sunt proprietates ignis. Ignis quippè dura emollit, frigida calefacit, tenebrosa illuminat, mollia corroborat, impura examinat, sursum fertur, distributus multiplicatur. Sic & spiritussanctus dura corda emollit, per spiritum timoris: frigida calefacit, per spiritum pietatis: tenebrosa illuminat, per spiritum scientiæ: mollia corroborat, per spiritum fortitudinis: impura examinat, per spiritum consilij: sursum rapit, per spiritum intellectus: distributus locupletat, per spiritum sapientiæ. Sapientia enim nobilis possessio: distributa suscipit incrementum & auarum dedignatur possessorem; nisi publicetur, elabitur. In igne igitur spiritus sanctus super discipulos venit: quomodo præfatas ignis proprietates in eis efficit. Qui in Christum in specie columbæ venerat, quia peccatores per columbinam simplicitatem colligere descenderat. In linguis verò super eos venit, quomodo eos in omnibus linguis eloquentes fecit. Vt, videlicet per ceptam à spiritu sancto sapientiā omnibus linguis, omnibus loqui & scirent & auderent. Vtinam fratres, & in nos infimos prædicatores, spiritussanctus descendere dignetur, inspiretque sapientiam, eloquētiam & fortitudinem nobis, quatenus verbum Dei intelligamus, & intellectum ea saltē lingua, quam nouimus, eloqui constanter audiamus. Quintò demonstratur, quomodo spiritussanctus in discipulos descendisse dicatur, cùm subiungitur: *Et repleti sunt omnes spiritu sancto*, id est, gratia spiritussancti. Non enim aliter spiritussanctus descendere, venire, vel dari dicitur, nisi quia eius gratia datur secundum tropum loquendi, quo quod doni est, attribuitur donanti. Nemo igitur in his, quæ vel audita, vel visa ibi sunt, spiritussancti putet apparuisse substantiam, quoniam substantia patris & filij & spiritussancti inuisibilis, sicut omnia complet: ita nec accedere nec recedere localiter potest. Dicuntur autem nunc demum discipuli Spiri-

1. Ioan. 4. *Luc. 12.*

Septē proprietates ignis.

Spiritu sancto repleti esse: quoniam & si antè Spiritum sanctum habuisse dicantur, tamen quia meticulosi fugiebant, latebant & silebant, Spiritu sancto quasi semipleni erant. Nunc verò quoniam Spiritussancti conceptam virtutem iam cohibere intus & silere non poterant, sed more dolij musto nouo pleni eructabāt & superessundebāt, rectè Spiritu sancto repleti dicuntur. Vnde & à Iudæis postea ebrij esse dicti sunt. Sextò, quid discipuli spiritussanctus contulerit: ostenditur, cùm dicitur: *Et cœperūt loqui varijs linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis*. O quàm fratres charissimi velox magister est spiritussanctus. Non est adhibita interpretatio ad intelligendū, non consuetudo ad vsum, non tempus ad studium, Sed mirabiliter & inaudito more, Spiritu sancto operante, repentè timidi fiunt audaces: rudes, sapientes: elingues, omnilingues: timidi repentè fiunt audaces: quomodo qui modò loqui non audebant, nunc cœperūt publicè loqui: rudes, repentè fiant sapientes, quomodo qui modò (teste Domino) sine intellectu erant, nunc mysteria scripturarum & magnalia Dei intelligebāt & eloquebantur. Elingues, repentè fecit omnilingues, quomodo qui modò vna lingua Hæbræorum perfectè loqui nesciebant, nunc omni lingua perfectè loquebantur. Et horum omnium nihil ex viribus, nihil ex ingenio, nihil ex doctrina sua faciebāt, sed quid & quantum, & quomodo spiritus sanctus dabat eloqui illis. Iuxta quod Dominus noster promiserat illis: Dū
Matth.10. steteritis ante Reges & Præsides, nolite cogitare quomo-
Mar.13. do aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Pulchrè autē sicut in constructione Babel: Turre, scilicet confusionis, vna lingua in plures propter superbiam diuisa est, ita nunc in construenda Eccle-
Iac.4. sia, domo, scilicet Dei, plures linguę propter humilitatem vniuntur. Superbis quippè Deus resistit, & humilibus dat
Mat.11. gratiā Nos igitur fratres, nihil de virib', nihil de ingenio,
Luc.10. nihil de arbitrio, vel merito nostro: præsumamus, sed po-
Sap.10. tius de gratia Dei, qui mysteria sua abscondit à sapientibus & prudentibus, & reuelat ea paruulis, atque linguas infantium facit disertas. Septimò demonstratur quanta admiratio subsequuta sit magnalia Spiritus sancti, cùm

sub-

subditur: *Erant autem in Hierusalem habitantes viri religiosi ex omni natione quæ sub cœlo est*. Et ideò omnium linguarum ignari. *Facta autem voce*, linguarum scilicet variarum auditione, *cõuenit multitudo*, tanquam ad rem mirabilẽ & inauditam, & mente cõfusa est in ista re cuius causam & modum non poterant inuestigare, *quoniam audiebat vnusquisque*, diuersarũ linguarum. *Lingua sua illos loquentes. Stupebant autem omnes, & mirabantur dicẽtes: Nonne ecce omnes isti qui loquuntur*, tantum lingua & natiõe, *Galilæi sunt? Quomodo nos audiuimus*, ab eis, *vnusquisque linguã nostrã in qua nati sumus*? Parthi, & Medi, & Elamitæ, &c. *audiuimus eos loquentes*, nostris linguis, *magnalia Dei*. Quare fratres mei dedit Dominus discipulis suis loqui variis linguis? ob tres causas: ad expedimentum prędicationis: vt scilicet ad cuiuscunq; lingue populũ venirent, nõ indigerent interprete, sed statim possent prędicare: Ob signũ diuinæ virtutis: vt scilicet per hoc quod omni lingua loquerentur, eos à Deo doctos & missos esse aduerterent. Vnde Paulus: Linguæ in signum sunt non fidelibus, sed infidelibus. Ob figuram generalis conuersionis, vt videlicet per hoc significaretur, quòd non solus populus Iudęorum, sed etiam iuxta Prophetam: Omnis populus tribus & linguæ seruient ei. Vnde Paulus: Et omnis, inquit, lingua confiteatur, quia Dominus noster Christus in gloria est Dei Patris. Quem vt nos verè confiteri valeamus, oremus illum Spiritum sanctum, quatenus igne suo sancto, renes nostros & cor nostrum vrat, purget, & in bono, confirmet, illuminet & inflãmet: quatenus omnibus terrenis contemptis, ad cœlestia toto desiderio tendamus, & proximos nostros nobiscũ trahere contendamus. Per Iesum Christum, Amen.

1. Cor. 14. *Dan. 7.* *Philip. 2.*

IN DIE SANCTO PENTECOSTES.

SI *quis diligit me, sermonem meum seruabit, &c.* Quoniam hodierna Spiritus sancti aduentus solennitas fratres charissimi, nos hodie in vnum congregauit: necessarium duximus, quantulumcunque sermonem facere vobis de euangelica lectione. Distinguitur autem lectio ista capitulis quinq;. Accessurus quippè Dominus ad passionem, primò hortatur eos ad dilectionem. Secundò pro- *Ioan 14.*

 mittit

mittit eis spiritum sanctum. Tertiò dat eis pacem. Quartò consolatur eos, ne timeant. Quintò eis ostendit se innocentem propter obedientiam iam passurum. Primum igitur ad dilectionem exēplo & præcepto Discipulis commendatam hic hortatur, ostendens quid vera dilectio faciat, & ad quid perducat. Quid faciat ostendit, cùm dicit: *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit.* Effectus veræ dilectionis, est obseruantia mandatorum Dei. Itaque fratres, si verè Deum diligimus, mandata eius obseruamus. Si verò mandata eius non obseruamus, patet quia eum non verè diligimus. Nemo ex vobis fratres se decipiat. Se enim decipit, qui dicens se diligere Deum, mandata eius non custodit. Vnde idem Ioannes: Si quis, inquit, dicit se diligere Deum, & mandata eius non custodit, mendax est. Nemo de impossibilitate sua se excuset. Dicit enim aliquis: Infirmus & imbecillis naturæ sum, & mandata eius grauia & ardua. Et quidem Deum diligo, sed arduitatem mandatorum eius portare non valeo. Nequeo enim propriæ voluntati, nequeo carni meæ, nequeo mundo penitus abrenuntiare. Sed qui hæc dicit, dupliciter peccat: tum quia accusat Deum de erudelitate, dicens eum tale mandatum dedisse, quod homo non valeat adimplere: tum quia mentitur se non posse quod ipse potest. Deus enim qui mādatum dedit, scit quid possit vnusquisq;, melius quàm ipse homo. Nemo enim in necessitate non potest quod pro Deo non potest. Pro valetudine corporis bibis aquam, ieiunas, pateris ferrum & ignem, tuam deseris voluntatem: & hæc pro Deo non potes? Pro ambitione mundi, militas indutus ferro: pateris fames & frigora: labores & miserias: obiicis te periculis & morti: Et hæc pro Deo non potes? Et qua re hoc? Nisi quia plus mundum diligimus quàm Deum? Si enim plus vel tantum Deum diligeremus, quātum mundum, plus possemus pati pro Deo, ipso suffragante, & conscientia consonante, quàm pro mundo cōtra Deum, conscientia nostra nobis contradicente. Vera siquidem fratres est sententia, quod amanti nihil difficile, & nolenti nihil est leue. Cùm ergo Dominus dicit, ardua & angusta est via quæ ducit ad vitam, nolenti intelligendum est. Cùm verò dicit:

Dilectio Dei, mandatorum Dei obseruatio.

1. Ioan. 2.

Qui accusent Deum de crudelitate.

dicit: Iugum meum suaue est, & onus meum leue, volenti subintelligendum est. Sed fratres mei, cùm Deus dixerit: *Si quis diligit me*, per præsens tempus, quare similiter per præsens tempus non dixit, sermones meos seruat, potius quàm seruabit? Quoniam cùm aliquis incipit Deum diligere, non mox potest eius præcepta ex integro obseruare: sed paulatim crescente dilectione, magis ac magis incipit sese in obseruatione mandatorum Dei assuescere: vt ita quod primò ei insueto fuerat graue, post ex consuetudine fiat ei suaue. Vnde Psalmista: viam, inquit, mãdatorum tuorum cucurri, cùm dilatasti cor meũ. Ad quid verò dilectio Dei perducat, ostendit cùm subdit: *Et pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*. Quod enim Deum diligimus, & eius sermonẽ seruamus, & quasi meritum nostrum. Quod verò pater diliget nos, & apud nos mansionem faciet, est quasi præmium. Cęterum quid est quod hîc dicitur, quod postquam dilexerimus Deum, & sermonem eius seruauerimus, pater diliget nos? cùm dilectio Dei nostram præueniat dilectionem, teste Ioanne, quia inquit, ille prior dilexit nos. Non est fratres intelligendum, quod postquam dilexerimus Deum, ipse tunc incipiat diligere nos, sed potius ipse qui prior dilexit nos, postquam incipiemus eum diligere, & eius sermonem obseruare, magis ac magis ostendet se diligere nos, per vberiorem suarum infusionem gratiarum. Vnde & adiunxit, *& ad eum veniemus*. Tunc enim Deus ad nos venire dicitur, quando gratiæ suæ abundantiam nobis largitur. Qui veniemus? Pater, & ego filius, ipse quoque Spiritussanctus. Qui enim dilectionem Dei habet Spiritum sanctum, qui est amor Patris & Filij, habet. Sed quoniam ad quosdam per compunctionem venit, qui non finaliter diligunt, sed tempore tentationis frigescunt, vel tepescunt, subiungit: *Et mansionem apud eum faciemus*. Pensemus fratres, pensemus, quanta dignitas, quantus honor, quanta dulcedo sit, habere manentem in hospitio cordis Trinitatem. Certè per veram dilectionem & obseruantiam mandatorum Dei, tantum penes nos hospitem suscipimus: per perseuerantem mũditiam, eum perpetuum habitatorem retinemus.

Mat. 7.
Mar. 11.
Psal. 118.
1. Ioan. 4.
Quando Deus ad nos venire dicitur.

Nónne fratres mei, si Regem temporalem, si aliquẽ principem, si aliquem amicum nostrũ temporalem suscepturi essemus, nónne domum nostram mũdaremus, ne aliqua turpitudo oculos intrantis offenderet: Ornaremus etiam festiuis ornamẽtis, & festiua pararemus fercula, vt intrãs persona in nostro hospitio delectaretur. Multò magis fratres suscepturi hodie per largiorem gratiam. Spiritũ sanctum, imò totam Trinitatem, per veræ lachrymas pœnitentiæ, hospitium cordis nostri mũdemus: per varias virtutes ornemus: per bona studia puramque contemplationem, Deo penes nos conuiuium præparemus: quatenus cõplaceat ei in nobis habitare, & in nobis semper delectari. Delitiæ enim, inquit, meæ, esse cum filiis hominum. Scilicet quoniam quidam sunt, qui aliqua Dei præcepta, vel ex seruili timore, vel ex naturali pietate, non ex vera Dei dilectione seruare videntur, ostendit neminem mãdata Dei posse adimplere, nisi per veram dilectionem cùm subdit: *Qui non diligit me, sermones meos non seruat.* Itaque fratres, quasi paria sunt, Dei dilectio, & mandatorum eius obseruatio. Sicut enim non verè Deum diligimus, nisi mandata eius obseruemus. Ita nec verè mandata Dei obseruamus, nisi eum diligamus. Quicquid enim est meritorium, ex sola dilectione est meritoriũ. Cùm autem eadem sit auctoritas Patris, & filij in omnibus: quia tamen filius ex Patre est, semper defertur Patri: Vnde & subdit: *Et sermonem quem audistis, non est meus, sed eius qui misit me Patris:* In quo confunditur quorundam superbia, qui putant se aliquid posse per se boni, vel sapere, vel loqui per se. Qui dicũt: Labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? Erubesce insolens vermis: filius Dei dicit se nec loqui, nec sapere, nec posse aliquid ex se, & tu homuncio præsumis aliquid boni ex te posse sapere vel loqui?

Prouer. 8.

Dilectio Dei & mandatorum eius obseruatio.

Psal. 11.

Sequitur pars secunda, in qua promittit discipulis spiritum sanctum, dicens: *Hæc loquutus sum vobis apud vos manens. Paracletus autem, &c.* Quasi diceret, dum corporaliter vobiscum maneo, hæc pauca loquutus sum vobis: cùm multa haberem adhuc vobis dicere, si possetis portare. Sed Spiritus sanctus, quæ minus dixi vobis, supplebit.

plebit, dans etiam vobis maiorem intelligendi capacitatē. Vocat autem eum paracletum, id est, cōsolatorem: quoniam Discipulos de recessu mœstos erat cōsolaturus: minus fortes cōfortaturus: minus doctos eruditurus: nec solū autem eos, sed etiā quoslibet piè credituros. Eundem etiā vocat Spiritum sanctū, quia inspirat sanctitatē. Quicquid enim sanctitatis, quicquid bonitatis homo habet, spiritu sancto inspirāte habet: *Quem mittet pater in nomine meo.* Alibi dicit. Quem ego mittam vobis à Patre. Ex quo demonstratur quoniā Spiritum sanctum mittit filius: sed quod mittit filius, hoc habet à Patre. Pater etiā per filium eū mittit: *Ipse docebit vos omnia, et suggeret vobis omnia.* Ioan.15.
Hoc fratres mei impletum est die hodierna in discipulis, cū subitò & mirabiliter operante in eis spiritu sancto, qui antè erant rudes, facti sunt subitò sapiētes: qui antè minimū nouerāt de scripturis, facti sunt spirituales in scripturis: qui antè vnā solam linguā nouerāt, subitò omnes linguas nouerunt. O fratres mei, quàm potens, quàm admirabilis, quā velox est in operibus suis Spiritus sanctus, qui quod cū labore & studio, & per longitudinē temporis vix fieri solet, hęc quietè, & sine meditatione, & sine mora, in suis operatur. *Et suggeret vobis omnia.* Multotiens fratres aliquid scimus, quod cùm oportet nescimus. Sed spiritussanctus ministrat suis, non solùm scientiā, sed etiam vt ea loco & tempore vti sciant. Sed Dominus alibi dicit: Dum steteritis ante reges & pręsides, nolite cogitare quomodo aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Ministrauit igitur Spiritus sanctus discipulis, non solùm sanctitatē & sapientiam, sed etiam eloquentiā, & eloquendi oportunitatē & audaciam, & miraculorū confirmationē, & resistendi fortitudinem. O vtinam descendere dignetur & in nos qualescunq; prædicatores ille sanctus & admirabilis spiritus, & inspirare nobis bonitatem & sapientiā bene viuendi & sapiendi: Et eloquentiam, oportunitatem & audaciam, bene & oportunè, & audacter prædicandi: & confirmationem operibus prædicationem confirmandi, & fortitudinem persequutoribus mundi resistendi.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus dat discipulis suis pacem, dicens: *Pacem relinquo vobis*, in mandato scilicet: *pacem meam do vobis*, in animo, vt scilicet & hîc quãtum possibile est, pacem habeatis; & ad æternam pacem deside rio festinetis. *Non quomodo*, inquit, *mundus dat, ego do vo*

Pax triplex. *bis*. Porrò pax alia prosperitatis, alia bonitatis, alia malitiæ: Pax prosperitatis indifferens est: Bene enim ea vtenti est bona, malè vtenti est mala. Bene vsus est Abraham & cæteri Patriarchæ pace tẽporalis prosperitatis, de qua-

Psal.127. libus dicitur in Psalmo: Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulãt in viis eius: labores manuum tuarum quia manducabis: beatus es & bene tibi erit: Vxor tua sicut vitis abundans in lateribus domus tuæ. Filij tui sicut nouellæ oliuarũ in circuitu mẽsæ tuæ. Econtra mali malè vtuntur pace prosperitatis temporalis. Nam vnde deberẽt Deum benedicere, cum obliuiscuntur: superbiũt, effœminantur, & efferuntur. De quibus dicitur in Euangelio. Et

Luc.19. quidem in hac die tua quę ad pacem sunt tibi, &c. Et Da-

Psal.72. uid: Zelaui, inquit, super iniquos pacem peccatorũ vidẽs. In labore hominum non sunt, & cum hominibus nõ flagellabuntur. Et alibi: Quorum filij sicut nouella planta-

Psal.143. tionis in iuuentute sua. Filiæ eorum compositæ circumornatæ vt similitudo templi. Promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud, &c. Ista autem pax temporalis prosperitatis non multum est nobis optanda vel petẽda, fratres mei, quia quibusdam vtilior est in hoc mundo aduersitas quàm prosperitas. Nam multi saluantur in aduersitate, qui non saluarentur in prosperitate, sicut econtra multi infirmi saluantur in prosperitate, qui nõ saluarentur in aduersitate. Propterea fratres voluntati diuinæ nos submittamus, vt ipse det nobis quod nouit vtile magis esse nobis. Pax verò bonitatis est cõsensus pluriũ in bono. Hæc est pax quã Christus promittit, & dat nobis. De hac

Psal.15. hîc dicitur: *pacem meam do vobis*. De hac etiam dicitur. Et factus est in pace locus eius. Hanc pacem habere debemus cum Deo, cum nobis, & cum proximo. Cum Deo, vt in omnibus eius concordemus voluntati, vt scilicet simus vnus spiritus cum eo. Nobiscum, vt cõsentiat & concordet caro spiritui. Cum proximis, vt simus cum omni-

bus

bus hominibus pacem habentes, quod ex nobis est, omnium bona volentes & quærentes: Et si etiam ipsi nobis sint infesti: iuxta quod Dauid ait. Cum his qui oderunt pacem, eram pacificus: non tamen propter pacem debemus malis in malo consentire, imò eos corrigere, vel nos ab eis sequestrare. Vnde Dominus: Non veni pacem mittere in terram, sed gladium. Veni enim separare filium à patre. Pax malitiæ, est consensus plurium in malo, vt quando spiritus cōsentit carni in malo, vel plures sunt concordes in malo. De hac dicitur, quod Herodes & Pilatus facti sunt amici in morte Christi. Hęc pax est pessima, quoniam mali, quantò sunt magis concordes, tantò peiores. Hæc est pax quam dat mundus, non Deus.

Psal.119. *Mat.10.* *Pax malitiæ quid.*

Sequitur pars quarta, in qua Dominus discipulos suos de suo recessu præuidens turbandos, (quis enim de recessu tanti & talis magistri non doleret?) eos præconsolatur, dicens, *Non turbetur cor vestrum, neque formidet*, id est, propter formidinem non turbetur. Propter formidinem recessus mei, non turbetur cor vestrum à sua tranquillitate. Et quare non debeant turbari, ostendit cùm subdit: *Audistis quia ego dixi vobis: vado & venio ad vos.* Vado à vobis ad passionem, & venio ad vos per resurrectionem. Vel vado à vobis patiendo, & ad Patrem ascendendo. Et venio ad vos Spiritum sanctum mittendo, à quo substantialiter seiungi non valeo. Hoc est quod alibi dicit: Non relinquam vos orphanos. Deinde ostendit recessum suum, non solùm non eis nociturum, imò etiam eis profuturum dicēs: *Si diligeretis me*, id est, si me perfectè sciretis diligere, *gauderetis vtique*, de hoc, *quia vado ad Patrem.* Et quare? *Quia Pater maior me est*, non quantum ad diuinitatis, sed quātum ad humanitatis substantiam. Ac si diceret, Ascensio mea ad Patrem, & mihi est sublimatio, & vobis confortatio: quia sublimatio magistri, gaudium & cōfortatio & spes debet esse Discipuli. *Hoc*, inquit, *dixi vobis priusquam fiat, vt cùm factum fuerit, credatis*, me tanquam Deum vt præterita, ita futura nosse. Hoc etiam hodie fratres mei est argumentum fidei nostræ, quoniam Christus est verus Deus, qui vt præterita, ita futura nouit, & cætera quæ solius Dei sunt.

Sequitur pars quinta, in qua ostendit se innocentem propter obedientiam in instanti passuram, dicens: *Iā non multa loquar vobiscum*, quoniam in hac nocte tradā me ipsum membris diaboli crucifigendum. *Venit enim* per membra sua, *princeps huius mundi*, id est, amatorū mundi, *& in me nō habet quicquam*, scilicet iuris. In nobis fratres mei, qui in peccatis concepti sumus, & sine peccatis non viuimus, videtur diabolus aliquid iuris habere. Sed in eo, cuius conceptus & vita maculam nesciuit, nihil proculdubiò iuris habuit. Et si ad illū, fratres mei, in quo nihil iuris habuit, venire diabolus ausus fuit, quid putatis faciet nobis miseris, in quibus per peccata videtur habere plurimum iuris? Quid ergo faciemus nisi inquantū possumus, de potestate eius per pęnitentiam nos eripiamus: & ei, in quo non habet quicquā; vera fide & charitate adhæreamus. *Sed vt cognoscat*, inquit, *mundus, quia diligo Patrem, & sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.* Ac si dicat: Nō quia diabolus in me aliquid iuris habeat, me ei trado: sed vt cognoscant electi de mundo, quia diligo Patrem, & eius mandato in redemptione generis humani obedio. Itaque fratres mei, quoniam Deus sic dilexit nos, vt filium suum vnigenitum pro nobis morti traderet, diligamus Deum: & mandata eius obseruemus: vt ipsum habitantem & manentem in nobis habere mereamur. Habeamus pacem in nobis ad inuicem, non mundi, sed Dei. Spes nostra, cōsolatio nostra, desideriū nostrum, totum sit in Deo, & propter ipsum innocenter & patienter viuamus: eius voluntatem in omnibus quæramus & faciamus, ipso præstante qui in Trinitate perfecta viuit & regnat. Per omnia secula seculorum. Amen.

IN DIE TRINITATIS.

2. Cor. 13. GRatia Domini nostri Iesu Christi, *& charitas Dei, & cōmunicatio Sācti spiritus sit semper cum omnibus vobis. Amen.* Hodie fratres charissimi, in honore sanctæ & indiuiduę Trinitatis solennitatem celebramus. *Festum Trinitatis.* Conueniens quippè erat, vt post solennitatem specialiter de filio, in Natali, Resurrectione, & Ascensione specialiter de Spiritu sancto, in Pentecosten, specialiter de Patre in dominicis singulisque diebus,

communiter hodierna die de tribus, id eſt, de ſancta Trinitate in ſimul ſolennizemus: non quod Patrem & filiū, & Spiritum ſanctum, (quorum eſt idem honor & gloria) diuidamus in honorem. Sed quia ſicut tribus eſt communis vna ſubſtātia: iſta ſingulis eſt ſpecialis proprietas ſua. Vnde ſcriptum eſt: In perſonis proprietas, in eſſentia vnitas, & in maieſtate adoretur æqualitas. In perſonis enim proprietas eſt, quoniam Patris proprium eſt generare, Filij proprium eſt naſci: Spiritus ſancti propriū eſt procedere. Diſtinguitur quippè Pater à Filio, & à Spiritu ſancto paternitate: diſtinguitur quoque filius à Patre & à Spiritu ſancto natiuitate. Diſtinguitur & ſpiritus ſanctus à Patre & filio, ſua proceſſione. Sed nemo fratres mei, cùm audit Filium Dei naſci de Patre, vel ſpiritum ſanctum procedere De ambobus, putet (ſicut in humana generatione vel proceſſione fit) ſubſtantiam patris diuiſam, vel diminutam in filium, vel amborum in Spiritum ſanctū. Propter hoc enim remouendum adiunctum eſt, quod in eſſentia trium perſonarum eſt vnitas. Sunt enim vna ſubſtantia, vnus Deus, & vnus Dominus. Rurſus nemo putet ſicut fit in humana natiuitate vel proceſſione: ita & in ſancta Trinitate, Filium Patre, vel ſpiritum ſanctum ambobus minorem, vel tēpore, vel gradu, vel poteſtate. Propter hoc enim remouendū adiunctum eſt, & in maieſtate adoretur æqualitas. Sunt enim Pater, filius, & ſpiritus ſanctus eiuſdem trinitatis, eiuſdem maieſtatis, eiuſdem poteſtatis. De æterno & ſummo patre ſemper naſcitur coæternus & coæqualis filius: & coæternus & coæqualis ſpiritus ſanctus ſemper ab his procedit. In ſole tria ſunt: ignea ſubſtantia, ſplendor, & calor. Ex ignea ſubſtantia ſemper naſcitur ſplendor coæuus. Ex ambobus ſemper procedit calor eis coæuus. Et cùm illa tria ſic adinuicem per proprietates ſuas diſtinguantur, tamen ſunt vnus ſol, non tres ſoles. Comparatio tamen de temporalibus ad Deum nulla eſt. Sed qualibus exemplis poſſumus, quod intelligi vel enarrari non poteſt, balbutimus potius quàm eloquamur. Cùm igitur audis patrem, crede, quia pater eſt. Cùm audis filium, crede quia filius eſt. Cùm audis ſpiritum ſanctum, crede quia ſpiritus

tus sanctus est. Quomodo pater generet filium: vel quomodo pater & filius spirent spiritum sanctum, noli inuestigare, si nō vis errare. Nam iuxta Prophetam generatio- *Esaiae 53.* nem eius, vel illius [illegible]ationem, quis enarrabit? Quoniā igitur de sancta Trinitate hodie solennizamus, conuenienter prelibata lectiuncula, in qua de tribus personis mentio fit, hodie recitatur. Est autem hęc quædam solutio, in qua ab Apostolo tria nobis optātur: *Gratia Domini nostri Iesu Christi, & charitas Dei patris, & cōmunicatio spiritus sancti.* Sed cum hæc tria sint æquè tribus cōmunia, quare gratia hic specialiter attribuitur Christo, charitas patri, & communicatio spiritui sancto? Porrò gratia hic appropriatur Christo: quoniam Christus non solum gratias nobis confert, sed etiam seipsum gratis dedit nobis.

Esaiae 9. Vnde Esaias: puer, inquit natus est nobis, & filius datus est nobis. Quòd enim natus est homo, quod passus, quod mortuus, quod resurrexit, quod ascendit in cœlum, pro nobis fuit, & totum gratia est. Hanc gratiam Christi optat Apostolus semper esse nobiscum: Quæ quidem quatuor modis est cum fidelibus, per effectum, per memoriam, per gratitudinem, per vicissitudinem. Per effectum est nobiscum, si quòd à Christo generaliter omnes homines redimuntur, in nobis specialiter efficitur. Et quidem fratres mei, Christus (quantum in eo est) omnes homines redemit. Ipse enim sufficiens hostia fuit pro redemptione omnium: Sed quidam male viuendo, gratiæ suæ redemptionis se subtrahunt. Vnde Paulus hortatur, Ne quis, inquit, desit gratiæ Dei. Non enim ait: Ne quibus desit gratia Dei, sed ne quis desit. Vt ostendat quòd cum ipsa ex benignitate Dei omnibus præstò sit, eam tamen meritum humanę prauitatis repellit. Per memoriam est nobiscū, si quàm vilia, probrosa, quāque aspera, Christus pro nobis sustinuit, semper memoriter cogitamus. Hinc est quod crucifixus, & cæteræ Christi picturæ nobis in Ecclesia proponuntur: vt per eas gratia dominicæ dispensationis, nobis in memoriam reuocetur. Per gratitudinem est nobiscum, si de misericordia, quam nobis operatus est, semper eum benedicamus, & ei gratiarum actionem de toto corde referamus: si nomē sanctum eius semper

Quatuor modis gratia est cum fidelibus.

,21.beH

semper in nostro ore resonemus, non more nouem lepro- *Luc.17.*
sorum à Domino mundatorum, qui ob ingratitudinem
à Domino reprobantur, per vicissitudinem est nobiscum,
si ea quæ ipse prior fecit pro nobis, nos pro eo faciamus:
si quemadmodum ipse mortuus est pro nobis, nos quo-
que pro eo moriamur. Vnde scriptum est: Ad mensam *Eccle.31.*
magnam sedisti: scito quia talia te oportet ei prępara-
re. Et Propheta: Quid retribuam Domino, inquit, pro *Psal.115.*
omnibus quę retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam.
Ac si dicat: cùm tot & tanta mihi Dominus contulerit,
quid dignè potero illi retribuere? Et cum pro me facto
me totum illi debeam, pro me redempto & sic redem-
pto, quid ei retribuam? Sed & si millies meipsum valeam
illi retribuere, quæ retributio? quæ comparatio erit mei
ad illum? tantilli ad tantum? tam peccatoris ad tam san-
ctum? In cuius conspectu nec etiam ipsa astra sunt mun-
da: quantò minus nos quorum vita non est nisi tentatio,
& qui habitamus domus luteas? Attamen & si non pos-
sum ei retribuere, vel hoc quod possum faciam, me non
posse semper referam: & sacrificium illud quod possum,
ei offeram. Charitas verò hic appropriatur Deo patri, *Charitas.*
quoniam patris est diligere, & filium semper charum ha-
bere. Deus autem pater non solum filium suum vnigeni-
tum diligere vel hæredem facere voluit: sed etiam nos
indignos seruos per sanguinem vnigeniti sui filij in fi-
lios adoptauit: & contra morem temporalium paren-
tum, seruos suo filio cohæredes fecit. Vt simus, inquit
Apostolus, hæredes quidem Dei: cohæredes autem Chri- *Rom.8.*
sti. Optat igitur nobis Apostolus, vt nobiscum semper
sit charitas Dei patris, vel charitas illa, qua Deus diligit
nos, vel charitas illa, qua nos diligimus Deum. Et chari-
tas quidem, qua Deus diligit nos, semper est nobiscum
si dilectionem illam, qua nos vocauit, & fideles suos effe-
cit per conuersationem, per ampliorem gratiarum colla-
tionem, & per perseuerantiam, in nobis quod ipse per
misericordiam suam facere dignetur, consummet & con-
firmet. Charitas verò, qua nos Deum diligimus fratres
mei, tunc semper est nobiscum, si (quod vtinam ipse no-
bis concedat) eum tanquam summum & verum Patrem

totis visceribus semper diligimus, si mandata eius inuiolatè custodimus, si eum quantū possumus, vt boni filij in munditia, misericordia, & sanctitate, cæterisq; virtutibus imitamur. Cōmunicatio quoque hîc appropriatur spiritui sancto: quoniā cū spiritus sanctus sit amor, concordia, & benignitas, eius est dona gratiarum suarū fidelibus erogando cōmunicare. Optat igitur Apostolus, vt nobiscum sit semper cōmunicatio spiritus sancti: vel illa, quæ dona sua nobis cōmunicet, vel illa quę nos bona nostra aliis cōmunicare faciat. Vtraq; enim ipsius est, & vtinam fratres mei vtrāque communicationem, ille sanctus & benignus spiritus operetur in nobis. Primam, vt videlicet communicet nobis suarum largitatem gratiarum veram conferens nobis fidem, spē & charitatem, sapientiam, iustitiam, fortitudinem, & temperantiā: cæteraq; dona sua tam spiritualia quàm corporalia: quibus decēter ornati, ipsum spiritum sanctum inhabitatorē habere mereamur. Secundā, vt ipsas gratias nobis collatas nos aliis communicare faciat, ne scilicet talentū cōmissum inutiliter abscondamus; sed potius ad profectum tam nostrum quàm aliorum distribuamus. Itaque fratres mei, oremus toto corde vt semper sit nobiscum gratia Christi, charitas Dei patris, cōmunicatio spiritus sancti, quatenus dona Dei mereamur percipere, & percepta, tam ad nostrum quā aliorū profectum cōmunicare, ne de perceptis talentis tanquā inutiles serui damnemur: sed potius de acquisito lucro remunerari mereamur: Largiente Deo & Domino nostro patre & filio & spiritu sancto, quibus est vnus honor, vna potestas, vna gloria per infinita seculorum secula, Amen.

Communicatio.

IN DIE TRINITATIS.

Ioan. 3. *Erat homo ex Pharisæis Nicodemus nomine, princeps Iudæorū, hic venit ad Iesum.* Lectio ista bipertita est, fratres charissimi. Prima enim pars cōtinet Nicodemi ad Dominum accessionem & confessionē. Secūda, ei factam à Domino eruditionem. Primò igitur ostenditur Nicodemum ad Dominum accessisse, in quo quinque pariter nobis ostenduntur, id est ex quibus, & quis, & quantus, & quādo ad Dominū venit, & quid ei dixit. Ex quibus venit? Ex Pharisæis, ex illa videlicet mala progenie, quā Ioannes

Mat. 3. *Luc. 3.*

Baptista

Baptista progeniem viperarum vocat. Progenies, inquit, viperarum, quis vos docebit fugere à ventura ira? Ex mala igitur stirpe, tanquam rosa de spina natum est aliquod bonum. Iuxta quod ipse Ioannes dicit: Quoniam potens est Deus suscitare de lapidibus istis filios Abrahæ. Et hoc ideò fratres, vt nemo causetur malitiā parentum sibi obstare, sicut nec sanctitatem parentū sibi malè viuenti prodesse: Domino dicente per Prophetam: quoniā filius non portabit iniquitatem patris, &c. Quis venit? Nicodemus, id est, victor populi. Et iste quidē bene victor populi fuit: quoniā cùm populus suus esset incredulus, iste credulus fuit: Cùm populus suus esset superbus, iste humilis fuit. Quem nos fratres mei, imitantes, conemur vnusquisq; vitium populi sui superare. Si Iudęus es, stude Iudæis innatam incredulitatem superare. Si Gallus es, stude Gallis innatam superbiam superare. Si Romanus es, stude Romanis innatam auaritiā superare. Si Pictauinus es, stude Pictauinis innatam ingluuiem & garrulitatem superare, & similiter de cæteris. Quantus venit? Princeps Iudæorū & Magister in Israel. Et cùm tantus & talis esset, tamen non erubuit humilis, discipulusq; fieri. In quo cōfutantur Principes & Magistri, qui magis volunt ignorare quàm humiliari & erudiri. Quando venit? nocte. Et quare nocte? Si propter necessitatis festinantiā, imitabile est nobis, vt Medicum animarū nostrarū quęrere non procrastinemus. Si propter opportunitatē, imitabile quoque est nobis: vt opportunitatē temporis, in qua familiarius instruamur, eligamus. Si propter pudorē vel metum Iudęorū, signū est imperfectionis. Sed & hoc etiam imitabile est nobis: vt si adhuc imperfecti, pudorem vel metum superare non valemus: satius tamen occultè discere quā ignorare: occultè bene agere, quàm nihil agere studeamus. Quid dixit? *Rabbi, scimus quia à Deo venisti Magister. Nemo enim potest hæc signa facere quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum illo.* Tria de Domino cōfitetur: quia à Deo venerit, quod magisterium eius ex Deo sit: & quod per hæc diuina opera aduerti possit. Quæ tria fratres mei, in vno quoq; nostrū, (si boni Pastores & Prædicatores sumus) debent esse. Debet enim Pastor à Deo mitti, vt Aaron. In quo cōfutantur illi

Ibidem.

Ezech. 18.

Osee 8.

illi qui se ingerunt, de qualibus Dominus: Regnauerunt, inquit, & non ex me. Debet quoque Pastor, non suā, sed
Ezech.3. Dei doctrinam docere. Vnde Dominus: Et annuntiabis, inquit, eis ex me. Debet etiam ea opera facere, non quæ seculares faciūt, sed quę facere possit nemo, nisi fuerit Dominus cum eo. *Scimus, quia à Deo venisti Magister.* Ac si apertè dicat: Quia à Deo venisti Magister, doce nos quomodo regnum Dei valeamus adipisci.

Sequitur pars secunda, in qua Dominus docet Nicodemum, quomodo valeamus adipisci regnum cœlorum. Porrò tria sunt necessaria, vt ad regnum Dei ascendere valeamus: Baptismus, ascensio, & passio Domini. Per baptismum quippè digni sumus, qui ascendamus. Per ascensionem Domini, nobis cœlum aperitur. Per passionem quoque eius, erigitur nobis scala qua ascendamus. De baptismo igitur instruit Nicodemū, cùm dicit: *Nisi quis natus fuerit denuò, nō potest videre regnum Dei.* Ac si apertè dicat, per baptismum fit homo aptus, vt regnum Dei adipisci mereatur. In quo innuit duas esse natiuitates, primā carnalem, & secundam spiritualem. Per primam nascitur ex homine homo in peccatis ad mortem. Per secundam verò nascitur ex Deo intus in Spiritu sancto, ad vitā æternam. De prima dicit Dauid: In iniquitatibus conceptus
Psal.50. sum, & in peccatis concepit me mater mea. De secunda
Ioan.1. dicit Ioannes: Quotquot receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neq; ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt. At Nicodemus spiritualem ignorans natiuitatem, tanquam rudis, ait: *Quomodò potest homo nasci cùm sit senex? Nunquid potest in ventrē matris suæ iterato introire, & renasci?* Quod dicit Nicodemus de prima natiuitate, verū est etiā de secūda. Quoniam, sicut nec prima, ita nec secunda iterari potest. Explanat igitur quod obscurè dixerat Nicodemo, tria demonstrans, ex quibus, scilicet secunda natiuitas fiat: & quomodo à prima differat, & qualem hominē efficiat. Ex quibus fiat ostēdit, cùm dicit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, nō potest introire in regnū Dei.* Porrò in baptismo Domini sunt sacramentū exterius, & res, & purifi

catio interior. Sacramentũ exterius, id est, exterior ablutio, ab exterioribus sordibus, fit ex aqua, quãdo scilicet homo ter in ea mergitur, in nomine Patris & filij & spiritus Sancti, amē. Purificatio verò interior à peccatis, fit à Spiritu sancto. Nihil itaq; confert exterior ablutio sine interiori: videlicet, vt quãdo adultus fictè vel indeuotè ad baptismũ accedit. Sed nec interior sine exteriori fieri potest, nisi quãdo effusio sanguinis supplet vicem baptismi. Deinde inter primam & secundam natiuitatem differẽtiam assignat, cùm dicit: *Quod nascitur ex carne, caro est: Et quod nascitur ex spiritu, spiritus est.* Ex homine enim carnali, nascitur per carnalem concupiscentiam homo carnalis. Ex spiritu verò sancto, nascitur per baptismum homo spiritualis. Per primam natiuitatẽ nascimur filij hominis veteris Adæ: per secundam renascimur filij noui hominis Christi. Carnalis etiam natiuitas est tempore prior, Spiritualis posterior. Quoniam nisi fuerit prius natus homo carnaliter ex Adam, non potest spiritualiter nasci ex Christo. Vnde Apostolus: Non enim, inquit, est prius quod est spirituale, imò prius est quod est animale, deinde quod est spirituale. Hinc est quod infans in vtero matris nõ potest regenerari. Posteà demonstrat qualem spiritualis generatio efficiat, cùm subdit: *Spiritus enim vbi vult spirat*, id est, cuius cor vult illustrat. *Et vocem eius audis*, vel per scripturas, quæ in spiritu Dei sunt scriptæ, vel etiam per hominem in spiritu Dei loquentem. *Et nescis vnde veniat, vel quò vadat*, id est, tu carnalis ignoras vnde gratia illa in hominem veniat, vel ad quantum bonum eum ducat. *Sic est*, inquit, *omnis qui natus est ex spiritu*. Qualis quippè est spiritus, talem efficit illũ quem aspirat. Sicut enim spiritus est liber, spirans vbi vult: ita facit hominem quẽ aspirat, liberum, liberans per gratiam eius arbitrium, vt quando velit, possit facere bonum. Malus quippè, & si habet arbitrium à necessitate liberum, tamẽ non habet illud per gratiam à peccato liberatum. Sicut quoque spiritus per vocem sese declarat: ita hominem quem illustrat, per bona verba & opera, cæteraque exteriora signa, iustũ esse manifestat. Sicut enim nescit homo carnalis vnde spiritus veniat, aut quò vadat: ita nescit quod homo spiritualis

1. Cor. 15.

ex Deo natus sit, & quod ad regnum cœlorum tendat.
Coloss. 3. Propterea vos fratres, qui spirituales estis, & quorum vita absc ondita est cum Christo in Deo, ne miremini si carnales vos irrideant, si vos contemnant, si vos pro nihilo habeant. Quoniam animalis homo, nō percipit ea quæ sunt
1. Cor. 2. spiritus Dei. Sola enim terrena sapit & quærit. Cùm autē Nicodemus quæreret quomodo possent hæc fieri, audiuit: *Tu es Magister in Israël, & hæc ignoras?* In quo ostēdit Dominus: Magistrū Ecclesiæ spiritualia ministeria nō debere ignorare. Nunquid enim decet pastorē esse bestialem, & gradiri incuruū more bestię: & non potius rectum stare hominem, & sapere quæ sursum sunt, non quæ super terrā: *Amen, amen,* inquit, *dico tibi, quia quod scimus, loquimur: Et quod vidimus in occulto, testamur apertè, & testimoniū nostrū non accipitis.* Idem fratres, hodie contingit, quoniam cùm spirituales Magistri docent ea quæ spiritualiter sciunt, & testantur ea quę spiritualibus oculis viderunt, bestiales homines non credunt testimonio eorum. Non enim credunt aliqua esse, nisi quæ carnalibus oculis possunt videre. *Si enim,* inquit, *terrena dixi vobis, & non creditis.* Vt illud: Soluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud: *quomodo si dixero vobis cœlestia credetis?* Est autem argumētum à minori: Quoniam qui nō credit terrenis quę à ratione hominū remota nō sunt, quomodo credet cœlestibus, quæ humanam rationē excedunt? Porrò de ascensione sua instruit Dominus Nicodemum cùm subdit. *Et nemo ascēdit in cœlum, nisi & qui descendit de cœlo, filius hominis qui est in cœlo.* De se tanquam de alio loquitur, vt exemplum præbeat nobis arrogantiæ deuitandæ. Ac si dicat, si vis in regnum cœlorum ascendere, adhęreas per charitatis vnionem filio hominis, qui solus cum membris suis ascendit. Itaque fratres mei, si in regnum cœlorū ascendere volumus, capiti nostro Domino nostro Iesu Christo, fide & charitate adhæreamus, quoniam qui membrū corporis Christi nō est, ad regnū cœlorum ascendere nequaquam potest. Vnde ipse dicit:
Ioan. 14. Nemo venit ad Patrē nisi per me. Ipse quippè est ostium, ipse est ostiarius, ipse nobis est dux & subleuator ad regnū cœlorum. Quod autem filius hominis in cœlum ascēdat,

Ministri Ecclesiæ spiritualia mysteria non debent ignorare.

Ioan. 3.

probat

probat ex hoc quod ipse est idem in persona filio Dei, qui de cœlo descendit, sed quod expressius est, Filium hominis dicit in eodem tempore, in quo hęc loquebatur in terra, esse in cœlo. Sed cùm sequentia loquutionis exigeret, vt diceretur filium Dei descendisse, & filiũ hominis ascendisse: quia tamẽ non præiudicat veritati dictorum inconsequens iunctura dictionum: hîc confuse dicitur idẽ filius hominis & descendisse & ascendisse, & in terra loqui, & in cœlo esse: vt penitus explodatur hæresis, quę Christum in duas diuidere personas attentauit. Fides enim catholica in Christo geminam quidem naturam, sed vnam solam confitetur personam. Hinc est, quod quamuis inconsequenter, tamen audacter & verè confitemur, & filium hominis mundum creasse, & filium Dei ex Virgine natum & quod maius est mortuum esse. De passione sua eum instruit, quum subdit: *Et sicut Moses exaltauit serpentem in eremo: ita exaltari oportet filium hominis: vt omnis qui credit in eum, nõ pereat, sed habeat vitam æternam.* Et pulchrè magistrum legis, per figuram legis de sua instruit passione, innuens tam hoc, quàm alia in lege in figuram sui præcessisse. Ignitis enim serpentibus filios Israel in deserto necantibus, iubente Domino, Moses erexit serpentem æneum in palo, ad quem respicientes, ab ignitis serpentibus liberabantur. Porrò Moses præfigurauit populum Iudaicum. Serpens æneus eleuatus in cœlo, in palo, exaltationẽ Christi in ligno figurauit. Et bene Christus per æneum serpentem figuratur: quoniã sicut æneus serpens, serpentis habet similitudinem & non rem: ita Christus habuit similitudinem carnis peccati, non autem carnem peccati. Et sicut æneus serpens cùm serpens videretur, erat imputribilis & durabilis: ita Dominus, cùm homo mortalis appareret, tamen secundùm diuinitatem æternus erat & immortalis. Sicut autem respicientes ad æneum serpentem non occidebantur ab ignitis serpentibus, sed viuebant: ita quicunque vera fide & dilectione ad Christum crucifixum respiciunt, non occiduntur à serpentinis tentationibus diaboli, sed habent vitam æternam. Est ergo ac si dicatur Nicodemo vel cuilibet fideli. Si vis ab insidiis diaboli liberari, & in cœlum cum filio hominis

 ascen-

ascendere, ad ipsum crucifixum semper respice. Respice, inquam, fide, respice dilectione, respice imitatione. Iuxta

Luc.9. quod ipse alibi monet, qui vult venire post me, abneget semetipsum & tollat crucem suam & sequatur me. Hæc est enim fratres mei via, hęc est scala ascendendi ad regnũ cœlorum. Non enim per diuitias, non per honores, non per voluptates itur ad regnum cœlorum: sed per veram fidem, per veram Dei & proximi dilectionem, per rerum temporaliũ, & etiam proprij corporis abrenunciationem, per humilitatem & patientiam. Per quam viam det nobis se sequi & consequi Dominus noster Iesus Christus, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen,

IN FESTO SANCTAE Trinitatis.

Eccle.12. T*Ime Deum & mandata eius obserua. Hoc est omnis homo.* In hac breui clausula fratres charissimi, forma & eruditio totius humanæ vitæ comprehenditur. Cùm enim Salomon de diuersorum sententiis & opinionibus multa concionatus esset, ad extremũ conclusit hanc sententiam veriorem & homini magis necessariam. Vos igitur fratres, si non potestis, multas scripturas legere: si non potestis multas sententias retinere; saltem hanc breuissimam sententiolam in mente semper retinete. Hanc adimplere satagite, quoniam hæc faciendo, vitam consequemini sempiternã. Videre igitur debetis quomodo sit timendus Deus: quomodo mandata eius obseruanda: & quomodo hic sit omnis homo. *Time*, inquit, *Deum*. Ac si apertè dicat, noli timere amissionem rerũ temporalium: noli timere pœnam vel mortem temporalem, sed solum Deum time. Timor enim damni temporalis vitiosus est. Ille enim solus timet amittere temporalia, qui ea nimis

1.Ioan.2. amat. Scriptum est enim. Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt: quia si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo. Itaque fratres, imitemur antiquos Patres, qui res terrenas non concupierunt, & habitas, non dilexerunt, & ideò perdere illas non timuerunt, quin potius

Iob imitandus. sine rancore eas derelinquerunt, & lætè eas pauperibus erogauerunt. Imitemur beatum Iob, qui tot & tan-

tas

eas diuitias sine amore habuit, sine timore possedit, sine dolore perdidit. Istum ergo mundanum, vitiosumque timorem à nobis expellamus: discamus terrena contemnere, & ea ridendo amittere vel potius erogare. Timor verò pœnæ vel mortis naturalis est: & ideò nisi excesserit, non est vitiosus. Vnde & Dominus, qui nihil nisi bonum habuit, hunc pro nobis voluntariè suscepit: timuit enim mortem, & propter eam tristis fuit: Qui tamē hortatur suos ne timeant mortem: Nolite, inquit, timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere. Sed potius illum timete, qui potest animam & corpus perdere in gehennam. Quasi diceret, quamuis humanum sit timere mortem, tamen vos propter timorem Dei vincatis timorē mortis. Hinc est quod quāuis Apostoli vt homines timerent mortem, clamat tamen Paulus: Cupio dissolui & esse cum Christo. Et Andræas: O crux desiderata. Quod enim natura in eis reformidabat, hoc voluntas amplectebatur. Nos ergo fratres, & si caro nostra reformidat pœnam vel mortem, nos tamen rectè viuentes, pati vel mori pro Christo desideremus. Si enim mors timenda est, propter consequētia timēda est. Mors quippè cùm sit momētanea, magna pœna non est. Sed pœnę quę sequuntur mortem, magnæ & æternę sunt, & ideò magis timendę. Timeant ergo mortem qui faciunt vnde timere debeant. Timeāt mortem adulteri, timeant mortē fures, homicidæ, auari, periuri, cęteriq; iniqui. Nos ergo fratres, si rectè viuimus, si Deum toto corde diligimus, si mādata eius obseruamus, mortem nō debemus timere, imò eam securi expectantes etiam desiderare, vt per eam de exilio ad patriam, de tristitia ad gaudium, de miseria ad beatitudinem transeamus. Itaque fratres, solummodo Deum timeamus. Ipse enim in omnibus & omnia in ipso sunt timenda. Quoniam nec diabolus, nec homo, nec fera, nec aliquid aliud, nisi ipso volente, nobis potest nocere. Vnde Sapiens ait: Qui timet Deū, omnia timēt eum: & qui nō timet Deū, timet omnia. Est autem timor Dei triplex: Seruilis, initialis, & filialis. Porrò seruiliter timet Deum, qui conscius peccatorum suorum, non diligit Deum vt Patrem, sed timet vt Iudicem; more serui iniqui, qui timet

Timor mortis naturalis.

Mat. 10.

Philip. 1.

Mors propter consequentia timenda.

Timor Dei triplex, Seruilis, Initialis, & filialis.

Dominum suum nec diligit: Hoc timore diabolus & iniqui homines timent Deum. Iste timor inquantum quidem est initialis, est bonus: inquantum verò est seruilis, est malus. Hunc timorem vera dilectio foras mittit. Quoniam cùm aliquis malus conuersus incipit Deum verè di-
1.Ioan.4. ligere, incipit eum non seruiliter timere. Vnde Ioannes: Timor enim, inquit, non est in charitate, sed perfecta charitas, foras mittit timorem, quoniam timor pœnam habet. Qui autem timet, nō est perfectus in Charitate. Ergo fratres mei, si quis nostrûm sibi malè cōscius est: citò conuertatur, & cōfiteatur, & ploret peccata sua, vt desinat ser-
Initialis timor. uiliter Deum timere, & incipiat eum verè diligere. Initialis verò timor est, quando aliquis se cōuertens ad Deum, incipit eum diligere, & tamen quia in cōscientia sua nondum securus est, eius iudicium timet. De quo timore dicitur: Initium sapientiæ timor Domini: quia quando aliquis Deum incipit timendo diligere, incipit rectè sapere.
Filialis timor. Filialis verò timor est, quando aliquis non ex conscientia praua, sed ex sola dilectione Deum timet more boni filij, vel castæ sponsæ: qui non ex iniqua conscientia, sed ex solá dilectione diligunt: hic Patrem, illa sponsum. De hoc
Psal.18. timore loquitur Dauid: Timor Domini sanctus permanet in seculum seculi. Itaque fratres, timeamus ex sola dilectione Deum, qui nos creauit, qui nos tanquam pater filios diligit: seipsum pro nobis pretium tribuit: bona sua temporalia hîc & in futuro cœlestia dabit. Omnibus amicis nos relinquentibus, ipse nos nō relinquit, sed nos con-
In obseruatione mandatorum Dei, quatuor obseruanda. solatur per prospera: corrigit per aduersa. In obseruatione verò mandatorum Dei, quatuor considerare debemus. Primò, vt non de viribus, sed de solo Deo confidamus. Propter hoc enim Iudæi, qui dicebant: non deest qui impleat, sed deest qui iubeat, legem implere non poterant. Sed nos fratres, nō ex nobis, sed ex Dei auxilio, eius posse facere mandata confidamus. Ipse enim dat velle & perficere. Vnde Apostolus: Non quod sufficiētes simus cogita-
2. Cor.3. re aliquid quasi ex nobis, sed sufficiētia nostra ex Deo est.
Rom.9. Et alibi: Non est volentis velle, neque currentis currere, sed miserentis Dei. Secundò, vt mandata Dei quomodo, quantū, quo ordine facienda sunt, faciamus. Quomodo? vt fa-

vt faciamus mandata Dei ex dilectione, non ex timore, nec ex carnali amore. Ex timore enim quidam cauent homicidia, adulteria, & furta perpetrare, nec ideo adimplent illa mandata: Non occides, non mœchaberis, nō furtum facies. Quoniā, vt ait Poëta, *Oderūt peccare mali formidine pœnæ, Oderunt peccare boni virtutis amore*. Faciunt etiam quidā ea quę Deus præcipit ex carnali amore: quoniam diligunt filios, & vxores, & parentes carnaliter non spiritualiter: & ideo mandata Dei non adimplent. Quantum? vt faciamus mandata Dei secundùm nostram possibilitatem. Quidā enim cùm multa possint dare pauperibus, non ideò putent se adimplere mandata Dei de eleemosyna facienda, quia aliquid præstant. Deus enim pensat non quantum, sed ex quāto. Quo ordine? vt faciamus mandata Dei, eo ordine quo sunt facienda. Si enim prius diligo me, vel aliquid aliud: & post Deum: Vel si plus diligo extraneos quam parentes, mandatum de dilectione non adimpleo. Tertio, vt eo fine faciamus mandata Dei, quo sunt facienda. Qui enim propter vanam gloriam dat eleemosynam, mandatum de eleemosyna danda non obseruat, quæ propter solum Deum facienda est. De quibus Dominus ait: Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Quartò, vt de obseruantia mandatorum Dei non penes nos gloriemur, sed Deo totum attribuamus. Sicut ipse præcepit, dicens: Cùm omnia feceritis, dicite quia inutiles serui sumus, quod debuimus facere, fecimus. Et Apostolus: Qui gloriatur in Domino glorietur. Postquam autem Salomō præcepit nos Deum timere & mandata eius obseruare, subdit causam, dicens: Quia hoc est omnis homo, id est, ad hoc est factus omnis homo Et hæc faciēdo est omnis homo. Porrò ad hoc est factus omnis homo, quoniam factus est homo à Deo, vt ipsum super omnia timeret & diligeret, & mandata eius obseruaret, & hoc faciendo, beatam & perpetuam vitam obtineret. Et hoc apertè contra illos est, qui plus timent vel diligunt hominem, vel aliquam aliam rem quam Deum: vel qui plus faciunt mādatum hominis quam Dei. Qui profectò cùm timorem, dilectionem & obseruātiam creatori debitā creaturę impēdunt: quid aliud quàm creaturam

Horatius.

Matt.6.

Luc.17.

1. Cor.1.

pro Deo colunt? Illud quippè quod plus colis & diligis, tibi Deus est. Si ergo Deo præponis nummū: nummū tibi Deum constituis. Si meretricē Deo præponis: meretricem Deam tibi constituis, Si Bacchū Deo præponis, hunc tibi Deū constituis. Timēdo etiam Deū, & faciendo eius mandata, est omnis homo. Homo enim qui Deum non timet & mandata eius nō obseruat, iam non est. Deus quippè solus, cuius essentia æterna & immutabilis est, dicitur propriè esse. Vnde & ipse ait ad Mosen: Sic dices, qui est misit me. Et: Ego sum qui sum. Hoc est nomen meū. Ac si diceret. Omnia temporalia quia nunc sunt, nunc nō sunt, non verè sunt. Itaque fratres mei, quantò plus accedimus per imitationem ad Dei bonitatem, vt scilicet simus sancti, sicut ipse sanctus est: mundi, sicut ipse mundus est: misericordes, sicut ipse misericors est: tantò magis sumus. Quātò verò plus recedimus à Deo, qui est verū esse per dissimilitudinem malitiæ, immunditiæ, crudelitatis, cæterorumq; vitiorū, tantò minus sumus. Non quia possit homo nihil esse: sed quia est melius non esse, quàm esse malè. Melius nihil esse; quàm infeliciter esse. Vnde Dominus de Iuda. Melius ille esset, si natus non fuisset homo ille. Optabunt enim reprobi in inferno mortem, sed mors fugiet ab eis, nec omninò peribunt, vt semper perire possint. Cùm ergo pœna æterna duplo sit grauior qualibet pœna temporali: melius esset reprobis semel penitus perire, quàm semper pereundo durare. Nos ergo fratres charissimi spreto mūdo cum cōcupiscentiis suis, solū Deum cum dilectione timeamus, & cum timor diligamus: eius mandata obseruare studeamus, vt cum eo verè esse, viuere & regnare perpetuò mereamur. Ipso auxiliante qui in Trinitate perfecta viuit & regnat Deus. Amen.

Exod. 3. Mat. 26. Mar. 14. Luc. 22.

DOMINICA PRIMA post Trinitatem.

1. Ioan. 4. CHarissimi, *Deus charitas est, &c*. Hæc loquitur fratres charissimi. Ioānes Apostolus & Euāgelista, dilectus à domino, qui & recubuit in cœna super pectus eius. Hic enim quia tenerius cæteris à Domino dilectus est, profundius & excellentius cæteris de dilectore suo & de dilectione eius eloquutus est. Hic itaq; facit in hac loquutione

tione sex. Primò demonstrat quantam charitatem Deus habuerit erga nos. Secundo ad charitatem monet nos. Tertio ostendit vera esse quæ de Dei dilectione dixit. Quartò charitatem commendat. Quintò nos hortatur ad dilectionem Dei. Sextò probat Deum sine proximo non posse verè diligi. Volens igitur ostendere quantam charitatem Deus habuerit erga nos, ait: *Deus charitas est.* Sanè si Deus non omnes, vel tantū meritos diligeret, ipsa charitas, id est, dilectio, propriè dici non posset. Nunc autem quia omnes, & etiam immeritos diligit, ipsa charitas & dilectio per emphasim, id est, per expressionem potest dici. Ita quippè exuberat Deus visceribus pietatis & dilectionis, quod suę bonitatis & dilectionis neminem expertem relinquit, facit enim Solem suū oriri super iustos, & iniustos, & pluit super bonos & malos. Dat iumentis escam ipsorum, & pullis coruorū inuocātibus eum. Vnde ad eum verè per Sapientem dicitur: Nihil odisti Domine, eorum quæ fecisti, cęterum dilectio & largitas diuina nequaquam inordinata est. Quod vtiq; esset, si omnes tam bonos quàm malos æquè diligeret. Sed hoc non est: imò malis quædā minora bona præbet. Vnde scriptū est: Homines & iumēta saluabis Domine, scilicet temporaliter. Bonis verò maxima bona reseruat: quę scilicet nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Omnes tamen quantū in ipso est, ęternaliter saluabit. Vnde & hic ostēdit Apostolus quatuor, id est, quantū nos dilexerit: & ad quid & quādo: & quomodo. Quantū nos dilexerit, ostēdit cū dicit: *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quia misit vnigenitū suū filiū in mundū.* Multū fratres mei, nos Deus dilexit: cùm nec aurum, vel argentū: non Angelum, non aliquam creaturam suam, sed ipsum vnigenitum suum & amantissimum filium, tradidit pro nobis. Ad quid? ostēdit: *Vt viuamus per eum.* Non enim ideò dilexit nos, vt ipse melior esset de nobis, sed vt nos meliores essemus de eo. Et hæc est fratres, vera dilectio, quæ nō quærit commoda sua, sed aliena. Quando nos dilexit? ostēdit cùm subdit: *In hoc est charitas, nō quasi nos dilexerimus eū: sed quia ipse prior dilexit nos.* Tunc ergo dilexit nos cùm nos nō diligebamus eum, imò contemptores &

Mat.5.
Psal.146.
Sap.11.
Psal.38.
1.Cor.2.

 inī.

Perfecta dilectio inimicos diligere. inimici eius eramus. Et hęc est fratres mei, vera dilectio & perfecta diligere etiam inimicos. Quomodo nos dilexit, innuit cùm subdit: *Et misit filium suum propitiationem*, siue (vt alia translatio habet) litatorem pro peccatis nostris. Bene ergo dilexit nos, qui nō dilexit in nobis malū, quod ipsi feceramus, sed potius bonum, quod ipse in nobis fecerat, vel facturus erat. Ita ergo dilexit nos, vt nos faceret de peccatoribus iustos, de seruis liberos, de pollutis sanctos. Et hęc est fratres mei, vera dilectio, diligere in homine bonum, & odisse malum.

Sequitur pars secunda, in qua hortatur Apostolus nos ad dilectionem, dicens: *Charissimi, si Deus dilexit nos, & nos debemus inuicem diligere*. Est autem argumentum à minori, quoniam si Deus, qui non tenetur nos diligere, nos dilexit, multò magis nos qui ad inuicem nos diligere tenemur, nos diligere debemus. *Triplici de causa proximus diligendus.* Tenemur quippè diligere proximum, triplici de causa, quia opus Dei est: & creatorem in creatura diligere tenemur. Et quia Deus praecepit, vt diligeretur, cuius praeceptis obedire tenemur. Et quia Deus homines dilexit, cuius exemplum imitari tenemur. Diligamus igitur fratres mei, exemplo creatoris nostri proximos nostros, non vilia, sed etiam cariora nostra eis & pro eis dantes: Diligamus eos non intuitu temporalis retributionis, nec ad vitam temporalem, sed ad aeternam. Diligamus quoq; eos priores, non expectātes vt ipsi prius nos diligant: sed potius nos eos praeuenientes, de non amantibus amātes, vel de inimicis amicos faciamus. Diligamus etiam eos & optemus eis bonū: bonum quod est in eis amantes, malum verò si quod est, in eis odiētes, & ab eis auferentes. Ad hoc autem quod aliquis posset quaerere, quare nos hortaris, primò ad dilectionem proximi: cùm prius deberēs nos hortari ad dilectionem Dei? Respondet, *quoniam Deum nemo videt vnquam*. Ac si apertè dicat: quia ergo Deus est inuisibilis, & dilectio eius est inuisibilis proptera vos hortor primò ad dilectionem proximi, in quo solus Deus diligitur: Et in cuius dilectione, dilectio Dei verius comprobatur. Vnde & subdit: *Si diligamus inuicem*, subaudis propter Deum: Deus in nobis manet per dilectionem & charitatem eius, quae in nobis perfe-

perfecta est,id est, in vera dilectione proximorum apparet,quia Deus nos diligit verè, & nos eum.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apostolus sua & aliorum Apostolorum auctoritate vera esse quæ de charitate Dei dixerat,ostendens primo se tales esse,quibus credi oporteat, cùm subdit: *In hoc cognouimus quia in Deo manemus & ipse in nobis: quoniam de spiritu suo dedit nobis*,id est,de gratiis Spiritussancti, quibus eruditi, sanctificati, & purificati sumus. *Et nos vidimus*,*fide*, filij eius diuinitatem,& oculis corporis, humanitatem eius. *Et testificamur* moribus, prędicatione & miraculis, quoniam pater misit filium suũ saluatorẽ mundi. Testificamur etiam quod quisquis confessus corde,ore,& opere. *Fuerit quoniam Iesus est filius Dei, Deus in eo manet*, per gratiam, *& ipse in Deo*, per charitatẽ. *Et nos*, scilicet Apostoli, *cognouimus* experimento, hoc esse verum, *& credimus charitati quam habet Deus in nobis*, & inde cogimur diligere eum. Infideles enim ideo non diligunt Deum, quia ignorant se diligi à Deo. Itaque fratres, si volumus, quod Deus in nobis maneat, & nos in eo, cõfiteamur Dominũ nostrũ Iesum Christum esse verũ Deũ veri Dei filiũ,& saluatorem mundi. Confiteamur hoc, inquam, corde,ore,& opere: (quoniam vnũ sine aliis non sufficit) maximè vbi est necessariũ. Petrus quippè cõfitebatur Dominũ corde, sed tamen ore negando corruit. Corde enim, vt ait Paulus, creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Sed & sunt quidam falsi Christiani, qui corde & ore Christum confitentur, sed operibus diffitentur, de qualibus Paulus, Confitentur verbis se nosse Deum, factis autem negant. Nos ergo fratres, Christum firma fide credamus: ardenti charitate diligamus, prędicatione & opere, & etiam si necessarium fuerit, morte eum cõfiteamur, vt ipse in nobis, & nos in eo, in æternum manere mereamur. *Rom.10.* *Tit.1.*

Sequitur pars quarta, in qua commendat charitatem quinque modis. Primò, quod adeò digna sit, quod Deus eius nomine se voluerit appellari. Quod ostendit, cùm dicit: *Deus charitas est*. Dicitur autẽ Deus charitas, & substantialiter & causaliter, & actiuè & passiuè. Et substantialiter quidem, Deus charitas, id est, dilectio dicitur, quo- *Deus charitas.*

 niam

niam eius substantia dilectio est, sicut sapientia, potētia, & huiusinodi. Causaliter verò dilectio dicitur, quoniam dilectionem, pacem, & concordiam, in suis efficit creaturis. Ipse enim efficit quod quatuor elementa, licèt contrariarum sint naturarum, in vnā dilectionis concordiā connectantur. Ipse efficit quod quatuor humores in corpore, licèt contrarij sint, in vnam sanitatis concordiam vniuntur. Ipse efficit, quod in Ecclesia multitudinis credentium est cor vnū & anima vna. Ipse quoque efficit, quod diuersæ personæ sint vnanimes, & vnius moris in domo. Actiuè etiā dicitur Deus dilectio, quia benignus & suauis est Dominus vniuersis: quosdam per electionem, vt electos: quosdam per gratiarum collationem, vt præsentialiter iustos: omnes verò per essentiæ conseruationem diligens. Passiuè verò dilectio dici potest, quoniam amabilis; est in se, & dulcis ad amandum. Cuius dulcedinem gustauerat Psalmista, qui dicebat: Gustate & videte quoniam suauis

Psal.33. est Dominus. Et alibi: Quam magna multitudo dulcedi-

Psal.30. nis tuæ Domine, quam abscondisti timentibus te. Secundò autem commēdat charitatē, per hoc quod ea facit nos dignos qui maneamus in Deo, & in quibus Deus maneat. Vnde & subdit, *Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Per charitatem quippè in Deo manemus: quia si Deum diligimus corde & desiderio, in Deo manemus, eius mandata facimus, eius volūtatem nostræ præponimus, totis viribus ad eum festinamus. Per charitatem quoq; Deus in nobis manet: quoniam si Deum diligimus verè, ipse habitat in nobis: gratijs suis nos implendo, nos sustentando, nos protegendo, regēdo, & dirigēdo. Tertiò verò cōmendat charitatē, per hoc quod charitas nos similes efficit Deo. Vnde subdit: *In hoc est charitas nobiscū: quia sicut ille est & nos sumus in hoc mūdo.* Id est, sicut Christus est misericors, sanctus, & bonus, amator etiam inimicorū. Ita & nos qui sumus in hoc mundo, per dilectionē ei assimilari cupientes, studeamus fieri misericordes, sancti & boni, & etiā inimicorū amatores. Iu-

Ioan.12. xta quod ipse præcepit nobis: Qui mihi ministrat, me sequatur, subdens etiā præmiū, cùm dicit: Et vbi sum ego, illic & minister meus erit. Vnde & hîc quartò cōmendat

cha-

charitatē, quia facit nos habere fiduciam in aduentu Chri sti. Verū quippè est quòd vulgò dici solet. Securè vadit ad Curiam, qui Præpositum habet parentē. Nos quoque fratres, si Deū verè dilexerimus, si eum tanquam patrē, sanctitate, misericordia, cæterisque virtutibus imitati fuerimus, cum magna securitate & fiducia, ad secundum eius aduentū veniemus. Hac securitate cōfisus Propheta, non timet mortē neque iudiciū, sed potius vt adueniat deprecatur: Educ, inquit, de carcere animam meam, vt confitea tur nomini tuo. Et Paulus: Cupio dissolui, & esse cū Christo. Quintò etiam cōmendat charitatem, per hoc quod timorem excludit, dicens: *Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem*. Quem timorem? Cùm sint quinque species timoris, scilicet mundanus, humanus, seruilis, initialis, & filialis. Perfecta charitas mundanum timorem prorsus excludit: quoniam qui perfectè Deum diligit, damna mundanarū rerū nō timet: sed potius quæ sine amore possidet, absq; dolore relinquere paratus est. Excludit etiā ex maxima parte timorem humanum: quoniam qui Deum perfectè diligit, ad pœnam & mortem temporalē non trepidat, sed potius securus expectat, vt per eam ad desideratam Dei visionem perueniat. Excludit etiam penitus timorem seruilem: quoniam qui perfectè Deum diligit, per charitatem purgatus à delictis, non habet in cōscientia vnde timeat, sed potius vnde gaudeat & securus fiat. Vnde & hic subiungitur: *Quoniam timor pœnam habet*. Quid enim seruiliter timet pro culpa, cruciatur in conscientia. Excludit etiam timorē initialem. Vnde & hic subditur: *Qui autem timet*, subaudis in conscientia, *nō est perfectus in charitate*, quoniam qui Deum verè diligit & perfectè, non vt incipiens, hinc à timore, hinc ab amore diuiditur, sed totus à dilectionis securitate possidetur. Filialem verò timorem, perfecta charitas hinc non excludit: quoniā etiam ille qui hic perfectissimè Deum diligit, timet dum est in lubrica huius seculi via, ne cadat, ne Deum offendat. Timet more castæ mulieris sponsum suum: timet non eius aduentum, sed eius recessum. Porrò in futura beatitudine, adeò perfecta erit charitas, quod penitus excludet timorē, vel vt omninò nō sit,

Psal. 14.

Quinque species timoris.

vel vt non efficiat hominem timorosum, sed reuerentem. Quod enim legitur, quia timor Domini sanctus, permanet in seculum seculi, vel de bono ad quod duxit, timor, vel de reuerentia intelligendum est.

Sequitur pars quinta, in qua nos hortatur ad dilectionē Dei, dicens: *Nos ergo diligamus Deum, quoniam ipse dilexit nos*. Tres sunt præcipuæ causæ fratres mei, propter quas Dominū diligere debemus. Prima est, quia in se bonus & amabilis est: quā causam notauit superius cùm ait, Deus charitas est. Secūda est, qua diligi meruit, quæ causa hîc notatur, cū dicitur: Quia ipse prior dilexit nos. Tertia est, quia diligentibus se, pręmiū ęternę beatitudinis dabit: quam causam notauit superius, cùm dixit: Vt fiduciā habeamus in aduentu eius. Quare tanta amoris incitamēta mentē nostram fratres charissimi, ad diligendum Deum non excitant? Et si negligimus eum diligere, eò quòd in se bonus & amabilis est, quare in misericordia eius dilectionis beneficia nobis quotidie exhibita; quare desiderabilia æternæ beatitudinis (quæ nobis præparauit) præmia nos ad diligendum eum non inflammant?

Ob tres causas dominus præcipuè diligendus.

Sequitur pars sexta, in qua ostendit Apostolus Deum non posse verè diligi sine proximo, dicens: *Si quis dicit quia diligo Deum, & fratrem suum odit, mendax est*. Non ait inimicum vel iniquum, quia inimicitiam vel iniquitatem debemus semper odio habere, naturæ verò fraternitatem diligere. Et hoc cōtra illos est, qui vel propter amicitiam hominis diligunt eius iniquitatem: vel propter iniquitatem hominis, odiunt eius naturam. Deinde probat duplici argumēto Deū non posse diligi sine proximo. Primo argumēto sumpto à minori, cū dicit: *Qui enim nō diligit fratrem suū quem videt: Deum quem nō videt, quomodo potest diligere?* Ac si diceret, nullo modo. Minus quippè est diligere proximū nostrū quem quotidie videmus, cum quo nutriti sumus, cui nos similitudo & familiaritas amicat. Maius verò est Deum diligere, quem nullo sensu cognoscimus, sed sola fide credimus. Idē subsequēter probat argumēto sumpto ab auctoritate mandati, cū subdit: *Et mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & fratrē suum.* Non enim verè potest quis diligere Deū,

nisi

nisi faciat eius mandatum. Vnde idem in Euangelio: Si quis inquit, diligit me, sermonem meum seruabit. Itaque fratres mei, si volumus in aduentu summi iudicis habere fiduciam & securitatẽ: diligamus interim Deum & proximum. Deũ propter seipsum & super omnia: proximum propter Deum, & sicut nos: Nec diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate, Christum in famelicis pascẽtes, in nudis vestientes, in hospitibus suscipientes, in infirmis visitãtes, vt ab ipso mereamur audire: Venite benedicti Patris mei, percipite pręparatum vobis regnum à constitutione mundi. Amen. *Ioan 14.* *1. Ioan. 3.* *Mat. 25.*

DOMINICA I. POST TRINITATEM.

Dixit Iesus discipulis suis parabolam hanc. *Homo quidam erat diues, &c.* Cùm in hac parabola fratres charissimi, etiam nomen pauperis ponatur, patet quia nõ solùm parabola, sed etiam historia est. Et parabola quidem est, quoniam per similitudinem quid faciendum quídve fugiendum sit, demonstratur. Historia verò est, quoniam res gesta esse ex paupere, proprio nomine designato, comprobatur. Sed quare fratres mei, nomen pauperis ponitur, cùm nomen diuitis taceatur, nisi quia pauper per electionem à Deo cognoscitur: Diues verò per reprobationem à Deo ignoratur? Hinc Moysi electo dicitur, noui te ex nomine. Et reprobis in futuro à Domino dicetur: Amẽ dico vobis nescio vos. In quo fratres, confunditur peruersitas nostra, qui nomina diuitum & potentum memoriter tenemus; nomina verò pauperum scire negligimus. Et vnde hoc, nisi quia acceptores sumus personarũ: & diuites quos Deus ignorat, scimus: pauperes verò quos Deus nouit, ignoramus? Attamen legimus de Beato Clemente, quòd pauperes regionũ nominatim habebat scriptos. Porrò propositæ parabolæ, sex sunt partes: primò enim ponitur meritum diuitis: secundò meritum pauperis: tertiò præmium pauperis: quartò pœna diuitis: quintò, diues orat pro se: sextò pro suis, nec exauditur. Primò igitur ponitur meritum diuitis cùm dicitur: *Quidam homo erat diues*, ostenditur autem hîc esse verum illud quod Dominus alibi dicit, scilicet quod diues difficilè intrabit in regnum cœlorum. Et quia facilius est camelum per foramen *Luc. 16.* *Exod. 33.* *Mat. 25.* *B. Clemẽs.* *Luc. 18.*

men acus transire, quàm diuitem intrare in regnum cœlorũ. Diuitiæ quippè male vsæ, solent multa vitia generare, vanam gloriam, voluptatem, superfluitatẽ, superbiam & contemptũ. Quod vanã gloriam generẽt, ostẽditur cũ subditur: *qui induebatur purpura & bysso* Quod pretiosę enim vestes ad gloriam quærantur, indè patet, quod nullus appetit se pretiosis vestibus indui, nisi vbi scit se à pluribus videri. Si enim in fluxu vestium, peccatum nõ esset, nequaquam Dominus Ioannem Baptistam de asperitate vestium commendaret, & alios de mollitie reprehẽderet, dicens: Quid existis in desertum videre? Hominem mollibus vestitum? Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Quod voluptatem & luxuriam diuitiæ generant, ostenditur cùm subditur: *Et epulabatur quotidie splendidè.* In duobus reprehenditur, & quia festiuis conuiuiis delectabatur, & quotidie delectabatur etiam in pretio, in apparatu, & in crapula ciborum, quæ Dominus prohibuit, dicens: Cauete, ne grauentur corda vestra crapula & ebrietate, & curis huius seculi. Quotidie etiam hoc factitabat: & si enim quãdoque splendidius & emolius cœnandum est, vel propter festum, vel propter hospites, vel propter infirmitatem, hoc tamen quotidie facere, grande vitium est. Quod verò superfluitatem diuitiæ generent, ostenditur in vtroque, quia scilicet & superfluè vestiebatur, & superfluè epulabatur. Quod superbiam & contemptum generent, innuitur, ex hoc quod diues in diuitiis se efferebat, & mendicũ ante ianuam suam pereuntem despiciebat.

Mat. 11.

Luc. 17.

Diuitiæ superfluitatem generant.

Sequitur pars secunda, in qua describitur meritum pauperis, cùm subiungitur: *Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ad ianuã eius, vlceribus plenus, cupiens saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis, et nemo illi dabat.* Quatuor ostẽduntur Lazari miserię, quia erat mendicus: quia infirmus, quia nemo in vtroq; ei subueniebat: quia ante ianuam diuitis iacẽs, multã tentationem ex præsentium visione delitiarum, sustinebat. Sicut enim præsentia mendici infirmi, fuit occasio diuiti maioris damnationis: ita præsentia delitiarum diuitis, fuit occasio mendico coronæ grandioris. Si enim diues non haberet

beret præsentem mendicum, diuitiarum suarum videre-tur habere excusationem. Et si mēdicus infirmus à visione delitiarū remotus esset, tantam tentationis pugnam non sustineret. Quantas nàmque fratres mei, putatis Lazarum sustinuisse tentationes, cùm mēdicus videret quotidie ante oculos suos, diuitem & suos in diuitiis superabundantem? Cùm infirmus videret diuitem & suos in sua sanitate exultantes? Cùm esuriens videret diuitem & suos, ex nimia saturitate eructātes? cum tot miseriis pressus videret quotidie diuitem & suos, tot prosperitatibus præflorentes! Magnus certè erat iste Lazarus, qui tot calamitatibus premebatur, nec opprimebatur, qui tot patiens fuit patiens, quem etsi tot flagella torserunt, tamen patientiam non extorserunt. Exemplo huius discant pauperes & infirmi, in suis aduersitatibus non murmurare: non diuites damnare, sed Deū benedicere, & flagella peccatis suis ascribere. *Et nemo illi dabat*. Quia sicut diues immisericors erat, ita & immisericordes ministros habebat. Iuxta illud Salomonis: Impius Princeps, omnes ministros habet impios. *Sed & canes veniebant, & lingebant vlcera eius.* Vbi homo seruo Dei ministrare contemnebat: bestia, prout poterat, seruiebat.

Lazarus erat magnus.

Prouer. 29.

Sequitur pars tertia, in qua pauperis præmium describitur, cùm subditur. *Factum est autem vt moreretur mēdicus, & portaretur ab Angelis in sinu Abrahæ.* Fratres charissimi, quis sicut Dominus Deus noster qui in altis habitat & humilia respicit in cœlo & in terra? Suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem? Ecce quē homo abhorret, dedignatur, & refugit, pius super omnia Dominus per ministerium suorum sanctorum Angelorum, visitat & suscipit, transferens de sterquilinio margaritam pretiosam, & in beata requie suorum collocans electorum. Est autem sinus Abrahæ, locus in superiori inferno tranquillus, in quo qui in fide Abrahæ moriebantur, cùm requiescebant, expectabāt Christum qui eis regnum cœlorum aperiret.

Psal. 112.

Sinus Abrahæ.

Sequitur pars quarta, in qua describitur pœna diuitis cùm subditur: *Mortuus est autem & diues, & sepultus est in infernum.* Ecce quem turba ministrorum & amico-

amicorum circũuouebat & palpabat, rapitur per durum ministerium crudelium dæmonum, & trãsfertur in infernum, de purpura & bysso in asperitates tenebrarum; de splendidis conuiuiis, in famem & sitim perpetuam: & de inter blandas manus lachrymantium amicorum, inter duras manus stridentium dæmonorum. Et quare? Nõ quia legatur aliquid rapuisse vel defraudasse, sed quia sua superfluè expẽdebat, & pauperi nihil dabat. Si sic fratres dãnantur qui nõ dant sua, quid patientur qui rapiũt aliena? *Eleuans autem oculos suos cùm esset in tormentis, vidit Abraham à longè*, tam loco quàm affectu (quià Deo coniunctus, aliud quàm Deus velle non potest) *& Lazarũ in sinu eius*. Porrò cùm iusti semper videant reprobos in pœnis ad augmẽtum gaudij, & ad glorificationẽ sui laboris: Reprobi tantum antè videre possunt electos, sed pòst nõ: quia scriptum est: Tollatur impius ne videat gloriã Dei. Sequitur pars quinta, in qua diues orat pro se, nec exauditur, vnde & subditur: *Et ipse clamãs*, magis affectu quã voce ait: *Pater Abraham miserere mei*. Patrẽ vocat, quem filialiter imitari noluit, & qui viuens in delitiis & miseriã ignorabat, nunc in tormentis positus incipit scire quid habeat mali miseriã, & quid boni misericordia. Vos ergo diuites, ne similiter vobis cõtingat, discite per compassionẽ, inter diuitias, miseriã & misericordiam. Quia nõ inueniet in alia vita misericordiam, qui in ista non habuerit eam.
Iacob. 2. Vnde Iacobus: Iudiciũ sine misericordia fiet ei, qui nõ fe-
Psal. 65. cerit misericordiam. *Et mitte* inquit, *Lazarum, vt intingat extremum digiti sui in aquam, vt refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma*. Ecce fratres quã terribilis est Deus in cõsiliis super filios hominum. Diues, qui micas de mensa sua cadentes esurienti dare nolebat Lazaro, ad hoc iusto iudicio adductus est, vt ardens guttã aquæ de digito Lazari peteret, & nõ acciperet. Qui si vel micas ei per misericordiam dedisset, aliquod refrigerium in pœnis inueniret. Itaq; fratres, si vultis misericordiã inuenire, misericoridiã facite: vocate pauperes ad conuiuia vestra, vel saltem date mensæ vestræ reliquias: date vel cadentes micas: ne si has fortè dare neglexeritis, refrigeriũ in igne non inueniatis. Sed cur diues potius in lingua arsisse memoratur,

moratur, nisi quia comessationi, & sociæ eius loquacitati seruierat? *Et ait illi Abraham, Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua: Et Lazarus similiter mala, nunc verò cõsolatur, tu verò cruciaris.* Nullus fratres charissimi adeò malus est, quin aliquid boni aliquando faciat. Nec aliquis adeò in hac vita sanctus est, quin aliquãdo peccatũ faciat. Deus autem iustus iudex, nullum bonũ relinquit irremuneratum: nec aliquod peccatũ impunitum. Itaque diues si quid boni inter multa mala fecerat, remunerata sunt ei in collatione temporalis prosperitatis quam amabat. Et si quid mali Lazarus inter fidem, spem, constantiam, & patientiam, cæterasque virtutes fecerat, totũ ignis tẽporalis tribulationis expiauit. Et econtra, mala diuitis punita sunt in æterna pœna: Et bona Lazari remunerata sunt in æterna vita. Hinc discant diuites timere dum eis bene succedit in hac vita: dum florent & abundant: ne fortè propter illam prosperitatem, bona sua in hoc seculo remunerentur: & peccata sua igni æterno reseruentur. Et econtra discant pauperes & afflicti bene sperare, dum paupertate, afflictione, & miseria puniuntur: quia per illã aduersitatẽ peccata eorum, si patienter ferant, purgantur: & bona eorum æternæ remunerationi reseruantur. *Et inter hæc, inter nos & vos magnum chaos firmatum est: vt qui hinc illuc transire volunt, non possint, neque inde huc transmeare.* Sanè si illi qui in tormentis sunt, ad requiem transire velint, non est mirum. Sed quomodo qui in requie sunt, ad eos qui in tormentis sunt, transmeare volunt, & non possunt? Puto quod sancti per consuetam compassionem & pietatem, quas in hoc seculo habuerunt, vellent miserendo transire ad eos qui in pœnis sunt, nisi essent ita diuinæ coniuncti iustitiæ, vt aliud quàm Deus velle nulla possent ratione. Neque enim in æterna beatitudine, vbi dolor nõ est, compassio esse poterit, quæ sine dolore non est.

Mala diuitis punita, & Lazari bona remunerata.

Sequitur pars sexta, in qua diues pro aliis orat, nec exauditur, cùm subditur: *Rogo ergo te pater, vt mittas eum in domum patris mei, habeo enim quinque fratres: vt testetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.* Frustratur de se, orat pro fratribus: & nunc incipit animas aliorum diligere, qui viuens suam non dilexit. Ad cumulum

lum quippè tormentum relinquitur ei, & cognitio, & memoria & compassio. Plus enim torquetur ex hoc quod cognoscit Lazarum nunc glorificatum super se, quem olim viderat sub se miserum. Plus etiã torquetur ex hoc quod recordatur felicitatis suæ, quam in domo patris sui quondam cum fratribus suis habuerat. Plus quoq; torquetur ex hoc quod compatitur fratribus suis, quos videt per eandẽ vitam, in eãdem vẽturos damnationem. *Et ait illi Abraham, habent Mosen & Prophetas, audiãt illos.* Ac si dicat: Lex & Prophetæ docent quomodo æterna damnatio potest euitari. *Non pater,* inquit, *Abrahã: Sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitentiam agẽt:* quia ipse scripturas cõtempserat. Tales sunt hodie multi falsi Christiani, qui sacris scripturis non credentes dicunt. Quis est regressus ab inferis, qui nobis testimonium ferat? in quo se esse infideles ostendũt, dum nec præmia iustorũ, nec pœnas reproborum credunt. Sed subditur: *Si Mosen & Prophetas nõ audiũt, nec si quis ex mortuis resurrexerit, credent.* Siue audire hic ponatur pro credere, siue pro obedire, verum esse hodie apparet, quia scripturæ de Christo testimonium ferant. Qui nolunt credere scripturis, nolunt etiam credere Christo, qui à mortuis resurrexit. Qui non obediunt legi vel Prophetis minoris perfectionis: non obediunt perfectiori doctrinæ Christi, qui resurrexit à mortuis. Itaq; fratres discamus diuitias contemnere: modum in vestibus ac cibariis obseruare: pauperibus largiores, & misericordes esse de bonis nobis commissis, pauperes nobis amicos & intercessores facere: vt cùm defecerimus, recipiant nos in æterna tabernacula. Ecce multos Lazaros quotidie ante ianuas nostras videmus: se importunè ingerunt: rogant qui rogari debuerunt. In quibus fratres mei, si fortè quædam corrigenda videmus, non ideo eos contemnamus: quia quod est in eis piandum, expiat ignis tribulationum. Si boni sunt, recipiẽdi sunt, vt fratres & intercessores nostri. Sin minus, duplicẽ præbeamus eis eleemosynam. Demus eis & panem corporalem, & panem verbi spiritualem, vt duplicem inde recipiamus mercedẽ. Vt cùm venerit pauper pauperum Deus & Dominus noster Iesus Christus, recipiat nos in æterna tabernacula.

Falsi Christiani scripturis non credunt.

DOMINICA SECVNDA
post Trinitatem.

CHarissimi, nolite mirari, si odit vos mūdus, &c. Quadripartita est hæc lectio fratres charissimi. Primò dicit non esse mirandum, si mali exosos habeant bonos. Secundò ostendit eos qui habent charitatem, viuere: & eos qui carent, mori. Tertiò exemplo Christi, nos ad dilectionis perfectionem hortatur. Quartò à falsa dilectione mūdi nos dehortatur. Ait itaq; primò: *Nolite mirari si odit vos mundus*, id est, amatores mundi. Duo dicit, & quod mundus odit iustos: & quod inde non est mirandum. Et qua de causa mundus, id est, mali odiunt iustos? Triplici. Prima est, quia vita iustorum contraria est vitę malorum. Quanta enim contrarietas est inter ignem & aquā, inter lucem & tenebras, tanta contrarietas est inter iustitiam & iniustitiam, inter castitatem & luxuriam, inter cęteras virtutes, & vitia eis cōtraria. Propterea inter cultores istarū, & cultores illorum, pax & concordia esse non potest. Secunda causa est, quia boni odiunt vitam malorum, & damnant. Tertia est, quia eos repręhendunt & corrigūt, cupientes eos auferre diabolo, & lucrari Deo. Itaque cùm boni malos bono odio odiant, mali eos iniquo odio persequuntur, iuxta illud: perfecto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi. Perfectum quippè odium est, quādo ita odimus vitium iniqui, quod eius naturam diligimus: quod non odium, sed potius dilectio est. Vnde Psalmista: Posuerunt aduersum me mala pro bonis, & odium pro dilectione mea. Ioannes Baptista arguebat Herodem, dicens: Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Sed vnde Herodes debuit Ioanni gratias agere, inde eum incarcerauit, & decollauit. Hæc est retributio malorum. Porrò quibus de causis mali odio habeant bonos, sapiens complectitur his verbis: Dixerunt impij, apud se non rectè cogitantes: Circonueniamus iustum, quoniam contrarius est operibus nostris. Promittit se scientiam Dei habere, tanquam nugaces æstimati sumus ab illo, & abstinet se à viis nostris, tanquam ab immunditiis, & cæt. Quare non est mirandum si mali odiunt bonos, quia amatores mundi sunt, vnde & hic mundus vocantur. Si

1. Ioan. 3.

Triplici de causa mali odiunt iustos.

Psal. 138.

Perfectum odium.

Psal. 108.

Marc. 6.

Sap. 2.

1.Ioan.2. quis autem (teste Ioanne) diligit mundum, non est charitas patris in eo. Quare non est mirãdum, si mali odiunt bonos: quoniam etiam seipsos odiunt. Qui enim diligit iniquitatem, odit animam suam. Quomodo diliget aliũ, qui seipsum non diligit? Quare non est mirandum, si mali odiunt bonos? Quia sic consueuerunt, faciunt non quod boni merẽtur, sed quod ipsi solẽt. Sic ab initio Cain iniquus iustum Abel fratrẽ suum persequutus est & occidit: sic iniqui fratres iustum Ioseph: sic iniquus Saul sanctũ Dauid: sic impij Hebræi sanctos prophetas: sic iniqui Iudęi Christũ: sic infideles fideles. Propterea fratres charissimi, nec miremini, si mundi-amatores vos odiunt & persequuntur, Dominus enim suis discipulis inquit: Si me persequuti sunt, vos persequentur, vt impleatur illud Psalmi stæ. Quia odio habuerunt me gratis.

Mali seipsos non diligunt.

Ioan.15.

Sequitur pars secunda, in qua ostendit eos qui charitatem habent, viuere: illos qui non habent, mori: cùm subdit: *Nos autem scimus quia translati sumus de morte ad vitam, quoniã diligimus fratres*. Ac si dicat: quandiu fuimus sine Dilectione Dei & proximi, in morte peccatorũ eramus. At postquã cœpimus Deum & proximũ diligere, cœpimus viuere, vita scilicet virtutum. Sicut enim odiũ & contemptus est fons omnium vitiorũ: ita econtrario charitas Dei & proximi, est fons omnium virtutum. Per dilectionem quippè connectimur Deo & proximo, vt simus mẽbra corporis Christi, quod est Ecclesia. At si dilectione caremus, iam nec membra Christi, nec de integritate eius corporis sumus, nihil fructus facientes, sed mortui & dãnationi deputati. Quod Dominus in Euangelio per similitudinem vitis & palmitum ostendit, dicens: Ego sum vitis & vos palmites. Sicut palmes ex se non potest facere fructum, nisi manserit in vite: sic nec vos nisi in me manseritis. Si quis in me non mãserit, mittetur foras sicut palmes & arescet, & colligent eum & in ignem mittent, & ardet. Vnde & hîc subditur: *Qui non diligit, manet in morte.* Videat ergo vnusquisque nostrũ penes se, si diligit Deũ & proximum. Et si diligit, sciat quia in Deo viuit, & mẽbrum Christi est. Si autem nõ diligit, sciat quia in peccato mortuus est, & membrum Christi non est. Talis ergo per pœni-

Charitas Dei & proximi fons omnium virtutum.

Ioan.15.

pœnitentiam festinet resurgere, & per charitatem Christo adhærere, ne forte tanquam palmes præcisus, in ignem æternum mittatur. Et si sic reus est qui non diligit, qualis est ille qui etiam odit? *Omnis*, inquit, *qui odit fratrẽ suũ, homicida est*. Non ait inimicum, vel iniquum: quoniam inimicitiam vel iniquitatem hominis odisse bonũ est: fraternitatem verò naturæ odisse, homicidium est. Proinde fratres, magna discretio hîc habẽda est, vt scilicet ita odio habeamus hominis vitium, quod non naturam: Et ita diligamus hominis naturam, quod vitium eius odio habeamus. Quod contra illos est, qui vel propter amicitiam hominis, consentiunt eius vitiis, vel propter inimicitiam vitiorum odio habent hominis naturam. *Et scitis quoniã omnis homicida non habet vitam æternam in se manẽtem*, sicut nec palmes aridus, & à vite præcisus. *Vitium hominis. Natura hominis.*

Sequitur pars tertia, in qua ad perfectionem charitatis nos hortatur exemplo Christi, dicens: *In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ipse pro nobis animã suam posuit, & nos debemus pro fratribus nostris animas ponere.* Ac si diceret: Charitas per exhibitionem operis cognoscitur. Sicut ergo Deus, charitatem, quam habebat erga nos per operationem nobis demonstrauit, ponendo pro nobis animam suam: ita & nos charitatem quam habemus in proximos, opere ostendamus, ponẽdo pro eis animas nostras. Est autem argumentum a maiori. Quoniam si Deus qui nõ tenebatur, tantus & talis, & prior pro nobis talibus, & tantus, animam suam posuit: quanto magis nos, qui tenemur pro fratribus nostris comparibus animas nostras corporales ponere debemus? Vt scilicet si viderimus fratres nostros à gentilibus captos, in fide titubantes & dubios tenemur eos, animas nostras pro confirmatione fidei ponendo, in fide cõfirmare, ne forte negando in anima perirẽt. Pro vita verò proximi corporali, vitam nostram ponere non tenemur. Legimus tamen in Dialogo Sanctum Sanctolum pro quodam clero ab infidelibus capto, vitam suam obligasse, vt scilicet mane vel captũ, vel seipsum pro eo eis restitueret. Quem cum nocte recedere compulisset, ipse pro eo mane seipsum exhibuit gladiatori. Qui cum sanctũ eleuato gladio decollare *S. Sanctolus.*

vellet, dextera eius diriguit. Ad quod miraculũ infideles admirantes, veniam ab eo poscunt, & vt prece sua dexteram suo decollatori redderet, exorãt, & quod vellet munus ab eis postularet. At Sanctus exacto per iusiurandum ab eo, ne vltra sanguinẽ Christianũ funderet, ei dexteram restituit, & omnes captiuos Christianos quos tenebant, liberos recepit. Ecce fratres mei, quanta sit virtus charitatis, dum vnus corpus suũ pro corpore alterius morti exponit, virtus diuina demonstratur. Et non solùm illi duo, sed etiam multi à morte liberantur.

Sequitur pars quarta, in qua dehortatur nos à falsa dilectione, dicens: *Si quis habuerit substantiam huius mũdi, & viderit fratrem suum necessitatem patientem: Et clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei* (quæ etiam animã pro proximis ponit) *manet in eo?* Ac si dicat: Qui nõ dat fratri indigẽti mundanã quam habet substantiam, quomodo pro eo daturus est animam suam? In hoc enim vera dilectio à falsa discernitur: quoniam vera dilectio nõ potest claudere viscera pietatis, sed quod potest, operatur. Si multũ habet, multum præbet. Si modicũ, etiam illud libenter impartitur. Sitienti si habet vinum, porrigit: si non habet, dat vel aquam calidam. Quod si caret lignis

Mat. 10. quibus eam calefaciat, det vel frigidam aquam. Nec amit-

Mar. 9. tet mercedẽ suam, dicẽte Domino: *Si quis dederit in nomine meo calicẽ aquæ frigidæ, nõ perdet mercedẽ suam.* Quod si plus non potest, det saltem consolationẽ, det vel compassionem, & orationem, & bonam voluntatem, quę

Luc. 2. plus nequeunti sufficit. Scriptum est enim: Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Dilectio verò falsa est, quæ cùm possit auxiliũ ferre, dissimulat, & nõ opere, sed solis verbis & promissis amat. A qua nos dehortatur Apostolus subdens: *Filioli mei, non diligamus verbo, neque lingua, sed opere & veritate,* id est non diligamus verbo solo, vt quidam simulatores faciunt, sed etiam opere. Nec diligamus linguosa & blanda fictione, sed cordis veritate. Nos itaque fratres mei, non fictã, sed verã habeamus dilectionem. Quod vtiq; erit, si Deum solum in proximo diligere nouerimus: Si nostræ dilectionis & operis solum Deum causam statuerimus: si non ab homine, sed à solo Deo remune-

muneratione͂ expectauerimus : Si no͂ hominibus, sed soli Deo in omnibus placere quæsierimus: Si non in terra, sed in cælo thesaurizare certauerimus. Præstante Deo & Domino nostro, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA II. POST TRINITATEM.

Dixit Iesus discipulis suis parabolam hanc: Homo quidam fecit cœnam magnā, & vocauit multos. In hac parabola fratres charissimi, septem animaduertēda sunt. Præparatio magnæ cœnæ, multorū inuitatio, Ad cœnam vocatio. Quorundam excusatio, aliorum introductio, aliorum etiam compulsio: Excusantium ęterna cōclusio. Porrò præparatio magnæ cœnæ, est æternæ beatitudinis à cōstitutione mundi præordinatio. Hęc autē beatitudo multis vocatur nominibus. Vocatur autem hic cęna magna: alibi regnum cœlorum, alibi patria cœlestis, alibi gaudium ęternum, alibi requies, & huiusmodi. Et quare hoc? Quoniam cùm beatitudo cœlestis sit tanta & talis, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascēdit, &c. Sicut humanus animus non potest eā intelligere: ita nec humana verba eam possunt significare. Sicut enim magnitudini rei succumbit intellectus: ita rem (vt est) verba non explicant. Quia tamen necesse erat nobis eam vtcunque significari, nec nos homines poteramus, nisi per humana verba & intelligere & fari: nominatur eadem beatitudo nominibus multis, mutuatis & impropriis, & temporalem significantibus voluptatem. Multis autem nominibus ideò significatur, vt proprietas ęternæ beatitudinis, quæ non significatur nomine vno, significetur alio. Si enim vno nomine posset plenariè significari, non necesse esset eam multis nominibus designari. Mutuatis: quia omnia ista nomina, beatitudo, cœna, regnum cœlorum, patria cœlestis, & huiusmodi, de temporalibus ad æterna translata sunt, cùm comparatio temporalium ad æterna, nulla sit. Impropriis: quia rei veritatem nō exprimunt, sed vtcunque per similitudinem innuunt. Temporalem significantibus voluptatem: vt per temporales voluptates, quæ breues sunt & vanæ, significetur illa æterna voluptas, quæ indeficiens erat & vera. Quia erga

Luc. 14.

Esaiæ 64.
1. Cor. 2.

homo hic maximè delectatur in ſplendida cœna: ideò regnũ cœlorum, in quo non erit neceſſe manducare, vocatur hic cœna: quoniam ibi ſancti poſt veſperam huius mundi, æterna reficientur ſatietate. Magna vero dicitur: quia erit ſufficiens, & numeroſitati, & capacitati vniuerſorum. Inuitatio verò ad hanc cœnam fit, quando homo ad fidem accedit. Quando enim fratres, ad fidem & ad Sacramenta accedimus, tunc nobis promittitur. Quod ſi in fide perſeuerauerimus, illius æternæ beatitudinis participes erimus. Ecce fratres, omnes ad illam æternam cœnam inuitati ſumus. Ad illam ergo fide & deſiderio tendamus, & operibus nos dignos efficiamus. Ad horam verò cœnæ per ſeruum vocamur, quando per prædicatorum ordinem monemur, vt venire ad æternam beatitudinem feſtinemus. Ecce fratres ipſe qui loquor, qualiſcunque ſum, ſum ſeruus qui vos voco ad horam cœnæ. Hora enim cœnæ iam erit in fine mundi, vel etiam in fine vniuſcuiuſque. Cùm enim de hoc ſeculo eximus ad illam æternam cœnam (ſi digni ſimus) intramus. Clamo etiam
Luc.12. fratres, clamo vobis, præparate vobis quàm citò ad æternam, dum poteſtis: ne fortè tunc incipiatis velle cùm non poteritis. Abluite per pœnitentiam conſcientiam. Induite vos nuptiali veſte: Sint lumbi veſtri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus veſtris. Nam ſoli tales ad cœnã admittentur. Sed ecce fratres, alij vocantur & conſentiunt. Alij vocantur & etiam compelluntur. Quidam igitur ſe excuſant, quorum ſunt tria genera: Alius dicit: *Villã emi, & neceſſe habeo exire & videre illam.* Ille fratres mei villam emit, qui ſuperbiam dominationis per ſuperbiam ſibi acquirit. Tales ſunt hodie, vnde magis dolendum eſt, multi, qui contempta æterna cœna, honores & dignitates ſibi emunt, non ſolum pro eis hominibus pretium dantes nummorum, ſed etiam pro eis animas ſuas diabolo venundantes. Heu quàm peſſima commutatio. Quid dicam ſuper his qui etiam facinus in ſancta Eccleſia facere non erubeſcunt? Qui ordines, qui Eccleſias, qui Eccleſiaſticorum officia Sacramentorũ vendũt vel emunt? Porrò cum quo ſunt hi computãdi, niſi cum Iuda & Iudæis qui Chriſtum vendiderunt & emerunt, quorum pecunia cum,

eis erit in perditionem. Vt Petrus inquit ad Simonē Magum. Hi autem necesse habent exire ab inquisitione & amore spiritualium bonorū, & videre per amorem vilem emptarum dignitatum: extra alti, intus deiecti, extra clari, intus tenebrosi. De his scriptum est, hęreditas ad quam se stinatur in principio, benedictione carebit in nouissimo. Alius dixit: *Iuga boum emi quinque, & eo probare illa.* Per quinque iuga boum, quæ combinata sunt, significantur quinque sensus corporis, qui similiter in membris combinati sunt. Sicut enim iuga boum colunt & curant terram, ita quinque sensus corporis colunt & curant terrena.

Act. 8.

Prouer. 20.

Quinque iuga boum notāt quinque sensus corporales.

Iuga boum emit, qui pretio animæ suæ sola temporalia quinque sensibus subiecta, acquirit & emit: quorum oculi, sola pulchritudine corporalium specierum capiuntur. Aures, solis canoribus vanarum melodiarum delectātur. Gustus sapore vinorum, ciborum & salsamentorum inescatur. Nares suauitate odorum luxuriosorum irretiuntur. Tactus luxuriosus contactibus delectatur. Vnde conuenienter subiungitur, & eo probare illa. Per quinq; enim sensus, res exteriores probantur. Oculus enim probat quæ sunt magis pulchra. Auris, magis canora. Naris, magis fragrātia. Gustus, magis sapida. Tactus, magis suauia. Cùm autem tam iste quàm superior ire ad æternam cœnam contemnat: tamen se excusari rogat, dicens: *Rogo te, habe me excusatum*. Quoniam qui tēporales honores & diuitias terrenas ambiūt & quærunt, & pessima commutatione emunt, cum nimis amata derelinquere, vel contemnere nolint, tamen à religiosis se apud Deum excusari & pro se orari rogant. Quasi dicant, ista non possum contemnere, sed rogo te, vt me excuses, & ores pro me. Vox quidem sonat humilitatem, sed mens habet contemptum & superbiam. Alius verò dixit: *Vxorem duxi, & ideo non possum venire.* Nomine vxoris, voluptas & luxuria carnalis hîc intelligitur. Non quia vxorem ducere sit malū, sed quoniam multi ob solam voluptatem eam ducunt. Qui ergo voluptati corporis seruit, ita consuetudinariis vitiis carnis irretitur, vt se ad magnam Dei cœnam ire non posse fateatur. Hæc igitur tria genera excusantium retinētur ne eant ad cœnam Dei, illis tribus vitiis, quæ Ioannes in

Ioan. 2. Epiſtola ſua ponit, dicens: Nolite fratres diligere mundum: nec ea quę in mundo ſunt: quoniam quicquid eſt in mundo, aut eſt concupiſcentia carnis, id eſt, voluptas: aut Ibidem. concupiſcentia oculorum, id eſt, diuitiarum, aut ſuperbia vitæ, id eſt, ambitio honorum. Et ſubiungit: Si quis autem diligit mundum, non eſt charitas patris in eo. Itaque fratres mei, animum noſtrum ab amore ſeculi auertamus: amorem voluptatis refrenemus: Cupiditatem diuitiarum à nobis excludamus: ſuperbiam & ambitionem euitemus. De introductione aliorum ad cœnam ſubiungitur, cùm dicitur: *Exi citò in plateas & vicos ciuitatis: Et pauperes ac debiles, cæcos ac claudos, introduc huc.* Per iſtos fratres mei, qui nec excuſant, nec compellũtur intrare, ſignificãtur humiles, & de Deo multum, nihil verò de ſe præſumentes: cùm ſint in plateis & vicis, id eſt, in latitudine & ſtrepitu ſecularis vitæ: tamen ſunt pauperes ſpiritu, debiles ſe reputantes: ſunt & cæci, id eſt, ignorantiã ſuam confitẽtes, ſunt & claudi, id eſt, imperfectionẽ ſuam recognoſcentes. Iſti enim vocantibus ad æternã cœnam, tantò citius conſentiunt, quantò terrena plus contẽnunt: quantò debilitatem ſuam magis recognoſcunt, tantò terrenam voluptatem minus appetunt. Impoſſibile enim eſt aliquem ſimul diligere Deum & mundum. Quantò enim quis plus diligit Deum, tantò plus contemnit ſeculũ: Et quantò plus diligit ſeculum, tantò plus contemnit Deũ. Itaq; fratres, ne amemus illud quod citò relicturi ſumus. Mundana omnia iã relinquemus, vel ab eis relinquemur. Illa diligamus quæ non tranſeunt, quæ poſſeſſores ſuos beatos faciunt. De compulſione verò aliorum ſubiungitur, cùm dicitur: *Exi in vias & ſepes, & quoſcunque inueneris, compelle intrare.* Per iſtos ſignificantur remotiores, qui in viis & negotiis huius ſeculi, à ciuitate Dei longius euagantur. Qui cùm ſint indurati in amorẽ mundi, ad cœnam Dei non veniunt, niſi compellantur per aduerſitates, per paupertates, per infirmitates, & per afflictiones. Qui cũ vident ſe in hoc ſeculo non poſſe inuenire requiem & fœlicitatem quam quærebant, aduerſitatibus compulſi conuertuntur ad Dominum. De qualibus Dominus ſub ſpecie adulteræ mulieris, loquitur ad Iudæam, dicens:

dicens: Sepiam viam tuam spinis, & sepiam eam macería, & non poteris inuenire semitam tuam. Quæres amatores tuos & non inuenies: quæres illos, & non apprehendes, & dices, reuertar ad virum meum: quia melius erat tunc mihi quàm nunc, & Dauid: Cùm occideret, inquit, eos, quærebant eum & reuertebantur. Propterea fratres mei, considerate quoniam quando Dominus sinit homines prosperare in viis suis malis, & prauas voluntates adimplere, iustitia quidem est occulta, sed magnæ iræ Dei signum est. Vnde Dominus per Psalmistam. Et dimisi, inquit, eos secundum desideria cordis eorum. Et per Prophetam: Iam vltra non irescar tibi, zelus meus recessit à te. Contra quod Dauid orans ait: Non tradas me à desiderio meo peccatori, id est, diabolo. Quando verò Deus non permittit peccatores implere malas voluntates suas, sed eos impedit, & aduersitatibus affligit, misericordiæ Dei signum est: Qui ideò hîc ferit, ne in æternum feriat, ideò hîc non parcit, vt in æternum parcat. Osea.2. Psal.77. Psal.80. Esa.54. Ezech.16. Psal.139.

De conclusione verò excusantium ab æterna cœna subiungitur: *Amen dico vobis, quod nemo illorum qui vocati sunt, gustabit cœnam meam.* In quo consideranda est fratres charissimi, magna seueritas æterni iudicis. Ipse enim qui modò paterno affectu blanditur, qui nos inuitat promissis, qui nos trahit, nunc per inspirationem interiorem, nunc nos compellit per aduersitatem: qui nunc nos rogat, qui rogari debet: qui nunc nobis mittit legatos & compositores pacis, & quod maius est, fugientes reuocat: contemptores inuitat. Vnde ipse per Prophetam: Aures tuæ audient vocem post tergum monentis. Ipse in iudicio terribilis apparebit: Et illis qui nunc vocantem contemnunt, quamuis tunc clamitent: Domine, Domine, aperi nobis, terribiliter eis dicet: Amē dico vobis, nescio vos. Nos ergo fratres, dum tempus habemus, vocationes eius sequamur: non ambitione, non cupiditate, non voluptate, retardemur. Flagella eius & castigationes cum gratiarū actione suscipiamus. Vt ad æternam eius cęnam vel compulsi perueniamus. Ipso nos trahente, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum. Amen. Esa.30.

DOMINICA III. POST TRINITATEM.

1.Pet.5. HVmiliamini sub potenti manu Dei, vt vos exaltet in tempore visitationis, &c. Quatuor facit Apostolus hac in lectione fratres charissimi. Primò enim nos monet vt humiliemur. Secūdò vt omnem solicitudinē nostram in Deo ponamus. Tertiò vt sobrij & vigilantes simus. Quartò spondet auxilium Dei nobis affuturum. Primò igitur nos monet ad humilitatem. Est autē humilitas virtus quæ facit hominem ex verissima sui cognitione sibimetipsi vilescere. Sicut autem superbia est radix omnium malorum siue vitiorum; ita econtrario humilitas est fundamentum omnium virtutum. Qui enim virtutes sine humilitate congregat, quasi puluerē in ventū portat. Cæteræ enim virtutes sine humilitate, non solùm non prosunt, imò nocent, dum faciunt hominem superbire. Adcò quippè Deo est grata humilitas; quod plus placet Deo peccator humilis, quàm iustus superbus. Sicut ipse nobis demonstrat per exemplum humilis Publicani, & superbi Pharisæi. Hanc virtutem Dominus noster Iesus Christus præcipuè professus est, & ad eam exemplo sui nos inuitat, dicens: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Quem sequens beata Dei genetrix, quasi oblita virginitatis, cæterarumquè virtutum quibus prefulgebat, quia respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ. Hæc virtus fecit Moysen Deo familiarem esse. Hæc fecit Dauid secundùm cor Domini esse. Ad hanc igitur nos hortans Apostolus Petrus cùm ait: *Humiliamini sub potēti manu Dei, vt vos exaltet in tempore visitationis*. Porrò quidam sunt sub manu Dei, nec humiliātur. Quidam verò sub manu Dei sunt, & humiliantur. Quidam verò etiā ante manū Dei humiliantur. Intelligimus autem hîc per manum Dei, castigationem & flagellationem. Vnde Iob: Miseremini mei, saltem vos amici mei; quia manus Domini tetigit me. Sub manu ergo Dei sunt, nec humiliantur, qui à Deo flagellantur, nec tamen per humilitatem mentis recognoscunt peccata vt emendātur. Talis erat Herodes, talis Antiochus, talesque cæteri peruersi, qui à Domino flagellantur, nec tamen humiliantur aut emendantur. De qualibus Dominus per Prophetā, percussi eos, & nō doluerūt:

Humilitas quid.

Virtutes sine humilitate non prosunt.

Mat.11.

Luc.1.

Iob.19.

Ierem.5.

Et

Et alibi: Curauimus Babylonē, & non est sanata. Ac si dicat: Ea quæ ad curationem eius sufficere debuerunt, fecimus: ipsa tamē curata nō est. Tales grauius cunctis in inferno punietur, quia hic nec per flagella emēdati, sed deteriorati sunt. Sub manu verò Dei humiliantur, qui sub flagellis suis peccata sua recognoscētes, humiliantur & corrigūtur. Talis fuit Paulus, qui percussus à Domino humiliatus & emendatus est. Tales fuerunt illi, de quibus legitur: cùm occideret eos, quærebant eum & reuertebātur. *Psal. 70.* Ante etiam manum Domini humiliantur, qui nulla afflictione, nullisque flagellis attriti, spōte in prosperitate sua humiliātur, & in melius emendātur. Talis fuit Moses, talis & Dauid, qui etiam in prosperis humiles extiterunt. Prima igitur humilitas, quia fit in solo corpore, est inutilis. Secunda quia fit etiam in mente, bona. Tertia quia fit in mente & etiā sponte, optima. Quoniā verò à Deo humiliantur quidam, & detinētur inter flagella, ita vt desperant, subdit Apostolus. *Vt vos exaltet.* Quasi diceret, ita humiliamini sub flagellis Dei, quod spē habeatis, quod ipse vos exaltabit. Et quoniā rursus hic fictè humiliantur, vt in hac vita quidā exaltentur, vt hypocritæ, subdit: *in tempore visitationis*, id est, in secūdo aduentu suo. Qui enim quærunt exaltari hic, in alia vita digni erunt humiliari.

Sequitur pars secunda, in qua monet nos Apostolus: vt omnē sollicitudinē nostrā in Deum ponamus, his verbis: *Omnem sollicitudinem vestrā in eum proiicientes: quoniam ipsi cura est de vobis.* Ac si dicat, ne putetis sub flagellis, quibus Deus vos affligit, vos à Deo negligi, sed potius tunc in eum sperate: quoniā flagella non negligentes, sed amantis signa sunt. Porrò omnē sollicitudinē & spem nostrā in omnibus in Deū ponere debemus, sed de diuersis diuerso modo. Sollicitudinē enim de salute animę nostræ ita in Deum ponere debemus, quod & nos de ea non minus inde solliciti simus: scientes quoniam nō dormientibus neque negligētibus, sed sollicitis & laborātibus prouenit regnū Dei. Vnde & subditur: *Sobrij estote & vigilate, &c.* Sollicitudinē verò de his quæ ad corporalem vitā pertinēt, ita in Deum ponere debemus, vt & ipsi & si non sollicitudinē de his, tamē prouidentiā habeamus. Sollicitudinem

tudinem de his,tamen prouidentiã habeamus. Sollicitudinem enim nos habere de his Dominus prohibet, dicẽs: Ne solliciti sitis, dicentes: quid manducabimus,aut quid bibemus,aut quo operiemur. Scit enim pater vester cœlestis,quia his omnibus indigetis. Prouidẽtiam verò de his
2. Thes. 3. habere nõ prohibemur. Vnde Apostolus. Qui non laborat,nec manducet. Et alibi: Magis autẽ laboret vnusquisq; vt habeat vnde tribuat necessitatẽ patienti. Et Salomon:
Prouer. 20. Propter frigus piger arare noluit: mẽdicabit ergo in æstate,& non dabitur ei. Cùm enim prohibemur cogitare de crastino,crastinum pro futuro remoto intelligendum est. Non est cogitare de crastino,annonã præsenti anno pro-
Mat. 6. uidere. Sufficit enim,inquit,diei malitia sua,id est,satis est de præsentibus miseriis & necessitatibus corporis cogitare. Vt quid enim solliciti essemus de futuris miseriis & penuriis,quas fortè nunquam visuri sumus? Sollicitudinem quoque nostrã in periculis & dubiis, & in quibus humanum deficit consiliũ, ita in Deum ponere debemus,vt & sollicitudo nostra nobis prouidere non possit, tamẽ sollicita oratione Deum sollicitemus, vt ipse nobis consulere dignetur & prouidere, qui non derelinquit sperantes in
1. Pet. 5. se. Quoniam ipsi inquit,cura est de vobis,tanquã, bono patrisfamiliàs de familia sua. Simus ergo boni serui Deo: & ipse erit bonus paterfamiliàs nobis. Si fideliter ei ministramus & ipse tam præsentia stipendia quàm æterna pręmia nobis fideliter prouidebit.

Sequitur pars tertia,in qua hortatur nos Apostolus ad sobrietatẽ & vigilantiã, dicens: *Sobrij estote & vigilate in orationibus, quia aduersarius vester diabolus, tanquã leo rugiẽs, circuit, quærens quẽ deuoret.* Sobrios nos esse præcipit Apostolus,nõ solùm à comessatione & ebrietate,sed etiã à calice Babylonis,id est,ab ebrietate secularis cupiditatis. Hoc est quod Dominus ait in Euangelio: Videte ne
Luc 21. grauentur corda vestra crapula & ebrietate,& curis huius seculi: ne fortè veniat in vos repẽtina calamitas. Sed quia nõ sufficit sobrios esse, nisi etiã nos oratione muniamur, addit: *Et vigilate in orationibus.* Porrò in oratione nos præcipit vigilare, non solùm vt in ipsa oratione non vagi mente,sed potius intenti & vigiles simus, sed vt etiã non

ſolùm in diurnis horis, ſed etiam in nocturnis, in oratione meminerimus vigilare. Iuxta quod pręcepit Ieremias: Surge & lauda in principio vigiliarum tuarũ. Et Dauid: Septies in die laudẽ dixi tibi. Et media nocte ſurgebam ad confitendum tibi. Et quare eſt vigilãdum in orationibus? *Quia aduerſarius*, inquit, *veſter diabolus, tanquam leo rugiens circuit, quærẽs quem deuoret.* Quatuor reddunt diabolum inſtructorem ad nocendum. Quia nunquam dormit, ſed ſemper vigilat in inſidiis: quia eſt inuiſibilis, & ideò magis nocere poteſt, quia naturali callet ingenio, quia eſt longæuus, & ideo ex longa experientia verſutior. Quia ergo aduerſarius noſter ira eſt munitus: ideò maior neceſſitas nobis incumbit vigilandi. *Tanquam*, inquit, *leo rugiens*. Quando diabolus apertè ſæuit, leo vocatur: quãdo occultè immittit nobis venenoſas tentationes, ſerpens dicitur: quando per calliditatem nos circumuenit, dicitur vulpes: quando non in principio, ſed in fine fallit, dicitur ſcorpio vel draco, & huiuſmodi. Vnde ſcriptum eſt: Super Aſpidem & Baſiliſcum ambulabis, & cõculcabis Leonem & Draconem. Sicut autem leo rugiẽdo mittit quendam terrorem, & obſtupefactionem animalibus ne fugere poſſint: ita diabolus adueniens ſolet mittere hominibus quendam horrorem & ſtuporem, ne ſibi cauere queant. Circuit quoque ad modum leonis ouile fidelium: vt ſi quem inueniat ab vnione aliorum errantem, occidat. Circuit etiam vnumquemque fidelem, vt ſi fortè inueniat in eo aliquam partem minus munitam, per eam introëat, & perimat. Proinde fratres mei, maiori violentia vnuſquiſque ſe cuſtodiat, ne ab vnione fidelis gregis ſegregetur. Seruet etiam iuxta Salomonem, omni cuſtodia cor ſuum: ne fortè per incuriam noſtram aliquis introitus in nobis ab aduerſario reperiatur. Cui quomodo reſiſtendum ſit, oſtendit, ſubdens: *Cui reſiſtite fortes in fide.* Iunge igitur fidem cum ſobrietate & oratione, quas præmiſit, & habes tria per quæ diabolo potes reſiſtere. Per ſobrietatem quippè vigilamus: per orationẽ diabolum expugnamus, & per fidem per charitatem operantem, fraudes & tentationes eius euacuamus. Vnde Paulus: In omnibus ſumẽtes ſcutũ fidei, in quo poſſitis ignea nequiſ-

Quare in oratione vigilandum.
Thren. 2.
Pſal. 118.
Pſal. 90.
Prouer. 4.
Ephe. 6.

LM.17. nequissimi tela extinguere. Et Dominus in Euangelio: Si habueritis fidem quantū granū sinapis, dicetis mōti huic, transfer te & iacta te in mare, & fiet Deinde exēplo aliorum nos monet diaboli tentationibus resistere, subdens: *Scientes eandem tentationem ei quæ in mundo est vestræ fraternitati fieri.* Ac si dicat: Non vos soli pugnas & tentationes diaboli sustinetis: sed etiā omnes fideles qui in hac vita sunt, tam viri quàm mulieres tam senes quàm iuniores, contra diabolicas luctantur tētationes. Propterea turpè sit vobis viri, superari à tētationibus diaboli, quas etiā mulieres deuicerunt. Turpè quoque sit vobis barbati & canuti, superari à tentationibus diaboli, quas etiā pueri & impuberes deuicerūnt. Turpè etiam sit vnicuiq; molliorem & effœminatiorem esse, nec resistere tentationibus quibus innumerabiles resistunt.

Sequitur pars quarta, in qua Apostolus spōdet fidelibus pugnantibus Dei auxiliū affuturum subdēs: *Deus autem omnis gratiæ, qui vocauit nos in æternā gloriā suā in Christo Iesu modicū passos, ipse perficiet, cōfirmabit, solidabitq;.* Dicitur autem Deus omnis gratiæ, quoniā omnis gratiæ largitor est. quia incipiētis, proficientis, & perficientis, cōfirmantis, & consolidantis. Et ipse qui vocauit vos per gratiam suam incipientē & perficientem, similiter per suā gratiam perficiet vos in eis quæ vobis desunt, & confirmabit vos ne cadatis, & consolidabit in alia vita, ne cadere possitis. Sed interponit, ostēdens ad quid vocauerit nos, quia ad æternā gloriā suam, & per quę vocauerit nos, quia per passiones, quod ostendit, cùm ait: *Modicum passos* Modicum autē ideò dicit, quia temporales passiones & breues & nullę sunt respectu futuræ beatitudinis. Iuxta illud Pau

Rom. 8. li: Existimo quod non sunt condignę passiones huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Et in quo vocauerit nos? quia in Christo Iesu. Sed & hoc ad singula referri potest. Quoniam & in Christo Iesu passi sunt: & in Christo Iesu perficiet, confirmabit, & cōsolidabit. *Ipsi gloria & imperiū per omnia secula seculorū, amen.* Ipsi quidē est gloria: quoniā sicut potens est hic dare gratiā: ita est potens in futuro dare nobis gloriā. Ipsi quoque imperiū: quoniam sicut potens est hic diabolū & suos im

perio

perio suo refrenare, ita potens erit in futuro imperio suo eos dãnare. Nos ergo fratres, cum rogemus, vt det nobis perfectam humilitatem, & spem in se & fiduciam: det & sobrietatem, & fidem, & in oratione vigilantiam, cęterasque virtutes, per quas valeamus diabolum superare, & gloriam consequi sempiternam. quod ipse præstare dignetur, qui est benedictus in secula. Deus. Amen.

DOMINICA TERTIA
post Trinitatem.

ERant appropinquantes ad Iesum Publicani & peccatores, vt audirent illum. Quatuor capitulis distinguitur hæc sectio fratres mei. Primò enim continet pœnitentium ad Christum accessionem. Secundò Pharisęorũ inde murmurationẽ. Tertiò quod peccatores debeãt suscipi & etiã quæri, probationem. Quartò de vno peccatore conuerso, magis quàm de quibusdã iustis exultationẽ. Ostendẽs igitur primùm peccatores pœnitẽtes accessisse ad Iesum, ait: *Erant appropinquantes ad Iesum Publicani & peccatores.* Et quia sinistra intẽtione possent appropinquare, subdit, *Vt audirẽt verbũ Dei.* Patet ergo quia nõ solùm corpore, sed etiam mẽte ad eum appropinquabãt. Appropinquabant enim tanquam infirmi ad Medicum: tanquã rei ad patronum: tanquã peccatores ad misericordiem: tanquam immũdi ad lauacbrũ: tanquã oues erroneæ ad Pastorem: tanquã cæci ad illuminatorẽ. Quales accedere ad Deum Dauid monet, dicens. Accedite ad eum, & illuminamini. Exemplo horum accedite & vos peccatores frequenter ad audiendum verbum Dei: quia non potest aliquis libenter Dei verbum audire, quin malum incipiat ei displicere.

Luc. 15.

Psal. 33.

Sequitur pars secunda, in qua ostenditur Scribas & Pharisęos aduersus Iesum murmurasse, cùm subditur. *Et murmurabant* aduersus eũ, *Scribæ & Pharisæi.* Est autẽ murmuratio nec omninò occulta, nec omninò aperta reprehensio: media inter obiurgationẽ & detractionem. Pharisæi enim, qui nesciũt bonũ in alio amare, sed potius inuidere & deprauare, nimietatem conceptæ inuidiæ non poterant iam omnino celare: nec audebant omninò propalare, sed murmurabant. Nos verò fratres, inuidiam, detractionem, & murmurationẽ detestantes, discamus bona in

Murmuratio quid.

alio

alio amare, dubia etiam in meliorē partem inclinare, peccantem corā reprehendere, nec ei clam detrahere vel murmurare. Detractio quippè & murmuratio ex malitia occulta nascuntur, nec volunt prodesse, sed tantùm nocere. Non enim vt proficiat, detrahit quis, vel murmurat, sed potius vt infamet & noceat. Aperta autem reprehensio si benignè fiat, & facienti, & cui fit prodest: & si cui fit non prodest, facienti non prodesse non potest. Vnde Philosophus ait: Apertè me increpa, non occultè me mordeas. *Ecce*, inquiunt, *hic peccatores recipit, & manducat cū illis*. Mentiuntur, qui enim recipit peccatores, peccator est. Sicut qui recipit fures, fur est. Recipere quippè furē vel peccatorē, est eius furto vel peccato consentire. Porrò peccatores recipere hac intentione, vt corrigātur: hoc nō est recipere peccatores, sed fratres, Quod nos Apostolus pręcipit facere, dicens: Si mulier infidelis consentit habitare cum viro fideli, non discedat fidelis: sanctificabitur enim mulier infidelis per virum fidelem. Itaque iuxta Philosophum, illum tecum suscipe, quem tu possis facere meliorem, vel qui te. Propter admeliorationem alterius ex nobis, præcipit Apostolus: Infirmū, inquit, fratrē assumite. Propter admeliorationem nostri ex aliis, ait Poëta: *Nunc te melioribus offer*. Si quis autem incorrigibilis persistit, non est recipiendus: sed etiam receptus excludendus, ne per vitium vnius multi corrumpantur. Vnde Apostolus: Auferte malum ex vobis. Et alibi: Hæreticum hominem post primam & secundam correctionem deuita. Et Philosophus: Tales, inquit, iunge socios tibi, ex quorū contubernio non infameris. *Et manducat cum illis*. Manducare quoq; exemplo nostri Redemptoris hac intentione cum peccatoribus possumus, vt occasione prandij eos corrigamus. Et dum nos pascūt corporaliter, eos spiritualiter pascamus. Quia ergo Publicani & peccatores ad verbū Dei corrigebantur, ideo eos recipiebat, & cū eis manducabat. Sed Pharisęi etiam bona deprauantes, dicunt eum recipere, id est fouere peccatores. In quo ostendūt se non veram habere iustitiam. Qui enim verè iustus est, neminem damnat, peccatores non cōtemnit, sed potius eis compatitur: bona aliorum non deprauat, imò etiam dubia in melius

1. Cor. 7. *Rom. 15.* *1. Thes. 4.* *1. Cor. 5.* *Tit. 3.* *Quomodo mādncande cū peccatoribus.*

interpretatur. At econtrà isti arrogantes iusti, Deum de misericordia reprehendunt, & peccatores aspernantur, & etiam bona in malum interpretantur.

Sequitur pars tertia, in qua Dominus per duplicē probat parabolam, peccatores pœnitētes non solùm debere recipi, sed etiam quæri. Est autem iuxta literam probatio hæc à minori. Si enim homo ouem, vel mulier dragmam perditam, res vtiq; temporales, irrationales & perituras, cum tanta sollicitudine quęrit: inuentas humeris reportat, gaudet, & vicinos sibi cōgaudere hortatur: quantò magis homo hominem, fratrem suum, pro peccato perditum, rem vtique rationalem & semper victuram, cum maiori sollicitudine debet ad salutem quærere, repertum proprio labore ad Ecclesiam reportare, & de eius correctione gaudere, & alios ad congaudendum monere. In quo fratres mei, nostra (quod sine dolore nequeo dicere) confunditur duritia, qui plus dolemus de damno bouis vel ouis, vel pecuniæ nostræ, quàm de damno vnius vel multarum animarum. Si enim amittitur res temporalis, cum multa sollicitudine eam quærimus, nos & alios fatigamus: non cessamus quousque eam inueniamus. Si verò peccando perit anima fratris, pro qua mortuus est Christus, non curamus: negligimus, imò multotiens irridemus, vel etiam consentimus. Vt quid hæc? nisi quia charitatem proximi non habemus: qui ouem vel asinum præponimus. Iuxta verò mysticum sensum, probatio est à maiori. Mysticè enim homo vel mulier, Christus Dei sapientia intelligitur. Ouis verò vel dragma, in qua imago Regis inscribebatur, homo ad imaginem Dei factus accipitur. Si ergo Christus Deus & Dominus vniuersorū, adeò fugitiuum seruum hominem dilexit, quod pro eo recuperando, nonagintanouem oues in deserto, id est, nouē Angelorum ordines in cœlo corporaliter reliquit, hominem inter diuersos mundi errores quæsiuit, eius peccata in cruce portans, eum ad patriam reuexit: & in hoc gauisus est, & ad congaudendum non oui, sed etiam sibi, Angelos inuitauit. Nónne multò magis homo hominē, frater fratrē debet diligere, pro eo lucrando, omnia negotia postponere, eius salutem quęrere, eius peccata portare, & ad Deū eum

redu-

reducere, de eius salute plusquã de lucris secularibus gaudere, & alios ad congaudendum monere?

Sequitur pars quarta, in qua Dominus adaptans similitudinẽ, ait: *Ita gaudiũ erit in cœlo super vno peccatore pœnitentiã agente, quàm super nonagintanouẽ iustis, qui non indigent pœnitentia.* Et quidem fratres mei, plus de amissa rei recuperatione, quàm de re nunquã amissa gaudere solemus. Maius quippè est rem restaurare, quàm cõseruare: & mirabilius est post lapsum surgere, quàm nunquam cadendo stare. In quo etiã illud notari potest, quod quidam quantò grauius ceciderunt, tantò feruentiores resurgunt. Et quia illicita se cõmisisse sciunt, etiã licita sibi abscidũt: plusquam etiam iussa faciunt: nunquã se satisfacere credunt: perfectè mundum deserunt, ad cœlestia toto deside rio tendunt: illa suspiriis & lachrymis deposcunt: pro eis pati quælibet grauia facile ducunt. Econtrariò quidam, quia nullum graue crimen se cõmisisse putant, tepidi manent, nullo desiderio, nullis suspiriis, nullis lachrymis, ad cœlestia inardescũt, sed nec frigidi, nec satis calidi viuunt. Maius ergo gaudium est Deo & Angelis eius super feruorem vnius pœnitentis, quàm super tepidam iustitiam plurium iustorum. Quoniam Rex plus illum militem diligit, qui post fugã reuersus, hostes fortiter premit, quàm illũ qui nec fugit, nec vnquam fortiter egit. Nos ergo fratres charissimi, duritiam & falsam iustitiam Pharisæorum euitemus, compatiẽtes in peccatores & pauperes & afflictos simus: auersorum conuersionem quæramus, errantes corrigamus, & ad Deũ reuocemus. Nihil quippè plus acquirit nobis misericordiam, quàm quod si facimus aliis misericordiam. Qui ergo lapsi sunt, ad pristinum statum cum feruore redeant, vt de conuersione sua luctum diabolo & gaudium Deo & Angelis suis faciãt. Qui verò iusti sunt, nunquam tepescãt, sed semper in charitate & in compassione proximi inardescant, & secum spolia captiuitatis ad Deum reportare fategant, largiente Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus. Per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA QVARTA post Trinitatem.

Exi-

Existimo quod non sunt condignæ passiones huius temporis ad futurā gloriam quæ reuelabitur in nobis, &c. Rom. 8.
Tripartita est hæc lectio fratres mei. Primò ostendit Apostolus passiones sanctorū non esse condignas magnitudini præmiorū. Secundò dicit ipsos non volentes subdi passionibus, sed tamen in spe patienter portare. Tertiò dicit omnes inter passiones ingemiscere, & etiā ipsos sanctos, & ideo æternā gloriā magis desiderare. Ait ergo primò, *Existimo quod nō sunt cōdignæ passiones huius temporis ad superuenturam gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Ac si apertè dicat, per nullas passiones temporales dignè mereri valemus magnitudinē gloriæ quæ nobis in futuro tribuetur. Imperator quippè noster, fratres charissimi, largus, imò ipsa largitas est, nec vult paruitati nostrorū laborū præmia sua cōmensurare, sed potius de diuitiarū suarū largitate nos superabundāter accumulare. Labores quippè nostri sunt modici, præmia erunt immēsa. Labores nostri sunt breues & momentanei, præmia erūt sempiterna. Labores nostri sunt terreni, præmia erunt cœlestia. Labores nostri parū in se habent amaritudinis, prçmia ineffabilem habebūt in se dulcedinē. Sicut scriptum est: Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascēdit quç prçparauit Dominus diligētibus se. Esa. 64. 1. Cor. 2. Quod verò passiones huius temporis non sunt condignç passiones ad futuram gloriā quç reuelabitur in nobis, probat cùm subdit: *Nam expectatio creaturæ, reuelationē filiorū Dei expectat.* Vocat autem hîc fideles creaturā, eò quòd à cæteris creaturis ferè in nullo hic distare videātur. De terra enim sunt & in terra morātur, & de terra viuunt, mutātur & corrumpuntur, moriuntur sicut cæteræ creaturæ: vnde videtur esse idem finis hominis & iumenti. Eosdem verò vocat secundum statum æternç vitç (siue futuræ) filios Dei: eò quòd tunc erunt similes Deo immortalitate, puritate, glorificatione, & claritate. Iuxta quod Ioannes ait: Charissimi, scimus, quia filij Dei sumus, sed nondum apparuit quid erimus. 1. Ioan. 3. Cùm autem apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est. Ait ergo: Expectatio creaturæ reuelationē filiorū Dei expectat. Quasi diceret, fideles qui sunt in miseria huius mundi, expectant aliam vitam, vt in

ea glorificētur in filios Dei,id eſt cùm ſint tantilli,tantam rem expectant: vt qui nunc ſimiles ſunt beſtiarum, ſint ſimiles Dei. Quod verò ait inculcando: (expectatio & expectat) expectantium certitudinem, deſideriumque ſignificat. In quo damnātur (quod ſine gemitu dicere non poſſum) illi qui tantum in hac vita ſpem habent, aliam verò vitam nec eſſe ſuſpicantur, dicentes: Quis eſt regreſſus ab inferis, qui teſtificetur nobis aliam vitam eſſe? Sic ſemper naſcuntur homines & moriuntur: tranſit homo ſicut vmbra & fumus, non amplius futurus. Propterea, inquiunt, dū licet, ducamus in bonis dies noſtros, gaudeamus, epulemur, luxuriemus, roſis nos coronemus, ſericis nos induamus, in mollitie iaceamus, quæcunq; deſiderat cor noſtrū faciamus, quia cras moriemur. Multi certè ſunt hodie qui quamuis hoc ore nō dicāt, tamē operibus ſe ita credere demonſtrant. De quibus verè dicitur, quoniā homo cùm in honore eſſet, non intellexit, cōparatùs eſt iumētis inſipiētibus, & ſimilis factus eſt illis, imò miſerior & deterior illis: quoniam melius eſſet illis penitus mori cum iumentis, quàm in morte ſemper viuere cum dæmoniis.

Pſal.48.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtēditur fideles ſubiectos eſſe miſeriis non volentes, ſed tamen in ſpe patienter portare, cùm ſubditur: *Vanitati enim ſubiecta eſt creatura nō volens, ſed propter eum qui ſubiecit eam in ſpe.* Duplici vanitati fratres mei, homo ſubiectùs eſt vanitati culparum, & vanitati pœnarum. Et mali quidem vanitati culparum volentes famulantur: pœnis verò quæ vtilitatē conferunt in purgandis peccatis, inuiti & murmurātes ſubiecti ſunt: fideles verò culpis inuiti ſubiecti ſunt, & eis quantū poſſunt, reſiſtunt. Pœnas verò, & ſi voluntas carnis non vult, tamen voluntas rationis propter earum vtilitatem eas ſuſtinet patiēter. Quis magiſter patiēs quàm Chriſtus? tamē iuxta carnis voluntatē ſe nō velle pati oſtendit, cùm dicit: Pater ſi poſſibile eſt, trāſeat à me calix iſte. Sic ergo fratres mei, in hac vita iuſti ſubiecti ſunt vanitati, vanitati perſequutionum, indigentiarū, perturbationū, defectuum, cæterarumq; pœnarū. Sed hæc omnia patienter ferunt propter Deum, qui ſubiicit eos huiuſmodi vanitatibus in ſpe retributionis & liberationis. Et diabolum quippè propter

Mat.24.
Mar.14.
Luc.22.

ſuper-

ſuperbiam ſuam ſubiecit Dominus vanitati culparũ, miſeriarum,& perturbationum,ſed nõ in ſpe. Quare? Quoniam diabolus cùm ſpiritualis & fortioris naturæ eſſet,& cùm per ſeipſum peccaſſet,ſpem liberationis non meruit. Homo verò terrenæ & fragilioris naturæ, & per ſuggeſtorem deceptus,ſpem meruit liberandi. Hinc patet quoniam quãdo peccant aliqui fortioris naturæ,& per ſe magis peccant,& minus excuſabiles ſunt. Nos ergo fratres, ſubiectionem culparum & vitiorũ fugiamus, ſubiectionem infirmitatum,indigẽtiarum, atque perſequutionum feramus patienter propter Deum, qui nos in huiuſmodi ſubiecit in ſpe: quæ quidem ſpes non confundet. Vnde & ſequitur: *Quia & ipſa creatura liberabitur à ſeruitute corruptionis,in libertate gloriæ filiorum Dei.* Quando(vt ipſe alibi dicit) hoc corruptibile induet incorruptionem. Non 1.Cor.15. ait quælibet creatura, ſed ipſa creatura, quæ à vanitate quantũ poteſt ſe excutit,& tota ſpe & deſiderio ad Deum tendit: ea ſola liberabitur à ſeruitute corruptionis,quam ſuperius vocauit vanitatem,& recipietur in libertatem filiorum. Tunc quippè liberabitur à ſeruitute culpę,à ſeruitute pœnæ, patiendi ſcilicet & moriẽdi, à ſeruitute neceſſitatis,comedendi ſcilicet veſtiendi atq; dormiendi, & huiuſmodi. Tunc enim ait Ioãnes: Abſterget Deus omnem Apoc.21. lachrymam ab oculis ſanctorũ, & mors nõ erit amplius, neq; luctus,neq; clamor,neq; vllus dolor,quoniam priora tranſierunt. Non eſurient,neque ſitiẽt amplius,& non cadet ſuper illos Sol,neque vllus æſtus.

Sequitur pars tertia, in qua oſtenditur omnes inter miſerias huius vitæ gemere, & etiam, & etiam ipſos cùm ſubditur: *Scimus enim quod omnis creatura ingemiſcit, & parturit vſq; adhuc.* Omnis quidẽ homo fratres,tã bonus quàm malus,inter tribulationes & miſerias huius mũdi, velit nolit,ingemiſcit,ſed ſolus bonus parturit. Parturire enim eſt pro pariendo fructu laborare. Malus ergo in hac vita gemit, ſed non parturit: quoniam gemitus eius & labor(quia pro temporalibus eſt) fructum æternum non habebit. Bonus verò hîc & gemit & parturit: quia gemitus & labor eius infructuoſus non eſt,ſed potius fructum æternitatis obtinebit. Quod Dominus in Euangelio Ioan.16.

per similitudinem ostendit, dicēs: Mulier cùm parit, tristitiam habet: Cùm autē pepererit puerum, iam non meminit pressuræ, quia natus est homo in mūdum. Et vos quidem nunc tristitiā habetis. Iterum autem videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis. *Ingemiscit*, inquit, *& parturit vsque adhuc*: id est, à principio mundi vsq; nunc, & vsq; in finē: ab Abel vsq; ad vltimum iustum. *Et nōn solùm*, inquit, *illa sed etiā nos ipsi primitias spiritus habētes, & ipsi intra nos ingemiscimus, expectātes adoptionē gloriæ filiorū Dei, redemptionem corporis nostri*. Quasi dicat, & nō solùm cæteri fideles minores inter miserias huius mundi gemunt, sed etiā nos ipsi Apostoli, qui prius & abundantius virtutes accepimus spirituales: & ipsi quāuis consolemur, tamen intra nos ingemiscimus, considerantes miserias in quibus nūc positi sumus, & adoptionē gloriæ filiorum Dei, quā expectamus. Addit etiam redemptionē corporis nostri: ostēdens quoniam non solæ animæ glorificabuntur in alia vita, vt quidam hęretici suspicati sunt, sed etiā ipsa corpora nostra ab omni corruptione & redimentur, & æterna gloria ditabuntur. Porrò ex duobus, quæ hic ponuntur, id est, ex consideratione præsentis miseriæ, & gloriæ futuræ, nascitur cōpunctio in nobis, quæ est ex desiderio patriæ cœlestis.

Vnde compunctio in nobis oriatur.

Ex aliis verò duobus, id est, ex consideratione nostrorum peccatorum, & ex cōsideratione æternorum suppliciorū, quæ eis debētur, nascitur in nobis cōpunctio pœnitentię. Nos ergo peccatores, turpitudinē nostrorum, & amaritudinem ignis ęterni eis debitā, ante oculos nostros semper habeamus: vt ita semper pœniteamus, semper de peccatis nostris gemamus & ploremus. Pensemus etiā simul miseriā vbi nunc sumus, & æternā cœlestium gaudiorum beatitudinē. Vt ita desiderio illius ingemiscamus, ploremus & ad illam toto desiderio festinemus. Nunc in lachrymis seminemus, quod pòst cum exultatione metamus, vt eis mereamur adnumerari, de quibus ait Psalmista: Euntes

Psal. 125.

ibāt & flebāt, mittētes semina sua, Veniētes autē venient cum exultatione, portātes manipulos suos, largiente Domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sāncto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amē.

DOMINICA IIII. POST TRINIT.

DIxit Iesus discipulis suis: *estote misericordes, sicut & pater vester cœlestis misericors est*. In hac S. Euãgelij lectione fratres charissimi, inςẽdit dominus nos instruere vt quantum possumus & scimus, semper misericordiã faciamus. Primò igitur monet nos, vt exẽplo cęlestis patris, misericordes simus. Secũdò demõstrat quãtum misericordia promereatur. Tertiò ostẽdit ignorantem vel vitiosum non debere magisterium præsumere. Primò igitur exhortans nos ad misericordiã, ait: *Estote misericordes, sicut & pater vester cœlestis misericors est*. Alibi quoq; ait: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Ex quibus verbis profectò demonstratur, quia Dominus vult nos imitatores sui esse, vult nos patrissare: alioquin non reputat nos inter filios suos, sed inter reprobos seruos. Sic facit fratres mei, (vt fertur) Aquila, quæ pullos suos opponit radiis Solis, & pullũ quidẽ, qui more patris radiũ Solis immoto lumine, cernit, tanquã propriũ diligit. Illum verò qui hoc non facit, tanquã degenerem abiicit. Sic & coruus pullos suos antequã videat eos nigrescere, tanquã sui dissimiles spernit. Postquã eos videt nigros, tãquam sibi similes diligit. Homo etiã filiũ, quẽ videt sibi obsequi & obedire, diligit: filium verò inobedientẽ odit. Nos ergo fratres mei, vt filij Dei esse mereamur, eum imitemur, ei nos cõformemus. Simus pro modulo nostro sancti, sicut ipse sanctus est. Simus iusti, sicut ipse iustus est. Simus misericordes, sicut ipse misericors est. Ipse autem tantisper misericors est, quod nullã creaturã misericordię suę reliquit expertẽ. Dat enim iumentis escã ipsorum, & pullis coruorum inuocantibus eum. Dat nõ solùm cultoribus & amicis suis, sed etiã contemptoribus & inimicis: facit enim Solem suum oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Nos quoq; fratres, benignitatem eius, inquantum possumus, imitemur. Demus non solùm notis, sed etiã ignotis: non solùm amicis, sed etiã inimicis. Alium iuuemus re, alium verbo, alium consilio, alium correctione, alium admonitione, alium cõsolatione. Omnes bonum exemplum, omnes nostram benignitatem sentiant: vt ita sanctificetur nomen Dei in nobis, & simus imitatione filij patris nostri,

Luc. 6.

Leuit. 19.

Psal. 146.

Mat. 5.

qui in cœlis est. Secundò ostendit Dominus quantum mi sericordia promereatur. Ponit autem quatuor species mi sericordiæ, vnicuique præmiũ suum subiungens. Primam ponit, cùm subdit: *Nolite iudicare*, de dubiis, vel de mino ribus noxis. De apertis enim malis, & de apertis bonis permissum est nobis iudicare. De quibus dicitur, à fructi-

Mat. 7. bus eorum cognoscetis eos. De dubiis verò & minoribus noxis iudicare prohibemur: quia incertum est nobis, quo animo fiãt, quę & bono & malo fieri possunt: Vt est man ducare & bibere: loqui cum muliere, manducare cum ma lo homine, & huiusmodi, quę debemus in meliorem par tem interpretari. Vt si videamus Sacerdotem loqui cum muliere, dicamus eum illi dare consilium de anima sua & huiusmodi. Minores etiam culpas, vt frangere aliquando ieiunium, aliquãdo nimis comedere vel bibere, consortia malorum frequentare, debemus per dispensationem, per infirmitatem, & per charitatem excusare. Sicut enim malignæ mentis est etiam bona deprauare: ita benignæ est etiam mala in meliorẽ partem inclinare. Huius misericordię prẽmiũ ponit cùm subdit, *& non iudicabimini*, subaudis de temerario iudicio. Qui enim temerè hìc iudicant, de temerario iudicio iudicabuntur à Domino. Secundam speciem misericordię ponit cùm subdit: *Nolite condẽnare*, etiã apertè malos, sed potius eorũ conuersionẽ expectate & orate. Quoniam qui hodie est malus, fortassis cras, vel post cras, erit bonus. Stultissimus quippè esset, qui cõdem nasset Mariã Magdalenã, cùm adhuc stulta esset: Et Paulũ cùm adhuc persequutor esset: qui postea tantis meritis apud Deum effulserunt. Huius misericordiæ præmiũ ponit, cùm subdit: *Et non condemnabimini*, de stulta cõdemnatione. Qui enim nunc temerariè peccatores damnant, de temeraria damnatione à Domino damnabuntur. De istis duabus speciebus misericordiæ laudatur S. Martinus, cùm de eo legitur; Neminem iudicãs, neminẽ damnans,

Rom. 14. Hinc Paulus ait: Tu quis es qui iudicas alienum seruum. Suo Domino stat aut cadit. Et Philosophus. Vide, inquit, si adhuc malus es, & similibus parce. Si autem malus esse desisti, cur aliis locum emẽdationis abscindas? In quo fratres, nostra confunditur prę sumptio, qui aliorum peccata

iudicamus. Alio iudicio & nostris parcimus, alios condemnamus, & nos in cordibus nostris iustificamus. Alio iudicio nos, alio proximos nostros iudicantes, cùm scriptum sit: Pondus & pondus, mensura & mēsura, vtrunq; abominabile est apud Deum. Tertiam speciem misericordię ponit, cùm subdit: *Dimittite.* Eleemosyna quippè magna est, dimittere, vel iniurias irroganti, vel conditionem seruo, vel debitum pauperi debitori; huius misericordiæ præmium ponit, cùm subdit: *& dimittetur vobis.* Per hāc enim eleemosynam peccata nobis à Domino dimittūtur. Vnde & in oratione Dominica dicimus: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. In qua etiam conditione nos constringimus, quod si non dimittamus, nec nobis dimitetur. Imò etiam per parabolam serui dimissi, & dimittere nolentis, peccata quæ dimittere videbantur, redire cōprobantur. Itaque fratres, duritiā cordis deponamus. Et si in Deū nobis dimittere volumus, aliis dimittamus. Quartā speciē ponit, cùm subdit: *Date eleemosynam,* vel corporalē, vt esurienti cibum; nudo vestimentum, hospiti hospitiū. Vel spiritualem, vt correctionem, instructionem, exhortationem, consolationem. Vel realem, vt auxilium in aduersis, consilium in periculis, fulcimentum in causis. Huius misericordiæ præmium ponit, cùm subdit: *& dabitur vobis.* Hîc gratia, & in futuro gloria. Quàm verò largè eleemosyna à nobis facta à Deo sit remunerāda, ostendit cùm subdit: *Mensuram bonam, & confertam, & coagitatam, & superfluētem dabunt in sinum vestrum.* Porrò æternam beatitudinē vocat mensuram, quoniā secundū merita vnicuiq; mensurabitur. Hæc erit bona, quæ summum & æternum bonum dabit nobis ad fruendum. Erit conferta, nihil habens vacuitatis vel vanitatis, sicut terrena bona, quæ vacua, vana & imperfecta sunt. Erit coagitata, id est, omnia bona nobis necessaria in se continens, cùm terrena nulla indigentiam replere valeant. Erit superfluens, & qualitate, & quantitate, & tempore. Pro vanis enim bonis, verè bona: pro vacuis, plena: pro insufficientibus, sufficientia: pro paruis, magna: pro caducis, æterna dabūt. Qui? Pauperes, quia erunt causa dandi. Hoc est quod alibi dicitur, facite

Prouer. 20.

Luc.16. vobis amicos de mãmona iniquitatis, vt cùm defeceritis, recipiãt vos in æterna tabernacula. Quare ergo fratres, simus duri ista terrena cõferre in pauperes, qui æterni bona promittũtur nobis remuneratores. *Eadẽ quippè mensura, qua mẽsi fueritis, remetietur vobis.* In quo nõ cõmensurationem præmiorũ ad merita figurat: præsertim cùm alibi dicat: Centuplũ iustos accepturos. Sed ita intelligendũ est Qui plus dedit, plus accipiet: & qui minus, minus. Iuxta
1. Cor. 9. illud Pauli: Qui parcè seminat, parcè & metet. Et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Tertiò per similitudinẽ ostẽdit ignorantẽ non debere magisteriũ assumere, subdens: *Si cœcus cœcum duxerit, nónne ambo in foueã cadunt?* Cœcus cœcũ ducit, cùm ignorans ignorantẽ regere præsumit. Hoc cõtra illos est, qui nondũ discipuli, fiũt magistri. Qui nesciẽtes regere animas suas, præsumunt regere alienas. Sed sicut cœcus cœcũ ducẽs cadit grauius, dum sub alio cadit, quàm si solus caderet: ita ignorans ignorantẽ regens, cadit grauius quàm si nullum regere præsumpsisset, quia propter animas & sub animas, quas secũ ad perditionẽ trahit, cadit, & quod grauius magister ignorans, quàm discipulus ignorans puniendus sit, ostendit, cùm subdit: *Non est discipulus super magistrum.* Liptotes est, id est, sicut est minor gradu, ita est minor præmio, si sit bonus: & minor pœna, si sit malus. Et quare hoc? subditur: *Perfectus autẽ erit, si sit sicut magister eius.* Quoniã sic æmulatur simplex discipulus magistrũ, qui putat se fore perfectũ, si ei valeat adæquari. Hinc est quod nihil plus nocet plebibus in Ecclesia, quàm magistri peruersitas. Quæ enim vident facere magistrum suũ, volunt facere, dicentes: Nunquid ego sum melior Sacerdote meo? non est discipulus super magistrũ. Rursus per similitudinẽ ostendit vitiosum nõ debere accipere magistrũ, cùm subdit: *Quid autẽ vides festucã in oculo fratris tui, trabẽ autẽ quæ in oculo tuo est, nõ consideras?* Quasi diceret, quo modo præsumis reprehendere alios de minori vitio, cùm tu maiori vitio labores? Quomodo audes reprehendere irã fratris, quæ est quasi festuca in oculo mentis: cùm tu odiũ quod est quasi trabes in mente tua, non reprehendas. *Hypocrita, eiice primò trabẽ de oculo tuo, & tunc perspicies vt*

educas

edudas festucã de oculo fratris tui. Quasi diceret, primùm teipsum corrige, si alios vis corrigere, primò teipsum mũda, si alios vis mundare. Oportet enim vt manus sit munda, quę alias vult mũdare, ne si fuerit immunda, tacta deterius coinquinet. Inde Dominus de muliere in adulterio deprehensa, ait: Qui sine peccato est, primus in eam lapidem mittat. Quasi diceret: oportet quidẽ vt adulteri iudicentur, sed à castis: vt malitiosi damnẽtur, sed ab innocentibus, vt rei corrigantur, sed à iustis. Itaq; fratres, si quem volumus reprehendere, primò videamus si similes ei sumus: Quod si sumus, pariter ingemiscamus, & non eum nobis obtemperare, sed eum pariter nobiscum emendari moneamus: Quod si non sumus similes, quia tamẽ olim fuimus, vel esse potuimus, ei condescendamus, & non ex odio, sed ex misericordia arguamus. Raro enim & nõ sine magna necessitate sunt obiurgationes adhibendæ, & non nisi respectu Dei, & remota ab oculo trabe. Itaque fratres mei: misericordię operibus insistamus: iudicare & dãnare alios euitemus. Dimittamus vt nobis dimittatur: demus vt nobis detur, vt mensuram bonam & confertam, & coagitatam, & superfluentem, id est, æternam beatitudinem recipere mereamur. Quod nobis concedat, qui est super omnia benedictus Deus, Amen.

DOMINICA V. POST TRINITATEM.

CHarissimi omnes vnanimes in oratione estote, compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, modesti, humiles, &c. Quadripartita est hæc lectio fratres mei. 1. Pet. 3. Primò enim exhortatur nos Apostolus ad sex, quas enumerat virtutes. Secundò ad meliorẽ retributiõnẽ. Tertiò ostẽdit bonis emulatoribus neminẽ posse nocere. Quartò nos monet Deum in nobis sanctificare. Primò igitur hortatur nos ad sex virtutes dicens; *Omnes vnanimes in oratione estote.* Porrò vnanimes aliqui esse non possunt, nisi sint boni & amici. Mali enim vnanimes esse non possunt quum vitiis seruiant contrariis. Quomodò auarus & prodigus essent vnanimes? Quomodo crudelis & negligens essent vnanimes? Quomodo impetuosus & formidolosus essent vnanimes? At boni quia colũt virtutes, quę nũquã econtrariæ, sed semper cõcordes, & sese coadunantes *Qui vnanimes esse possunt.*

 sunt,

ſunt, vnanimes eſſe poſſunt, ſi affectuoſe ſeſe diligũt. Omnes quidem boni in volendo communia bona, vnius voluntatis ſunt. Sed circa alterius bona propria, aliter friget aliquando. Quando autẽ aliqui boni ita ſeſe diligũt, quod alter vult bona alterius ſicut ſua, illi proculdubiò vnani-
Act. 4. mes ſunt. Multitudinis credẽtium, inquit, erat cor vnum, & anima vna. Et vnum quidem cor eis, quoniam bona æquè volebant. Vna verò anima erat eis, quoniam vnus diligebat alium, ſicut animam ſuam: Hortatur igitur Apoſtolus nos, vt ſimus vnanimes, præcipuè in oratione, id eſt, in optando & petendo bono. Vna enim oratio plurium fidelium, ſi ſit vnanimis, inefficax eſſe non poteſt. Simus ergo fratres mei, in oratione vnanimes, nõ ſolum cæteris fidelibus, ſed etiã vnuſquiſque ſibiipſi. Sicut enim ille qui malè petendo, ab vnanimitate Eccleſiæ diſcordat, indignus eſt exaudiri: ita & ille, qui à bono quod poſtulauit in oratione per reprobam vitam diſcors eſt. Et quoniam vnanimitas per compaſſionẽ maximè dignoſcitur, hortatur ſubſequenter nos Apoſtolus, vt ſimus compatientes patientibus, non fictione, vt faciunt adulatores, ſed vera mentis affectione, noſtrorũ fratrũ dolores & damna
1. Cor. 10. faciendo noſtra, vt faciebat Paulus, qui dicebat: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non vror? Oſtendamus per compaſſionem nos verè eſſe membra Chriſti & Eccleſiæ. Vt quemadmodũ in humano corpore, dolente vno membro, condolent cætera membra: ſic & nos proximorum noſtrorum paſſionibus compatiamur. Nec in eo quod proximos noſtros afflictos videmus, eos tanquam inferiores & miſeros contẽnamus, vt faciunt quidã, qui licèt dent multa pauperibus, tamen hoc faciunt potius ex mandati coactione, quàm ex fraternitatis dilectione. Propter hoc adiungit Apoſtolus: *Fraternitatis amatores*, vt, ſcilicet ſuper eos non ſuperbè nos extollamus, ſed potius in æquum deſcendentes, eos tanquam fratres nobis coæquemus. Sed & erga illos qui noſtri auxilij indigere non videntur, fraternitatis amatores ſimus, eis noſtra communicãtes: eis officia charitatis exhibentes, eos tanquam fratres Chriſto diligentes. Non ſimus de numero illorum qui ſoli ſibi viuunt, nulli famili-
liari-

liaritatem, nulli charitatis officium exhibentes, & quasi homines non essent, cum nullo homine aliqua vinciuntur affectione. Hos tepidos homines, vocat Apostolus sine affectione, sine fœdere, sine misericordia. Hos etiam ipsa bruta animalia damnãt, quæ sui generis animalia quadam fraternitate diligere solent. Equus socium suũ subsequentem expectat, præcedentem libentius subsequitur, absentem desiderat, & hinnit. Quid ergò debet facere rationalis creatura? Et quoniam quidam, licèt compassionẽ & fraternitatem quibusdam exhibeant, tamen in eos qui se læserunt, immisericordes sunt: addit, *misericordes*, videlicet ad dimittendas iniurias nobis illatas. Hac enim conditione astringit nos Dominus, vt si volumus nobis dimitti, dimittamus. Aliter nihil à Deo nobis dimittetur. Vnde Dominus in oratione Dominica sub hac cõditione præcipit nos postulare, hoc modo: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Deinde subcontinuat dicens: Si non remiseritis peccata fratribus vestris ex cordibus vestris, nec Pater vester cœlestis dimittet vobis. Si ergo fratres mei, volumus summum iudicem misericordẽ inuenire, simus & ipsi in eos qui nos læserunt misericordes. Nam iudicium sine misericordia fiet ei, qui non fecit misericordiam. Et quomodo quidam nimis sunt misericordes in subiectos peccantes, addit: *Modesti*: Modestia fratres mei est libera, condimentum, & temperãtia cæterarum virtutum, & sine ea, non virtutes, sed vitia sunt. Modestia enim temperat misericordiam, ne cadat, vel in laxitatem, vel induritiã: temperat etiam sapientiam ne cadat, vel in calliditatem, vel in hebetudinem: temperat fortitudinem ne cadat, vel in audaciam, vel in timiditatem: temperat iustitiam, ne cadat vel incredulitatem, vel in negligentiam: temperat largitatem, ne cadat vel in prodigalitatem, vel in auaritiam. Amemus ergo fratres mei, modestiam, vt per eam inter contraria vitia, mediã eligamus & teneamus virtutẽ. Et quomodo cæteris vitiis fugatis, demũ nos impugnant superbia, ad extremum nos monet hic ad humilitatem, cùm subdit: *Humiles*, Humilitas quippè est cõseruatrix virtutũ. Et qui sine humilitate cæteras virtutes cõgregat, quasi puluere

Rom.1.

Mat.6.
Mar.11.

Modestia.

Humilitas virtutum conseruatrix.

puluerem in ventũ portat. Multis quippè vitia cõculcasse & virtutes acquisisse, occasio superbiæ fuit: & quia gloriãtur se vitia deuicisse, deuincũtur. Quod bene significatur per Eleazarũ, qui sub Elephãte quẽ occidit, occubuit, quasi eum sub prostrato hoste, prosternitur, qui de victoria vitiorũ eleuatur. Proinde fratres mei propriã recognoscamus infirmitatẽ, qui nihil ex nobis boni, sed tantũ peccata possumus. Si quid boni habemus, nõ nobis, sed Deo attribuamus. Nunquam de viribus, nunquam de meritis nostris, sed de sola Dei misericordia cõfidamus. Dumque sumus in lubrica huius seculi via semper timeamus, & quàm magni ante nos ceciderunt, recogitemus.

Propria infirmitas recognoscenda.

Sequitur pars secunda, in qua monet nos Apostolus ad meliorem retributionem, dicẽs: *Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto, sed è contrario benedicentes.* Porrò quatuor sunt retributiones, reddere malum pro bono: reddere bonũ pro malo: reddere malũ pro malo: & reddere bonum pro bono. Prima est diaboli, & membrorum suorum. Secũda est Christi & membrorum suorum: Tertia mediocriter malorum: Quarta mediocriter bonorum. Dominus in Euangelio ostendit non sufficere si bonum pro bono reddiderimus, nisi etiam bonum pro malo reddamus, dicẽs: Si diligitis eos qui vos diligũt, quam mercedem habebitis? Nonne & Æthnici hoc faciunt? Sed diligite inimicos vestros, & benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos. Hoc idẽ dicit hic Apostolus. Et quod ita faciendum sit, probat subdens. *Quia in hoc vocati estis, vt benedictionem hæreditate possideatis.* Ac si apertè dicat, nõ maledicatis, sed potius benedicatis: quia ad æternam benedictionem vocati estis. Non enim de malo semine bona seges, nec de malo merito bona merces colligetur. Quæ enim (vt ait Paulus) seminauerit homo, hæc & metet. Si ergo fratres mei, æternam benedictionem consequi volumus, nunquam malè, sed semper benedicamus. Si æterna bona consequi volumus, nunquam mala, sed semper bona faciamus. Scriptũ est enim de reprobo. Dilexit maledictionem, & veniet ei: Et noluit benedictionem, & elõgabitur ab eo. Hoc idẽ probat auctoritate Psalmistæ dicẽtis:

Mat. 5.

Gal. 6.

Psal. 108.

Qui

Qui enim vult vitam diligere, & dies videre bonos, id est, qui diligit, & vult videre vitam æternam, *coërceat linguam suam à malo*, scilicet cogitando, & labia eius ne loquātur dolum. *Declinet autem à malo*, subaudis opere, id est, nec cogitet, nec loquatur, nec faciat malum. Et quia hoc non sufficit, addit: *& faciat bonum*. Et ita viuendo inquirat pacem æternam. Et quia nō potest hic illa summa pax haberi, sequatur eam, habendo pacē secum, pacē cum proximo, pacem etiā (quantum in ipso est) cum inimico: & ita poterit consequi pacem sempiternam. *Quia oculi*, id est respectus misericordiæ, *Domini super iustos, & aures eius ad preces eorum audiendas. Vultus autem iræ Domini super facientes mala.*

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apostolus bonis æmulatoribus neminem posse nocere. Sunt autem æmulatores boni, qui nunquā malum, sed semper bonū æmulantur: vitas bonorū viuentium curiosius perscrutantur, & mortuorum legunt: & quod melius in eis inueniunt, æmulātur, & imitari conātur. Quod tendentibus ad perfectionē, perutilissimum est. Vnde legimus de sancto Antonio, quod iunctus studiosis vitas æmulabatur vniuersorū. Hinc Apostolus: Aemulamini, inquit, charismata meliora. Ait ergo de eis Apostolus: Et quis est qui vobis noceat, si boni æmulatores fueritis? Ac si diceret nullus. Quia Deus nō vult, imò tales amat & tuetur. Diabolus vel homo nō potest, imò etiā dū putat eis nocere, eis prodest: quia eos persequendo, vexando, etiā occidendo, reddunt gloriosiores, sic diabolus Iob: sic Decius Laurentiū: sic Decianus Vincētium: dum putat extinguere, facit gloriosum. Hinc Dauid de diabolo ad Dominum loquitur, dicens: Draco iste quem formasti ad illudendum ei, sanè enim in hoc diabolus illuditur, quod quando intendit electis nocere, sibiipsi nocet, & illis auxiliatur. Hinc subditur: *Sed et si quid patimini propter iustitiam beati*. Quare? Quia teste Domino: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnū cœlorum. Timorem autē eorum ne timueritis (inquit) vt non conturbemini. Timor nimius ita quorundā rationem turbare solet, vt stupidi & perturbati quid facere debeant, non aduer-

S. Antonius.

Non creatura, sed Deus in creaturis timendus.

aduertant. Cæterùm nos fratres mei, non creaturam aliquam, sed Deū in creaturis timeamus. Timeamus, inquā, cum dilectione, & diligamus cum amore: qui timor non infert tribulationē, sed potius consiliū & consolationem.

Quomodo Christum in cordibus nostris sanctificamus.

Sequitur pars quarta, in qua Apostolus nos monet Dominū nostrum Iesum Christū sanctificare in cordibus nostris. Porrò Christum in cordibus nostris sanctificamus, quando corda nostra in eo sanctificare studeamus. Quod vtique fit, si vitam & mores eius imitari satagimus: si doctrinā eius sequimur. Sed simus mūdi pro modulo nostro, sicut ipse mundus est: misericordes, sicut ipse misericors est: iusti, sicut ipse iustus est: sancti, sicut ipse sanctus est: vt tandem mereamur esse vbi ipse est: quod ipse præstare dignetur, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA V. POST TRINITATEM.

Luc. 5.

CVm turbæ irruerent ad Iesum, vt audirent verbū Dei: ipse stabat secus stagnum Genesareth. Quinque capitulis distinguitur hæc lectio fratres mei. Primò enim docemur cum quanta auiditate ad audiendum Dei verbum festinare debeamus. Secundò, per frustrationem piscationis, significatur sæpè accidere frustrationem prædicationis. Tertiò, Domini exemplo instruitur prædicator. Quartò, per capturā piscium, significatur Petrum & socios eius futuros piscatores animarum. Quintò, Petrum stupētem consolatur, & ei promittit officium prædicationis. Docemur igitur primò hic fratres, cum quanta auiditate ad verbum Dei debeamus festinare, cùm dicitur: *Cùm turbæ irruerent ad Iesum vt audirent verbum Dei*. Quid enim aliud est irruere, nisi cum desiderio currere? Cum magno ergo desiderio, cum magna auiditate, ad audiendū verbū Dei currebant, qui hac de causa ad Iesum irruebāt. Quod ex hoc fratres mei, præcipuè ostenditur, quòd nec indigentiæ, nec temporis, nec loci necessitate retardabantur, quin eum sequerentur. Ingruit fames, cùm iam triduo illum sustinerent, & tamen eum sequuntur. Ingruit nox, & tamen eum sequuntur. Ingruit loci angustia, & tamē eū sequuntur. Ita etiam, vt propter turbam angustiantē nauem conscendere, & mare intrare cōpulsus sit. In quo fratres mei,

(quod sine gemitu dicere nō possum) confunditur tepor & tarditas nostra, qui ad audiendum verbum Dei vix cōuenimus, cōuenientes vix audimus, audientes vix aliquid inde opere exequimur. Vbi fratres mei, est illa fames, de qua Propheta, imò Deus per Prophetam dicit: Mittam famem in terra, non famem panis aut vini, sed famem audiendi verbum Dei. Vbi est illa dulcedo diuini verbi, qua gustata exclamat Propheta: Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo? *Amos 8.* *Psal. 118.*

Sequitur pars secūda, in qua per frustrationem piscationis significatur frustratio prędicationis, cùm subditur: *Et vidit duas naues stantes secus stagnum.* Videt autem Dominus miserādo duas naues, id est circuncisionis & pręputij Ecclesias, adhuc bonis piscibus vacuas. Et quare vacuas? Piscatores enim per totam noctem laborantes nihil cœperant, & ideo descendebāt, & lauabāt retia. Hoc quod tunc accidit eis in piscatione, accidit frequenter in prædicatione. Piscatores, id est prædicatores, sæpè prædicando laborant, & tamen neminem verbi dulcedine capiunt, neminem Deo acquirunt. Quare? quia per noctem laborāt, & non in verbo Iesu. Duo quippè significantur esse impedimenta, ne prædicatio auditores capere possit: vel quia auditores indigni sunt, quibus proficiatur: vel quia prædicator indignus est qui proficiat. Quando auditores indigni sunt, frustrà laborat prædicator per noctem: quia absente Sole iustitiæ, nullus potest illuminari ab homine. Nisi enim intus sit qui doceat, in vanum lingua doctoris laborat. Quando verò prædicator indignus est, qui vel sibi vel aliis proficiat, in vanum sæpè laborat, quia nō prædicat in verbo Iesu, id est salutis, sed in verbo ostentationis: quia non prædicat vt prosit, sed vt appareat, quia præsumit de sua eloquentia, non de Christi gratia: quia deinde non in verbo, id est, in præcepto Dei prædicat. Deus enim indignos arcet à prædicatione, dicēs: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamētum meū per os tuū? Propterea fratres mei, quando prædicatio non capit in vobis, flendum est vobis: ne fortè occulto iudicio Dei à gratia repellamini. Flendum est quoque & nobis prædicatoribus, ne fortè indigni simus, qui vel nobis vel vobis profi- *Duo impedimenta ne prædicatio capiat auditores.* *Psal. 49.*

proficiamus. Et tunc iuxta id quod hic legimus, debemus descendere, id est nos humiliare, & leuare retia, id est prędicationē nostram reuoluēdo, si quid per inanē gloriam, si quid per duriorem increpationē, si quid per molliorē, si quid per insipientiam excesserimus, lachrymis abluere.

Sequitur pars tertia, in qua Domini exemplo eruditur prædicator, cùm subditur: *Ascendens autem in vnam nauē, quæ erat Simonis, rogauit eum vt à terra reduceret pusillum. Et sedens docebat de nauicula turbas.* Instruit igitur hic exemplo sui Dominus prędicatorē in quinq;, ostēdens, scilicet quem locum debeat prædicator tenere, quid prædicare, quid rogare, quomodo viuere, vnde docere. Quem locū tenere debeat, ostēditur cùm dicitur: *Ascendens*. Prædicator quippè debet ascendere, vt altus sit, sicut gradu, ita scientia & vita. Vnde Propheta: Super mōtem excelsum ascende tu qui euangelizas Sion. Quid debeat tenere & prædicare, ostenditur cùm dicitur: *In vnam nauem quæ erat Simonis*. Dicitur autē nauis in quam ascendit, & vna, & Simonis, id est obedientis: vt scilicet intelligat se præcipuè debere & tenere & prædicare vnitatem & obedientiā: Ecclesiæ vnitatem, & mandatorum obedientiam. Quid debeat rogare ostēditur, cùm subditur. *Rogauit eum vt nauem à terra reduceret pusillum.* Rogare siquidem debet prædicator Simonē, id est Christum qui obediens fuit Patri vsq; ad mortem, vt reducat pusillū Ecclesiam à terra in mare: vt videlicet in statu tali sit, quod nec nimiā habeat quietē & securitatem in terrenis prosperitatibus: nec nimiā inquietudinem & timorem in aduersitatibus. Ne scilicet per nimiam securitatem & quietem torpescat & dissoluatur: vel per nimiū timorem & inquietudinem perturbetur & cōquassetur. Quomodo autem debeat viuere ostenditur, cū subditur: *Et sedēs*: sedere enim magistrorum est. Sedens quippè in parte inferiori requiescit, in superiori erigitur. Sic quoque in prædicatore, inferior pars interioris hominis, id est sensualitas, debet quiescere à sollicitudine temporaliū: & superior pars, id est ratio, per contemplationem erigi ad cœlum. Vnde debeat prædicare ostenditur, cùm dicitur: *Docebat de nauicula turbas.* Prædicator enim siue ad exteriores, siue ad interiores

Esa. 40.

Sedere magistrorum est.

riores loquatur, ipse tamen semper de nauicula debet docere. Ipse enim semper debet esse in nauicula, non solùm numero, sed etiam merito & doctrina.

Sequitur pars quarta, in qua per capturam piscium, significatur Petrum & socios eius futuros piscatores fore animarum, cùm ait ad Simonem Iesus: *Duc in altum, & laxate retia vestra in capturam.* Porrò Petro soli (quia futurus erat dux verbi) dicitur: *Duc in altum,* id est, in profundum mundanorum hominum. Tam ipsi quàm cæteris (quia communiter futuri erant prædicatores) dicitur: *Laxate retia vestra in capturam.* Sanè si retia rigidè tendantur, pisces resiliunt, nec capiuntur. Laxius verò tensa, pisces illaqueant & retinent. Præcipitur ergo discipulis vt laxēt retia prędicationis, vt scilicet peccatores per nimium rigorem & duritiam non repellant, sed potius per relaxationem & veniam eos retineant. Hinc est quod nouitiis & rudibus, primùm vita laxior indulgetur. Cæterùm Petrus expertus se neminem per se posse ad Deum trahere, iam nihil de se, sed de verbo Dei totum præsumit, dicēs: *Præceptor, per totam noctem laborantes nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete. Et cùm hæc fecissent, concluserunt piscium multitudinem copiosam.* Ecce fratres mei, quid valeat in verbo Dei omnia facere, & de se nihil præsumere. Ipse quippè qui nutu suo traxit pisces ad rete Petri, ipse solus per misericordiam suam trahit & capit peccatores in rete prædicationis. Vnde Dominus: Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum. *Rumpebatur autem rete eorum; & annuerunt sociis qui erant in alia naui, vt venirent & adiuuarent eos. Et venerunt & impleuerunt ambas nauiculas, ita vt penè mergerentur.* Ioan. 6.
Porrò rete prædicationis rumpitur, cùm vnitas Ecclesiæ per hæreses & schismata superfluæ multitudinis scinditur. Sed nullus piscis cadit, quia de electis nullus perit. Sed non sufficiente Ecclesia Iudæorum, impletur pariter de electis Ecclesia Gentium. Et ambæ ita sunt populis repletæ, vt penè inter huius tumultuosi mundi tēpestates mergerentur, nec tamen sunt mersæ, Domino illas gubernāte. Numerositas quippè malorum, quæ in Ecclesia excrescit super numerum, penè secum iustos trahit in perditionem:

nisi Dominus eis extenderet sustentationis manum.

Sequitur pars quinta, in qua Petrum stupentem consolatur Dominus, & ei officium prædicationis pollicetur. Stupens enim Petrus ad miraculum piscium, procidit ad genua Iesu, dicens: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum.* Indiscretè loquitur Petrus, dum se peccatorem recognoscit, & veniæ fontem à se excludit. Tale est ac si diceret æger medico: recede à me medice, quia infirmus sum: imò si infirmus es, medicum à te non separes. Si peccator es, medicum peccatorum Deum à te non elonges. Petro adhuc sic infirmo, quidã hodie sunt similes, qui dum se peccatores considerant, viam vitæ arripere trepidant: & tamen iacere in sui corporis ignauia non reformidant: & quasi in perturbatione consilium non habent, dum moriuntur & vitam timent, qui stulti & timidi sunt. Vera quippè humilitas, & si de se diffidit, tamen se omnia posse in Deo confidit. At stuporem Petri Dominus consolans ait: *Nolite timere*, consortium scilicet meum: quia te non grauabit, imò subleuabit: non tibi nocebit, imò iuuabit. *Ex hoc*, inquit, *iam homines eris capiens*. Ac si dicat, de piscatore fies prædicator: pro naue reges Ecclesiam: pro rete prædicationem: pro piscibus capies homines. Ac Petrus & socij eius tracti miraculo, tracti promissione, tracti interna inspiratione, mox Dominum sequuntur. Nam subditur: *Et subductis ad terram nauibus, secuti sunt eum.* Sequentes Dominum ad prædicationem, abrenuntiant omnibus: quia non rectè officium prædicationis assumitur, nisi amor temporalium relinquatur. Itaque fratres mei, quanuis peccatores, quanuis infirmi simus, non debemus diuinorum grauedinem mandatorum resurgere: sed cum spe diuini auxilij fortiter inchoare: scientes quoniam Deus dat posse & perficere. Qui sicut fecit de opilione Regem; de piscatore prædicatorem; de persecutore pastorem: ita faciet nos de infirmis fortes: de inobedientibus, obedientes: de contemptoribus, sui amatores: vt inde eum benedicamus in æternum. Amen.

DOMINICA VI. POST TRINIT.

Rom. 6. *QVicunq; baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus.* In hac lectione fratres mei,

mei, ostendit Apostolus nos Christianos, qui in Christo Iesu baptizati sumus, debere sicut in baptismo promisimus, vitæ munditiã & nouitatem tenere. Facit itaq; tria. Primò ostendit eos qui baptizati sunt in Christo Iesu in morte ipsius esse baptizatos. Secũdò ostendit qua vtilitate. Tertiò exponit quæ dixerat obscurè. Ait igitur primũ: *Quicunque baptizati sumus.* Sed quoniam sunt baptismata Iudæorum, & Gentilium, & Hæreticorũ, qui non mundant interius, addit *in Christo Iesu*, id est, in virtute Iesu Christi qui solus habet auctoritatem baptizandi. Vnde & Ioanni per Spiritum sanctum dictum est: Super quem videris Spiritum sanctum descendentem & manẽtem super eum, hic est qui baptizat. Cæteri enim non auctoritatem, sed solum ministerium habent baptizandi. Hinc est quod baptismus non traditur à bono ministro melius, nec à deteriore deterius: quoniam non ipsi, sed Deus baptizat, ipsi fundunt aquam, sed Deus mũdat. Porrò in hoc quod ait, *baptizati sumus in Christo Iesu*, nõ intẽdit Apostolus demõstrare formam baptismi, quæ in nomine patris, & filij & spiritu sancti à Domino in Euangelio prouulgata est. Licet quidam eam dicant fieri posse in nomine Christi: eò quòd in Christo, id est, in vncto, & vngens pater, & vnctio, id est, Spiritus sanctus intelligatur. *In morte*, inquit, *ipsius baptizati sumus*. Porrò in morte Christi dicimur baptizari tripliciter, aut in morte, id est, in fide mortis: quoniã sine fide mortis Christi, nihil prodest baptismus. Sicut enim Israëlitę ab ignitis serpẽtibus nõ liberabantur, nisi respiceret ad serpentẽ æneum in palo erectum: ita nec nos liberamur à peccatis vel à diabolo, nisi fide, & spe, respiciamus ad crucifixum: aut in morte, id est, in efficacia mortis Christi. Totã quippè efficaciã suam baptismus assumpsit à morte Christi: nisi enim Christus moreretur, non ablueretur reatus, originalis peccati, sanguine, & aqua, quę de latere eius profluxerunt, nec flãmeus gladius ab introitu paradisi tolleretur. Aut certè in morte Christi baptizati sumus, id est, in similitudine mortis Christi, Vnde & subdit: *Consepulti enim sumus cũ Christo per baptismũ in mortem.* Similitudinem assignat Apostolus inter baptismum nostrum & mortem Christi. Sicut enim Chri-

Ioan. 1.

Tripliciter in morte Christi dicimur baptizari.

ſtus per mortem ſepultus eſt, vt amplius non viueret vita carnali, & mũdana, ſed potius ſpiritnali & cœleſti, ita nos per baptiſmum morimur & ſepelimur peccato, vt de cætero non viuamus carnali vita & mundana, ſed potius ſpirituali & cœleſti: Quod bene ſignificatur per hoc, quod ille qui baptizatur, prius extenditur ad modũ Chriſti pendentis in cruce. Deinde quaſi crucifiguntur manus & pedes eius, dum operibus & pompis diaboli ſe abrenũtiare confitetur. Poſtea totus peccato moritur & quaſi ſepelitur, dum ad ſimilitudinem triduanæ ſepulturæ, in fonte ter immergitur. Sicut fratres mei, quando baptizamur, quaſi cum Chriſto ſepelimur in mortẽ, id eſt, ad ſimilitudinem mortis eius. Si tamẽ fratres mei pactum baptiſmi tenemus, ſi peccato mortui ſumus, ſi ad opera & pompas diaboli nõ redimus. Nam qui baptizatur à mortuo & iterum tangit illum, quid proficit illi lauatio eius?

Eccle. 34. Sequitur pars ſecunda, in qua oſtenditur qua vtilitate baptizemur, cùm ſubditur: *Vt quemadmodũ Chriſtus reſurrexit à mortuis in gloriã patris: ita & in nouitate vitæ ambulemus.* Hac enim vtilitate in morte Chriſti baptizamur, vt quemadmodum Chriſtus reſurrexit à mortuis, & viuit in æternum noua vita & glorioſa cum patre: ſic & nos per baptiſmum reſurgamus à morte peccatorum, & de cætero viuamus ad gloriã Dei, noua & glorioſa vita virtutũ. Quod bene ſignificatur per hoc quod puer poſtquam à fonte (quaſi à ſepultura reſurgit) noua alba veſtitur, & cereo ardẽte illuſtratur. Et quod hoc per baptiſmũ nobis conferatur, probat Apoſtolus ſubdẽs: *Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini morti eius: ſimul & reſurrectionis erimus.* Quaſi diceret: Si ſimiles ei ſumus in morte, ſimiles ei erimus in reſurrectione. Si ſimiles ei ſumus in labore, ſimiles ei erimus in glorificatione. Proinde fratres mei, imitemur quantũ poſſumus laborẽ & paſſionẽ Domini, etſi non ſit qui nos crucifigat & occidat, ſaltem nos crucifigamus per ieiunium, laborem & abſtinẽtiam corpus noſtrum, cum vitiis & concupiſcentiis. Occidamus in nobis vitia & peccata vt reſurgere mereamur, & hìc in anima ad nouã vitam, & in futuro in anima ſimul & corpore ad gloriã. Porrò pulchrè ait: *complãtati ſimilitudini*

tudini mortis eius. Christus quippè in morte & in sepultu ra sua, quasi complãtatus est ad similitudinẽ grani, quod in terra sepultum & mortuum, in melius resurgit: crescit & renouatur. Sic & Dominus noster Iesus Christus, in morte & sepultura quasi plantatus est, & vnde perire visus est, inde magis auctus & renouatus est. Vnde ipse cõparans se grano frumenti, ait: Nisi granũ frumenti cadẽs in terram mortuũ fuerit, ipsum solũ manet. Si autẽ mortuum fuerit, multũ fructum affert. Et alibi: Simile est regnum cœlorum grano sinapis, quod cùm sit minimũ inter omnia grana, absconsum in terra excrescit in magnam arborẽ, ita vt aues cęli requiescãt in ramis eius. Ita fratres mei, Christus qui prius reputatus est minimus, opprobriũ hominũ & abiectio plebis, mortuus & sepultus, quasi plantatus resurrexit, & creuit nomen eius per vniuersum mundũ, ita quod in virtutibus eius & doctrinis spirituales viri requiescũt. Ita & sancti martyres, qui in hoc mundo viles, & quasi purgamentũ & peripsema reputati sunt in passione & morte quasi plãtati in melius renouati sunt, & excreuit nomẽ eorũ longè lateq; per virtutes & miracula, ita quod & spirituales viri in morib⁹ & virtutibus eorũ per imitationẽ immorentur. Ita & nos fratres mei, amemus esse viles, pauperes, & abiecti in hoc seculo propter Deum: vt quasi plantati per baptismũ & pœnitentiam, mortificationes & passiones, resurgamus, renouemur, & fructificemus, & hîc & in futuro: vt homines cęli amatores, etiam in nostrarum exemplis virtutum delectentur. *Ioan.12.* *Mat.13.* *Mar.4.* *Luc.13.* *Psal.21.*

Sequitur pars tertia, in qua quæ obscurè dixerat Apostolus, explanat, dicẽs: *Scientes quia vetus homo noster, simul cum Christo crucifixus est: vt destruatur corpus peccati: vt vltra non seruiamus peccato.* Dicitur autem vetus homo noster, hominis nostri vetustas, id est, concupiscentia & rebellio carnis. Quæ quidem vetustas vocatur, vel quia à vetere patre nostro Adam in nobis inueterata est: vel quia vetustati similis est. Vetustas verò tria facit, corpus incuruat, sensus hebetat, ad mortem trahit. Sic & originalis illa concupiscentia, animam à rectitudine sua incuruat, rationem, cæterasq; animæ vires hebetat, & ipsam animam ad mortem trahit. Hæc autem cõcupiscentia debet in nobis

esse exemplo & virtute crucifixi, crucifixa, per baptismum & macerationes carnis. Quomodo? *Vt destruatur corpus peccati.* Nō ait simpliciter, vt destruatur corpus: quoniam corpus nō est frangendū, sed regendū: vt natura per mediocritatē sustenteiur, & vitiū destruatur. Pariter ergo peccant, vel qui per nimietatē macerationis corpus destruūt: vel qui per nimiū luxum illud in vitiis nutriūt. Tria enim debemus corpori tanquā iumento, vt seruiat spiritui, pabulum, virgam, & onus. Pabulum sustentationis, virgam correctionis, onus diuini seruitij. Sic ergo fratres mei, pascamus corpus nostrū ne luxuriet: sic illud castigemus, ne deficiat. Propterea ergo ait: Nō quidem vt destruatur corpus, sed vt destruatur peccati, id est, peccato. Quod exponens subdit: *Vt vltra non seruiamus peccato.* Non autem ait, vt non peccemus: quoniā vt ait Ioannes: Si dixerimus quia peccatum non habemus, nosmetipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Quia enim homo cùm posset resistere peccato, noluit: inflictū est ei vt cùm velit non possit. Vnde Apostolus: Video, inquit, aliam legem in membris meis, resistentem legi mentis meę, & captiuantē me, &c. Propter hoc ergo ait, non, vt nō peccemus, sed vt non seruiamus peccato. Quoniam primi motus concupiscentię, in nostra nō sunt potestate: sed si statim eis resistimus, peccato non seruimus. Qui autem, & si primo mouetur motu concupiscentiæ, tamen eam statim refrenat, ne vel ad delectationem, vel ad consensum, descendat, securè potest dicere cum Apostolo. Si quod nolo, hoc ago: non pecco ego, sed quod habitat in me peccatum. Nos ergo fratres mei, quando ad concupiscendum mouemur, statim motum illum cohibeamus, pectus nostrum percutiamus: diuinumq; auxiliū inuocemus. Sequitur: *Si enim mortui sumus cū Christo: credimus quia etiā viuemus cū Christo,* Quidam moriuntur in Christo, quidam etiam cum Christo, quidam pro Christo. In Christo moriuntur etiam illi, qui etsi in vita sua fuerunt peccatores, tamen in pœnitentia & in confessione Christi moriuntur. Cum Christo enim moriuntur, qui in vita sua æmulatores Christi, carnem suam crucifixerunt, & mortificauerunt cum vitiis & concupiscentiis. Pro Christo verò moriuntur, qui sanguinem

Tria debemus corpori.

Rom. 7.

Rom. 7.

Qui moriuntur cum Christo.

guinẽ suum pro Christo fuderũt. Nos ergo fratres mei, & si non possumus mori pro Christo: vt Martyres, moriamur saltem cum Christo vt confessores, corpora nostra peccato mortificantes. Quoniam vt ait Apostolus: Si mortui sumus cum Christo, credimus quia etiam viuemus cũ ipso, in hac vita spirituali, & in futuro æterna: *Scientes*, inquit, *quia Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur, mors illi vltra nõ dominabitur*: Sicut ei dominata est voluntate, tamen non necessitate. *Quod enim mortuus est peccato* (subaudi alieno tollendo) *mortuus est semel. Quod autem viuit, viuit Deo*, id est, ad gloriam Dei patris. Ita & vos fratres qui in Christo baptizati estis, existimate vos mortuos quidem esse peccato, viuos autem Deo, id est ad gloriam Dei quærendam, & ad voluntatem eius faciendam. Itaque fratres mei, si veri Christiani sumus, mortem & vitam Christi æmulemur. Crucifigamus mẽbra nostra cum vitiis & concupiscentiis. Crucifigamus cor nostrum, ne vnquam male, sed semper bene cogitet: linguam nostrã, ne vnquã male sed semper bona loquatur: Manus nostras, ne vnquam mala, sed semper bona opera faciãt: Pedes nostros, ne vnquam malam viam, sed semper bonam ambulent. Aures nostras, ne vnquã malis verbis, sed semper bonis pateãt: vt ita cum Christo nouo homine renouati, simul cũ eo beatè viuere valeamus. Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA VI. POST TRINIT.

DIxit Iesus discipulis suis. *Amẽ dico vobis, nisi abundauerit iustitia vestra plusquã Scribarũ et Pharisæorũ nõ intrabitis in regnũ cœlorũ*. Trib⁹ capitulis distinguitur hæc lectio fratres charis. Primò enim ostẽdit Dominus iustitiã Scribarũ & Pharisæorũ nõ sufficere ad habendum regnum cœlorũ. Secundò supplet quod lex minus videbatur continere. Tertiò ostendit quomodo sit Deo offerendum, ait ergo: *Amen dico vobis, nisi abũdauerit iustitia vestra plusquã Scribarũ & Pharisæorum, &c.* Porrò Scribæ & Pharisæi tunc putabant se esse iustos, quando præcepta legis solo opere adimplebant: putantes de solis operibus, non de cogitationibus esse iudicandum. Aestimabant Mat. 5

quippè homicidium, adulterium, & furtum operis, tantum in lege esse prohibitum. Homicidium verò, adulterium & furtum volũtatis, vel nullũ, vel veniale esse peccatum. Sed hæc falsa iustitia ad salutem non sufficiebat. Sicut enim sola bona voluntas, ei qui plus non potest, sufficit ad salutem, iuxta illud: Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ita sola mala voluntas, ei qui plus non potest, sufficit ad damnationem. Est ergo sola mala volũtas, tam apud homines quàm apud Deum, damnabilis. Est enim apud homines reus mortis, qui regem prodere voluit: & si proditionem implere non potuit. Apud Deum quoque adulter vel homicida habetur, qui ea crimina implere voluit, etiam si non potuit. Vnde ipse Dominus ait: qui viderit mulierem ad concupiscendam eam, iam mœchatus est in corde suo. Et Poëta: Et si seruetur bene corpus, adultera mens est. Requirit ergo Dominus à suis non solum innocentiã corporis, sed etiam mentis. Vnde idem filius Dei & hominis, ostendit se in Apocalypsi Ioannis, præcinctũ ad mamillas zona aurea, Quare? Quia Dominus in Euãgelio non solùm opera, sed etiã fluxas cogitationes, quæ à pectore surgunt, restringi iubet. Itaque fratres mei, non solùm mala opera, sed etiam malas voluntates cauete, eas deflete, & in iudicio Sacerdotũ per confessionem supponite. Iudicate eas, antequam iudicẽtur ab illo qui scrutatur renes & corda, id est, occultas voluptates & cogitationes: qui veniens illuminabit abscõdita tenebrarũ, & manifestabit cõsilia cordium. Nã fratres mei, quàntò melius est hîc ad horam erubescere corã Sacerdote, quàm erubescere in vniuersali iudicio corã Deo & Angelis & Sanctis eius? Quàm melius est hîc ad horam flere & tristari, quàm in æternum plorare & cruciari?

(Marginalia: Luc. 2. — Mala voluntas est dãnabilis. — Mat 5. — Apoc. 1. — Apoc. 2. — 1. Cor. 4.)

Sequitur pars secunda, in qua Dominus supplet quod lex minus continere videbatur, cùm subditur: *Audistis quia dictum est antiquis: Non occides. Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* Cũ littera legis solum homicidium operis videatur prohibere, Dominus supplet etiam homicidium voluntatis dãnabile esse. Hæc tamẽ fratres charissimi, & cęteræ adiectiones, à Domino sunt in lege, quantũ ad literam, & ad sequaces

literæ

literæ additiones vel suppletiones dici possunt. Quātum verò ad spirituale sensum & ad spiritualiter intelligentes, nō sunt adiectiones, sed potius expositiones. Euāgelium enim nihil aliud est, quàm lex spiritualiter intellecta. Itaq; si spiritualiter intelligis hoc mandatū: Non occides, intelligis in hoc mādato prohibitū esse non solū homicidium operis, sed etiā homicidiū voluntatis, & cætera genera homicidij. Sunt enim sex genera homicidij. Primū est homicidium operis, quod in lege apertè prohibetur. Secūdum est volūtatis. Vnde Ioānes: Omnis, inquit, qui odit fratrē suum, homicida est. Tertiū, mali exēpli. Vnde Dominus: Qui scandalizauerit, inquit, vnū de pusillis istis, qui in me credunt: expedit ei vt suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Quartū, prauæ doctrinæ. Vnde Dominus; Si cæcus cæcū duxerit, nónne ambo in foueā cadūt? Quintū, subtractionis alimēti corporis. Vnde scriptū est: Qui pereunti succurrere potest, & nō succurrit, occidit. Sextū, subtractionis verbi Dei. Vnde Dominus per Prophetā: Si nō annuntiaueris impio, vt conuertatur à via sua mala, ipse quidē in iniquitate sua morietur, sanguinē autem eius de manu tua requirā. Ostēdit igitur hîc Dominus nō solùm homicidiū operis, sed etiā homicidiū voluntatis reum esse iudicio, cùm ait: *Ego autem dico vobis, quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* Sciendū est tamē fratres mei, quòd nō omnis ira culpabilis est; nec omnis ira culpabilis, dānabilis est. Qui enim irascitur nō aduersus naturā, sed contra vitiū fratris vt illum corrigat, illa ira laudabilis est, nisi modū excedat. Hac ira motus est Moses, Phinees, Iosue, Petrus, cæteriq; sancti cōtra peccatores. Vnde dominus istos prædicatores qui nō irascūtur nec obiurgant vitia peccantiū, canes mutos vocat per Prophetā: Canes, inquit, muti nō valētes latrare. Quādo verò irascitur aliquis nō bono zelo cōtra fratrē, si primus motus mox refrenetur, ira quidē culpabilis est, sed venialis & propassio vocatur. De hac dicitur: Irascimini & nolite peccare. Et Sol nō occidat super iracundiam vestrā. Tunc fratres mei, super iracundiā nostrā Sol occidit, quū propter eam Sol charitatis in nobis occūbit. Quando verò primus malæ iræ motus nō refrenatur, sed

Sex genera homicidii. *Ioan. 3.* *Mat. 18.* *Mar. 9.* *Mat. 15.* *Luc. 6.* *Ezech. 3.* *Nō omnis ira culpabilis.* *Esa. 56.* *Psal. 4.* *Ephe. 4.*

vsq; ad cōsensum nocendi extēditur: ira damnabilis est, & digna iudicio, id est, accusatione. Si verò ira interior efferatur in fratrē per aliquā indignationis vocē, digna erit cōsilio, id est, sententia dānationis. Est autē Racha interiectio indignātis apud Hebręos, sicut apud Latinos heu, solā significans indignationē. Quod si illius iræ feruor proferat in fratrē vocē certū cōuitium significantē, vt si vocet eum fatuū vel insanū, digna erit gehennæ ignis. Porrò gradus peccatorū, exigit gradum pœnarū. Sicut enim ira in mēte minus damnabilis est, quàm excita per vocē indignationis: & excita per vocem indignationis minus est dānabilis quàm per vocem conuitij, ita oportet hîc minorem pœnā & iudicium intelligi quā per consiliū, & minorē per cōsilium, quàm per gehennā. Sicut minus timetur accusatio, quā sentētia: & minus sententia quā pœna. Igitur nos fratres mei, omninò euitemus cōuitia fratribus nostris inferre, & etiā indignari, vel irasci contra illos: & discamus discernere naturā à vitio, discamus diligere in omnē hominem naturā nostrā, & vitiū odio habere: discamus semper pacatæ esse naturæ: & cōtra vitiū irasci, tamen cum modo & mansuetudine. Quoniā mansueta correctio peccatores emendat, intemperans verò, etiā emendādos perturbat.

Sed etiam si quādo fratres mei, cōtigerit nos sine ratione irasci vel indignari, vel etiā contumeliā vel iniuriam facere cōtra fratres nostros, nō occidat Sol super iracundiā nostram: sed quā citò fratribus nostris nos humiliemus, veniam & pacem postulemus, aliàs, quotidianæ orationes, oblationes, & eleemosynæ nostræ, Deo acceptabiles non possunt esse. Vnde & subditur: *Si ergo offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuū ad altare, et vade prius recōciliari fratri tuo: et tūc veniēs offeres munus tuū.* Est autem hęc pars tertia, in qua ostenditur quomodo debeat fieri oblatio. Hanc enim debes facere de tuo, non de alieno. Qui enim offert sacrificiū de rapina pauperū, quasi qui victimat filiū ante conspectū patris sui. Vnde & hîc dicitur, munus tuū, nō alienū. Debes etiā eā offerre ad altare, vt scilicet totam intentionē dirigas ád altare, id est, ad Deū. Hoc cōtra illos est offerentes, qui nō dirigunt intentionem

Ephe. 4.

Quomodo oblatio fieri debeat.

tionem suam ad Deum, imò ad oculos hominum. Debes etiam eam facere cum munda conscientia: vt scilicet mũdam tuã cõscientiam primò Deo offeras. Non enim offerens propter oblata, imò oblata propter offerentem Deo placerent. Vnde Dominus respexit ad Abel & ad munera eius, quasi primò ad eum, postea ad munera eius. Ad Cain verò & ad munera eius non respexit, quasi diceret: Quia Cain Deo displicebat, ideò & munera eius ei displicuerũt. Si ergo cùm offers, recordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid aduersum te, id est, si conscientia tua te remordeat te fratrem in aliquo læsisse, vel ira, vel indignatione, vel contumelia, vel iniuria, vel huiusmodi: Et ideo ille habet causam quærelæ aduersum te, relinque ibi munus tuũ ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo. Quod si fortè remotior fuerit à te frater, relinque ibi munus tuũ, id est, seriem offerendi quasi interrumpe, & sponde te fratri inuento, per omnia satisfacturum: & tunc incœptum prosequens, offeres munus tuum. Si verò frater nõ habet aliquid aduersum te, sed tu aduersus eum, nõ iuberis munus tuum relinquere, & eum postulare, sed tãtum odium & rancorem animi tui contra eum habitum deponere, & ita munus offerre. Legimus fratres mei, de S. Ioanne Alexandrino Patriarcha, quod cùm quadam die Missam celebraret, & cantando Dominicam orationem venisset ad illam petitionẽ, in qua rogamus, dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: meminit *Mat. 6.* de querela quadam, quæ erat inter eum & quendam clericum. Tacens igitur mandauit clericum illum, factaq; cum eo reconciliatione, rediens ad proprium, cantauit, dicens: Dimitte nobis debita nostra, sicut nos dimittimus debitoribus nostris. Itaq; fratres mei, si volumus orationes, oblationes, & eleemosynas nostras Deo placere, illis quibus debemus, satisfaciamus, & illis qui nobis debent, dimittamus: Cor nostrum ab omni mala voluntate mundemus: mundatũ humiliemus, humiliatũ cum lachrymis superni desiderij, & ardore pij amoris, Deo offeramus. Quoniam sacrificium Deo, spiritus contribulatus: Cor contritum & *Psal. 50.* humiliatum Deus non despicies. Quod sacrificium nobis facere tribuat, qui est benedictus in secula, Amen.

DOMI-

DOMINICA VII. POST. TRINIT.

Rom. 6. HVmanū dico propter infirmitatē carnis vestræ. In hac lectione fratres chariss. præcipit nobis Apost. relinquere peccata,& sequi iustitiā: & hoc modo: Primò dicit se pręcipere humana & leuia. Secūdò præcipit nobis vitia relinquere,& iustitiā facere: tertiò ostendit quid sequatur peccatum. Quartò quid sequatur iustitia. Quintò ostēdit mortē ęternā pro peccato iustè deberi, vitā verò ęternam gratis dari. Ait ergo primò: *Humanū dico, propter infirmitatē carnis vestræ.* Ac si apertè dicat, quoniā adhuc infirmi & carnales estis, nō exhortor vos ad grauiora & perfectiora: sed potius ad leuiora & humana. Non enim præcipio vobis omnia relinquere propter Christū,& dare pauperibus,& nudos sequi Christū. Neq; pręcipio vobis, vt occurratis persequutoribus, & fundatis sanguinē pro Christo, aut quod relinquatis cōiugia,& castimoniā profiteamini, & cætera huiusmodi, quæ perfectorū sunt. Sed tantū hoc nunc vobis pręcipio, vt relinquatis peccata & vitia vestra, & opera iustitię faciatis, quę etiā imperfectorū sunt: Vnde & subditur: *Sicut exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem: ita nūc exhibeatis ea seruire iustitiæ in sanctificationem.* Est autē hæc pars secūda. In qua pręcipit nobis relinquere peccatū,& sequi iustitiā. Porrò hìc insinuat nobis Apostolus breuiter, quomodo peccator proficiat de malo in peius: & quomodo bonus proficiat de bono in melius. Primò enim assuefacit se peccator immunditię mētis & corporis, vt ingluuiei, luxurię, cæterisque turpitudinibus. Deinde vt habeat vnde suæ immunditię satisfacere queat, assuefacit se operibus iniquitatis. Est enim immūditia in se, iniquitas in proximū. Vt igitur queat sufficere ingluuiei, luxurię, cęterisq; turpitudinibus inuidet, cōcupiscit, furatur, rapit, fallit, acquirit per fas & per nefas. Et ex his proficit ad iniquitatē. i. in malitia cōsummatur. Ecōtrariò quoq; bonus primò assuefacit se operibus iustitiæ, videlicet vt reddat vnicuiq; quod suum est: Deo religionē, sibi mundiñā, parentibus honorē, domesticis prouidentiā, maioribus obediētiā, minoribus gubernationē, æqualibus societatem, bonis dilectionē, malis correctionē, oppressis misericordiā, omnibus ęquitatē. Ex quo-

Quomodo reddendum vnicuique quod suū est.

quorũ assuefactione proficit in sanitatẽ, id est, in bonitatis perfectionẽ. Itaq; fratres mei, iuxta mandatũ Apostoli, sicut exhibuistis mẽbra vestra seruire immunditię & iniquitati: ita exhibete ea seruire iustitiæ & sanctitati. Nõ enim dedit Deus vel redemit corpus & mẽbra nobis ad seruiendũ peccato, sed ad seruiẽdum sibi. Vnde Apostolus, Corpus, inquit, nõ fornicationi, sed Domino. Et iterũ: Nescitis, inquit, quia membra vestra Christi sunt, & nõ estis vestri? empti enim estis pretio magno, glorificate & portate Deũ in corpore vestro. Heu fratres mei, quàm graue præiudiciũ creatori nostro facimus, quãdo corpore & mẽbris nostris, quę ipse creauit & redemit ad seruiendũ sibi in seruitio peccati & diaboli abutimur. Tollens, inquit Apostolus, membra Christi, faciẽs mẽbra meretricis? Absit. Absit ergo à nobis fratres, vt mẽbra nostra Deo sanctificata, de cætero in immunditiã diaboli cõtaminemus. Nullatenus enim possunt mẽbra nostra simul seruire diabolo & Deo. Vnde & subditur: *Cùm enim serui essetis peccati, alieni eratis à iustitia.* Et quæ fratres mei, quæ seruitus miserior & miserabilior est, quàm seruire peccato & diabolo? Et quæ libertas peior, quàm liberũ esse à iustitia, quę est iugũ Domini suaue, & onus eius leue? In quo (vnde dolendũ est) cõfunduntur quidã habẽtes velamen malitiæ, libertatem. Qui, quia sunt liberi genere, volunt esse liberi à iugo obedientiæ & iustitię, malentes esse subditi criminibus quàm senioribus, & dicẽtes: Disrumpamus vincula eorũ, & proiiciamus à nobis iugũ ipsorũ? Sed quid sequitur? Qui habitat in cœlis, irridebit eos, & Dominus subsannabit eos.

1. Cor. 6.

Ibidem.

Seruitus miserrima seruire peccato et diabolo.

Psal. 2.

Sequitur pars tertia, in qua ostẽditur quæ peccatũ subsequatur, cùm subditur: *Quẽ ergo fructũ habuistis tunc, in quibus nunc erubescitis?* Ac si diceret malũ: nã finis illorũ mors est. Porrò immundi, & iniqui desiderij adimpletio, videtur peccatoribus esse quasi quidã fructus suauis: eò ꝙ in eius vsu ad horã delectãtur. Sed quod pessimus sit talis fructus, probat Apost. ex cõsequentibus, quoniã ex tali fructu sequitur pudor & mors. Nõ enim ex bono & honesto, sed tantũ ex turpi & inhonesto, necesse habemus erubescere. Iste ergo pudor perpetratę turpitudinis testis est. Adeò quippè dãnabilis immunditia & iniquitas est, quod

etiam

etiā ab ipso immundo & iniquo condēnatur. In ipsa enim mente iniqui, est mala conscientia, quæ eum accusat. Sed etiam memoria & pudor testes, qui contra eum testificantur. Et etiā ipsa ratio, quæ eū iudicat & damnat. Est etiam & timor qui eum punit & torquet. Vnde scriptū est: Nemo nocens, se iudice absoluitur. Est tamē fratres, quędam animi confusio vtilis peccata sua respicientis: respiciendo, horrentis: horrendo, erubescentis: erubescendo, corrigentis. Et si iniquitas ab ipso etiam agente, & etiam in fructu suo ita hîc dānatur, quantū putatis fratres mei, passura est in futuro à summo Iudice damnationem? *Nā finis illorū*
Ierem.17. *mors est.* Mors scilicet duplex. Vnde Propheta: Duplici cōtritione contere eos. Prima est mors animæ in peccatis sepultæ. Secunda est mors animæ pariter & corporis in gehenna perpetuo cruciatu. Finis ergo, id est consummatio illorum peccatorū est mors animæ quoniā per illa à vero bono, à vera luce & à vera vita priuatur, brutificata, excæcata, mortificata, vinculis peccatorū obuoluta, ligata, tumulo vitiorū sepulta, arenosę cōsuetudinis cumulo superaggrauata. Finis quoq; illorū mors gehēnalis est. Quoniā quorū vita mortua & finita est in culpa, eorū mors viuet
Psal.48. in pœna. Nam iuxta Psalmistā mors depascet eos, nō consumet. Nam sicut bos nō radicitus comedit herbā, sed ita eam comedit, vt eam quotidie comedere possit: ita reprobi à morte semper cruciabūtur, nec tamen annihilabūtur, vt semper sint & semper moriātur. Vnde Ioannes in Apo-
Apoc.9. calypsi: Optabūt mori, sed mors fugiet ab eis. Cruciabuntur autem quatuor generibus pœnarum, verecundia, timore, pœnitentia, & dolore. Sed verecundia illa erit sine tegmine: timor ille sine spe: pœnitentia illa, sine vtilitate: dolor ille sine compassione & sine morte: mors sine fine: finis sine defectu.

Sequitur pars quarta, in qua ostēditur quæ ex iustitia sequantur, cùm subditur: *Nunc autem liberati à peccato*, per baptismū scilicet & pœnitentiā, *Serui autem facti Deo*, per iustitiam, id est ipsius iustitiæ, *Habetis fructū in sanctificatione: finē verò illorū, vitā æternā.* Ex operibus quippè & vsu iustitiæ proficimus in fructificationem, quia nihil melius, nihil pulchrius in hac vita potest haberi. Quid enim

fra-

fratres mei, quid melius, quid pulchrius, quā omni turpitudine, omniq; vitio carere, mundū mente & corpore esse, diabolū sub pedibus habere, omnia mūdana vilipendere, modico contentū esse, indigentibus piū & omnibus amabilem esse, ad cœlestē patriā toto desiderio festinare: nec etiam ipsam mortē timere, sed potius eam securè expectare: & quando cæteri timent, in Deo securè & lætū esse? Et si tantisper dulcis est fructus iustitiæ in hac vita, quā dulcis putatis fratres mei, erit eius prēmiū in alia vita? *Finē verò*, inquit, *vitā æternā.* Et verè illa vita erit vita, in qua nihil mortale, nihil erit corruptibile. Non corrūpetur amplius anima peccatis: sed potius omnibus virtutibus coruscabit. Non variabitur perturbationibus, sed potius semper lęta, semper secura, semper pacifica, semper cōcors erit. Nō minorabitur defectibus, sed omni sapientia, omni gratia, omni perfectione abūdabit. Non corrumpetur corpus vitiis, sed omni integritate, omni pulchritudine, omni honestate, decorabitur. Non afficietur indigentia, sed omni saturitate & affluētia cumulabitur. Non grauabitur defectibus, sed sanitate, iuuentute, viribus & agilitate ditabitur.

Sequitur pars quinta, in qua ostenditur mortē æternam pro peccato iustè deberi, cùm subditur: *Stipendia enim peccati mors est*, id est diabolicæ malitiæ debitum est mors. Quia enim peccator ex se noluit bonū, & fecit peccatum, ex se meruit mortem: vnde & mors tanquā merces ei debetur. Non ergo habet damnatus vnde murmuret contra Iudicem: sed potius vnde sæuiat in seipsum, qui spōte deseruit vitam, & elegit mortem. Iuxta illud: Deus non fecit mortē, id est causam mortis: sed homines pedibus & manibus accersierunt sibi mortem. Deinde ostenditur vitam æternam tantùm gratis dari, cùm subditur: *Gratia autem Dei vita æterna.* Homo enim nec ex se voluit, nec potuit, nec fecit bonum, sed ex sola Dei gratia, quæ præuenit hominem & subsequitur, dans velle & perficere. Gratia ergo Dei sunt, tam nostræ iustitiæ quàm merces. Solam enim gratiā suam coronat in nobis Deus. Non habent ergo iusti vnde sese iactitent, vnde aliquid sibi adscribant, sed soli gratiæ Dei, quæ nos gratis prædestinauit, gratis vocauit, gratis iustificauit, gratis etiā coronabit per Iesum Cristū

Damnatus non habet vnde murmuret.

redemptorem nostrum, qui cum eo & spiritu sancto viuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA VIII. POST TRINIT.

Mat. 8. *Cum turba multa esset cum Iesu, nec haberēt quod mādu carent, cōuocatis discipulis suis ait illis, Misereor super turbā, &c.* Quadripartita est lectio ista, fratres chariss. Primò, demōstratur inedia eorū qui erant cū Iesu. Secundò, Domini cōpassio. Tertiò, discipulorū imperfectio. Quartò, quatuor milium hominū de septē panibus repletio, & superabundantiū sublatio. Demōstratur ergo primū inedia eorū qui cū Iesu erāt, cùm dicitur: *Cū multa turba esset cum Iesu.* Sed quare fratres mei, Dominus qui panis est saturitatis, suos sequaces inediā pati voluit? Duplici de causa, vt fidē suā in cordibus suorum roboraret, dum scilicet esurientes miro & inaudito modo satiaret: & vt sequacibus suis exēplum preberet: vt scilicet si quandoq; inediam paterentur, nō desperarent, sed recordarētur etiā illos, qui Iesum Christum corporaliter sequebantur, inediam fuisse passos, & subitò gloriose satiatos, & sperarēt se quoq; ab eo potenter visitādos. Ipsa nimirum inedia frequenter sanctis perutilis est, dum cogit eos cōtemnere temporalia, & suspirare ad æterna: dum maculas eorum purgat: dum virtutes nutrit: dum eos modico cōtentos facit. Sicut econtrariò quotidiana multos corrumpit abundantia. Vnde Ezech. 16. Dominus per Prophetā: Hæc, inquit, fuit iniquitas sororis tuæ Sodomæ, saturitas panis & abundantia.

Sequitur pars secunda, in qua cōpassio Domini demōstratur, cùm ipse dixit discipulis suis: *Misereor*, inquit, *super turbā, quia iam in triduo sustinēt me, nec habent quod manducent. Et si dimisero illos ieiunos, deficient in via. Quidam enim ex eis de lōgè venerūt.* Cùm miseratione & cōpassionem Dominus ostēdit in se, in duobus nos instruit, in fide videlicet & moribus. In fide quidē nos instruit, quoniam cùm ostēdit se habere humanā cōpassionem, ostēdit se verè suscepisse nostræ humanitatis infirmitatē. In moribus verò nos instruit, quoniā nos exemplo sui, super afflictos debere esse pios & misericordes ostēdit. Vnde & hanc cōpassionem, nō interius hic celauit, sed potius cōuocatis discipulis suis, eam ostendit, dicens: *Misereor super turbam.*

Quasi

Quasi diceret, misericordiā quā me videtis super afflictos habere, habere memento te. Super quibus verò præcipuè misereri debeamus, ostendit cùm subdit: *quia iā triduo sustinent me.* Et cum omnibus fratres mei, misereri & subuenire debeamus, tamē præcipuè eis qui Dominū sequūtur, qui eius mādata portādo laborāt: vnde Apostolus: Faciamus bonū ad omnes, maximè autē ad domesticos fidei. *Gal. 6.*
Sed & in hoc quod Dominus non dimittit eos ieiunos in domū suā, ne deficerēt in via, ostēdit se esse piū & fidelem super fideles suos. Iuxta quod Apostol. ait: Fidelis Dominus, qui nō patietur vos tentari super id quod potestis: sed faciet cum tentatione prouentū, vt possitis sustinere. Nos ergo fratres, exemplo Domini, viscera misericordiæ super afflictos semper habeamus, sciētes quoniā quali mensura mēsi fuerimus aliis, remetietur nobis. Si misericordes fuerimus, misericordē Iudicē inueniemus. Si immisericordes erimus aliis, & Deus immisericors erit nobis: vnde Iacobus: Iudiciū sine misericordia fiet ei, qui nō fecerit misericordiā. Vnde fratres, plāgo quosdā solo nomine Christianos, qui quasi ferrei aut saxei essent, super afflictos nulla mouētur pietate. Sed & si quādo trāsire eis sit necesse iuxta mendicū, iuxta leprosum, iuxta nudū & miserū, faciem auertūt: eos nec aspicere queūt, quasi humanæ fragilitatis conditionē obliti sunt. Qui tamē si viderint asinū vel porcum suū infirmū, cōdolent, medelā adhibent, plangunt pereuntē. Vt quid hoc fratres, nisi quia charitate Dei & proximi carent, cui præponunt asinum vel porcum suum? *Iacob. 2.*
Sequitur pars tertia, in qua ostenditur imperfectio discipulorū, cū Domino respōdentes dicunt: *Vnde quis poterit hos satiare panibus in solitudine?* Imperfectionem enim suā discipuli ostēdunt, dum in præsentia Domini turbā pane satiari, vel impossibilè vel difficilè dicunt. Humanā etiā tentationē se passos demonstrant, dum septē panes turbis suffecturos in Domini præsentia desperāt. Hanc imò maiorē, peioremq́; tentationē frequēter patimur fratres mei, cum famelico clamāte ad ianuā, causamur nos modicum annonæ habere in horreo, modicum panis in arca: & per auaritiā mentis bonis à Deo nobis data diminuimus vel negamus cùm per amplitudinē ea multiplicare debemus.

Deponamus igitur fratres, hanc pusillanimitatem, & de Dei largitate semper præsumamus, qui cùm etiam abundanter administret perfidis & sceleratis: quātò magis suis fidelibus dispensatoribus, materiā bene agendi superabundāter administrabit. Ad memoriā reuocemus Sanctorum largitatem, qui super facultatem suam indigentibus erogabant. Et tamen Deo prouidente, semper abundabant; ita vt contendere viderentur, Deus eis ministrando, & illi

Prou.11. distribuendo. Hinc Salomon ait, Quidā semper rapiunt, & semper indigent. Quidam semper tribuunt, & semper abundant. Et Psalmista: Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi.

Sequitur pars quarta, in qua Dominus pascit de septem panibus & paucis pisciculis quatuor millia hominū, sublatis fragmentorū septem sportis. In quo instruit nos tripliciter. in fide, in mysterio, in moribus. In fide, quoniā dū mirabiliter de septem panibus tot homines satiat, quibus si particulariter panes diuiderentur, vix vnusquisq; micam vnam consequeretur. Et dum reliquias sic multiplicat, vt septuplo plus fuerit sublatū, quàm fuerit appositū, verā se probat habere diuinitatē, sicut per humanā cōpassionem, verā se demōstrauit habere humanitatem. Et ita hac in lectione se verū Deū & verū hominē demōstrat. In mysterio nos instruit: quoniā per hoc opus ad mysticū sensum nos mittit. Per septē ergo panes sanctarum vniuersitas scripturarum designatur, in quibus septiformis gratię satietas cōtinetur. Per pisciculos verò paucos, sanctorum Patrum, qui in respectu malorum pauci & humiles sunt, exempla significātur. Sicut enim pisces panem melius māducari faciunt: ita sanctorū Patrum exempla, sacrā scripturā melius intelligi & sequi faciunt. Panes ergo & pisces recumbentibus super terrā distribuuntur, quoniā mysteria sanctarum

Mat.11. scripturarum, & exempla S. Patrum à solis humilibus ca-

Luc.10. piuntur. Vnde Dominus, Gratias ago tibi Pater, quia abscōdisti hęc à sapientib' & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Dominus super panes gratias primò agit, pòst frangit, pòst tradidit discipulis vt apponant. Spiritualis quoq; magister exemplo Domini super consequutas sanctarum scripturarū escas, Domino gratias agere debet, posteà frangere,

gere, id est, exponere: deinde docēdo eas discipulis suis tradere, vt eas auditoribus exponant. Et satiantur ex eis quatuor millia hominū, id est, quatuor partiū orbis multitudines hominū. Et de reliquiis septē sportę supersunt: quia super capacitatē auditorū spirituales intellectus abundāt. Et plus ex eis semper relinquitur, quàm capiatur. In moribus etiā in hoc ipso nos instruit: quia dum famelicis cōpatitur, & inter eorum multitudine quot panes habebat, partitur, exemplo sui nos monet, vt idem faciamus. Præcipit ergo Dominus turbę recūbere super terrā, sicut & ipse sæpè cum discipulis faciebat. In quo damnat illorū superfluitatē, qui nisi in pictis thoris, & elaboratis mantilibus nesciunt māducare. Super panes gratias agit: nos instruēs vt vel manducaturi, vel escā daturi, gratias agamus Deo, qui nobis vel refectionē, vel eleemosynæ largitur materiā pariter & voluntatē. Iuxta id quod Petrus ait: Si quis ministrat, tāquam ex virtute quam administrat Deus. Panes 1. Pet. 4.
frāgit Dominus, nos docēs, vt si integros panes dare non possumus, frangamus, & fractos distribuamus. Vnde ipse per Prophetam: Frange esurienti panem tuum. Discipulis Esa. 58.
suis dat panes vt destribuant: nos instruens vt filios & familiares nostros doceamus eleemosynas facere, & per eas dādo, ipsos ad dandū assuefaciamus. Pascit autē turbas de panibus & pisciculis: nec mētio fit vini vel salsamenti, vt moneret nos, simplices cibos & simpliciter paratos quærere, & præsentibus contentos esse. Esurientes satiantur: & plus est sublatum quàm fuerit appositum, vt ostēdatur gratiā eleemosynarū semper superabundare: dum & hîc Dominus viris eleemosynariis semper ministrat abundè quod tribuant: & in futuro eis retribuet, pro terrenis cœlestia, & pro temporalibus æterna. Vnde Salomō: Fęneratur domino qui miseretur pauperis. B. Nicolaus cōpatiens Prou. 19.
plebi fame pereunti, cùm propria dedisset, mutuat à nautis centū modios frumēti, & populū recreat famelicū, & nautæ remetientes non minus inuenerunt. Vir quoq; eleemosynarius, nomine Sanctolus, Ecclesiā S. Laurentij restaurans, artificibus quęrentibus cibū, cùm eos verbis consolaretur, & nō haberet quid eis apponeret, vadēs anxius huc & illuc, venit ad furnū in quo vicinæ mulieres pridie

panes coxerãt: inuentũ ibi maximũ & candidissimũ panẽ, circumtulit ad vicinas mulieres, quæ cùm panẽ illũ suum negarẽt, panẽ apposuit operariis. Quibus satiatis, plus de fragmẽtis sustulit quàm apposuerat: quæ iterum secunda die apposuit, & multiplicata sustulit. Et ita per dies decẽ illo pane satiati sunt, ac si panis cresceret comedẽdo. Deponamus ergo fratres mei, pusillanimitatẽ & de diuina securi largitate, eleemosynę faciẽdę nos assuefaciamus. Et qui multũ habet, multũ turbuat: qui verò modicũ, etiã illud libẽter impartiatur. Quoniã, vt ait Psalmista: Iucũdus homo qui miseretur & cõmodat: Disponit sermones suos in iudicio, quia in æternum non cõmouebitur. Et alibi: Tota die miseretur & cõmodat, & semẽ illius in benedictione erit. Deus autẽ misericordiarũ det vobis misericordiæ meritum pariter & præmium. Cui est honor & gloria & imperium, per omnia secula seculorum. Amen.

Psal.111. *Ibidem.* *Prou.36*

DOMINICA VIII. POST TRINIT.

D*Ebitores sumus non carni, vt secundũ carnẽ viuamus, &c.* Bipertita est hæc lectio fratres charissimi. Primò enim nos monet Apostolus, vt non secundũ carnẽ, sed secundùm spiritum viuamus. Secũdò ostẽdit viuẽtes secundùm spiritum esse Dei filios & hęredes. Monens ergo nos Apostolus, vt nõ secundùm carnẽ, sed secũdùm spiritum viuamus, ait: *Debitores sumus*, subaudi spiritui: nõ carni. Vt nostis fratres chariss. tunc patrisfamiliâs domus bene ordinata est, cùm vir est subiectus & obediens Deo, & dominatur & regit totã familiã & vxorẽ: & vxor cũ tota familia ei famulatur & obedit. Vnde Apostolus: Vir, inquit est caput mulieris: Christus autẽ viri. Cùm verò mulier & familia non sunt subditi viro, sed potius vir eius, domus malè ordinata est. Porrò hæc inordinatio fuit in hospitio primi parẽtis, qui obedientiã quã debebat Deo, ei nõ reddidit, sed potius mulieri seductę (cui nõ obedientiã, sed regimẽ & correctionẽ debebat) obediens fuit, propter quod in inordinationẽ sui ipsius cecidit. Quia sensualitas propriæ carnis cum sensibus suis, suo capiti, id est, spiritui, plerunq; nõ obedit, sed potius cõtradicit, & eũ ad cõsentiendum, nõ capiti suo Deo, sed suis serpẽtinis suggestionibus trahit: vt relicto Deo & cęlo, ad quod creatus est, sola inferiora,

Ephe.5. *Caput mulieris vir.*

feriora, terrena scilicet, cogitet, appetat, & quærat, & ita viuat, nō spiritualiter sed carnaliter. Cū itaque fratres mei tāta & talis inordinatio à primo parēte in omnes nos deriuata esset, venit filius Dei factus homo, vt exēplo & gratia amissam ordinationē in nobis restitueret, præcipiēs vt de cætero mens nostra Deo seruiret, sensualitatē cum sensibus suis sibi cōsentire cōpleret, vt ita viueremus secundū spiritum, & nō secundū carnē. Et hoc est quod ait Apostolus: Debitores sumus spiritui, nō carni. Et quia quędā debemus carni, vt correctionē, regimen, & prouidentiā: exponit in quo nō simus debitores carni, cùm subdit: *Vt secundum carnē viuamus.* Quāuis enim fratres mei, in carne viuamus: tamen secundùm carnē, id est, secundùm voluntatem carnis viuere nō debemus. Ille enim viuit secundùm carnē, qui quantūcunque potest voluntati pariter & voluptati carnis satisfacit: qui scilicet fertur effrenis more pecoris in ingluuiē, in luxuriā, in irā, in incredulitatē in superbiam cęteraque vitia, quæ ex carne partim oriuntur, & homines carnales efficiūt & animales. Talis enim nihil spirituale, nihil cœleste, nihil diuinum sapiunt, sed solā carnē & terrā. Vnde Apostolus: Animalis homo nō percipit ea quę spiritus Dei sunt. Quid autē tales sequantur, ostendit Apostolus, cùm subdit: *Si enim secundum carnē vixeritis, moriemini*: Et hîc morte animæ in peccatis, & in futuro, morte animæ pariter & corporis in gehenna. Nónne fratres, etiā hîc malè moritur ille qui amisso honore in quo ad imaginē Dei creatus fuerat, factus est brutus & curuus more pecudis super terrā: Vt de eo meritò dicatur, Homo cùm in honore esset nō intellexit: cōparatus est iumentis insipiētibus, & similis factus est illis. Nōnne etiā hîc malè moritur qui vita & vera luce (quæ Deus est) hîc priuatur, & tenebris interioribus inuoluitur? Nónne in futuro pessimè morietur qui tenebras exteriores, vbi erit fletus & stridor dentiū semper patietur: quē semper cruciabit ignis qui nunquā extinguitur, & vermis qui nunquā moritur? Si autē, inquit, spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Posset quidē Apostolus, sicut dixerat, si secundū carnē vixeritis, moriemini: ita ecōtrariò dicere: Si autē secundū spiritū vixeritis, viuetis. Sed quoniā quidā sine abstinē-

Secundum carnem viuere quis dicatur.

1. Cor. 2.

Psal. 48.

tia & maceratione carnis, se spiritualiter viuere posse in hac vita putant, vigilanter ait: *Si facta carnis spiritu mortificaueritis, viuetis.* Quasi diceret: Si spiritussancti virtute vel etiam virtute spiritus vestri, à spiritusancto illuminati, per abstinẽtiam vitia & peccata in carne vestra mortificaueritis, viuetis: & hîc vita spirituali, & in futuro vita cœlesti. Cùm enim fratres mei, spiritus & caro adinuicem semper luctentur quãtò est debilior caro, tantò fortior est spiritus. Et quãtò forior est caro, tantò debilior est spiritus.
2.Cor.12. Vnde Apostolus: Quando, inquit, infirmor, tunc fortior
Galat.2. sum & potens. Et alibi: Viuo, inquit, ego, iã non: viuit verò in me Christus. Ac si apertè dicat, Viuo quidem, sed nõ vita carnaliũ vitiorũ, qua prius viuebã, sed vita spirituali.

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus viuentes secundũ spiritũ esse filios Dei & hæredes, dicens: *Qui enim spiritu Dei agũtur, hi filij sunt Dei.* Spiritu Dei aguntur, qui nõ à carne, vel à spiritu maligno, sed à spiritu sancto ipsi carni pręsidente, ad bene cogitandũ, loquendum, agendumq; aguntur. Non autẽ ait reguntur, sed ꝙ maius est, aguntur. Non enim solũ, vt eques equũ, nos regit spiritus: sed etiã latente energia, id est, operatione, interius in nobis operatur. Agit enim in nobis vt agamus. Ipse enim,
Philip.2. vt ait Apostolus, operatur in nobis & velle & perficere.
Quod apertè cõtra illos est, qui se per se aliquid agere pos
Ioan.15. se putãt: Cùm Dominus dicat in Euegelio: Sine me nihil potestis facere. *Qui enim*, inquit, *Spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei.* Quales vos esse debetis. *Nõ enim accepistis*, in baptismo scilicet & cõfirmatione, *spiritũ seruitutis iterũ in timore: sed accepistis spiritũ adoptionis.* Vnus & idem fratres mei, est spiritus: qui ex aduersis, quæ cõfert donis, diuersis nominibus vocatur. Vocatur enim spiritus iræ Aegyptiis, quia eis intulit vindictã peccati. Vocatur spiritus seruitutis & timoris Iudęis: quoniã in lege eis timorẽ incussit, vnde ex timore potius quã ex amore ei seruiebãt. Vocatur nunc spiritus adoptionis fidelibus: quoniã eis filialẽ confert dilectionẽ, per quã eos in filios adoptat. Vos ergo fratres, si nõ ex cõscientia peccati, nec timore gehennæ, sed ex amore ei seruiatis, spiritũ adoptionis vtiq; accepistis, *in quo clamatis Abba Pater.* Abba Hebręum, pater verò

verò est Græcū & Latinū. Omnes fideles, Hebrǽi, Grǽci & Latini, si Deū filialiter diligimus & imitamur, eū securè patrē vocamus. Ecce fratres mei, quāta est pietas & benignitas Dei, qui cùm essemus indigni serui, vt viscera pietatis suæ erga nos demonstraret, & vt nos nō ad se timendum, sed potius ad se diligendū inuitaret, pręcepit nobis, vt eū potius Patrē, quàm Dominū, vocaremus: & vt nullum patrem in cōparatione eius reputaremus, dicens: Patrem nolite vocare vobis super terrā: vnus est enim pater tester qui in cęlis est. Pater enim terrenus vel nos derelinquit, vel nos nō diligit, vel malè diligit: cùm pater cęlestis nos obliuisci non possit. Vnde Psalmista: Pater meus & mater mea dereliquerunt me: Dominus autē assumpsit me: *Ipse spiritus reddit testimoniū spiritui nostro*, id est, cōfirmatione spiritui nostro, quod sumus filij Dei. Hoc autē facit tribus modis, per scripturas vocās nos filios: vt quādo dicit: Venite filij, audite me, timorē Domini docebo vos, per admirabilē operū mirificentiā, nos filios Dei manifestans. Ex his fratres mei, argumētis, spiritussanctus spiritū nostrū, in fide & spe, & charitate, firmatum securè reddit, quod filij Dei sumus. Si enim hęc habemus, iā non Deū timemus, sed potius eū tanquā patrem diligimus, bene de eo speramus, ad eū securè cōfugimus. *Quod si filij sumus & hæredes*. Tria constituūt hominem hæredem: Natiuitas, meritū, & volūtas. Nos quoq; fratres mei, hęc tria nos constituūt hæredes æternæ hæreditatis. Primò siquidem libera volūtas Dei ab æterno hæredes prædestinauit. Secūdò spiritualis baptismi natiuitas, nos ad cœlestem hęreditatem vocauit. Tertiò meritū nostrū, gratia adiutum, nos illius dignos efficit, vnde Apost. Quos inquit, prædestinauit, hos & vocauit: Quos vocauit, hos & iustificauit. Cæterùm in hoc differt cœlestis hęreditas à temporali: quoniam hęres non nisi post mortem testatoris hic cōsequitur hæreditatem. Deus verò nos ita hæredes constituit, vt etiam cum eo æternam sortiamur hæreditatem. Rursus temporalis hæreditas per multos hæredes distributa minoratur. Cœlestis verò hęreditas, nullā nouit pati diminutionem. Rursus ex temporali hæreditate inter cohæredes nascitur inuidia. Nā iuxta Poetā, omnis potestas

Pietas Dei in nos.

Mat. 23.

Psal. 26.

Psal. 33.

Tria constituunt hominem hæredem.

Rom. 8.

impatiens cōsortis erit. Ab illa verò ęterna hęreditate omnis inuidia relegabitur. Nam vnusquisque sic gaudebit de proximi gloria, sicut de sua. Vnde & ipse vnicus Patris nō solus hæres esse, sed secum voluit cohæredes habere. Nos itaque fratres mei, spreta tēporali & vana hæreditate, ad illā cœlestē toto desiderio tendamus hęreditatem: æterni sine successione distributam, sine diminutione: communem, sine inuidia: sufficientem, sine indigentia: iucūdam, sine tristitia: beatam, sine omni miseria. Ad quam perducat nos vnus Deus, Pater & Filius & Spiritussanctus. Cui est honor & gloria per infinita seculorum secula, Amen.

DOMINICA VIII. POST TRINIT.

Mat.7. *Attendite à falsis Prophetis qui veniūt ad vos in vestimentis ouiu, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* Dominus & Redemptor noster fratres chariss. pręuidens persequutiones discipulis suis euēturas, eas eis prædicere, & cōtra eas, eos pręarmare curauit. Pędixit ergo duo genera persequutionū eis euētura. Vnū apertū, de quo alibi dicit: Luc.12. Trademini autē à parentibus & cognatis, & amicis in mortem, & morte afficient ex vobis. Alterum occultū, cōtra quod hîc nos munit, & hoc modo: Primò monet nos cauere à falsis Prophetis: Secūdò quibus signis cognoscātur generaliter & per similitudinē ostēdit. Tertiò spiritualiter, quib' discernātur vel nō discernātur, aperit, ait ergo: *Attēdite*, id est, attendentes cauete à falsis Prophetis. Porrò illā persequutionē occultā præcipuè monet nos attētè cauere, quoniā peior est quàm aperta: tū quia plus nocet occidens etiā animas: tum quia difficilius præuidetur: facilius quippè nos supplātat qui sub specie amicitiæ & obsequij, fraudem occultat. Propriū enim doli, est se dissimulare. Veneficus sub melle tegit venenū. Proditor sub obsequio fraudē. Hypocrita, sub religione malitiā Hæreticus sub veritate falsitatē. Cùm autē hîc per falsos Prophetas quoslibet hypocritas, qui aliud occultant, & aliud simulant, possemus intelligere: tamē de hæreticis specialiter dictū est: qui quum exterius simulent religionem, interius celant hęreticam rapacitatem, per quam animas simplicium iugulare festinant. Per vestimēta igitur ouiū, ouinā intelligimus simplicitatem, qua hæretici & omnes dolosi suam

Falsi prophete heretici.

palliant iniquitatē: Vt verbo, vestimēto obsequio, cibo, & huiusmodi exterioribus. De verbo taliū ait Dauid: Molliti sunt sermones eius super oleū, & ipsi sunt iacula. De vestimēto dicitur hîc: *Attendite à falsis Prophetis, qui veniūt ad vos in vestimentis ouiū.* Et Apostolus: Satanas, inquit, transfigurat se in Angelū lucis. De obsequio dicit Poëta; Psal. 54. 2. Cor. 11.

Obsequio vincit meretrix & proditor omnis.

De simulata abstinentia & cōtinentia, dicit Apostolus ad Timot. Spiritus manifestè dicit, quod in nouissimis tēporibus discedēt quidā à fide, attendentes spiritibus erroris, & doctrinis dęmoniorū, in hypocrisi loquentium mendaciū, prohibentiū nubere, abstinere à cibis, quos Deus creauit ad percipiendū cū gratiarū actione fidelibus, quia omnis creatura Dei bona est. Tales sunt hodie fratres mei, hęretici Manichæi: qui sua hæresi patriā Agennensem maculauerunt, qui mētiuntur se vitam tenere Apostolorū. Dicentes se nō mentiri, nec omnino iurare, sub prætextu abstinentiæ & cōtinentiæ, escas carnium & nuptias dānantes. Dicunt enim tātum flagitium esse accedere ad vxorē, quantū ad matrem vel ad filiā. Damnant etiam vetus testamentum. De nouo verò quædā recipiunt, quædā non. Et quod grauius est, duos prædicant rerū auctores: Deū inuisibilium, diabolum visibiliū auctorē credentes. Vnde & occultè adorant diabolū, quē sui corporis credūt creatorem. Sacramentū verò altaris purum panē esse dicunt, Baptismū negant: neminē posse saluari, nisi per suas manus prædicant. Resurrectionem etiam corporum negant. Hos diabolicos homines fratres mei, vitate: quia sicut Dominus prædixit: Veniunt in vestimentis ouium, cùm intrinsecus sint lupi rapaces. Vos ergo ad cauendas eorū versutias, estote prudentes sicut serpentes. 1. Tim. 4. Manichæi. Agennenses. Mat. 7.

Sequitur pars secūda, in qua Dominus ostēdit generaliter & per similitudinē, quomodo dignoscantur, dicens: *A fructibus eorū cognoscetis eos*, id est, ab operib', loquitur autē hic metaphoricè Dominus: quoniā sicut à sapore fructus dignoscitur, cuius humoris sit truncus & radix arboris: ita ex operibus exterioribus perpenditur cuius voluntatis sit cor hominis. Quis aūtē sit fructus malorum, Apostolus ad Galatas ostēdit: Manifesta inquit, sunt ope- Gal. 5.

Opera carnis. ra carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, auaritia, idolorum seruitus, veneficia, inimicitię, cōtentiones, æmulationes, rixę, dissensiones, hæreses, inuidiæ, homicidia, ebrietates, commessationes, & his similia, quæ prædico vobis, sicut iam prædixi, quoniā qui talia agunt, regnū Dei non consequentur. Qui verò sint fructus bonorum *Fructus spiritus.* ostendit, subdēs: Fructus aūt spiritus est charitas, gaudiū, pax, patientia, lōganimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. *Nunquid*, inquit, *colligunt de spinis vuas, aut tribulis ficus?* id est, nunquid de peccatoribus, malitia, & de vitiis spinosis, possunt exire fructus dulcedinis & benignitatis, & vuæ seruidæ charitatis, quasi dicat: non. Malus quidem opera virtutis simulare potest, facere omnino non potest, sed si simulauerit, quomodo poterit discerni? Quia simulator, & si quædā, tamen non potest omnia simulare. Et quia quod est simulatū, nō est firmū, sicut nec color mutuatus, & quia simulatio lacessita detegitur. *Dissimulator quomodo cognoscendus.* Qui ergo verè dissimulatorem deprehendere vult, inquirat non quid palàm, sed quid clàm faciat, vel dicat: Præterea si attentè & assiduè inspicias opera simulatoris, paulatim tibi vilescet. Virum verò bonū quantò plus obseruaueris, tantò plus eū miraberis. Sic non potest mala arbor bonos fructus facere, nec arbor bona fructus malos facere, id est, homo existens malus, nō potest facere opera Deo placentia, & æternæ retributionis digna. Nec homo existens bonus, potest facere opera mala & æternæ damnationis digna: facit tamen homo malus quādoque quędam minima bona: quia quandoque naturali ductus pietate pascit esurientem, vestit nudū: hospitatur peregrinū: quod ei in alleuiationem pęnæ potest valere, nō ad vitam æternam. Ipse enim non bene facit, sed de eo bene fit. Et econtrario bonus facit quandoque quędā minima peccata, naturali victus fragilitate: per quæ non æternā pœnā meretur, sed temporalē. Quid autē mala arbor mereatur, ostendit cū subiungit: *Omnis arbor quæ non facit fructū bonū, excidetur et in ignē mittetur.* Notate fratres, notate, non enim ait: Omnis arbor quæ facit fructum malū excidetur, quod vtique cōstans est. Sed ait: Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur. Non enim sufficit homini

hominì non facere malũ, nisi etiã faciat bonũ. Scriptum est enim. Declina à malo, & fac bonũ. In hoc enim quod vitas malum, vitas tantùm pœnam, nec acquiris præmiũ. Si dicis mihi, non furtum feci: Loris non vteris, aio: Non hominem occidi, non pascis in cruce coruos. Diues quippè purpuratus legitur in inferno cruciari, non quia rapuerit aliena, sed quia non dedit sua: quid ergo patietur, qui rapuit aliena? Itaque fratres mei, cùm vitaueritis mala, facite bona, quia iam securis ad radicem arboris posita est, non solùm malæ, sed etiam sterilis. *Psal. 36.*

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Dominus spiritualiter quibus operibus boni à malis nõ discernãtur, & quibus discernãtur. Quibus operibus nõ discernantur, ostendit cũ subdit: *Nõ omnis qui dicit mihi Domine Domine, intrabit in regnũ cœlorũ.* Sunt autẽ tria genera operũ: Vnũ quod est propriũ bonorũ, vt dilectio Dei & proximi, benefacere etiam inimicis, obseruare pacem, concordiã, sapientiam, iustitiam, & cæteras virtutes. Aliud est quod est propriũ malorum, vt vitia, & eorum opera. Tertium verò est commune tam bonorũ quàm malorum, vt quędã media opera, vt orare, ieiunare, indui cilicio, dare eleemosynam, refrenare luxuriam, & huiusmodi. Hæc enim secundũ intentionem agentis nomen assumunt. In benè vtentibus sunt bona: in malè vtẽtibus mala. Ostendit ergo Dominus ꝙ propter ista communia, non habebitur regnum cælorũ cùm dicat: *Non omnis qui dicit mihi Domine Domine, intrabit regnũ cœlorũ.* Similiter nec omnis qui ieiunat, nec omnis qui dat eleemosynam, & huiusmodi. Deinde ostendit quo opere discernantur boni à malis, subdens: *Sed omnis qui facit voluntatem patris mei qui in cœlis est, ipse intrabit in regnũ cœlorũ.* Voluntatem Dei facit, qui verè credit, rectè sperat, firmè diligit: voluntatem Dei facit, qui quod vult Deus, & vt vult, facit. Voluntatẽ Dei facit, qui eam, etiã suæ & omnibus aliis præponit, dicẽs: Non mea Domine, sed tua voluntas fiat. Nos ergo fratres mei, in omnibus quęramus & faciamus voluntatem Dei: diligentes eũ toto corde, tota anima, & totis viribus plus quã nos. Diligamus amicos nostros in Deo, & inimicos propter Deũ: non reddentes malũ pro malo, sed bonum *Tria genera operum.* *Mat. 26.* *Mar. 14.*

pro

pro malo: benedictum pro maledicto: sicut Dominus Iesus fecit & præcepit, quod ipse nos adimplere cõcedat, cui est honor & gloria per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA IX. POST TRINITATEM.

1.Cor.10. *Non simus concupiscentes malorũ, sicut & illi concupierũt, &c.* Quadripartita est lectio ista fratres mei. Primò enim nos dissuadet à vitiis exẽplo antiquorũ: Secundò demonstrat casus antiquorũ in figuram & cautelã nostrã scriptos esse. Tertiò nos monet, ne apprehendamur à tentatione. Quartò dicit Deum non permissurum nos tẽtari vltra nostrũ posse. Primò igitur nos dissuadet à quinque vitiis, scilicet à concupiscentia mala, ab idololatria, à fornicatione, à tentatione Dei, & à murmuratione. Porrò à concupiscentia mala nos dehortatur, cùm dicit: *Non simus concupiscentes malorũ: sicut & illi concupierũt*. Ideò autem adiunxit *malorũ*, quoniã est concupiscentia bona: est & concupiscentia mala. Nisi enim concupiscẽtia bona
Psal.118. esset, non dixisset Propheta: Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas in omni tempore. Et nisi con-
Exod.20. cupiscentia mala esset, non eam Dominus in lege prohibuisset dicens: Non concupisces rem proximi tui. Habet quippè anima à creatione, vt naturaliter sit concupiscibilis, irascibilis, & rationalis. Proinde necesse est vt anima nostra aliquid concupiscat, vel Deũ vel mundum. Nõ potest autem concupiscere Deum quin contemnat seculũ: Nec potest cõcupiscere seculum, quin contemnat Deum. Nos ergo fratres mei, totã nostram concupiscentiam vertamus à mundo in Deum, à malo in bonum. Vt scilicet Deũ & omne bonum cõcupiscamus, & mundum cum omni malo fugiamus. A concupiscentia verò malorum nos dehortatur exẽplo Israelitarum, cùm subdit: *Sicut illi concupierunt.* Illi enim post transitum maris, in deserto manna fastidientes, carnes & delicias Ægyptiacas concupierunt, & desiderio in Ægyptum redierũt. Ideoque plaga magna à Domino percussi sunt. In quo figuratum est, nos quoque, si post baptismum, cœlestisq; panis alimentum, ad abrenuntiatas mundi, & diaboli cõcupiscentias, desiderio redierimus, æterna animaduersione percutiendos. Ab idololatria nos dehortatur cùm subdit: *Neque efficiamini idololatræ.*

lolatræ. Idololatra est qui cultum debitũ creatori exhibet creaturæ. Sũt autẽ duę species idololatrarũ: Alij enim sunt idololatrę opinione, vt illi qui opinione attribuũt Soli vel Lunæ, vel alicui creaturæ, diuinitatẽ. Alij sunt idololatræ moribus, vt illi qui præponunt creaturam creatori: quod enim quisq; plus diligit, hoc sibi Deũ constituit. Qui ergo ventris ingluuiẽ Deo præponit, ventrem sibi Deum constituit. Qui vinum Deo præponit, Bacchũ sibi Deum cõstituit. Qui Venerem suã Deo præponit, Venerẽ sibi Deũ cõstituit. Quales hodie (quod sine gemitu dicere nõ possum) sunt multi, vitiis & peccatis suis potius quàm Deo seruientes. Qui quanuis ore dicãt se credere in Deũ, tamẽ operibus & moribus eum abnegant. Vnde Paulus, Confitentur, inquit, se verbis nosse Deũ, factis autẽ negant. Hic etiã ne hoc vel illo modo efficiamur idololatræ, dehortatur nos exẽplo Israëlitarũ, subdẽs: *Sicut quidã ex ipsis, quẽadmodum scriptum est: Sedit populus mãducare & bibere:* subaudis idololatita vitulo sacrificata, *& resurrexerũt ludere*, id est psallere vitulo, & ipsum adorare. Vnde & præcipiente Moyse, gladio puniti sunt. In quo pręfiguratũ est, nos quoq; si vel opinione, vel moribus idololatræ fuerimus, æternaliter puniendos. A fornicatione nos dehortatur, cùm subdit: *Nec fornicemur*. Est autẽ fornicatio, omnis cõcubitus, pręter nuptialẽ maris & fœminę cõmixtionem. Huius sunt multę species, vt simplex fornicatio innupti cũ innupta. Męchia, nupti cum innupta. Adulteriũ, innupti cũ nupta, vel nuptæ cũ innupto. Incestus, qui fit cũ matre vel sorore, vel cognata. Sodomitica libido, masculorũ adinuicẽ, vel mulierũ adinuicẽ. Innominabile siue abominatio, quæ fit, quãdo vir vel mulier coit cum bruto animali. Omnes autẽ istæ fornicationis species criminales & damnabiles sunt: à quibus omnibus nos dehortatur Apostolus exẽplo Israëlitarum, cùm subdit: *Sic quidã ipsorum fornicati sunt*, cum Madianitis, quas consilio Balaã miserat Balach cum cibariis obuiã eis, ad animas ipsorum decipiendas: & ceciderunt ex ipsis gladio Balach viginti tria milia. In quo figuratum est fratres, nos quoq; si hoc vel illo modo fornicati fuerimus, ęternaliter perituros. A tentatione Dei nos dehortatur cùm subdit: *Neque tentemus*

Species fornicationis.

Christum.

Christum. Ille Deum tentat, qui Dei vel potentiã, vel erga se dilectionẽ experimẽto probat. Nascitur autẽ talis tentatio vel ex defectu fidei, vel ex gloria vana. Porrò duobus modis tẽtat Deũ, cũ ad probandã Dei vel potentiã, vel erga se dilectionẽ, aut spõte se in pericula præcipitat, aut miracula sibi fieri postulat. In aperta pericula per vanã gloriã se præcipitauit quidam Eremita, vt legimus in vitis patrũ. Cui cũ apparuisset diabolus in specie boni angeli, & ei persuasisset eũ ita esse sanctũ & Deo charũ, quòd si etiã se dimitteret in puteũ profundissimum, nõ læderetur, sed ab angelis custodiretur, pręcipitauit se in puteum, & vix semiuiuus à fratrib' extractus est. Et quod peius est, nullatenus potuit ei persuaderi, ꝙ diabolicã passus esset illusionẽ: & ita miserrimè mortuus est. Hoc etiã modo tentauit diabolus Dominũ, cũ statuens eũ supra pinnaculũ tẽpli, dixit ei: Si filius Dei es, mitte te deorsum. Cui Dominus, qui pulchrè eum nouerat, dixit, scriptũ est: Nõ tẽtabis Dominum Deũ tuum. Miracula verò sibi fieri ad probandã Dei potẽtiam, postulauerunt increduli Iudęi in deserto. Vnde Psal. Et tẽtauerunt Deum in cordibus suis, vt peterẽt escas animabus suis. Et malè locuti sunt de Deo, & dixerunt: Nunquid poterit Deus parare nobis mensam in deserto? Quia percussit petrã, & fluxerunt aquæ, & torrentes inundauerunt. Nunquid & panẽ poterit dare? Et nõ solũ semel, sed etiã pluries tentauerunt Deum in deserto. Propterea à serpẽtibus ignitis, qui scilicet ardore & siti perimebãt, perierunt. In quo pręfiguratum est, nos quoq; si tentauerimus Deũ, in æternum perituros. Nõ est autẽ fratres mei, tẽtare Deum, si fidelis, ingruente periculo, & humano deficiente cõsilio, se Deo toto in periculo cõmittit: vel si ad laudem Dei & vtilitatẽ proximi, quãdo videt oportere, à Deo fieri miracula poscit. A murmuratione nos dehortatur, cùm subdit: *Neque murmurauerit is*. Est autẽ murmuratio nec omnino aperta, nec omnino occulta reprehensio, media inter detractionẽ & obiurgationẽ. Et est propriè inferioris suum superiorem per impatientiã ferre non volentis, nec tamen eum apertè obiurgare audentis. Est autem hoc vitium maximũ, seditiones, discordias & lites generãs. Porrò probi viri est non murmurare, sed potius, si reprehensibilis

Duobus modis Deum tentat.

Mat. 4.

Psal. 77.

Murmuratio.

bilis eſt, vel ſeorſum argure, vel apertè obiurgare. Ab hoc autem vitio nos dehortatur exemplo Iſraelitarum: quorum quidam contra Moyſen & Aaron murmurauerunt de ſacerdotio, & etiam contra Deum de labore itineris per deſertum: & ideo perierunt ab exterminatore, id eſt, quidam ab incendio & alij ab hiatu terræ: & alij ab Angelo percutiente exterminati ſunt à terra viuentium. In quo figuratum eſt, nos quoque ſi contra Deum vel contra ſuperiores noſtros murmurauerimus. (vt quidam faciunt) à vita æterna exterminandos.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtendit Apoſtolus caſus antiquorum in figuram præceſſiſſe, & ad cautelã noſtram ſcriptos eſſe, cũ ſubdit: *Hæc aũt in figura contingebãt illis*. Temporales quippè pœnæ quibus primi præuaricatores puniebantur, ſignificabant æternas pœnas quibus omnes præuaricatores in inferno puniendi ſunt. Primã enim ingluuiem & obedientiã damnat Deus in primis parẽtibus pœna mortalitatis, vt demonſtret omnes guloſos & inobediẽtes æterna morte puniẽdos. Primã quoq; filiorũ Dei cum filiabus hominũ libidinẽ dãnat Deus diluuio: ſignificãs fornicatores omnes aquis niuiũ æternaliter perituros. Primos quoq; Sodomitas igne & ſulphure Deus percutit, ſignificãs omnes Sodomitas, æterno ardore & fœtore percutiendos. Primam quoque ad abrenuntiata reſpicientem vxorem Lot, lapideo rigore & inſenſibilitate dãnat, ſignificans omnes ad abrenuntiatas mundi cõcupiſcentias reſpicientes, æterno rigore & excæcatione feriendos: & ſimiliter in aliis. *Scripta autẽ*, inquit, *ſunt hæc ad correctionẽ noſtram*. Ruinæ enim priorum ſcriptæ ſunt ad cautelã poſteriorum. Stultus quippè eſt fratres mei, qui præcedentem cadere videt, & nõ cauet. *In quos*, inquit, *fines ſeculorũ deuenerunt*. Id eſt, qui in fine ſeculorũ nati ſumus, & ideo ſi trãſgredimur, magis puniendi ſumus. Priorũ enim tã virtutes quã ruinæ, quã doctrinæ in noſtrũ ſcriptæ ſunt erudimentum. Si ergo priores ſine lege peccantes: & magnitudinem peccatorum ignorantes, tam grauiter ſunt puniti, quantò grauius nos in tempore gratiæ & ſcripturis eruditi, ſi tranſgredimur, ſumus puniendi? *Itaque*, inquit, *qui ſe ſtare exiſtimat, videat ne cadat*. Ac ſi apertè dicat: Via

huius mundi lubrica est, & multi tam priores, quàm sequentes corruunt. Propterea omnis etiam qui sibi videtur stare, timeat, dum potest cadere.

Sequitur pars tertia, in qua nos monet Apostolus, ne apprehendamur à tentatione, cùm dicit: *Tentatio vos nō apprehendat nisi humana.* Nō autē ait, ne tentemini: quia hominē in hac vita tētari est necesse & vtile, sed ait: *Tentatio vos nō apprehendat*, id est non vos superet. Et quia rursus hoc impossibile est, dum in hac vita sumus, adiungit: *Nisi humana.* Et humana quidem tentatio est quæ prouenit ex ignorātia aut ex fragilitate, aut ex necessitate. Ex ignorantia prouenit tentatio, quando aliquis ignoranter peccat: vt quando aliquis putat se dicere verū, & dicit falsum. Et quando putat se bene alij consulere, & tamen non consulit bene, & huiusmodi. Ex fragilitate verò prouenit tentatio, vt quando post nimiam sitim, nimis bibimus, & huiusmodi. Ex necessitate verò tentatio prouenit, quando primis motibus, quos euitare non possumus, tentamur. Dicitur autē hoc modo tentatio humana: quia ita tentari est humanū, & pro peccato primi parentis inflictum. Si verò fratres mei, non ex ignorantia, sed ex industria peccamus, aut ex contumacia, aut ex libera voluntate imus post concupiscentias nostras, proculdubiò non est tentatio humana, sed potius diabolica, & ideo damnabilis.

Sequitur pars quarta, in qua ostendit Apostolus Deū nō permissurū nos tentari vltra posse nostrū, cùm subdit: *Fidelis est Deus, qui nō patietur vos tentari supra id quod potestis.* Dicitur autē Deus fidelis, id est verax in promissis: quoniā semper præstò est fidelibus suis, sicut ipse promisit dicēs: Ecce ego vobiscū sum omnibus diebus vsq; ad consummationē seculi. Et ideò nō patietur, inquit, vos tentari supra id quod potestis. Hic apertè illos cōfutat, qui peccata sua excusantes, & Deū accusantes, dicūt: Deus nos dereliquit, & importabili pōdere præceptorū & tentationum nos opprimit, cùm nobis naturam dederit imbecillem, & resistere vitiis impotentem. Prô nephas, de infidelitate, de crudelitate, de ignorātia accusatur Deus. De infidelitate, quasi derelinquat nos antequā derelinquatur à nobis. De crudelitate, quasi pręcepta importabilia nobis dederit, quę

face-

facere non valeamus: & tentationes nobis venire permittat, quibus resistere non possumus. De ignorantia, quasi ignoret quid humana natura facere, aut ferre valeat. Sed fratres mei, Deus neminem prior deserit, quia fidelis est: nec importabilia nobis imponit, quia pius est. Nec vires quas dedit nobis, ignorat: quia omnisciens est. *Sed faciet*, inquit, *cum tentatione prouẽtum*, id est lucrum, *vt possitis sustinere*. Quasi dicat: Cũ tentatione faciet nobis duo: & prouentum proficiendi, & potentiam sustinendi. Itaque fratres, tentationes diabolicas omnibus viribus à nobis excludamus: humanas verò quantum possumus, refrænemus, perpetratas lachrymis pœnitentiæ & operibus misericordiæ redimamus. Ad æternam patriam vbi nulla tentatio est, toto desiderio festinemus. Ad quã peruenire concedat nobis omnipotens & misericors Deus: Qui viuit & regnat per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA IX. POST PENTECOSTEN.

D*ixit Iesus discipulis suis: Quidã homo diues habebat villicũ, & hic diffamatus est apud illũ, quasi dissipasset bona ipsius*. Nõ omnia fratres mei, quæ in hac audiuimus parabola iuxta literã, ad exẽpli trahere debemus imitationem. Non enim faciẽda est in aliquo fraus Domino temporali, sed potius iura sua ei sunt reddenda, iuxta Apostolum dicentẽ: Cui honorem, honorem: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal. Vnde & Dominus in Euangelio, Reddite, inquit, quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo. Vnde & ipse cũ esset Rex regũ & Dominus dominãtium humilitatis, exemplíq; causa reddidit Cæsari tributum. Sed à cõtrariis parabola hæc intelligẽda est, vt videlicet si ille qui per fraudis calliditatẽ de rebus sibi à Domino suo cõmissis prouidit, in posterum laudatur: maximè ille qui per verã sapientiã de rebus sibi à Deo cõmissis prouidet sibi in aliã vitã, à Deo laudandus est. Illud quoq; notandũ est, ꝙ hic dicitur quia filij huius seculi, prudẽtiores filiis lucis in generatione sua sunt. Quod dupliciter intelligi potest, vel quia prudẽtiores sunt in secularibus mali quàm boni. Quod inde cõtingit, quoniam in eis curiosiores sunt: vel quia prudẽtiores sunt mali in malo, quàm boni in bono. Sed quare? Cur sunt prudentiores mali in

Ioan. 14.
Rom. 13.
Mat. 22.

operibus diaboli, quàm nos in operibus Dei? Cur nõ plus potest apud nos amor Dei, dulcedo cœlestis præmij, securitas puræ conscientiæ, quã apud malos amor seculi, & lucrũ temporale, cũ tormento cõscientiæ malæ? Expergiscamur ergo fratres mei pigritiã nostrã, & erubescamus si viderimus malos vigilãtiores, si prõptiores, si callidiores, ad faciendũ opera diaboli quã nos ad opera Christi. Mysticè verò in hac parabola quinq; proponũtur nobis intelligenda. Primò, q rerũ nostrarũ non Domini, sed dispensatores sumus. Secundò, quomodo res Domini malè dispẽsamus. Tertiò, quomodo Dominus exigit à nobis de rebus suis rationẽ. Quartò, quantũ timor est vtilis ad consiliũ inuestigandũ. Quintò, quomodo de rebus Domini Dei nostri nobis amicos possumus cõparare. Primò igitur fratres chariss. ostenditur in hac parabola, quod Deus omnipotẽs homo factus pro nobis. Diues in omnes qui inuocant eum; habet villicũ, omnẽ hominẽ scilicet cui bona sua cõmisit. Cõmisit quippè homini tria bonorum genera, exteriora, corporalia, spiritualia: horũ bonorũ nõ Dominum, sed villicũ .i. custodẽ & dispensatorẽ eum fecit: vt videlicet secundum voluntatẽ nõ suã, sed Domini, ea custodiret & dispensaret. Cui etiã dedit legẽ & mãdata, quomodo & quibus, & quantũ, & quãdo ea deberet erogare ad Domini sui lucrum & honorẽ. Sed vt secundo loco in hac parabola demõstratur, homo bona Domini sui dissipat, cùm eis iuxta voluntatem Domini sui nõ vtitur, nec erogat. Bona exteriora dissipat, cùm de eis nõ pauperibus, nõ infirmis diuidit, nõ dominum honorat, nõ ecclesias, nõ domos pauperum fabricat, nõ patriæ proficit: sed vel per auaritiã ea intacta abscõdit, vel per superfluitatem luxuriose, vanè, & arrogãter spargit: & vnde Deo seruire deberet, vitiis & diabolo seruit. Vnde per Prophetã Dominus: Dedi enim eis, inquit, lanã, & linum, frumentũ, vinum, & ordeũ, argentũ & aurum meũ, quæ ipsi fecerunt Baalim. Bona corporalia dissipat, cũ corpus suũ facit seruire fornicationi nõ Domino: cũ lingua, quã dedit & Deus ad benedicendũ, abutitur ad maledicẽdum, mentiendũ, periurãdum, detrahendum. Cùm oculis sibi ad bonum vsum datis à Deo, abutitur ad cõcupiscendum mulierẽ, & ad videndum vanitatem. Cùm auri-

Bona exteriora quomodo dissipantur.

Ose. 2.

Bona corporalia quomodo dissipantur.

auribus sibi datis ad audiendum Dei verbum, abutitur ad audiendũ mendacia, detractiones, vanitates: Cùm naribus abutitur ad odorandũ luxuriosos odores, & vnguẽta meretricia, non ad odorandũ odorẽ virtutũ: Cùm manibus abutitur, ad percutiendũ de pugno impiè, ad effundendũ sanguinẽ, ad nocendũ, non ad bene agendum. Cùm pedibus abutitur ad currendũ ad malũ, nõ ad sequendũ viam Domini: Cũ gustu abutitur, ad comessandũ, inebriãdum, non ad comedendũ & bibendũ ad sobrietatẽ spiritus. Bona verò spiritualia dissipat, cũ libero arbitrio abutitur ad eligendũ mala, non bona: ad seruiendũ mundo nõ Deo: carni non spiritui. Cũ intelligentia abutitur ad inuestigandum quomodo possit nocere, nõ prodesse. Cũ memoria abutitur, ad reminiscendũ mala, non bona. Cũ prouidentia abutitur, ad parandũ proximo laqueum, nõ auxilium. Omniũ istorum fratres mei, dissipatio, abusus, & infamis cõsuetudo, diffamet hominẽ villicũ apud Deũ dominum suũ. Vnde Dominus vt tertiò in parabola demonstratur, vocat villicũ, & ait illi: *Quid hoc audio de te? Redde rationẽ villicationis tuæ*. Bis ponit rationẽ Dominus Deus cũ homine villico suo. Primùm in hoc seculo, postea in iudicio, Sed dissimiliter. Nã hîc ponit cum homine rationẽ, ad incutiendum ei timorẽ & emendationẽ. In iudicio verò ponet cum eo rationem ad inferendum pro meritis pœnam. Hîc ad exercendum misericordiam, ibi ad exercendum iustitiam. Ponit ergo hîc Dominus rationem cum homine villico suo, quem vult corrigere, non perire. Vocat ergo eum & citat ad respondendum, cùm ei aliquam infert infirmitatem, interrogatque eum vel interius per diuinam inspirationem, vel exterius per sacerdotem: vel per aliquam correctionem ei dicentem: Frater Dominus vocat te, & exigit à te rationem de omnibus quæ contra eum operatus es. Tibi citò consule, quia iam non poteris villicare. Iam enim per mortem auferetur tibi temporalium dispensatio rerum. His itaque interius inspiratis, vel exterius dictis, commouetur interius villicus homo & timet. Qui timor intus eum hic illucque concutiens trahit eum ad deliberandum quid facere debeat, vt in parabola quartò significatur, cùm subditur; *Ait autem villicus intra se,*

Quomodo spiritualia bona dissipatur.

 Quid

Quid faciã, quia Dominus aufert à me villicationẽ & fodere non valeo: Quia in alia vita non erit tempus merendi, sed recipiendi: non serendi, sed metendi: non laborandi, sed quiescendi. *Mendicare*, inquit, *erubesco*. In alia enim vita, mendicãs semper patietur pudorẽ: nec inueniet adiutorẽ: sicut in alia Euangelij parabola demonstratur, cùm fatuæ
Prou. 20. à prudentibus oleum petunt, nec accipiunt. Vnde & Salomon, propter frigus piger arare noluit: mendicabit ergo æstate & non dabitur ei. *Scio quid faciam*. Pensate fratres, pensate quàm sit vtilis timor. Nunquam enim villicus iste de salute sua cogitasset, nisi eum timor interius concussisset, sed timore eum interius perurgente, deliberat, quærit,
Esa. 26. & inuenit consilium: iuxta illud Prophetæ: A timore tuo Domine, concepimus, parturiuimus & peperimus spiritũ salutis. Concepimus bene cogitando, parturiuimus laborando, peperimus bene faciendo.

Sequitur quintò quomodo de rebus Domini sui possit sibi villicus amicos præparare. Vnde & ait: *Scio quid faciã vt cùm amotus fuero à villicatione, recipiant me in domos suas*. Conuocatis igitur singulis debitoribus Domini sui dicebat primo. *Quantũ debes Domino meo? Cẽtum*, inquit, *choros tritici*. *Vade accipe cautionẽ tuam, & sedens scribe octoginta, &c.* Cũ omnia quæ habemus fratres mei, non nostra, sed Domini nostri sint: cũ accõmodamus res domini nostri accõmodamus. Et qui nobis debẽt, Domino debẽt. Villicus ergo de bonis domini sui amicos sibi præparat, cũ pauperib' Christi cõpatitur, & alij debita, vel ex parte, vel ex toto relaxat: alij supererogat, aliũ orando, alium corrigendo, aliũ instruendo iuuat, aliũ verbo, aliũ consilio aliũ patrocinio, aliũ rebus sustentat, cõmunicans aliis carnalia, vt eorũ spiritualia metere possit. Quod verò Dominus concludens parabolã, ait: *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis*. Nõ ita est intelligendũ, quòd de diuitiis iniuste acquisitis eleemosynã facere possit: præsertim cùm
Eccl. 34. scriptũ sit. Qui offert sacrificiũ de rapina pauperum, quasi qui immolat filiũ in cõspectu patris sui. Sed intelligendũ est de diuitiis iniquitatis, id est, retentis iniquè: quia multos iniquos, superbos & vanos efficiunt. Illud verò fratres semper memoriæ commendandum est, ꝙ Dominus subiunxit.

iunxit. *Cùm defeceritis*, per mortē temporalē, scilicet, cùm defeceritis de meritis vestris, *recipiant vos in æterna taber nacula*. Non ait, propter eos recipiamini, sed ipsi recipiant vos. Ecce fratres, quanta est dignitas pauperū Christi, qui iudices & ianitores regni cęlorū esse merētur, vt quos voluerint, recipiāt, vel excludant. Itaq; fratres mei, pauperes Christi veneremur, foueamus & diligamus, & omnibus contemptis, & ipsi pauperes Christi esse studeamus, vt ab ipsis, & cum ipsis mereamur in æterna tabernacula recepi. Per Dominum nostrum Iesum Christum. Amen.

DOMINICA X. POST TRINITATEM.

F*Ratres, scitis quòd cū gētes essetis, ad simulachra muta prout ducebamini euntes, &c.* Hęc loquitur fratres charissimi, Apostolus ad Corint. qui nunc ab eo conuersi gentiles extiterāt, & simulachra muta adorauerāt. Facit ergo tria: Primum ostendit idololatriā & blasphemiā à spiritibus malignis induci. Secundò dicit verā fidei confessionē, à spiritu sancto esse: Tertiò enumerat diuersa dona Dei, quæ omnia asserit ab eodem spiritu sancto dari. Ostendēs igitur primū homines duci à malignis spiritibus, malignis ad idololatriā & blasphemiā ait: *Fratres, scitis cùm gentes essetis, eratis euntes ad simulachra muta, prout ducebamini*, à spiritibus malignis. Dicuntur autem fratres mei, gentes à ge, quod est terra, siue à gignendo: quia scilicet non purgati per aliquod sacramētum, nec eruditi per legem tales manent quales geniti sunt. Immundi geniti sunt, & immundi manent. Filij iræ nati sunt, & filij iræ manent. Nihil cæleste, nihil spirituale, sed solam terram de qua nati sunt sapientes. Qui sine contradictione permittunt se duci à spiritibus malignis ad diuersos errores: vt scilicet relicto vno vero creatore, adorent non solùm vnius generis: sed etiam diuersorum generum simulachra: vt imagines hominum, quadrupedum, & serpētium, quæ omnia sunt muta. Quoniam iuxta Psalmistam: Simulachra gentiū argentū, & aurū, opera manuū hominū. Os habent & nō loquētur: oculos habēt & nō videbūt: manus habēt & non palpabūt: pedes habēt & nō ambulabūt, nō clamabūt in gutture suo. Similes illis fiāt qui faciūt ea: & oēs qui cōfidunt in eis. Quod quidē verū est, quoniā qui idola facit,

1. Cor. 12.

Psal. 113.

aut qui eis deitatẽ attribuit, ille vtiq; similis fit ipsis simulachris: quoniã os habet tanquã homo, nec tamẽ ratiocinatur: oculos habet tanquã homo, nec tamẽ vt homo veritatẽ cõtemplatur: aures habet vt homo, nec tamẽ vt homo veritatẽ intelligit. Quorum (quod sine gemitu dicere non possum) sunt hodie similes quidã falsi Christiani, qui quãuis ore fateantur vnũ solũ creatorem, tamen à spiritibus malignis ita decipiuntur & trahuntur, ꝙ moribus & operibus non solũ simulachra, sed etiã (ꝙ est maius) sua uia colunt & venerantur. Iste enim à spiritu luxuriæ ducitur, vt Venerẽ colat. Ille à spiritu ebrietatis ducitur, vt Bacchũ colat. Ille à spiritu Mammonæ ducitur, vt pecuniam colat. Qui oẽs tantò magis dãnandi sunt, quantò contra conscientiam suam creaturam creatori præponunt. Qui & si non ore, tamen opere Christũ abnegant. Quod vtiq; non fit in spiritu Dei, sed potius in spiritu maligno. Vnde & subditur: *Notum autẽ vobis facio, quod nemo in spiritu*
Idololatria. *Dei loquẽs, dicit anathema Iesu.* Idololatria enim, apostasia & blasphemia, cæteraq; vitia, à spiritibus malignis introducta sunt. Dico ergo ego cũ Apostolo, illis qui blasphemant, qui peierant, vel deierãt nomẽ Iesu, ꝙ nemo in spiritu Dei loquens, blasphemat, vel peierat, vel periurat nomen Iesu, sed potius in maligno spiritu loquens.

[3] Sequitur pars secunda, in qua dicit Apostolus verã confessionẽ à spiritu sancto esse, cũ subdit: *Et nemo potest dicere Dominus Iesus, nisi in spiritu sancto.* Hoc loquẽs Apo.
Mat.7. non est contrarius Domino dicenti in Euangelio, Nõ omnis qui dicit, Domine Domine, intrabit in regnum cœlorum. Quoniã dicere posuit hìc pro profiteri. Ille autẽ verè confitetur, qui ꝙ habet in corde, ore, & opere confitetur. Quæ confessio nullatenus haberi potest, nisi à spiritu sancto. Nec enim bene cogitare, nec bene loqui, nec bene operari ex nobis possumus, nisi à spiritu sancto preueniamur,
Phil.2. qui operatur in nobis & velle & perficere. In quo illi damnantur, qui vel de ingenio, vel de eloquentia, vel de viribus suis gloriãtur dicẽtes: labia nostra à nobis sunt. Quis
Psal.11. noster dominus est? & manus nostra excelsa, & non Dominus, fecit hęc omnia. Cùm Dominus in Euangelio di-
Ioan.15. cat: Sine me nihil potestis facere.

Sequi-

Sequitur pars tertia, in qua Apost. enumerat donorũ diuersitatem, ostendens ea a Spiritu sancto dari. Primũ ergo donorũ Dei tria genera ponit, scilicet gratias, ministrationes, & operationes: ostendẽs vnũquodq; istorũ in species plures subdiuidi, cũ subdit: *Diuisiones gratiarũ sunt*. Cùm autẽ omne donũ Dei gratia sit, quia gratis datur, tamen antonomaticè hîc gratiæ virtutes appellantur, eò ꝙ habẽtem gratũ faciunt & gratiosum. Quales sunt fides, spes, charitas, sapientia, iustitia, fortitudo, temperãtia, cęteræq; virtutes, quæ homines amantes & amabiles Deo & hominibus reddũt. Hę autem tantę in se sanctitatis & honestatis sunt, quod nõ solũ dona spiritussancti, sed etiã spiritus sanctus nuncupãtur ab Esaia dicẽte: Et descendet super eũ spiritus Domini, spiritus sapiẽtię & intellectus, spiritus cõsilij, &c. Et à Ioãne, hi, inquit, sunt septẽ spiritus Dei missi in oẽm terram, id est, septem dona spiritus sancti. Diuersa enim sunt dona, sed vnus est dator. Vnde & hic cũ dixisset, diuisiones gratiarũ sunt, subdit: *Vnus autem spiritus*. Hæc enim dona ita comitãtur spiritũ sanctũ inseparabiliter, ꝙ nemo potest habere hæc dona, quin habeat spiritũ sanctũ: nec habere spiritũ sanctum, quin habeat hęc dona. Hæc ergo dona fratres mei, omni studio & vigilantia acquirere satagamus, per quæ spiritum sanctũ mereamur in nobis perpetuum habitatorem retinere. Deinde secundũ genus donorũ ponit cùm subdit: *Et diuisiones ministrationum sunt, vnus autẽ Dominus*. Plures enim species administrationũ sunt in Ecclesia vni Domino seruientes, vt officiũ prædicandi, officium sacerdotij, & huiusmodi. Quæ si cum supradictis virtutibus habeantur magni meriti & vtilitatis sunt in Ecclesia Dei. Aliàs non solum non prosunt, imò & nocent: Quod est contra quosdã nostri ordinis, qui magis affectant prædicationis vel sacerdotij officium, quàm meritum. Magis appetunt ab hominibus honorari quàm honorabiles esse. De quibus Dominus in Euangelio, dicunt & non faciunt. Amant enim primos ac cubitus in cænis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro, & vocari ab hominibus rabbi. Deinde tertium genus donorum supponit, dicens: *Et diuisiones operationum sunt: vnus autẽ Deus qui operatur omnia in*

Esa. 11.

Mat. 23.

omnibus. Plures quippè operationū species dantur à Deo hominibus, vt operationes miraculorū, operationes laborum necessariorum, operationes eleemosynarū, & huiusmodi. Sed cùm quæcunq; dantur à Spiritusancto, dātur à patre, dantur & à filio. Quare Apostolus ita hic distinxit, vt loquens de gratiis, diceret vnus spiritus: loquens de ministrationibus, diceret vnus Dominus: & loquens de operationibus, diceret vnus Deus? Vt significaret nobis quia gratiæ non nisi per amorē Dei (qui spiritussanctus est) obtinentur, & quia ministrationes à domino sunt & ei exhibētur, & quia Deus auctor per nos operationes operatur. Vnde & hic dicens, vnus Deus adiunxit: *Qui operatur omnia in omnibus*, distribuēs videlicet singula in singulis. Ad quid autē Deus dona sua nobis tribuat, ostēdit cū subdit: *Vnicuique aūt datur manifestatio spiritus ad vtilitatē*. Vocat autē donū Spiritussancti, manifestationem spiritus, eò q̄ per donum Spiritussancti, ipse spiritussanctus in nobis esse manifestatur. Huiusmodi verò dona dātur ad vtilitatē tam nostri quā aliorū. Qui verò dona Dei inutiliter recipiunt, & inde nec sibi, nec aliis prosunt, damnantur; & talento inutiliter abscōso iustè priuātur. Deinde de tribus donorū generibus exempla subdit, dicēs: *Alij enim per spiritū datur sermo sapiētiæ*, quę est de cœlestibus: *alij sermo sciētiæ*, quæ est de terrenis rectè dispensandis, *alij fides*, in codē spiritu. Sapiētia quippè, scientia, & fides, si cū charitate habeātur, virtutum gratiæ sunt. Sermones verò sapiētiæ, sciētię, & fidei, & docere ministrationes sunt: *alij gratia sanitatū*, & infirmis cōferendarū, quę vtiq; ministratio est. Deinde ponit expēplū de operibus subdēs, *alij operatio virtutū*, id est, miraculorū: vel bona opera virtutū, *alij Prophetia*. i. occultorū reuelatio, *alij discretio spirituū*, vt scilicet sciat discernere quis spiritus sit ex Deo, & quis ex diabolo, *alij genera linguarum*: vt scilicet loquatur variis linguis, *alij interpretatio sermonum*, obscurorū. *Hæc aūt* & similia, *omnia operatur vnus atque idem spiritus*. Ac si apertè dicat: non est verū quod opinabamini, quando ad adorādum simulachra muta ducebamini: videlicet quod secundum diuinitatem donorum sit diuersitas deorū, vt scilicet Minerua det sapiētiā, Pean medicinā, Mercurius

eloquentiã, Mars virtutẽ, & huiuſmodi. Sed potius vnus atq; idẽ Spiritusſanctus hęc omnia operatur diuidens ſingulis, nõ omnia tribuẽs vni, ne ſuperbiret, nec alicui nulla, ne deſperaret, ſed potius ſingula ſingulis: Vt, ſcilicet nullus aliũ cõtemneret, ſed vnuſquiſq; alio indigẽs ei quoque ſubuenire diſceret. *Diuidẽs*, inquit, *ſingula prout vult*, & quibus vult, & quatũ vult, nõ meritis noſtris aſtrictus, nec aliqua neceſſitate coactus, ſed ſola ſua libera & gratuita volũtate ductus. Nos ergo fratres mei, quia dona ſpiritusſancti gratis accepimus: gratis ea nõ habẽtibus cõmunicemus. Qui habet ſapientiã, inſipientes erudiat. Qui habet ſubſtantiã temporalẽ, indigentes ſuſtineat. Qui habet potentiã, imbecilles defendat. Qui habet eloquentiã, pupillis & viduis ſe aduocatũ exhibeat. Qui habet gratiã orãdi, pro peccatoribus exoret, quatenus vnuſquiſq; de commiſſa ſibi gratia, tam ſibi quàm aliis, profectum acquirẽs, æternam mereatur accipere retributionem, Amen.

DOMINICA X. POST TRINIT.

Cum appropinquaret Ieſus Hieruſalẽ, videns ciuitatẽ, fleuit ſuper illã, dicens: Quia ſi cognouiſſes & tu. Præ- Luc.19.
libatã fratres chariſſ. expoſituri lectionẽ, primũ ea quæ ad literã, deinde ea quæ ad myſticũ ſenſum pertinent, videamus. Porrò iuxta literã: Dominus in hac lectione demonſtrat quatuor res ſe habere verã ſcilicet humanitatẽ, verã diuinitatẽ, verãm iuſtitiã, & verã charitatem. Verã humanitatem ſe habere oſtendit, cũ tanquam verus homo plorat. Flere enim humanitatis eſt. Sed quid eſt fratres mei, quod nunquã Dominus legitur riſiſſe, ſed legitur ploraſſe: niſi quia omnis riſus ex vanitate eſt: & fletus nobis vtilis eſt? de riſu quippè Salomon ait: In ore ſtulti ſemper riſus. Et alibi: Riſus dolore miſcebitur: & extrema gaudij luctus occupat. Et Dominus in Euan. Væ vobis qui ridetis, quia plorabitis. Fletus qui prouenit nõ ex damno temporaliũ, ſed ex deſiderio cœleſtis patriæ, vel ex compunctione peccatorum: vel ex pietate alienæ miſeriæ, nobis fratres, perutilis eſt. Vnde Salomon: Melius eſt, inquit, ire ad domũ luctus, quàm ad domũ cõuiuij. Et Dominus: Beati qui lugent, quoniã ipſi cõſolabuntur. *Cùm ergo appropinquaret Ieſus*, per cõpaſſionem, *Hieruſalem, videns*, id eſt,

Prouer.14. *Luc.6.* *Fletus qualis bonus.* *Eccle.7.*

Mat. 5. præuidens mala euentura ciuitati, fleuit super illã Fleuit autem ob tres causas, vt se veram habere carnem demonstraret, vt se verã habere pietatis cõpassionem aperiret: vt nobis exẽplum similiter flẽdi proponeret. Et si ipse, qui nihil in se flendũ habet, propter aliena peccata fleuit, quid debemus facere nos peccatores, qui in nobis multa flenda habemus? Et si ipse qui Deus est, sic humanæ miseriæ compatitur, quomodo nos homines aliis hominibus, fratres confratribus cõpati & misereri debemus? Itaq; fratres ploremus peccata nostra, ploremus etiã exemplo domini, aliena. Non faciamus, vt quidam faciũt, qui peccantes irrident, & de alieno casu subsannant, similes Pharisęis qui in peccatores mouẽtur, non per cõpassionem, sed per derisum vel indignationem, sed nunquam peccatorũ veniam merentur, qui alienis nunquam compatiuntur. Imitemur potius Præabum Philosophũ, qui vt legitur in vitis Patrum, cùm videret theatralem mulierem, fleuit: & cùm quęreretur quare fieret, ait: Duæ res me flere cogũt: vna huius peccatricis perditio, altera quia non tantũ cupio placere Deo, quantum hæc populo. Veram diuinitatem se habere demonstrat, dum futura tanquam præsentia videt & narrat. *Quia*, inquit, *si cognouisses & tu*, id est, si mala tibi imminentia cognouisses, tu quoque fleuisses. *Et quidem in hac die tua quæ ad pacẽ tibi*, ac si dicat; Nunc quidem habes tempus tuum, & pacem tuam, nunc gaudes & delectaris tempore prosperitatis & pacis tuæ: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis, mala, scilicet tibi vẽtura. Quæ subiungit, *Quia circũdabunt te inimici tui valle, & circundabunt te vndique: & ad terram prosternent te, & filios tuos qui in te sunt, & non relinquent in te lapidem super lapidem*. Hæc omnia fratres mei, quę Dominus prædixit, impleta sunt per Romanos Principes, Titum & Vespasianũ, quadragesimo anno à passione Domini, & in eadem solennitate, in qua Dominũ crucifixerant, subuersa est ciuitas, & de ipsis occisi, tum ferro, tum fame, decies centũ milia. Cæteri per nationes captiuati & venditi, triginta vno denario, qui Christũ triginta argenteis vendiderant. Hanc autem subuersionẽ testatur ipse situs ciuitatis, continentis in se nunc Caluariæ locũ, qui prius extra portam

tam erat. Quare autem hæc mala euenerunt eis, ostendit Dominus, cùm subdit: *Eò quòd non cognoueris tēpus visitationis tuæ.* Ideò enim hęc mala eis erant euētura, quia Christū visitatorē suū & redemptorē cognoscere noluerunt. Vnde Propheta, Miluus in cœlo cognouit tempus suū, turtur, hirundo, & ciconia tempus aduētus sui: populus autē meus non cognouit iudiciū Dei. Hanc autē excæcationē venisse super populū illū ex peccato suorū sacerdotū, Dominus ostēdit, cùm subdit: *Et ingressus templū, cœpit eiicere vendētes et emētes in illo.* In quo fratres mei, veram se habere demōstrat iustitiā Dominus. Verā enim iustitiā nō haberet, si peccātes nunquā puniret. Itaque Dominus nunc miseretur, nunc punit, vt nos instruat habere pariter pietatem cū iustitia, & iustitiā cum pietate. Vt scilicet ita simus pij in naturā hominum, vt tamen nō parcamus peccatis eorū. Eiecit ergo Dominus vendētes & emētes de templo, dicens: *Scriptū est, quia domus mea domus orationis vocabitur.* Quasi diceret, domus mea statuta est ad orandū, nō ad vendendū, vel emendū, vel aliud seculare negotiū agendū. Hoc apertè cōtra illos est, qui Ecclesiā Dei cellarium faciunt, in ea granaria & dolia ponētes, vel eā faciunt forum, in ea tabernas rerum venalium, vel causas exercentes: vel eā faciunt refectorium, in ea comedentes & bibentes, cùm Ecclesia sit locus spiritualis refectionis, nō corporalis. Hoc itaque fratres mei, deuitātes, nihil faciamus vel dicamus in oratorio, nisi quod ad orationem pertinet, vnde & nomen accepit. *Vos autē*, inquit, *fecistis illā speluncā latronū.* Sacerdotes qui ob cupiditatem, forum in templo fieri permittebāt, latrones erāt, dum sub prætextu religionis latenter cupiditatem exercebāt. Venditores etiā & emptores, latrones erāt, dum alter alterum in negotiatione latenter circūueniebāt: negotiatio quippè vel vix vel nunquā exercetur sine fraude. Vnde Apostolus prohibet ne quis supergrediatur vel circūueniat in negotio fratrem suum, quoniam Deus vindex est talium. Veram se demonstrat Dominus habere charitatem, dum nec indignis gratiā subtrahit prædicationis. Vnde & subditur, *Et erat quotidie docens in tēplo.* Quos enim obiurgauerat, & extra Ecclesiā pepulerat, p iustitiæ rigorē; hos reuocare

Ierem. 8.

Iustitia Dei peccatores punit.

Esa. 56.

1. Thes. 4.

ad salutẽ quærit per prædicationẽ, dās exemplū Doctoribus S. Ecclesiæ, vt quanuis excōmunicent & obiurgāt peccatores, tamen interius semper eos diligant, & omnibus modis eos ad Ecclesiam reuocare festinent. Quod autem semel Dominus historialiter fecit, spiritualiter quotidie facere non desistit. Per electos quippè suos qui spiritualiter oculis præuident futurā malorū reprobationẽ, plāgit eos qui nesciunt cur plangantur, qui lætantur cùm malè fecerint, & exultant in rebus pessimis. Qui si damnationẽ suā prçuiderent, ipsi quoq; flerent, & seipsos cum electis plangerent: qui hîc habẽt diem suam, quia hîc in bonis ducūt dies suos. Hîc etiam habent pacem suam, quia prosperantur in via sua mala, sed ventura supplicia abscondūtur ab oculis eorū Quia dum nolunt mala præuidere, quæ lætitiam perturbent temporalem, quasi clausis oculis ad mortem festinant, quia venient dies, quando animas de corporibus exeuntes, dæmones inimici, circundabūt vallo, perpetrata scilicet mala opponẽtes, & vndiq; circundabunt, & coangustabunt, quia non solū operis, sed etiā locutionis & cogitationis iniquitates ante oculos eorum replicabunt: & ad terram prosternent, cū caro in puluerem redigetur. Filij etiam eorū prosternentur, cùm in illa die peribūt omnes cogitationes eorū. Quæ cogitationes etiā per lapides significantur, cùm subditur, *& nō relinquent in te lapidem super lapidẽ.* Peruersa enim anima cùm peruersæ cogitationi peruersiorem adiicit, quasi lapidẽ super lapidem ponit. Et cùm peruersa anima ad damnationẽ rapitur, talis cogitationū constructio dissipatur, & hoc ideo, quia non cognouerit tempus visitationis suæ. Peruersam enim animā Deus visitat, aliquādo flagello, aliquādo miraculo, semper autẽ prçcepto. Sed quia nec per hoc resipiscit, in extremo tradetur inimicis, cum quibus æternaliter cruciabitur. Si autẽ quælibet anima secularis sic punietur, quātò magis Ecclesiastica persona, quæ non solùm se, sed etiā alias malè viuẽdo perimit? Et hoc est quod sequitur, quod ingressus Iesus in tẽplo cœpit eiicere vendentes & ementes in illo. In templo vendit vel emit, qui Ecclesiasticas administrationes quæ solo Deo debẽt dari, pro pretio præbet vel accipit. In templo vendit, qui iustitiam pro munere

Vendunt in templo qui. Qui emunt in templo.

nere facit. Emit in tẽplo, qui nõ faciat q̃ debet, dato precio à Iudicibus emit. In tẽplo vendit, qui bona, quæ pro solo Deo facere debet, pro humana laude vendit. In templo emit, qui ab adulatoribus vt bonus dicatur, muneribus emit. Quibus omnibus dicitur: Fecistis domũ meã speluncam latronũ. Quoniã dũ peruersi locũ tenẽt religionis, ibi per malitiã occidunt, vbi per orationẽ viuificare debuerũt. Sed quia cõtra omnẽ peruersitatẽ Dominus per scripturas indesinẽter instruit, rectè subditur: *Et erat docens quotidie in tẽplo.* Itaq; fratres mei, nos qui quotidie peccamus, peccatorũ ventura supplicia, ante oculos nostros semper habeamus. Scriptũ est enim: In die bonorũ non immemor sis malorũ. Et alibi: Beatus vir qui semper est pauidus. Cogitemus ergo dæmones in exitu animę nostrę nos circundaturos, & à nobis omnia peccata nostra requisituros. Si enim ad Christũ venit diabolus, (ipso dicente) quia venit Princeps mundi huius, & in me nõ habet quicquã: si ergo ad eum venit, in quo nihil habuit, quãtò magis ad nos veniet, in quibus multa habet. Itaque fratres, dulcedo huius vitæ nobis amarescat: peccata quæ diabolus in nobis cognoscit, fletus pœnitentiæ diluat: ieiunia, eleemosynæ, orationes, & cætera bona, perpetrata mala redimãt: vt quãtò nunc magis sumus de anima nostra formidolosi, tantò in exitu animæ nostræ valeamus magis esse securi: largiente Domino nostro Iesu Christo, qui cũ Patre & Spiritu S. viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

Eccle. 11. *Prou. 28.* *Ioan. 12.*

DOMINICA XI. POST TRINIT.

NOtum vobis facio Euangelium quod prædicaui vobis. quod & accepistis, in quo & statis, per quod & saluemini. Tripertita est hæc lectio fratres mei. Primò enim prędicationẽ suam Apostolus cõmendat. Secundò Christi passionẽ, sepulturã, & resurrectionẽ affirmat. Tertiò se humiliat. Primũ igitur prædicationẽ suam cõmendans, ait: *Notum vobis facio Euangeliũ, quod prædicaui vobis.* Ac si apertè dicat, nõ sicut error & inconstãtia pseudoprædicatorũ solet nunc quædã, modò alia vobis prędico: sed illud idem quod vobis prędicaui, nunc etiã vobis notũ facio, id est, illud quod vobis prædicaui, præsens voce, moribus, & virtutibus, cùm sim absens, notum vobis facio scripto.

1. Cor. 15.

Adeò quippè erat sollicitus Apostolus in eruditione gentium, quòd nō solū præsentes voce, moribus & virtutibus cōfirmabat, sed etiā absentes & nascituros scripto instruebat. In quo mea, meiq; consimiliū prędicatorū cōfunditur negligentia, qui nec absentes scriptis, nec etiā præsentes verbis informamus, talentum prędicationis nobis cōmissum occultantes. Qui & si quandoq; aliquid boni verbis prędicamus, illud moribus & operibus destruimus. Commendat igitur Apostolus prædicationē suā Corinthiis, quibus scribit, persuadens eis multis modis, vt in ea perseuerent. Primò nomine eam cōmendat, cùm eā vocat Euangeliū, quod interpretatur bonū nuntium, de fide scilicet & moribus in vitā æternam. Et quod nuntiū fratres mei, potest esse melius, quàm illud quod per fidei veritatē, & morum honestatē ducit nos in vitam æternā? Deinde auctoritate sui Apostolatus, *qui à Deo ad prædicandū missus erat*, commendat prædicationē suam, cùm dicit: *quod prædicaui vobis*. Susceptione etiam ipsorū Corinthiorū, (qui relictis erroribus veritatē susceperant) cōmendat eam, cùm subdit, *Quā & accepistis*. Quasi diceret: turpè esset vobis cognita veritate apostatare. Virtute eam cōmendat, cùm subdit, *in quo & statis*, viriliter in virtutibus, qui anteà per vitia diffluebatis. Vtilitate eam cōmendat, cùm subdit: *per quod & saluemini*, qui anteà æternæ dānationi deputati eratis. Et quid fratres mei, quid magis audire, quid magis retinere, quid magis diligere debemus, quàm nuntium illud, quod à Deo per Apostolos est nobis missum, & quod susceptū non debet mutari, & quod facit nos in virtute stare, & ad æternā nos ducit saluationem? Itaq; fratres semper auribus Euangelium captemus: corde teneamus: operibus exerceamus: verbis prædicemus. Certa quippè est damnatio eorum, qui relicto Euangelio fabulas & vanitates legunt & diligunt. *Qua ratione*, inquit, *prædicauerim vobis, si retinetis, nisi frustrà credidistis*. Alia fratres mei, est ratio naturæ, alia ratio fidei. Ratio quippè naturæ est, quod si mulier cōcepit, cum viro concubuit. Si Deus est, mori non potest: Si homo est, gradiri super aquas nō potest, & huiusmodi. Ratio verò fidei est, quod ille qui est auctor naturę, nō subiacet naturę, sed potius contra rationes

Euangelium.

Ratio naturæ.

Ratio fidei.

nes

nes & cursus naturę agere potest, videlicet vt virgo pariat, æternus fiat temporalis: immortalis moriatur, & super aquas ab homine ambuletur, & huiusmodi. De hac igitur ratione intelligit hic Apostolus, cùm ait: *qua ratione prædicauerim vobis si retinetis: nisi frustrà credidistis.* Frustrà credidit, qui primò credidit, & postea vel dubitat, vel non credit. Frustrà credidit, qui malè viuendo fidei contradicit: frustrà credidit, qui vel negat vel tacet, quando necessarium est confiteri. *Frustrà credere.*

Sequitur pars secunda, in qua Apost. Christi passionē, sepulturā, & resurrectionē cōfirmat. Primò testimonio scripturarū, deinde testimonio Apostolorū & suo. Testimonio autē scripturarū eas cōfirmat, cùm dicit: *Ego enim in primis tradidi vobis quod & accepi*, non ab homine: vnde ipse alibi: Ego, inquit, non ab homine accepi illud, neq; didici, sed per reuelationē Iesu Christi, *quoniā Christus mortuus est pro peccatis nostris secundū scripturas; & quia sepultus est, & quia resurrexit secundū scripturas.* Porrò passio, sepultura, & resurrectio Christi significatæ sunt in scripturis, nō solū verbis, sed etiā factis. Et verbis quidē significatæ sunt: quoniā de passione eius prędixit Esaias, dicēs: Sicut ouis ad occisionē ductus est. Itē illud: Ipse autē vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. De sepultura prædixit idem in persona Patris, Propter scelus, inquit, populi mei percussi eum, & dabit impios pro sepultura, & diuitem pro morte sua. De resurrectione quoq; eius prædixit Oseas: Viuificabit nos, inquit, post duos dies, & die tertia suscitabit nos. Et Psalmista in persona ipsius Christi: Exurge, inquit, gloria mea; exurge psalterium & cithara, exurge diluculo. Factis quoq; præfiguratæ sunt: proiectio enim Ionæ in mare, Christi passionem: susceptio eiusdem in ventre ceti, Christi sepulturam: redditio eius viui in littus, Christi resurrectionem, apertè præfigurauit. Porrò fratres mei, Christi passio pro peccatis nostris, sepultura & resurrectio, nō tantùm à peccatis nostris nos redemerunt, sed etiam eius amorem nobis ingesserunt, & exemplum nobis præbuerunt: & à peccatis quidē nostris nos redemerunt: quoniā nec originalia nec actualia nobis imputantur, ad pœnā, si crucifixi fidem

Esa. 53.
Ibidem.
Osee 2.
Psal. 56.

& sacramenta tenemus. Nobis quoq; amorē Christi ingerunt, quia in hoc quod Christus mori, sepeliri, & resurgere voluit pro nobis: quantū nos diligeret nobis demonstrauit, & nos ad se reamandū arctius inuitauit. Si enim tātus & talis Dominus tot & tanta fecit pro nobis seruis, quid nos facere pro eo debemus? Exemplū etiā nobis præbuerūt: quoniā Christus passus est pro nobis sexta feria, sabbato quieuit in sepulchro, octauo die resurrexit: vt nos quoque per sex dies huius seculi pro eo laborare & pati debere demōstraret: & ita ab hoc seculo trāseuntes, in sabbato, id est, in septima ætate, secundū corpus in sepulchris, & secundum animā in Paradiso requiē habituros: & in octauo, id est, in generali resurrectione, in æterna glorificatione resurrecturos. Deinde testimonio Apostolorū Christi confirmat resurrectionē, cùm subdit: *Et quia visus est Cephæ*, id

Luc 24. est Petro, ipso die resurrectionis. Vnde Lucas, Surrexit dominus verè, & apparuit Simoni. *Et post hoc vndecim*, ianuis clausis, vt Ioannes & Lucas ostendunt. *Deinde plusquā quingentis fratribus simul, ex quibus quidā manēt vsque adhuc, quidā autē dormierunt. Deinde visus est Iacobo, deinde Apostolis omnibus*. Has duas apparitiones in textu quatuor Euangeliorū non inuenimus. Vnde aduertimus Dominum pluries apparuisse quàm à quatuor Euāgelistis describatur. Tradit autē B. Hieronymus, quod Euangeliū Nazarenorū describit Iacobū fratrē Domini se deuouisse non comesturum, vsq; dum videret Dominū resurrexisse. Vnde & ei ipsa die resurrectionis Dominus apparens, ait: Pone mēsam & comede, quoniā filius hominis à mortuis resurrexit. Deinde, inquit, visus est Apostolis omnibus in Galilæa, scilicet & in mōte Oliueti in die Ascensionis. Eandem verò resurrectionē suo cōfirmans Apostolus testimonio, subdit: *Nouissimè autem visus est & mihi*, scilicet in via, quando ibam Damascum.

Est autē pars tertia, in qua Apostolus se humiliat in quatuor, videlicet in coacta cōuersione: in extenuitate, in indignitate, in nulla de se præsumptione. Per coactā cōuersionem se humiliat, cùm dicit: *Nouissimè tanquā abortiuo et mihi*. Dicitur autem abortiuū quando ante tempus natiuitatis imperfectū de vtero extrahitur, de cuius vita despe

ratur.

ratur. Talis erat Apostolus, qui tempore creationis cæterorũ Apostolorũ, creatus Apostolus nõ est ad prædicationẽm Christi, sed quasi violenti manu de vtero Synagogæ extractus & conuersus est. De cuius salute desperatũ erat, nisi gratia Dei subuenisset. Et quidẽ fratres mei, spõtanea conuersio dignior est quàm coacta. Et tamẽ ex coacta conuersione multi viri perfecti claruerunt. Per extenuitatẽ se humiliat, cũ subdit: *Ego enim sum minimus Apostolorũ.* hoc est, vocatione sum extremus: qui scilicet cum cæteris Apostolis nõ interfui familiari cõsortio & colloquio Christi, sed postea eis fui adiectus. Per indignitatẽ se humiliat, cùm subdit: *Qui non sum dignus vocari Apostolus.* Et quare? *Quia persequutus sum Ecclesiam Dei.* Ecce fratres mei, Paulus vas electionis & doctor Gentiũ, qui plus omnibus laborauit, nõ cõsiderat ad magna merita sua, quę in lucro infinitarũ animarũ, & in scriptione Euangelicæ doctrinæ, & in multis laboribus & passionibus acquisierat, sed ad peccatũ quod fecerat, & ad aliorũ Apostolorũ merita semper oculos tenebat, vt ita semper sibi humilis esset, & alios sibi pręponeret. Quem nos pro viribus nostris imitãtes fratres chariss. nunquã ad bonum, si quod habemus, in nobis aspiciamus: sed semper peccata nostra & aliorũ bona ante oculos nostros ponamus, vt ita semper nos humiliemus, & alios nobis præponamus. In nulla de se præsumptione se humiliat, cùm subdit: *Gratia Dei sum id quod sum.* Ac si dicat: ex me fui malus, ex me autẽ vel ex meritis meis, nec bonus sum, nec esse possum, sed sola Dei gratia, ex qua etiam habeo quod sum, scilicet quod gratia eius in me vacua non fuit. In eo est vacua Dei gratia, qui vel Deo ingratus existit, vel talentũ abscondit, vel nõ perseuerat: & talis nõ fuit Apostolus. Ingratus enim nõ fuit, qui dixit: Gratia Dei sum id quod sum. Talentũ enim non abscõdit, qui viuus & mortuus semper prędicauit. Perseuerauit, qui nec morte, nec vita, à charitate Dei separari potuit. Nos ergo fratres, exẽplo Apostoli instructi: nihil nobis ascribamus, nunquã de meritis nostris cõfidamus: quicquid boni habemus, Dei gratię attribuamus: Deo auctori semper gratias agamus: talentũ nobis cõmissum, ad vtilitatẽ aliorũ erogemus, & semper in bono perseuerare cõtendamus,

In quo Dei gratia vacua.

1. Cor. 15.

damus, vt ad æternã beatitudinẽ peruenire valeamus. Per Dominũ nostrũ Iesum Christũ, qui cũ patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorũ. Amẽ.

DOMINICA XI. POST TRINIT.

Luc. 18. DIxit Dominus ad quosdam qui in se confidebãt, tanquã iusti, et aspernabãtur cæteros, parabolã istã dicẽs: duo homines, &c. In hac S. Euãgelij lectione fratres chariss. demõstratur quid superbia habeat in se mali: & quid humilitas habeat in se boni: & hoc modo: Primò describitur quorundã superbia: Secundò ponitur cõtra eos parabola: Tertiò demõstratur quid superbia mereatur, & quid humilitas. Describens igitur primò Euãgelista quorundã superbiam, ait: Dixit dominus ad quosdã qui in se cõfidebant, &c. Sũt autẽ fratres mei, quatuor species superbię. Prima est cũ quis bonũ quod habet, nõ à Deo, sed à se æstimat se habere: & ità diuinã sibi arrogãdo auctoritatẽ, se idolũ & idololatriã simul cõstituit. Talis fuit apostata Angelus, qui diuinitatẽ sibi voluit arrogare. Tales fuerũt gẽtiles Philosophi, & multi etiã falsi Christiani, qui de libero arbit. prę sumẽtes, putant se ingenio, viribus, & labore suo, ea quæ habent cõsequutos fuisse, dicentes: Manus nostra excelsa, & nõ Deus fecit hæc omnia. Talis erat Horati⁹, qui dixit: Æquũ animũ ipse parabo. Tales erãt & illi de quibus ait

Quatuor species superbiæ.

Psal. 11. Dauid: Labia nostra à nobis sunt, quis noster Dominus est? Et hæc propriè dicitur arrogãtia. Porrò huic speciei superbiæ, contraria est humilitas illa, quæ se nullũ bonũ à se habere credit. Secũda est, cùm quis bonũ quod habere credit, se habere à Deo, sed ex meritis suis. Tales, vnde dolendum est, sunt hodie pleriq;, quibus si cõferantur à Deo diuitiæ, vel honores, vel dignitates, putãt se pro meritis suis hæc à Deo accepisse, & hæc propriè præsumptio dicitur.

1. Cor. 15. Huic contraria est humilitas illa quę dicit: Gratia Dei sum id quod sum. Tertia est, cùm quis iactat se habere bonum quod non habet, quæ propriè est hypocritarũ, & hæc propriè iactãtia dicitur, cui illa species humilitatis cõtraria est, quę nunquã vult dici melior, quàm sit. Quarta est, cũ quis despectis cæteris, singulariter appetit videri quod habet, & hæc propriè superbia dicitur. Superb⁹ erat Põpeius, qui habere nolebat æqualẽ. Cæsar verò arrogans erat, qui nolebat

bat pati superiorē: huic cōtraria est illa humilitas, quę etiā bonū quod habet, dissimulat & tegit vt vilior cæteris habeatur, sicut legimus de quadā sanctimoniali, quę cū religiosissima esset, se quasi stultā simulabat. Has quatuor species tumoris innuit Euāgelista illos habuisse, contra quos Dominus hic loquebatur. Nā cōfidebant in se, nō in Deo, nō ex Deo, sed ex industria propria se bonū habere putantes: nec erāt iusti, sed tanquā iusti cæteros aspernabantur.

Sequitur pars secūda: in qua ad confundendā eorū multiplicē superbiam, inducitur parabola Domini de superbo iusto, & humili peccatore, cùm dicitur: *Duo homines ascēderunt in templū vt orarēt: vnus Pharisæus, & alter Publicanus.* Ascenderunt, inquit, in templum, quod ad literā in eminētiori loco situ erat. Et moraliter, quicūq; rectè vult orare, debet ima vitiorū deserere, & desiderio ad alta conscendere. *Ascenderunt*, inquit, *vt orarent*. Ecce quomodo recta fuerit eorum intētio. Si ergo opus vtriusq; fuerit bonum in genere, & rectū intentione: quare non acceptum fuerit vtrunque? quia opus vnus fermento superbiæ fuit vitiatū, & opus alterius cōdimento humilitatis fuit commendatum. Tanta est enim fratres, labes superbiæ, quod quantūcunque fuerit opus bonū, per eam corrumpitur. *Superbiæ labes.* Hoc est enim illud modicum fermentum, quod totā massam corrumpit. Et ecōtrario tantum est bonum humilitatis, quod quantūcunq; fuerit opus malū, per eam emēdatur. *Pharisæus*, inquit, *stās hæc apud se orabat.* Pharisæus iste iustus erat nomine: quia iustus opere, iustus etiā intentione, nisi eā vitio superbię corrupisset. Iustus erat nomine: quia Pharisæi dicebātur quidā religiosi, qui ob religionis obseruantiā à seculari vita se separabāt, vnde & Pharisæi, id est, diuisi vocabātur. Iustus erat opere, quia vitia vitabat, rapinā, iniustitiā, adulterium: & bona faciebat, ieiunās & decimas donans. Iustus etiā erat intētione, quia bona, quæ faciebat, propter Deū faciebat, & ei cūcta, nō sibi attribuebat, vnde & ei gratias agebat. Verùm cùm cætera vitia cauisset, solam superbiam, quæ vltima solet iustos expugnare, non bene cauit. Sed quid valet, si ex cæteris partibus hostes excludas, cùm per vnam eos recipias? Hinc Salomon ait: Omni custodia serua cor tuū. Ezechiel *Prouer. 4.*

Ezech.10. quoq; scribit sancta animalia oculis vndiq; plena: quia san cti semper & omni ex parte debēt vigilare. *Gratias, inquit, ago tibi Domine, quia non sum sicut cæteri hominū, raptores, iniusti, adulteri.* Ecce fratres quàm peruerse loquutus est Pharisæus iste. Si enim gratias Deo ageret de bonis sibi collatis, bene vtique faceret. Ipse autē agit gratias nō tam de suo bono, quā de alieno malo. Gratias agit, nō tā quia ipse bene egisset: quantū quia alius peccasset. Gratias agit non tam quia ipse esset bonus: quantū quia solus. Peccauit igitur multipliciter, tum quia in bonis suis minus sibi placuit: tum quia alios cōtempsit: tum quia se eis comparans, ex eorū depressione sibi gloriā quæsiuit, tum quia se laudauit: tum quia aliorū vitia nō cōpatiendo, sed potius insultando numerauit: tum quia in generalibus vitiis, in singularē detractionē descendit: & cùm deberet multitudinē peccatorū fratris per charitatē orādo ante Deū operire, visus est apud Deū eum incusare, dicēs, *velut etiā hic Publicanus.* Quasi diceret, huic Publicano, qui non est similis mihi, nō debes parcere. *Et Publicanus à longe stans, nō audebat oculos ad cœlū leuare.* Ecōtrario fratres, hic Pu-

Publicanus blicanus peccator erat nomine, peccator erat opere, peccator erat cōscientia. Nomine, quia Publicani dicūtur, q implicātur publicis criminibus, vel negotiis, quę vix vel nunquā sine peccato possunt ministrari. Peccator erat opere, quia erat talis qualē describit Pharisæus: videlicet, raptor, iniustus, adulter. Peccator erat cōscientia, seipso de se testimoniū perhibēti, cū ait: *Deus propitius esto mihi peccatori.* Cùm ergo talis & talis esset: tamē quia se despexit & se humiliauit, veniā meruit. Pharisæus suas virtutes & aliorū vitia cōsiderādo se extulit, & alios contēpsit. Ecōtra Publicanus sua vitia & aliorū virtutes cōsiderans seipsum despexit, & alios sibi prætulit: dū se & ab omnibus & à sanctuario separās à lōge stetit se omnib⁹ viliorē, & sanctuario indignū iudicās. Habuit igitur maximā humilitatem, habuit & comitem eius pudorē & cōfusionem, vnde nec oculos ad cœlū attollere ausus est: Habuit igitur & maximam ex prædictis natā cordis cōtritionem. Vnde & percutiebat pectus suū, seipsum accusans, seipsum iudicās, seipsum puniens. Cùm enim cor nostrum sit in pectore, qui percu-

percutit pectus suum, ostendit quod cor suum eum accusat, iudicat & torquet. Habuit & veram cōfessionem, cùm ait: *Deus propitius esto mihi peccatori*. Sine excusatione se accusat: sine exceptione se humiliat: sine aliqua sui præsumptione de sola gratia veniam sperat.

Sequitur pars tertia, in qua demōstratur quid superbia, quídve humilitas mereatur, cùm subditur: *Amen dico vobis, descēdit hic iustificatus in domū suā ab illo.* Hanc enim summus Iudex, q. falli nō potest, nec fallere vult, promulgat sententiā super merita gloriosi iusti & humilis peccatoris dicēs: *Descendit hic iustificatus in domū suā ab illo*, id est, cōparatione illius. Simile legitur in Propheta: Iustificata est Sodoma à filiis tuis Hierusalē, id est, in cōparatione filiorū tuorum, ô Hierusalē, Sodoma est iusta. Ecce fratres, iudicium quod iudicauit qui scrutatur corda & renes Deus, qui nō secundum intuitum hominū, iudicat. Quis enim hominū, iustū, & nomine, & opere, & cōscientia, nō præferret peccatori & nomine, & opere, & cōscientia? Nemo. Sed terribilis in cōsiliis super filios hominū Deus, peccatorē sese despicientē & humiliantem præposuit iusto se iactāti: & se peccatori præferenti. Timeat ergo fratres charissimi, quantūcunq; iustus, & ne desperet quantūcunque peccator. Itaque fratres, cū in Ecclesia cōuenimus, & ante nos aliquā personam infamem videmus, ne eum dispiciamus, nec nos ex cōparatione eius bonos æstimemus: quia Deo operāte, potest illi enormitas peccatorum fieri occasiō maioris humilitatis & pœnitētiæ: ita vt exeat magis iustificatus quàm nos, qui de nostrorum quasi securi remissione peccatorum, nō satis humiles vel pœnitētes sumus. Nā proculdubiò quātò quis magis humiliatur, tantò magis exaltatur apud Deū. Vnde & generalis sentētia subditur. *Nā omnis*, inquit, *qui seipsum exaltat, humiliabitur: et qui se humiliat, exaltabitur*. Seipsum exaltat q. se super se æstimat: qui se maiorē q̄ sit, appetat dici vel videri Et ecōtra se humiliat, qui infra se, se reprimit: nec maiorē se q̄ sit æstimat: nec maior appetit videri vel dici. Itaque fratres, quia superbia est ruina etiā iustorū: & humilitas est exaltatio etiā peccatorum: semper nosmetipsos humiliemus: semper ante oculos nostros peccata nostra habeamus;

Ezech. 16.

Exaltari seipsum.

Seipsum humiliare.

ſemper infirmitatẽ noſtrã cogitemus. Et econtrà ſemper aliorũ bona, pręcipuè, quę nondũ cõſequuti ſumus, admiremur. Ne cogitemus quibus ſimus maiores, ſed quibus minores. Illos etiam qui nobis minores videntur, nos per humilitatem præceſſuros penſemus: Vt ita ſemper humiles, timidi, & cunctis ſubiectis viuamus, vt exemplo domini noſtri Ieſu Chriſti, magis ſtudeamus miniſtrare quàm miniſtrari: magis famulari quàm dominari: magis obedire quàm imperare, vt mereamur cum humilibus habere gratiam & præmium, per Dominũ noſtrũ Chriſtum qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

DOMINICA XII. POST TRINIT.

2. Cor. 3. *Fiduciam talem habemus per Chriſtũ ad Deũ, non quòd ſufficientes ſimus cogitare aliquid ex nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficiẽtia noſtra ex Deo eſt, &c.* Tripertita eſt hæc lectio fratres mei. Primò enim oſtendit qualẽ fiduciã ipſe & cęteri Apoſtoli habeãt in Deũ. Secundò cõmendat miniſteriũ ſibi à Deo cõmiſſum. Tertiò probat magis noui quã veteris teſtamẽti miniſteriũ glorificandũ. Primũ igitur oſtẽdens qualẽ fiduciã ipſe & cæteri Apoſtoli habeant in Deũ, ait: *Fiduciã talẽ habemus per Chriſtũ ad Deũ.* Tria dicit: in quem habeat fiduciã: & per quem: & qualẽ fiduciã. In quẽ habeat fiduciã, oſtendit cùm dicit, *ad Deũ.* In Deũ ſe habere fiduciã dicit Apoſtolus, & vt nos ſimiliter habeamus, exemplo ſui docet, quoniam ſolus Deus & ſaluare poteſt, vt verè diligit, & verax eſt. Reges autẽ, Principes, parẽtes & amici ſeculares, nec ſe, nec nos ſaluare poſ-
Pſal. 145. ſunt. Vnde Pſalmiſta: Nolite cõfidere in Principibus nec in filiis hominũ, in quibus nõ eſt ſalus. Exibit ſpiritus eius, & reuertetur in terrã ſuã, &c. Sed neq; verè diligunt: quoniã omnes amici ſeculares non diligunt nos propter cõmoda noſtra, ſed propter ſua. Deus verò diligit nos, nõ propter cõmoda ſua, ſed propter noſtra. Rurſus nec veraces ſunt,
Pſal. 115. cùm ſcriptũ ſit: Omnis homo mendax: Deus autẽ verax. In Deũ ergo ſolũ, nõ in temporalia totã fiduciã noſtram ponamus fratres mei, quoniam parentes, amici, & omnia temporalia fefellerũt. Deus autẽ ſolus nõ derelinquit ſpe
Eccle. 2. rantes in ſe. Vnde ſcribitur: Quis ſperauit in Domino, &

con-

confusus est? Et Dauid: Mihi, inquit, adhærere Deo bonum est, ponere in Domino Deo meo spē meā. Per quem habeat fiduciā ostendit, cùm dicit, *per Christū*. Per Christū enim [illegible]ùm habemus accessum ad Patrem, qui est reconciliator & mediator Dei & hominū, qui semper interpellat pro nobis, inquantū est homo, & saluat nos æquè cū Patre, inquantum est Deus: Illum ergo fratres mei, totis visceribꝰ diligamus, quoniā, vt ait Apostolus, nō est aliud nomen in cœlo, nec in terra, in quo oporteat nos saluari. Qualem verò fiduciā habeat in Deū, ostendit cùm dicit: *non quod sufficientes simus aliquid cogitare à nobis*. Ac si dicat, nec de toto, nec de parte (vt quidam solent) in nobis fiduciā habemus, sed totam & de omnibus in Deum. Talem enim in Deum habemus fiduciā, quod nec etiam cogitandi, nec dum loquendi vel faciendi aliquid, fiduciā à nobis habemus, sed à Deo. In quo confundit illos qui præsumunt de libero arbitrio, vel de ingenio, vel de viribus, vel de diuitiis suis cùm scriptū sit: Non saluatur Rex per multam virtutem: & Gigas non saluabitur in multitudine virtutis suæ. Et alibi: Qui confidit in diuitiis, corruet. Quia verò secundū loquendi vsum dicimus aliquando nos cogitare aliquid à nobis, id est, ex propria ratione, sine adminiculo alterius creaturæ, adiungit Apostolus, *quasi ex nobis*, subaudis auctoribus. Et si enim aliquid à nobis aliquando cogitamus, tamen ex nostra auctoritate aliquid cogitare non valemus, præsertim cùm nec ipsam rationem, nec per eam aliquid cogitare habeamus ex nobis, sed ex Deo, vt ait Paulus, in quo viuimus, mouemur & sumus. *Sed sufficientia nostra ex Deo est*, in omnibus scilicet bonis. In nullis enim bonis nec in corporalibus, nec in spiritualibus, nec in cœlestibus, nisi per ipsum valemus abundare. Qui nisi per nos operetur, & labor noster ad tēporalia, & studiū ad spiritualia: & meritū ad cœlestia obtinenda, inefficax est. Vnde ipse discipulis suis: Sine me, inquit, nihil potestis facere. Et Apostolus: Neq; volētis, neq; currētis est, sed miserētis Dei. Et alibi: Neq; qui plātat, neq; qui rigat, aliquid est, sed qui incrementū dat Deus.

Psal. 72. *Act. 4.* *Homo suis viribus non saluatur.* *Psal. 32.* *Prouer. 11.* *Ioan. 15.* *Rom. 9.* *1. Cor. 3.*

Sequitur pars secunda, in qua Apostolus sibi à Deo cō missum ministerium commendat, cùm subdit, *qui idoneos*

nos fecit ministros noui testamenti, nõ litera, sed spiritu. In tribus ergo nobis cõmendat suũ, cęterorumq; Apostolorũ ministerium, cùm ostendit à quo & quales & cuius ministri facti sunt. A quo? à Deo. In quo damnat eos, qui nõ à Deo, sed à se sibi ministerium assumunt. De qualibus Dominus: Ipsi, inquit, regnauerunt, sed non ex me. Quales? idonei. Porrò tria faciunt ministrũ idoneum, bona vita, bona fama, bona prędicatio: quorum vnũ sine reliquis nõ sufficit. Cuius? noui testamẽti, id est, Euãgelij. Sanè S. scriptura vocatur testamentũ triplici de causa. Quia est quasi cartha testificãs fœdus inter Deum & hominẽ factũ, quia testificatur nobis diuinã voluntatẽ quã facere debeamus, quia est quasi testamentũ hęreditatis, à Deo promissę nobis. Euangelium quoq; dicitur testamẽtum nouũ triplici de causa: vel quia est à nouo homine Christo datum: vel quia cõtinet doctrinã nouã, in respectu Mosaicę legis, vel quia obseruatũ, hominẽ interius facit nouũ. *Noui,* inquit *testamẽti,* subaudis cõstituti, nõ in litera, sed spiritu. In S. scriptura fratres mei, sunt duo: sensus superficialis literæ exterior, & intellectus spiritualis interior. Sensus verò superficialis literæ exterior multos fecit errare: vt Iudęos & hęreticos, nõ attẽdentes ex quo sensu, vel ex qua causa fuerint verba prolata, sed quid exterius sonare videretur. Vnde & subdit: *Litera enim occidit, Spiritus autem viuificat.* Hoc est ꝙ Dominus in Euã. ait: Spiritus est qui viuificat: caro autem nõ prodest quicquã. Vocans carnẽ, sensum literæ exteriorem: qui quandoq; nõ solùm nõ prodest, imò etiam nocet. Omnia enim figuralia veteris testamenti ad literã tantũ intellecta, litera occidens sunt. Sed & etiã ipsa moralia, si quis penes ea, causam iustitiæ suæ constituat, litera occidens sunt. Sed & etiam quædam in nouo testamẽto ad literam tantùm intellecta, vt illud: Qui non habet gladium, vendat tunicam suam, & emat gladium. Litera occidens sunt. Legant ergo & intelligant ministri noui testamenti sacras scripturas, nõ ex sensu quẽ faciũt: sed ex sensu ex quo fiunt: attẽdentes quæ historialiter, quę mysticè, quæ tropologicè, & quæ anagogicè dicantur: vt mereantur esse cũ Paulo idonei ministri noui testamenti, nõ litera, sed spiritu. In quo fratres mei, plango quosdam no-

Ose.8.

Quid & quare scriptura vocetur.

Ioan.6.

Luc.22.

nostri ordinis,qui, non dicam, spiritualem intelligētiam, sed nec etiam ipsam literæ crassam legere norunt, cæci & duces cæcorum,qui tot animarum rei sunt,quod per stultitiæ suæ cæcitatem in perditionem trahunt.

Sequitur pars tertia,in qua probat Apostolus magis noui quàm veteris testamenti ministerium esse glorificandū, dicens: *Quod si ministratio mortis, literis in lapidibus deformata fuit in gloria, ita vt non possent filij Israël intendere in faciem Moysi propter gloriā vultus eius quæ euacuatur, quomodo non magis ministratio spiritus erit in gloria?* Ac si dicat: Si ministrationē literę legis occidētis,scriptæ in lapide ad tempus, glorificatio subsecuta est,ita vt Israëlitæ faciem Moysi non possent aspicere: quomodo ministrationem spiritus literæ viuificantis,non magis glorificatio subsequetur? ac si dicat: imò subsequetur. Est autem hæc probatio à minori,minus est enim litera: & maius est spiritualis intelligentia. Subsequēter idem dicit,sed aliis verbis: Si enim,inquit, *ministratio damnationis in gloria est, multò magis abundat ministerium iustitiæ in gloria.* Porrò legem vocat mortem & damnationem, triplici de causa, quia iuxta literam intellecta, occidit: quia prohibens peccatum magis irritat ad peccandum. Vnde Apostolus: Cōcupiscentiam nesciebam nisi lex diceret: non concupisces, & quia sine misericordia reddebat animam pro anima. Rom.7.
Euangelium verò vocat spiritum & iustitiam, quia viuificat & iustificat. Fuit autem lex data Iudæis in lapide scripta: in quo significatum fuit, quod sicut lapis vix suscipit literas, & cùm suscipit, suscipit brutas, sed tales non de facili perdit: Ita Iudæi duri & lapidei, legalium ceremoniarum assuefactionem vix susceperunt, susceptas brute tenuerunt, sed talem nec etiam veniente Euangelio, derelinquere voluerūt. Vnde idem Apostolus: sed vsque, inquit, hodie, cùm legitur Moyses, velamen est ante oculos eorum. Hoc tamē velum in passione Christi scissum est Apostolis & cæteris spiritualibus viris. Non autem solum ministerium Euangelij præcellit ministerio legis, sed etiam ipsi doctores, & ipsi executores Euangelij præcellunt doctoribus & executoribus legis. Nec illud fratres mei dico, quin quidam doctores & executores legis, quibusdam do- 1.Cor.2.

ctoribus & executoribus Euāgelij pacificari, vel etiā præcellere potuerint, ficut quidā Diaconi, quibufdam facerdotibus, fed in genere minifterij & rei miniftratæ excellentia demonftratur. Gratias itaque agamus fratres Domino Deo noftro, qui excellentiā Euangelicæ doctrinæ, nobis qui in extrema ætate viuimus, dedit: orantes eū vt ipfe nobis qualibufcunque doctoribus Euangeliū & rectè intelligere, & vtiliter docere cōcedat, vobis quoque auditoribus bene audire & retinere præbeat, tā nobis verò quā vobis, moribus, & operibus, & vita illud adimplere tribuat, quatenus & in præfenti vita iuftificari, & in futura glorificari mereamur, per Dominum noftrū Iefum Chriftū filiū Dei qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, Amen.

DOMINICA XII. POST TRINITATEM.

Mar. 7. EGreffus Iefus de finibus Tyri venit per Sidonē ad mare, Galileæ, inter medios fines Decapoleos. In hac fancti Euangelij lectione fratres chariff. iuxta literam quinque nobis proponuntur: Sollicitudo Domini, miferia furdi & muti, rogantium charitas, virtus Domini curantis, & cōtra mandatū diuulgatio miraculi. Primò igitur follicitudo Domini, quā habet pro falute humani generis demōftratur, cùm dicitur: *Egreffus Iefus de finibus Tyri, &c.* Magnā quippè follicitudinē de falute hominū habebat, qui terras, vrbes & caftra, in quibus fe nouerat aliquibus profecturum peragrabat. Quem nos imitantes chariff. nō expectemus vt quæramur, fed etiā ipfi quæramus, quibus proficiamus. Secundò verò miferia curandi defcribitur cū furdus & mutus vocatur. Multum quippè mifer erat, qui furdus fimul & mutus erat. Qui enim mutus eft, nec fuā miferiam alij indicare, nec confilium, nec auxilium poteft poftulare. Qui verò furdus eft, confilium falutis fuæ audire non poteft. Multum ergo fratres mifer & miferabilis erat, qui fuæ miferiæ opem nec petere, nec etiam fi daretur, poterat audire: inde eft quod mutorū & furdorū miferiæ magis miferendū eft. Cęteri enim miferi, & fi magnā habent miferiā, tamen illam poffunt manifeftare, & auxiliū poftulare: Surdus verò & mutus, quantò eft infenfibilior, tātò eft miferabilior. Propterea cōpatitur ei charitas miferorū hominum, qui adducūt eum ad Iefum, & quod

ille nō poterat, pro eo rogant. Poterant quidē cū non adducere, sed tantum pro eo rogare, sed ideo eum adducūt vt manifesta, pręsensq; miseria magis moueat Deū ad miserendū. Inde quoque maiorem suam demonstrant charitatem, cùm pro misero non solùm rogāt, sed etiam ipsum adducunt & demonstrant. Quod est contra quosdā duros & immisericordes, qui fraterni miseriæ compati nesciunt, imò quod peius est, deridēt & maledicūt surdo, quia audire nō potest: & offendiculū ponūt cæco, quia videre non potest, cùm Moyses dicat: Non maledices surdo, nec corā cæco pones offendiculum. Nos ergo fratres, omnem duritiam, omnē exuamus inhumanitatē, & discamus habere viscera misericordię super egenos & afflictos, & eis pro posse nostro subuenire, & in aliena miseria, nostrā quam habuimus, aut habere possumus, lugeamus, imitatores Dei & Domini nostri, qui nō solùm super iustos, sed etiā super iniustos, misericors est. Vnde & hic non solū ad miseriā muti & surdi, sed etiā ad miserentiū precem pietate commouetur. Vnde & subditur: *Et educens eum de turba seorsum*. Ostenditur autem quarto loco virtus Domini in tribus, in doctrina, in humilitate, in potentia. In doctrina cùm dicitur: *& educens eum de turba seorsum*. Hic enim exēplo sui nos docet, vt cùm volumus facere misericordiā & eleemosynā, turbā & frequentiam hominū fugiamus: vt eleemosyna nostra sit tantò Deo magis grata, quantò magis ab aspectibus hominum occulta. Vnde Dominus, Cùm facis, inquit, eleemosynam, noli tuba canere ante te sicut hypocritæ faciunt, in vicis & in plateis. Te autem faciente eleemosynā, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua: & Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. Et alibi: Abscondite eleemosynā in sinu pauperis, & ipsa orat pro vobis ad Dominū. In humilitate ostēditur virtus Domini, cùm subditur: *Misit digitos suos in auriculas eius, & expuens tetigit linguam eius*. Ecce magna humilitas Domini, qui suos sanctos digitos in aures surdi feculētas mittere, & immundam muti linguam cum sua sancta saliua tangere (cum solo verbo salutem conferre posset) non aspernatur. In quo dat nobis exemplum, vt si ipse qui ipsa munditia & sanctitas est, immunditias & infirmitates homi-

Leuit.19.

Mat.6.

Eccle.29.

Humilitas Domini.

hominum non abhorruit, imò piè tractauit, præcipuè homo homines, vermis vermes, putredo putredines, nō abhorreat attractare. Rursus in doctrina virtus Domini ostēditur: *cùm suspiciens in cœlū ingemuit.* In quo nos instruit fratres mei, vt oraturi: siue misericordiam, vel aliquod aliud bonū facturi semper in cœlū magis mēte quā oculis suspiciamus, iuxta illud Prophetę: Leuaui oculos meos in mōtes, vnde veniet auxiliū mihi. Deo cuncta attribuentes, de eo & in eo totū sperantes, de nobis verò & in nobis ingemiscentes, qui ex nobis nihil possumus boni. In potentia demonstratur virtus Domini, cū ad eius imperiū surdo & cæco vsus audiendi donatur & loquēdi, cū dixit: *Effeta, quod est adaperire. Nam statim apertæ sunt aures eius, & solutū est vinculū linguæ eius, & loquebatur rectè.* In quo demonstrat Dominus se esse illum eundē, qui in principio tantū dixit, & facta sunt vniuersa. Quintò contra mandatū, diuulgatio miraculi demonstratur, cū subditur: *Et præcipit eis, ne cui, quæ vidissent, narrarēt, etc.* Sed quare fratres mei, Dominus ea quæ fecerat prohibuit enarrari ad exemplum. Exēplum quippè prębuit nobis vanā gloriā euitandi, vt similiter nos quādo facimus alij misericordiā, ab eo nostri operis exigamus taciturnitatē: ne scilicet illud corrumpat aura popularis, sed fit tantò Deo magis gratum, quātò magis occultū. Quod verò illi eo magis mirabātur & loquebātur dicētes: *Bene omnia fecit, &c.* Ostēdit illā virtutem magis esse mirabilē quæ latere quærit, cùm latere nō possit. Gloria enim sui appetitores fugit, & sequitur sui contēptores. Sed nūquid fratres mei, illi qui iussi nō tacuerūt, rei inobedientiæ æstimandi sunt (Minimè) quia nō ex contēptu, sed ex dilectione hoc fecerunt. Virtus enim, & si celari quærat, non tamē celari debet, & si ille, qui eā operatur, eā occultet, ille cui fit, eam occultare nō debet. Nec Dominus miracula sua ideo præcepit celari, quod vellet ea celare: imò ad salutē pluriū latius propalari, sed prohibuit tantū ad exemplum. Mysticè verò egressus Iesus de finibus Tyri (quæ angustia interpretatur) venit per Sidonē, id est, venationem, ad mare Galileæ inter medios fines Decapoleos, quando propter infidelitatem dereliquit angustias Iudææ, & per venationem prædi-

Psal. 120.

Tyrus angustia interpretatur.

prædicationis iter tenens per decalogum legis, transiit ad mare gentilitatis. Sic enim præuisum erat à Domino, vt nō nisi per Iudææ desertionem gentilis populus reciperetur ad fidem. Vnde Propheta: Coangustatum est stratum vt alter decidat, & breue est pallium, vt vtrunq; operire nō possit. Erat autē tunc gentilis populus surdus an intelligendum verbū Dei. Quales hodie sunt multi in Ecclesia, qui ex vitio peccati & negligentiæ suæ aurem cordis ad intelligendum Dei verbum habēt surdam. Iuxta illud: Noluit intelligere vt bene ageret. Et os habent mutū ad laudandum Deum. Iuxta illud: Non est speciosa laus in ore peccatoris. Qui cùm dignè pro se rogare nō possint, deuotio fidelium debet eos precibus Deo offerre ad curandum, ad quorum preces Deus sæpè illos curat, ita quod de surdis & mutis eos verbi Dei intelligentes faciat & loquentes. Esa.28. Psal.35. Eccl.15.

Porrò surdum & mutū curaturus Dominus de turba seorsum educit, ostendēs quod qui vult de vitiis suis integrè curari, debet declinare vitiosorum turbam, & peccandi occasionem. Scriptum est enim: Cum sancto sanctus eris, & cum peruerso peruerteris. Et alibi: Ecce elongaui fugiēs & mansi in solitudine. Digitos verò suos in aures surdi Dominus mittit, cùm in cor surdum dona sancti Spiritus infundit. Vt Propheta: Dominus aperuit mihi aurem. Saliua verò linguam muti tangit, cum sapientia, quæ à summo capite, id est, à Deo Patre defluit, hominē mutū facit disertum, facundumq; ad prædicandum Dei verbū. Vnde & de eadem dicitur, quod linguas infantiū facit disertas. Effeta (quod est adaperire) dicit, quādo iussu potētissimo cor ad intelligendū, & linguā ad eloquendū Dei verbū iubet aperiri. Vnde & hæc verba in catechismo baptizandorum dicuntur, cū de saliua aures eorū & nares tanguntur. *Et statim apertæ sunt aures eius, & solutum est vinculum linguæ eius: & loquebatur rectè.* Deo enim intus visibiliter operante, qui fuerat surdus & mutus, fit statim verbi Dei intelligens & eloquens. Et recognoscens pristinam surditatē & taciturnitatē suā, suū creatorē intelligit, & benedicit. Nos ergo fratres, si per gratiā Dei iā habemus aures cordis apertas ad intelligendū, & os ad proferendum Dei verbum, diuinā bonitatē magnificemus, & fratres no- Psal.17. Psal.54. Esa.50.

stros

ſtros adhuc ſurdos & mutos, domino curãdos offeramus: deprecantes eũ vt manũ miſericordię ſuæ eis imponat: & eos ſuũ ſanctũ verbũ intelligere, proferre & exequi faciat, quatenus ſimul cũ eis diuinã maieſtatẽ in ęternũ cõtẽplari & laudare mereamur, ipſo præſtãte, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia ſecula ſeculorũ. Amẽ.

DOMINICA XIII. POST TRINIT.

Gal. 3. *Abrahæ dictæ ſunt promiſsiones, & ſemini eius, &c.* In hac lectione fratres chari diſputat Apoſt. cõtra quoſdã Iudæos, qui ex operibus legis ſe habere iuſtitiã & ſalutem opinabantur. Quorum etiã hodie (vnde dolendũ eſt) ſunt ſimiles quidã falſi Chriſtiani, qui ex hoc, quod quędã vitia fugiunt, & opera bona faciunt, putãt ſe eſſe iuſtos & conſecuturos ſaluẽ. Vtroſq; cõfundit Pſalmiſta cũ orãdo clamat: Nõ intres in iudiciũ cũ ſeruo tuo domine, quia nõ

Pſal. 142. iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis viuẽs. Et Propheta,

Eſa. 64. Omnes, inquit, iuſtitiæ noſtæ ſunt quaſi pãnus mẽſtruatę ante te Domine. Itaq; fratres mei, ſi verè Chriſtiani eſſe volumus, hanc fidẽ firmiter teneamus, ꝙ ex nullis operibus noſtris iuſtificari vel ſaluari valemus, ſed ex ſola Dei gratia, qui gratis iuſtificat impiũ. Non enim quia bona fecimus, iuſtificamur, ſed potius quia gratis à Deo iuſtificamur, bona agimus, & bona agẽdo ſaluamur. Oſtẽdit igitur Apoſt. tria. Primò, quod nõ eſt nobis ſalus, niſi ex gratia: Secundò, quod per Ieſum Chriſtũ eſt hæc gratia. Tertiò, quod nõ ex lege. Oſtẽdens ergo ſalutem eſſe ex gratia ait, Abrahæ dictæ ſunt promiſſiones & ſemini eius Ac ſi apertè dicat, nõ ex operibus legis, vel aliquibus præcedẽtibus meritis, ſed potius gratis promiſſiones vel Abrahæ factæ, & gratis exhibitæ. Promiſſiones enim iſtæ propriè dicũtur quæ tantũ gratis fiũt, præſertim ſi attẽdas à quo & quæ, & cui promiſſiones iſtæ factæ ſint. A quo? à Deo, qui nec aliqua neceſſitate, nec propriè vtilitate, nec aliquo debito cõſtringi poteſt. Neceſſitate quippè aſtringi nõ poteſt, qui liber penitus, imò ipſa libertas eſt: nec propria vtilitate, qui nullius indigẽs eſt: nec debito, qui nulli obnoxius eſt. Qui quãuis promiſerit, tamẽ ex hoc vinculo promiſſi nõ aſtringitur: quoniã nõ promiſit niſi dignis, quod nullus poteſt eſſe, niſi quẽ Deus dignũ gratis voluerit facere: vt ita generali-

neraliter & q; promisit, & quod dignū facit, & quod promissa tribuit totū gratia fecit, quæ aūt promissiones dictę sunt Abrahæ à Deo, in Genesi legitur, scilicet q; in semine eius benedicētur omnes gētes, plus spiritualē & æternam, quàm corporalē & temporalē intelligēs benedictionē. Et quod ei daret terrā, scilicet lacte & melle manātem: figurās terrā viuentiū, quæ lacte veræ sapientiæ, & dulcedine cœlestis gratiæ manet in æternū. Cui factæ sunt istæ promissiones? Abrahæ & semine eius, id est illis, qui patres sunt multarū gentiū fide & doctrina & exemplo, & illi qui sunt imitatores fidei, & doctrinæ, & exempli illorū. Si ergo fratres mei, sanctarū promissionū, quæ Abrahæ dictæ sunt participes esse volumus, simus sancti & imitatores Abrahæ, cæterorumq; sanctorum Patrū, simus in fide fortes, Deo in omnibus obedientes, Deū cunctis præponentes, in spiritualibus & cœlestibus eruditi, vita pręclari, charitate feruidi, hospitalitate præcipui: exemplo Patres aliorum: vita & moribus lux orbis terrarū. Secundò demonstrat Apostolus quod per solū Iesum Christū gratia facta sit, cùm subdit: *Non dicit & seminibus, quasi in multis, sed quasi in vno, in semine tuo quod est Christus*, id est quod Dominus dixit Abrahę, in semine tuo benedicētur omnes gentes. Singulariter ait, nō pluraliter in seminibus, sed singulariter in semine, significans nō per plures personas de stirpe natas Abrahæ, sed per solum Iesum Christum, diuinam benedictionē ad omnes gentes deriuandā. Nō enim in Patriarchis, in Prophetis, non in sacerdotibus, nō in rebus Israeliticis, sed in solo Christo oēs gētes dixit benedicendas. Iuxta quod prędixit Iacob: Non auferetur sceptrū de Iuda, nec dux de fœmore eius, donec veniat qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Ipse enim duos populos Iudæorum scilicet & Gentium, in se caput & angularem lapidem vniens, de plenitudine gratiarum & benedictionum, quibus sine mensura vnctus est, in omnes deriuauit. Quod significatum est per vnguentum effusum super caput Aaron, quod descendit in barbam, & vsque in oram vestimenti eius. Vtinam fratres mei, & in nos vltima membra dignetur Christus de suarum plenitudine gratiarum & benedictionum aliquid distillare: vt quemadmodum

Gen. 12.

Gen. 49.

modum dedit nobis Christianis, nominis sui denomina-tionē: ita & tribuat suæ vnctionis & benedictionis immensæ aliquā nobis deriuationē. *Hoc aūt dico testamentū confirmatū à Deo.* Quod testamentū? testamentū gratuitarū promissionum, siue promissarū gratiarum: dico cōfirmatum esse à Deo patre in tēpore gratię, per mortē testatoris Iesu Christi, quod nouum testamentum vocatur. Quod si verè sequimur & tenemus fratres chariss. pignoramur hic gratia iustificationis nouæ, & in futuro hæreditabimur æterna beatitudine. Tertiò demonstrat Apost. quod salus nō est ex lege. Primò est hoc, ꝙ cùm promissiones futuræ salutis factæ sunt Abrahæ, nondum erat data lex, nec post fuit data, nisi post quadringētos & triginta annos. Et hoc est ꝙ dicit, *Quæ post quadringentos et triginta annos facta est lex nō irritū facit ad euacuandā promissionē.* Ac si diceret: si lex necessaria esset ad consequendā promissam hęreditatem, cū ipsa simul promissione debuisset dari, vt determinaret promissionē: quod scilicet, nisi per legē promissa hæreditas nō posset obtineri. Sed hoc nō fuit: quoniam facta promissione, Abrahā, Isaac, & Iacob ante legem datā mortui sunt, qui tamen cōsecuti sunt hęreditatem. Ex hoc ergo quod post tantum tempus post promissionem data est, cōstat quia lex nō irritat, nec euacuat promissionem, id est, opera legis, nō destruunt gratiam promissionis. Similiter fratres mei, postquam gratis ad fidem vocati sumus, si postea aliqua bona opera facimus, non propterea gratia Dei euacuatur, nec Deus propterea tanquam ex debito præmiare tenetur, sed qui gratis vocat, gratis iustificat, & gratis præmiat. Secundò probat per indirectam ratiocinationem, quod salus non ex lege est, cùm subdit: *Nam si ex lege hæreditas, iam non ex promissione.* Est autem argumentum ab oppositis: nam merita & gratia opposita sunt. Est ergo ac si diceret: Si ex merito legalis obseruationis datur hæreditas, iam non ex gratia promissionis. Et statim assumit per destructionem consequentis, subdens: *Abrahæ autem per repromissionem donauit Deus.* Ex his tacita conclusio subintelligitur: ergo non est ex lege hæreditas. Similiter possumus colligere: si ex meritis & operibus nostris est nobis salus, iam nō ex gratia, sed con-

stans est quia salus datur nobis ex gratia, ergo non datur nobis ex meritis & operibus nostris. Quæstionē quā videbat Apost. posse fieri, facit & soluit, subdens: *Quid igitur lex? propter transgressiones posita est*, cauēdas & vindicandas. Ac si dicat, non fuit lex posita ad euacuandā gratiam, sed potius ad euacuandū & corrigendum peccatum. Non enim fratres mei, ideo mandata veteris & noui testamenti data sunt, quod ex obseruantia eorū tanquā ex causa daretur salus, sed vt per ea corrigeremur & instrueremur, quomodo consequi salutē valeremus. Multi enim ante legem iusti fuerunt & salutē consecuti sunt. Vnde Apost. Lex, inquit, non est posita iustis, sed iniustis, impiis & peccatoribus. Posita, inquit, nō semper, sed donec veniret semē, Dominus scilicet noster Iesus Christus, in quo promiserat sub audis Deus benedicendas omnes gentes. Fuit antè lex ordinata, id est, ordinatè statuta medio tempore inter tēpus legis naturalis, & tempus gratiæ. Primò enim fratres mei, conuincenda erat superbia humana per naturalē legem & scriptam: vt videlicet postquam intelligeret homo se de viribus liberi arbitrij, nec per legem naturalem, nec per scriptam posse iustificari vel saluari, ad gratiam confugeret; & de se desperans, totum de gratia Dei præsumeret. Fuit autem lex ordinata *per Angelos*, id est, per ministeriū Angelorum, per quos loquebatur Dominus ad Moysen. Vel certè Angelos, id est nūtios Dei vocat Moysen & Aaron, cæterosq; doctores legis, & tamen intantum legis ministri erant non auctores: quia lex erat *in manu*, id est in potestate & auctoritate *mediatoris*, Dei & hominum Iesu Christi, qui tanquam omnium Dominus potestatem habuit legem statuendi quando vellet. Per quem solū (quod per legem fieri non poterat) fit gratia, pax, & reconciliatio Dei & hominum. Quod inde patet, quia *mediator autem vnius non est: Deus autem vnus est*. Ac si apertè dicat, cùm propriè mediator dicatur, qui participando & conueniendo inter duos oppositos, eos adinuicem cōponit, si Christus tantum diuinæ naturæ, vel tantum humanę esset, mediator Dei & hominum non esset. Sicut enim fratres mei, aliquando videtis in secularibus, quod quādo duæ tribus adinuicem sibi inimicantur, datur vir vnius tribus vxori al-

Quare præcepta veteris & noui testamenti data.

1.Tim.1.

Mediator.

alterius tribus: vt illo matrimonio mediāte, fiat duarū tribuū recōciliatio. Ita cū inimicitię essent inter Deū & hominē, placuit altissimo, vt hominē fugitiuū & inimicū suū sibi recōciliaret, cōiungens filiū suū naturę humanę, vt esset simul Deus & homo, vt eo mediāte, Deus homini, & homo Deo recōciliaretur. Cū igitur lex post Dei promissionē & ad tēpus fuit posita, nunquid, inquit Paulus, *lex aduersus promissa Dei? Absit.* Aduersus quidē promissa Dei esset lex, si ex lege & non ex gratia promissionis, iustitia & vita proueniret. Sed hoc nō esse ostēdit Apo. dicēs: *Quod si data esset lex. quæ posset viuificare, verè ex lege esset iustitia:* subaudi & cōsequēs eius vita. Sed hoc nō est. Vniuersaliter enim fratres mei, verū est, ꝙ nec ex libero arbitr. nostro, nec ex obseruātia legis, nec ex aliquibus operibus vel virtutib⁹ nostris, iustificari vel saluari valemus, sed ex sola Dei misericordia, quæ gratis iustificat impiū. Nec solū lex Iudæos nō iustificauit, sed etiā peccatū auxit. Vnde & subditur: *Sed cōclusit scriptura omnia sub peccato* : quosdā enim per occasionē ad peccatū magis irritauit. Iuxta illud Poëticū: *Nitimur in vetitū semper, cupimusq́ negata.* Sic interdictis imminet æger aquis, quosdā quoq; per occasionē de operibus legis gloriari & superbire fecit. Omnes verò sub peccato cōclusit. i. cōcludi ostendit, dum non cōcupiscere prohibuit. Dū enim quātumcunq; iustus aliquādo nō concupiscere nō possit, omnes sub peccato concludi & transgressores esse legis lex demōstrauit. Et quare hoc? *Vt promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus.* Ac si dicat: Ideo permisit Domino omnes cōcludi sub peccato, vt appareret quod ex sola gratia (quæ est in fide Iesu Christi) promissio æternæ hæreditatis daretur credētibus. Propterea fratres mei, omnē glorificationē, omnē superbiā mētis nostrę deponamus: & malū quod in nobis est, ex nobis habere cognoscamus. Si quid verò boni habemus, nō ex nobis, sed ex solo Deo, & gratis nos accepisse intelligamus. Et iuxta mandatū Domini, cū omnia nos fecisse putabimus, dicamus quia serui inutiles sumus: inutiles quidē ex nobis, si verò in aliquo vtiles sumus, ex Deo est, qui per solam misericordiam suam cùm essemus filij iræ & perditionis, gratis in filios nos vocat: vocatos gratis iustificat,

iustificatos gratis beatificat, si tamē de gratia eius non ingrati fuerimus: si gratiam eius non otiosam, sed operantē habuerimus: si talentum nobis commissum multiplicauerimus: & cum multiplici lucro ad Dominū reportauerimus. Quod ipse nobis prǽstare dignetur, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia secula. Amen.

DOMINICA XIII. POST TRINIT.

D*Ixit Iesus discipulis suis, Beati oculi qui vidēt, quæ vos videtis.* In hac lectione fratres chariss. tria demōstrantur. Primū ostenditur beatos esse qui vident quę Apostoli viderunt. Secundò exponitur legisperitus quęrēs & exponens quomodo possit haberi æterna beatitudo. Tertiò ad interrogationē eius, ostēdit Dominus quis vel qualis debeat esse proximus. Ait ergo Dominus discipulis suis, *Beati oculi qui vident, quæ vos videtis.* Porrò quidam viderūt Christū tantū corporaliter, vt Iudęi persecutores, alij tantū spiritualiter vt posteri Christiani, alij & corporaliter & spiritualiter vt Apostoli & discipuli. Sed Iudæi, qui tātum corporaliter Christū viderūt, non ideo beati, imò peiores effecti sunt. Quia enim virtutes & opera Christi viderūt, & eius prædicationē audierūt, & tamē nō credere, sed detrahere curauerunt, deteriores facti sunt. Vnde Dominus; Si non venissem, inquit, & locutus eis nō fuissem, peccatū non haberēt, nunc autē excusationē non habent de peccato suo. Nos verò sequaces, qui tantū spiritualiter & oculis fidei Christū videmus, beati proculdubiò sumus, si fidei vitam tenemus. Sed beatiores discipuli, qui Christū & oculis corporis, & oculis cordis simul cū viderunt, audierūt, tractauerūt, cū eo māducauerunt & biberūt. Quid putatis fratres mei, quid dulcedinis, quid amoris, quid firmitatis cōtulerit præsens & corporea conuersatio Christi discipulis? Per exteriores enim virtutes latentē aduertētes deitatē, tātò cū firmius crediderūt & prædicauerūt, quantò cū expressius viderūt. Vnde Ioann. Quod fuit, inquit, ab initio, quod vidimus, quod audiuimus, quod manus nostræ cōtrectauerunt de verbo vitæ, vobis annuntiamus. At dices: Nónne Dominus ait Thomę, quia vidisti me Thoma, credidisti: beati autē qui non viderunt & crediderūt: Et super hoc Gregorius, fides inquit, nō habet meritū cui humana

Luc.10.
Ioan.15.
1. Ioan.1.
Ioan.20.

ratio prębet experimentu. Videntur ergo beatiores qui Iesum in carne non viderunt, & tamen crediderunt. Et quidem si fides sine visione tãta esset, quãta illa quæ fuit corroborata visione corporali, vtique non minoris meriti esse videretur, sed maioris. Sed vix fratres potest fieri, vt aliquis qui non viderit Dominum, nisi spiritualiter, tam firmam fidem habeat, quãtum ille qui eum vidit simul corporaliter & spiritualiter: aliter enim degustata, aliter tantum odorata creduntur. *Multi enim Reges & Prophetæ voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt, & audire quæ audistis, & nõ audierunt.* Quãtũ fratres putatis habebant desideriũ antiqui sancti, qui in spiritu nouerant Christum venturũ, quanta suspiria, quantã admirationẽ? Horũ quippe desideria, suspiria & admirationes, designãtur per septẽ antiphonas, quæ ante natale Domini per septem dies cantantur, incipientes ab ô desideratiuo & admiratiuo aduerbio: vt quando per secundum tonũ, quasi plangendo cantatur: O sapientia, ô Adonai, quasi quãdo venies? quando te videbimus? quando te audiemus?

Sequitur pars secunda, cùm subditur: *Et ecce quidã legisperitus surrexit tentans eũ, & dicens: magister quid faciendo vitam æternã possidebo?* Huius legisperiti oculi, & si videbant Dominũ exterius, tamen non videbant in eo ea quæ discipuli videbant. Non videbant in humanitate diuinitatem: in humilitate, maiestatem: in stultitia, sapientiam. Habebat enim in oculo albuginem, id est, in scientia superbiã: talis à ministerio Dei reprobatur. Humilis quippe scientia videt, superbia non videt. Et superba sciẽtia legisperiti eum inflabat, non autem ædificabat. Ostenditur igitur ex scientia, quã sine humilitate & charitate habuit, elatus, iactator, & contemptor. Elatus quum dicitur, *surrexit.* Plus enim mente quã corpore se eleuasse intelligendus est, Iactator & cõtemptor, cùm ea quæ nouerat, quærebat, non vt addisceret vel doceret, sed vt scientiam suam iactitaret, & alterius simplicitatem derideret. Quales (vide dolendũ est) sunt hodie plerique magistri, qui de scien-
Rom. 1. tia sua inflati, legunt & disputant, non vt sibi vel aliis proficiant, sed vt se ostenderent, & simplices confundant. Sed hi profectò licèt multas literas nouerint, tamen quia al-

buginẽ habẽt in oculo, diuinam in humilitate ſapientiam non vident. De quibus dicitur: Quia dicentes ſe eſſe ſapiẽtes, ſtulti facti ſunt, dum ſapientiæ verba non ſaporem habent. At Dominus qui nouerat eũ cauſa tentãdi hoc quęſiuiſſe, ait: *In lege quid ſcriptum eſt? quomodo legis?* Occaſionẽ magiſtrãdi Dominus legiſperito donat, quod maximè affectare eum ſciebat. Cùm enim ſuperba ſcientia, etiã non interrogata, multotiens docere præſumat, tunc maximè gaudet cùm interrogatur: quia locũ magiſtrandi, & ſe oſtentandi inuenit, quod maximè deſiderabat. *Diliges*, inquit, *Dominum Deum tuum*. In hoc mandato demonſtratur, quare ſit diligendus Deus & quãtum. Quare? Ob tres cauſas. Prima eſt, quia eſt bonus in ſe. Quod innuit in hoc quod ait, *Deum*. Secunda, quia meruit diligi à nobis nos creando, nutriendo, redimendo, quod innuit cùm ait, *Dominum*. Tertia, quia ſeipſum in præmium diligẽtibus ſe tribuit. Quod innuit in hoc quod dicitur, *tuum*. Quantũ verò diligendus ſit, oſtendit, cũ ait, *Ex toto corde & ex tota anima, & ex tota mẽte, et ex totis viribus tuis*. id eſt, ex toto quod ſcis, ex toto ꝙ viuis, ex toto quod potes: ac ſi dicatur, omnes potẽtias, vires, virtutes, motus, & actus tuos diriges ad Deũ diligendũ. Sed quid vult ſibi fratres mei, tanta verborũ inculcatio? Nónne ſi dixiſſet tantũ ex toto corde, ſatis dixiſſet? Ad maiorẽ fratres expreſſionẽ dictum eſt: & ſi expreſſius poſſet, expreſſius hoc dixiſſet, quoniã nunquã ſatis dicitur, quod nunquam ſatis agitur. Nũquã enim ſatis diligi poteſt Deus à nobis. Nemo enim eum tantũ diliget quantũ meruit, & quantũ amari dignus eſt. *Et proximũ*, inquit, *tuum ſicut teipſum*. Non enim ait quantũ teipſum (hoc enim à nullo exigitur) ſed ſicut teipſum. Noſmet enim diligere non debemus niſi in bonũ & ad bonũ, id eſt, vt efficiamur boni. Similiter proximũ noſtrũ non debemus diligere niſi in bono, & ad bonũ, id eſt in bono quod iam habet, vel vt habeat: vt ſcilicet bonum quod nobis ipſi volumus, proximis velimus. Diſcretè igitur fratres mei, tã nos quã proximos noſtros diligamus. Nam ſicut peccat qui nõ diligit bonũ in proximo, ita peccat qui non odit malũ in eo: *Hoc*, inquit, *fac & viues*. Ac ſi dicat, non ſufficit tantum ſcire, vnde tu gloriaris.

Quomodo nos & proximum diligere debemus.

Sequitur pars tertia, in qua legisperitus, sciens quod pluribus modis dicitur proximus, vel cognatione, vel familiaritate, vel fide, vel mente, vel loco: quęrit quis in hoc loco proximus intelligatur. *In hoc volēs iustificare seipsum*, id est, se ostentare inquisitorē prudentē & iustum. *Et suspiciens in cœlum Iesus*, in quo significabat se magna & spiritualia dicturū, ait: *Homo quidā descendebat à Ierusalem in Iericho, & incidit in latrones, &c.* In hac parabola fratres mei, ostēdit Dominus quis sit proximus noster: Quia omnis qui naturæ particeps est: & qualis debeat esse proximus erga proximū, quia benignus & misericors per charitatē & compassionē. Iuxta mysticum verò sensum, ostendit Dominus se pręcæteris proximum esse humani generis, non tantū secundū carnem, sed etiam secundū charitatem, cōpassionem, & redemptionem, quā nobis immeritis exhibuit. Iuxta quod ipse ait: Maiorē hac dilectionē nemo habet, vt animā suā ponat quis pro amicis suis: Ostenditur autē in hac parabola quatuor, ruina generis humani, persecutio diaboli, insufficiētia legis, misericordia Christi: ruina generis humani ostenditur, cū dicitur: *homo quidam descendebat ab Ierusalē in Iericho, & incidit in latrones*. Homo enim iste humanū genus est, qui in primo homine dum per superbiā ascendere voluit, descendit: Scriptū est enim ante ruinā exaltabitur cor: Descendit igitur à Ierusalē cœlesti ad quā creatus fuerat: *In Iericho*, id est, in defectum huius mūdi. Iericho verò defectus siue luna interpretatur: *Et incidit*, peccando, *in latrones*, id est, in potestatem dæmoniorū, qui latenter insidias suas sub specię serpentis rectiq; consilij occultabant. Et mox aperta persecutio diaboli ostenditur, cū subditur, *qui etiā expoliauerūt eum*, gratuitis scilicet bonis, vt virtutibus & fructibus earum: *Plagis etiā impositis*, subaudis in naturalibus bonis: vt in intellectu, memoria, & huiusmodi. Gratuitis quippè bonis eū penitus priuauerunt. Naturalibus verò bonis nō eum penitus priuauerunt: sed ea in eo deteriorauerūt: *Et abierunt*, non lædere cessando, sed latendo, *semiuiuo relicto*. A quo & cui? A Deo, sibi homini. Fuit enim exigente peccato suo, à diuino auxilio destitutus, & suo arbitrio derelictus. Nō fuit tamen omnino mortuus, sed semiuiuus.

Ioan. 15.

Prou. 16.

Quo-

Quoniā nō potuit diabolus auferre penitus homini scintillā rationis in homine,quæ ei etiā cùm peccat,dicit,malefacis. Insufficientia vero legis ostenditur,cū dicitur: *Accidit autē vt Sacerdos quidā descenderet eadem via,& viso eo,præteriit.Similiter & Leuita cùm esset secus locū & videret eū,pertransiit.* Porrò sacerdos & Leuita descendētes eadē via,sunt sacerdotiū & ministeriū legis,quorū ministri in candē quoq; miseriā inciderunt.Et cùm essent secus eum,& viderent eū,pertransierunt:quia sacerdotes & ministri legis cognouerūt quidē miseriā humani generis: & secus fuerunt per experientiā & compassionem,& nō valentes auxiliū ferre,præterierunt.Lex enim peccata monstrauit,non abstulit.Misericordia autem Christi ostēditur cū subditur: *Samaritanus verò iter faciēs,venit secus eum.* Sanè Samaritanus,qui interpretatur custos, est Christus, hominū custos.Qui iter faciens de cœlo in mundū factus est vicinus homini per humanitatem: *Et videns*,miserias eius, *misericordia motus est. Et appropians*, per cōpassionem,*alligauit vulnera eius*,per correctionē & pœnitentiā *infundens oleū & vinū*,id est, suauitatē & spem veniæ, & austeritatē minarum. Alligat vulnera eius,dum clamat, *Agite pœnitentiā*, infundit oleum dum addit, appropinquabit enim regnum cœlorū, infundit vinum cùm dicit: Omnis arbor quę non facit fructum bonum,excidetur,& in ignē mittetur. Super iumentum suum posuit,cùm peccata hominis in corpore suo super lignū portauit. In stabulum tulit,cùm in sinu sanctæ Ecclesiæ, vt refoueretur, posuit.Curam illius agit,cū homini modò prospera,modò aduersa,prout nouit expedire, immittit: Altera die,id est,post Ascensionem,protulit duos denarios, dum notitiam vtriusque Testamenti dat Magistro Ecclesiæ, dicens illi:Curam illius habe,corripiendo,erudiendo,confortando,monendo. Et quodcunque supererogaueris, nouas sententias,monitiones, & exempla addendo:Ego quum rediero reddere vnicuique secundum merita sua,reddam tibi. *Quis horum trium videtur fuisse proximus illi qui incidit in latrones? Qui fecit*,inquit,*misericordiam in illum*.In quo ostenditur fratres mei, propinquitatē gentis vel carnis nullā esse in comparatione illius quę est charitatis &

Mat.3.
Luc.3.

compassionis. Quæ quia in Christo præ cæteris abundauit, præ cæteris est magis proximus noster & magis diligẽdus. Sed & post eum, quisquis est magis imitator eius magis est proximus noster, & magis diligendus. Vnde & subditur. *Vade & tu fac similiter.* Videlicet vt quemadmodũ Christus fecit pro nobis, ita & nos pro eo faciamus, eum super omnia diligentes, nos & nostra pro eo ponẽtes, omni etiã homini pro eo charitatem & compassionem exhibentes persequentibus nos, iniurias nostras dimittentes, prauos, Deo, verbo & exemplo lucrifacientes, miseros cõsolantes, hospites suscipientes, nudos vestientes, famelicos reficientes, captiuos redimentes, cæterásque cõsimiles pietates Christo in membris suis facientes, vt ab eo extremã & æternam consequamur benedictionem, Amen.

DOMINICA XIIII. POST TRINIT.

Gal. 5. *Spiritu ambulate, et desideria carnis non perficietis, &c.* Quatuor hîc facit Apost. fratres mei. Primò monet nos viuere secundũ carnẽ: secundò demõstrat quãta guerra sit inter carnẽ & spiritum. tertiò ostẽdit quę sint desideria carnis & quod dãnum afferant, quartò demõstrat quę sint desideria spiritus, & quã vtilitatẽ cõferant. Primò ergo nos monens Apostolus viuere secundũ spiritũ, nõ secũdum carnem, ait: Spiritu ambulate, & desideria carnis nõ perficietis. Ac si apertè dicat, desideria carnis nõ perficietis. Et est locus ab oppositis. Desideria quippè spiritus & desideria carnis opposita sunt, adeò vt nemo possit in hac vita desideria vtriusq; simul facere. Desideria enim spiritus sunt, mundum contemnere, ad cœlestia toto nisu anhelare, modico cõtentum esse, amare ieiunia, sobrietatem, vigilantiã, castitatẽ, temperantiã, iustitiã, cæterasq; virtutes. Econtrariò verò desideria carnis sunt, mundũ amare, cœlestia cõtemnere, in terrenis diuitiis abũdare, comessari, inebriari, dormire, luxuriari, superfluè viuere, atq; iniustè, & huiusmodi. Portò nõ ait Apostolus, spiritu ambulate & necessitates carnis nõ perficietis. Benè enim fratres mei, possimus simul & spiritualiter viuere, & necessitates carnis facere: vt modestè comedere, bibere, dormire, modestè possidere, & huiusmodi. Vnde Paulus ad Rom. ait: ne feceritis curam carnis, sed ait vigilanter, ne feceritis curam in

Desideria spiritus.

Desideria carnis.

Rom. 13.

ram in desideriis carnis, necessitatem concedendo, & superfluitatem prohibendi. Rursus non ait Apost. & desideriis carnis nō mouebimini, præsertim cùm motus nostri carnales in potestate nostra non sint. Sed ait: & desideria carnis non perficietis, id est ad effectum non ducetis. Spiritualiter enim viuere, & tamen aliquando moueri desideriis carnis possumus. Sed spiritualiter viuere, & desideria carnis ad effectum ducere simul nō valemus. Proinde fratres mei, spiritualiter viuere conemur, vt turpia desideria in nobis nascentia, & si nō omnino amouere, tamē cōpescere & refrenare valeamus. Beatus enim, inquit a Dauid. *Psal. 36.* qui tenebit, id est, retinebit, & allidet paruulos suos, id est, nascentes carnis suæ motus, ad petrā, id est, ad Christum.

Sequitur pars secunda, in qua ostēditur quāta guerra sit inter spiritū & carnē, cùm subditur: *Caro enim concupiscit aduersus spiritū, & spiritus aduersus carnē, vt nō quæcunque vultis, illa faciatis.* Caro enim sæpè impedit ne faciamus voluntatē spiritus. Et spiritus sæpè impedit, ne faciamus voluntatē carnis. Videntur autem hìc fratres chariss. quinq; inquirēda. Primò enim quare caro dicatur cōcupiscere aduersus spiritū, cū caro nihil possit nisi per spiritū. Caro hoc in loco fratres mei, nō vocatur sola caro, sed sensualitas cum carne. Duę quippè sunt vires siue potētię, spiritus superior & inferior. Superior est ratio, quæ cœlestia cōtemplatur & quærit. Inferior verò est sensualitas, quæ per quinque officinas corporis tēporalia sola desiderat & quęrit. Superior ergo pars spiritus vocatur interior homo, siue spiritus. Inferior verò pars cū carne, vocatur exterior homo siue caro, ideo quia à carne sola habet quod tēporalia desiderat & quærit. Hinc est quod homo, qui viuit secundū sensualitatē, homo carnalis, imò etiā totus caro dicitur. Sicut ecōtrario ille q viuit secundū spiritū, homo spiritualis, imò etiā spiritus dicitur. Secūdò quęritur vnde est tanta repugnantia inter spiritū & carnē, id est, inter rationē & sensualitatē, vt altera cōcupiscat contra alterā Ex culpā prothoplasti. Ante enim culpā creatus sic & ordinatus erat homo à Deo, vt nullā in se sentiret rebellionem, sed spiritus suo creatori subditus & obediēs esset, caro verò siue sensualitas spiritui in omnibus sine cōtradictione

Duæ potentiæ Spiritus.

pareret. Quia verò spiritus peccãdo in obe diẽs Deo fuit, inde meritò suũ inferius, id est, carnalitas cũ sensibus suis ei obedire cõtempsit. Hinc est q̃ Adã post peccatũ se nudũ vidit, id est, se gratia & dominio (quod habebat in mẽbris suis) spoliatũ cognouit. Est ergo hæc repugnãtia in homine, nõ ex natura, sed potius ex peccato pœna inflicta. Tertio quæritur quare Dominus à seruis suis hãc repugnantiã nõ tollit, quia fratres mei, nouit Dominus, eã seruis suis esse vtilẽ tribus modis. Reddit enim eos humiliores, ne scilicet de se præsumant, dũ internam rebellionẽ nõ ex se, sed ex sola gratia se posse superare videt. Reddit eos erga alios misericordiores, ex propria enim miseria quomodo aliis misereri debeãt addiscũt. Reddit eos victoriosiores, quãtò enim maiorẽ sentiũt & vincũt pugnã, tantò maiorẽ cõsequentur coronã. Quartò quæritur quomodo in hac interna & tam familiari guerra poterimus victoriam obtinere. Non per nos fratres mei, sed per solã Dei gratiã. Vnde Apost. Infelix, inquit ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum.

Rom. 7.

Sed quoniam gratia Dei non præuenit dormitantibus, si volumus hanc rebellionem vincere in nobis, instandum est vigilanter orationi, & carnis macerationi. Porrò fratres mei, super motus cordis & carnis nostræ, vigilare continuè debemus: malos, si surrexerint, omnino extinguendo: bonos, etiam si excesserint corrigendo, non simus sicut quidã carnales homines, qui nullam in se cognoscunt rebellionem: sed omnem motum surgentem recipiunt, & nulli tentationi obsistunt. Oremus etiam & contra prauos motus nostros auxiliũ desuper quæramus, dicẽtes cũ Psalmista: Domine vre renes nostros, & cor nostrũ, videlicet ne illi malè dilectẽtur, vel illud malè cogitet, igne sancti spiritus expurga. Carnẽ quoque ieiuniis & orationibus atq; laboribus maceremus, & spiritui eã seruire cogamus, quia duorum rebellium, quorũ alter debilior, tantò alter fortior est. Vnde Apostol. Quando, inquit, infirmor, tũc fortior sum & potens: subaudis secundũ spiritum. Quintò: si (vt ait Apostolus) non facimus ea quæ volumus, vel si facimus ea quæ non volumus, quomodo ad præmium vel ad pœnã sunt nobis imputanda. Duæ voluntates fra-

Psal. 31.

1 Cor. 12.

Rom. 7.

tres

tres mei, cōtrariæ sunt in homine, vna rationis, altera sensualitatis, siue carnis. Sed secundū illā quę superat nolētes iudicamus. Vult enim quilibet malus saluari, voluntate rationis, sed voluntate carnis hoc nō vult, dū per eam volūtati contraria facit. Quia ergo volūtas carnis in eo superat voluntatē mentis, magis nolens quàm volēs saluari, debet iudicari. Similiter aliquis bonus vult voluntate carnis cognoscere alterius vxorem, sed secundū voluntatem spiritus hoc nolens, voluntatem carnis refrēnat, hic magis nolens quàm volens cognoscere mulierem debet dici. Propter hanc duplicem voluntatem dicit Salomon: Vult & non vult piger. Omnia ergo quæ facimus fratres mei, secundùm voluntatem quæ superat, non secundum eam quæ superatur, nobis debent imputari. Propterea fratres, carnis voluntatem in nobis refrænemus, & bonam spiritus voluntatem in nobis nutriamus. *Quod si, inquit, spiritu ducimini, nō estis sub lege.* Carnales & peccatores sub lege arctantur; Spirituales verò viri lege non indigent, cum propria ratione regantur. Vnde Apostolus: Lex, inquit, non est posita iustis, sed iniustis & peccatoribus.

Duæ voluntates in homine contrariæ.

Prouer. 13.

Sequitur pars tertia, in qua Apost. enumerat desideria carnis, dicēs. *Manifesta autē sunt desideria carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorū seruitus, &c.* Dicitur autē fornicatio omnis coitus præter legitimū. Immunditia verò est omnis coitus cōtra naturā. Impudicitia est omnis impudētia quæ fit vel in verbis, vel in moribus, vel in gestibus dissolutis. Luxuria est omnis luxus vel ciborum vel vestiū, vel quarumlibet superfluitatum. Idolorū seruitus, duplex est. Alter eorum qui cultum Deo debitum exhibēt creaturæ. Alter eorū qui creaturam præponunt creatori, vt auarus, qui præponit nummum Deo, & luxuriosus meretricem, & gulosus ventrem. Veneficia sunt quę per venena, vel magicas artes exercentur. Inimicitiæ sunt quando non vitia, sed ipsi homines odio habentur. Contentiones sunt pugnæ verborum factæ vel de re inutili, vel de vtili inutiliter. Æmulationes sunt malorū in prosperitate sua. A quib' nos dehortatur Dauid, dicēs: Noli æmulari in malignantib', neq; zelaueris faciētes iniquitatē, quoniā tanquā fœnum velociter arescent, &c.

Idolorum seruitus duplex.

Æmulatio.

Psal. 36.

Dissensio secta.

Iræ. Iræ sunt cõmotiones mentis cõtra hominẽ, non cõtra vitium, vel cõtra vitiũ immoderatè. Rixę sunt alternæ & cõtumeliosæ lacerationes ad modum canũ, vnde & à ringo ringis, rixæ denominatæ sunt. Dissentiones sunt, quando aliqui à veritate, vel ab vsu cõmuni pertinaciter dissentiũt. Sectæ sunt, quando aliqui vnitatẽ fidei, vel charitatis, vel cõmunitatis scindunt. *Inuidia.* Inuidiæ sunt, quãdo aliqui de bonis aliorũ vtũtur. De qua Poëta dicit: *Iustius inuidia nihil est, quæ protinus ipsum auctorẽ dãnat, excrutiatque suũ.* *Homicidia.* Homicidiã dicuntur pluraliter, quoniã sex sunt species homicidiorũ, *Ebrietates.* Et ebrietates sunt frequẽtes & immoderatę pótationes. *Comessationes.* Comessationes sunt frequentes, immoderatæq; epulationes. *Et his similia*, inquit, subaudis vitia, *quæ prædico vobis, sicut prædixi*, vt scilicet caueatis ab his dum habetis tẽpus pœnitentiæ & emẽdationis. Nã hæc & similia vitia adeò sunt dãnosa, *quoniã qui talia agũt*, subaudi finaliter, *regnũ Dei nõ consequẽtur*, id est, dãnabuntur, nullũ est enim mediũ. Propterea fratres mei, omni sollicitudine ab huiusmodi cauete. Sed & si fortè aliquãdo talia fecistis, dũ licet, pęnitẽtię lachrymis vos abluere mẽmẽtote.

Sequitur pars quarta, in qua enumerat Apost. desideria spiritus, dicens: *Fructus autẽ lucis sunt, charitas, gaudiũ, pax, patiẽtia, longanimitas, bonitas, fides, mansuetudo, modestia, cõtinentia, castitas.* Sed quare Apostolus loquẽs de vitiis, ait: *opera carnis*, loquens verò de virtutibus, ait, *fructus lucis*? Quoniã vitia tanquàm opera caduca citò cadunt & transeunt, virtutes verò tanquã fructus multiplicantur, & mentẽ illuminãt, & ad lucẽ æternã trahũt. Charitatẽ autẽ, id est, dilectionẽ Dei & proximi, ideò cæteris pręponit, quoniam ipsa est fons & origo omniũ virtutũ, hac enim habita, cætera habentur, & qui hãc nõ habet, fa- *Prou. 14.* ctus est omniũ reus. Gaudiũ, non seculare, cuius extrema luctus occupat: sed spirituale, quod est in spe, vel in re spiritualis & æterni boni. *Mat. 10.* Pax nõ illa, de qua Dominus: Non veni, inquit, pacẽ mittere in terrã, sed gladiũ: sed illã qua pacificatur homo Deo, sibi, & proximo. Patientia quæ est æquanimitas aduersa sustinendi. Longanimitas, quæ est virtus per quã sine fatigatione lõgius aduersa sustinemus & pręmia speramus. Fides, quę est perceptio inuisibiliũ, ad

salutē pertinentiū cum assensione. Bonitas, quæ est virtus omnē detestans malitiā. Benignitas, quæ est virtus prompta & exposita ad benefaciendū. Mansuetudo, quę est virtus faciens nos tractabiles & humiles ad obediendū. Modestia, quæ est virtus refręnans in nobis prauos motus, & omnē intemperantiā. Continentia, quæ est virtus etiam à concessis continens. Castitas, quæ est virtus castrans in nobis omnē libidinē. Et quā vtilitatē cōferunt ista? Libertatem à iugo legis & vitiorū. Vnde & subdit: *aduersus huiusmodi nō est lex:* id est tales nō damnat, neq; premit lex, sicut Iudæos. *Qui autem,* inquit, *sunt Christi, carnē suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis*, id est, qui supradictas virtutes Christi habent, vitia & carnales concupiscentias in se mortificauerunt, & Deo viuunt. Propterea vitia & carnis petulantiam per ieiunia, vigilias, labores, & orationes, in nobis mortificemus. Charitati, paci, patientiæ, temperantiæ, castitati, cæterisq; virtutibus insistamus, vt mortui mundo, viuamus Deo: & hîc vita spirituali, & in futuro vita cœlesti. Per Dominū nostrum Iesum Christum, qui cū Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus. Per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XIIII. POST TRINIT.

CVm iret Iesus in Hierusalē, trāsibat per mediā Samariā & Galilæā. Et cùm ingrederetur quoddā castellū, occurrerūt ei decē viri leprosi. Luc. 17. In hac S. Euāgelij lectione, fratres chariss. primò iuxta literā sex sunt consideranda. Domini circa salutē hominū sollicitudo, eiusdem prona miseratio, legis obseruatio, leprosorū fides & obedientia: diuina in Christo potentia: quantum sit bonū gratitudinis, & quantum malum ingratitudinis. Porrò sollicitudo Domini circa salutē hominū in hoc apparet, quoniā cùm pro salute hominū de cœlis descendisset ad terras, dum fuit in terra, semper circa eandē rem fuit sollicitus eundo in labore & siti, & per insidias de loco ad locū circumeundo vrbes & castella, & loca, in quibus pręsciebat aliquē ad vitā prædestinatum, se inuenturū: vt ita filios Dei (sicut ipse ait) qui erant dispersi, congregaret in vnū. Ioan. 11. In quo pastoribus S. Ecclesiæ exemplum dedit: idem faciendi. Hoc sequentes fecerunt Apostoli: hoc & reliqui Patres pręponentes quietem

ſuam per labores, penurias, & inſidias, pergebant Deo lucrum facere animarũ. Heu quid dicã ſuper pigritiam modernorum Paſtorum, qui ſpernentes ſalutem animarũ, de quiete ſua nunquã exeunt, niſi fortè trahat eos lucrũ pecuniarum. Quos ſi fortè pauper decubans in grabbato ad ſe vocauerit, ſuper anima ſua ab eis conſiliũ quæſiturus, indignantur & cõtemnunt ire, vbi ſciunt lucrũ pecuniarũ deeſſe: vel ſi fortè timentes auctoritatẽ maiorẽ inuiti eant, cauſantur tempora & vias, & maledicũt infirmis, pro quibus orare debuerant. Sed iſti in numero paſtorũ habendi nõ ſunt, ſed mercenariorum. Miſeratio autẽ Chriſti in hoc apparuit, quoniã vt vidit decẽ leproſos, eorũ miſertus eſt. Dãs nobis exẽplum, vt ſemper erga miſerorũ afflictionẽ, viſcera miſericordiæ in nobis habeamus. Vnde ipſe alibi dicit, Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter cœleſtis miſericors eſt. Quod apertè cõtra illos eſt, qui ac ſi ferrei eſſent, aliorũ miſeria nulla mouẽtur cõpaſſione. Sed vt ait Iacob. Iudicium ſine miſericordia fiet ei, qui non fecerit miſericordiam. Legẽ etiã ſe obſeruare Chriſtus demõſtrat, quãdo iuxta quod in lege ſcriptũ erat, leproſos mittit ad ſacerdotes. Porrò fratres, ſi ſubtiliter inſpiciamus, triplici de cauſa miſit Dominus leproſos ad ſacerdotes. Prima eſt, vt in hoc ſe nõ deſtruere legẽ, ſed adimplere demõſtraret. Secunda, vt ſacerdotes honoraret, & eos honorandos eſſe, & offerendas eis faciendas demõſtraret. Vnde cõfutantur illi qui ſacerdotes Domini ob viliorẽ eorum vitam honorare & eis deferre detrectant, nõ cõſiderantes quod nõ miniſtrum in ſe, ſed Deum in miniſtro honoramus: & quod ſacerdoti nõ propter ſe, ſed Deo, in eo ſupplicamus & offerimus. Tertia cauſa eſt, vt ſpiritualem lepram, id eſt culpam criminalem, Sacerdoti per confeſſionem ſignificaret eſſe demõſtrandam. Fidem quoq; & ſpem ſe habere leproſi reſtati ſunt, quando *Ieſu miſerere noſtri*, clamauerunt. Niſi enim eum miſericordiã talẽ ſibi poſſe cõferre crederent, eum nunquam ſuper hoc rogarent: & niſi ſperarent, ſanitatẽ ab eo non poſtularent. Obedientiã etiam Domino exhibuerunt, cùm ad eius præceptum mox ad Sacerdotes cucurrerunt. Sed conſideremus fratres mei, hîc quanta ſit virtus obedientiæ fidelis. Non enim legitur hic quod vſque

Luc. 6. *Iacob. 2.* *Quare Chriſtus leproſos miſit ad ſacerdotes.* *Confeſſio.*

que ad sacerdotes peruenerint, sed in cœpto & proposito eundi mūdati sunt, & voluntas pro facto reputata est. Hic fratres côtendamus habere virtutē fidei & obedientiæ. Si enim habes fidē & obedientiā, & si non potes quod iuberis, fac quod potes: & pro facto reputabitur. Vt enim ait Samuël: Melior est obedientia quā victimæ. Legimus autem in vitis patrum, quod cū quidā Abbas vellet obedientiā cuiusdā nouitij tentare, præcepit ei vt in clibanū ardentem prosiliret. In quē cū ille dicto citius prosiluisset, incōbustus exiuit. Maurus quoq; ad iussum S. Benedicti Placidum puerum de aquis extrahens more Petri super aquas ambulauit. Quid plura? Quid boni obedientia habeat, malum inobedientiæ prothoplasti demonstrat. Diuinam verò se habere potentiā Dominus demonstrauit, quando leprosos absentes sine alicuius facti vel dicti adminiculo, sola volūtate sanauit. Vt apertè demōstraret se illum esse, de quo Propheta canit: Dominus autem in cœlo, omnia quæcunque voluit, fecit. Quantum autem sit bonum gratitudinis, & quātum sit malum ingratitudinis, ostenditur, cùm subditur: *Vnus autē vt vidit quia mundatus est, reuersus est cum magna voce magnificans Deum. Et cecidit in faciem suam ante pedes Iesu gratias agens.* Consideremus autem fratres mei, quod dicitur: Vt vidit quia mūdatus est, & quod cum magna voce magnificans Deum, & quia cecidit in faciem suam ante pedes Iesu gratias agens. Vidit, quia mundatus, id est videns de se tali prius per culpā, talem factum esse per gratiā, reuersus est non solùm corde, sed etiā opere, ad suum mundatorem, magnificans diuinā potentiā: *magna voce*, nō tam clamosa, quàm deuota: *cecidit in faciem suā:* de meritis suis se cadere cognoscens: & emendationē suam olim auctori adscribens: & de gratuito bono illi gratias agens. Bene autē hic Samaritanus, id est custos erat, quia collatū sibi beneficiū in memoria custodiebat. Et hoc cōtra illos qui beneficij immemores fuerunt. Quantum verò sit malum ingratitudinis, ostenditur cùm Dominus ait: *Nonne decē mundati sunt, & nouē vbi sunt?* Ac si apertè dicat: quia ad agendas gratias non reuersi sunt, idcirco, vt debuerunt, per malum ingratitudinis deuoluti sunt ad pristinam lepram, imò peiorē quàm ante-

1. Reg. 15.

Psal. 13.

anteriorem. *Non est*, inquit, *inuentus qui rediret & daret gloriā Deo, nisi hic alienigena.* Ac si dicat, noti & cognati mei, more suo semper mihi ingrati existunt. Cùmq; multi diuina sint experti beneficia, nō inuenitur qui Deo gratus existat, nisi vnus, amator charitatis & vnitatis. Nam etiam ipsi Iudæi indignè mihi de collatis sibi beneficiis ingrati existunt, sed Gentilis alienigena, qui per legem ad agēdas gratias instructus non est, mihi solus gratus est. *Fides*, inquit, *tua te saluū fecit.* Quare Dominus in huiusmodi dicere solitus erat, *fides tua te saluū fecit*, quā spes vel charitas tua? Sicut enim illa: ita & hæc ad salutē sunt necessaria. Sed tunc cùm essent ferè omnes infideles, primò fides quærebatur, quæ est fundamētum omniū virtutum. Nec tamen intelligēda est hîc fides sola, sed fides cum spe & dilectione. *Vade*, inquit, *in pace*, id est in pacē mētis profice, vsq; in pacem æternitatis. Iuxta mysticū verò sensum, quatuor nobis cōsideranda sunt. Primò quo & per quā viam debeamus ire. Quo? in Hierusalē. Per quā viam? Per mediam Samariā & Galilæā, id est per custodiā mādatorum Dei, ita pergere debemus, vt nec ad minus, nec ad nimis declinemus. Ita mediocritatē virtutum teneamus, vt nec ad vlteriora, nec ad citeriora vitia appropiemus. Ita teneamus largitatem, quod nec ad prodigalitatē, nec ad auaritiam declinemus: ita iustitiā, quod nec ad credulitatē, nec ad laxitatem appropiemus: & similiter in cæteris. Debemus etiā desiderio trāsmigrare ad cœlestia, & sursum habitare mēte: vt dicamus cum Propheta: Portio mea hęc in
Psal.141. terra viuentiū. Et illud: Quid enim mihi est in cœlo, & à
Psal.72. te quid volui super terrā? Qui enim hîc mente habitāt, ad cœlestē Hierusalē nō pergunt. Secundò insinuatur nobis ab istis decē leprosis, quomodo debeamus postulare à domino intus mundari. Illi enim domino occurrerunt, à longè steterunt, vocē suā leuauerunt, & dixerunt, *Iesu præceptor miserere nostri.* Per decem leprosos significātur illi, qui quāuis decalogū legis professi, per aperta crimina notabiles sunt. Quales (quod sine gemitu dicere nō possum) plerîq; nostrū sunt. Si ergo fratres, peccatis leprosi sumus, exēplo horū Domino per gratiā venienti, occurrere debemus per desideriū. Nec esse graues oportet ad surgendum,
sicut

ſicut quidã ſunt, qui vix flagellis & tribulationibus emendari volunt. Siemus etiã à lõgè, vt ſcilicet propriç lepre cõſcij nos humiliemus, iudicãtes nos indignos, q vel accedamus cõſortio hominum vel ſanctuario Dei, ſicut Publicanus feciſſe legitur. Leuemus etiã vocẽ noſtrã magis deuotione q̃ clamore: nõ alienã vocẽ, ſed de affectione intimi cordis procedentẽ. Et dicamus fide & deuotione, Ieſu pręceptor, cuius ſcilicet præcipere eſt facere, miſerere noſtri, nos à lepra peccatorũ abluẽdo. Tertiò inſinuat nobis dominus, quomodo ipſe criminoſos à peccatis emũdet, cùm ait: *Ite, oſtẽdite vos ſacerdotibus*. Cùm enim quotidiana & leuia peccata, qualibet leui ſatisfactione, etiã ſine expreſſa cõfeſſione nobis dimittantur, leprã, id eſt, maiora crimina præcipit nobis Dominus Sacerdotibus oſtendere, & iuxta eorũ mandatũ ſatisfacere. Sed quare cùm per ſe Dominus ea mundare poſſet, Sacerdotibus cõfiteri præcepit? Et triplici ratione. Vt ſcilicet nemo propter peccata deſperaret, dum Medicũ peccatorũ iuxta ſe inuenire poſſet. Vt etiã in hoc quiſq; mereretur, quod homini æquali ſcilicet ſuo ſe humiliaret: vt etiam alter alterius onera portaret. Sed quid eſt quod leproſi antequã perueniant ad ſacerdotes, mũdantur in via: niſi ꝙ peccatores dũ pęnitẽdo eunt vel ire volũt cõfiteri ſacerdotib⁹, in hoc ꝓpoſito à peccatis mundãtur? Hinc Dauid, Dixi cõfitebor aduerſum me iniuſtitiã meam Domino, & tu remiſiſti impietatẽ peccati mei. Quaſi diceret, deliberaui apud me peccatũ meũ cõfiteri, & tu domine remiſiſti. Tamẽ nõ idcirco ſpernant peccatores peccata ſua ſacerdotibus cõfiteri, quoniã ex contemptu tenerẽtur rei. Et ſi enim in cordis cõtritione peccata dimittantur, nõ tamẽ Eccleſiæ eſſe dimiſſa oſtẽduntur, Deus quippè, vt auctor, ſoluit vel ligat. Sacerdos verò vt miniſter, ligatũ vel abſolutũ eſſe demõſtrat. Hinc eſt ꝙ Lazarũ, quẽ ꝑ ſe in tumulo ſuſcitauerat, diſcipulis dominus iubet vt abſoluant, & abire ſinant. Quartò demõſtratur nobis quomodo ingratitudinẽ fugiẽtes, de emũdatione aut gratiarũ collatione gratias Deo agere debeamus. Eſt autẽ triplex ingratitudo. Prima, illorum, q de collato beneficio gratias Deo nõ referunt. Secũda illorũ, q ad vomitũ redeũt. Tertia eorũ, q talentũ cõmendatum inutiliter abſcõdunt. Quibus omnibus

Quare Dominus præcepit confiteri.

Pſal. 31.

Triplex ingratitudo.

nibus nō solū ꝑ ingratitudinē gratiæ subtrahūtur, & vitia
Mat. 12. redeūt, sed etiā peiores efficiūtur, Domino alibi attestāte.
Luc. 11. Et fiūt, inquit, nouissima hominis illius peiora prioribus.
Nos ergo fratres, exēplo decimi leprosi cōsideremus, quales fuerimus ex culpa nostra: & quales sumus ex gratia. Reuertamur corde ad Deū emundatorē nostrū: eius misericordiam magna cordis deuotione laudemus: & cadamus ante pedes eius, non retro vt Heli in mortē, sed in faciē, id est, in ꝓprię fragilitatis cognitionē, nobis peccata, & Deo bonū ꝙ habem⁹ attribuētes, & inde ei gratias semper referentes. Nec solū fratres, de bonis nobis collatis ei gratias referamus, sed etiā de dānis & flagellis, dicētes cū bea-
Iob. 1. to Iob: *Si bona suscepimus de manu Domini, mala etiam quare nō suscipiamus? Dominus dedit, Dominus abstulit, sicut Domino placuit ita factū est, sit nomē domini benedictū.* Agere. n. in prosperis gratias etiā quorundā malorū
Psal. 148. est. Vnde Dauid: Cōfitebitur, inquit, tibi cū benefeceris ei. Agere etiā in aduersis gratias, tantū bonorū est: q ipsa aduersa, magna dona esse intelligūt: ꝑ quæ pius pater filios, quos magis diligit, corripit. Inter quos fratres, hîc corripi à Deo diligamus, vt cū eis cōsolari mereamur. Amen.

DOMINICA XV. POST TRINITAT.

Galat. 5. *SI spiritu viuimus, spiritu & ambulemus, &c.* Tripertita est hæc lectio, fratres chariss. Primò enim nos hortatur Apost. ad spirituale vitā. Secūdò ostēdit quę vita sit spiritualis. Tertiò præcipit, vt subditi magistris suis spiritualibus omnia bona sua cōmunicēt. Hortās ergo nos Apostolus primò ad spirituale vitā, ait: *Si spiritu viuimus, spiritu & ambulemus.* Quatuor modis, fratres mei, accipitur
Quatuor modis in scriptura accipitur spiritus. hoc nomen Spiritus in sacra scriptura. Quandoq; enim ponitur ad significandū spiritum humanū: vt quādo dicitur, quod homo cōstat ex corpore & spiritu. Quādoq; verò ponitur ad significandum partem ipsius spiritus: superiorem scilicet rationem, vt ibi, Spiritus quidē promptus est, caro autem infirma. Quandoq; verò ponitur ad significandum interiorem literæ intellectum: vt ibi, Litera oc-
Mat. 26. cidit, spiritus autem viuificat. Quandoque etiam ponitur
Luc. 24. ad significandum spiritum sanctum. Spiritus ergo secun-
2. Cor. 3. dum primam acceptionem, confert nobis, vt etiam viuamus

uamus corporaliter. Secũdum verò secundam & tertiam & quartam acceptionem, confert nobis, vt viuamus spiritualiter. Ait ergo Apostolus: *Si spiritu viuimus, spiritu & ambulemus*. Ac si apertè dicat, si nec spiritualiter, nec etiam corporaliter possumus viuere, nisi ex spiritu, secundum spiritus, non secundum carnis voluntatem operemur. Non simus ergo fratres mei, similes Adæ, qui abiit in cõsilio impiorum, suggestionibus scilicet vxoris & serpentis consentiendo, sed potius tentationes diaboli repellentes, carnem nostram ieiuniis & macerationibus cogamus consilio spiritus obedire.

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus, quę vita sit spiritualis: ea scilicet quæ vitia fugit, & virtutes sequitur. Vnde & subdit: *Non efficiamur inanis gloriæ cupidi*, subaudis nec cæterorum vitiorum. Sed ideo hîc potius ponit vanam gloriam: quoniã ea pręcipuè viros spirituales solet impugnare, qui habẽt multa bona vnde glorientur. Est enim vana gloria, quãdo aliquid de bono quod habet vel habere videtur, nõ Deo, sed sibimet gloriã tribuit, vel quęrit, vel recipit. Ideo autem dixit de bono quod habere videtur, quoniam hypocrita etiam de bono quod simulat humanã gloriã captat. Cæteri, si glorientur de bono quod habẽt, (de bono dico spirituali vel corporali) sed de corporali bono gloriantur & superbiunt, tantũ seculares & bruti homines. De spirituali verò bono, plerunque ipsis magnis & spiritualibus viris accrescit gloria & elatio. Sed istorum omnium, alij de bono quod habent, sibimet attribuunt gloriam, à se, vel ex meritis suis illud se habere putantes. Alij verò exterius humanam captãt gloriam, & si non sit qui eos laudet, ipsi seipsos laudare nõ erubescũt. Alij autem sunt, qui etsi de bono suo laudem humanã nõ quærunt, tamen ab aliis oblatam recipiunt. Qui quanuis ad laudem sibi oblatã erubescant, & se fateãtur indignos, tamen intus ad auditam laudem animus gaudet & gloriatur. Hæc autem gloria inanis siue vana dicitur: quia à gloria vera æternæ retributionis cassatur. Vnde Dominus de huiusmodi ait: receperunt mercedem suam, gloriam scilicet temporalem quam quæsierunt, non æternam. *Inuicem*, inquit, *prouocantes, inuicem inuidentes*. Mat. 5.

Proprium est gloriosorum hominum, vt alios prouocent ad contentionem & certamen: vt in ipso certamine appareant superiores. Quod si eos superare non valent, inuident, & de bono eorũ cruciãtur. Nos ergo fratres chariss. de bono si quod facimus: nec intus in nobis gloriemur: nec exterius ventulũ humanę gloriolæ captemus, nec oblatum recipiemus: sed laudãtis verba interrumpamus, dicentes: Non laudaueris hominem in vita sua, lauda post mortem. Tunc enim nec laudans adulatur, nec laudatus tentatur. Sed quoniam non sufficit vitia cauere, nisi etiam bona faciamus, addit Apostolus; *Fratres, si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis.* Hortatur autem hîc nos ad cõpassionem, & ad instructionem delinquentium: quod maximi meriti esse testatur Iacobus, dicens: Si quis conuerti fecerit peccatorẽ ab errore viæ suæ, saluabit animam eius à morte, & operit multitudinem peccatorum. *Iacob. 5.*
Porrò aliter corripiendi sunt fortiores & sapientiores, quando peccant: aliter fragiliores & rudiores: aliter qui peccant ex præconsideratione: aliter qui ex præoccupatione: aliter qui in pluribus: aliter qui in vno: aliter qui faciunt quod non deberent: aliter qui non faciũt quod deberent, quod est delictũ. Qui enim fortior & sapientior est: vel qui peccat ex præconsideratione: vel qui peccat in pluribus: vel qui facit cõtra præceptũ manifestè, grauius arguẽdus est. *At si homo*, id est, fragilis, *fuerit præoccupatus* subitò, nõ in pluribus, sed in aliquo delicto: *vos qui spirituales estis*, ad quos scilicet pertinet peccantes corrigere: *instruite huiusmodi*, & hoc *in spiritu lenitatis*: non eos scilicet deridendo vel execrando, vel ad desperationem prouocando (vt quidã solent) sed potius ad pœnitentiã exemplo peccatorũ conuersorũ trahẽdo, & veniã promittẽdo. *Considerans*, inquit, *teipsum, ne & tu tenteris.* Ac si dicat, cùm cõsideras homines, cõsidera quoq; teipsum, qui homo & fragilis es, & similiter potes tentari, vel iam tentatus es. Et in te addisce, qualis inter cæteros esse debes. Nihil enim fratres chariss. plus mouet hominẽ ad pietatẽ & compassionem, quàm proprij periculi consideratio. Hinc est quod Dominus Petrũ principẽ Apostolorũ, primùm per-

permisit cadere, vt videlicet in seipso disceret quomodo cæteris misereri deberet. *Alter*, inquit, *alterius onera portate, & sic adimplebitis legē Christi*. Est onus peccatorum, & est onus necessitatum: est & onus molestiarum. Onus ergo fratres mei, peccatorũm proximi portemus, pro eis orando, eos corripiendo, & ad emendationem vocando. Sic enim fecit Christus: qui non solùm peccata nostra tulit, orando, corripiendo, & ad emendationem vocãdo, sed etiã pęnã pro eis in suo corpore portando. Ipse est agnus qui tulit peccata mundi. Onus quoq; necessitatum proximi portemus, eius indigentiis & afflictionibus cõpatiendo, consulendo, & subueniendo. Sic enim fecit & docuit Christus, qui indigentiis & afflictionibus humanis cõpassus est, cõsuluit & subuenit. Onus etiã molestiarum proximi nostri portemus: indignationes, cõtumelias, & iniurias ab illis nobis illatas æquanimiter patiendo, & pro eis affectuose orãdo. Sic enim fecit & docuit Christus, qui persequutorũ odia, cõtumelias & iniurias passus & cõpassus est: reddens pro odio dilectionem: pro cõtumeliis orationem: pro iniuriis beneficẽtiam. *Si quis autẽ*, inquit, *existimat se aliquid esse (cùm nihil sit) ipse se seducit*. Generaliter fratres mei, hoc verum est. Quia si quis se existimat aliquid esse, in quo nihil est, ipse vtiq; se seducit. Si quis æstimat se non egere aliorum auxilio, ipse se seducit. Si quis æstimat se ex meritis suis aliquid esse, vel respectu aliorũ, ipse se seducit: Et huiusmodi: *Opus suum probet vnusquisque: & sic gloriam in seipso tantũ habebit, et non in altero*. Porrò opus probũ & probatũ est, quando & in genere est bonũ, & in intentione, & à vana gloria vel superbia est incorruptũ. Multi quippè faciunt opus bonũ in genere, sed distortum intentione, vt ille qui facit eleemosynã propter vanam intentionẽ. Multi quoq; faciunt opus bonũ in genere, & rectũ intentione: sed corruptum à vana gloria vel superbia, vt quando scilicet ex latere se adiungit vana gloria in faciendo, vel post factum. Quãdo autem in ipsa intentione est vana gloria, facti sunt hostes in capite: quãdo verò se adiungit rectæ intentioni nostræ: iuxta iter scandalum posuerunt nobis, quãdo verò sequitur post factũ, calcaneo nostro insidiati sunt. Qui ergo opus suũ probat

Ioan. 1. Psal. 139.

in genere & in intentione, & in cõseruatione, ille, inquit, gloriam in seipso tantùm habebit: Non ait à seipso, quia à Deo tantùm gloria vera est. Sed in ipso, id est, in conscientia sua: non extra. Quod exponens subdit, *& nõ in altero*: id est, non ex malorum, vel minus bonorum cõparatione vel ex adulatorũ laudatione, vt pleriq; faciunt, sibi gloriã attribuentes: Qui enim ita gloriatur, decipitur. At qui de bono sibi à Deo dato, gloriatur in Deo, apud seipsum be-
2.*Cor.*1. ne agit. Vnde Apostolus: Gloria, inquit, nostra, testimonium est conscientiæ nostræ. Nunquid maius malum vel minus bonum aliorũ est laus nostra? minimè. *Vnusquisque enim onus suum portabit*. Non est autem fratres, hoc cõtrarium ei quod superius dictũ est. Alter alterius onera portate. Hoc enim dictũ est contra illos, qui ex alieno peccato, se vel laudari vel maculari putãt. Vnusquisque enim onus, id est, pœnã sustinebit pro peccato suo, non alieno: nisi fortè alienum peccatũ per cõsensum vel per incuriam faciat suum. Illud verò dictum est, contra illos qui adeò duri sunt, quod nesciunt cõpati proximorũ indigentię vel fragilitati. Nos quoque fratres ita cõpatiamur peccatoribus, quod eorũ peccatis per consensum non inuoluamur: & ita refugiamus proximorum peccatis inuolui, quod eis per compassionem approximemus.

Sequitur pars tertia, in qua præcipit Apostolus, vt subditi omnia bona sua communicẽt spiritualibus magistris suis, dicens: *Communicet autem is qui catechizatur*, id est, instruitur *verbo, ei qui se catechizat in omnibus*, quod etiam Dominus in Euangelio præcipit. Quare? Triplici
*Luc.*10. ratione. Primò quia debitũ est. Vnde Dominus: Edentes, inquit, & bibentes quæ apud illos sunt. Dignus est enim
1.*Cor.*9. operarius cibo suo. Et Apostol. Si vobis, inquit, spiritualia seminauimus: magnũ est si vestra carnalia metamus. Et
*Deut.*25. Dominus in lege: Non alligabis, inquit, os boui triturãti. Secundò quia expediens est. Si enim necesse esset spiritualem magistrũ esse sollicitum pro necessariis corporis, impediretur à lectione & oratione, & prædicatione, & à cæteris spiritualibus studiis, in quibus propter subditos debet vigilare. Propterea vt esset expeditus ad spiritualia, præcepit Dominus, vt à subditis acciperet necessaria. Vnde

de & in eo superfluitas capillorũ & barbę resecatur: ne visum vel auditum, vel cæteros eius sensus impediãt, vt per hoc intelligat à se debere resecari exteriorũ curarũ superfluitatẽ. Tertiò, quia vtile est. Vtile est enim secularibus personis, vt per subministrationẽ temporaliũ, se participes faciant meritorũ spiritualiũ virorũ. Vnde Dominus: Qui recipit, inquit, Prophetã in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet. Non ait mercedem pro Propheta recepto, sed mercedẽ Prophetæ. Qui enim Prophetã vel prædicatorẽ sustẽtat, ne à spirituali opere deficiat: quodãmodo mercedẽ Prophetæ facit suam. Hinc Dominus per significationẽ inter vtiles vel fructiferas arbores etiã vlmũ ponit, dicens, per Esaiã: Dabo in solitudine Cedrũ, & spinã, & mirtum, & lignum oliuæ, ponã in deserto abietem, vlmum, & buxũ simul. Quãuis enim vlmus sit sterilis, tamen vitem cum fructibus solet sustinere. Per quod significatur, quod inter spirituales viros in Ecclesiã Gentiũ Dominus seculares personas ponit, qui quanuis nõ habeant fructum spiritualium virorũ, tamen spirituales viros cum fructibus suis, beneficiis temporalibus sustentãt. Sed quia quidam subditi auari solent se excusare per inopiam, subdit: *Nolite errare, Deus non irridetur*, quasi dicat excusando, vos hominem fallere potestis, non Deum. Et propterea bona quæ potestis, facere debetis. Quia qui in hac vita non seminat bona, in alia vita non potest metere bona. Vnde & subdit: *Quæ enim seminauerit homo, hæc & metet.* Nam *qui seminat in carne*, id est, qui carnalia & mala opera facit, *de carne metet corruptionẽ*, id est, pœnã. *Et qui seminat in spiritu*, id est, qui secundũ voluntatem spiritus operatur, *de spiritu metet vitã æternã*. Bonũ ergo faciẽtes nõ deficiamus. *Tempore enim suo metemus nõ deficiẽtes*, quasi dicat, qui nõ deficit in satione, nõ deficiet in messione. *Faciamus ergo*, inquit, *bonũ ad omnes*, supple quod possumus, & cuius vnumquemq; egere videmus. Quod autem legitur: benefac iusto, & non dederis impio, non naturæ, sed impietati auxiliũ denegat faciendũ. Sed cum omnibus benefacere debeamus *maximè tamẽ ad domesticos fidei.* Cũ enim & Iudæis & Paganis bonũ facere debeamus, tamẽ pręcipuè Christianis, & inter ipsos Christianos, eis qui

Mat.10. *Esa.41.* *Luc.12.*

magis fraternitate, sanguine, familiaritate, nobis cõiuncti sunt, ordinatã enim debemus habere charitatem. Itaque fratres, viscera benignitatis & pietatis erga omnes habeamus, iuuãtes hunc re, hunc verbo, hunc protectione, hũc consilio, hunc correctione, hunc admonitione, omnes verò voluntate & oratione quatenus hic largè seminantes, in æterna largius metere mereamur: per Dominum nostrum Iesum Christum, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amẽ.

DOMINICA XV. POST TRINIT.

Mat. 6. NEmo potest duobus dominis seruire. Sicut ex hac sancti Euãgelij lectione fratres chariss. nobis innuitur, tres sunt hominũ species. Alij enim seruiũt Deo: alij mundo: alij vtrique seruire volũt, sed non possunt. Porrò Deo seruiũt, qui ei toto corde & principaliter adhęrẽt, & ei obsequuntur, quæ seruitus beata & desiderabilis est & benedicta, nam scriptũ est, Deo seruire, regnare est. Mundo verò seruiunt, qui ei principaliter adhęrent, & cupiditatibus obsequuntur: quæ seruitus infelix est & misera. Nam scriptũ est. Qui facit peccatũ, seruus est peccati. Et quot vitiis peccator famulatur, tot dominiis dæmonis subiugatur. Deo autẽ & mundo seruire volũt simul, qui volunt sequi partim iussa Dei, partim cupiditates seculi. De qualib' Salomon: Væ inquit, homini ingredienti duabus viis. Duabus viis graditur, qui vult gaudere cum seculo, & cũ Deo: qui vult facere quæ sunt mundi, & quæ sunt Dei. Cùm dico mundum, mundi concupiscentiã intellige. Cõtra quos primò hic ostẽdit Dominus neminẽ posse duobus dominis seruire. Secũdò sollicitudinẽ mundanã prohibet. Tertiò quid quærere debeamus, ostẽdit. Ait ergo: *Nemo potest duobus dominis seruire*, cõtrariis: *Aut enim alterũ odio habebit*, id est, diabolum siue mundum, *& alterum*, id est, Deum, *diliget, aut alterum*, id est, diabolum, *sustinebit & alterum*, id est, Deum, contemnet. Eleganter loquutus est sustinebit. Nemo enim diabolum diligit, quamuis eius faciat voluntatẽ. Sed sicut aliquis amãs ancillam alicuius tyranni, nõ tyrannũ diligit, sed propter amorem ancillæ, duram eius patitur seruitutem. Ita homines mundani nõ diligunt diabolũ, sed propter amorẽ mũdanæ voluptatis eius

Tres hominum species.

Ioan. 8.

eius sustinent tyrannidē. Non autem ait: *Deum odio habebit*, quia vix conscientia alicuius Deū potest odisse, à quo habet esse viuere & sapere. Sed propter amorē mūdi eum contēnit. Qui autē sint illi duo Domini, exponit, cū subdit: *Nō potestis Deo seruire & Mammonæ*. i. diuitiis. Māmon enim dicitur dæmō, qui suggerit hominibus amorē diuitiarū. Non autem ait: non potestis Deo seruire, & dominari diuitiis, nā hoc fideles possunt. Vos ergo fratres, qui habetis mundanas possessiones, diuitias, vxores, & liberos, notate quæ hic dicūtur, pēsate in animo vestro quę hic dicuntur: Si enim principaliter Deo adhęretis, & cum diuitiis, vxoribus, liberis, & honoribus præfertis, malētes omnia perdere quā Deū offendere, Deo seruitis, & rectè viuetis. Sin autē (quod absit) amorē diuitiarū, honorū, coniugij, & liberorū, Deo pręfertis, eligentes potius offendere quā illa dimittere, nō Deo, sed mūdo seruitis, facti serui miseri & miserabiles, nō solùm mundi, sed etiam diaboli. ¶Sequitur pars secunda, in qua prohibet Dominus solicitudinē temporaliū, dicens: *Nō ergo solliciti sitis animæ vestræ, quid manducetis, aut corpori vestro, quid induamini.* Non autē ait, nō sitis prouidi, nō enim prouidentia tēporalis, sed sollicitudo prohibetur. Porrò sollicitudo est quę amorem & intentionem æternorum in nobis suffocat & extinguit. Vnde alibi in parabola dicit: quod exortę spinæ suffocauerunt verbū Dei. Prouidere verò secundū Deum vnde tribuamus nobis & nostris & etiā pauperibus necessaria, bonū est. Quòd verò alibi dicitur: Nolite cogitare de crastino: cogitare ponitur pro futuro remoto, vel pro solicitū esse: contra illos, qui necessaria in multos annos coaceruant. Quod verò de cibo vel vestimēto soliciti esse non debeamus, probat à maiori subdens: *Nónne anima*. i. vita, *plus est quā esca: & corpus plusquā vestimentū?* Ac si diceret: Deus qui dedit nobis maiora. i. vitā & corpus: dabit quòd minus est, id est, victum & vestitum: Rursus probat à minori nos de victu non debere solicitos esse, cùm subdit: *Respicite volatilia cœli, quoniam non serunt, neque metunt, neque cōgregant in horrea: & Pater vester cœlestis pascit illa, nónne vos pluris magis estis illis?* id est, maioris pretij apud Deum. Ac si diceret: Si Deus dat volatilibus

Luc. 8.

Mat. 6.

cibum sine sollicitudine eorũ, quantò magis dabit cibum vobis, qui vtiq; estis rationabiles, ad imaginem Dei facti. Mysticè verò per volatilia, vani & mali homines huius mundi accipiuntur, qui volitant per curiositatem, eleuantur per superbiã, deponuntur in terrã per cupiditatem: nõ de labore suo viuunt, sed de alieno per rapacitatem. Quibus si Dominus sui contemptoribus dat cibum, quantò magis fidelibus suis? Rursus quod de vestitu non debeamus esse sollicit, probat à minori, dicens: *Cõsiderate lilia agri, quomodo crescũt, nõ laborãt neq; nent. Dico autẽ vobis, quod nec Salomõ in omni gloria sua coopertus est sicut vnũ ex istis.* Ad literã nulla purpura vel sericũ, quo Salomon, vel aliquis gloriosus in mũdo vestitus est, potest floribus cõparari. Quid enim ita cãdet vt liliũ? Quid ita rubet, vt rosa? *Si autẽ,* inquit, *fœnũ agri quod hodie est, et cras in clibanũ mittitur, Deus sic vestit, quãtò magis vos modicæ fidei,* subaudis vestiet, & hîc veste temporali, & in futuro stola immortalitatis? Mysticè verò per lilia accipiuntur potentes & gloriosi huius mundi homines qui in crassitudine mũdi nati, crescunt in mũdo per altitudinẽ honorũ, florent per prosperitatẽ temporalem, nõ laborãt, neq; nent:
Psal.72. quoniã in labore hominũ nõ sunt, & cũ hominibus non
Esa.40. flagellabuntur: ideò tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate sua, &c. Et si Deus superbos & gloriosos homines huius sæculi sic vestit, qui vtiq; fœnũ sunt, quia omnis caro fœnum, omnis gloria eius, tanquã flos agri. Et cras in clibanum æternæ damnationis mittentur, quantò magis vos cultores suos? Sed valdè pensandum est fratres mei, quod eos qui solliciti sunt de victu, vel de vestitu, dicit esse minimæ fidei. Qui enim magnæ fidei sunt, sciunt procul dubio Deum omnia necessaria prouisurum. Ergo fratres, si timetis necessaria defore vobis, minimæ fidei estis.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Dominus quid petere debeamus, cũ subditur: *Primũ quærite regnũ Dei & iustitiam eius.* Primũ enim, id est principaliter regnũ Dei, quod quotidie in oratione dominica rogamus vẽturum, tanquã præmiũ & metã petere debemus. *Et iustitiã eius*, i. virtutes & bona opera quę sunt vię eũdi ad regnũ Dei. *Et hæc,* inquit, *omnia,* videlicet tẽporalia vitę pręsenti necessaria,

cessaria, *adiicietur vobis*, scilicet tanquã incidẽtia: nõ enim propter se, sed propter æterna sunt petenda. Sicut enim satellites Regis stipendia militiæ, nõ reputant in laboris remuneratione, ita nec nos fratres, necessaria vitæ tẽporalis debemus reputare in remuneratione præmij: quis enim (teste Paulo) militat suis stipendiis vnquã? Si ergo fratres Christo militamus, non de stipendiis, sed de promerendo præmio solliciti simus. Ipse enim rex regẽ prouidet & hic stipẽdia militibus suis, & in futuro reseruat æterna pręmia Dominus noster Iesus Christus, qui cũ patre & S. sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amẽ. 1. Cor. 9.

DOMINICA XVI. POST TRINIT.

Obsecro vos ne deficiatis in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra, &c. In hac lectione fratres charis. hortatur Apostolus Ephesios, & per eos quoslibet nostrũ, ad constantiam & fortitudinem, fidei, spei, & charitatis, & hoc modo. Primò obsecrat eos ne deficiant in tribulationibus. Secundò ostendit se orare pro fortitudine & perfectione eorum. Tertiò gratias agit Deo, qui potens est dare suis melius quàm ipsi sciunt postulare. Apostolus igitur propter Euangelium positus in vinculis, timens ne tribulationes illatæ magistro, fierent timor & debilitas discipulorum, quos non poterat verbo, confortat scripto. In quo certè fratres ostenditur mira charitas Apostoli, qui de constantia discipulorum, magis quàm de vinculis suis sollicitus erat. Ait ergo: *Obsecro vos*, & de vobis, *ne*, scilicet *deficiatis in tribulationibus meis*. i. propter tribulationes meas, quæ vtiq; sunt pro vobis, id est, propter fidem vobis prædicatam, mihi illatæ, *quæ est gloria vestra*, id est, non deficere in tribulationibus, vel meis, vel vestris, est gloria vestra. Fortes enim in certamine milites sunt apud Deum gloriosi. Et econtrario formidolosi & deficientes erunt inglorij. Sicut enim fornax aurum, ita tribulatio probat iustum. Vnde non debetis mirari fratres mei, si Dominus sinit tribulari & flagellari suos in mundo. Aurũ enim purũ esse nequit, quod caminus non excoquit. Obsecro ergo & ego vos cum Apostolo fratres mei, ne deficiatis in tribulationibus, si quę mihi vel vobis vel etiã sanctioribus viris cõtingãt: quoniã cœlestis faber Ephe. 3.

vasa

vasa electionis cum multa tribulatione cōsueuit elimare.

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apost. se orare pro constantia discipulorū, dicens. *Huius rei gratia*, scilicet ne deficiatis, *flecto* nō genu vnū, sicut faciebant Iudæi ante Iesum, vel sicut hypocritæ, qui corpore non mente humiliantur, sed *genua mea*, id est, supplico mente & corpore, *ad Patrem Dei & Domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in cœlo & in terra nominatur*. Sicut cùm Deus sit solus bonus, solus sit Dominus, solus sit rex, tamen voluit participatione bonitatis suæ homines dici & bonos, & dominos atq; reges. Sic cùm ipse solus sit pater, voluit tamē homines ex se vocari patres. Porrò Deus, pater dicitur, quatuor de causis. Pater generatione, creatione, doctrina vel exēplo, adoptione. Et quidē generatione est pater solius filij. Creatione verò est Pater omniū creaturarū, doctrina vel exēplo, tantū rationaliū: adoptione tantum bonarū. Quicunq; aūt dicitur pater in cęlo vel in terra: siue hoc, siue illo, siue tertio, siue quarto modo, à Deo Patre habet hoc. In cœlo enim, & filius & S. Spiritus dicitur Pater, & omniū rerū creatione, & rationaliū doctrina & exemplo, & bonarū adoptione, sed à Patre hoc habent. Sicut enim nō ex se, sed ex Patre, ita nec sunt Deus, nec pater, nisi ex patre. In terra verò dicuntur homines patres filiorum suorū per generationē. Et minorū per doctrinę & exempli auctoritatē, & etiā alienorū filiorū per adoptionem. Sed siue hoc, siue illud, siue tertiū, non ex se, sed ex summo Patre habēt. Itaq; ex deo Patre omnis paternitas, id est, omnis modus dicendi patrem, & est, & nominatur. Qua de causa flectis genua tua ad Patrē? *Vt det vobis*, inquit, *secundū diuitias gloriæ suæ*. Cū Deus habeat oēs diuitias, quę sunt in cœlo, & quæ sunt in terra, tamē diuitię gloriæ, dicuntur hic virtutes & earū opera: ideo quia hominem faciunt verè gloriosum, & ad ęternā gloriā perducunt. Et quid det? *Virtutē corroborari in vobis*, id est, vos corroborari in virtute. Vt scilicet habeatis virtutē fortitudinis & constantię in interiorē hominē. Magna enim fortitudo corporis nō est necessaria Christianis, quia magna fortitudo & pinguedo corporis opprimit animam. Cùm enim caro & spiritus sibi adinuicē aduersentur, quātò al-

Deus dicitur pater ob quatuor causas.

terum

terum est fortius, tantò reliquū est debilius. Vnde Apost. Quando ego infirmor, tunc fortior sum & potēs. Exponit quod dixerat, det inquā virtutē. Et quam? *Christū*, qui scilicet est Dei virtus & sapientia, *habitare per fidē in cordibus vestris*, quē qui habet, omnē virtutē & gratiā habet. Det etiā vt sitis *in charitate radicati & fundati*: vt scilicet nec euelli, nec moueri à charitate possitis. Electi & si quādoq; aliquantulū moueantur, nō tamen euelluntur. Dauid qui peccauit, motus fuit, sed nō euulsus, & ideo non aruit. *Vt possitis*, inquit, *cōprehendere cū omnibus sanctis*. Quia soli sancti cōprehendere possunt, quorū est nosse mysterium regni Dei. Et quid? *Quæ sit longitudo, latitudo, sublimitas & profundum*. Quia charitas patiēs est & benigna: quia omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Ipsa charitas est lōganimis in patientia: ipsa est lata in dilectione amici scilicet & inimici: ipsa est lata in spe æternorū, scilicet præmiorū: ipsa est profunda in fide, & euitatione æternorum suppliciorū. Qui enim charitatē nō habet radicatā, in patientia lacescit, & in dilectione deficit: & in spe æterni prę mij languescit, in fide æterni supplicij ambigit. Et quia nō possumus esse firmi in fide & charitate Christi, non nouimus quantā charitatē ipse erga nos habuit addit: *Det etiā vobis scire supereminentē sciētiæ charitatē Christi*. Christus quippè habuit supereminentē charitatē: quia posuit animā suam pro seruis & inimicis, vt eos faceret filios & amicos. Habuit etiā charitatē scientię & scientiam charitatis, id est habuit sapientē dilectionē, & sapientiam diligētem. Quidā enim habent charitatē, sed nō secundū sapientiam. De qualibus Apost. Zelum Dei habent, sed nō secundum scientiam. Alij habent scientiā, sed nō secundum charitatem. De qualibus Apostolus: Scientia inflat, charitas verò ædificat. Nos ergo fratres, studeamus scire eminentē scientiæ charitatem Christi, vt quemadmodum ipse sapienter nos dilexit: ita & nos eum discamus diligere sapienter. *Vt impleamini*, inquit, *in omnem plenitudinem Christi*. Vt videlicet & hîc habeamus secundum modum viæ plenitudinem sapientiæ & virtutis: & in futuro plenitudinē æternæ retributionis: vbi nō iam per speculum & in ænigmate, sed plenariè & sciemus & diligemus.

2. Cor. 12.
1. Cor. 13.
Rom. 10.
1. Cor. 8.

Sequi-

Sequitur pars tertia, in qua Apost. agit gratias Deo, ostendēs ipsum esse potentē facere omnia superabundāter quā petimus aut intelligimus: supereminet enim potētia Dei, & petitionē, & intellectū nostrū. Ecce fratres Apo. supplicans & rogās Deū, primò vocauit eum patrem, ideo, quia patris est velle bonū filiorū. Secundò ostendit eum esse diuitē in donis, cùm ait: Secundū diuitias gloriæ suæ. Modo tertio ostendit eum esse potentem in omnibus, in quibus perpetratio petitionis cōsistit. Qui enim vult dare, & abundat donis, & potest dare, proculdubiò dabit. Itaq; fratres, Deū piè & cōstanter rogemus: qui cū velit, & abundet, & possit, profectò iusta petita nostra nobis est daturus. *Secūdum*, inquit, *virtutē quæ operatur in nobis*, potēs est omnia facere. i. illa virtute qua facit nos de iniustis iustos, de insipientibus sapientes: de impotentibus potentes, *Ipsi in Ecclesia & in Christo Iesu*, id est, in ipsis appareat gloriosus in omnes generationes. i. in æternū. Itaq; fratres, sicut Apost. quosdā Corint. ita nunc & vos obsecramus, ne deficiatis in tribulationibus, vel nostris, vel vestris. Oportet enim lapides qui collocandi sunt in cœlesti ædificio, hic quadrari & poliri. Qui enim hîc nō quadratur, vel politur correctionibus & disciplinis, inter lapides summi ædificij nō est ordinandus. Quod benè significatur per hoc ꝙ ligna & lapides tēpli exterius poliebātur tantū, nō interius. Non enim auditus fuit in tēplo sonus mallei vel dolabri. Quia videlicet in mundo vapulātur sancti nō in cœlo, flectimus ergo fratres, sicut Apostol. faciebat, genua nostra ante Deū pro cōstantia fidei nostræ. Quod vos quoq; pro vestra salute debetis facere. Vt & nos & vos pariter ad æternā beatitudinem peruenire mereamur. Per Dominū nostrum Iesum Christum, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XVI. POST TRINITAT.

Luc. 7. *IBat Iesus in ciuitatē quæ vocatur Naim. Et ibant cū eo discipuli eius, & turba copiosa Cū autē appropinquaret portæ ciuitatis, ecce defunctus efferebatur filius vnicus matris suæ.* In hac sancti Euāgelij lectione fratres charissimi, ostenditur primò iuxta literā, domini & redēptoris nostri Iesu Christi circa salutem hominū sollicitudo, misericor-

dia,

dia, humilitas, & omnipotētia. Et sollicitudo quidē ostenditur, cùm dicitur: *Ibat Iesus in ciuitatem, &c.* Sollicitus quippè erat circa salutem hominū, qui huc & illuc pergebat, vbi occasionē benè agendi hominibus se inuenturum prævidebat. Pergebat si quidem vbi sciebat esse conuentus hominum, vt eis verbum vitæ annuntiaret. Pergebat vbi sciebat infirmos: vt eos misericorditer curaret. Pergebat vbi sciebat esse pauperes & miseros: vt eis consolationem exhiberet. In quo exemplū itidem operādi suis proposuit, cōfundens duritiā eorum, qui declināt loca vbi sciunt esse pauperes & miseros: ne fortè eorū præsentia & importunitate, eis cōpati, & subuenire cogantur. Nemo autē putet quod fortuitu acciderit, quod Domino appropinquante ad portā, defunctus efferretur. Non enim hoc causaliter, sed diuina ordinatione procuratū est. Misericordia Domini ostenditur, cùm cōpatitur viduæ, quæ triplici infortunio misera & miserabilis erat. Quia erat vidua: quia filium defunctum efferebat: quia aliū non habebat. Et quia tam miserabilis erat: turba ciuitatis eius miserās, eā comitabatur, cōsolabatur, & funus curabat. In quo discamus & nos fratres mei, mœrentes comitari & consolari, & funera curare, quoniā opus humilitatis & misericordiæ est, cōsolari mœstos, & sepelire mortuos. Tobias enim quia sepeliebat mortuos, meruit à Domino misericordiā & illuminationē. Dominus etiā, vt daret nobis exemplū miserendi & consolādi afflictos, misericordia motus viduā consolatur verbo & facto. Verbo, cū ei dicit, *noli flere*: facto, cùm reddit ei filiū rediuiuum. Humilitas verò Domini ostēditur, cùm loculum mortui quem solo nutu resuscitare poterat, tangere nō veretur. Porrò si subtilius inspiciamus, illū tetigit ob tres causas: ob humilitatis exemplum: ob legis intelligentiā: ob figuræ mysteriū. Ob humilitatis exemplū tetigit Dominus loculū: vt si ipse qui vita æterna est, mortuum tangere voluit, nos qui sumus cadauera & sanies, tāgere, lauare, & sepelire nō reformidaremus. In quo cōfundit quosdam inhumanos & duros, qui quasi nō essent morituri, mortuos reformidāt & abhorrēt. Ob legis intelligentiā tetigit loculū, vt demōstraret mortui contactū in lege prohibitum, non carnaliter, sed spiritualiter esse intel-

ligen-

ligendũ: præsertim cùm ipse, qui ipsa munditia est, & qui inquinari non potest, mortuum tetigit. In contactu enim mortui, spiritualiter prohibeatur cõsensus peccati. Ob mysterium etiã tetigit loculum, vt designaret in resurrectione à peccato operis criminalis, necessariã esse satisfactionem operis, vt pòst dicetur. Omnipotẽtia Domini demõstratur, cùm ad solũ eius imperium mortuus suscitatur. In quo ostendit se illũ eundem esse, qui in principio tantum

Gen. 1. dixit, & omnia facta sunt. Mira virtus fratres, in verbo Domini, ad cuius vocẽ mox aperitur infernus: & anima quã detinebat, egreditur: recalescit frigidus, & recedit qui erat mortuus, *Accepit autem omnes timor*, vt scilicet timerent simul & diligerent, quem tam potentẽ in opere & sermone videbant: *& magnificabãt Deũ*. Quos nos quoq; imitantes, Deũ in sanctis & miris operibus suis, discamus timere simul & laudare. Mysticè verò per mortuũ, mortuus in peccato designatur. Cũ aũt Dominus multos mortuos suscitauerit, tres tantùm ponunt Euangelistæ certi causa mysterij. Significant quippè tres mortui, tria genera peccatorũ in peccatis mortuorũ, id est mortuũ, peccato voluntatis, mortuũ peccato operis, & mortuum peccato cõsuetudinis. Suscitauit igitur Dominus primò filiam Archisynagogi in domo priuatim cũ paucis verbis. Per quod significatur ꝙ quãdo peccat aliquis in sola mente, quasi in secreto, facilius & cũ minore satisfactione, à Domino suscitatur. Suscitauit & secundò Dominus (vt hìc legimus) filium viduę in porta, tangẽs loculũ, & plura dicens. In quo significatur quod quãdo peccatũ exit foras per impletionem operis, eget maiori satisfactione, & operis, & orationis. Tertiò verò suscitauit Lazarũ quatriduanum à monumento, flendo, clamãdo, lapidem tollendo. In quo innuitur, quod quando aliquis premitur peccato consuetudinis & iam per putridam vitam & infamiam fœtet: adeò est ligatus & pressus cõsuetudinario peccato, quod vix resuscitatur. Magna tamẽ misericordia Dei eum respiciente, quandoq; resurgit: sed opus est lachrymis magnis, confessionibus, orationibus & labore magnę satisfactionis. Quartus verò mortuus domino nũtiatur: sed ab eo resuscitatus esse nõ legitur. sed ait nuntiãti: Sine mortuos sepelire mortuos

tuos suos. Mortuus sepelit mortuũ: quãdo peccator pecca torẽ adulãdo, fouet & demulcet. Hunc Dominus nõ resuscitat: quia quando laudatur peccator in desideriis animæ suæ, & iniquus benedicitur. Ita hinc ligatur vinculo consuetudinis, & inde fouetur oleo adulationis, quod nõ surgit ad veniã emẽdationis. Itaq; fratres mei, adulatores deuitate. Illos qui vos corrigũt, diligite. Cauete ne dormiatis in peccato cõsuetudinis. De peccato operis vel volũtatis celeriter satisfacite, ne præueniamini repentina morte: quia qua hora nõ putatis, filius hominis veniet, ad vocandum & ad iudicandũ vos. Propterea fratres, mortẽ nostrã semper ante oculos nostros habeamus, quàm terribilis venturus sit Iudex supernus, semper recogitemus: suspiriis & lachrymis & bonis operibus sordes peccatorũ nostrorũ tergamus quatenus venientẽ Christũ Iudicẽ securi videre mereamur: ipso præstante, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorũ. Amen. *Psal. 9.* *Luc. 19.*

DOMINICA XVII. POST TRINIT.

Obsecro vos ego vinctus in Domino, vt dignè ambuletis vocatione qua vocati estis, &c. In hac lectione fratres charissimi, intẽdit cõfirmare Ephesios, & per eos omnes credentes in vnitate charitatis, & huiusmodi. Primò obsecrat eos perseuerare in fide, ad quã vocati erãt. Secundò monet eos habere virtutes, quæ efficiunt & cõseruant pacem & charitatẽ. Tertiò monet eos, vt per charitatem sint vnum corpus, & vnus spiritus. Ait ergo: *Obsecro vos ego vinctus in Domino.* Triplici cathena fratres mei, vinctus erat Apostolus; cathena scilicet ferri, cathena corporis, cathena charitatis. Porrò cathena ferri erat vinct⁹ propter Christum, quando hæc scribebat. Vnde ipse alibi ait: Ego quidẽ vinctus sum, sed tamẽ verbũ Dei nõ est alligatum. Cathena quoq; corporis se esse alligatũ recognoscit, nõ solũ Apostolus; sed etiã omnis verus Christianus, qui intelligit se in corpore grauari, exulare, & peregrinari à Deo. Vnde idẽ Apostolus: Cupio, inquit, dissolui, & esse cũ Christo. Et Psalmista: Educ, inquit, de carcere animã meã, vt confiteatur nomini tuo. Cathena etiã charitatis Dei & proximi, nõ solũ Apostolus, sed etiã quilibet fidelis debet semper vinciri: aliàs fidelis nõ est. Porrò Apostolus sic pe[illegible] *Ephes. 4.* *Philip 1.* *Psal. 141.*

dilectionem vinctus erat cũ Deo & proximo, vt positus & in cathena ferri, & in cathena miseriȩ corporalis, plus erat sollicitus de salute animarum & proximorũ, quàm de duplici miseria, qua circũdatus erat. Vnde & obsecrat eos de eorũ vtilitate, sciens vtiq; profectũ discipulorũ, gaudium & coronã esse Magistri. Vnde idem alibi dicit: Itaq; amantissimi & desideratissimi mei, gaudium meum, & corona mea, sic state in Domino charissimi. De quo nos obsecrat, *Vt dignè*, inquit, *ambuletis vocatione qua vocati estis*. Est autẽ duplex vocatio fidelium. Prima est qua vocantur ad fidem: secunda qua vocantur per fidẽ ad vitam æternam: dignè ergo ambulat vocatione qua vocatus est, qui & fidẽ rectè tenet, & per eam dignè ambulat bene operando, in vitam æternam. Sed multi sunt hodie (vnde magis dolendum est) qui ad fidẽ vocati sunt, & per eam nõ dignè ambulant, dũ bene operando nõ proficiunt, sed magis retrogradi sunt, & cùm Deum ore cõfiteantur, factis negant.

Philip. 4.

Duplex vocatio fideliũ.

Sequitur pars secunda, in qua Apostolus monet nos habere virtutes per quas retinetur & obseruatur charitas & pax, cùm subdit: *Cum omni humilitate & mãsuetudine & patiẽtia, supportãtes inuicem in charitate.* Itaq; humilitas, mãsuetudo, patientia, & mutua supportatio, sunt virtutes quȩ efficiunt & cõseruant charitatem & pacem. Quod patet per vitia illis cõtraria, quæ charitatẽ & pacẽ destruunt. Hæc autem sunt, superbia, ira, impatientia, & cõtemptus proximorum. Quod superbia pacem dissipet, ostendit Salomõ, dicẽs: Inter superbos semper iurgia sunt. Vbi enim vnusquisq; per superbiam vult dominari, charitas & pax esse nõ potest. E cõtrariò verò humilitas pacẽ nutrit: quia humilis cõtendere nequit, sed semper cedere & subdi quærit. Quod ira pacem destruat, ex hoc apparet, quia sicut motus maris vel aëris disturbat tranquillitatem & serenitatem, & generat tempestatem: ita ira turbat quietẽ mentis, & parit perturbationem & furorem. Vnde Poëta: *Ira breuis est furor.* Econtrariò verò mãsuetudo est pax aëris. Qui autem mansuetus in se & tranquillus est, alios etiam pacificare potest. Quod impatientia turbet pacem, ex hoc apparet: quia qui seipsum pati non potest, alios pati non potent. Et qui sibi discors est, nemini concors erit. Econtrariò

Superbia pacem dissipat.
Prou. 13.

Ira pacem destruit.

Mansuetudo.

trario verò patiens, quum omnium iniurias patiatur patienter, cũ omnibus pacem habere potest, quãtum in ipso est: Iuxta illud Apostoli: Cum omnibus hominibus, quod in vobis est pacẽ habentes. Quod verò cõtemptus pacem & charitatem destruat, inde patet, quia qui cõtemnit offendere, nõ timet. Et vt Sapiẽs ait, vbi cõtemptus, ibi frequẽs iniuria. Et vbi frequens iniuria, frequens inquietatio, & frequens perturbatio. Ecõtrario verò supportatio alienorum onerum & infirmitatũ, charitatem & pacem nutrit: Obsequium enim parit amicos. Itaq; fratres, superbia de maioritate cõtendit. Ira cõtra negantem irascitur: Impatientia iniuriat: Cõtemptus se iniuriãtẽ cõtemnit. Et ecõtrario humilitas nõ cõtendit, imò cõtendenti libens subiicitur. Modestia etiã nõ irascitur, imò iratũ mitigat. Patientia nõ repercutit, imò inferientem æquanimiter sustinet. Supportatio mutua nõ cõtemnit, imò contemptos iuuat. Has ergo fratres virtutes habere cõtendite, si veram charitatem & pacem inter homines vultis habere. Patiens. Rom. 12. Modestia. Patientia. Supportatio.

Sequitur pars tertia, in qua monet Apostol. vt simus per charitatem vnum corpus, & vnus spiritus subdens, *Solliciti seruare vnitatẽ spiritus*, id est, charitatem qua operatur Spiritus sanctus *in vinculo pacis*: vt scilicet coniungamur & vinciamur in vnum per cõfœderationem. *Vnũ*, inquit, *corpus & vnus spiritus*: subaudi sitis, *sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ, vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus & pater omniũ, qui est super omnia, & per omnia, & in omnibus nobis.* Ordo literæ est: Sicut estis vocati in vna spe vocationis vestræ, sicut vobis est vnus Dominus, vna fides, vnũ baptisma, & vnus Deus & pater omniũ; ita sitis vnũ corpus, & vnus spiritus. Sumus quippè fratres mei, vocati per fidẽ in vna spe eiusdem æternæ retributionis. Est & nobis vnus Dominus, qui nobis dominatur, & iure creationis, & iure restaurationis. Vnde quãuis dicãtur in terra multi Domini, tamẽ vnus est principalis in cœlo & in terra. Cæteri non Domini, sed diminutiuè Domini dicuntur. Est etiã nobis vna & eadẽ fides, id est, idem credimus de Deo: & iidem sunt articuli fidei apud omnes fideles. Est etiam apud omnes fideles idem baptisma; quia in eadem fide & in eodem elemento, & in Baptismus.

eadẽ forma celebratur apud omnes. Similiter & cætera sacramenta, apud oẽs fideles eadẽ sunt. Vnus est etiã Deus & Pater omniũ: scilicet Pater & Filius & spiritus sanctus. Qui cũ sit Deus, timendus est & adorãdus. Cùm sit Pater diligẽdus est & ꝑnitãdus. Hic autem est super omnia pręsidendo, per omnia operãdo, in omnibus implẽdo, in omnibus quidẽ rebus est substantialiter implẽdo: Sed in omnibus fidelibus est specialiter, per gratiã inhabitando. Sicut ergo fratres in his omnibus sumus vnũ: ita simus vnũ corpus & vnus spiritus. Dicũtur aũt omnes fideles metaphoricè vnũ corpus ꝙ est Ecclesia. Cuius corporis, Christus dicitur caput, triplici ratione. Sicut enim caput cũ sit vnius naturæ cũ corpore, tamẽ ei præeminet, ita Christus

Coloss 2. cũ sit eiusdẽ naturæ cũ Ecclesia, ei præcellit. Et sicut caput (in quo sunt omnes sensus) excubat pro salute omnium membrorũ: ita Christus, in quo sunt omnes sapientiæ & sciẽtię thesauri, prouidet toti Ecclesię. Tertiò, sicut ex cerebro capitis descẽdit medulla & vigor in omnia membra: ita ꝙ membrũ in quo cessat defluere, arescit, & fit inutile: ita de Christo descendit omnis gratia in omnes fideles: ita quod si in aliquẽ nõ defluit, arescit à bonitate, & fit inutilis. Fideles quoq; dicũtur vnũ corpus, triplici ratione. Primò quia Christo capiti & ad inuicẽ colligũtur neruis charitatis. Secũdò quia more mẽbrorũ, sibi inuicẽ subseruiũt & se coadiuuãt. Tertiò, quia vel vno lętãte, cęteri lętãtur: vel vno dolẽte (more mẽbrorũ) cæteri cõpatiuntur. Vnus quoq; spiritus dicũtur oẽs fideles: id est, vnũ spirituali dilectione: & etiã quia idẽ sapiunt, & idẽ volũt. Itaque fratres mei, sicut sumus vnũ in fide & spe. vnũ in seruitio Dei, & in cõmunione eorundẽ sacramentorũ, & vnũ æternæ beatitudinis sumus percepturi pręmiũ: ita simus vnũ corpus vt scilicet tanquã fidelia membra, Christo capiti, & cęteris mẽbris ꝑ charitatẽ cohæreamus. Et alter alteri subseruiamus, nos adinuicẽ coadiuuãdo: Et alter alterius onera & infirmitates portãdo. In bonis adinuicẽ cõgaudẽdo, & in aduersis cõpatiendo. Vt ita pariter nos monẽtes, nos supportantes, nos coadiuuãtes, nos cõsolantes, nos adinuicẽ exhortantes, ad desiderabilem ęternitatis beatitudinẽ pariter peruenire mereamur: per Dominum nostrum Iesum

Fideles triplici ratione dicuntur vnum corpus.

Chri-

Christum filium tuum, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus in æternum. Amen.

DOMINICA XVII. POST TRINITAT.

CVm intraret Iesus in domū cuiusdam principis Pharisæorū sabbato māducare panē: & ipsi obseruabant eū. *Luc.14.*

Tria facit in hac lectione fratres charissimi, Dominus & redemptor noster: primò apud insidiatores suos māducaturus intrat. Secundò eos cōfutans hydropicū curat. Tertiò, vbi inuitatus recūbere debeat, demōstrat: in omnibus magna nobis tradēs documenta. In hoc enim quod apud principes & suos insidiatores, nō solùm declinare & māducare nō refugit, imò etiā eos corrigit & instruit, magnitudinē suæ benignitatis & misericordiæ ostendit, & nobis exēplo sui quid facere habeamus, innotescit: vt videlicet inimicis nostris nō odiū pro odio, sed potius pro odio dilectionē exhibeamus & eis ꝓdesse studeamus: Et ob hoc apud principes & prauos homines manducemus, vt ipsis spiritualē correctionis & doctrinę panē offeramus: Proponit etiā Dominus hic in cōmessatione sua exēplū frugilitatis & abstinentiæ, cùm in domo principis, & in Sabbato panē māducat. Tria quippè ponit Euangelista, māducare panem, & in Sabbato, & in domū principis, nō autem ait māducare carnes vel pisces, vel delitias, sed solùm panem. Cū omnia hęc & maiora tanquā Dominus omniū, si vellet, ad manū haberet: Sed hoc in se ostēdere voluit q alibi præcepit, dicēs: Ne feceritis curā in desideriis carnis. Erubescāt ergo gulosi, qui nesciūt māducare nisi delitias & lenocinia habeāt Hoc enim desiderāt, & ob hoc laborāt, aera, syluas & aquas venādo fatigātes. Adiunxit etiā *in Sabbato*, festo scilicet Iudęorū die. Ad confutandū eos, qui & si in profestis diebus parcè viuāt, in festis tamen delitiosè procurāt, nō reputātes festum nisi carnibus & lenociniis repleātur. Sed stultum est solennitates Dei vel Sanctorum conuiuiis honorare, quod scimus Deo ieiuniis placuisse. Addidit etiā *in domū principis*, ad reprehēdendū eos, q & si domi parcè viuunt, venientes apud principes delitiosis principū cibariis capiūtur & inescantur. Itaq; fratres Dominus pane sustētatur, & in Sabbato, & apud principem, vt nos modico contentos debere esse, & in festis, & apud

Quare apud prauos manducandum.

Rom.13.

principes demonstraret. Attamen quia inuidia nescit ob beneficia mitigari, quamuis Dominus Pharisæis amorem & doctrinam offerret, ipsi tamen ei insidiabantur. Vnde & subditur: *Et ipsi obseruabant eum*, id est, cōtra seruabāt, id est, malignè seruabant, vt si curaret ægros, vel aliquid aliud faceret in Sabbato, eum accusarent. Quod Euangelista innuens subdit: *Et ecce quidam homo hydropicus erat ante eū*. Sic fratres mei, sic semper obseruāt impij pios: iniusti iustos: vt possint inuenire occasionem eos accusandi,
Psal. 36. & eorum opera deprauandi. Vnde scriptum est: Obseruabit peccator iustum, & stridebit super eum dentibus suis.

Sequitur pars secunda, in qua Dominus eorum malitiā confutat, & hydropicum curat, cùm subditur: *Si licet Sabbato curare? At illi tacuerūt.* Ostēdit autem hic Dominus se verū Deum esse, dum malis eorum cogitationibus respōdet, & eos in cordibus suis vrget, & cōcludit: ita vt præ cōfusione taceant. Videbant quippè quia si vtrūlibet dicerent, Rhetorica cōplexione capiebantur. Nam si dicerent quod liceret Sabbato curare, diceretur eis à Domino. Ergo nō debetis me reprehēdere, si in Sabbato curo. Si verò dicerēt quod nō liceret, diceret eis: quare ergo vos curatis animalia vestra in Sabbato. Tacēt ergo more conuictorū, qui cōscientias suas vident deprehensas. Sed Dominus hydropicum curat nō solo verbo (cùm hoc posset) sed etiam tangendo, vt ostenderet in Sabbato nō ab omni opere feriandum (malè enim Sabbatū celebrat, qui à bono opere vacat) sed ab opere seruili, quod maximè peccatum intelligitur. *Cuius vestrū*, inquit, *bos aut asinus in puteū cadat, & non continuò extrahet eū die Sabbati?* Ostendit autem Dominus eos grauiori hydropici auaritiæ laborare: dum curando animalia sua (secūdum opinionem suam) Sabbatum nō violant: & per auaritiā suā, curam animalium, curationi hominū præponunt: & in vtroque legē transgrediuntur, & Deum offendunt. Porrò mysticè ipsi erant & hydropicus aquis tumidus, & bos aquis submersus. Per fluxum quippè aquarū, fluxus diuitiarū significatur. Sicut autē hydropicus plus bibit, & plus sitit: ita ipsi cum plus habebant, plus sitiebant. Et sicut bos in superabundantia aquarū submersus perit: ita ipsi in abundantia diuitiarum

submersi

submersi peribant. Fugiamus ergo fratres vitium Pharisæorum, ne scilicet à bonis operibus in festis vacemus, ne curam iumentorum nostrorum, curæ hominum, quod multi (vnde dolendum est) faciunt, præponamus: ne hypocrisi auaritiæ tumeamus vel submergamur.

Sequitur pars tertia, in qua Domin' in reprehẽsione Phariseorũ ꝙ primos recubitus in cœnis diligebãt, vbi inuitatus recũbere debebat, ostẽdit cũ dicit: *Cũ inuitatus fueris ad nuptias, noli recũbere in primo loco, etc.* Quæ parabola cũ sit ad literã cõseruanda, spiritualiter magis obseruãda est. Oẽs enim quotquot Christiani sumus, ad nuptias celestis cõuiuij inuitati sumus. Nullus aũt in ecclesia se debet vel cogitatione, vel prælatione alij præferre: ne fortè ille alius maior sit apud Deũ: & ei præponatur vel sanctitate, vel dignitate. Ecce fratres mei, quã multi reges, multi principes, multi episcopi, & multæ apud seculũ aliæ personæ, se nũc præferũt aliis dignitate, opinione, & potestate. Sed certè cũ venerit, ꝗ merita singulorũ solus discernit, præfert eis aliquã viduã, aliquẽ pauperẽ, aliquã in hoc seculo vilẽ ꝑsonã. Et tũc nõ sine quodã rubore, incipiẽt nouissimũ locũ tenere, postpositi eis, quib' in hoc seculo præpositi fuerũt. Itaq; fratres vnusquisq; in ecclesia se vilẽ reputẽt, cũctis se humiliter reputet, cũctis se humiliter præponat, sola humilitate cõtendat, vt cũ venerit qui oẽs fideles ad nuptias suas æternas inuitauit, dicat: Amice ascẽde superius, quia quãtò fuisti propter me humilior cæteris, tantò eris mecũ sublimior cæteris. Hãc humilitatẽ fratres habere possumus, si peccata nostra semper ante oculos nostros ponamus, si aliorũ virtutes, maximè quib' caremus, inspiciamus, si fragilitatẽ nostrã pẽsemus, si aliorũ sanctitatẽ admiremur. Si quippè in cõspectu nostro incipiemus vilescere, & alios nobis preponere. Quã humilitatẽ nobis inserere dignetur, qui ꝓ nobis humiliauit semetipsum Dominus noster Iesus Christus, qui cũ patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amẽ.

DOMINICA XVIII. POST TRINIT.

GRatias ago Deo meo semper pro vobis omnibus, &c. 1. Cor. 1.
In hac lectióne fratres charissimi, ostẽdit Apostolus quantũ grat ulctus de profectu Corinthiorum, suorũ scilicet

licet discipulorũ. Veri enim magistri gaudiũ est, profectus discipulorũ: & nõ immeritò. Nouit enim meritorũ discipuli se vt suggestorẽ, ita quoq; esse participẽ. Vnde idem Aposto. alibi ait, itaq; amantissimi & desideratissimi mei,
Phil.4. gaudium meũ & corona mea, sic state in Domino chariss. Ecõtrario quoq; ruina discipuli fletus est magistri. Vnde idẽ Apost dicit se lugere eos qui corruerũt. Vnde & alibi
2.Cor.11. dicit: Quis infirmatur, & ego nõ infirmor? Quis scãdalizatur, & ego nõ vror? Itaq; fratres, si ego verus magister sum, nõ debeo erga vos durus & frigidus esse, sicut quidã mercenarij & falsi magistri, qui non ad spiritualia lucra, sed etiã ad tẽporalia docent, sed per verã dilectionem, animarũ vestrarũ, lucrum quęrere, & nõ solũ mea, sed etiam meipsum pro vobis si opus fuerit, impendere. Vos quoq; si veri discipuli, si veræ oues estis, erga pastorem vestrũ nõ debetis, vt quidã peruersi discipuli duri & frigidi esse, sed eũ tanquã spiritualẽ patrẽ amare, & ei nõ solũ vestra, sed etiã vosmetipsos per charitatẽ cõmunicare, vt inter vos & pastorem vestrum, nõ solũ spiritualium, sed etiã temporalium bonorũ habeatur cõmunio, vt scilicet magister discipulorũ, vel discipuli magistri, profectũ vel detrimẽtum suũ putent. Ostendens igitur doctor gentiũ, sed de profectu discipulorũ gaudere, primò gratias agit Deo de profectu eorũ. Secundò ostendit quę gratiæ sint eis collatę. Tertiò demõstrat quod præmiũ inde expectet. Ait ergo: *Gra-*
Gratias agere quid. *tias ago Deo meo.* Gratias agere est auctorẽ gratiarum de collata gratia benedicere. Quia enim nihil de nostro habemus, vnde Deo retribuere valeamus saltem semper debemus nos debitores eius cõfiteri. Est autẽ fratres charissimi, hoc valde necessarium. Si enim qui de collata gratia semper Deo gratus existit, nõ solũ datã obtinere, sed etiã maiorẽ adipisci meretur, ita qui dę collata beneficio ingratus existit, nõ tantũ conferendis, sed etiã collato meretur priuari. Hinc est ꝙ antiqui Patres pro diuinis beneficiis cãtica quasi gratiarũ actionẽ cecinisse leguntur: vt canticum Mariæ, canticũ Moysi, cãticum Annæ! Hinc tradunt Hebræi Ezechiã regem, quia pro victoria à Deo sibi data canticũ domino nõ cecinit, incurisse infirmitatem. Hinc etiã est quod nouem leprosi à Domino mundati, quia cũ

decimo

decimo ad reddendū Deo gratias redire cōtempſerūt, per reprobationem neſciuntur, dicēte Domino. Nōnne decem mūdati ſunt, & nouē vbi ſunt? Tales ſunt hodie (vnde magis dolendum eſt) multi qui de diuinis beneficiis ingrati ſunt, & ea quę habent, vel ſuæ rationi, vel ſuis viribus, vel ſuo labori, nō Deo attribuūt. Sunt & alij qui & ſi in proſperis Deo gratias agāt, in aduerſis tacēt: de quibus ſcriptū eſt: Cōfitebitur tibi cū benefeceris ei, ſed certè cōtemptibilis eſt vox laudis, quæ procedit ex lætitia proſperitatis. Nos ergo fratres, de omnibus bonis gratias agamus, nec ſolū de proſperis, ſed etiā de aduerſis. Quæ (ſi rectè ſapimus) ad correctionē vel probationē à Deo nobis inferūtur, iuxta illud. In die mādauit dominus miſericordiā ſuā, & nocte cāticū eius. Pręcepit enim dominus vt in die proſperitatis, ſuę miſericordię memores & beneficij ſimus, & vt in nocte aduerſitatis, ei gratiarū actionem decātemus. Hinc Iob, Dominus dedit, dominus abſtulit, ſicut Domino placuit, ita factū eſt, ſit nomē domini benedictū. Philoſophicū quippè eſt in proſperis timere, & in aduerſis cātare.

Luc.17.

Pſal.48.

Pſal.41.

Iob.1.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtēdit Apoſtol. de quibus gratias agat, cū ſubdit: *In gratia*, id eſt pro gratia, *quæ data eſt nobis in Chriſto Ieſu*. Dicitur aūt gratia, quaſi gratis data. Itaque fratres, quia quicquid habemus, quia à Deo nobis gratis datum eſt, totum gratia eſt. Sed tamen antonomaticè virtutes & dona S. ſancti quæ ſunt propria bonorum, gratiæ dicuntur. Temporalia verò bona, quia cōmunia ſunt & bonis & malis, & ſi gratis à Deo dentur, tamen gratiæ non ſolent dici. Gratiarum autem, alia eſt gratia ad gratiam: alia gratia pro gratia: alia eſt pro gratia ad gratiam. Gratia ad gratiam tantum eſt prima gratia, quæ omnino gratis datur: non pro aliqua præcedenti gratia tanquā merito, vt fides. Gratia pro gratia eſt (teſte Ioāne) æterna beatitudo, quæ pro præcedentibus gratiis tanquā meritis iuſtis cōfertur, nec pro ea, alia expectatur. Gratiæ verò mediæ inter primam & extremam gratiam, ſunt gratiæ pro gratia ad gratiā, quoniam pro præcedenti gratiā tanquā pro merito conferuntur ad alias gratias promerendas. Ne miremini fratres, ſi merita iuſtorum gratias voco: teſte enim Apoſtolo, nihil habemus quod nō à

Gratiæ mediæ.

Merita iuſtorum quare gratiæ.

Deo & gratis acceperimus. *Sed* quoniã per vnã gratiam peruenimus ad aliam, merita dicũtur & impropriè. Teste enim Aug. solã gratiã suã coronat in nobis Deus. Hę autẽ gratiæ dicuntur datę in Christo Iesu. i. in fide Iesu Christi, Fides enim est prima gratia & fundamentũ omnium gratiarũ. Deinde gratiã exponẽs subdit: *Quia in omnibus*, inquit, *diuites facti estis*, in omnibus scilicet gratiis ad vitã æternã promerendã necessariis: quas qui habet, veras diuitias habet, & verè diues est. Has ergo diuitias fratres, desiderate & quærite, quæ hominẽ ad veram ducunt sufficientiã, &, semper habentes comitãtur. Tẽporales verò diuitias si nõ habetis cõtemnite: si vero habeatis, pauperib⁹ erogate. Has enim diuitias Domin⁹ in Euã. fallaces appellat, quia hominẽ de iþiunt, cũ nec felicẽ nec sufficientẽ faciãt & cũ homine manere nõ possunt, de quibus Dauid. Dormierũt, inquit, somnum suũ, & nihil inuenerunt oẽs viri diuitiarũ in manibus suis. Et alibi: Et relinquent alienis diuitias suas. Hinc est ꝙ Dauid cũ tẽporalibus diuitiis abundaret, quia spirituales diuitias nõ ita abundanter habebat, vt vellet, se pauperẽ vocat & egenum, dicens: Ego egenus & pauper sum, Deus adiuua me Itaq; fratres si verè diuites esse vultis, illas spirituales & æternas diuitias amate, ad illas toto desiderio festinate. Si verò temporales diuitiæ affluũt, nolite cor apponere, sed pauperibus erogate. In quibus verò diuites sint, ostendit cùm dicit: *in omni verbo*, scilicet prædicationis veteris & noui testamenti: *Et in omni scientia* diuina, tam diuinarũ rerum quàm humanarũ. Quæ vtique si cum charitate habeatur, virtus est, *sicut testamentũ Christi confirmatũ est in vobis*. Testamentum vocat scripturam, quia est testis æternæ hæreditatis. Euangeliũ ergo est testamentum, quo Christus moriens, æternam hæreditatẽ, si eũ dilexerimus nobis testatus est, Testamentum autẽ hoc erat confirmatum in Corinthiis: quia ipsi in hoc testamento per fidem, spẽ & charitatẽ ita cõfirmati erãt, vt neque mors, neq; vita, neq; gladius posset eos separare ab amore Christi testatoris, & ab amore hæreditatis. *Vt nihil*, inquit, *desit vobis in vlla gratia*, subaudi quæ necessaria sit in via. Vnde patet ꝙ quidam Corinth. iam perfecti erãt modo viæ, Excutiamus fratres imperfectio-

Fides prima gratia.

Psal. 78.

Psal. 48.

Psal. 61.

perfectionem & teporē nostrū, quotidie cum suspiriis flagitantes testatorem Christum, vt ipsi in suo testamento & gratia nos cōfirmet, quatenus ab eo nullatenus diuelli valeamus. Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apost. quid Corinthij per prædictas gratias, expectent, dicens: *expectātibus reuelationē Domini nostri Iesu Christi.* Expectare, est cū desiderio sperare. Corinthij autem cū desiderio sperabant & præstolabantur reuelationem Iesu Christi. Iniquî verò nō expectant, imò timent aduentū Christi, more mulieris adulteræ, quę aduentū sui viri formidat. In vobis fratres hoc ꝙ dico animaduertere potestis, quia qui sibi nullius est cōscius, & Deū sincerè diligit, eius aduentum tanquā Patris & amici sui cū desiderio expectat, dolens inter miserias huius seculi, ab eius visione differri: Iuxta illud Pauli: Cupio dissolui & esse cū Christo. Nos ergo fratres nos tales præparemus, quibus sit hîc mundus exiliū, & reuelatio Christi desiderabilis. Dicitur autē aduentus Christi reuelatio, triplici de causa, siue quia seipsum manifestabit in potentia qui primò venit occultus: Iuxta illud, sicut fulgur exit ab oriēte & paret vsque in occidentē, sic erit & aduentus filij hominis. Siue quia occulta cordium reuelabit, iuxta illud: Nolite iudicare ante tempus quoadusque veniat Dominus, qui & reuelabit absćōdita tenebrarū, & manifestabit consilia cordium. Siue quia tunc reuelabiιur qui sunt electi, & qui reprobi. Iuxta illud, filioli nondū apparuit quid erimus: sed cū apparuerit, tunc similes ei erimus. Quia verò de nostra virtute nō possimus securè expectare aduentū Christi, subiungit: *Qui & cōfirmabit vos vsq; in finē, sine crimine,* nō ait sine peccato. Sine enim peccato saltē veniali, in hoc mundo viuere nō possumus. Vnde Ioan. Si dixerimus, inquit, quia peccatū non habemus: nosmetipsos seducimus, & veritas in nobis nō est. Sed ista venialia, quę quotidie fiūt, vt in vano verbo, in risu, in tarditate eūdi ad Ecclesiā, vel dandi eleemosynā, quotidianis satisfactionibus delētur, vt in cōtunsione pectoris, in eleemosyna, in oratione, & huiusmodi. Sed ait: *sine crimine.* i. in criminali peccato, qualia peccata separāt hominē à Deo. Et ita confirmati à Deo, erimus securi in die iudicij. Qui vocatur dies, vel à charitate magna & cōtinua, vel à reuelatione

Phil. 1.

Triplici de causa aduentus Christi dicitur reuelatio.

Mat. 24.

1. Cor. 4.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 1.

tione gloriæ Christi, vel à reuelatione cordium, & glorificatione iustorum. Qui tamē dies, cùm sit dies electis, qui illuminabuntur, erat nox reprobis, qui in tenebris æternis recludentur, vt sint sine vero sole, sine calore boni, sine

Ioan.9. oportunitate bene agendi. Iuxta illud: Venit nox in qua nemo potest operari. A qua nocte nos conseruet omnipotens Dominus, & det nobis videre æternam & beatam suam claritatem per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA XVIII. POST TRINIT.

Mat.22. *Conuenerunt Pharisæi in vnum, et interrogauit Iesum vnus ex eis legis doctor tētans eū.* Textus huius Euāgelicæ lectionis fratres chariss. tanto auidius est audiēdus, quantò doctrinā continet necessariam nostris animabus. Sunt autē eius partes quatuor. Primū enim conuenientes Pharisæi, per vnū illorū Iesum interrogāt. Secundò Iesus respondet eis. Tertio eos cōfutat. Quartò simplices informat. Conuenerunt igitur Pharisæi in vnum. Mali quippè; quamuis nō solū ab aliis, sed etiā inter se diuisi sint, ꝙ inde cōtingit, quia cōtrariis vitiis famulātur, tamen in persecutionem bonorū cōueniunt. Sic Hærodes & Pilatus cū inimici essent, in morte Christi cōueniunt. Sic quoq; Pharisæi & Saducæi cū diuisi essent & discordes in accusandū Paulum, cōueniunt. Sic quoq; potentes & malitiosi huius seculi, quamuis cōtrariis vitiis seruiāt, tamen sese coadiuuant & cōfœderant cōtra iustos. Quorū coadunatam malitiam fratres mei, studeamus superare per sapientiā, per patientiā & per orationem, dicentesq; cū Propheta: Præcipita Domine, diuide linguas eorū, videlicet vt quēadmodum in turre Babel præcipitata est malitia per diuisionem linguarū, ita & nunc præcipitetur per diuisionē animorū.

Psal.54. Conuenerunt ergo Pharisæi in vnū contra Dominum, vt quem nō poterāt ratione, superarent multitudine. Et per vnum, illum interrogant, vt si vinceret, oēs victores viderētur. Et si vinceretur, solus victus videretur. *Interrogauit* inquit, *eū vnus ex eis legis doctor.* Doctor legis contra legis auctorem se erigit. Vnde patet, quoniam scientia sine charitate nocet: iuxta illud Pauli: Scientia inflat, charitas verò ædificat. Huic doctori legis sunt similes hodie multi hæretici, qui per verba charitatis impugnant veritatem.

Similes

Similes etiã sunt eis qui per diuitias, potentias, & honores à Deo sibi datas, ipsum Deum & Ecclesiã persequuntur. Quia verò interrogatio fit vel causa dicẽdi, vt quãdo disci pulus interrogat magistrũ: Vel causa fallẽdi, vt quãdo ma lignus interrogat simplicẽ, determinat Euãgelista qua intentione doctor legis Christum interrogaret, cùm subdit: *Tentãs eũ.* Tentabat ergo eum, nõ vt probaret, vt Deus tentauit Abrahã: nec vt doceret, vt magister tentat discipulum, sed vt falleret: vt diabolus tentat Christianũ, dicẽs: *Magister, quod est mandatũ magnũ in lege?* Sub simplicitate verborũ, ponit laqueos insidiarum. Iuxta illud: Molliti sunt sermones eius super oleũ, & ipsi sunt iacula. Interrogat autẽ nõ vt instruat, aut instruatur: sed vt suã ostẽtet peritiã, & alterius derideat simplicitatẽ. Tales (vnde dolendum est) sunt hodie plures, qui quærunt & disputant de scripturis, nõ vt faciant, sed vt appareãt: & vt Philosophus ait: Voluit scire, vt sciantur. Magister verò veritatis, veritatem tentanti nõ tacet, ostendens vt quacunq; intentione veritas interrogetur, si opportunũ est, eam aperiamus. Sequitur pars secunda, in qua Dominus respondens Pharisæis, instruit nos de dilectione Dei & proximi, & de ordine diligendi. Et quia per hoc tota lex & Prophetæ adimplentur, de dilectione Dei nos instruit, cùm dicit: *Diliges Dominũ Deũ tuũ ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua.* In quo mandato demonstrat quare & quantum sit Deus diligendus. Quare? Ob tres causas: quia bonus est in se, quod innuit in hoc ꝙ ait: *Deum*: quia meruit diligi à nobis, nos creando, nutriendo, redimẽdo, ꝙ innuit in hoc quod ait, *Dominũ*, quia seipsum in præmiũ diligẽtibus se tribuit, quod innuit in hoc ꝙ ait: *tuũ.* Quantum verò sit diligendus ostendit, cùm ait *& ex toto corde, ex tota anima, ex tota mẽte.* i. ex toto ꝙ scis, ex toto ꝙ viuis, ex toto ꝙ meminis. Omnes enim motus nostrĩ sicut sunt à Deo, ita ad Deũ sunt dirigẽdi. Sed fratres mei, quid sibi vult hæc inculcatio verborum, ex toto corde, ex tota anima, ex tota mẽte tua? Nõne si dixisset ex toto corde satis dixisset? vtiq;. Sed tot inculcata sunt verba ad maiorẽ expressionẽ: quia nunquã satis dicitur, quod nunquã satis agitur. Sed quis hoc mandatũ potest implere? Nullus

1. Cor. 8.

Psal. 54.

in via. Quare ergo datum est? Vt agnoscat homo se semper in via imperfectum esse, & tendat ad patriam, vbi hoc possit implere. Sed nec in patria tãtũ poterit amari Deus, quantũ est dign⁹. De dilectione verò proximi nos instruit cùm dicit: *Diliges proximũ tuũ sicut teipsum.* Innuitur autẽ hic in quo sit diligẽdus proximus, & qualiter & quare. In quo? in hoc ꝙ est proximus nobis natura vel fide, vel cognatione, vel beneficio, vel loco, vel familiaritate coniunctus. Omnẽ ergo hominẽ diligere præcipimur, tam notum quàm ignotũ, tam amicũ quàm inimicũ, tam bonum quàm malũ. Non quidẽ inquantũ est malus vel inimicus, sed inquantũ est proximus nobis natura, vel fide vel virtute: vel si nõ est, vt sit. Qualiter proximũ diligere debes? sicut teipsum. Nõ ait quantũ teipsum, sed sicut teipsum, id est bene te, & bene proximum. Nam qui se malè diligit, se odit. Sic ergo proximũ diligamus sicut nos, tanta bona ei optemus, quanta nobis. Quare verò proximus diligendus sit, ex hoc nobis innuitur, ꝙ in primo mãdato omnes motus animi & corporis nostri, ad Deũ diligendum dirigere præcipimur. Vnde nobis constat ꝙ etiã ipsos motus amoris, quibus vel nos vel proximos diligimus, ad Deum tanquã ad causam & ad finem dirigere debemus, vt scilicet & nos & proximos, non nisi in Deo, & propter Deũ diligamus. De ordine verò diligẽdi nos instruit, in hoc ꝙ illud mandatum, maximũ & primũ vocat: & istud, secundum. Mandatũ enim de dilectione Dei, est maximũ, quantum ad dignitatẽ: & primũ quantum ad ordinẽ. Deum igitur super omnia diligere debemus: deinde animam nostram, tertio loco animã proximi, quarto corpus nostrũ. Patrem verò & matrẽ inter proximos primũ debere diligi, ostendit Dominus, cũ de dilectione eorum primum secundæ tabulæ mandatum dedit. Post illos, diligenda est vxor, quoniam & si propter vxorem relinquẽdi sunt pater & mater corpore, non tamen mente. Post vxorẽ, filij: post filios, fratres, post hos nepotes. Post, magis diligendus est, qui magis est coniunctus nobis carne, familiaritate, beneficio: & ad vltimum, inimici. Hinc est quod mãdatum de dilectione dicitur à Propheta, latum mandatum tuũ nimis: quoniam extenditur à dilectione Dei vsque ad dilectionẽ inimici,

Dilectio proximi.

Omnis homo diligendus.

Ordo in dilectione servandus.

Psal. 118.

mici. Quod verò per hæc duo mādata tota lex impleatur, ostendit Dominus, cū ait: *in his duobus mandatis tota lex pendet & Prophetæ*. Qui enim Deū diligit, mandata eius custodit: Qui verò proximū diligit, in nullo vult lædere, sed potius prodesse. Vnde nec cū occidit, nec eius vxorem mœchatur, nec res eius furatur, nec cętera quæ prohibita sunt, operatur. Si ergo nō potes oēs scripturas scire, saltem de dilectione Dei & proximi mandatū tene. Quoniam ille tenet, & ꝙ patet, & ꝙ latet in diuinis sermonibus, qui charitatē tenet in moribus. Qui hanc habet, omnia habet: & qui in hac offendit, factus est omniū reus. Hinc Propheta: Omnis, inquit, cōsummationis vidi finē: latū mandatum tuū nimis. Et Apost. Plenitudo legis est dilectio. Dilectionē ergo fratres, super omnia teneamus: quoniā dilectio legem cōseruat, Deū sibi appropiat, proximos sibi amicat, inimicos recōciliat, diabolū superat, mortē ignorat, aduersa æquanimiter portat, prosperè sapiēter temperat, omnia cōmunicat, nunq̄ excidit, aliorū bona sua facit, sola Deū videt & cognoscit. Sequitur pars tertia, in qua Dominus Pharisæos cōgregatos cōfutat, interrogādos eos hoc modo: *Quid vobis videtur de Christo, cuius filius est?* Interrogat aūt eos, nō vt ipse ab eis erudiretur, q̄ omnia nouerat, sed vt eos erudiret, qui erudiri nolebant: sed vt ostendens eorū ignorantiā, eorū cōfutaret superbiā, qui scientia legis inflati erant, & vt de æterna Christi natiuitate nos erudiret, & vt garrulitati Pharisæorū silentiū imponeret. Horum igitur superbiā confutat, cùm eos ostendit ignorare, quomodo Christus dicatur à Propheta Dominus Dauid. Putabāt enim, & adhuc putant Iudæi, Christum purū hominem forè ex semine Dauid, & ideo rectè secundum eos quærit Dominus quomodo Dauid vocet Christū Dominum suum: cùm sit secundum eos antiquior tempore, & pater generatione. Nam si Christus est filius Dauid, quomodo eius est Dominus? Vel si eius Dominus, quomodo eius est filius? Nos aūt instruit Dominus de æterna sua generatione per verba Prophetæ, introducētis patrē ad filiū loquentem ita: *Sede à dextris meis*. Nam in sequentibus versibus statim ostenditur Christus esse coæternus patri, qui ei dicit; Tecum principium in die virtutis tuæ, (subaudis

Rom. 13.

dis est mihi. Et esse ex eo natus, cùm subiungitur: Ante Luciferum genui te. Itaque fratres mei, quod Iudæi ignorãt, nos intelligimus duas Christi natiuitates, vnã de Patre ante secula, secundũ quam est vnus Deus & Dominus cum Patre. Vnde & Dauid vocat eum Dominum: Et alteram in tempore de Virgine, de semine scilicet Dauid: vnde & filius Dauid dictus est. Silentium etiam imponit Pharisæis vt tam euidenter ignorantia natiuitatis Christi confusi, nõ amplius audeant eum de scientia legis aggredi, quem videbant nosse omnia secreta legis. Sequitur pars quarta, in qua Dominus discipulos & simplicem turbã moraliter instruit, dicens: *Super cathedrã Moysi sederunt Scribæ & Pharisæi, &c.* Sicut ex hoc & ex aliis sancti Euangelij locis, colligimus fratres mei, tres sunt: Pastor, mercenarius, & fur sicut nomine, ita & intentione diuersi. Pastor enim est, qui ex charitate oues Christi exemplo & verbo pascit. De quo Dominus, Pastor, inquit, bonus, animam suam ponit pro ouibus suis. Mercenarius verò est, qui pro temporalibus oues Christi pascit verbo, & non exemplo. Vnde Dominus: Mercenarius, inquit, fugit, quia mercenarius est: & non pertinet ad eum de ouibus. Fur est hereticus, qui nec exemplo, nec verbo oues Christi pascit: imò eas occidit, cũ se illas pascere mẽtiatur. De quo Dominus: Fur, inquit, nõ venit, nisi vt mactet & perdat. Mactat enim malo verbo, perdit malo exemplo. Ait igitur Dominus in hac Euãgelij lectione de mercenariis sub nomine Scribarũ & Pharisæorũ. Et hoc modo: Primò describit quales sunt, & quomodo se habeãt. Secundò ostendit quid eis à populo debeatur. Tertiò describit vitia eorum. Quartò prohibet discipulis ne eos imitentur. Quales igitur sint ostendit, quum eos vocat Scribas & Pharisæos. Scribæ sunt, quia sciunt legem. Pharisæi verò sunt, quia se diuidunt ab aliis per superbiam & inanem gloriam, habentes scilicet scientiam sine charitate, quæ iuxta Apostolum inflat, non ædificat. Quomodo se habent? Super cathedram Moysi sedent. Est autem cathedra doctorũ, sicut tribunal Iudicum, thronus Regũ. Per cathedram ergo doctrina legis vel Euangelij intelligitur. Bonus ergo Pastor sedet in cathedra; quia intra doctrinam legis sese coërcet: nec eam

Duas Christi natiuitates. — *Ioan. 10.* — *Ibidem.* — *1. Cor. 8.* — *Cathedra.*

eam

eam trãſgreditur. Mercenarius verò ſedet ſuper cathedrã, quia doctrinã legis malè operãdo trãſgreditur & cõculcat. Hæreticus verò ſedet extra cathedram: quia nec facto, nec verbo doctrinã legis tenet. Secũdò quid oues debeãt mercenariis, oſtendit cùm ſubdit: *Quæcunq; ergo dixerint vobis, ſeruate & facite: ſecundũ verò opera eorũ nolite facere.* Ac ſi apertè dicat: quia doctrinã legis prædicãt, audiendi ſunt: ſed quia eam malè viuẽdo trãſgrediuntur, ſequendi nõ ſunt. Bonus ergo paſtor, quia & doctrina & vita legem tenet, audiẽdus & ſequẽdus eſt. Vnde Dominus: Vocẽ, inquit, eius oues audiunt, & ſequũtur. Mercenarius verò, quia nõ vita, ſed ſola doctrina legẽ tenet, eſt audiẽdus & nõ ſequendus. Vnde & hic dicitur: *Quæcunq; dixerint vobis, ſeruate & facite: Secundũ verò opera eorũ nolite facere.* Fur verò, quia nec doctrina, nec vita tenet legẽ, nec audiẽdus, nec ſequẽdus eſt. Vnde Dominus: Nõ audierũt inquit eos oues, quia nõ nouerũt vocẽ alienorũ. Nouerat quippè Dominus quoſdã ſubditos fore, qui vidẽtes prauã vitam doctorũ eos audire contẽnerent. Et propter hoc ait hîc: *Quæcunque dixerint vobis, ſeruate & facite.* Et nouerat quoſdã fore, qui etiã prauam doctorũ vitã ſequerẽtur dicẽtes: Nõne hoc & hoc facit Sacerdos, facit & Epiſcopus meus? Quomodo ego ſanctior eſſem illis? Ideo ſubiungit Dominus: *ſecundũ verò opera eorũ nolite facere*: quia in doctrina ſunt ſequendi, non in vita. Tertiò ſubiũgit ſex vitia mercenariorũ, ſcilicet trãſgreſſionẽ, crudelitatẽ, remiſſionem, vanã gloriã, crapulã, honoris & gloriæ ambitionem. Porrò de trãſgreſſione legis eos redarguit, quũ dicit: *Dicunt enim & nõ faciunt* De ſummo paſtore ſcriptũ eſt, Cœpit Ieſus facere & docere. Neq; enim ſufficit doctrina ſine vita. Si enim dicis & non facis, dicetur tibi. Quare tu ipſe hoc quod præcipis, nõ facis? Quare prædicas nõ furandum & furaris? Hinc ait Pſalm. Peccatori autẽ dicit Deus: Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meũ per os tuum? Tu verò odiſti diſciplinã, & proieciſti ſermones meos retrorſum. Hinc eſt quod baculus Pontificalis in ſeipſum reflectitur: vt ſcilicet quod aliis prædicat, in ſe oſtendat. Rurſus nec ſufficit vita ſine doctrina. Vnde Propheta clamat: Væ mihi quia tacui. Et alius: Si non an-

Hæreticus ſedet extra doctrinã. Ioan. 10. Act. 1. Rom. 2. Pſal. 49. Eſa. 6.

Ezech.3. annuntiaueris, inquit, impio vt ab iniquitate sua cõuertatur, ipse quidẽ in iniquitate sua morietur: quia nõ annũtiasti ei: sanguinẽ autẽ eius de manu tua requirã. Heu fratres mei, quàm sunt hodie rari veri Pastores. Nã nos, q Pastores plebis vocamur, tã in vita quàm in doctrina claudicamus. Nã quãta differẽtia est inter pastorẽ & ouẽ, tãta differentia debet esse inter vitã pastoris, & vitã subditi: vt videlicet respectu excellẽtiæ pastoris, subditi grex dicantur. Debet enim sacerdos esse in populo velut lux in obscuro, velut stella in throno, vt ad claritatẽ vitæ eius, cæteri viam

Mat.4. sequãtur. Vnde & Dominus ait: Vos estis lux mundi, vos estis sal terræ: vt scilicet per claritatẽ vitæ vestræ, populus illustretur: Et per sapientiã vestrã insulsi & idiotæ erudiantur. Sed ꝙ sine gemitu dicere nequeo, nos qui debuimus, esse lux mũdi, facti sumus tenebræ: & est sicut populus sic

Ose.4. sacerdos. In doctrina etiã claudicamus: tũ quia sumus pigri ad prædicandũ, nisi nõ attenderimus tẽporale emolumentũ: tũ quia personas accipimus, durius pauperes increpantes, & potentũ vitia vel palpantes vel tacentes. Et hoc vnde fratres, nisi quia pauperes cõtemnimus, & potentes formidamus: cadẽtes hinc à charitate, illinc à iustitię rigore. De crudelitate verò Pharisæos arguit, cùm subdit: *Alligant enim onera grauia importabilia, & imponũt in humeros hominũ.* Quod grauia imponũt, austeritatis: ꝙ importabilia, crudelitatis & impietatis erat. Hoc faciunt etiam hodie quidam falsi pastores, qui nescientes cõpati infirmitatibus subditorum, alij imponunt onus, vt per totã vitã suam ieiunet in pane & aqua. Alij, vt semper in cilicio & cinere super terram recumbet. Alij, vt semper nudo pede exulet. Alij, vt omnia relinquat, & heremum intret. Quæ infirmi importabilia reputãtes, quasi de venia desperãdo, omnẽ deserunt satisfactionem, & in peccatis permanent. Scriptum est enim, Asellus sequens matrem nimis oneratus diuertit. Non autem attendunt qui hoc faciunt, quod Samaritanus sauciato adhibuit oleum & vinum. Oleum

Gal.6. misericordiæ, & vinum correctionis. Vnde & Paulus, Si præoccupatus, inquit, fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis; considerans teipsum ne & tu tenteris. Alter alterius

onera portate, & sic adimplebitis legē Christi: Bonus ergo Pastor accedat ad peccatorem more Samaritani, & misericordia moueatur super eū. Cùm infirmatur per cōpassionem, postea infundat oleū, cōsolando & veniam promittendo. Tertiò infundat vinum, modestè corrigēdo. Quartò enim subleuet in iumentū suum, eius onera portando per orationes, sacrificia, & oblationes: Vt imitetur illum verū Pastorem qui languores nostros ipse tulit, & peccata nostra ipsa portauit. De nimia remissione Pharisęos redarguit, cū subdit: *Digito autē suo nolūt ea mouere.* Quasi dicat: grauiora mandata, quæ aliis imponūt, ipsi nec in minimo aggredi volūt: Et ita cùm in aliis sęuiant, sibi nimis indulgēt. Cùm ecōtrario officium boni Pastoris sit, vitiis suis nunquam indulgere, sed se asperius iudicare & tractare: & aliis indulgentiorē esse. Multum in hoc fratres mei, quotidie peccamus, qui aliis grauiora onera satisfactionis imponētes, nos remisse tractamus: aliorū vitia iudicamus & nostra excusamus. Aliis dura & longa ieiunia imponimus: & nos comessationibus & ebrietatib⁹ vacamus. Aliis castitatē præcipimus, & nos renibus indulgemus. Alios vestiri cilicio, & iacere in sacco & cinere pręcipimus, & nos mollibus vestimur, & in mollitia recubamus. Alios omnia relinquere & pauperibus erogare monemus: Et nos auari in terra thesaurisamus, faciētes duplex iudiciū, aliud proximo, aliud nobis. Et quod in aliis damnamus, in nobis excusamus: cū scriptū sit. Statera & statera, pōdus & pondus, vtrūq; abominatio est apud Deū. De vana gloria eos redarguit cùm subdit: *Omnia sua opera faciūnt vt videantur ab hominibus.* Sed sicut alibi dicit Dominus, receperūt mercedem suā, laudem scilicet humanā quam quæsierūt. Faciūnt certè & boni pastores aliquando bona in publico corā hominibus, sed inde nō quęrūt gloriā suam, sed Dei. & vtilitatē proximi. Iuxta quod Dominus alibi præcipit, Sic luceant, inquit, opera vestra coram hominibus, vt glorificent patrem vestrum qui in cęlis est. Deinde in quibus Pharisæi quærebant vanam gloriam, exponit cum subdit, *Dilatant enim phylacteria sua, & magnificant fimbrias.* Præceperat siquidem Dominus in lege. Habebis præcepta mea tanquam aliquid semper appensum ante oculos

Officium boni pastoris.

Prou. 20.

Mat. 5.

Mat. 6.

los tuos. Huic literæ Pharisæi adhærentes, scribebant decem mandata in pictatiolis, & in fronte sua suspendebāt, vt præ cęteris, legis obseruatores viderentur. Vnde & hęc pictatiola vocat hic philacteria: à philasse, quod est obseruare. Præceperat etiam Dominus fieri fimbrias in angulis vestimentorum: vnde & eas Dominus habuit in vestimentis, de quibus Emoroissa vnam legitur tetigisse. At Iudæi amatores vanę glorię faciebant sibi grandiores fimbrias, in quibus spinas ligabant: ad quarum punctionem legis diuinę recordarentur. His similes pleriq; nostrū sunt hodie fratres mei, qui vt videātur ab hominibus, religiosius se vestiunt, parcius viuunt, psalmos frequentius murmurāt, prolixius orant, genua crebrius flectunt, in choro primi incipiūt, & extremi finiūt. Sed quotquot tales sunt proculdubio miseri sunt: qui pro vento fauoris, præmiū vendūt virtutis: miseri in hoc seculo, miseriores in futuro. De crapula eos reprehendit cū subdit, *Amāt enim primos recubitus in cœnis*. Ac si apertè dicat: ideò volūt videri gloriosi, vt honorētur ab hominib', & inuitatione & priori & ampliori epulatione. Tales sumus & nos fratres mei hodie, vnde dolendū est, qui gaudemus quando principes & potētes nos inuitāt, nos in primo loco collocāt, nobis varia fercula & vina apponūt. Medullā terrę comedimus, comessamur & inebriamur vino, in quo est luxuria, paupere foris fame & siti pereūte. Porrò bonus pastor nunq̄ extra domū suā eat manducandū, tantū gratia comedēdi, pręter quā gratia aliis proficiendi, vt inuitatores suos, à quibus pascitur corporaliter, pascat spiritualiter. Declinet autē in sede superbiā, in cibo saturitatē, in potu hilaritatē, in verbo leuitatē, vt suos ædificet cōuiuas, nō solū verbo, sed etiā grauitatis exēplo. De ambitione eos redarguit, cū subdit: *Et primas amant cathedras in synagogis*. Heu quantū excreuit hodie hęc ambitio prçlationū inter nos: Ambiūt fieri magistri, antequā didicerint esse discipuli: ante pręcipere, quàm obedire. Alij simulant sanctitatē: Alij principibus seruiunt: Alij congregant pecunias: Alij frequentant curiam: vt quā meritis nō assequuntur, hypocrisi, pretio, violentia, prece assequantur, cathedrę dignitatem. Sed intelligat se non esse episcopū, qui mauult præesse quā prodesse.

desse. Nemo præsumat defendere ambitionē suā illo Apostoli dicto: Qui episcopatū desiderat, bonum opus deside rat. Opus enim dicit, nō honorē: opus nō opes: laborem, nō requiē: ministerium, nō dominatū: solicitudinem, nō gloriā: aliorū onera portare, nō portari: quærere non quæ sua sunt, sed quę Iesu Christi. Qui ergo ita episcopatū desi derat, bonū opus desiderat. Sed quàm rarus est hodie talis fratres charissimi, quin potius ferè omnes ostendunt cùm ad dignitatē perueniunt, qua intentione eam ambierunt: malè ascendunt, peius viuunt. Assumunt sibi numerum equorū, vt iam non videantur Episcopi, sed tyranni. Præmittunt in quadrigis & summariis multam & pretiosam supellectilem, quasi castra transportarent. Incedunt trabeatis frenis, & ędificiis deauratis. Nō est modus vestibus, non cibariis, non palaciis, nō argenteis scutellis, & cyphis aureis. Elati in cathedra, obliuiscūtur se esse mortales, diuitū personæ assumuntur: pauperes abiiciuntur: ordines ecclesiæ & iustitię venundantur: & quę carè mercati sunt, carius vendere cōcupiscunt. Lectio & contemplatio contemnitur, & lucrosæ causæ agitantur. De vana gloria iterum eos reprehendit, cùm subdit: *Amant salutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi.* Cùm diabolus opera quorūdam nec in principio operis, nec in executione per intentionē vanæ gloriæ vitiare potuerit, postea per oblationem fauoris & laudis eos aggreditur, iuxta illud quod Dominus serpenti dixit: Et tu insidiaberis calcaneo eius. Inducit ergo eis adulatores, à quibus salutātur, beatifican tur, & decipiuntur, iuxta illud Esaiæ: Popule meus, qui te beatū dicunt, ipsi te decipiunt. Quanuis enim exterius ru beant, & indignos laude se dicant, tamen interius anima ad laudem lætatur & delectatur, & ita maculatur. Pugnā quippè vanæ glorię nemo aduertit, nisi qui ei bellum indicit, & qui eam subtiliter inquirit. Quartò prohibet Dominus discipulis, ne Pharisęos imitentur, cùm subdit. *Vos autē nolite vocari Rabbi.* Aliud est fratres mei vocari, aliud velle vocari Rabbi. Velle vocari Rabbi, semper est ambitiosi & gloriosi: Vocari verò, est tam boni quā mali. Sed bono magistro nō nocet vocari magistrum, imò prodest. Cùm enim vir bonus audit se magistrum vocari, hinc in-

1. Tim. 3. *Episcopatus quomodo desiderandus.* *Gen. 3.* *Esa. 3.*

telligit necessitatē sibi indictā: vt quod dicitur nomine, sit & re. Hinc studet & laborat verbo & exemplo se verū magistrū aliis exhibere. Peruerso verò magistro nocet, si vocetur magister. Nam cùm audit se vocari magistrū, magis alij credit quàm sibi: & inde instigatur nō ad seipsum corrigendū, sed magis ad superbiēdum. *Omnes enim*, inquit, *fratres estis*. Ac si dicat, licet officio & excellētia sitis aliis magistri, tamē per charitatē & humilitatē subditos vobis coęquātes, magis fratres quàm magistri velitis vos appellari. Nec putetis fraternitatē spiritualē, quæ est inter vos, esse minorē carnali fraternitate. Nulla quippè est carnalis fraternitas in respectu spiritualis. Vnde & subdit. *Et Patrē nolite vocare vobis super terrā: vnus est enim Pater vester qui in cœlis est*. Homo enim dicitur pater filij, nō quia eū creet, sed quia generationis eius tantū est minister. Deus verò ipse est creator corporis & animæ: ipse est auctor generationis tā primę quàm secūdę, ipse nutritor, doctor, & saluator. *Nec vocemini magistri: quia magister vester vnus est Christus*: q solus oēs docet, & sine quo nullus docetur, ipse enim est magister & auctoritate & officio. Ipse docet exterius & interius. Exterius verbo & exēplo: Interius inspirādo. Nisi aūt sit intus q doceat, in vanū lingua doctoris laborat, homo enim tātū ministerio exteriori magister dicitur. *Qui maior est*, inquit, *vestrū erit minister vester*. Ac si aperte dicat: nō erit cōtentio inter vos de magisterio, sed de ministerio, nō de pręlatione, sed de humilitate. Sicut enim filius Dei venit in hūc mundū, nō vt ei ministraretur, sed vt ipse omnib⁹ ministraret, & animā suā pro omnibus poneret; Sic debet aliquis ad officiū pastorale accedere, nō vt ditetur: nō vt honoretur: nō vt ei ministretur, sed poti⁹ vt ipse ministret, & animā suā ponat pro subditis animabus: *Nam qui*, inquit, *se exaltat*, tēporaliter: *humiliabitur* æternaliter. Nos ergo fratres charissimi, sequentes verū & summum magistrū, quęramus in hoc seculo, nō ditari, nō honorari, nō delectari, nō ministrari, sed poti⁹ ministrare, docere & prodesse, cū paupertate, cū humilitate, cū patientia & labore, quatenus in cęlesti regno mereamur ditari, honorari & delectari. Per Dominū nostrū Iesum Christū, qui cū Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DO-

DOMINICA XIX. POST TRINIT.

Renouamini spiritu mẽtis vestræ, & induite nouũ hominẽ qui secundũ Deũ creatus est, in sanctitate, & iustitia veritatis, &c. In hac lectione fratres chariss. nos hortatur Apost. ad nouitatẽ innocẽtis vitæ. Et hoc modo. Primò monet nos mutari de malo in bonũ, secundò ponit partes vetustatis, quas fugere debemus: & opera nouitatis, quæ facere debemus. Primò igitur monet nos mutari de malo in bonũ, cũ dicit: Renouamini, &c. Porrò renouatio fit quãdo vetustas exuitur, & nouitas amissa recuperatur. Nos aũt fratres, fuimus noui formati in Adã, sed ipso peccãte, cũ ipso incidimus in vetustatẽ. Sanè ꝙ nouũ est, purum, firmũ, & forte est. Quod verò vetus est corruptũ, infirmũ, & debile est. Est autẽ Adã creatus nouus, quia purus, quia firmus, quia fortis. Purus sine peccato, firmus ad resistendũ vitio, fortis ad perseuerandũ in bono. Sed quia sponte peccauit, vetustatẽ incurrit, factus impurus, infirmus: & debilis. Impurus quia corrumpitur vitio: infirmus ad resistendũ vitio. Quia enim cũ euitare posset peccatũ, noluit, infictũ est, vt cùm velit, nõ possit. Debilis etiã fuit ad bene agendũ, per se enim bene agere nõ potest nisi gratia Dei adiutus. Dicitur igitur Adã vetus homo. Vetustas eius est illa corruptio & infirmitas, quã peccãdo incurrit, quæ languor naturæ, siue stimulus carnis, siue pronitas ad peccandũ vocatur. Hęc est originale peccatũ. Hoc etiã peccãs peccatũ dicitur, quia per eã velimus nolimus, peccamus. Propter hãc exclamat Apo. infelix, inquit, ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum. Christus verò ecõtrario dicitur nouus homo: quia nõ ex cõcupiscentia cõceptus est, sed ex Spiritu sancto. Et purus, firmus, & fortis creatus est, & permãsit. Et eius innocẽtia, & sanctitas nouitas appellatur. Oẽs igitur sicut nascimur ex corrupta massa Adę, ita nascimur ex corrupto corrupti: ex vetere veteres, sed per gratiã noui hominis Christi renouamur, dũ in fide & baptismo eius originale peccatũ nobis dimittitur, & innocẽtia nobis cõfertur, & iuxta Apost. de die in diem magis ac magis renouamur, cùm magis ac magis Christũ imitando, in sanctitate proficimus. Hac nouitate Apostol. renouatus

Ephe. 4.

Quomodo fit renouatio.

Rom. 7.

Gal.

nouatus ait, viuo ego, iam nō ego, viuit autē in me Christus, in quo autē hęc renouatio, & quomodo, & per quē fiat, & ex quibus cōsistat, subsequenter ostendit Apost. In quo fiat, ostendit cùm ait. *In spiritu mētis vestræ*, id est, in spiritu & mente vestra. Per spiritū, inferiorem vim animæ, id est sensualitatem, & per mentem, superiorē intellectū intelligens. Est autem sensualitas illa vis animæ, quæ per officinas corporis, corporalia cōprehendit. Monet igitur nos Apostol. vt in sensualitate nostra innouemur, vt sensus nostri nō exarēatur, vt prius ad vetera, sed potius ad opera noui hominis faciēda. Vt scilicet oculus nō videat tēporalia ad cōcupiscendū, sed potius ad contemnendū: & pauperes nō ad spernendū, sed potius ad cōpatiendū. Aures non audiant illicita, sed sacra Domini verba. Nares nō olerēt meretricales odores, sed potius spiritualiū virtutū suauitatem. Gestus nō irretiatur lenociniosis saporibus, sed ieiunio, & omni verbo quod procedit de ore Dei. Tactus nō delectetur illicito cōtactu, sed castimonia. Intellectum quoq; præcipit innouari, vt iam non studeat in malitiis, in dolis, in fraudibus, in malis consiliis, & malis artibus, sed potius in spiritualibus studiis, & in sanctis lectionibus. *In sapiētia Dei*, in cōtemplatione cœlestium, vt ita imago Dei in nobis deformata reformetur. Quomodo verò hæc reformatio fiat, ostendit cùm ait: *Et induite nouū hominē*, id est, nouitatem noui hominis Christi: vt scilicet quantum possumus, simus innocentes, sicut ipse innocēs est. simus sancti, sicut ipse sanctus est: simus misericordes, sicut ipse misericors est, & quantū ipse dederit, simus eius imitatores. Per quem autem fiat hæc renouatio, ostendit cū subdit, *qui secundū Deū creatus est*, id est, nouitas eius secundū Deum creata est. Ac si diceret: Hęc nouitas nō potest esse in nobis ex nobis: sed ex eo qui ait: Ecce noua facio omnia. Quā nouitatem mentis propheta petēs à Deo ait: Cor mundū crea in me Deus, & spiritū rectum innoua in visceribus meis. Sed & nos fratres mei, qui nihil ex nobis, nisi peccatū habemus: oremus cū gemitu, oremus quotidie cū lachrymis & suspiriis, oremus inquam cum Propheta, vetustatem peccati aufer à me Domine, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Ex quibus verò

Sensualitas. *Apoc. 21.* *Psal. 50.*

hæc renouatio cōsistat, ostendit cùm ait: *in sanctitate & iustitia veritatis*. In sanctitate in nos, & in iustitia in proximos: & vt tā sanctitas quàm iustitia sit veritatis: & veritate, scilicet operis, & veritate finis. Sunt enim (vnde dolendū est) quidā simulatores, qui nec sancti: nec iusti sunt opere, sed simulant. Alij verò, & si opera sanctitatis vel iustitiæ habeāt, tamen in fine degenerāt, cùm de eis gloriā secularem expectāt. Sequitur pars secunda, in qua ponit Apost. partes vetustatis, quas nos fugere docet, & partes nouitatis, quas nos sequi iubet, dicēs: *Propter quod abiicientes omne mendaciū loquimini veritatē, &c.* Tres partes vetustatis sunt: vetustas oris, vetustas cordis, vetustas operis. Tres quoq; econtrario partes nouitatis sunt, nouitas oris, nouitas cordis, & nouitas operis. Vetustatem igitur oris nos pręcipit abiicere, cū ait, *propter quod abiiciētes omne mendaciū*. Est autē mendaciū falsa significatio vocis cū intentione fallendi. Mentiri verò dicitur, quasi cōtra mentē. Iuxta illud. Labia dolosa ex corde, & corde locuti sunt, .i. ex duplicitate cordis. Sunt aūt sex species mendaciorū. Primùm est, ꝙ prodest & nemini nocet, vt quādo aliquis mentitur, pro vita alterius cōseruāda. Secundū est, ꝙ nec prodest nec obest, vt quando iocando quis mentitur. Tertium est, ꝙ aliqui prodest, & alicui nocet: vt quando mentitur vēditor emptori. Quartū est, ꝙ alicui nocet & nulli prodest, vt quando aliquis vult decipere inimicum suum. Quintū est, quod fit sola libidine mentiendi, quod mirū peccatū est. Sextum est mentiri in veritate fidei, quod est hæreticorum. Comprehenduntur autē sub mendacio detractio, adulatio, susurratio, incusatio: Quæ & si quandoque habeant vitæ veritatem, quia tamen malo fine dicuntur, mendacia sunt. Est autē omne mendacium fugiendū. Vnde & hìc ait: *proiicientes omne mendaciū*. Et Propheta, Perdes, inquit, omnes qui loquuntur mendacium. Nemini igitur licet mentiri. Licet tamē ei verum tacere, vel modo propositione, malitiam eludere. Episcopus quidā vt refert beatus Aug. nomine & fide firmus, quendam reum apud se abscondit. Qui cùm quæreretur, ait: Non licet mihi nec prodere, nec mentiri. Tractus ante regē Gentilem, cùm in hoc ipso vsque ad mortem perseueraret, factus est

Mendacium quid. *Psal. 11.* *Multiplex mendaciū.* *Psal. 5.*

mirabilis in veritate & iustitia: liberatur gratia eius etiam reus. Ecce fratres quomodo veritas & iustitia etiam apud infideles habētur admirabiles. Propositione verò modali inquirentem eludere licet: vt cū quærit gladiator, vbi est ille? Respōdemus. Nescio, subintelligētes, tibi. Tales enim
Esa.38. locutiones in sacra scriptura inuenimus, vt ibi, Morieris tu & nō viues, subintelligitur enim nisi fleueris. Hęc est duplicitas quæ neminē decipit, sed potius iuuat. Ad nouitatem verò oris nos inuitat Apost. cū subdit: *Loquimini veritatē vnusquisq; cū proximo suo*. i. cū omni homine. Veritas enim est vera significatio vocis cū sine debito, & veraquidem est significatio, quando quod corde concipitur, voce significatur, quomodocunque se habeat res. Inde est quod Paulus, quando promisit se iturum ad Corinthios, quia vt mente habebat, ita locutus est, verū dixit, quamuis non iuerit. Et econtra, si quis dicat cōtra mentē se aliquid facturum, & post illud faciat, tamen quia contra id quod sentiebat, dixit, mentitus est. Si autē & quòd sentit, dicat: sed non sine debito, id est, nō propter Deum, mendax est. Hinc est quod testis, si verum testificetur propter pecuniā, mendax est. Ecce fratres, vnde dolendū est, quàm rari sunt hodie veraces, quoniam & si sunt aliqui qui dicant quod sentiunt, tamen fere oēs non ad Deum, sed ad temporalem finem intentionē dirigunt. Quòd verò adiunxit Apostolus, *quoniam sumus inuicem mēbra*, ita intelligendum est: Omnes fideles sumus mēbra Christi, & debemus nos tanquā membra coadiuuare. Cū ergo frater fratri mentitur, quid aliud quàm sinistra mentitur dexterę? Et cùm sinistra dexteræ mentitur, quid aliud est quàm cōtra se operatur? Ita est proculdubio fratres mei, quicunq; mentitur alij, primùm nocet sibiipsi. Vetustatem verò mentis abijcere, & nouitatem induere nos monet, cùm subdit: *Irascimini & nolite peccare*. Quod hic Apost. de ira dicit, de cæteris passionibus, siue perturbationibus mentis intelligit, quę sunt timor & tristitia, cupiditas & gaudiū, ira & odiū. Hæ verò passiones naturales sunt, & à bonis bene vtuntur, & à malis malè. Qui enim timet offendere Deum, bene timet. Et qui offenso tristatur, bene tristatur. Et econtra, qui timet ne nō possit suam malam implere voluntatem,

tem, malè timet. Et qui tristatur, quia non impleuit, malè tristatur. Similiter qui irascitur contra peccatum suum vel alienum, bene irascitur. Hortatur igitur nos Apostol. (sed præpostere) induere nouitatē mentis, cùm ait, *irascimini*, subaudis contra vitia. Hortatur & nos abiicere vetustatem mentis cum ait: *Nolite peccare*, subaudis per irā, vel alium mentis motum. Vel certè (vt quidā volūt) primus motus iræ, qui in nostra potestate nō est, permittitur nobis cū dicitur: *irascimini*. Ira verò post illum motū, tanquā graue peccatum prohibetur, cū dicitur, *nolite peccare*. *Sol*, inquit, *nō occidat super iracundiā vestrā.* Hoc vel ad literā legitur, vt scilicet tā breuis sit ira ꝙ vsq; ad occasum solis non perduret. Vnde in vitis patrū legimus de duobus, quorum alterum sol nunquā viderat irascentē: alterum nunquam viderat comedentem. Vel sol. i. charitas Dei & proximi, nō occidat in cordibus vestris, propter nimiam iracundiā: vt scilicet ita irascamur contra vitium fratris, quòd charitatem eius naturæ debitam non amittamus. Cùm enim superat ira, charitatem mētis perturbat, vt iam nō possit discernere quid deceat. Vnde Poeta: Ira, inquit, breuis furor est. Et Salomon. Ira, inquit, viri iustiā Dei non operatur. Liptotes est. i. operatur iniustitiam. Non enim nouit iustè iudicare: quē ira conturbat. Propterea cū Theodosius imperator ex impetu iræ plusquam decem millia hominum occidi iussisset, reprehensus à beato Ambrosio, dedit legē vt de cætero cùm Imperator vel iudex contra aliquem reū esset commotus, non statim eum iudicaret, sed per triginta dies esset reus in custodia, vt mitigatus animus iudicis tunc melius posset iudicare. *Nolite*, inquit, *locum dare diabolo*. Qui dat locum peccato, dat locū diabolo. Sicut qui dat locū virtuti, dat locum spiritui sancto. Vetustatē operis nos præcipit Apost. abiicere cū subdit: *Qui furabatur, iam non furetur*. Per furtū intelligens & rapinam, & dolū & fœnus, & omnem exactionē. De quibus idem alibi: Ne quis circūueniat vel supergrediatur in negotio fratrē suū; quoniam vindex est Dominus eorum qui talia agunt: Si enim fratres mei damnatur qui non dat propria: quid fiet de eis qui rapiunt aliena? Nouitatem verò operis nos præcipit assumere, cùm subdit: *Magis autem laboret vnusquisque* 1. Thes. 4.

quisque manibus suis quod bonū est. i. honestam & vtilem operationē, per quod accipit quodlibet genus laboris, vel artis honestæ, vt agriculturā, sutoriam, fabrilem, & cæteras huiusmodi artes, dequibus potest aliquis sibi & aliis honestè prouidere. Quod fratres mei, contra quosdā est, qui otiose & curiose viuentes, ad manus semper respiciūt alienas: Non attendentes se plura inde vitia incurrere, videlicet otiosam desidiam, & inexcusabilem mendicitatē, turpem impudentiā, atq; debitā alienorum peccatorū sup

2.Thes.3. portationem. Contra quos Apost. ait: Qui nō laborat, nō manducet, & lex Imperatorum præcipit vt fortes mendicantes seruituti mancipentur. Econtrario fratres mei, quā honestus est modus viuēdi labore manuali, si iustè fiat & recta intentione, & cùm multa bona habeat in se. Primò, quia de suo iusto labore viuit. Secundò, quia debitas oblationes de suo, Deo reddit. Tertiò, quia habet vnde possit peccata redimere. Quartò, quia iuxta ꝙ dicitur, hic habet vnde tribuat necessitatem patiēti. Hanc igitur fratres charissi. triplicem oris, cordis & operis nouitatē habere studeamus: vt noui hominis Christi noua membra esse mereamur, ipso largiente, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

DOMINICA XIX. POST TRINITAT.

Mat.9. *ASCendens Iesus in nauiculā, transfretauit, & venit in ciuitatē suā*. Iuxta literam fratres charissi. ostendit Dominus in hac S. Euangelij lectione, se & veram humanitatem, & verā diuinitatem habere. Et veram quidem humanitatem se habere demōstrat. dum more hominū nauem ascendit & transfretat, & patriam terrenam visitat. Posset quidē omnipotens & summus Dominus, vtpote cui vniuersa famulātur elemēta, mare diuisisse, vel super aquas sicut aliquando fecit, siccis pedibus ambulasse, sed assumptæ humanitatis vera in se demōstrare voluit argumēta. Cùm enim legimus Christum esuriisse, sitiisse, fatigatum fuisse, nauis vehiculo trāsfretasse, patriam & parentes habuisse, credimus eum verè nostram humanitatem & infirmitatem suscepisse. Cæterum quoniam tam de diuinitate quā humanitate eius eramus instruendi, nec super aquas vadit vt Deus, nunc naue transfretat vt homo, nunc de

paucis panibus multa milia pascit vt Deus, nunc esurit & sitit vt homo, nūc alios sanat vt Deus, nunc patitur vt homo. Veram verò se habere diuinitatem hic demonstrat in quatuor: Primò in alterius fidei cognitione. Vnde & hic dicitur: *Videns Iesus fidē illorū.* Possent quidē nō ex fide, sed potius ex tentatione & derisione ei paralyticū curandum offerre, sed Dominum qui scrutatur renes & corda, fallere non potuerunt. Secundò in peccatorū dimissione, vnde & dicit: *Confide fili, dimittūtur tibi peccata tua.* Vbi notandū est fratres mei, quoniā non ait Euangelista: Videns fidem paralytici, sed fidem illorū qui eum offerebāt. Si ergo tantū valuit paralytico fides aliena, vt mēte & corpore sanaretur, quantum putatis valet vnicuiq; fides propria? Sed dices, Nunquid homini infideli Christus peccata dimisit? Nequaquā. Sed Dominus propter fidem offerentium, fidē paralytico inspirauit: & ita credenti peccata dimisit. Tertiò se veram diuinitatē ostendit habere, in alienarū cogitationum cognitione. Vnde Scribis intra se dicentibus, hic blasphemat, dixit: vt quid cogitatis mala in cordibus vestris? Quartò in paralytici per solū imperium curatione. Sunt enim fratres mei, hic quatuor: scilicet cognitio alterius fidei, peccatorū dimissio, alienarū cogitationū inspectio, solo nutu facta sanatio, ꝓpria solius Dei. Quæ tamē per ministros, quādo vult vt auctor operatur. Sed quoniā prima tria inuisibiliter operaturus erat, ideo per quartū visibile signū ea cōfirmat. Vnde & dixit, *Vt autem sciatis quod filius Dei habet potestatē in terra dimittēdi peccata,* subaudis & cognoscēdi fides & cogitationes cordiū: Ecce vobis hoc per visibile signū demonstro. Vnde & subdit Euangelista: *Tunc ait paralytico, Surge, tolle lectum tuū, & vade in domū tuā. Et surrexit, et abiit in domū suā.* Iuxta tropologiam verò erudimur in hac lectione in quatuor, Primò enim in hoc ꝙ Dominus nauem ascendens, transfretauit, & venit in ciuitatē suam: erudimur exēplo eius, vt nos quoq; nauiculā ascendamus, & ab huius mundi exilio ad æternā transfretemus. Nauicula quippè significat sanctam Ecclesiā, quæ quāuis in hoc seculo malignis spiritibus infestetur, quamuis tribulationum vndis cōcutiatur, quamuis nunc per prosperitatem eleuetur, nūc per aduer-

aduersitatem penè submergatur, tamē Deo regēte, & Spiritu sancto impellente, eos qui in ea sunt per fidei & charitatis vnitatem, ad portū salutis æternæ transportat. Sed quod sine gemitu dicere non possum, plures sunt hodie, qui cùm in Ecclesia videātur esse numero: extra sunt, merito plures, qui nolunt ad illā patriā transfretare: sed potius in huius mundi naufragio amant manere, & nolent præsentē finiri miseriā, sed semper hic durare. Plures etiā qui (quod grauius est) ipsam Ecclesiæ nauiculā qua possent transfretare, hęresibus, cōtentionibus, insidiis, & persecutionibus persequuntur & scindunt, & quantū in ipsis est submergunt: sed ipsi vt merúere submerguntur. Nauicula verò cū fidelibus suis ad portum salutis applicatur. Transfretemus ergo fratres, spe & desiderio, & tendamus
Ephe.2. in ciuitatē nostram: nostrā vtiq;, quoniā vt ait Apost. Iam non sumus hospites & aduenę, sed sumus ciues sanctorū, & domestici Dei: hæredes quidem Dei, cohæredes autem
Rom.8. Christi. Secundò verò, quia nō solū salutem nostram, sed etiam proximorum quærere debemus: instruimur ab eis qui paralyticum in lecto iacentē Domino sanandū offerebant: vt nos quoq; infirmis, siue mente siue corpore, & cōpatiamur: & eos domino sanādos per orationē & desiderium offeramus. Nō simus de numero illorum, qui quasi saxei vel ferrei essent, super afflictiones & dolores proximorū, nulla cōpassione mouentur, sed potius imitemur illū, de quo loquimur Iesum Christum, qui visceribus misericordiæ semper affluit super infirmos & peccatores: si-
Esa.53. cut de eo per Prophetā dicitur: Verè lāguores nostros ipse tulit, & peccata nostra ipse portauit. Imitemur etiā imita-
1. Cor.9. torē eius Paulū, qui de se dixit, factus sum infirmis infir-
2. Cor.11. mus, vt eos lucrifacerem. Et alibi: Quis infirmatur, & ego nō infirmor? Tertiò quoq; in hoc Dominus respexit ad fidem offerentiū paralyticū, instruimur quod si pro nobis & aliis supplicantes à Domino exaudiri volumus, fidem perfectam. i. per charitatem operātem habere studeamus. Impossibile est enim orationē vel aliud aliquid, sine fide
Galat.4. placere Deo. Vnde Iacobus: Si quis indiget sapientia, po-
Iacob.1. stulet à Deo, qui dat omnibus affluēter, & nō improperat. Postulet aūt in fide nihil hęsitans. Nam qui hęsitat, similis est flu-

est fluctui maris, qui à vento circunfertur. Nō ęstimet autem ille homo se aliquid accepturū a Deo. Si ergo, nec ille qui supplicat, nec ille pro quo supplicatur, est Deo cognitus, quomodo audiuntur? Scimus enim quia peccatores Deus nō audit: Sed si quis est verus Dei cultor, hunc exaudit Deus. Quin potius si ille qui per infidelitatē vel impietatem suā est Deo odiosus, pro reo supplicare præsumit, nō solum Deus nō placatur, sed etiā exacerbatur. Itaq; fratres mei, studeamus per veram fidē nos notos & familiares Deo facere: vt ita locū intercessionis apud eum habere mereamur. Quartò etiā in hoc quod Domin' paralytico, non ob fidem suam, sed ob fidem offerentium peccata dimittit: ostendit quantum locum intercedendi habeant fideles apud ipsum, non solùm pro se, sed etiam pro aliis: & quantū ipse sit pronus ad audiendū preces eorū. Vos ergo fratres, qui verè fideles estis, qui locū familiaritatis & intercessionis apud Deū obtinetis, nolite dissimulare vel negare auxilium intercessionis vestræ, reis & peccatoribus: qui etsi vos nō petant, tamen vos pro eis petere nō cōtemnatis, talentū vobis cōmissum non abscondatis: sed orate pro omnibus, orate pro singulis, quoniam Deus preces fidelium suorum spernere nō potest: sed ob preces nostras, nos qui in lecto torquentis conscientiæ infirmi iacemus, qui paralytici .i. membris dissoluti, & impotentes sumus: qui nec bene velle, nec bene loqui, nec bene operari valemus, per misericordiam suā ad bene agendum erigat: vt grabbatum .i. carnem infirmitatis nostræ, possimus à vitio subleuare, & ad cœlestē Dominum supportare: quod ipse præstare dignetur, qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XX. POST TRINIT.

Videte quomodo cautè ambuletis, &c. In hac lectione fratres charis. hortatur nos Apostolus vt cautè ambulemus viam mundanæ peregrinationis, vt ita per eam ad æternā patriam peruenire mereamur. Sunt autē huius lectionis quatuor partes. Primò enim nos monet vt cautè ambulemus. Secundò, vt ab impedimentis temporalibus nos redimamus. Tertiò, vt non mundana, sed spirituali ebrietati inebriemur. Quartò, vt propter Christum subie- Ephe. 5.

Cti nos inuicem ſupportemus. Monens igitur nos Apo. vt viā huius mundi ſapienter ambulemus, ait: *Videte quomodo cautè ambuletis.* Cautè fratres chariſſ. ambulat, qui ambulat quò debet, & qua via debet, & quomodo debet. Quo debemus, ambulamus, ſi ad æternā patriā toto deſiderio feſtinamus, vt ibi videamus Deū deorū in Siō: quoniā iuxta Apo. Nō habemus hic manentē ciuitatē, ſed futurā inquirimus. Semper ergo fratres, ad Chriſtū qui nos præceſſit, oculos erigamus, & qua via ipſe præceſſit, eū ſequamur. Oculi enim ſapiētis in capite eius. Via qua debemus ambulamus, ſi in fidei via de bono in melius proficimus. Non enim prodeſt fides ſine operibus habēti tēpus: nec opera ſine fide. Habent enim Iudæi & Gentiles bona opera pietatis: ſed quia fidē nō habent, per ea ad æternam patriā peruenire non valent. Habent fratres mei, & aliqui falſi Chriſtiani viā fidei, ſed quia malè operātur, per viam fidei nō ambulāt, imò reuertūtur. Nos ergo fratres, ſi per fidē ad Deū peruenire volumus, de bonis operib9 ad meliora nos extēdamus. Quomodo verò debemus, ambulamus, ſi rectè, ſi planè, ſi modeſtè ambulamus. Rectè, ſi nō declinamus ad dexterā per proſperitatē, nec ad ſiniſtrā per aduerſitatē. Planè ſi euitamus mōtes ſuperbię & præſumptionis, & valles triſtitiæ & deſperationis. Modeſtè, ſi nec nimis citò, nec nimis lentè eamus. Qui enim nimis in principio feſtinat, ante tēpus laceſcit & deficit. Quod faciunt quidam, qui in principio conuerſionis ſuæ tantum onus ſuſcipiunt, quod ante tempus ſit neceſſe eos deficere. Qui verò nimis lentè graditur, pigreſcit, & ad metam in tempore non peruenit. Quod faciunt qui vel parum, vel nihil in operando proficiunt. Nos ergo fratres, cū moderatione de minoribus ad maiora nos extendamus, vt nunquā deficiamus: ſed vſque ad perfectum proficiamus. Sed quoniam ſunt quidam qui ſub prætextu eleemoſynæ ſe ingerunt ſollicitudinibus, & negotiis ſecularibus, ſubdit Apoſtolus: *Non quaſi inſipientes, ſed quaſi ſapientes.*

Heb. 13.

Non prodeſt fides ſine operibus.

Eſt autem hæc pars ſecunda, in qua Apoſtol. monet nos expediri & redimi à temporalibus ſollicitudinibus, quas quidā inſipienter amplectuntur, dicentes ſe hoc facere vt habeant vnde erogent pauperibus. Sed Apoſt. vult ſeruos

Dei

Dei esse expeditos. Vnde ipse alibi ait: Nemo militās Deo implicat se secularibus negotiis. Vnde & hîc subiungit: *Redimentes tempus quoniam dies mali sunt*. Tempus redimit, qui vt tranquillè & pacificè transire possit, etiam de suo derelinquit. Vnde idem Apost. Corinthios reprehendens, quia in iudicio contendebant, ait: Quare non magis iniuriam patimini? Et Dominus in Euāgelio: Si quis, inquit, vult tecum contendere & tunicā tollere, da ei & pallium. Et alibi: Si quis quod tuum est, tulerit, ne repetas. Hoc tamen est consilium non præceptum. Nam omni homini licet sua repetere, sed nulli cum contensione. Sub iudicio vero sua repetere, licet minus perfectis: magis verò perfectis, non licet. Diuinum ergo consilium est, vt ne aliquando in contentionem decidamus, contendenti cedamus & etiam quod nostrum est fratres mei, dimittamus. *Quoniā*, inquit, *dies mali sunt*, nō in sui essentia, sed in praue vtentium malitia: qui eos quos in via huius mūdi cernunt diuinis honoratos persequuntur. Nos ergo fratres, solis necessariis sumus contenti, vt pacificè & expeditè viā latronibus & prædonibus obsitā transeamus. Hinc subditur: *Propterea estote prudentes, intelligētes quæ sit volūtas Dei*. Vult enim Deus seruos suos contemptores esse mundi, & sic expeditè ad eum festinare. Inde est quod cupientibus ditari, gloriari, & delectari hoc seculo opponit Deus aduersarios & impedimenta: vt cùm viderint se non posse prosperari in hoc seculo, ad Deum conuertantur. Vnde Dominus sub specie vxoris fornicantis loquitur ad Iudæā dicens: Sepiam viam tuam spinis, quæres amatores tuos, & non inuenies. Et dices: Reuertar ad virum meum priorem, quia melius erat tunc mihi quàm nunc.

2. Tim. 2. *1 Cor 6.* *Mat. 5.* *Luc. 6.* *Osee 2.*

Sequitur pars tertia, in qua, vt alacrius viam Dei pergamus, monet nos Apost. inebriari, non ebrietate mundana, sed spirituali, dicens: *Nolite inebriari vino in quo est luxuria, sed impleamini spiritu sancto, &c.* Sunt enim tres ebrietates. Prima est vinosa, secunda mundana, tertia spiritualis. Prima est vini immoderati: secūda immoderatæ cupiditatis: tertia abundātis charitatis. Prima igitur ebrietas mala est, quia sensus hominis disturbat, mentem alienat, ad inhonesta & turpia excitat. Vinum quippè genitalia Noë nudauit, Loth filiabus suis miscuit. Væ vobis, dicit

Tres ebrietates.

Propheta, qui fortes estis ad potandũ vinũ, & ad miscendã ebrietatẽ. Ebrietas verò secũda est pessima, quia ꝑ amorẽ seculi sensus disturbat à seruitio Dei, mentẽ alienat à sapientia & amore Dei, ad flagitia & facinora trahit. Hic est calix Babylonis, de quo inebriãtur omnes peccatores terræ. Tertia ebrietas est sanctissima, quia per amorẽ Dei, sensus retrahit ab operib' malis: sensus alienat ab amore mũdi: desiderio ad cœlestem patriã trahit. Hac sancti inebriãtur.

Psal. 35. Vnde Propheta: Inebriabuntur ab vbertate domus tuę: & *Psal. 22.* torrente voluptatis tuę potabis eos. Et alibi Dominus per Prophetã: Calix meus, inquit, inebrians, quàm præclarus est. Nobis igitur, fratres, in via huius mundi, inter aduersitates lassescentibus, necessariũ est vt inebriemur, nõ ebrietate mundana, quæ facit Deum & proximũ obliuisci, sed spirituali, quæ faciat nobis obliuisci mundana, & toto desiderio festinare ad æterna. Impleamini ergo fratres, spiritu sancto, qui nobis in via Dei multas cõsolationes & auxilia præstabit: quoniã ipso inspirante, eritis loquentes vobismetipsis in Psalmis: Sic faciunt viatores, quia vario sermone laborẽ viæ alleuiãt. In via enim huius exilij, Psalmi debent esse colloquutiones & alleuiationes terræ. Vnde & in eis cãtamus, Cantabiles mihi erãt iustificationes tuę, in loco peregrinationis meæ. Simus etiã cãtes voce & psal-

Psal. 118. lentes in cordibus nostris Domino, in hymnis & canticis spiritualibus, more peregrinorũ, qui superata parte labo-

Quid hymnus. ris cantant. Est autẽ Hymnus, laus Dei cum cantico. Canticũ verò est exultatio mentis habita de æternis, prorumpens in vocem. Spiritualis ergo ebrietas confert fidelibus in aduersis, non solũ consolationes in psalmis, sed etiam cõgratulationes in hymnis vocalibus, & canticis spiritualibus in corde. Facit etiam agere eos gratias Deo, sicut faciunt nautæ post naufragium palinodias.

Sequitur pars quarta, in qua monet nos Apostolus, vt dum sumus in via huius seculi, simus subiecti inuicẽ in timore Christi, vt scilicet de sola humilitate & obsequio cõtendamus: supportantes inuicẽ, more viatorũ: fortis debilem, leuis grauem: velox tardũ. Vt impleamus illud Apo-

Gal. 6. stoli, Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legẽ Christi, qui lãguores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Cuius timore pariter & amore, nos quoque

alio-

aliorũ infirmitates debemus portare. Et si sic fratres mei, cautè ambulauerimus, si nos ab impedimetis secularibus redimerimus, si per spiritualẽ ebrietatẽ obliuiscẽtes tẽporalia, ad æterna cum toto desiderio festinauerimus: si per charitatẽ alter alterius onera portauerimus, proculdubiò ad ęternã cũ triumpho perueniemus, per Dominũ nostrũ Iesum Christũ, qui cum Patre & Spiritusancto viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XX. POST TRINITAT.

Simile factũ est regnũ cœlorũ homini Regi, qui fecit nuptias filio suo. Rex iste fratres charis. Deus pater est, qui est Rex regũ, & Dominus dominantiũ: qui habet filiũ Regem secũ conregnantẽ: Iuxta quod Psalmista ait, Deus iudiciũ tuum Regi da, & iustitiã tuam filio Regis. Deus ergo Pater, filio suo nuptias fecit, quia eum nostrã sibi assumere naturã cõstituit. Et hoc nõ quia ipse indigeret, sed quia nos indigebamus. Hoc enim fecit ob suã misericordiã, vt nostrã releuaret miseriã. Videte ergo tria causam nuptiarum, dotalitiũ, & prandiũ. Et causa quidẽ, est recõciliatio hominis cum Deo. Sicut enim fratres mei, frequẽter videtis, quod quando inimicitiæ sunt inter duas familias, coniugiũ fit causa reconciliationis, inter virũ vnius familię, & mulierem alterius: ita & hic factum est. Discordia quippè grãdis erat inter Deum & hominem. Homo verò, per primam præuaricationẽ in hoc detrusus exilium, Deum nõ cognoscebat, imo per praua opera eum impugnabat. Deus verò excelsus hominem propter inobedientiã odiebat. Quia tamen nõ obliuiscitur misereri Deus, placuit ei vt suum fugitiuum recõciliaret sibi. Et vnigenitum suum huius reconciliationis mediatorem fecit, qui sibi nostram coniungens humanitatem, hominem Deo, & Deum homini, reconciliauit. Dotalitia quoque est largitus filius Dei sponsæ suæ: conferens ei hic annulum fidei, & cæterarum arram virtutum & gratiarum: & pollicens, quòd si in eius amore perseueraret, daret ei dotem cœlestium præmiorum. Prandium etiam fecit Deus in nuptiis filij sui in Ecclesia per sacramentorum communionem, apponens panem de cœlo quod confirmat, & vinum quod lętificat cor hominis. Apponens etiam per exemplorum informationem, tauros, id est, sanctos Patres veteris te-

Mat. 22.

Psal. 71.

ſtamenti, qui cornu talionis referebāt. Et altilia .i. ſanctos patres noui teſtamenti, qui pinguedine gratiarum alti, & pęna contemplationis ad cęlu ſubleuāťur, quorū videlicet exemplis & verbis paſcerentur. Apponitur autē in his nuptiis ad imitandum innocentia Abelis, Iuſtitia Noe, fides Abrahæ, caſtitas Ioſeph, mititudo Moyſi, māſuetudo Dauid, patientia Iob, perfectio Apoſtoloru, conſcientia Martyrum, ſobrietas confeſſorum, mūditia virginum. Ad has igitur nuptias (teſte Domino) multi ſunt vocati, pauci vero electi. Nam multi ſunt inuitati & ſæpè vocati, & tamē nō veniunt. Multi quoq; ſunt vocati & veniūt, ſed tamen eiciuntur. Pauci verò ſunt reſpectu aliorū, qui cū ſponſo & ſponſa in æternum epulentur. Ecce tres diſtinctiones.

Porro inuitati & pluries vocati ſunt Iudęi, nā primò inuitati ſunt per Patriarchas: vocati ſunt poſtea per Prophetas & Apoſtolos: & tamen venire contēpſerunt: quin potius abiit alius in villam .i. in amorem terrenæ poſſeſſionis, timens amittere locū & gentem. Alius in negotiationē ſuā, .i. in obſeruationem ſuarū taxationū, præponens eis mandatis Dei. Contra quos loquitur Pſalmiſta: Quoniam nō

Pſal. 70. cognoui, inquit, negotiationē, vel ſecundū aliā tranſlationem, literaturā, introibo in potentias Domini. Reliqui vero tenuerunt ſeruos eius .i. Apoſtolos & ſequaces eorum: & cōtumeliis affectos occiderūt: alium lapidantes vt Stephanum, aliū decollantes vt Ioannem Baptiſtam, & Iacobum Zebedæi, aliū præcipitantes, vt Iacobum Alphæi, & huiuſmodi. Deus autē pater iratus, miſſis exercitibus ſuis per miniſteriū Romanorum, perdidit homicidas illos, & Ciuitatē illorum ſuccendit. Et etiam per miniſterium Angelorum damnauit animas eorum & ciuitatē, id eſt, corpora eorum igne perpetuo ſuccēdit. Multi quoque vocati ſunt & veniunt, ſed tamen quidam eorum eiciūtur. Hi ſunt fratres mei, gētiles, nos videlicet qui de exitibus viarum .i. de diuerſis erroribus idololatriæ, cæterorumq; vitiorum vocati ſumus: & per prædicatores tā boni quàm mali conuocati ad nuptias Chriſti cōuenimus. Vnde Pſalmiſta: Annuntiaui, inquit, & loquutus ſum, multiplicati ſunt ſuper numerum. Sicut enim in area ſuper numerum granorum ſuperexcreſcit numerus palearū: ita in Eccleſia ſuper numerū electorū ſuperexcreſcit numerus reprobo-

rũ: in Ecclesia numero nō merito, nomine nō numine cō tentorum. Nusquam quippè boni soli sunt, nisi in cęlo. Et nusquam mali soli sunt nisi in inferno. in mũdo vero voluit Dominus permixtim esse bonos & malos triplici ratione: Quoniã mali sunt cum bonis ad purgationem, ad probationem, ad manifestationem. Ex persecutione enim malorũ boni purgãtur à peccatis Vnde scriptũ est. Quod caminus auro, hoc confert tribulatio iusto. Ex tẽtatione quoq; malorũ, iusti in patientia, caterisq; virtutibus probantur. Vnde scriptum est: Beatus vir qui suffert tentationem, quoniã cùm probatus fuerit, accipiet coronãvitę. Ex comparatione malorũ, sanctitas iustorũ manifestatur clarius: Vnde spõsus in Canticis canticorũ: Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Propterea fratres mei, patienter sustinete malos: quoniã oportet iustos semper habere, Cain & vnum Iudã, Abel quippè esse nō potest, quẽ malitia Cain nō exercet. *Intrauit autem*, inquit, *Rex vt videret discumbentes*: Hoc fratres mei, quotidie facit Deus, Quia dum in ecclesia sedemus, dum corpus & sanguinem suum cęteraq; sacramenta participamus, qui, quo animo, qua deuotione nos habeamus, discernit & speculatur: Iuxta illud: Speculator astat desuper qui nos diebus omnibus, actusq; nostros prospicit. *Vidit*, inquit, *hominẽ nō vestitũ veste nuptiali* Vestis nuptialis, qua discernũtur digni ab indignis, est charitas Quę dicitur vestis, quia omne frigus mali excludit, & retinet oẽm calorẽ boni. Dicitur nuptialis, quia Christus sponsus veniens sibi coniũgere Ecclesiã, hac indutus venit: Hæc est tunica Christi inconsutilis, nō diuisa per odiũ vel inuidiã, nec scissa per hæresim vel scisma. Hęc est tunica Ioseph talaris. i. perseuerãs. quia charitas nunquã excidit Est & polimita propter virtutum varietatẽ, quæ in ea continentur. Hæc & eadem est tunica sponsæ, quæ adstitit à dextris sponsi, in vestitu deaurato: Quia vera charitas fulgore sapientiæ est ornata, & circundata varietate virtutũ. Qui hanc vestem habet: securus in nuptiis discũbit Non habenti verò dicit Deus, vel per scripturas, vel per prędicatores, vel interiorem ratione. Quomodo huc intrasti cũ fidelibus, qui ab eis es discolor per malitiam, & discolor per odiũ, & inuidiam? Quomodo talis & talis ad mensam altaris, & ad cętera sacramenta accedere

Iac. 1.

Cant. 2.

Vestis nuptialis.

1. Cor. 13.

Psal. 44.

cedere præſumis? *At ille obmutuit*. Obmuteſcit quem propria cõſcientia redarguit. Obmuteſcit qui ſileta peccatorũ ſuorũ confuſione & emendatione. *Et dixit Rex miniſtris ſuis*, ſcilicet Angelis, *ligatis manibus & pedibus, mittite eũ in tenebras exteriores*. Et hoc meritò, quia noluit vitare interiores. *Ibi erit fletus & ſtridor dentium*. Sicut ſingula membra, ſingulis vitiis delectata ſunt, ita ſingulis pœnis cruciãtur. Pedes quippè qui ad malũ currebant, & manus quæ ſcelera patrabat, igneis cathenis vinciũtur. Oculi, qui luce diuina ad malè agendum abutebantur, exterius tenebris excęcãtur. Et qui in viſione deſiderabiliũ gaudebãt & delectabantur, æternaliter flebunt. Dentes quoq; qui edacitate gaudebãt, præ nimietate frigoris ſtridebũt. Lingua etiam, quæ detrahere & maledicere gaudebat, ſicut de diuite purpurato legis, in ęternũ ſine vllo refrigerio ardebit. Guſtus quoq; qui in comeſſationibus & ebrietatibus delectabatur, famem & ſitim ſicut in Euangelio, & in Apocalypſi legis, æternaliter patietur. Nares quoque qui in luxurioſis odoribus delectabantur, fętore intollerabili in ęter-
Apoc. 20. num afficientur, in Apocalypſi enim legis de ſtagno ignis & ſulfuris, in quod reprobi iacientur. Aures quoq; quę ad ſonũ cithararũ & luxurioſarũ cantilenarum delectabãtur ſtridore pœnarum, rugitu dæmoniorũ, & vlulatu miſerorum vexabũtur, ſicut in Prophetis, & in Apocalypſi legis.
Pſal. 6. Membra etiã quæ luxurioſis & ſuauibus cõtactibus delectabãtur, vermibus & incẽdio in ęternũ puniẽtur. Vnde in Propheta & in Euangelio legis: Quia vermis eorũ nõ mo-
Mar. 9. ritur, & ignis non extinguitur, & ſic corpora impiorum ſecundùm omnes ſenſus & actus ſuos torquebuntur. Nihilominus & anima interius ſecundũ paſſiones ſuas, cęcitate & ignorantia, conſcientia mala & pęnitentia inutili, dolore & pudore, ira & inuidia vexabitur in æternũ. Inter
Apoc. 9. hęc & tanta mala (vt tradit Ioan. in Apocalypſi) optabunt miſeri mortem, & mors fugiet ab eis. Pauci verò ſunt electi, qui in nuptiis Chriſti in æternũ epulabuntur. De qui-
Pſal. 138. bus Pſalmiſta: Nimis, inquit, honorati ſunt amici tui Deus, nimis confortatus eſt principatus eorum. Sed cùm ſubiungatur, Dinumerabo eos, & ſuper arenam multiplicabuntur, quomodo ſunt pauci? quia electi, quia pretioſi, quia chari. Electi de multitudine malorum, ſicut grana de

multi-

multitudine palearum, aurũ de multitudine arenarum, margarita de multitudine lapidum: Pretiosi, pretio virtutum, pretio sanctorum operum, pretio æternorũ pręmiorum: Chari, quia amici, quia filij, quia hęredes Dei, cohęredes autem Christi. Cohæredes videlicet Christi gloriæ, Christi honoris, Christi beatitudinis, & Christi gaudij. Nos ergo fratres, laboremus esse de numero paucorũ electorum. Induamus charitatem Dei & proximi: vniamur cœlesti spõso & spõsę, sicut sacramentorũ participatione ita dilectionis & puritatis vnione: quatenus ad ęternas nuptias securi semper recumbere valeamus, largiente Deo & Domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XX. POST TRINIT.

Confortamini in Domino, & in potentia virtutis eius. Ephe.6 In hac lectione fratres chariss. monet & docet nos Apostol. quomodo inimicis nostris resistere valeamus: & hoc modo. Primò monet nos cõfortari in Deo, & armari armatura eius. Secundò ostendit contra quos hostes pugnare debeamus. Tertiò ostendit quibus armis possumus eis resistere, & eos impugnare. Primo ergo hortatur cõfortari nos in Deo, cũ ait: Cõfortamini in domino. Ac si diceret. Fratres, nolite cõfidere in vobis, nec in aliqua re tẽporali: sed in solo Deo. In quo fratres, cõfundit mũdanos homines, qui in suis vel amicorũ suorũ virib⁹, vel in diuitiis, vel in sapiẽtia sua cõfidunt, & ideò decipiũtur, & pereunt. Vos aũt fratres, si veri Christiani estis, in Deo, nõ alio, spẽ habeatis, nõ cõfidatis in viribus vestris. Scriptũ est enim: Prouer.32. Gigas nõ saluabitur in multitudine virtutis suæ. Nõ cõfidatis in sapientia vestra, quia scriptũ est: Perdã sapientiam sapientiũ, & prudentiã prudentiũ reprobabo. Nõ cõfida- 1.Cor.1. tis in diuitiis vestris, quia scriptũ est: Qui cõfidit in diuitiis suis, corruet. Nõ cõfidatis in homine, nã scriptũ est: Male- Prouer.11. dictus homo qui confidit in homine, & ponit carnẽ bra- Ierem.17. chiũ suũ. Nõ cõfidatis in viribus liberi arbitrij, vos posse mandata Dei adimplere. Scriptũ est enim: Iuraui & statui Psal.118. custodire iudicia iustitiæ tuæ. Sed se in hoc præsumpsisse ostendit, cùm subdit: Humiliatus sum vsquequaque. Idem quoque ait: Ego dixi in abundantia mea, non mouebor in æternum. Sed auertisti faciem tuam à me, & fa- Esa.38.

ctus sum conturbatus. Petrus quoq; nimis de se præsum
psit, dicens. Et si oportuerit me mori tecum, non te nega
Mat.26. bo, sed tamen negauit. Iudas quoque Machabæus dum in
Mar.14. solo Deo confisus est, semper victor extitit, vt autem con-
fidit in Romanis, corruit. Itaque fratres in solo Deo spem
Psal.17. & confortationem nostram habeamus: & cum Propheta
dicamus. Diligam te Domine virtus mea, dominus firma
mentum meum, & refugium meum, & liberator meus.
Eccle.2. Et illud: Mihi autem adhærere Deo bonum est, & ponere
Rom.5. in Domino Deo spem meam. Quoniã vt scribitur. Quis
sperauit in Domino & confusus est. Spes enim iuxta Apo
stolum, non confundit. Quare autem in Domino sperare
& confortari debeamus, ostendit Apost. cùm subdit, *& in
potentia virtutis eius*. Potentia est in exterioribus, virtus
verò in interioribus. In Deo verò idem est potentia & vir-
tus. Quare ergo ait: *in potentia virtutis eius*? Quoniã mul
ti habent potentiam sine virtute. Habent potentiam exte
rius, sed non interius. Exterius dominantur hominibus,
sed interius sibi non possunt dominari. Sunt exterius do-
mini hominum, sed interius sunt serui vitiorum. Vincũt
exterius homines, sed vincuntur interius ab ira, à cupidi-
tate, à superbia, & à cæteris vitiis. Inde est quod dominan
tur exterius, sed sine ratione iudicãt, sed sine iustitia impe
rant, sed sine discretione, potestatiuè agunt, sed sine mo-
destia. Ne verò aliquid tale suspicaretur de omnipotentia
Dei, adiunxit, virtutis: quoniam omnipotentia eius virtus
est. Quicquid enim agit, sapienter, iustè, fortiter & mode-
stè agit. Quomodo autem in Deo fortes esse possimus,
ostendit, cùm subdit: *Et induite armaturam Dei.*

Sequitur pars secunda, in qua ostendit Apostolus con
tra quos hostes pugnare debeamus, cùm subdit, *aduersus
insidias diaboli. Nõ est enim nobis colluctatio aduersus car
nem & sanguinẽ*, subaudis tantũ. Sunt enim nobis tres ini
mici, contra quos nobis est pugnandũ. Caro nostra, mun-
Gal.5. dus, & diabolus. De carne dicit Apostolus: Caro concupi
scit aduersus spiritum. Est igitur colluctatio nobis, nõ ad-
uersus naturam, sed aduersus vitia carnis & sanguinis. Na
turam enim nostram non destruere, sed nutrire debemus,
siue in persona nostra, siue in proximo. Vnde Apostolus:
Nemo carnem suam odio habuit, sed nutrit & souet eam

In

In quo cōfunduntur illi qui naturam, vel in se, per nimiā macerationem, vel in proximo per odiū persequūtur: vel qui ecōtrario propter naturam, vel suis vel alienis vitiis nimis indulgēt. Sic enim fratres mei diligenda & nutrienda est natura, vt vitia destruantur: & sic sunt vitia destruēda, vt natura nutriatur. Vitia verò carnis & sanguinis: ieiunādo, laborando, & operando superamus. Secundus hostis est mundus, id est, malitia mundanorum hominū: de quo Dominus: Si mundus vos odit, scitote quia me priorē vobis odio habuit. Et si de hoc mundo essetis, mūdus quod suum erat, diligeret, sed quia de hoc mundo nō estis, propterea odit vos mūdus. Et Ioannes: Nolite inquit diligere mundum, neq; ea quæ in mundo sunt. Quia quicquid est in mundo, aut est cōcupiscentia oculorū, aut cōcupiscentia carnis, aut superbia vitæ. Hunc hostem notat hîc Apo. cùm dicit, *aduersus huius mundi rectores*. Per hunc mundum malitiam mundanorum hominū, quæ à dæmoniis regitur intelligens. Contra mundi malitiā pugnandū est per patientiā, per contemptum mundi, & desideriū cœlestis regni. Tertius verò hostis est malignorū spirituū exercitus, cōtra quē nos monet Apo Petrus, dicēs: Estote prudentes, & vigilate in orationibus, quia aduersarius vester diabolus, tanquā leo rugiēs circuit, quęrens quē deuoret, cui resistite fortes in fide, de quo hîc Apost largius prosequitur, dicens: *Aduersus principatus & potestates, aduersus huius mundi rectores tenebrarū harū, contra spiritualia in cœlestibus.* His verbis fratres mei, malitiā malignorum spirituum exaggerat Apost. vt quantò hostes nostri sunt peiores ad nocendū, tātò efficiamur promptiores ad resistendū. Vocat ergo eos principatus, quia nec singuli, nec diuisi, nos persequuntur, sed ad exemplū sanctorum angelorum & archangelorū alij sunt maiores, alij sunt minores Principes qui cū omnibus suis subiectis, nos vnanimiter persequuntur. Vocat etiā nos potestates, quoniam ex natura suæ originis, magni vigoris & potestatis sunt, nec homo eis resistere posset, nisi Deus malitiā eorū refrenaret, vnde & legimus quòd angelus vna nocte primogenita Aegypti occidit. Sed vt ait idem Apo. Deus fidelis est, nec patietur aliquem tentari ab eis, vltra quam potest. Vocat etiam eos rectores mundi tenebrarum harū, non qui-

Ioan. 15.

1. Ioan. 2.

1. Pet. 4.

dem mundanæ machinæ, quam solus Deus & cōdidit & regit: sed tenebrarū istud mundi, id est, mundanę malitię, cæcitatis & ignorantiæ, quam in hominibus & per homines prauos exercet. In quo demonstrat nimiā eorū calliditatē, quoniā tum ex spirituali sua origine, tū ex vsu longe experientiæ, viuaci callent acumine, per quod magicas artes, incātationes, fraudes, & insidias, inueniūt ad decipiēdum. Vocat etiam eos spiritualia nequitiæ, id est, spiritus nequitiarū. Quia enim spiritus sunt inuisibiles nobis, ideo facilius non decipere possunt, quia melius visibiles quàm inuisibiles hostes cauemus. In eo autē, quod ait nequitię, innatā dæmonū notat malignitatē. Nequā enim est, qui naturaliter malitiosus est. Non quia malitia naturalis sit, sed quia vitiū pro natura inoleuit. Diabolus autē exigētibus meritis suis, ita in malitia sua est obstinatus, vt nō nisi malū velit & possit. Sēper enim vult nocere: non quod inde sibi aliquid cōmodi speret, sed quia semper nocere consueuit. Cōuersantur autē dæmones in cœlestibus, id est, in aëre: vnde & potestates aëriæ vocātur. Sed quidā eorū in aquis, alij in nemoribus, alij inter nos cōuersantur: qui quātò sunt nobis loco magis proximi, tātò magis timēdi.

Sequitur pars tertia, in qua ostendit Apost. quibus armis præ dictis hostibus resistere valeamus, & eos expugnare. *Propterea*, inquit, *assumite armaturā Dei*, quæ ideo dicitur Dei, quia nō ab homine, sed à solo Deo nobis confertur. *Vt possitis*, inquit, *resistere in die malo*, id est, malitiæ prauorū, qui nūc habent diē suum. *Et in omnibus perfecti stare*, id est, vndiq; muniti ad resistendū. Sicut autem spirituales sunt hostes: ita spiritualis esse debet armatura. Maligni quippè spiritus sagittis vitiorū machinantur nostrā vitiare & vulnerare naturā, & nos ecōtrario munimine virtutū eā munire debemus. Ipsi enim inuisibiliter impugnant nos, vel per illicitā voluptatē, vel per illicitā cogitationē. Primò enim nos per illicitā voluptatē impugnāt: cum voluptate, ingluie & libidine nos cupiūt vulnerare: cōtra quæ Apostolus monet habere abstinentiam & cōtinentiam, cùm ait: *Estote lumbos vestros præcincti*, in lūbis
Iob. 38. enim libido dominatur. Vnde Dominus loquens ad Iob
Luc. 12. de diabolo ait: Virtus eius in lūbis eius, & in Euangelio: Sint lūbi vestri præcincti. Cùm ergo præcipit nos lumbos accin-

accingere, iubet nos per abstinentiã & continentiã luxuriã refrenare. Sagittãt etiã nos maligni spiritus tẽtationibus, vt ita malignis cogitationibus nos vulnerent, contra quas monet nos Apostolus, vt induamur lorica iustitiæ: quæ custodiat nos, ne malis cogitationibus vulneremur. Porrò cõtra hæc duo vitia pręcepit Dominus per Moysen, vt sacerdos lũbos cãdidis fœmoralibus, & pectus rationali muniretur. Solent enim nos sagittare in pedibus, id est, in affectibus: vt scilicet solis terrenis nõ cœlestibus faciant nos inhærere. Contra quos docet nos Apostolus sandaliis calciari: vt scilicet exemplo mortuorũ iustorũ muniti, nõ terrenis inhæreamus, sed ad cœlestia tendamus: cũ dicit, *calciati pedes in præparatione Euangelij pacis*. Illi quippè soli euãgelizare sunt præparati, qui prædicto modo sunt calciati. Solẽt etiã nos maligni spiritus per incredulitatẽ vulnerare, vt scilicet nos faciant, vel de pœnis reproborũ, vel de glorificatione iustorum dubitare: vt ita nos faciant in labore iustitiæ lassescere. Contra quod nos docet Apostolus habere scutũ fidei, in quo possimus inimici ignea tela extinguere: fortitudo quippè fidei, qua firmiter credimus Deum remuneratorẽ bonorum, & vindicem malorum, extinguit in nobis iacula libidinum & concupiscentiarum. Sed solent adhuc firmiter credentes iaculo nimij timoris & desperationis vulnerare. Contra quod nos monet Apostolus galeã spei salutis assumere, quo caput nostrum, id est, fides Christi in nobis, & iustitia inuiolata seruetur. Postquã autem Apostolus muniuit nos armis protectionis, munit etiam nos gladio, quo nõ solùm nos defendere, sed etiam hostem impetere valeamus: cùm docet nos assumere gladium spiritus, id est, spiritualẽ: quod est verbũ Dei. Gladius enim quo Deus pater aërias potestates expugnauit, Christus est, qui cõstat ex manubrio & ferro: id est ex humanitate, per quã fide tenetur & diuinitate, quæ quidẽ ex vtraq; parte incidit: quia corpus & animã potest occidere. Hęc est securis quę ad radicẽ arboris posita est: quę non solũ infructuosos homines, sed etiã dęmones dãnat. Nihilominus & verbũ Euangelij gladius dicitur quem si teneamus manu, id est operatione: possumus in verbo & in nomine Christi dęmones exorcizãdo deiicere & malitiã eorũ mortificare. Sed etiã malos homines excommu-

Ephe. 6.

cōmunicando occidere, vel certè eorum malitiā occidere: dum per Euangelium facimus eos, peccato mori & Deo viuere. Sic itaq; fratres mei, si talibus armis muniti fuerimus, poterimus nō solū securi viuere, sed etiā malitias dæmonū euacuare, & a faucibus eius captiuos eripere. Quod concedat nobis Deus & Dominus noster, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per oīa secula seculorū, Amē.

DOMINICA XXI. POST TRINIT.

E*Rat quid im Regulus, cuius filius infirmabatur Capharnaū.* Ex hac S. Euāgelij lectione fratres char. aduertere potestis, quàm sit homini necessaria aduersitas tēporalis: Nisi enim filius istius reguli infirmaretur, ad Christū accedere non cogeretur. Voluit ergo benignus & misericors Dominus hac de causa filium Reguli infirmari, vt sic eum ad se venire cogeret. Scriptum est enim. Cū occideret eos, quærebant eum, & reuertebantur. Sunt autē huius lectionis tres partes. Primò enim Regulus postulat à Domino, sed indiscretè: Secūdo corripitur à Domino iustè: Tertiò exauditur benignè. Accedēs itaq; Regulus ad Dominum, propter infirmitatem filij postulat ab eo, sed indiscretè. Et indiscretè quidē postulat: primū in hoc quod prætermissa salute animæ, solam corporis filio suo petit sanitatem. Si enim discretè peteret, primò animæ suæ, & animæ filij sui
Luc. 12. salutem postularet. Scriptū est enim. Primùm quærite regnum Dei. Secundò verò in hoc indiscretè postulat, quod Dominū descendere ad sanandū filium suum rogat, quasi Dominus impotens esset alicui conferre sanitatē, nisi corporaliter præsens esset. In quo apertè demonstrát, quod eū verum Deum esse non credebat. Si enim eum verū Deum esse crederet, eum vbique per diuinitatem præsentem esse sciret. Tertio etiam in hoc indiscretè postulat, quod postquam à Domino de incredulitate correptus est, tamē adhuc in eodem perstat, dicens: *Domine, descende priusquam moriatur filius meus*, ac si Dominus mortuum resuscitare non valeret. Propterea à Domino iustè corripitur. Est autem hæc pars secunda, in qua Dominus incredulitatē eius corripit, dicens: *Nisi signa & prodigia videritis, non credetis.* Hinc est quod alibi ab eo signum postulant fieri Iudęi dicentes: Quod signum facis vt videamus & credamus tibi? Porrò cum eadem possint esse prodigia & signa, tamē

signa à significatione & prodigia ab admiratione dicuntur. Ea quippè opera fieri a Domino postulabant, quæ essent prodigia: præter consuetum naturæ cursum admirabilia. Et signa, id est, eum Deum esse significantia. Erant enim Iudæi duri, & de numero eorum qui difficilè côuertuntur. Quatuor quippè modi sunt, quibus diuina misericordia ad se trahit peccatores. Alium enim vocat solummodo per interiorem inspirationē, vt Magdalenam & latronem: alium per prædicationē, vt Samaritanam: alium per miraculorum ostensionem, vt Centurionē: alium per aduersitatis necessitatē, vt Paulum. Omnes tamē per interiorem illuminationē ad se trahit, secundum illud: Nemo venit ad me, nisi pater meus traxerit eum. Istū autē regulū ad se vocauit per necessitatē pariter & miraculū. Per necessitatē, quia nisi filius eius infirmaretur, ad Christū non veniret. Per miraculū, quia vt ipse ait, nisi regulus signa & prodigia vidisset, nō credidisset. Contingit tamē, quod illi qui fuerūt ad côuertendū difficiliores, sint in fide firmiores, & quātò difficilius potuerūt remoueri ab infidelitate, tātò difficilius possunt remoueri à fide, vt in Paulo apparet. Sequitur pars tertia, in qua regulus benignè à Domino exauditur, cū ei dicitur, *Vade, quia filius tuus viuit*. Sanè duo postulauerat regulus à Domino, & vt descēderet, & vt filiū suū sanaret. In hoc ergo, in quo nō bene postulauerat, nō exaudit eum Dominus. In quo verò bene, & si non plenè postulauit, eū plenius audit. Descēdere quippè in domum eius noluit, ob tres causas, vt videlicet vbique se esse per diuinitatis potentiā demonstraret: vt absentem infirmum mirabilius sanaret, vt se non esse acceptorē personarū demonstraret. Propter hoc quippè ad filium reguli etiam rogatus ire noluit, qui tamen ad seruum Centurionis sponte se iturum promisit, in quo fratres mei, confundit peruersitatem nostram, qui diuites propter diuitias suas honoramus: & pauperes propter paupertatem suam aspernamus. Qui plus pensamus in omnibus honorē secularem, quàm naturam. Super hoc eodem nos arguit Iacobus dicens: Nolite fratres habere in acceptionē personarū fidem gloriæ Iesu Christi. Et enim si quis vir in vestitu candido aureū habens annulū, introierit in conuentum vestrum, diceus: sede hîc bene. Si autē introierit pauper in sordi-

Ioan. 6.

Iacob. 2.

fordido habitu, diceris: sta illic, aut sede sub scabellū pedū meorum. Sed si hoc peccatum est, quid est quod dicit Paulus: Cui honorem, honorem: cui vectigal, vectigal? Et alibi: Presbyteri boni duplici honore sunt digni. Sed aliud est iustificatio, aliud personarū acceptio. Iustificatio enim est reddere vnicuiq; quod suum est propter Deū. Vt sicut Apostolus iubet, cui honorē, honorē: cui tributum, tributū: cui vectigal, vectigal. Acceptio ergo personarū est abusus reuerētiæ ex priuata causa, vt quādo quis honorat aliquam personā non propter Deum, sed propter aliquam temporalē causam. Itaq; omnes homines, inquantū sunt homines, æqualiter sunt venerandi & amandi. Boni verò magis honorandi sunt quā mali. Sicut verò homines, non sunt propter diuitias & potentias honorandi, sed propter Deum, ita nec sunt spernendi propter paupertatem suam, sed honorandi propter Deum. Si autē declinauerint apud me vnus diues, & vnus pauper eiusdē bonitatis: debeóne eos æqualiter venerari? vtiq; si fieri potest sine scandalo diuitis. Sed quia diuites facilius scandalizātur quàm pauperes, & vt ait sanctus Benedictus, ipse timor potentum sibi exigit honorem: ad euitandum peccatum scandali præferimus diuitē pauperi: cùm tamen in mēte non minus pauperem diligamus, & seorsum non minus ei deferamus. Itaq; fratres mei, quātum possumus redemptorē nostrum imitemur, personarumq; acceptionem euitemus, pauperes honoremus, & infirmos deuotè visitemus. In quo regulus bene, & si non plenè postulauit, eum Dominus plenius quā postulauerat, audit. Ille enim solā sanitatem filij corporalem postulabat, & Dominus dat etiam ei salutem animæ, id est, fidem. Et nō solùm illi, sed etiam ipsi patri, & familiæ toti. Viso enim triplici miraculo, videlicet quia Dominus absentē sanauerat, & quia solo verbo, & quia in eodē puncto in quo ibi dixit, & filiū sanauit, credidit ipse & domus eius tota. Credamus & nos in eum firmiter fratres mei, fide per charitatē operāte: eū tota deuotione diligētes, voluntatem eius nostræ præponētes, eius mandata facientes, nos immaculatos custodiētes, proximos nostros in Deo, & inimicos propter Deum diligētes, pauperes per cōpassionem & eleemosynā visitantes, terrena omnia vilipendētes, ad cœlestia toto desiderio festinātes, ipso largiente

Rom 13.
1. Tim. 5.
Acceptio personarū quid.

largiente qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XXII. POST TRINIT.

Confide de vobis in Domino, quia qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet vsque in diem Iesu Christi, &c. Philip. 1
In hac lectione fratres charissimi, tria facit Apostolus: primò ostendit se confidere in Deo de salute nostra: Secundò ostendit quem affectum habeat erga nos. Tertiò orat nos proficere magis, vt ad præmij æterni fructum perueniamus. Ostendens ergo se confidere de salute nostra ait, *Confido de vobis in Domino.* Non autem ait, cōfido in vobis: quia maledictus qui confidit in homine, vt in præcedenti Dominica exposuimus. Demōstrat autē in quo cōfidat, & de quo. In quo? in Deo. De quo? de vobis perficiendis. In quo dat fratres mei, exemplū nobis, vt nunquā confidamus in amicis nostris, sed in Deo. De amicis nostris nunquā confidamus in nobis, sed in Deo de nobis, dicentes cū Psalmista: Mihi autem adhęrere in Deo bonum est, & ponere in Domino Deo spem meā. De quo Paulus, in Deo cōfidis? *Quia qui cœpit bonum opus in vobis, perficiet vsq; in diē Iesu Christi.* Tria ponit Apostolus, cępit bonū opus in vobis, & perficiet, & in diem Iesu Christi. Per quæ tria notantur tres gratiæ. Prima est incipiens. Secūda perficiens. Tertia, saluans & coronans. Per primā gratiam iustificat Deus gratis impiū, quādo dat ei cordis cōtritionem: per secundā cum perficit in bonum: per tertiā reddit ei præmiū. Prima dicitur gratia operans. Vnde Apostolus, Deus operatur in nobis & velle & perficere. Secunda dicitur cooperans: vnde idē: Non ego, inquit, solus, sed gratia Dei mecum. Tertia dicitur saluans. Vnde idem: Non ex operibus, inquit, iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Itaque fratres, tam prima quā secūda, & quàm tertia, dicitur gratia, quia gratis data. Sed primā agit Deus in nobis sine nobis: per secundā agit nobiscū: per tertiam remunerat Deus in nobis quod erat in nobis ex Deo, nō ex nobis. Vnde Gregorius: Primò, inquit, agit Deus in nobis sine nobis, vt postea agat nobiscū: & per immensam misericordiā remunerat in nobis illud ac si solùm processisset ex nobis. Multum ergo fratres errant, qui putant se peccatū suum posse per se deserere,

Psal. 72. Philip. 2. 1. Cor. 15. Tit. 3.

ſerere, qui putãt ſe aliquid boni poſſe incipere per ſe. Contra hos loquitur Iacobus, dicens: Ecce dicitis cras ibimus in villam, & ibi faciemus annum. Et quæ eſt vita noſtra? Vapor ad modicum parens, pro eo vt dicatis: Si voluerit Dominus, faciemus. Nihilominus & illi ſtulti ſunt, qui in bono ſibi collato ſe per ſe putant ſtare poſſe vel proficere. Vnde & Dauid: Ego, inquit, dixi in abundantia mea non
Pſal.29. mouebor in æternũ, quod inde ſe reprehendens, ait: Auertiſti faciem tuam a me, & factus ſum conturbatus. Ad te Domine clamabo, &c. Similes enim ſumus fratres mei, puero paruulo, qui ſurgere per ſe non poteſt, niſi a pædagogo erigatur. Erectus etiã nec ſtare poteſt per ſe, nec proficiſci, niſi manu pædagogi ſuſtentetur. Sic quoq; fratres, homo iacens in peccato, ſurgere à peccato non poteſt, niſi à gratia Dei præueniente erigatur. Erectus etiam à peccato, nec ſtare, nec proficere in bono poteſt, niſi gratia cooperante ſuſtentetur. Itaq; fratres mei, noſtram infirmitatem cognoſcamus, & nil poſſe nos ex nobis niſi peccatũ, intelligamus, & oremus, dicentes: Tua nos Domine gratia ſemper & præueniat & ſequatur, Et miſericordia tua ſubſequatur me omnibus diebus vitæ meę. Et ad quid? Vt inhabitem in domo Domini in longitudinem dierum. Et hoc eſt quod hic dicitur, *In diem Ieſu Chriſti.* Dicitur autem dies iudicij, dies Chriſti: quia tunc gloriam ſuam manifeſtabit: quia tunc occulta cordium reuelabit: quia tunc fideles ſuos æterna luce glorificabit.

Sequitur pars ſecunda, in qua oſtendens Apoſt. affectum ſuum erga illos: probat quia æquum eſt eum confidere de ſalute illorum, per duo. Per hæc, quia eos diligit: & quia habet eos ſocios in defenſione & confirmatione Euangelij, de eis enim quos diligimus, & quos in bono ſtatu videmus, de eorum perſeuerantia & ſalute in Deo confidimus. Et hoc eſt quod dicit: *Sicut*, inquit, *æquum eſt me ſentire pro omnibus vobis, eò quòd habeam vos in corde meo, in vinculis meis, & in defenſione & confirmatione Euangelij, ſocios gaudij mei omnibus vos eſſe.* Ac ſi dicat: Sic de vobis in Deo confido, ſicut eſt æquum me ſentire pro omnibus vobis, id eſt, me ſentiendo de omnibus vobis, confidere omnes vos eſſe ſocios gaudij mei, vel æterni, vel etiã nunc ſpiritualis. Et quare ſic de nobis confidis? Eo quod habeam

habeam vos in corde meo per amorē, & hoc etiam in ipsis vinculis. In quo ostendit se adeò dilgere illos, quod nec etiam in aduersis potest eorum obliuisci: aduersitas enim verum amorem extinguere non potest. Eò etiam quòd habeam vos in vinculis, per compassionem, & in defensione & confirmatione Euangelij: quia scilicet mecum defenditis Euangelium contra infideles, contra hæreticos, contra sophisticas cauillationes, & mecum etiam confirmatis. Prophetarum auctoritate, rationū veritate, miraculorum attestatione, & boni exempli exhibitione. Aequum vtique est fratres charis. vt qui in via socij sunt charitatis, persecutionis, prædicationis, socij etiam sunt in patria æterni gaudij. Hinc sumamus exemplū & nos prædicatores, etiam & vos subditi. Habeamus nos erga vos sicut Paulus erga discipulos suos. Paulus etiā in vinculis in corde suo habebat discipulos per amorem: nos quoque fratres debemus vos habere in corde nostro semper, siue quando oramus, siue quando eleemosynam damus, siue quando sacrificium altaris accedimus. Hinc est quod Dominus præcepit, quod Pontifex legalis haberet in pectore rationale inscriptum, nomina duodecim filiorum Israël, quando sacrificabat. Nos quoq; quando Patri filium sacrificamus, nomina nostra in corde nostro scripta habere debemus, orātes fidem imperfectorum confirmari, fortitudinē sanctorum magis augeri, delicta peccatorū dimitti. Econtrà discipuli Paulū tanquā patrem diligebant, & ei in vinculis assistebant per cōpassionem & subministrationem, & eum quantum poterant, in defensione & cōfirmatione Euangelij iuuabāt. Ita & vos fratres, in orationibus & eleemosynis vestris debetis nos habere, nostris infirmitatibus compati, & nostris prosperitatibus congaudere, & nostrā prædicationem verbo & exemplo defendere & confirmare. Ne autem aliquis putaret Apostolū, non per varietatem hæc dixisse, sed per assentationē producit Deum in testem, dicens: *Testis est mihi Deus, quomodo cupiā vos in visceribus Iesu Christi*, id est, in Christo. In visceribus siquidem est vita, & ipsa viscera intima sunt, & in viscera nostra cibum traiicimus. Ille ergo in visceribus Christi est, qui in eo viuit: qui ei per charitatem intimus est, & qui per vnionem ei incorporatur, quod maximè significatur per communionem Eucha

ristitiæ. Quando enim corpore Christi cõmunicamus, non Christus nobis, sed nos Christo incorporamur.

Sequitur pars tertia, in qua orat Apostolus eos proficere vsq; ad præmij perceptionẽ, dicens. *Et hoc oro, vt charitas vestra magis ac magis abundet.* Charitas enim otiosa & frigida esse non potest: sed more ignis in altũ & in augmentũ se semper tendit. Sed quoniã quidam habent charitatẽ, sed non secundum scientiã, cùm videlicet hominẽ diligũt, in quo eum diligere nõ deberent, adiungit, *in scientia*, scilicet spiritualiũ beneficiorũ & corporaliũ: quia in vtrisq;, qui diligit verè proximũ, debet eũ iuuare. *Vt sitis*, inquit, *sinceres & sine offensa.* Sinceres sunt quorum vitam nulla admixtio vanæ gloriæ vel sinistræ intentionis corrumpit. Sine offensa sunt, qui proximi infirmitatẽ, nec per peccatum, nec per indiscretũ bonũ offendũt. Idẽ ergo est quod ait sinceres & sine offensa illic, quod alibi ait: Prouidẽtes

Rom.12. bona, nõ tantũ coram Deo, sed etiam corã omnibus hominibus. Et ita fratres viuentes, venitis securè in diem iudicij: & tunc eritis repleti fructu iustitię per Iesum Christũ in laudem & gloriam Dei. Sicut stipendia peccati mors, ita fructus iustitiæ est vita æterna: qua iusti futuro erũt repleti: quia vnumquemq; sufficienter replebit illud modicum quod habebit: præsertim cum gloria singulorum per amorẽ sit cõmunis vniuersorum: Et hoc per Iesum Christum auctorẽ & remuneratorem, in laudem & gloriã Dei, vel qua Deus glorificabit in anima & corpore, & laudabit suos: vocans eos benedictos, & etiam filios: vel qua electi glorificabũt & laudabunt Deum in æternum. Iuxta illud,

Psal.83. Beati qui habitant in domo tua Dominę, in secula seculorum laudabunt te. Cuius beatitudinis & laudationis faciat nos participes, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum. Amen.

DOMINICA XXII. POST TRINIT.

Mat.18. *Simile est regnum cœlorum homini Regi, qui voluit rationem ponere cũ seruis suis.* Quis est iste Rex, fratres charissimi, nisi Rex regum, & Dominus dominantiũ, qui vniuersa creat, possidet, & gubernat? Qui rectè Rex dicitur: quoniam ita cuncta regit, quod nihil inordinatũ reliquit. Et si enim mala vel in mundo, vel in inferno fieri permittit, tamen ad finẽ, vel misericordiæ, vel iustitię suæ, ea dirigit.

git. Quod enim legitur, quod in interno nullus est ordo, de ordine renouationis intelligendū est. Non enim sicut in mundo, ita & in inferno laborū succedit requies: miseriæ felicitas. nocti dies: dolori refrigerium: sed cōtinuus labor, cōtinua miseria, cōtinua nox, cōtinuus ibi habetur cruciatus. Huius autem summi regis serui sunt homines: quoniā ad hoc eos creauit vt ei seruirent, & suam facerent voluntatem. Hi autē omnes, illius sunt debitores, quoniā in multis offendimus omnes. Quæ quidem debita nobis dimitti rogamus, cùm quotidie in oratione dominica dicimus: dimitte nobis dibita nostra. Ostenduntur igitur in hac lectione nobis quatuor: quomodo Deus ponit rationem cum seruis suis, & eis cōmunicatur: quomodo promittentibus emendationem facilè miseretur: & quanta sit immisericordiæ nostrę crudelitas, & quanta sit contra nos diuinæ iustitię seueritas. Ponit igitur Deus rationem cum nobis seruis suis: quando nos diiudicat & discernit. Sunt autem duo iudicia Dei: vnum discretionis meritorum: alterum discretionis præmiorū. Primum quotidie fit in Ecclesia, dum Deus hūc per misericordiam illuminat: illum per iustitiā excæcat: hunc facit de virtute in virtutē ascendere illum permittit de vitio in vitium ruere. Secundum iudicium fiet in extremis: quando mali ibunt in ignē ęternum: Iusti verò in vitā æternam. De primo dicitur: Iudica me Deus, & discerna causam meam. De secūdo autem dicitur, Deus in iudicio reddet vnicuiq; secūdum opera sua: *Et oblatus est*, inquit, *vnus qui debebat ei decē milia talēta.* Decem milia talenta Deo debet, qui de decalogo non impleto satisfactionē Deo debet: quales sumus nos ferè omnes, fratres mei. Nam qui audet dicere, ego legē impleui? Hic talis offertur Deo: vel per angelos, qui singulorum merita Dei dicuntur offerre: vel per clamorem pauperū, quibus non cessauerat iniuriare. *Et cùm non haberet, vnde redderet, &c.* Nihil habet peccator vnde reddat, qui nihil compunctionis, vel correctionis in se habet, vnde satisfaciat. Hunc talem iubet Dominus venundari, & vxorem, & filios, & vniuersa quę habet, & reddi. Quoniā qui de perpetratis peccatis non vult satisfacere, iubet Deus & spiritū eius, & vxorem, id est, carnem (cuius mollitie vtebatur) & filios, id est, sensus: qui ex spiritu & carne procreantur:

Duo iudicia Dei.

Mat. 25.

Psal. 41.

& omnia membra pro peccatis, æternæ pœnæ tradi, & ita dignam vltionē de eo reddi. Ecce fratres quàm terribiliter Deus minatur illis, qui nō conuertuntur. Sequitur pars secunda, in qua ostenditur quàm facilè Deus pœnitētibus misereatur, cū subdit. *Procidens autē seruus ille, rogabat eū dicens patientiā habe in me, & omnia reddā tibi. Misertus autē dominus serui illius, dimisit eū: & debitum dimisit illi.* Porrò peccator intelligens pro peccatis commissis sibi gehennam parari, procidit & rogat Dominū, vt patientiā in eum habeat: & omnia reddit ei, quando peccatum suum recognoscens se humiliat: & spatium pœnitentiæ sibi dari postulat: & plenam promittit satisfactionē. Quod si fuerit vera humilitas, & vera compunctio, Deus dimittit eū: vt in melius viuat, & peccata indulget ei: Iuxta quod ipse

Ezech. 18. per Prophetam ait: Nolo ego mortem peccatoris, sed vt magis conuertatur & viuat. Quis sufficiat pensare fratres mei, viscera diuinæ misericordiæ, qui ad hoc minatur asperius, vt citius parcet. Qui mox vt emēdationem ei promittimus, ipse veniam nobis præstat.

Sequitur pars tertia, in qua nostræ misericordiæ crudelitas demonstratur, cùm subditur: *Egressus autem seruus ille, inuenit vnum de conseruis suis, qui debebat ei centū denarios, & tenens suffocabat eum dicens: Redde quod debes, &c.* Porrò egressus peccator ab humilitate cōpunctionis, & quasi securus factus, inuenit vnum de cōseruis suis, qui debebat ei centū denarios. Quanta differētia est inter centum denarios, & decem milia talenta, & in quātitate & in numero, tanta est differentia inter peccata quæ fecimus in Deū, & inter peccata quę fecit proximus in nos. Ferè enim nulla sunt quæ fecit proximus in nos ad comparationem eorū quæ fecimus in Deū. *Inuenit*, inquit, *vnum de cōseruis suis*. Pondus est in verbis: quasi cuius deberet magis misereri: quia plus esse misericors debet in miseros, qui ipsam miseriam expertus est. Et contra, dignus est miser redigi in miseriā, qui in miseros nō habet misericordiā. *Et tenens suffocabat eū*, id est, crudeliter & violenter exigebat. Qui enim alium suffocat, vocē ei aufert, ne possit rogare vel misericordiā implorare. Hoc faciunt quidā duri & immisericordes, qui iniuriosis suis nō solum veniā denegāt, sed etiā à Deo denegari vellent, timentes ne implorēt vel impe-

impetrent Dei misericordiā. Et procidens conseruus ille, rogabat eū, dicens: *Patientiā habe in me, & omnia reddam tibi*. Si omnibus malefactoribus nostris dimittere tenemur, fratres mei, maximè humilitatis, & veniā postulantibus & emendationē promittentibus, tenemur dimittere. Vnde qui talibus nō miseretur, misericordiā proculdubio non cōsequetur. *Ille autē noluit, & abiit, & misit eū in carcerem.* Ille mittit debitorem suū in carcerem: qui iniuriosum suū desiderio mittit in gehennam. Quales sunt hodie plures (vnde magis dolendū est) qui etsi nō possunt opere, saltē quod possunt desiderio & imprecatione, læsores suos dānant. *Videntes autem cōserui eius*, id est, angeli, vel homines religiosi, quæ fiebāt, nuntiauerunt quærimonias Domino suo quę facta fuerāt. Nihil est enim fratres mei, quod plus exacerbet Angelos, & Sanctos Dej in nos, quā si odium obstinatum habuimus in proximos nostros.

Sequitur pars quarta, in qua ostenditur quanta sit cōtra immisericordes diuinæ iustitiæ seueritas! Cùm subditur. *Tunc vocauit eum Dominus suus.* Tunc vocat Dominus peccatorē, cùm ab hac vita facit eū transire ad aliā. *Serue nequam*, inquit, *omne debitū dimisi tibi*, per baptismum & pœnitentiā, *quoniā rogasti me*, humiliatus per cōpunctionem. *Nōne oportuit & te misereri conserui tui, sicut & ego tui misertus sum?* Non enim improperabit Dominus in iudicio reprobis, eos sic peccasse: sed eos misericordiā, per quā peccata sua redimere poterant, non habuisse: & quia nō fuerūt tales erga proximos, qualis Deus extiterat erga ipsos: hæc enim & similia dicturus est Dominus reprobis in iudicio. Ego satiaui vos, quare & vos nō satiastis me in meis. Ego vestiui vos: quare & vos nōvestistis me in meis: Ego misertus sum vobis: quare & vos non miserti estis mihi in meis? *Et iratus, iussit eū tradi tortoribus, quousq; redderet vniuersum debitum!*. Iratus dicitur Deus, fratres charissimi, nō à cōmotione iræ, quæ in Deum nunquam cadit: sed à pœnę irrogatione. Ira enim Dei, dicitur irrogatio pœnę transsumpto nomine antecedētis ad consequēs. Iussit, inquit eum tradi tortoribus, quoadusque redderet vniuersum debitum. Hoc fiet fratres charissimi, quando Dominus tradet impios eterno supplicio cum diabolo & angelis eius simul cruciādos: quosq; reddant dignā vltio-

nem pro omnibus iniquitatibus quas fecerunt, id est, in æternũ. Quorũ enim vita mortua est in culpa, eorũ mors viuit in pœna. *Sic*, inquit, *Pater cœlestis faciet vobis, si non remiseritis fratribus vestris de cordibus vestris*. Sed dices, nunquid Dominus iustus iudex, peccata in baptismo vel cõfessione dimissa, iterũ in inferno exiget, cùm scriptũ sit nõ iudicabit Dominus bis in idipsum? Sed sciendũ est fratres charissimi, quod peccata nõ plenè dimittuntur nisi in pœnitentia & in emendatione perseuerantibus. Vnde scriptũ est: Vade & amplius noli peccare. Pœnitentia quippè est cõmissa mala plangere, & plangenda nõ cõmittere. Ergo eis qui in pœnitentia non perseuerauerint, omnia peccata redeunt: vel tantum pro ingratitudine & incuria puniuntur, ac si perpetrata redirẽt vniuersa. Hoc itaq; fratres mei, cogitemus, hoc timeamus. Proposita est nobis veniæ cõditio: Si non dimittimus, nõ dimittetur nobis: quia vt ait Iacobus, iudiciũ sine misericordia fiet ei, qui non fecit misericordiã. Hoc etiã pacto in oratione dominica quotidie nos cõstringimus cũ oramus: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Legimus de sancto Ioãne patriarcha Alexãdriæ, quod cũ quidã clericus eũ offendisset, cantabat quadã die Missam, cumq; cãtans orationẽ Dominicam ad supra dictam petitionem venisset, memor querelæ quã habebat aduersus clericum, eũ mandat, & per veniã eum sibi conciliat: & tũc rediens ad propositũ suũ, ait. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Faciamus & nos similiter fratres mei. Dimittamus vt dimittatur nobis. Misericordiã faciamus, vt misericordiam inueniamus. Simus pij & clementes erga offensas proximorum, vt summum iudicem, pium & clementem nobis inuenire mereamur, Dominum nostrum Iesum Christum: qui cum Patre & Spiritu sancto viuit & regnat in æternum. Amen.

DOMINICA XXIII. POST TRINIT.

Philip. 3. I*Mitatores mei estote, & obseruate eos qui ita ambulant, sicut videtis formam nostram, &c*. Hac in lectione fratres charissimi, quinq; facit Apostolus: primò monet eos quibus scribit, & nos pariter cum eis, ad sui, & sui similiũ imitationem: Secundò ad contrariorũ euitationem: Tertiò ostẽdit quò debeamus tẽdere, & quid sperare: Quartò

monet ad perseuerantiam. Quintò ad ferendũ auxilium his qui pio Euangelio laborant. Ait ergo: *Imitatores mei estote, & obseruate eos qui ita ambulant sicut videtis formam nostram, &c.* In quo fratres tria notanda sunt, Apostoli confidentia, quid imitatio cõferat: & in quo fieri debeat. Confidentia quippè Apostoli in hoc apparet, quod præcipit vt imitemur eũ. In quo demonstrat se imitatione dignũ. Et verè fratres, imitatione dignus erat, qui Christi verus imitator erat, sicut idẽ alibi ait: imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Talis enim debet esse prædicator, *1 Cor. 4.* qui Christum exprefse imitetur, & què minores inoffensè *1. Cor. 11.* sequantur. In quo fratres (q̃ sine gemitu dicere nequeo) *Ephe. 5.* præsumptio nostra cõfunditur, qui pastores dici volumus, & tamẽ veri pastoris imitatores nõ sumus. Honorem diligimus, vitam nõ tenemus. Vnde quid cõtingit, nisi quod nos, & nostri imitatores pariter trahimus ad ruinã? Scriptũ est enim: Si cæcus cæcum duxerit, nónne ambo in fo- *Mat. 15.* ueam cadunt? Vos ergo fratres, per imitationem nostri, *Luc. 6.* nolite deuiare: sed quod videtis in nobis reprehẽsibile, deuitate: & quod imitabile, imitari satagite. Habetis enim caput & ducem Iesum Christũ, & imitatorẽ eius Paulũ: quos sequentes nequaquam deuiabitis. Est autem imitatio multum efficax, siue in bonũ, siue in malum. Est enim imitatio ex admiratione & desiderio exemplaris nascens assimulatio. Primum fratres, admiramur aliquam virtutẽ in aliquo: exinde, inardescimus desiderio ad eam adipiscẽdam: & incipimus quo ad possumus, eum imitari. Est autem imitatio tam in bono quàm in malo. Nam multi admirantur diuitias, honores, & glorias secularium, & inde inardescentes ad illa adipiscenda, imitãtur malitias secularium, per quas diuitię, honores, & glorię seculares adipiscũtur. Contra quos nos hortatur Dauid: Noli, inquit, æmulari in malignantibus, neque zelaueris facientes iniquitatem: quoniam tanquam fœnum velociter arescent, &c. *Psal. 36.* Item illud. Noli æmulari in eo qui prosperatur in via sua, & in homine faciẽte iniustitias, &c. Vos ergo fratres, nolite mirari temporales diuitias, honores vel glorias. Si enim non admiramini, non concupietis. Hinc Poeta: Nihil admirari (subaudi temporale) propè res est vna, quæ possit sola facere & seruare beatum: Solas virtutes fratres cha-

 rissimi,

rissimi, & bonos mores, & bona opera sanctorum imitamini. Et iuxta præceptũ Philosophicum, aliquãdo virum honestum vobis in exemplũ assumite, ad cuius exẽplum mores vestros regatis. Et si nunc aliquam vsquequaq; iustum & honestũ inuenire nõ potestis, tamen quod in vnoquoq; laudabile videritis, imitamini, quod reprehensibile, deuitate: more pictoris, qui multas exẽplares formas ante oculos suos habet, & quod in vnaquaq; cõuenientius cernit, assumit. Debemus autẽ fratres mei, imitari in Sanctis, nõ excellentias honorũ & dignitatũ, sicut fecit lucifer, & primus homo, qui per rapinam voluerũt rapere diuinã altitudinẽ, & sicut Simon magus, qui pecunia voluit emere Apostolorum potestatẽ. Sed potius virtutes, vt humilitatẽ, patientiã charitatẽ, cęterasq; virtutes, quas Christus nobis in exẽplũ reliquit, & quas Paulus, cæteriq; Apostoli in Christo imitati sunt. Nõ enim ait Dominus: Discite à me omnia scire, vel mundũ creare, sed ait: Discite à me quia mitis sum & humilis corde: *Et obseruate*, inquit, *eos qui ita ambulant, sicut videtis formã nostrã.* Forma Apostolica est recta fides, & recti mores. Quos ergo videmus tenere formã apostolicã, id est, rectã fidẽ, & rectos mores, eos sequamur. Quos autem videmus deuiare, vel à recta fide, vt hęreticos: vel à rectis moribus, vt falsos Christianos: euitemus. Sequitur pars secunda, in qua nos docet Apostolus, quos euitare debeamus, dicẽs: *Multi enim ambulant*, subaudis, nõ secundũ formam nostrã, sed malè, *quos sæpe dicebã vobis*, quãdo erã vobiscum. Bene autẽ ait multos, quoniam multi sunt, quorum mores euitare debemus. Pauci verò sunt imitatione digni *Sed & nunc*, inquit, *flens dico.* In quo fratres est notãdus mirabilis affectus, & charitas Apostoli, quã habebat erga omnes, qui nõ solũ fratres delinquẽtes, imò etiã inimicos plorabat, imitator magistri sui dicentis. Pater dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt. Hoc nobis fratres in exemplum reliquerunt, quod nos malè seruantes, inimicis nostris maledicimus, imprecamur, & de ruina eorũ lętamur, cùm Iob dicat, si lætatus
Iob.31. sum super inimico meo, eò quòd inuenisset eũ malũ, quã si hoc & hoc mihi cõtingat. Quod si hoc fecerũt homines, qui fuerũt ante legẽ, vel sub lege, quid nos debemus facere, qui in tẽpore gratiæ sumus? Vincamus ergo fratres, du-

ritiā cordis nostri, & discamus inimicos nostros diligere, eorū dico naturā nō vitiū, iuxta quod Dauid ait, perfecto odio oderā illos. Perfectum odiū est nō naturā odisse, sed vitium, *Inimicos*, inquit, *crucis Christi*. Porrò inimici crucis Christi sunt, qui crucem Christi scandalum, vt Iudæi: vel stultitiam, vt Gentiles: opinātur. Inimici etiam crucis Christi dici possunt, qui & si credunt Christi crucē, tamen eam ferre recusant: Quales, vnde dolēdum est, sumus hodie nos, solo nomine Christiani, qui crucem prædicamus, & per crucem saluari volumus, & tamen crucem ferre nolumus, carnem nostram cum vitiis & concupiscentiis non crucifigimus, non hîc amara pati, sed dulcia quærimus: non tristari, sed prosperari. Iniurias illatas patienter non ferimus, sed potius malum pro malo, maledictū pro maledicto reddimus: Cùm Magister noster dicat: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucē suā, & sequatur me. Et qui me erubuerit, & sermones meos, hunc filius hominis erubescet. *Quorum*, inquit, *finis interitus, quorum Deus venter est, & gloria in confusione eorum qui terrena sapiunt*. Ordo. Inimicos crucis, qui terrena sapiunt, quorum finis interitus, &c. Qui enim crucem Christi, vel non credunt, vel non portant, terrena sapiunt non cœlestia, & ideo illorū finis est interitus. Non enim credunt resurrectionē, vel futurum iudiciū, sed finem hominum credunt esse interitum animarū. Inquiunt enim, Quis est regressus ab inferis, qui nobis nuntiet aliam esse vitam? Moriuntur enim homines, nec resurgunt: sic fuit, sic erit semper: alij moriuntur, & alij nascuntur. Fallit nos litera, promittens nescio quæ bona futura. Sed certè stultum est perdere pręsentia bona quæ videmus & tenemus, propter quędam bona fortè nunquam futura. Dum ergo viuimus, comedamus & bibamus, cras enim moriemur. Quod, si quidam hoc verbis non dicant, tamen se ita credere operibus demonstrant, dum sola terrena quærunt & amant, gulæ & ventri satisfacientes. *Quorum*, inquit Apostolus: *Deus venter est*. Quod enim quis plus diligit, hoc se colere ostēdit. Auarus colit nummū pro Deo, luxuriosus Venerē, gulosus ventrē, & ebriosus vinū. Nónne enim ventrē pro Deo colit, qui plus ventri quàm Deo obedit? qui plus pro ventre quàm pro Deo facit? qui frequentius

Psal. 138.
Mat. 16.
Luc. 6.
Verbo. Atheorū.

visitat coquinam quā Ecclesiam? Qui plus delectatur in odore carnium quàm incensorum & orationum? Nos ergo fratres hoc grande vitiū fugiamus, non gulæ, sed naturæ satisfaciamus, Iuxta illud Philosophi. Sint epulæ vicisse famem. *Et gloria*, inquit, *in cōfusione eorum*, supple gloria quā nunc habent, erit in confusione. Gloria quippè quam nunc habent in pinguedine & nitore carnis, & abundantia pulchrorū & suauiū, tunc erit in confusione eorum. Quoniā iuxta librum sapientiæ dicturi sunt in inferno Nos insensati vitam illorū æstimabamus insaniam & ecce quomodo reputati sunt inter filios Dei? Errauimus, & Sol iustitiæ non illuxit nobis. Magna fratres, erit confusio reprobis, quando amissa gloria temporali, erunt inglorij, videntes super se eos honorari, quos habuerunt aliquando in derisum, quādo eorū omnia peccata, & omnes turpes cogitationes patebunt. Ordo etiā notādus est. Qui enim sunt inimici crucis Christi, sapiunt terrena: & ideò putāt finē interitum: & ideò indulgent ventri, & gloriæ carnis, & ex his prouenjet damnatio confusionis.

Sap 5.

Sequitur pars tertia in qua ostendit Apostolus quò tēdere, & quid sperare debeamus dicens: *Nostra autem conuersatio in coelis est*: quasi diceret Diligant alij terrena, sed nostrà cōuersatio spe in cœlis est. Si enim viri Christiani sumus, mente, ore, & opere, ad cœlū tendimus, & ibi desiderio habitamus: Et quāuis ex necessitate aliquādo tractemus terrena, tamē semper ad coelestia mente reuertimur, & in eis cōuersamur. Per quē verò & quomodo ad ea peruenturi simus, ostēdit subdēs. *Saluatorē enim expectamus Dominū nostrū Iesum Christū, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratū corpori claritatis suæ*. Vtinā fratres, & nos cū Apostolo hoc verū dicere possimus, quod Saluatorē nostrū expectemus. Quid enim aliud est expectare quàm cum desiderio sperare? Expectāt ergo cum suspiriis Dominū, qui sibi cōscij sunt hìc toto corde eum diligere, eiusq; mandata implere. Alij enim eum non expectant venturū, sed timēt. *Qui reformabit*, inquit, deformatū propter peccata, *corpus*, ad primā, imò maiorē immortalitatem. Quia quod creatum fuit immortale, id est, potens nō mori, fiet à Domino immortale, id est, nō potens mori. Corpus dico, *humilitatis nostræ*, id est, quod modò

est vile, & expositū pœnæ & miseriæ: Vel causalis potest esse genitiuus, quia enim nunc nos spontè humiliamus, tunc glorificabimur. *Secundū potestatē, qua sibi subiicere potest omnia.* Qui enim in primo aduentu apparuit subiectus & humilis, in secundo aduentu apparebit habere potestatē tantā, quod possit subiicere sibi omnia, id est, cœlestia, terrestria, & inferna. Cœlestia restaurādo, terrestria glorificādo, inferna dānando. Subiectā quippè tunc ostendet sibi vitā & mortē, vitā cōferendo & mortē destruēdo.

Sequitur pars quarta, in qua hortatur Apost. ad perseuerantiam. Et quia exhortationem amici magis suscipimus, quàm alterius: ideò primò ostēdit affectū Apostolus quē habet erga filios prędicationis suæ. *Itaque fratres mei charissimi, & desideratissimi, gaudium meū & corona mea, sic state in Domino charissimi.* Fratres charissimos eos vocat, quoniā eos feruentissimè diligebat, nō solùm propter naturam, sed propter fraternæ charitatis abundantiā, quę in ipsis erat. Desideratissimos eos vocat, quoniā eorum profectū valdè desiderabat. Gaudiū suum eos vocat, quoniā bonum quod in eis erat, erat ei causa vnde ipse gaudebat. Coronam suam eos vocat, quoniam futuri erant ei causa coronæ. Sunt autē duo posteriora, causæ duorum præcedentium. Ideò enim eos charos habebat, quia erant ei causa gaudij. Ideò eorum profectum desiderabat, quia erant ei futuri causa coronæ. Proficiente quippè discipulo, crescit merces magistro. In Paulo discant pastores Ecclesiæ, quales debent erga subditos esse. Bonum eorum charissimè diligant, eorum profectum valde desiderent de bono eorum valdè gaudeant, profectum eorū coronam suam putent. Propterea in eorum correctionem, instructionē, & exhortationem, tanquā in propriæ coronæ acquisitione semper inuigilent. *Sic state*, inquit, *in Domino*, sic state, sicut & ego prædicaui vobis, sicut vos suscepistis, sicut & vos incepistis. State firmi, sicut stetit Moses corā Pharaone: Et sicut stetit Phinees rigidus inter fornicatores. State firmi, vt quadrus qui in quamcunque partem cadat, stabilis stat. Superbia non eleuet vos sursum, desperatio non absorbeat vos deorsum, ventus adulationis non moueat vos à dextris, nec ventus detractionis à sinistris. Retro non moueant vos occultæ tentationes, nec ante apertæ

perfecutiones. Et hoc totũ non in vobis, fed in Domino, qui folus lapfos erigit, & erectos confirmat. *Euchodiã rogo, inquit, et Sintice deprecor, idipſum ſapere in Domino.* Hę duæ perfonæ, quia vel à cæteris, vel ab inuicẽ inde, vel charitate diffentiebãt, ideò monentur nominatim ab Apoſtolo, vt vnũ idẽ in fide, & charitate, & cũ cæteris & inter fe fentiant. Nullum quippè bonũ effe poteſt, vbi diffentio fidei charitatis eſt. Sequitur pars quinta, in qua monet vnã perfonã nominatim, & in ea cæteras, vt auxiliũ ferãt his qui in Euangelio laborant, dicens: *Rogo etiã & te Germane cõpar, adiuua illos qui mecũ laborauerũt in Euangelio, cũ Clemente, & cæteris coadiutoribus meis.* Sanè cùm omnes in neceſſitatibus fuis adiuuãdi fint, maximè miniſtri Chriſti & in miniſterio Chriſti laborantes, & in cõmuni omniũ falute. Sunt enim prædicatores Euangelij miniſtri Chriſti. Et etiã Euangeliũ Chriſti miniſteriũ eſt & prędicatio, cõmunis falus eſt. Illos ergo fratres mei, qui laborant cum Paulo, & ad fimilitudinem Pauli in Euangelio; vel prædicãdo, vel pro eo patiendo, maximè iuuare debetis, eos fufcipiendo, & eis neceſſaria miniſtrãdo, defendendo & cõmendando. Si enim redemptor noſter in quolibet paupere propter cauſam fufcipi dicitur, maximè in miniſtris Chriſti & propter cauſam, & propter miniſterium, & propter fanctitatẽ fufcipitur. *Quorũ nomina ſunt in libro vitæ*, per prædeſtinationẽ aſcripta. Vos ergo fratres, qui neſcitis prædicare vel docere, nec orationi, vel cõtemplationi, vel cęteris fpiritualibus intẽdere, faltem eos qui hoc poſſunt iuuare, fufcipite, & temporalibus beneficiis fuſtinete. Si nõ poteſtis eſſe in Eccleſia Dei, vitis, vel oliua, vel ficus, per fpirituale fructificationẽ, faltẽ eſtote in Eccleſia Dei vlmus, per fpiritualiũ virorũ fuſtentationem. Vt ficut hic eorum coadiutores eſtis, ita & in futuro æternæ retributionis, cõparticipes eſſe mereamini. Quod cõcedat nobis vnus & verus Deus Pater, Filius & Spiritusſanctus, cui eſt honor & gloria in fecula feculorum, Amen.

Nullum bonum vbi diſſentio fidei & charitatis.

DOMINICA XXIII. POST TRINIT.

Matt. 22.

Abeuntes Phariſæi, conſiliũ inierunt, vt caperent Ieſum in ſermone. Duæ funt partes huius Euãgelicę lectionis, fratres chariſſ. primò enim malitia, verfutiaq; Phariſæorũ dęmonſtratur, fecundò, quomodo à Domino diſſoluta

iusta sit, aperitur. Primũ igitur malitia Pharisæorũ describitur, cùm dicitur: *Abeuntes Pharisæi, consilium inierũt, &c.* Si omnes veterũ historias, & totũ mundanæ vitæ cursum cõsideremus, fratres mei, semper inueniemus quod falsitas persequitur veritatẽ, malitia bonitatẽ, impietas pietatem. Et Deus cùm sit omnipotẽs & iustus, quare hoc patitur? Vt mali exigẽtibus suis meritis fiant deteriores: & sancti sanctiores, iuxta illud Apocalyp. Iustũ est vt qui in sordibus est, sordescat adhuc: & iustũ est vt qui sanctus est, sanctificetur adhuc. Multæ enim tribulationes iustorũ, & de omnibus liberabit eos Dominus. Et ecõtrariò, in insidiis suis capientur iniqui. Et iterũ: Foderunt, inquit Propheta, ante faciẽ meam foueã, & inciderũt in eam. Ecce fratres, quomodo ab initio Cain persequutus est fratrẽ suũ Abel, in eius gloriã & sui confusionẽ. Esau persequutus est fratrẽ suũ Iacob in eius gloriã & sui confusionẽ. Saul persequutus est Dauid in eius gloriã & sui confusionẽ. Idololatræ persequuti sunt Prophetas in eorũ gloriã & sui confusionẽ, Iudæi Christũ, in eius gloriã, & sui confusionem. Vnde & hîc legitur, *quod Pharisæi abeũtes, consiliũ inierũt vt caperent Iesum in sermone.* Vnde abeũtes? vel quò euntes? A bonitate ad malitiã, à vero ad falsum, à consilio iustorũ ad consiliũ impiorũ. Et cùm beatus sit vir, qui non abiit in consilio impiorũ, isti ecõtrà miseri sunt, quoniam abierũt in consiliũ impiorũ. Ad quid? *Vt caperẽt Iesum in sermone.* Quia nec in vita, nec in moribus, nec in operibus eũ reprehẽdere poterãt, tentãt, si vel in sermone eũ capere possent. Sic fratres, adhuc quotidie mali bonis insidiantur. Cũ enim pupullus, vel vidua, vel simplex aliquis aduocatũ non habens in causa sua, suã simpliciter loquitur veritatẽ, impij eis insidiãtur: vt capiãt eos in sermone, vt possint eos suis rebus spoliare. *Et mittunt*, inquit, *discipulos suos cũ Herodianis.* Quare ipsi non venerunt? Vt per alios malitiã exercentes, ipsi innoxij viderẽtur. Quare vel solos discipulos suos, vel solos Herodianos nõ mittũt? Vtrosq; mittunt, vt si timore mundanæ potestatis diceret contra legẽ, ab istis accusaretur. Et si timore istorũ diceret contra secularẽ potestatẽ, ab illis teneretur. *Magister*, inquiũt, *scimus, quia verax es, & viã Dei in veritate doces, & nõ est tibi cura de aliquo. Non enim respicis personam hominum.*

Apoc. 22.
Apoc. 22.
Psal. 33.
Prou. 12.
Psal. 56.
Psal. 1.

Non ex corde, sed ex dolo, sic magisterium Christi laudāt: vt ita eum ad loquendum liberè pro lege cōtra secularem potestatem excitent, vt ita teneretur ab ea. Quamuis autem sinistra intentione, tamen sufficienter describunt magisterij perfectionē. In his quippè quatuor perfectio magistri cōtinetur. Primò quod sit verax in vitæ puritate: secundò quod sit verax in legis eruditione. tertiò quod non sit ei cura de aliquo, id est, non sit sollicitus in curiositate rerum temporalium: quartò ne sit acceptor personarum. Sed fratres mei, pauci (vnde dolendum est) tenent hodie hanc magisterij perfectionem. Nam quidam, & si in se vitæ puritatem teneant ad exemplum, tamen non habent veritatem doctrinæ ad erudiendum. De quibus Propheta, Ipsi, inquit, sacerdotes ignorauerunt intelligentiam: qui
Mat. 15. tamen quamuis in se purè viuant, tamen quia cæci in scripturis, cæcos ducere præsumunt, simul cum eis in foueam cadunt. Alij verò sunt, qui & si rectè docent, non tamen
Mat. 23. rectè viuunt. De quibus Dominus: Dicunt enim & non faciunt. Tales, quod sine gemitu dicere nequeo, sumus nos hodie indigni prædicatores, qui vitia quæ voce damnamus, facere non erubescimus: similes candelæ ardenti, quæ aliis quidem ministrat lucis beneficium, sibi autē detrimentum. Alij autem sunt, qui & si in veritate, & viuere & docere videntur: tamen in hoc peccant, quod in rebus secularibus solliciti sunt magis quàm deberent. Quales (vnde dolendum est) nos hodie sumus, qui orationi, lectioni, contemplationi, prædicationi, cæterisque spiritualibus studiis, vel paruam vel nullam operā damus: & causis, negotiis, sollicitudinibusq; secularibus vacamus: non attendētes quod Dominus hanc sollicitudinē nobis pro-
Mat. 6. hibeat dicens: Nolite solliciti esse, dicentes: quid manduce-
1. Tim. 6. mus, &c. Et Apostolus: Victū, inquit, & vestitū habentes, his contenti simus. Alij verò sunt, qui & si nec hoc, nec illo vitio tenentur, tamen acceptores sunt personarū, dum palpant, vel molliter, vel nunquam arguūt diuites. Et hoc propter timorem, vel propter fauorem. Vnde canes muti
Esa. 56. non valentes latrare à Propheta vocātur, & interim nimis purè corrigunt pauperes propter cōtemptum. Vnde Do-
Ezech. 34. minus per Prophetā: Cum austeritate, inquit, imperabatis & cum potentia. *Licet, inquiunt, censum dari Cæsari, an nons*

non? Cornuto sophismate intendunt capere Dominum. Tunc enim inter Iudæos super hoc erat contentio, aliis dicentibus tributa deberi Romanis, eò quòd pro pace & salute omnium militabant. Aliis tributa dari Cæsari prohibentibus: eo quod in lege soli Deo seruire, & ei primitias & decimas dare iubebantur. Si ergo affirmaret tributa deberi Cæsari, doctores de lege eum accusarent: Si verò negaret, Herodiani eum tenerent. Sed Christus cordium inspector, cognita eorum nequitia, ait: *Quid me tentatis hypocritæ* Est autem hæc pars secunda, in qua Dominus eorum insidias dissoluit. Primò duplicitatem eorum arguendo, cũ dicit: *Quid me tentatis hypocritæ?* hypocritas enim eos vocat, quia in verbis ostendebant simplicitatem, & in corde tegebant duplicitatem. Sophisma eorum dissoluit, cùm subdit: *Ostẽdite*, inquit, *mihi numisma census*: *Et cùm obtulissent ei denarium*: *Cuius est*, inquit, *imago hæc & superscriptio*? Interrogat autẽ quod sciebat, vt ex ipsa eorũ responsione, eis concludat. *Dicunt ei, Cæsaris*. *Reddite ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ sunt Dei, Deo.* Ita responsum temperat vt nec contra legem, nec cõtra secularem potestatem dicat. In quo præcipit quod tributa potestatibus reddi debent: sicut decimæ oblationes Deo. Ipse quippè ordinauit potestates & iura regnorũ. Vnde & præcepit Samuëli, vt diceret Israëlitis ius regni. Quin ipse etiã cum Petro reddidit tributum Cæsari: cùm propter vitandum scandalum: tum propter exemplum, ostendens bene reddere eos qui debent, cùm ipse reddidit, qui non debebat. Et Apostolus: Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Et alibi: Reddite cui honorem, honorem: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal. Est enim officium iustitiæ, vnicuiq; quod suũ est, reddere: Deo religionem: sibi munditiam, parentibus honorem, familiaribus prouidentiam, filiis correctionem, fratribus amorem, dominis subiectionem, subiectis benignitatem, omnibus æquitatem. Cùm autem Cæsari sua reddimus propter Deum, in hoc etiam Deo reddimus sua, dum hoc facimus propter eius mandatum. Sicut verò Cæsari reddimus denariũ eius imaginem habentem: ita Deo debemus afferre & reddere animam nostram, ad eius imaginem & similitudinem factam. Sunt autem in denario tria, imago & similitudo

Rom. 13. & 13. *officium iustitiæ.*

Re-

Regis inſcriptio nominis, forma rotũditatis. Anima quoque eſt ad imaginẽ & ſimilitudinem Dei creata, nomine ſuo inſcripta, vt à bono bona, à Chriſto Chriſtiana. Iuxta
Apoc.22. illud: Habentes nomẽ eius & nomen patris eius ſcriptum in frontibus ſuis. Rotunda, id eſt, perfecta creata, videlicet ſine fractura vitij: & ſine flexura peccati. Vnde Propheta:
Pſal.4. Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine. Vultus Dei ratio eſt, per quam voluntas Dei cognoſcitur: lumen, diuina gratia eſt, quam ratio illuſtrat. Hæc eſt ſignata ſuper nos, quia quantò ſumus puriores & ſanctiores, tantò magis ratio illuſtratur, & Deo ſimiliores efficimur. Vnde fratres, toto ſtudio, totiſque viribus ad hoc laboremus, vt imago & ſimilitudo Dei in nobis per vitium deformata, per ſtudium virtutum reformetur. Ac ipſo in nobis operante, ſimus ſancti: ſicut ipſe ſanctus eſt. Veraces, ſicut ipſe verax eſt: miſericordes, ſicut ipſe miſericors eſt. Vt cum
Pſal.26. Pſalmiſta dicamus, Tibi dixit cor meum, exquiſiuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram, vt tandem eam nobis facie ad faciem contemplari tu ipſe concedas: Qui cum Patre & Spiritu ſancto viuis & regnas Deus, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

FINIS.

ANTVERPIAE,

Typis Theodori Lyndani.

1575.